SLOVAR GOVOROV ZADREČKE DOLINE

MED GORNJIM GRADOM IN NAZARJAMI

POSKUSNI ZVEZEK (A – H)

PETER WEISS

ZALOŽBA ZRC

Zbirka **Slovarji**

Peter Weiss
Slovar govorov Zadrečke doline
med Gornjim gradom in Nazarjami
Poskusni zvezek (A-H)

© 1998, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

Uredil
Peter Weiss

Izdal
Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
Založil
Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Založba ZRC, Ljubljana 1998
Za založnika
Oto Luthar
Urednik založništva
Vojislav Likar
Oprema
Milojka Žalik Huzjan

Tisk
Tiskarna Planprint

Izid publikacije sta finančno podprla
Ministrstvo za znanost in tehnologijo R. Slovenije in Občina Nazarje

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'282(497.4 Zadrečka dolina)(038)

WEISS, Peter
Slovar govorov Zadrečke doline med Gornjim gradom in Nazarjami / Peter Weiss ; [izdal Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša]. - Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, 1998. - (Zbirka Slovarji)

Dosedanja vsebina:
Poskusni zv,: (A-H). -1998

ISBN 961-6182-47-1

Po mnenju Ministrstva za kulturo R. Slovenije sodi knjiga med proizvode
za katere se plačuje 5-odstotni davek od prometa s proizvodi.

Kazalo

Uvod 7
1 Vsebina slovarja 7
2 Obravnavano področje 8
3 Zbiranje gradiva in informatorji 9
3.1 Zbiranje gradiva 9
3.2 Informatorji 9
4 Sestava gesla 12
4.0 Splošno 12
4.1 Glava 12
4.2 Iztočnica 12
4.3 Zaglavje 13
4.4 Razlagalno-ponazarjalni razdelek 13
4.5 Razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi 14
4.6 Frazeološki razdelek 14
4.7 Vodilka 17
4.8 Sopomensko-dvojnični razdelek 17
4.9 Komentar 17
4.10 Dokumentarni razdelek 18
4.11 Kazalka 18
5 Pravila za poknjiženje iztočnic in podiztočnic (ter frazemov) 19
6 Besednovrstni in slovnični podatki 19
6.1 Besednovrstni podatki 19
6.2 Slovnični podatki 20
7 Označevalniki 20
7.1 Krajevni označevalniki 21
7.2 Lastnoimenski označevalniki 21
7.3 Citatnostni označevalnik 22
7.4 Izrazijski (terminološki) označevalniki 22
7.5 Formalnostni označevalnik 22
7.6 Socialnozvrstna označevalnika 22
7.7 Čustvenostni označevalniki 23
7.8 Časovni označevalniki 23
7.9 Pogostnostni označevalniki 23
7.10 Posebna označevalnika 24
8 Glasoslovje 24
8.0 Splošno 24
8.1 Samoglasniki 26
8.2 Soglasniki 27
8.3 Dvojnice in zvenečnostne premene 27
8.4 Preglednica glasov 29
9 Oblikoslovne preglednice 31
9.0 Splošno 31
9.1 Samostalnik 32
9.1.1 Moški spol 32
9.1.2 Ženski spol 36
9.1.3 Srednji spol 41
9.2 Pridevnik (ter pridevniški zaimek in izpridevniški povedkovnik) . 45
9.3 Glagol 51
9.4 Drugo 58
10 Literatura 58
11 Seznam krajšav in označevalnikov 60
12 Znaki in simboli 61
13 Tisk 63

Slovar 65

Predgovor

Potem ko sem leta 1990 končal delo Govori Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja, *kar je bila moja magistrska naloga, sem si v doktorski disertaciji z naslovom* Teorija in praksa slovenskega narečnega slovaropisja: Primer govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami, *obranjeni leta 1995, prizadeval praktično predstaviti besedje dela zgornjesavinjskega narečja, ki se govori v spodnji Zadrečki dolini, to je v dolini reke Drete med Gornjim Gradom in Nazarjami. Tale poskusni zvezek je pregledan in dopolnjen praktični del disertacije. Služi naj kot izhodišče za izdelavo slovarjev drugih narečij, za katere je na slovenskem govornem področju že skrajni čas, in za preveritev do zdaj opravljenega. Že vnaprej hvala za pripombe k rešitvam.*

Delo za slovar nadaljujem. Po njegovem dokončanju nameravam izdelati še slovar lastnih imen ter izdati slovnico govorov obravnavanega področja in narečna besedila, ki sem jih zbral.

Zahvale se pišejo čisto na koncu, zato pa stojijo toliko bolj na začetku.

Akademika prof. dr. Franc Jakopin in prof. dr. Tine Logar sta mi svetovala in me spodbujala pri delu.

Kot član komisije za izdelavo slovarskega dela novega Slovenskega pravopisa sem si od julija 1990 dalje na sejah pod predsedstvom akademika prof. dr. Jožeta Toporišiča ob delih za pravopisni slovar pridobil marsikatero dragoceno izkušnjo.

Vodstvo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani ter vodstvo ZRC SAZU sta imeli z menoj veliko potrpljenje.

Asist. mag. Primož Jakopin je izdelal odličen računalniški program STeve, s katerim sem lahko z računalnikom atari sorazmerno preprosto pisal, uredil in natisnil to v nekaterih pogledih zahtevno delo.

Sodelavci z Biološkega inštituta Jovana Hadžija ZRC SAZU so mi določili tiste rastlinske vrste, ki jih sam nisem znal.

Akademik prof. dr. Franc Jakopin in doc. dr. Vera Smole sta zastavila besedo za izid te knjige.

Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije je finančno omogočilo, občinski svet občine Nazarje z županom, g. Ivanom Purnatom, pa podprl izdajo poskusnega zvezka.

Na tehle straneh je mnogo ur dela, ki ga je namesto mene opravila moja žena Manca. (Je že tako. Človek piše slovar iz svojega življenja, potem pa nekoč opazi, da se mu je slovar neizbrisno zapisal v življenje.)

Brez mojih domačih, ki so bili vsi po vrsti informatorji, in drugih Zadrečanov, prav tako posredovalcev številnih podatkov, tega vzorca slovarja ne bi bilo. Knjižni jezik predstavljajo knjige, govore zgornjesavinjskega narečja na obravnavanem področju pa ti ljudje.

Hvaležen sem tudi vsem drugim, ki so mi kakor koli pomagali in jih ne morem imenovati, se pa v tej zahvali lahko prepoznajo.

Večje ali manjše ovire, ki se vedno znova pojavljajo pred slovaropiscem, so rodile že kar nekaj izrekov, ki poudarjajo sizifovstvo njegovega početja. Eden od takih, ki – se mi zdi – velja tudi za tale vzorec slovarja, je uspel Georgu Christophu Lichtenbergu (1742–1799), nemškemu razsvetljencu in piscu izvrstnih aforizmov: »To je delo, pri katerem bi si, mislim, celo potrpežljivost pulila lase.«

Ljubljana, decembra 1994 in januarja 1998

AVSTRIJA
MADŽARSKA
ITALIJA
HRVAŠKA
obravnavano področje
0 10 20 30 40 50 km
Oblikovanje in priprava karte: Jernej Fridl
© Geografski inštitut ZRC SAZU

Ljubno ob Savinji
Mozirje
Nazarje
Savinja
Dobletina
Lačja vas
KOKARJE
Gornji Grad
SP. KRAŠE
Pusto polje
BOČNA
Dreta
Volog
Šmarno ob Dreti
Črета pri Kokarjah
Rovt pod Menino
1077
Tolsti vrh
1010
Predkovica
SP. KRAŠE glavna zapisovalna točka
BOČNA kraj z izčrpanim gradivom
Volog kraj z upoštevanim gradivom
0 1 2 3 km
Oblikovanje in priprava karte: Jernej Fridl
© Geografski inštitut ZRC SAZU

Uvod

1
Vsebina slovarja

Slovar govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami – ti govori spadajo v zgornjesavinjsko narečje – obsega občno besedje (s stalnimi besednimi zvezami) po stanju ob koncu osemdesetih in v devetdesetih letih 20. stoletja. Obravnavano področje zajema 14 vasi s skoraj 2300 prebivalci.

Izhodiščen (in neoznačen) je sistem, ki ga govori srednja generacija govorcev. (Mlajšo generacijo sestavljajo tisti, ki večinoma še nimajo otrok, starejšo pa tisti, ki večinoma nimajo več živih staršev.)

V poskusnem zvezku so obdelane besede, ki se začnejo s prvimi devetimi črkami slovenske abecede (A–H, gesla od *a* do *hvaljenje*).

Slovar je enojezičen; narečno besedje prikazuje z ustreznicami slovenskega knjižnega jezika.

Pri prikazu in obdelavi besedja je poudarjen predvsem jezikovni (jezikoslovni) vidik.

V slovarju ni lastnih imen (in izpeljank iz njih), razen kadar se uporabljajo v stalnih besednih zvezah, tj. v večbesednih strokovnih izrazih in frazemih, in kadar so rabljena preneseno (**Bakove grebljice** v pomenu 'pokopališče v Šmartnu ob Dreti'). (Lastna imena bodo predstavljena v posebnem slovarju, ki bo mogoče združen z občnobesednim, ko bosta oba dokončana.) V njem tudi ni občnih besed, ki so prešle v narečje v zadnjem času in še niso postale sestavina narečnega besedja (*čiščenje*, *sesalec za globinsko čiščenje*). V narečno besedje že sorazmerno vključene izposojenke so v slovar sprejete in v njem ustrezno označene (**gorec**).

V geslu ali podgeslu je pod poknjiženo iztočnico (ali podiztočnico) poleg narečne oblike besede pri pregibnih besednih vrstah mogoče najti še neprvo osnovno slovarsko obliko (ponekod, kadar to ne zadošča, tudi razširjeno v t. i. zaglavju), kar vse s pomočjo oblikoslovnih preglednic v uvodu omogoča tvorbo preostalih besednih oblik. Prikazane so dvojnice besed in razmerja med njimi. Besedje (s posameznimi zvezami in pomeni) je opremljeno z besednovrstnimi podatki, ob tem pa je še krajevno, izrazijsko, socialnozvrstno, čustvenostno, časovno, pogostnostno in drugače označeno. Razlage so povzete po tistih v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970–91). Beseda je predstavljena v ponazarjalnem sobesedilu, prikazane pa so tudi sopomenke k posameznim pomenom in k frazemom. V nekaterih geslih je zapisan komentar, tj. besedilo, ki ga ni mogoče vključiti v geslo sicer. V vsakem geslu ali podgeslu je prikazana izpričanost besede v treh osnovnih slovenskih slovarjih knjižnega jezika in še v drugih delih, če besede ni v nobenem od teh slovarjev.

Poleg gesel, ki imajo vse ali večino teh razdelkov, so v slovarju navedene še (1.) knjižno-narečne kazalke, ki kažejo od samo knjižne iztočnice k poknjiženi in omogočajo lažje iskanje predvsem uporabniku, ki narečja ne obvlada (**blagosloviti** ⇨ ŽEGNATI, **bonbon** ⇨ CUKER), (2.) dvojnice poknjiženih iztočnic, s katerimi je omogočeno lažje iskanje uporabniku, ki bi se lahko znašel v dvomih pri iskanju poknjižene iztočnice, torej tistemu uporabniku, ki narečje obvlada, predvsem pa tistemu, ki ga ne (**bitumen** ⇨ BETUMEN, **fijst** ⇨ FEJST, **fošfoter** ⇨ FAVŠFOTER, **federbati** ⇨ FRDERBATI), in (3.) gesla, v katerih je samo zapis narečne besede v literaturi, in sicer v objavah Franca Lekšeta v letih 1888–93, v Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju (1894–95) in v delu Josipa Tominška Narečje v Bočni in njega sklanjatev (1903).

Ko bo slovar dokončan, bosta vanj predvidoma vključena (ali mu dodana) še slikovni del (z risbami) in tematski (stvarni) seznam, kar bo omogočilo predvsem lažjo pot od predmeta k besedi.

2
Obravnavano področje

Glavna zapisovalna točka je vas (Spodnje) Kraše, gradivo iz vasi Bočna in Kokarje je izčrpano, iz vasi Črета pri Kokarjah, Dobletina, Lačja vas, Pusto Polje, Rovt pod Menino, Šmartno ob Dreti in Volog pa upoštevano.

Podatki o številu prebivalcev so navedeni v oklepaju takoj za imenom naselja v zaporedju po popisih v letih 1961 in 1971 (Meze 1976) ter 1981 (Popis 1984) in 1991 (Popis 1991). Položaj naselij je na kratko naveden po Meze 1976.

Bóčna (678 – 682 – 670 – 692), 400–630 m n. m., obcestna gručasta vas v glavnem na severnem vznožju Menine; iz Bočne vodi gozdna cesta v zaselek Nadbočna in naprej na Menino, skozi zaselek Otok pa na Homce in v Grušovlje v dolino Savinje.

Bŕdo, 375–465 m n. m., vas, ki je leta 1994 nastala iz nekdanjega zaselka vasi Homec-Brdo (147 – 140 – 142 – 131) na slemenu in severnem pobočju razvodnega gričevja med reko Dreto in Savinjo; dostop je iz Šmartna ob Dreti ter s Homc in z Zgornjih Pobrež.

Črета pri Kókarjah (31 – 28 – 23 – 27), 425–885 m n. m., razloženo naselje samotnih hribovskih kmetij na severozahodnem pobočju Dobroveljske planote; dostop po gozdnih cestah iz Potoka in iz Žlabra ter z braslovških Dobrovelj.

Dobletína (157 – 186 – 107 – 108; podatki se tako razlikujejo zato, ker je bil del Dobletine leta 1973 priključen Nazarjam), 346–375 m n. m., naselje južno od Nazarij na levi strani Drete in ob cesti Mozirje–Gornji Grad proti Kokarjam. Ker se Nazarje hitro večajo, se je z njimi skorajda že zlil tudi del Dobletine južno od njih.

Kókarje (169 – 182 – 17 – 184), 350–380 m n. m., gručasta vas v glavnem na desni strani Drete in delno tudi ob cesti Mozirje–Gornji Grad; ena od stranskih cest vodi v Potok, druga pa v Žlabor.

Kráše (uradno Spódnje Kráše) (176 – 165 – 154 – 141), 366–450 m n. m., gručasta vas v glavnem na levi strani Drete ob cesti Mozirje–Gornji Grad.

Láčja vás (88 – 110 – 100 – 105), 355–410 m n. m., obcestna vas na levi strani Drete; z glavne ceste vodi odcep skozi zaselek Gorica na Trnovec, čez Seče pa gozdna cesta na Zgornje Pobreže.

Pôtok (135 – 125 – 121 – 128), 355–380 m n. m., razpotegnjeno naselje na desni strani Drete proti Dobroveljski planoti; dostopno je po cestah, ki se odcepita od ceste Mozirje–Gornji Grad in se potem združita v eno, ki vodi naprej na Črето in Korošico; eden od odcepov pripelje do Kokarij.

Pústo Pólje (98 – 98 – 105 – 95), okoli 360 m n. m., obcestna gručasta vas na desni strani Drete; od tod vodi cesta na Črето in Korošico.

Rôvt pod Menínо (163 – 141 – 125 – 120), 450–940 m n. m., naselje samotnih hribovskih kmetij na severnem pobočju Menine in podaljška Dobroveljske planote; dostop iz Šmartna ob Dreti in iz Vologa ter prehod čez preval Lipa v Vologo in naprej na Vransko in čez preval Slopí v Tuhinjsko dolino.

Šmártno ob Dréti (275 – 262 – 275 – 279), 370–450 m n. m., obcestna gručasta vas na obeh straneh Drete; od tod vodi ena od cest v Rovt pod Menino (in naprej na Vransko in v Tuhinjsko dolino), druga na Brdo (in naprej na Homce in na Zgornje Pobreže).

Vôlog (153 – 129 – 138 – 143), 378–402 m n. m., obcestna gručasta vas na desni strani Drete in ob vznožju Menine; cesta, ki se odcepi od glavne ceste Mozirje–Gornji Grad, vodi naprej v Rovt pod Menino.

Zavodíce (52 – 41 – 48 – 49), 430–545 m n. m., razloženo naselje predvsem hribovskih kmetij na severozahodnem apneniškem pobočju Dobroveljske planote jugovzhodno od Nazarij; dostop iz Kokarij, Žlabra, Dobletine in Nazarij; od tod vodita cesti dalje na Črето in Dobrovlje pri Mozirju.

Žlábor (116 – 105 – 113 – 133), 345–380 m n. m., razpotegnjena vas na desni strani Drete ob vznožju Dobroveljske planote med Nazarjami in Kokarjami; dostop iz Kokarij, skozi Zavodice iz Nazarij in iz Dobletine.

Po razdelitvi Slovenije na 147 novih občin, ki velja od 1. januarja 1995, spada naselje Bočna v občino Gornji Grad, vsi drugi kraji z obravnavanega področja pa v občino Nazarje. Do tedaj je celotno obravnavano področje spadalo v občino Mozirje.

3
Zbiranje gradiva in informatorji

3.1
Zbiranje gradiva

Narečno besedje zapisujem od leta 1979, intenzivno pa od leta 1986. Doslej sem s terenskim delom zbral nad 30.000 izpisov, ki so urejeni v listkovno kartoteko, posnel sem blizu 45 ur besedil, ki so mi služila kot vir za dodatne karoteke – te so shranjene v računalniški obliki –, izčrpano pa je tudi gradivo, ki je zbrano v magistrski nalogi, še posebej 40 strani besedil (s 13.528 besedami v 2644 besednih oblikah) in nad 20 gosto tipkanih strani komentarjev k njim.

Sam obvladam govor Kraš, ki je tudi osnova, iz katere izhajam v slovarju, tako da sem zapisal sam sebe, gradivo pa sem pridobil tudi z vódenim intervjuvanjem predvsem informatorjev iz Kraš, Bočne in Kokarij.

3.2
Informatorji

V prvem seznamu je po abecedi navedenih 40 glavnih informatorjev. Posamezne podatke sem dobil tudi pri nekaterih tu neimenovanih informatorjih, in sicer tudi na drugih zapisovalnih točkah (npr. v Rovtu pod Menino in na Čreti pri Kokarjah), zato se na ustreznih mestih v slovarju pojavljajo tudi ti kraji. (Njihove krajšave so navedene v točki 7.1.)

Imenu in priimku informatorja sledijo ime (s hišnim imenom, tudi v narečnem zapisu), kot ga uporabljajo informatorjevi vrstniki (z morebitnim vzporednim imenom), letnica njegovega rojstva (z morebitno letnico smrti) in naslov z obravnavanega področja (pri nekaterih z vzporednim novim zaradi preselitve); v Bočni je bil konec leta 1991 uveden ulični sistem, ki upošteva imena zaselkov. Nazadnje so orisani bližnji sorodstveni odnosi med navedenimi informatorji, kjer so. V oglatem oklepaju so navedena nadomestna (ali prvotna) hišna imena, ki se za informatorje uporabljajo v okolici; nove hiše namreč marsikdaj (še) nimajo imen.

Sledita še seznama informatorjev po kraju bivanja in po starosti.

Peter BASTELJ, Círejev (= Círajev) Péter ("'cė:rajǫ "'pė:tər), r. 1953; Volog 10 (= Šokat 2, 3342 Gornji Grad)

Franc BIDER, Séčki Fráncelj ("'sẹ:čkę "f'rå:n'c'l̥), r. 1909, u. 1993; Lačja vas 23; brat Frančiške BIDER

Frančiška BIDER, Séčka Fránca ("'sẹ:čka "f'rå:nca), r. 1907; Lačja vas 23; sestra Franca BIDRA

Franc ČEPLAK, Harížev Fránc ("xa'rižǫ "f'rənc), r. 1900, u. 1991; Bočna, Otok 8; oče Vere LOČIČNIK

Ana FALE, Zóbejeva Ána ("'zǫ:bęjǫva "'å:na), r. 1926; Kraše 36; žena Jožeta FALETA

Jože FALE, Zóbejev Jóža ("'zǫ:bęjǫ "'jó:ža), r. 1924; Kraše 36; mož Ane FALE

Franc GLUK, Ánzov (= Glúkov) Fránc ("'å:nzǫ (= "g'łukǫ) "f'rənc), r. 1920, u. 1994; Šmartno ob Dreti 70; mož Jozefe GLUK

Jozefa GLUK, Ánzova (= Glúkova) Zêfa ("'å:nzǫva (= "g'łukǫva) "'zi̯e:fa), r. 1923; Šmartno ob Dreti 70; žena Franca GLUKA, sestra Petra WEISSA st.

Milan GROS, Grósov (= Krígljev) Mílan ("g'rǫ:sǫ (= "k'riglǫ) "'mi̯łan), r. 1947; Dobletina 8

Antonija IRMANČNIK, Vrtáčka Tóncka ("vər'tå:čka "'tȯ:nčka), r. 1918; Kraše 42; sestra Franca in Rudolfa IRMANČNIKA

Franc IRMANČNIK, Vrtáčki Fràncˇ ("vər'tå:čkę "f'rənc), r. 1908, u. 1991; Kraše 42; brat Antonije in Rudolfa IRMANČNIKA

Rudolf IRMANČNIK, Vrtáčki Rúdelj ("vər'tå:čkę "'rud'l̥), r. 1931; Kraše 42; brat Antonije in Franca IRMANČNIKA

Marija KOLAR, Kováčeva Mícka ("kə'vå:čǫva "'mic'ka), r. 1933; Bočna, Otok 30

Anton LEVAR, Tíncˇkov Tóna ("'tin'čkǫ "'tȯ:na), r. 1904, u. 1982; Kraše 1; mož Antonije LEVAR, oče Jožice WEISS, stari ata Renate in Petra WEISSA ml.

Antonija LEVAR, Tíncˇkova Tóncka ("'tin'čkǫva "'tȯ:nčka), r. 1908, u. 1984; Kraše 1; žena Antona LEVARJA, mati Jožice WEISS, stara mama Renate in Petra WEISSA ml.

Jože LOČIČNIK, Skóncˇki Jóža ("s'kǫ:nčkę "'jȯ:ža), r. 1920; Bočna, Otok 8; mož Vere LOČIČNIK

Vera LOČIČNIK, Skóncˇka Vêra ("s'kǫ:nčka "'ve:ra), r. 1929; Bočna, Otok 8; žena Jožeta LOČIČNIKA, hči Franca ČEPLAKA

Ana POTOČNIK, Gŕmova Ána ("'ga:rmǫva "'å:na), r. 1923; Kraše 4; mati Mirka POTOČNIKA

Mirko POTOČNIK, Gŕmov Mírko ("'ga:rmǫ "'mė:rkǫ), r. 1948; Kraše 4; sin Ane POTOČNIK

Ana RAJTER, Vórhova Ána ("'vǫ:rxǫva "'å:na), r. 1928, u. 1996; Kraše 7; sestra Pepke RAJTER

Pepka RAJTER, Vórhova Pêpa ("'vǫ:rxǫva "'pe:pa), r. 1931, u. 1991; Kraše 7; sestra Ane RAJTER

Ana REMIC, Žóljeva Ána ("'žǫ:lǫva "'å:na), r. 1906, u. 1992; Bočna, Otok 28; mati Franca REMICA, stara mama Mance in Frančka REMICA

Franc REMIC, Žóljev Fràncˇ ("'žǫ:lǫ "f'rənc (= "f'rå:n'c'l̥)), r. 1932; Bočna, Otok 28; mož Olge REMIC, sin Ane REMIC, oče Mance in Frančka REMICA

Franček REMIC, Žóljev (= Fránceljnov) Fránček ("'žǫ:lǫ (= "f'rå:n'c'l̥nǫ) "f'ra:nčęk), r. 1966; Bočna, Otok 25; sin Olge in Franca REMICA, brat Mance REMIC, vnuk Ane REMIC

Manca REMIC, Žóljeva (= Fránceljnova) Mánca ("'žǫ:lǫva (= "f'rå:n'c'l̥nǫva) "'må:nca), r. 1959; Bočna, Otok 25 (= Polanškova 35, 1231 Ljubljana Črnuče); žena Petra WEISSA ml., hči Olge in Franca REMICA, sestra Frančka REMICA, vnukinja Ane REMIC

Olga REMIC, Žóljeva Ólga ("'žǫ:lǫva "'ǫ:lga), r. 1936; Bočna, Otok 28; žena Franca REMICA, mati Mance in Frančka REMICA

Jernej RIGA, Júrčkov Néča ("'jurčkǫ "'nę:ča), r. 1939; Kokarje 21; sin Marije RIGA

Marija RIGA, Júrčkova (= Tonáčeva) Mícka ("'jurčkǫva (= "tə'nå:čǫva) "'mic'ka), r. 1908, u. 1994; Kokarje 21; mati Jerneja RIGA

Ivan STRADOVNIK, Hósnikov Ívan ("'xǫ:s'nękǫ "'i̯van), r. 1927; Bočna, Otok 38

Marija STRGAR, Méžnerjeva Mícka ("'mė:žnęrjǫva "'mic'ka), r. 1926; Kokarje 31; sestra Zofke TOMINŠEK

Janez ŠPORIN, Blekáčev Jánez ("ble'kå:čǫ (in "blę-) "'jå:nes), r. 1914; Kraše 33; mož Marije ŠPORIN

Marija ŠPORIN, Blekáčeva Mícka ("ble'kå:čǫva (in "blę-) "'mic'ka), r. 1908, u. 1998; Kraše 33; žena Janeza ŠPORINA

Frančiška TEVŽ, Čepljákova Fránca ("čęp'lå:kǫva (in "ča-) "f'rå:nca), r. 1905, u. 1993; Kraše 38

Zofka TOMINŠEK, Méžnerjeva Zófka ("'mė:žnęrjǫva "'zǫ:fka), r. 1923; Kokarje 31; sestra Marije STRGAR

Jožica WEISS, [Tíncˇkova Jóža ("'tin'čkǫva "'jǫ:ža)], r. 1942; Kraše 46; žena Petra WEISSA st., hči Antonije in Antona LEVARJA, mati Renate WEISS in Petra WEISSA ml.

Peter WEISS (ml.), [Tíncˇkov Pêro ("'tin'čkǫ "'pe:rǫ)], r. 1959; Kraše 46 (= Polanškova 35, 1231 Ljubljana Črnuče); mož Mance REMIC, sin Jožice WEISS in Petra WEISSA st., brat Renate WEISS, vnuk Antonije in Antona LEVARJA

Peter WEISS (st.), [Fránceljnov Péter ("f'rå:n'c'l̥nǫ "'pė:tər)], r. 1939; Kraše 46; mož Jožice WEISS, oče Renate WEISS in Petra WEISSA ml.

Renata WEISS, [Tínčkova Renáta ("ˈtin'čkọva "rẹˈnå:ta)], r. 1964; Kraše 46 (= Krivec 1, 1000 Ljubljana = Hruševo 19, 1356 Dobrova); hči Jožice WEISS in Petra WEISSA st., sestra Petra WEISSA ml., vnukinja Antonije in Antona LEVARJA
Marija ZAVOLOVŠEK, Bižónkova Maríja ("bẹ̯ˈžọ:ŋkọva "maˈrija), r. 1930; Bočna, Otok 29
Franc ŽUNTER, Rémčev Fránce ("ˈrẹ:mčọ "fˈrəɔnce), r. 1915, u. 1991; Kraše 22

3.2.1
Informatorji po kraju bivanja

Bočna (11)
Franc ČEPLAK, Marija KOLAR, Jože LOČIČNIK, Vera LOČIČNIK, Ana REMIC, Franc REMIC, Franček REMIC, Manca REMIC, Olga REMIC, Ivan STRADOVNIK, Marija ZAVOLOVŠEK
Dobletina (1)
Milan GROS
Kokarje (4)
Jernej RIGA, Marija RIGA, Marija STRGAR, Zofka TOMINŠEK
Kraše (19)
Ana FALE, Jože FALE, Antonija IRMANČNIK, Franc IRMANČNIK, Rudolf IRMANČNIK, Anton LEVAR, Antonija LEVAR, Ana POTOČNIK, Mirko POTOČNIK, Ana RAJTER, Pepa RAJTER, Janez ŠPORIN, Marija ŠPORIN, Frančiška TEVŽ, Jožica WEISS, Peter WEISS (ml.), Peter WEISS (st.), Renata WEISS, Franc ŽUNTER
Lačja vas (2)
Franc BIDER, Frančiška BIDER
Šmartno ob Dreti (2)
Franc GLUK, Jozefa GLUK
Volog (1)
Peter BASTELJ

3.2.2
Informatorji po starosti

1900 (u. 1991) – Franc ČEPLAK
1904 (u. 1982) – Anton LEVAR
1905 (u. 1993) – Frančiška TEVŽ
1906 (u. 1992) – Ana REMIC
1907 – Frančiška BIDER
1908 (u. 1991) – Franc IRMANČNIK
1908 (u. 1984) – Antonija LEVAR
1908 (u. 1994) – Marija RIGA
1909 (u. 1993) – Franc BIDER
1909 (u. 1998) – Marija ŠPORIN
1914 – Janez ŠPORIN
1915 (u. 1991) – Franc ŽUNTER
1918 – Antonija IRMANČNIK
1920 (u. 1994) – Franc GLUK
1920 – Jože LOČIČNIK
1923 – Jozefa GLUK
1923 – Ana POTOČNIK
1923 – Zofka TOMINŠEK
1924 – Jože FALE
1926 – Ana FALE
1926 – Marija STRGAR
1927 – Ivan STRADOVNIK
1928 (u. 1996) – Ana RAJTER
1929 – Vera LOČIČNIK
1930 – Marija ZAVOLOVŠEK
1931 – Rudolf IRMANČNIK
1931 (u. 1991) – Pepa RAJTER
1932 – Franc REMIC
1933 – Marija KOLAR
1936 – Olga REMIC
1939 – Jernej RIGA
1939 – Peter WEISS (st.)
1942 – Jožica WEISS
1947 – Milan GROS
1948 – Mirko POTOČNIK
1953 – Peter BASTELJ
1959 – Manca REMIC
1959 – Peter WEISS (ml.)
1964 – Renata WEISS
1966 – Franček REMIC

4
Sestava gesla

4.0
Splošno

Geslo (SSKJ I: XIII ga imenuje geselski članek, geslo pa je v njem to, kar je tule poimenovano iztočnica – prim. Gjurin 1984: 183–184) obsega glavo, zaglavje (neobvezno), razlagalno-ponazarjalni razdelek z razdelkom z večbesednimi strokovnimi izrazi in s frazeološkim razdelkom, temu pa sledijo vodilke (neobvezno), sopomensko-dvojnični razdelek (neobvezno) in dokumentarni razdelek, v katerem je zapisan morebitni podatek o dosedanjih narečnih zapisih. Ožjemu geslu je lahko dodano podgeslo, ki jih je lahko tudi več.

Beseda je lahko uvrščena v podgeslo kot podiztočnica (1.) pri glagolu (tu nastopajo oblike s prostim morfemom in deležniki na -n/-t, pri iztočnici, kjer je običajnejši glagol s prostim morfemom, pa je kot podiztočnica navedena oblika brez njega), (2.) pri pridevniku (podiztočnice so prislov, povedkovnik in posamostaljeni pridevnik), (3.) pri prislovu (podiztočnica je povedkovnik) in (4.) pri samostalniku (podiztočnica je povedkovnik).

4.1
Glava

Glava sega od začetka iztočnice (ali podiztočnice) do vključno besednovrstnega podatka. V njej so navedeni: (1.) (poknjižena) iztočnica in (2.) za znakom ▸ njena narečna ustreznica, nato (3.) pri pregibnih besednih vrstah ena ali dve neprvi osnovni slovarski obliki, (4.) v nekaterih primerih tudi izgovorne dvojnice, ki so lahko hierarhizirane z označevalniki, in (5.) besednovrstni podatek (lahko z bolj natančno določitvijo, npr. za kategorijo živosti ali pri števniku); pri besedah, ki nastopajo samo kot sestavina (polcitatnega) frazema, lahko besednovrstni podatek tudi manjka.

V nekaterih primerih je z levim zgornjim kotnikom (⌈) označeno, da se podatek o dvojnici nanaša samo na tisto, kar je navedeno desno od tega znaka, in z njim je treba kombinirati podatek v okroglem oklepaju (prav tako za znakom ⌉), ki velja do podpičja oz. do zaklepaja.

4.2
Iztočnica

Iztočnica (ali podiztočnica) je zapisana poknjiženo, praviloma brez naglasov in brez pripisanega posebnega izgovora.

Pravila za poknjiženje iztočnice (in podiztočnice) so navedena v točki 5.

Enako pisanim poknjiženim iztočnicam, ki spadajo v isto besedno vrsto (pri samostalniku pa so istega spola), je pripisan indeks. Uporabljen je tudi pri kazalkah in vodilkah ter pri sopomenkah in dvojnicah.

Neposredno za iztočnico je v t. i. polnih geslih (to so tista, ki imajo vse ali večino geselskih razdelkov) naveden znak ▸ (v desno usmerjeni črni trikotnik), ki napoveduje narečno osnovno slovarsko obliko.

V kazalčnih geslih je neposredno za poknjiženo iztočnico navedena puščica, ki kaže na geslo, kjer je beseda obdelana.

4.3
Zaglavje

V zaglavju (ki je vedno zapisano v širokokotnem oklepaju, med ⟨ in ⟩ – glava in zaglavje skupaj tvorita oglavje (SP 1990: 205)) navedene oblike pri pregibnih besednih vrstah natančneje določajo osnovne slovarske oblike (z uvrstitvijo v ustrezno oblikoslovno preglednico, predvsem pri samostalniku, pridevniku in glagolu), v njem zapisana slovnična pojasnila pa lahko tudi natančneje opisujejo rabo, npr. posebne izgovorne položaje (**brez**) ali rabo posameznih oblik (**bable, bavbav**).

Kadar je v zaglavju – pri predponskih glagolih in pri podiztočnicah, predvsem pri glagolih s prostim morfemom *se* ali *si* – pokazano na drugo iztočnico, je treba podatke iz obeh gesel smiselno kombinirati; pri **bosti se** je treba npr. prosti morfem dodati vsem oblikam, ki so zapisane v zaglavju pri glagolu **bosti**, pri **dodajati** pa je treba upoštevati oblike, ki so zapisane pri glagolu **dajati**.

V geslih in podgeslih, ki v zaglavju nimajo podatkov, stoji znak ⟨⟩.

4.4
Razlagalno-ponazarjalni razdelek

Ta razdelek sledi zaglavju (oz. zadnjemu delu topokotno lomljenega oklepaja) in obsega vse besedilo (vključno z morebitnim razdelkom z večbesednimi izrazi in s frazeološkim razdelkom) do znaka **|**, za katerim so navedeni vodilke, sopomensko-dvojnični razdelek, komentar in dokumentarni razdelek.

V razlagalno-ponazarjalnem razdelku so jezikovne prvine lahko krajevno označene, imajo lahko označevalnike ali označevalniška in slovnična pojasnila, v posameznih primerih pa so navedeni podatki o glagolski vezljivosti (prim. Toporišič 1994: 463–464) in pri posameznih podpomenih tudi sopomenke.

4.4.1
Razlage

Razlage in razvrstitve pomenov so povzete po tistih v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970–91). Iztočnica (ali stalna besedna zveza) ima naveden vsaj en pomen. Večpomensko geslo je razdeljeno na več pomenov: glavni so nakazani z arabskimi številkami (**1.** ipd., lahko tudi **a**), podpomeni pa se začnejo s črko **b**. V pomensko zelo razčlenjenih geslih je hierarhična delitev pomenov takale: **1.**, **1.1.**, **a**, **aa**, **ab**, **b**, **1.2.** itd.

Če ima narečna beseda nevtralno knjižno ustreznico, je navedena ta (torej nepolna razlaga z morebitno zamejitvijo v pokončnem oklepaju); včasih je nevtralnih knjižnih ustreznic več. Če za narečno besedo ni na voljo nevtralne knjižne ustreznice, je pripisana polna oz. funkcijska razlaga.

V nekaterih geslih so navedene posredne razlage, in sicer z nanašanjem na besedo, ki je ni v knjižnem jeziku, se pa pojavlja v slovarju; v teh primerih razlago (lahko tudi njeno zamejitev) uvaja levi ostrokotno lomljeni oklepaj oz. znak za manjše od (<), za njim pa stoji v ležečih kapitelkah zapisana beseda, na katero se sklicuje razlaga ali njen zamejevalni del; če je ob tem pripisana pokončna številka in/ali črka, se ta nanaša na pomen v navedenem geslu.

Ob glavnih razlagah so lahko navedene še stranske, ki so pripisane posameznim zgledom v okroglem oklepaju (**apno**).

V nekaterih primerih je (z **a**, **b**) zaradi lažjega prikaza sopomenk delitev na podpomene le nakazana, razlage pa niso zapisane.

4.4.2
Ponazarjalni primeri

Ponazarjalni primeri stojijo za večino razlag pri posameznih pomenih in podpomenih (tudi frazemov). Če je ponazarjalnih primerov več, so ločeni z dvignjenim kvadratkom (•). Za nekaterimi ponazarjalnimi primeri so (v okroglem oklepaju) lahko pripisane stranske razlage in sopomenke k iztočnici oz. podiztočnici, pri kateri je naveden ponazarjalni primer.

4.5
Razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi

V njem so navedeni večbesedni izrazi iz posameznih strok (termini). (Enobesedni izrazi so uvrščeni v siceršnji razlagalno-ponazarjalni razdelek.) Tako pred razloženim kot pred kazalčnim večbesednim izrazom je naveden izrazijski označevalnik, ki uvršča večbesedni izraz v določeno stroko. (Gl. tukajšnjo točko 7.4.)

Večbesednim izrazom so lahko pripisane sopomenke, pri katerih veljajo enaka načela kot v sopomensko-dvojničnem razdelku.

Praviloma je večbesedni izraz polno prikazan pri sestavini, ki je samostalnik, nato pa pridejo po vrsti v poštev pridevnik, glagol in prislov. (Gl. tukajšnjo točko 4.6.1.) Pri hierarhično nižjih sestavinah je večbesedni izraz naveden kot kazalka.

Polno prikazani večbesedni izrazi so zapisani v polkrepkem tisku, kazalčni večbesedni izrazi pa v navadnem.

Znak ◆ uvaja razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi, med več večbesednimi izrazi pa stoji znak ◆. To velja tako za razložene kot za kazalčne večbesedne strokovne izraze.

V kazalčnem večbesednem izrazu (pred njim vedno stoji puščica) je geslo (ali podgeslo), v katerem je večbesedni izraz razložen, natisnjeno s kapitelkami.

4.6
Frazeološki razdelek

V tem razdelku so navedeni polno prikazani frazemi (z razlago ter z morebitnimi označevalniki in sopomensko-dvojničnimi opozorili) in frazemske kazalke.

Frazemska kazalka ne more biti knjižno-narečna, kar pomeni, da knjižni frazem ne more kazati k narečnemu frazemu, lahko pa sta seveda enaka.

Razvrstitev in prikaz frazemov povzemam po Josipu Matešiću (Matešić 1982).

Frazem je najprej naveden poknjižen v slovarski obliki; glede poknjiženja veljajo enaka načela kot pri poknjiženju iztočnice (gl. točko 5).

Znak ● uvaja frazeološki razdelek, znak • pa stoji med več frazemi. To velja tako za razložene kot za kazalčne frazeme.

Označevalnik ali označevalniško pojasnilo sta lahko zapisana le ob razloženem frazemu.

Kadar je pomenov pri frazemih več, so razvrščeni tako kot pomeni v siceršnjem razlagalno-ponazarjalnem razdelku.

4.6.1
Razvrstitev frazemov

(1.) V frazeološkem razdelku so frazemi navedeni po abecedi, pri čemer se ne upoštevajo (a) vprašalnice tipa koga/česa, tj. podatki o glagolski vezljivosti, (b) dvojnice, ki so navedene v oklepajih za enačajem (ki stoji pred sopomenko) ali dvopičjem (ki stoji pred drugačno pomenko glede na zadnjo besedo pred oklepajem), in (c)

okrajšava ipd. Frazem je (lahko tudi kot kazalčni) zapisan v vseh geslih, kjer so predstavljene njegove posamezne polnopomenske besede in medmeti, torej razen pri predlogih, veznikih in členkih.

(2.) Če frazem vsebuje **samostalnik** (ali povedkovnik iz samostalnika), je razložen (in z morebitnim označevalnikom ter z razlago in ponazarjalnim primerom opremljen) v geslu, kjer je obdelan (prvi) samostalnik (ali povedkovnik iz samostalnika) v frazemu:
- dati ga na zob (pod ZOB)
- bog vama daj dosti otrok pa malo nadlog (pod BOG)

(3.) Če frazem ne vsebuje samostalnika, je razložen v geslu, kjer je obdelan prvi **pridevnik** (lahko tudi povedkovnik, oblikovno enak pridevniku) v frazemu:
- je (tako) brihten, da mu ipd. (že) narobe hodi (pod BRIHTEN)
- biti si dober s kom (pod DOBER[1] povdk.)

(4.) Če frazem ne vsebuje samostalnika in pridevnika, je razložen v geslu, kjer je obdelan prvi **glagol** v frazemu:
- dati komu kaj za povrh (pod DATI[1])
- hoditi česa premalo (pod HODITI)

Če frazem vsebuje dva glagola, je razložen pri tistem, ki se v njem pojavlja v osebni glagolski obliki:
- da te srat prime (pod PRIJETI)

(5.) V tem zaporedju so obdelane še tele besedne vrste:

prislov (lahko tudi povedkovnik, oblikovno enak prislovu):
- pa fertik (pod FERTIK prisl.)

števnik:
- do enega drugega (pod EDEN)

medmet:
- ajdi ga (pod AJDI)

Primerjalni frazemi (tipa *piti ko krava, leteti, da se kar kadi*) so – v nasprotju z zgornjim pravilom – obdelani pod nosilno besedo, ki stoji za primerjalnim veznikom; v slovarski obliki frazema je zapisan veznik *ko* (v narečni obliki 'kə in kə) – namesto njega se redko uporablja *kakor* (v narečni obliki 'kəkər):
- glavo imam ko čeber (pod ČEBER)
- kofije je táko ko gruševa voda (pod VODA)

(V poskusnem zvezku slovarja so pri glagolu *biti*[2] navedeni le frazemi, ki ne vsebujejo samostalnikov in pridevnikov, torej tisti, ki morajo biti polno prikazani na tem mestu. Frazemi, ki poleg samostalnikov in pridevnikov vsebujejo tudi glagol *biti sem*, razen zvez z *biti v* niso navedeni niti kot kazalka. Seznam kazalčnih frazemov z glagolom *biti sem* je namreč tako dolg, da bi bil komaj še smiseln, obenem pa bi bil pred dokončanjem slovarja zagotovo nepopoln.)

4.6.2
Prikaz frazemov

(1.) Obvezne sestavine slovarske (in poknjižene) oblike frazema (z edino ali prvo od več neobveznih sestavin v oklepaju) pri polno prikazanem frazemu so zapisane v polkrepkem tisku, kazalčni frazem in neprve neobvezne sestavine (te stojijo v

oklepaju za znakom = ali :) pa v navadnem. V kazalčnem frazemu je beseda, pod katero je frazem polno predstavljen, natisnjena v kapitelkah. Kadar bi bilo nejasno, v katero geslo spada kazalčni frazem (ker se beseda v frazemu lahko zelo razlikuje od iztočnice), ali kadar je enako pisanih poknjiženih iztočnic več (tako da imajo pripisane indekse), je za kazalčnim frazemom ali sopomensko-dvojnično obliko v oklepaju in za puščico v kapitelkah navedena konkretna iztočnica (ali podiztočnica):

- ⇨ ajdi v rit (⇨ RIT[2])
- ⇨ biti v bezgu (⇨ BEZEG, BEZGO)
- ⇨ črno se mi je delalo (pred očmi) (⇨ ČRNO s)
- ⇨ pri belem dnevu (⇨ DEN)

⊟ pomeriti od oka (⇨ OKO[1-2])

(2.) Pri posameznih pomenih so za ponazarjalnim primerom lahko pripisane še sopomenke in dvojnice. Pri njihovem hierarhiziranju (tj. navajanju s puščicami ali brez njih in s sopomenkami oz. dvojnicami frazemov, zbranimi na enem mestu) veljajo enaka načela kot v sopomensko-dvojničnem razdelku.

(3.) Fakultativne sestavine frazema so zapisane v okroglem oklepaju:

- **biti (naret) na cigumigu,**

kar je mogoče prebrati kot *biti naret na cigumigu* ali kot *biti na cigumigu.*

(4.) Dvojnični deli razloženega frazema so navedeni v oklepaju za enačajem (sopomenski del glede na besedo ali zvezo, navedeno pred oklepajem) ali dvopičjem (drugačnopomenski del); obema znamenjema je lahko dodan označevalnik:

- **na** (= redk. v) **ta** (: moj ipd.) **am,**

kar se bere kot *na ta am, na moj am* (*na tvoj am, na njegov am, na njen am* itd.) ali – to so glede na prvi niz redkejše možnosti – kot *v ta am, v moj am* (*v tvoj am, v njegov am, v njen am* itd.). Sopomenska sta seveda samo frazema *na ta am* in *v ta am* ali *na moj am* in *v moj am* itd. – Drugačnopomenski dvojnični deli iz oklepaja v razlagi niso upoštevani.

(5.) Glede rabe zgornjega levega kotnika ⌈ veljajo enaka načela kot pri sopomenskih in drugačnopomenskih dvojnicah, navedenih v ponazarjalnem razdelku gesla:

- ⌈ **pokazal ti bom** (⌈ = videl boš) **bogeca,**

kar se bere kot *pokazal ti bom bogeca* ali kot *videl boš bogeca.*

(6.) Podatek o glagolski vezljivosti tipa koga/česa – ta ni del frazema, temveč le nakazuje prosto mesto ustreznega samostalnika (ali samostalniške besedne zveze) ali zaimka – je naveden tako v razloženem kot v kazalčnem frazemu. V ponazarjalnem primeru ga nadomešča ustrezna oblika samostalnika ali zaimka:

- **imeti** koga **na hrani** *dajati komu redne dnevne obroke*: st'rịca 'må:mə na x'rå:nę,

kjer namesto st'rịca teoretično lahko stoji 'nęga, 'mȯ:jga st'rịca, už‿'()i̯e:ne st'rịca, 'mȯ:jga st'rịca pə 'ma:minę st'ra:nę, 't‿i̯e:tə ipd.).

Vprašalnica je lahko tudi obvezna sestavina frazema – v tem primeru je pisana navadno:

- čustv. a bo kaj s čim? *ali bo kaj kmalu pripravljeno, končano?*: 'nə, a 'bọ: 'kę: z južnę?!

(7.) Tri pike v slovarski obliki frazema označujejo izpust, ki je v ponazarjalnem primeru zapolnjen:

- čustv. **glavo dam vkraj, če ...** *izraža podkrepitev trditve*: g'ła:və 'då:m uk'ra:j, čə 'ni 're:s

4.7
Vodilka

V nekaterih primerih je neposredno za znakoma ▌ in ⇨ navedeno, katero drugo geslo (lahko jih je tudi več) je pomensko ali kako drugače povezano z obravnavanim (za posamezne pomene lahko tudi za predlogom *k* ter za številko (in/ali črko), ki označuje ustrezni pomen ali ustrezne pomene) (**bičev**).

Pri oblikovno enaki besedi z drugačnim pomenom lahko na tem mestu stoji oblikovno enaka knjižno-narečna kazalka, ki ima včasih pripisano zamejevalno razlago (**črnka**).

4.8
Sopomensko-dvojnični razdelek

Za znakom ▌ ga uvaja znak ⊟. V njem so navedene sopomenke in dvojnice (namreč dvojnice pri lastnih imenih, dvojnice, ki se uporabljajo v različnih krajih na obravnavanem področju, in dvojnice tipa *alkohol* in *ankohol*). Kadar pred sopomenko stoji znak ⇨, kaže k bolj običajni, navadni ali ustrezni sopomenki (ali dvojnici) (**ajdijo**) ali k dvojnici, ki je običajna v Krašah (**cinerica**).

Kadar pred sopomenko ali dvojnico (ali sopomenkami ali dvojnicami) ni znaka ⇨, gre (lahko tudi pri posameznih pomenih) za zbir sopomenk (ali dvojnic) pri najobičajnejši ali najustreznejši od njih (**gugati**). Pri manj običajni ali ustrezni sopomenki ali dvojnici je za znakom ⇨ navedeno, kje so sopomenke ali dvojnice zbrane. Krajevne dvojnice so zbrane pri besedi (lahko tudi pri frazemih), ki je znana na celotnem področju oz. ki je običajna v Krašah.

Razmerja med sopomenkami so največkrat razvidna iz označevalnikov, sicer pa je med več sopomenkami bolj običajna tista, h kateri je pokazano oz. ki ima v sopomensko-dvojničnem razdelku zbrane sopomenke.

Sopomenke se lahko nanašajo tudi na posamezne pomene; v teh primerih je za predlogom *k* in za številko (in/ali črko), ki označuje ustrezni pomen ali ustrezne pomene, navedena sopomenska ustreznica.

Sopomenke in dvojnice so lahko – v tem primeru vedno v oklepaju – navedene tudi za posameznimi zapisanimi pomenskimi odtenki in za razlagami pri frazemih.

(V poskusnem zvezku slovarja so v dveh primerih (**Anton**[1], **Bosna**) v sopomensko-dvojničnem razdelku navedene tudi dvojnice lastnih imen, ki v tale slovar zaenkrat še niso uvrščene.)

4.9
Komentar

V komentarju (za znakom [K]) je zapisano tisto, česar ni mogoče prikazati v geslu sicer: (1.) predvsem krajša narečna besedila, (2.) primeri z dvoumno rabo besede (tega ni mogoče prikazati pri posameznih pomenih), (3.) opozorila na premike v stilnem vrednotenju besede in (4.) podatki, tudi enciklopedični, ki so lahko zanimivi za jezikoslovce (npr. pragmatični podatki ali etimologije, ki postanejo razumljive šele po opisu okoliščin) in tudi za druge, npr. za etnologe.

V komentarju je lahko zapisana tudi kazalka ali vodilka, ki kaže h geslu, v katerem je v komentarju povedano več ali še kaj o obravnavani besedi.

Komentarji so navedeni v tehle geslih (v oklepaju stojijo gesla, ki vsebujejo le kazalko k drugemu komentarju): AKLIŠ, (ALEKSANDER,) ANKRAT, ATE, AVTOBUS, BABA, BAJTA, BIBA, BILEBALE, BISTEHAR, BLEKAČI, BOG, (BOGADAJ,) BOGDAJ, BOHLONAJ, BOHPOMAGAJ, BOLETA, BRAT, (BRATI,) (BRAZDOVEC,) BRITOF, (BUC,) CEKRET, CENKRET, CENTIMETER, CIGUMIGU, CIN, CUKATI, (CURITI,) CURLJATI, ČEŠPA, ČEŠPOVEC, ČETRT, ČUKMAŠINA, DEKLE, DEVETINDVAJŠČAK, (DEVETNAJŠČAK,) DIHOT, DIJA, DOBER[2] povdk., (DVAINDVAJŠČAK,) (DVAJŠČAK,) (DVANAJŠČAK,) (ENAINDVAJŠČAK,) FAJK, FAVŠ, FIŽOL, FOTER[2], GADITI SE, GRAŠČINA, GROB prid., (HUDIČ m,) HVALA medm.

4.10
Dokumentarni razdelek

4.10.1
Izpričanost besede v slovarjih knjižnega jezika in drugih delih

(1.) Neposredno za znakom L je pri vseh geslih in podgeslih navedena izpričanost iztočnice v treh temeljnih slovarjih slovenskega knjižnega jezika, namreč v Slovarju slovenskega knjižnega jezika 1970–91, v Slovenskem pravopisu 1962 in v Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju (1894–95). Če beseda ni zapisana v teh slovarjih, je navedeno katero od drugih del, ki niso samo slovarska; navedena so v točki 10 slovarskega uvoda.

(2.) Če je beseda zapisana v vseh treh osnovnih slovarjih (SSKJ, SP 1962, Plet.) v vsaj enem pomenu, ki ga izkazuje tudi tale slovar, je za znakom L zapisan znak +. Sicer je navedena krajšava za tisti slovar, v katerem je zapisana, in to v zaporedju SSKJ, SP 1962 in Plet.

(3.) Če besede ni v nobenem od treh osnovnih slovarjev, je za znakom L zapisan znak Ø. Če je beseda izpričana v kakem drugem delu, je v okroglem oklepaju za znakom Ø navedeno to delo.

(4.) Če se pomen v navedenih slovarjih ali drugih delih (pri isti besedni vrsti) razlikuje od pomena ali pomenov v temle slovarju, je za znakom + ali za ustrezno krajšavo (lahko jih je tudi več) naveden znak ≠.

(5.) Če se oblika besede v navedenih delih razlikuje od oblike v temle slovarju, za znakom L stoji znak Ø; v okroglem oklepaju je naveden znak + ali krajšava slovarja ali siceršnjega dela in nato v ležečem tisku oblika, ki jo je mogoče najti v navedenem delu.

(6.) Besede v slovarjih je večinoma mogoče najti na abecedno ustreznih mestih (zato ob SSKJ in Plet. ni navedena številka zvezka), razen kadar so navedene v dodatku k SSKJ 5: 1029–1051 (v teh primerih je navedena še številka strani) in k SP 1962: 1037–1044 ali kadar je ustrezna oblika navedena pod drugačno iztočnico – ta je zapisana za predlogom pod (**ajfer, anfak** prid.). Ob navedkih iz del, ki niso urejena slovarsko, je pripisana številka strani, kjer se pojavlja navedena beseda.

4.10.2
Dosedanji narečni zapisi

V črnem lečastem oklepaju (**[ ]**) stojijo navedki z zapisi narečne besede v literaturi, ki izvirajo (1.) iz objav Franca Lekšeta v Domu in svetu v letih 1888–93, (2.) iz Pleteršnikovega Slovensko-nemškga slovarja iz let (1894–95), iz katerega so navedena gesla, ki vsebujejo opombo *Savinska dol.* in – pač zaradi popolnosti – kakršno koli opombo, ki se nanaša na Zgornjo Savinjsko dolino, in (3.) iz dela Josipa Tominška Narečje v Bočni in njega sklanjatev (iz leta 1903).

Ustrezna mesta so prepisana kar se da natančno. Krajšave in posebni znaki tule niso razloženi.

Besede in besedne zveze, ki so dokumentirane v teh virih, vendar se na obravnavanem področju ne govorijo (več), imajo neposredno za poknjiženo iztočnico (in za morebitno kazalko) v črnem lečastem oklepaju zapisane le navedke iz virov.

4.11
Kazalka

Poleg gesel, ki imajo vse ali večino geselskih razdelkov (t. i. polna gesla) ali ki vsebujejo le podatke o dokumentiranosti v literaturi, so v slovarju navedene še:

(1.) knjižno-narečne kazalke, ki kažejo od samo knjižne iztočnice k pokniženi in omogočajo lažje iskanje predvsem uporabniku, ki narečja ne obvlada (**blagosloviti** ⇨ ŽEGNATI, **bonbon** ⇨ CUKER),

(2.) dvojnice pokniženih iztočnic – te omogočajo lažje iskanje predvsem uporabniku (tudi tistemu, ki narečje obvlada), ki bi se lahko znašel v dvomih pri iskanju poknižene iztočnice (**bitumen** ⇨ BETUMEN, **fijst** ⇨ FEJST, **fošfoter** ⇨ FAVŠFOTER, **federbati** ⇨ FRDERBATI); kadar je težko določiti pokniženo obliko narečne besede, je oblika, ki bi prav tako lahko bila poknižena oblika narečne besede, kazalka (**bočev** ⇨ BUČEV).

Knjižno-narečna kazalka lahko v razloženem geslu stoji tudi na mestu vodilke (prim. tukajšnjo točko 4.7).

Pri narečnih besedah in besednih zvezah, ki so izpričane le v literaturi, so navedeni ustrezni navedki iz del (prim. tukajšnjo točko 4.10.2).

5
Pravila za pokniženje iztočnic in podiztočnic (ter frazemov)

(1.) Če je le mogoče, je poknižena oblika iztočnice enaka knjižni obliki.

(2.) Odstopanja so mogoča, kadar se knjižni in narečni refleks za dolgi polglasnik razlikujeta – v knjižnem jeziku je a, v narečju 'ė:. Tedaj je v pokniženi iztočnici zapisan e (**den**), na ustreznem mestu pa je kot kazalka navedena tudi knjižna oblika (**dalja** ⇨ DELJA).

(3.) Kot samostojne iztočnice nastopajo tudi oblike s tako imenovanim prehodnim j (**ajdijo, grojzdje**). Na ustreznem mestu je navedena kazalka brez prehodnega glasu (**oster** ⇨ OJSTER).

(4.) Včasih je zaradi samoglasniške redukcije težko določiti pokniženo obliko narečne besede. V teh primerih kaže od besede, ki bi tudi lahko bila poknižena oblika narečne besede, kazalka (**bočev** ⇨ BUČEV).

(5.) Če se narečna oblika samostalnika moškega spola konča na -er, je v slovarju zapisana poknižena oblika iztočnice na -er (**ceker, mliner**), čeprav v knjižnem jeziku obstaja vzporedna oblika na -ar. Na ustreznem mestu je kot kazalka navedena oblika s knjižno pripono (**cestar** ⇨ CESTNER).

(6.) Če se narečna oblika samostalnika moškega spola konča na -nek, je v slovarju zapisana poknižena oblika iztočnice na -nek (**cedilnek, grubnek**), čeprav v knjižnem jeziku obstaja vzporedna oblika na -nik. Na ustreznem mestu je kot kazalka navedena oblika s knjižno pripono (**coprnik** ⇨ COPRNEK).

(7.) Če se narečna oblika samostalnika moškega spola konča na -l in je rodilnik ed. -ła ali -le (**alkohol**), je poknižena oblika iztočnice zapisana z -l, ne z -lj (kar bi izhajalo iz druge narečne oblike za rod. ed.).

(8.) Oblike, ki v slovarjih slovenskega knjižnega jezika še niso bile zapisane (v razdelku s slovarsko izpričanostjo imajo oznako Ø), so poknižene z upoštevanjem zgornjih odstopanj.

(9.) Nezveneči nezvočniki v izglasju narečne oblike so v pokniženi iztočnici zapisani kot nezveneči, če se v položaju pred samoglasnikom (in tudi v drugih besedah iz besedne družine) ne premenjujejo z zvenečimi (**ajferzihtik, bildik** in **blont** (zaradi **blonten**)).

6
Besednovrstni in slovnični podatki

6.1
Besednovrstni podatki

V slovarju so upoštevane tele besedne vrste (okrajšave po SP 1994: 8, SSKJ 1: LX–LXI in Toporišič (1984: 550–553)):

(1.) samostalnik (s podatkom za spol kot m, ž, s)
(2.) pridevnik (prid.)
(3.) števnik (štev.)
(4.) (samostalniški in pridevniški) zaimek (zaim.)
(5.) glagol (označen kot d., nd. ali d.+nd.)
(6.) povedkovnik (povdk.)
(7.) prislov (prisl.)
(8.) predlog (predl.)
(9.) veznik (vez.)
(10.) medmet (medm.)
(11.) členek (člen.)

V navedenem zaporedju se razvrščajo enako pisane iztočnice, ki pripadajo različnim besednim vrstam (**a** m, **a** vez., **a** medm., **a** člen.); za samostalnike različnih spolov velja zaporedje m, ž, s. (Glede razvrstitve podiztočnic gl. točko 4.0.) Besede, ki nimajo besednovrstnega podatka, so navedene za tistimi, ki ga imajo. Iztočnica morebitne kazalke stoji za enako pisano iztočnico s polno prikazanim geslom.

Kadar ima samostalnik samo množinsko obliko, je ob podatku za spol navedena še okrajšava mn.

Samostalnik s kategorijo živosti ima ob ustrezni okrajšavi m ali s zapisano še okrajšavo živ.

Besednovrstni podatek za glagol je zapisan z okrajšavo nd. (pri nedovršnih glagolih) ali d. (pri dovršnih glagolih), pri dvovidskih glagolih pa z obema okrajšavama (kot d.+nd.).

Števniki imajo pred okrajšavo štev. pripisano, ali gre za glavni ali vrstilni števnik.

6.2
Slovnični (in besedotvorni) podatki

Slovnični podatek (tule so navedeni trije označevalniškega tipa, od katerih je manjš. besedotvorni podatek) je v geslu v neprekinjenem nizu zapisan pred označevalnikom (ali pred označevalniki).

Drugi slovnični podatki, ki ne potrebujejo obsežne razlage, temveč le razvezavo (npr. rod., ed.), so navedeni v seznamu krajšav (v tukajšnji točki 11). Tako je tudi s slovničnimi pojasnili, kakršno je npr. 3. os. ed.

Za razlago je tule navedeno, v katerih geslih je mogoče najti obravnavani primer z navedenim slovničnim podatkom.

elipt. eliptično, izpuščeno: pričakovani stavčni člen je izpuščen: ČETRT, ČUDNO povdk.; ⇨ FIRBEC matra koga

manjš. manjšalnica: za tem podatkom lahko stoji znak < in za njim v ležečih kapitelkah navedena iztočnica iz slovarja; oba podatka je treba smiselno skombinirati: AJMERČEK, AJMPREMOV, FACELČEK, FAJFIKA

pren. preneseno: beseda ali stalna besedna zveza, ki je vsebinsko zelo blizu izhodiščnemu pomenu, je pa predstavno premaknjena v drugačno okolje: CAJGKAMRA, CVENGA

7
Označevalniki

Označevalniki in njihove razlage so povzeti po SP 1990: 129–137 (oz. SP 1994: 133–142) in SSKJ 1: XVIII–XXII, LX–LXI.

Za razlago je navedeno, v katerih geslih je mogoče najti obravnavani primer z navedenim označevalnikom. V frazemu, ki je tu vedno naveden za iztočničnimi

primeri za podpičjem, je beseda, pod katero je frazem prikazan v slovarju, zapisana s kapitelkami.

Praviloma si označevalniki v geslih sledijo nanizani v zaporedju, kakršno je po skupinah tule. Za krajevnim označevalnikom ne stoji ločilo (razen med več krajevnimi označevalniki).

7.1
Krajevni označevalniki

Krajevni označevalniki obveščajo o tem, da jezikovna prvina ni znana na celotnem obravnavanem področju. Če jezikovna prvina ni krajevno označena, je znana na celotnem področju (seveda z upoštevanjem morebitnih drugih označevalnikov).

Glavna zapisovalna točka so Kraše, gradivo iz Bočne in Kokarij je izčrpano, iz drugih krajev pa upoštevano.

Bo BOČNA
Čr Čreta pri Kokarjah
Do Dobletina
Ko KOKARJE
Kr **KRAŠE**
Lv Lačja vas
PP Pusto Polje
RM Rovt pod Menino
ŠD Šmartno ob Dreti
Vo Volog

Ti označevalniki so lahko tudi kombinirani s pogostnostnimi:

(1.) xxx ***Bo*** yyy pomeni, da se v Bočni govori samo jezikovna prvina yyy, medtem ko se jezikovna prvina xxx govori drugod na obravnavanem področju;

(2.) xxx ***Bo*** in yyy pomeni, da se jezikovna prvina yyy govori v Bočni poleg sicer na celotnem obravnavanem področju znane xxx;

(3.) xxx ***Bo*** tudi yyy pomeni, da se poleg jezikovne prvine xxx, ki je znana na celotnem obravnavanem področju sicer, samo v Bočni govori tudi redkejša prvina yyy;

(4.) xxx predvsem ***Bo***, drugod redk. (ali star. ipd.) yyy pa, da se poleg sicer običajne jezikovne prvine xxx, ki je v Bočni redko rabljena, v Bočni govori predvsem jezikovna prvina xxx, ki je drugod na obravnavanem področju redka (ali starinska ipd.).

7.2
Lastnoimenski označevalniki

V slovarju so zaenkrat navedena le tista lastna imena, ki se pojavljajo kot sestavina (stalnih) besednih zvez (npr. BAKOVE GREBLJICE, BLEKAČI, BOSNA, DAHAV, DRAVA), zato ob njih niso navedene izpeljanke; nekatere izpeljanke so vendarle navedene zaradi prikaza sopomenk (ANGLEŠKI, ANGLEŠKO).

Popoln seznam lastnoimenskih označevalnikov bo dodan narečnemu slovarju lastnih imen. Tam bodo lastna imena tudi natančneje obdelana.

HIŠ. I. hišno ime
KR. I. krajevno ime
LED. I. ledinsko ime
OS. I. osebno ime
STV. I. stvarno lastno ime
VOD. I. vodno ime
ZEM. I. zemljepisno ime

7.3
Citatnostni označevalnik

polcit. polcitatno: jezikovna prvina, ki glasoslovno ali oblikoslovno odstopa od običajnega ali pričakovanega v govorih na obravnavanem področju in v tem pogledu kaže na izvor iz slovenskega knjižnega ali pogovornega jezika, iz kakega drugega narečja, lahko pa tudi iz drugega jezika; navadno je polcitatna beseda (ta lahko nastopa tudi v frazemih), včasih besedna oblika ali frazem (tako je lahko označen tudi zaradi ene besede ali oblike, ki je kot polcitatna označena na drugem mestu); polcitatna jezikovna prvina je glasovno prilagojena obravnavanim govorom: BOŽE MOJ, DOŽIVETJE, ENAKO; ⇨ BAŠ me boli; ⇨ pod milim BOGOM

7.4
Izrazijski (terminološki) označevalniki

agr. agronomija
anat. anatomija
avt. avtomobilizem, avtomehanika
bot. botanika
čeb. čebelarstvo
elektr. elektrotehnika
glasb. glasbena stroka
gozd. gozdarstvo
gradb. gradbeništvo
les. lesarstvo
lov. lovstvo
obl. oblačilna stroka
strojn. strojništvo
šol. šolstvo
šport. športni izraz
teh. tehnika
trg. trgovina
ver. (rimskokatoliška) vera
voj. vojska
zool. zoologija

7.5
Formalnostni označevalnik

uradn. uradno: jezikovna prvina, ki jo govorci uporabljajo v uradnih položajih, npr. v pogovoru z zdravnikom ali v uradih: DOKTOR

7.6
Socialnozvrstna označevalnika

sleng. slengovsko: jezikovna prvina, značilna za neformalne združbe, npr. mladostnikov: ABERVEZNIK, BLEFIRATI; ⇨ iti se BILJARD na dve kugli

žarg. žargonsko: jezikovna prvina, ki v strokovnem izrazju zamenjuje navadno poimenovanje; v tem slovarju je žargonsko omejeno na rabo v šoli (žargonsko, kot je pojmovano v slovenskem knjižnem jeziku, spada v obravnavanih govorih v strokovne jezike in torej v izrazje, tako da ima izrazijske označevalnike): CVEK, ČIK, DUDLJATI SE, FASATI

7.7
Čustvenostni označevalniki

čustv. čustvenostno, ekspresivno: jezikovna prvina, ki izraža čustvenost; kadar je vrsto čustvenosti mogoče določiti natančneje, je uporabljen označevalnik ljubk., nizk., slabš., šalj. ipd.: BABLE, BAJKATI, BATINA; ⇨ AFNE guncati

iron. ironično: jezikovna prvina, ki sicer označuje kaj pozitivnega, vendar je s posmehljivim namenom uporabljena za poimenovanje negativnega: BARON, BLAGOVOLITI; ⇨ biti AS

kletv. kletvica, kletev: družabno nesprejemljiva medmetna beseda ali besedna zveza, s katero se navadno izraža negativno razpoloženje ob čem: ARDUH, BEMTI, DUHNAMOL

ljubk. ljubkovalno: jezikovna prvina, ki izraža naklonjeno, prisrčno razmerje do poimenovanega: ATI, BELČKAN, BRADAVIČKA, DROBIŽEK

nizk. nizko: jezikovna prvina, ki izraža družbeno (tudi moralno) nesprejemljivo, nekultivirano, prostaško raven izražanja: BREJ, CRKATI, DRKATI; ⇨ gniti na BRITOFU

omilj. omiljevalno, evfemistično: jezikovna prvina, ki kaj imenuje bolj prizanesljivo, kakor bi bilo treba, ali zamenjuje manj ugodno poimenovanje: DOONEGATI, HUDIK; ⇨ iti v krtovo DEŽELO

otr. otroško: jezikovna prvina, značilna za izražanje otrok in za čustveni pogovor odraslih z njimi ter za medsebojno sporazumevanje zaljubljencev: AJATI, AK, FULA; ⇨ delati DEŽEKA

poud. poudarjalno: jezikovna prvina, ki izraža večjo (pozitivno ali negativno) stopnjo pomenskih sestavin poimenovanega: ANGEL, BIKOVSKI, FRDAMAN; ⇨ biti (vroče) ko v APNENICI

slabš. slabšalno: jezikovna prvina, ki izraža podcenjevalen ali zaničljiv odnos do poimenovanega: AFNA, ALEJAST, ALITI, DRVEŽ; ⇨ gledati ko BIK v nova vrata

šalj. šaljivo: jezikovna prvina, ki igrivo zamenjuje čustveno nezaznamovano poimenovanje: AJERŠPAJZ, AJHATI SE, ALEKSANDER, DEŽURATI; ⇨ čuvati prvega APRILA; ⇨ biti suh, ko bi iz DAHAVA na urlavb prišel

zmer. zmerjalno: jezikovna prvina, s katero govoreči zanj neprijetno stvar ali dejstvo v ogovoru poimenuje grobo ali žaljivo: ALEJ, AVCIGER, BALONDE, DRVEŽ, FUFLA

7.8
Časovni označevalniki

nov. novota, neologizem: jezikovna prvina, katere novost se še čuti: ABSOLUTNO, ARNIKA, BOBNIČ; ⇨ atomska je padla (⇨ ATOMSKA ž); ⇨ iti na BLATO

star. starinsko, zastarevajoče: jezikovna prvina, ki ima nadih preteklosti in jo uporabljajo predvsem starejši govorci, govorci srednje generacije in mlajši pa ne več, vendar jo razumejo: AHTATI, AJFERZIHTIK, AJNCIGATI, AMERIKANSKO, ANTLATI, DAVI; ⇨ AJNS cvaj; ⇨ delati FIGURE

zastar. zastarelo: jezikovna prvina, ki jo predvsem starejši govorci še poznajo iz preteklosti, je pa ne govorijo več: ABRNJE, ADRESA, AVDRŽNEK, DIHATI, DRGULJ, GAJŽELNEK

7.9
Pogostnostni označevalniki

posam. idiolektično: jezikovna prvina, ki je značilna za izražanje posameznika ali posamezne družine in je opazna za preostale govorce iz bližnje okolice; praviloma je ta označevalnik kombiniran s krajevnim: AJDIJO, ALEKSANDER, ANE, ARBEČMAŠINA, BAGRLJE, DRVEŽ, FOGA

redk. redko: jezikovna prvina, ki ima precej pogostejšo dvojnico ali namesto katere se uporabljajo druga sredstva, npr. opis; v glavi v oklepaju stoji pred glasovno dvojnico, ki ima pred tem navedeno precej pogostejšo: AJČATI, AJDNEK, AJHATI SE, AMBAS, BEDAK, DESNICA; ⇨ v ta AM; ⇨ vžgati DEBATO

in uvaja (nekoliko manj navadno in pogosto) dvojnico (v glavi v oklepaju glasovno): ABERVEZNIK, AJBIŠ, AKELJ, DAJATI, DALJNOVIDEN

tudi uvaja manj navadno in pogosto dvojnico (v glavi v oklepaju glasovno): AJDOV, ALKOHOL, D

naraščajoče: naraščajoče: jezikovna prvina, ki se uveljavlja nasproti dosedanjemu poimenovanju: BARVA, BERILO, BRESKEV, BRISAČA

pešaj. pešajoče: jezikovna prvina, ki se umika močnejši dvojnici: BOGDAJ, BOGŽEGNAJ, BOHLONAJ, DETI

7.10
Posebna označevalnika

ipd. in podobno: (1.) v stalnih besednih zvezah in v označevalniških pojasnilih opozarja na nezapisane sopomenke k besedi, pa tudi na druge besede iz pomenske skupine: BUFNITI, BUKATI SE; ⇨ peljati se ko ALELUJA; ⇨ na ta AM
(2.) v kazalkah opozarja na še druge besede iz iste besedne družine: ADNAJST, AREST, ARŽET, CMOKATI, DAVITI

itd. in tako dalje: (1.) v zaglavju razširja oblikoslovni podatek na druge oblike, ki jih je mogoče razbrati v slovničnih preglednicah: ABCIGATI, ATE, BIKSATI, DEKATI
(2.) v kazalkah razširja oblikoslovni podatek ob iztočnici na druge oblike: BOM, ČEM

8
Glasoslovje

Tu so navedene le glavne značilnosti glasoslovja; bolj izčrpno je predstavljeno v Weiss 1990: 38–70, ki je osnova za tale prikaz.

8.0
Splošno

Narečni zapisi v slovarju se pojavljajo v glavi gesla, v zaglavju, v ponazarjalnih primerih in v komentarjih (prim. točko 11); glasovne dvojnice so lahko zapisane tudi v okroglih oklepajih. Dejansko bi vsi ti deli besedila morali stati v oglatih oklepajih.

ˈ označuje mesto naglasa, in sicer (1.) tik pred istozložnim soglasnikom pred naglašenim samoglasnikom ali (2.) tik pred naglašenim samoglasnikom – kˈrå:va *krava*, zˈ:i̯e:mle *(i)z zemlje*, braˈdå:dˈ()è:da *bradat moški*, ˈå:ksa *os*, pəˈå:jat *pospati*

: označuje dolžino samoglasnika (ali soglasnika) – ˈdi̯e:ska *deska*, pˈri̯m:a *primiva*, ˈså:m:ə *samemu*, səmˈ:a:gu *sem moral* (resica, ki označuje naglasno mesto (npr. ˈka:rt), lahko v ustreznem soglasniškem okolju stoji pred prvim (lahko tudi dolgim) soglasnikom pred naglašenim samoglasnikom, kadar se soglasnik na meji dveh besed podaljša, pa tik pred posebnim dvopičjem, ki stoji pred naglašenim samoglasnikom ali dvoglasnikom)

‿ (1.) združuje v naglasno enoto dve besedi – 'na:‿bọ *ne bo*, 'na:‿t'le *na tla* (besede, ki se pišejo skupaj že v knjižnem jeziku, nimajo tega znaka – 'na:ŋga *nanj*, 'na:nę *nanjo*) (2.) združuje v izgovorno enoto dve besedi, kadar je zadnji soglasnik prejšnje besede ali mehčan ali pa zlogotvorni zvočnik, naslednji pa enak navaden soglasnik – sę 'pa: 'tud'‿'dṵo:bra *si pa tudi dobra*, sm̩‿mə 'da:ṵ *sem mu dal*, nə'bi̯e:dn̩‿na zas'tọ:pę *nihče ne razume*

‿() (v ponazarjalnih primerih) na začetku naslednje besede označuje odsotnost glasu zaradi zlitja dveh enakih glasov v enega samega (predvsem v hitrem govorjenju) ali zaradi samoglasniške redukcije – 'dṵo:ns‿()ę 'bė:ṵ (← 'dṵo:ns sę) *danes si bil*, bra'då:d‿'()ė:da (← bra'då:d 'dė:da), pər‿"()ȯ:jt'nę (← pər "'rȯ:jt'nę) *pri Rojtni |v Šmartnu ob Dreti|*, sa'łå:tnę‿"()n'tȯ:n *sv. Anton Padovanski |13. junija|*

‿: (v ponazarjalnih primerih) na začetku naslednje besede označuje dolžino glasu zaradi zlitja dveh enakih glasov – 'jəd‿:a'mọ: (← 'jəd da'mọ:) *iti domov*, z‿'i̯e:mle (← z 'zi̯e:mle)

' označuje mehčanost soglasnika – p'rim' *primi*, 'va:t'ọ *hotel*, 'vid'ọ *videl* (v Weiss 1990 je bil v soglasniškem nizu označen le zadnji, tu pa so vsi, ki so res mehčani; v položaju tik pred sprednjimi samoglasniki mehčanost ni označena)

C (v slovarskem uvodu) soglasnik
C' (v slovarskem uvodu) mehčani soglasnik
~ (v slovarskem uvodu) se premenjuje z
← (v slovarskem uvodu) nastalo iz
/ / (v slovarskem uvodu) zapis fonemov
[ ] (v slovarskem uvodu) zapis alofonov

'ė:, 'ȯ: zelo napet in ozek e ali o – 'pė:t *pet* |*števnik*|, 'sė:r *sir* (nikoli ni zapisan 'ir), š'kȯ:da *škoda*

'å: zaokroženi a – t'rå:va *trava*

ę, ọ napet in ozek e ali o (lahko tudi naglašeni'ę: ali 'ọ:), in sicer nekoliko manj ozek kot v knjižnih *nós*, *zvézda*; položaji, v katerih se e ali 'e: premenjujeta z ę ali 'ę: (premena ę ali 'ę: je značilna predvsem za mlajše govorce), so v slovarju vedno navedeni: – rẹs'ni̯ca *resnica*, u'čė:rę *včeraj*, 'pę:ška *peš*, gło'ni̯k *glavnik*, g'lė:dọ *gledal*, 'nọ:s *nos*

e, 'e: srednji e, kakršen je v knjižnem jeziku v besedah *poglêj*, *Tónej*; kadar se (v zlogu pred nesprednjim samoglasnikom ali v zlogu, ki se ne končuje na l č š ž ali na mehčani soglasnik) premenjuje z ę ali 'ę:, je to v slovarju vedno zapisano – 'pe:ma *pojdiva*, be'då:k *bedak* i̯ sestavina dvoglasnika 'i̯e: – 'ti̯e:ta *teta*

u̯ dvoustnični v, kakršen je v knjižnem jeziku in ki nastopa v vzglasju, izglasju in za samoglasnikom pred soglasnikom ali pa je sestavina dvoglasnika 'u̯o: – u̯'zė:u̯ *vzel*, p'ra:u̯te *pravite*, 'ku̯o:za *koza*

i̯ i z oslabljenim sprednjim izgovorom (»temnejši«, »zamolkli« i) v zlogu pred nesprednjim samoglasnikom ali v zlogu, ki se ne končuje na l č š ž ali na mehčani soglasnik; predvsem pri mlajših govorcih ga zamenjuje navadni i, kar v slovarju ni posebej označeno (v Weiss 1990 je namesto i̯ zapisan navadni i) – i̯ŋva'li̯t *invalid*, 'pi̯ła *pila*, 'si̯u̯mə *sivemu*

ə polglasnik, kakršen je v knjižnem jeziku – 'pəs *pes*, 'krəx *kruh*, kə'ri̯tə *korito*

ę polglasnik ejevsko-ijevske barve (»mehki polglasnik) – 'zęt *zid*, 'nu̯o:sęt *nositi*, 'lędę ***Kr***, ***Ko*** *ljudje*

l̩ m̩ n̩ r̩ zlogotvorni zvočniki l m n r – 'mu̯o:d'l̩te *mólite*, 'ni̯sm̩ *nisem*, 'me:sn̩c *mesec*, 'xi̯tr̩ prisl. *hitro* (n̩ lahko ima pred k g x dvojnico [ŋ], m̩ pa pred f ali [v] dvojnico [m̩] – 'si̯tŋ kə 'muxa *siten ko muha*, 'ni̯sŋ ga 'vid'ọ *nisem ga videl*, 'ni̯sm̩ 'vid'ọ *nisem videl*

ł mehkonebni (»trdi«) l v zlogu pred nesprednjim samoglasnikom – g'ła:va *glava*

ɱ izgovorna dvojnica m-ja pred f ali [v] – 'i̯ɱfat *cepiti* |*vnašati v telo cepivo*|, i̯ɱva'li̯t, 'ni̯sɱ̩ 'vid'o̯

ŋ izgovorna dvojnica n-ja pred k g x, (enaka kot v knjižnem jeziku) – 'båːŋka *banka*, ˮ'åːŋka *Anka*, tŋ̩'gu̯oːr *tam gori*

x nezveneči mehkonebni pripornik, enak knjižnemu h-ju – 'xiša *hiša*

ɦ (v redkih besedah) nezveneči grlni pripornik – ə'ɦə *aha*

ʔ (v redkih besedah) nezveneči goltniški ploziv (ponekod v literaturi zapisan kot q) – 'aːʔ povdk. *umazan*, 'naːʔ *ne*, 'naːˈʔåː *ne*

ʒ c pred zvenečim nezvočnikom – 'ku̯oːnʒ ga 'bo̯ː *konec ga bo*

ǯ glas, ki ustreza knjižnemu *dž* (npr. v *džungla*), ali č pred zvenečim nezvočnikom – 'ǯeːm *džem*, 'viǯ ga, 'póːba *vidiš ga*, *fanta* (toda 'vič 'jə *vidiš jo*)

ɣ x pred zvenečim nezvočnikom – pro̯ɣ 'go̯ːšə *proti gozdu* (toda pro̯x 'mən' *proti meni*)

8.1
Samoglasniki

Dolgi samoglasniki

'ėː	'ȯː
'e̯ː	'o̯ː
'eː	
'i̯eː	'u̯oː
	'å̊ː
	'aː (+ 'aːr)
sprednji	*nesprednji*

/'aː/ (tudi v 'aːr) ni izrazito dolg.

Kratki samoglasniki

Naglašeni		Nenaglašeni	
'i 'i̯	u	i i̯	u
'e̯	ə	e̯	ə
		e̯	o̯
		e	
			a
sprednji	*nesprednji*	*sprednji*	*nesprednji*

/'i/ in /'u/ nista izrazito kratka. Dolžine /'aː/, /i/ in /u/ se zelo izenačujejo.

V slovarju in v obliko̯slovnih preglednicah so navedene vse samoglasniške dvojnice, razen pri silabemih l̥ (← əl), m̥ (← əm), n̥ (← ən), r̥ (← ər), ki so nastali v zvezi z moderno samoglasniško redukcijo, kar pomeni, da ima zapis 'rẹːkəlc nezapisano dvojnico 'rẹːkl̥c *suknjič*.

Kadar ob premeni prihaja do mehčanja soglasnika pred zvočnikom oz. kadar pred zvočnikom stoji l (kot npr. v primerih 'film̥ ~ 'filẹm *film*, *polnim*, je to v slovarju v geselskem oglavju in v preglednicah v slovarskem uvodu vedno navedeno:

l̥ ~ əl (razen v položaju za t, d) ~ 'åːkl̥šən ~ 'åːkəlšən *natančen*, *izbirčen* (toda *C'*l̥ (← *Cẹ*l, obvezno d'l̥, t'l̥) – ˮf'råːn'cẹl ~ ˮf'råːn'c'l̥ *Francelj*, 'but'l̥ *omejenec*)

m̥ ~ əm (v položaju za l ← ęm) – km̥'pė:r ~ kəm'pė:r *krompir*, 'film̥ ~ 'filęm (toda C'm̥ (← ęm – v slovarju in preglednicah vedno navedeno) – c'm̥p'rọ:jə ~ cęmp'rọ:jə *več stavb, stavbe*)

m̥ ~ əm – 'ni̯səm 'vid'ọ ~ 'ni̯sm̥ 'vid'ọ

n̥ ~ ən (v položaju za l ← ęn, v položaju za d, t samo n̥) – 'vəsn̥stọ ~ 'vəsənstọ *osemsto*, 'filn̥ ~ 'filęn *polnjen*, əd'vi̯e:ntn̥ *adventen*

ŋ̥ ~ əŋ (v položaju za d, t samo ŋ̥) – 'ni̯sŋ̥ ga 'vid'ọ ~ 'ni̯səŋ ga 'vid'ọ *nisem ga videl*, tŋ̥'gu̯o:r *tam gori*

r̥ ~ ər – 'e:ŋkr̥t ~ 'e:ŋkərt *enkrat, nekoč* ~ r (v popolnem vzglasju ali za samoglasnikom in pred j) – ər'ja:u̯ ~ r̥'ja:u̯ ~ r'ja:u̯ *rjav*, bọ r'ja:u̯ *bo rjav*

8.2
Soglasniki

Zvočniki

v			m
v'			m'
	ł	r	n
	l		n'
j			

Mehčanost zvočnikov v položaju tik pred sprednjimi samoglasniki v slovarju ni označena.

/v/ na koncu besede ne more biti mehčan; nadomešča ga [u̯].

Nezvočniki

p	b	f	
p'	b'	f'	
t	d		
t'	d'		
c		s	z
c'		s'	z'
č		š	ž
k	g	x	
(k')	(g')		

Mehčanost nezvočnikov (tudi podaljšanih) v položaju tik pred sprednjimi samoglasniki v slovarju ni označena.

8.3
Dvojnice in zvenečnostne premene

Samoglasniške dvojnice

/u/ ~ [u̯] v vzglasju ali za samoglasnikom pred soglasnikom – u̯'ne:gat ~ u'ne:gat *onegati*, pəu̯'ne:gat ~ (izjemoma pri počasnem govorjenju) pəu'ne:gat

/i/ ~ /j/ v vzglasju ali za samoglasnikom pred soglasnikom – j'mė: ~ i'mė: *ime*, u j'mė:nə ~ u i'mė:nə *v imenu*

/u/ ~ [u̯] v vzglasju ali za samoglasnikom pred soglasnikom – bọ u̯š'ła: ~ bọ uš'ła: *bo ušla*

V istem zlogu ni mogoč sklop /ij/ – 'pi *pij* (toda 'pijam *pijem*), 'biti *bitij* (toda 'bit'jə *bitje*).

Soglasniške dvojnice

Tu so navedene le dvojnice, ki so zapisane v tem slovarju, ne pa tudi npr. [w], [D], [ᵗ] itd.

Zvočniki

/v/ ~	[u̯]	v vzglasju, v izglasju in za samoglasnikom pred soglasnikom – u̯'pe̯t (poleg v popolnem vzglasju običajnejšega u'pe̯t), u̯'zė:mem (poleg v popolnem vzglasju običajnejšega u'zė:mem), u̯ 'a:u̯tə (poleg v popolnem vzglasju običajnejšega u 'a:u̯tə), k'ra:u̯, p'ra:u̯mə, ja 'ka: u̯ 'rė:də
~	[u]	v vzglasju in za soglasnikom pred soglasnikom – u'pe̯t (poleg u̯'pe̯t, kar je redko v popolnem vzglasju), u'zė:mem (poleg u̯'zė:mem, kar je redko v popolnem vzglasju), u 'a:u̯tə (poleg u̯ 'a:u̯tə, kar je redko v popolnem vzglasju), zro̯n u'se̯ga, 'pa:r‿nas u 'kuxne̯, na'le̯u̯ u 'pi̯ske̯c
/m/ ~	[ɱ]	pred v f – səɱ 'vid'o̯, 'ši̯ɱfat
/n/ ~	[ŋ]	pred k g x – 'bå:ŋka, 'å:ŋge̯l
~	[ɱ]	pred v f – i̯ɱva'li̯t, 'žəɱft
ər (~ r̥) ~ r		(v popolnem vzglasju in pred samoglasnikom – r'ja:u̯ (~ ər'ja:u̯ ~ r̥'ja:u̯)

Nezvočniki

/c/ ~	[ʒ]	pred zvenečim nezvočnikom – st'ri̯ʒ 'bo̯:
/č/ ~	[ǯ]	pred zvenečim nezvočnikom – 'viǯ ga, 'po:ba
/x/ ~	[ɣ]	pred zvenečim nezvočnikom – pro̯ɣ 'go̯:šə

Zvenečnostne premene

Pred nezvenečim nezvočnikom tudi naslednje besede, v izglasju in pred samoglasnikom ali pred zvočnikom naslednje besede (izjema so nekatere besedne zveze, ki so vse zapisane v slovarju, npr. 'bo̯:d' 'nə, in pravi predlogi, katerih zveneči nezvočniki pred samoglasnikom in pred zvočnikom naslednje besede ohranijo zvenečnost, npr. ub 'ma:mə, ub u'čė:ta, ud 'ma:me, ud u'čė:ta, braz 'məne, braz 'o̯:ce):

/b/ ~	/p/	g'ru̯o:p (toda g'ru̯o:ba)
/b'/ ~	/p'/	'du̯o:p' (toda 'du̯o:be̯)
/d/ ~	/t/	s'ta:rt (toda s'ta:rde̯)
/d'/ ~	/t'/	p'rit' (toda p'ride̯)
/g/ ~	/k/	'bo̯:k (toda 'bu̯o:ga)
/z/ ~	/s/	'mi̯s (toda 'mi̯za)
/z'/ ~	/s'/	pə'va:s' (toda pə'va:ze̯)
/ž/ ~	/š/	'nu̯o:š (toda 'nu̯o:ža)

Pravilo velja tudi za soglasniške sklope, npr. b'rå:st (rod. mn.) ~ b'rå:zda (im. ed.), 'pus'te̯ ~ 'pus't' (oboje vel. za 2. os. ed.).

Pred zvenečim nezvočnikom tudi naslednje besede (velja tudi za prave predloge, npr. pro̯ɣ 'go̯:šə):

/c/	~	[ʒ]	st'rịʒ ga 'bọ: (toda st'rịc -a)
/c'/	~	[ʒ']	'puʒ' 'ga: (toda 'pucẹ 'ga: ukaz psu *napadi ga*)
/č/	~	[ž]	p'ru̯o:ž bọ 'pa:ršu (toda p'ru̯o:č)
/x/	~	[γ]	p'ruγ ga 'må:tra (toda p'rux -a *kila*)
/k/	~	/g/	'da:u̯g za 'xišə (toda 'da:u̯k -a)
/p/	~	/b/	k'ru̯o:b za 'kura (toda k'ru̯o:p -a)
/p'/	~	/b'/	'ka: 'kub' 'ga: (toda 'kupẹ̯)
/s/	~	/z/	na 'nọ:z bẹ̯ 'ga: (toda 'nọ:s 'nu̯o:sa)
/s'/	~	/z'/	p'ru̯o:z' ga (toda p'ru̯o:sẹ̯)
/š/	~	/ž/	'ku̯o:ž 'dẹ: u̯k'ra:j (toda 'ku̯o:š -a)
/t/	~	/d/	u ˈ'rọ:d bẹ̯ 'šọ: (toda ˈ'rọ:t -a *Rovt*)
/t'/	~	/d'/	pram'łå:d' 'ga: (toda pram'łå:tẹ̯)

Pravilo velja tudi za soglasniške sklope, npr. 'pa:rzd ga bə'li, 'puz'd' 'ga:.

V glavi in zaglavju niso upoštevani in zapisani glasovi, ki bi nastali s kombiniranjem prvotnih, zato torej zapis 'ba:t se (nikoli 'ba:c‿:e ipd.).

8.4
Preglednica glasov

Dvojnice k narečnim oblikam v tej preglednici niso upoštevane.

a	–	ba'nå:na
å	–	redk. kåk
'a:	–	'ma:ma, 'pa:rt, s'ta:r, p'ra:u̯jə
'å:	–	g'rå:t, 'på:s
'a:r	–	'pa:rt, 'ka:rt
b	–	'båːba
b:	–	ub‿':ė:rčaft
b'	–	'du̯o:b'u
c	–	'ce:gu, i̯ŋva'lịcka
c:	–	u'c:ẹ:dẹ̯, pəc‿()t'rė:xẹ̯
c'	–	p'rəc', 'fa:c'ọ
č	–	'čė:špa, 'pẹ:č
č:	–	uč‿:'rẹ:šne
d	–	'dė:da
d:	–	u'd:a:ła, ud‿':ọ:ma
d'	–	'vid'ọ
e	–	le'pu̯o:ta
ẹ	–	kẹ'či̯e:sẹ, u'bė:rẹ
'e:	–	'ne:ma, ta 're:na
'ẹ:	–	'lẹ:pe, f'rẹ:
'ė:	–	'pė:tək, u'zė:mem, 'sė:r, 'vė:ra, 'bė:u̯
ẹ̯	–	'ma:mẹ̯, 'lẹ̯dẹ̯, 'pọ:lẹ̯
'ẹ̯	–	'sẹ̯t, 'cẹ̯gən
'i̯e:	–	'ti̯e:ta
ə	–	'vi̯nə
'ə	–	k'rəx
f	–	'få:fła
f:	–	'a:u̯s'puf‿':a:jn rəpə'tå:
f'	–	ut'ru̯o:f'u
g	–	'gugat
g:	–	d'rọ:g‿':ugle
g'	–	'nė:g' bẹ̯ 'ma:gu 'bẹ̯t
γ	–	prọγ 'gọ:šə
x	–	'xiša
x:	–	prox‿':išə
ɦ	–	ə'ɦə

i – 'kišta, tęlę'vizi
i̯ – i̯ŋva'li̯t
'i – 'pijam, 'vija
'i̯ – 'ki̯bła
j – 'ja:jcę, pə j'mė:nə
k – 'kukat, 'ke:dn̥, t'rė:kę
k: – 'pȯ:bək‿':a:ka
k' – redk. te t'rė:k'
ʔ – 'a:ʔ, 'na:'ʔå:
l – 'lulet, x'vå:lu
l: – 'bəl‿':e:p
l̥ – 'mu̯o:d'l̥te, pę'cikl̥
ł – 'łuč, p'ra:u̯ła
m – 'ma:ma
m: – p'ri̯m:ə
m' – p'rim', 'łu̯o:m'u
m̥ – sm̥ 'bė:u̯
ŋ – 'ši̯ŋfat, i̯ŋva'li̯t, səŋ 'vid'ọ
ŋ̥ – sŋ̥ 'vid'ọ
n – 'nė:nę̥n
n: – 'nę̥č 'vən‿:a g'rė:
n̥ – p'ri̯dn̥, sn̥ 'šọ:
n' – 'ku̯o:n', uz'dign'u
ŋ – 'pọ:ŋk, 'bọ:ŋgat
ŋ̥ – 'ca:jtŋ̥ge, 'ni̯sŋ̥ ga 'vid'ọ
ọ – brọ'ni̯ca, g'lė:dọ
'ọ: – 'gọ:ba, 'rọ:k
'ȯ: – 'nȯ:sę̥m, 'kȯ:rba, 'čȯ:j
'u̯o: – 'ku̯o:za, 'ru̯o:ka
u̯o redk. gu̯o u̯ b'ri̯e:gə
p – 'pupat
p: – up‿':i̯ete̯x
p' – 'kup'u
r – 'riža, s'ta:rt
r̥ – pr̥'ja:mat, br̥c"lå:n
r: – pər‿':u̯o:kę
s – 'si̯va
s: – s‿':i̯e:strə
s' – 'nu̯o:s'u, p'ru̯o:s'
š – 'šiška
š: – 'piš‿:a 'kę:
t – 't̯ie:ta, p'rọ:t, pə't̯ie:kən't'
t: – ut‿':i̯e:te, 'bu̯o:t:e
t' – 'va:t'ọ, p'rit'
u – u'še:sə, 'ča:ru, 'kup'u, ub'rė:sku, 'tȯ:pu, 'da:ru, "'pė:tru
'u – 'kuxat
u̯ – bọ u̯'bę̥u̯
u̯: – 'nu̯o:u̯‿:'łå:k
v – 'vile
v' – p'rå:v'u
z – 'zizę̥k
z: – z‿':i̯e:mle
z' – 'va:z'u, ug'riz'n'u
ʒ – u'ʒå:dę, st'riʒ 'bọ:
ʒ' – p'rəʒ' ga ja b'łə
ʒ: – na g'łu̯o:nʒ‿:'bi̯ksat
ž – 'žå:ba
ǯ – 'ǯumbus, uǯ‿'()å:gọne
ǯ: – praǯ‿':u:mbusə

9
Oblikoslovne preglednice

9.0
Splošno

V slovarju so pri pregibnih besednih vrstah za poknjiženo iztočnico in za znakom ▸ praviloma zapisani tile podatki:

(1.) narečna iztočnična oblika, tj. prva narečna osnovna slovarska oblika: pri samostalniku im. ed. (ali pri samomnožinskem im. mn.), pri pridevniku (in pri nekaterih povedkovnikih) im. ed. moškega spola, in sicer nedoločna oblika, pri glagolu nedoločnik in pri nekaterih medmetih oblika za 2. os. ed.;

(2.) (praviloma okrajšana) neprva osnovna slovarska oblika: pri samostalniku rod. ed. ali mn., pri pridevniku (in pri nekaterih povedkovnikih) im. ed. ženskega in srednjega spola, pri glagolu oblika za 1. (redko za 3.) os. ed. sed. in pri nekaterih medmetih oblika za 2. os. mn.;

(3.) razširjena slovarska oblika (lahko jih je tudi več), ki je navedena v zaglavju in ki omogoča tvorbo vseh drugih besednih oblik (lahko npr. tudi za natančnejšo določitev kakovosti premenjenega samoglasnika v obliki ali v več oblikah, kar izhaja iz preglednic), kadar osnovne slovarske oblike ne zadoščajo.

Podatek v zaglavju gesla (ali podgesla) ukinja podatke iz oblikoslovne preglednice, razen če se ne začnejo z označevalnikom tudi, star. ali redk., ukinja obliko iz preglednice.

Pri samostalniku v zaglavju brez označevalnika navedeni obliki za im. in rod. množine razveljavljata oblike, ki bi sledile iz ednine, in razvijeta celotno paradigmo za množino in dvojino (**balonde**).

Kadar se podatek v zaglavju začne z označevalnikom ali nizom označevalnikov (tudi, star. ali redk.), je treba pred njim upoštevati še obliko iz preglednice (**govedo**).

Dvojnice k osnovnim slovarskim oblikam so navedene v glavi, dvojnice k razširjenim slovarskim oblikam pa – tako kot razširjene slovarske oblike – v zaglavju.

Kadar manjka katera od oblik, npr. določeni skloni, velelnik ali oblike deležnika na -l za posamezne spole pri glagolu, jo v slovarju na ustreznem mestu nadomešča pomišljaj, v zaglavju pa je po možnosti k temu dodano slovnično pojasnilo (**bable, hoj** m, **bobneti**).

Kadar je osnovna ali stranska slovarska narečna oblika zapisana v okroglih oklepajih, je zelo redka ali pa tvorjena redakcijsko (**dobri** m, **grebsti se**).

Obliko, ki je zapisana okrajšano, je treba tvoriti iz tiste, ki stoji pred njo, s tem da je treba pri spremembi upoštevati morebitni premenjeni soglasnik ('nu̯o:š -ža – rod. je 'nu̯o:ža) ali zlog s premenjenim samoglasnikom ('a:jdnek -a, im. mn. -nękę̯ – im. mn. je 'a:jdnękę̯).

Pri samostalnikih krajšava nš (tj. neštevno) omejuje tvorbo oblik na ednino.

Opombe v preglednicah se vrstijo tako, da so najprej zapisane pri ednini, nato pri množini in nazadnje pri dvojini, pri posameznem številu pa so najprej zapisane pri moškem, nato pri ženskem in nazadnje pri srednjem spolu.

Če v preglednici v stolpcu podatek ni zapisan, velja na ustreznem mestu tisti, ki je zapisan višje.

Pregibne besedne vrste razvrščamo v posamezne preglednice glede na končnice: (1.) samostalnike glede na rodilnik in nato glede na imenovalnik (ed., redko mn.), (2.) pridevnike glede na končnico za ž. in s. sp. in nato glede na končnico za rod. ed. m. sp., (3.) glagole pa glede na končnico za 1. os. ed. v sed.

9.1
Samostalnik

9.1.1
Moški spol

Rod. ed.:
-a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -əga, -*C*ga ali -*C*'ga) ⇨ **m1**
-a (za č š ž r j) ⇨ **m2**
-le ali -ne ⇨ **m3**
-ə ⇨ **m4**
-ęga ⇨ **m5**
-əga ⇨ **m6**
-*C*ga ali -*C*'ga ⇨ **m7**
-- ⇨ **m8**

Rod. mn. (pri samomnožinskih samostalnikih – m mn.):
-ọ ‖ -u (ne za l n', im. -ę) ⇨ **m1**
-ọ ‖ -u (im. -ə) ⇨ **m2**
-ọ ‖ -u (za l n') ⇨ **m3**

Podatki v zaglavju:
⟨daj. ed. xxx⟩ ⇨ **m5/2, m7/3**
⟨im. mn. xxx⟩ ⇨ **m1/5**
⟨or. mn. xxx⟩ ⇨ **m1/8b**
⟨or. dv. xxx⟩ ⇨ **m1/9**

Naglas na osnovi

Oblike samostalnikov, ki so naglašeni na končnici, so zapisane v slovarju, zato v preglednici niso predstavljene.

m1: Rod. ed. -a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -əga, -*C*ga ali -*C*'ga)[1]

	ed.	mn.	dv.
im.	kə'råːk-**Ø**[2] *korak*	kə'råːk-**ę**[5]	kə'råːk-**a**
rod.	kə'råːk-**a**[3]	kə'råːk-**ọ** ‖ -**u**[6]	= mn.
daj.	kə'råːk-**ə**	kə'råːk-**əm**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[4]	kə'råːk-**e**	kə'råːk-**a**
mest.	kə'råːk-**ə**	kə'råːk-**ex**[7]	= mn.
or.	kə'råːk-**ə**	kə'råːk-**əm** ‖ -**ex**[8]	= mn.[9]

/1 Za primere z osnovo na č ž š r j ⇨ **m2**, za primere na -ęga ⇨ **m5**, za primere na -əga ⇨ **m6**, za primere na -*C*ga ali -*C*'ga (tj. s soglasnikom pred -ga) ⇨ **m7**.

/2 Samostalniki s končnico -a v im.(/tož.) ed. se sklanjajo dalje po tem vzorcu (npr. ˢ'åːnza *Anza*).

/3 Nekateri samostalniki imajo samo v rod. ed. končnico -ə (ob osnovi, ki je spremenjena samo pri tej obliki) poleg običajne -a; dalje se sklanjajo po tem vzorcu z osnovo iz imenovalnika ed. (⇨ **m4**).

/4 Če ima samostalnik slovnično kategorijo živosti (v slovarju je za besednovrstnim podatkom m določena s podatkom živ.), je v ednini tožilniška oblika enaka rodilniški (npr. b'råːt-**a**). Pri samostalnikih s kategorijo neživosti, ki v slovarju ni označena, je v ednini tožilnik enak imenovalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/3, m2/2, m3/1, m5/3, m6/2, m7/4**).

/5a Kadar je v ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'eː ali 'i̯ ali nenaglašeni e ali i̯, se v im./tož., mn. in mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak

mestniku mn./dv. – ⇨ **m1/8a**) premenjuje ('eː → 'ęː, 'i̯ → 'i, e → ę, i̯ → i). V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za im. mn. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (tule je premenjeni samoglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
im.	'aːjdnek-Ø *ajdovec*	'aːjdn̥ek-ę̥	'aːjdnek-a
rod.	'aːjdnek-a	'aːjdnek-o̯ ‖ -u	= mn.
daj.	'aːjdnek-ə	'aːjdnek-əm	
tož.	'aːjdnek-Ø	'aːjdn̥ek-e	'aːjdnek-a
mest.	'aːjdnek-ə	'aːjdn̥ek-ex	= mn.
or.	'aːjdnek-ə	'aːjdnek-əm ‖ 'aːjdn̥ek-ex	

/**5b** Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se nemehčani soglasniki mehčajo v im. in tož. mn. ter v mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. – ⇨ **m1/8a**). V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za im. mn. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (tule je premenjeni soglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
im.	aʊ̯'gust-Ø *avgust*	aʊ̯'gus̲'t-ę̥	aʊ̯'gust-a
rod.	aʊ̯'gust-a	aʊ̯'gust-o̯ ‖ -u	= mn.
daj.	aʊ̯'gust-ə	aʊ̯'gust-əm	
tož.	aʊ̯'gust-Ø	aʊ̯'gus̲'t-e	aʊ̯'gust-a
mest.	aʊ̯'gust-ə	aʊ̯'gus̲'t-ex	= mn.
or.	aʊ̯'gust-ə	aʊ̯'gust-əm ‖ aʊ̯'gus̲'t-ex	

V nekaterih primerih je treba obe pravili iz tukajšnje točke 5 kombinirati (**list** ▸ 'lis̲t -a, rod. mn. 'lis̲'tę̥).

/**6a** V rod. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) v rabi končnica -u. Pri samomnožinskih samostalnikih sta zapisani obe rodilniški končnici, ki ju ločita dve pokončni črti (**cvikerji**; ⇨ **m2/3, m3/2**).

/**6b** Če se v rodilniku osnova v ed. končuje na -ł, se ta v rod. mn. ohranja (**angel** ▸ 'åːŋgęl -geła, rod. mn. 'åːŋgeło̯ ‖ -u).

/**7** Hišna imena, ki so samomnožinska in pri katerih na vprašanje *kje* odgovarjamo s predlogom *pri*, imajo v mestniku končnico -ę̥ (**Hrasniki**), ki je navedena v zaglavju.

/**8a** V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'nåːšəm 'pȯːbəm ~ z 'nåːšəx 'pȯːbex (⇨ **p1/4a**).

/**8b** V or. mn. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -mę̥, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nåːšmę̥ 'dėːd'mę̥ (⇨ **p1/4b, m2/5b, m3/4b, m6/3b**).

/**9** V or. dv. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -mę̥, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nåːšmę̥ 'dėːd'mę̥ (⇨ **p1/5, m2/6, m3/5, m6/4**).

m2: Rod. ed. -a (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'nu̯oːš-**Ø**[1] *nož*	'nu̯oːž-**ə**	'nu̯oːž-**a**
rod.	'nu̯oːž-**a**	'nu̯oːž-o̯ ‖ -**u**[3]	= mn.
daj.	'nu̯oːž-**ə**	'nu̯oːž-**əm**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[2]	'nu̯oːž-**a**	
mest.	'nu̯oːž-**ə**	'nu̯oːž-**ax**[4]	= mn.
or.	'nu̯oːž-**ə**	'nu̯oːž-**əm** ‖ -**ax**[5]	= mn.[6]

/1 Samostalniki s končnico -a v im. ed. se dalje sklanjajo po tem vzorcu (npr. *ma'tija -a *Matija*).

/2 ⇨ **m1/4.**

/3 ⇨ **m1/6a.**

/4 Hišna imena, ki so samomnožinska, imajo v mest. končnico -ə (**Blekači**), ki je navedena v zaglavju.

/5a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ax (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z g'rọ:bẹm 'dė:dəm ~ z g'rọ:bẹx 'dė:dex (⇨ **p1/4a**).

/5b ⇨ **m1/8b.**

/6 ⇨ **m1/9.**

m3: Rod. ed. -le ali -ne

	ed.	mn.	dv.
im.	'va:gən'-Ø *ogenj*	'va:gn-ẹ	'va:gn-e
rod.	'va:gn-e	'va:gn'-ọ ‖ -u[2]	= mn.
daj.	'va:gn-ẹ	'va:gn-ẹm	
tož.	= im. (živ. = rod.)[1]	'va:gn-e	
mest.	'va:gn-ẹ	'va:gn-ex[3]	
or.	'va:gn-ẹ	'va:gn-ẹm ‖ -ex[4]	= mn.[5]

/1 ⇨ **m1/4.**

/2 ⇨ **m1/6a.**

/3 Hišna imena, ki so samomnožinska, imajo v mest. končnico -ẹ (**Žolji**), ki je navedena v zaglavju.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ẹm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ẹm, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/4b ⇨ **m1/8b.**

/5 ⇨ **m1/9.**

m4: Rod. ed. -ə

	ed.
im.	g'ɫå:t-Ø *glad*
rod.	g'ɫa:d-ə[1]
daj.	g'ɫå:d-ə
	itd. ⇨ **m1**

/1 Poleg končnice -a imajo nekateri samostalniki *samo* v rod. ed. končnico -ə, in to ob premenjeni osnovi, iz katere se ne tvorijo nadaljnje oblike (⇨ **m1/3**). (Primerov s kategorijo živosti in torej v ednini s tožilnikom, ki bi bil enak rodilniku, ni.)

m5: Rod. ed. -ẹga

	ed.	mn.	dv.
im.	'məšk-ẹ[1] *moški*	'məšk-ẹ	'məšk-a
rod.	'məšk-ẹga	'məšk-ẹx	= mn.
daj.	'məšk-ẹmə[2]	'məšk-ẹm	
tož.	= im. (živ. = rod.)[3]	'məšk-e	'məšk-a
mest.	'məšk-ẹmə[2]	'məšk-ẹx	= mn.
or.	'məšk-ẹmə[2]	'məšk-ẹm ‖ -ẹx[4]	= mn.[5]

/1a Nekateri samostalniki imajo končnico -Ø, sicer pa je ali ena ali druga navedena v slovarju.

/1b Kadar je v ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈęː ali ˈi̯ ali nenaglašeni ę ali i, se premenjuje v vseh sklonih, razen v im./tož. dv. (ˈęː → ˈeː, ˈi → ˈi̯, ę → e, i → i̯); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, nemehčane soglasnike zamenjajo mehčani v vseh sklonih, razen v im./tož. dv. Oblike je treba tvoriti po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	fˈlȯːsęrs'k-ę *flosarski bal*	fˈlȯːsęrs'k-ę	fˈlȯːserſk-a
rod.	fˈlȯːsęrs'k-ęga	fˈlȯːsęrs'k-ęx	= mn.
daj.	fˈlȯːsęrs'k-ęmə	fˈlȯːsęrs'k-ęm	
tož.	= im. (živ. = rod.)	fˈlȯːsęrs'k-e	fˈlȯːserſk-a
mest.	fˈlȯːsęrs'k-ęmə	fˈlȯːsęrs'k-ęx	= mn.
or.	fˈlȯːsęrs'k-ęmə	fˈlȯːsęrs'k-ęm ‖ -ęx	= mn.

/2 V daj., mest. in or. ed. imajo nekateri samostalniki – predvsem krajevna imena – prevladujočo končnico -ęm (npr. **Otok**), kar je navedeno v zaglavju kot podatek za daj. ed.

/3 ⇨ **m1/4.**

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ęx (slovarski zapis bi bil: -ęm, ***Bo*** in -ęx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z ˈnåːšəm ˈməškęm ~ z ˈnåːšəx ˈməškęx (⇨ **p1/4a**).

/4b V or. mn. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -ęmę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z ˈnåːšmę ˈməškęmę (⇨ **p1/4b**).

/5 V or. dv. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -ęmę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z ˈnåːšmę (dˈvęːmę) ˈməškęmę (⇨ **p1/5**).

m6: Rod. ed. -əga (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈbi̯u̯š-ə[1] *bivší*	ˈbi̯u̯š-ə	ˈbi̯u̯š-a
rod.	ˈbi̯u̯š-əga	ˈbi̯u̯š-əx	= mn.
daj.	ˈbi̯u̯š-əmə	ˈbi̯u̯š-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.)[2]	ˈbi̯u̯š-a	
mest.	ˈbi̯u̯š-əmə	ˈbi̯u̯š-əx	
or.	ˈbi̯u̯š-əmə	ˈbi̯u̯š-əm ‖ -əx[3]	= mn.[4]

/1 Nekateri samostalniki imajo končnico -Ø, sicer pa je ali ena ali druga navedena.

/2 ⇨ **m1/4.**

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -əx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/3b ⇨ **m1/8b.**

/4 ⇨ **m1/9.**

m7: Rod. ed. -*C*ga ali -*C*'ga

	ed.	mn.	dv.
im.	bə'lė:n-**Ø**[1] *bolni*	= **m5**; = **m6**[5]	= **m5**; = **m6**[5]
rod.	bə'lė:ŋ-**ga**[2]		
daj.	bə'lė:n'-**mə**[3]		
tož.	= im. (živ. = rod.)[4]		
mest.	bə'lė:n'-**mə**		
or.	bə'lė:n'-**mə**		

/1 Nekateri samostalniki imajo končnico -ə (npr. (te) s'tå:rə *stari*); ena ali druga je v slovarju navedena.

/2a V zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i̯ ali nenaglašeni e ali i̯ se od rod. ed. dalje premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed., ki je enak imenovalniku, in v rod. mn./dv. s končnico -a ('e: → 'ę:, 'i̯ → 'i, e → ę, i̯ → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se na istih mestih nemehčani soglasniki premenjujejo z mehčanimi.

/2b Do premene pred g iz končnice (n → ŋ, š → ž itd.) pride samo v rod. ed., zato je v takih primerih v zaglavju navedena tudi oblika za daj. ed., ki velja tudi za mest. in or. ed.

/3 Kadar v daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove glede na rodilniško, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed.

/4 ⇨ **m1/4**.

/5 Po preglednici **m6** je treba tvoriti oblike, kadar se osnova končuje na č š ž r j.

m8: Rod. ed. --

Oblike v vseh sklonih so enake obliki v im. ed. (**deci**).

9.1.2
Ženski spol

Rod. ed.:
- -e (v im. ed. ne -le ali -ne, rod. mn. ne -ę̥x) ⇨ **ž1**
- -a (za č š ž r j, rod. mn. ne -əx) ⇨ **ž2**
- -le ali -ne (v im. ed. -le ali -ne) ⇨ **ž3**
- -ę̥ ⇨ **ž4**
- -ə (za č š ž r j) ⇨ **ž5**
- -e (rod. mn. -ę̥x) ⇨ **ž6**
- -ə (za č š ž r j, rod. mn. -əx) ⇨ **ž7**
- -'i (ne za č š ž r j) ⇨ **ž8**
- -'i (za č š ž r j) ⇨ **ž9**

Rod. mn. (pri samomnožinskih samostalnikih – ž mn.):
- -Ø (lahko tudi na -u-Ø, im. -e) ⇨ **ž1**
- -Ø (im. -a) ⇨ **ž2**
- -Ø (tj. -*C*'-Ø, im. -e, daj. -ę̥m) ⇨ **ž3**
- -ę̥ (im. -ę̥) ⇨ **ž4**
- -ə (im. -ə) ⇨ **ž5**
- -'i (im. -'i) ⇨ **ž8**, **ž9**

Podatki v zaglavju:
⟨daj. ed. xxx⟩ ⇨ **ž8/2**
⟨rod. mn. xxx⟩ ⇨ **ž1/3, ž2/2, ž3/1**
⟨or. mn. xxx⟩ ⇨ **ž1/4b**
⟨or. mn./dv. xxx⟩ ⇨ **ž8/3b**
⟨or. dv. xxx⟩ ⇨ **ž1/6**

Naglas na osnovi

ž1: Rod. ed. -e
(in v im. ed. ne -le ali -ne, rod. mn. ne -ẹx)[1]

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈłọ:p-a *lopa*	ˈłọ:p-e	ˈłọ:p-ẹ in -e[5]
rod.	ˈłọ:p-e[2]	ˈłọ:p-Ø[3]	= mn.
daj.	ˈłọ:p-ẹ	ˈłọ:p-əm	
tož.	ˈłọ:p-ə	ˈłọ:p-e	ˈłọ:p-ẹ in -e[5]
mest.	ˈłọ:p-ẹ	ˈłọ:p-ex	= mn.
or.	ˈłọ:p-ẹ	ˈłọ:p-əm ‖ -ex[4]	= mn.[6]

/1 Za primere na -le ali -ne v im. ed. ⇨ **ž3**, za primere na -ẹx v rod. mn. ⇨ **ž6**.

/2a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈi̯ ali nenaglašeni e ali i̯, se v rod., daj., mest. in or. ed. ter v im. in tož. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. – ⇨ **ž4**) premenjuje (ˈe: → ˈẹ:, ˈi̯ → ˈi, e → ẹ, i̯ → i). V tem primeru je treba iz oblike za rod. ed. tvoriti preostale po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈli̯p-a *lipa*	ˈlip-e	ˈlip-ẹ in -e
rod.	ˈlip-e	ˈli̯p-Ø	= mn.
daj.	ˈlip-ẹ	ˈli̯p-əm	
tož.	ˈli̯p-ə	ˈlip-e	ˈlip-ẹ in -e
mest.	ˈlip-ẹ	ˈlip-ex	= mn.
or.	ˈlip-ẹ	ˈli̯p-əm ‖ ˈlip-ex	

/2b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v rod., daj., mest. in or. ed. ter v im. in tož. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. – ⇨ **ž1/4**). V tem primeru je treba iz oblike za rod. ed. tvoriti preostale po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈcė:st-a *cesta*	ˈcė:s't-e	ˈcė:s't-ẹ in -e
rod.	ˈcė:s't-e	ˈcė:st-Ø	= mn.
daj.	ˈcė:s't-ẹ	ˈcė:st-əm	
tož.	ˈcė:st-ə	ˈcė:s't-e	ˈcė:s't-ẹ in -e
mest.	ˈcė:s't-ẹ	ˈcė:s't-ex	= mn.
or.	ˈcė:s't-ẹ	ˈcė:st-əm ‖ ˈcė:s't-ex	

V nekaterih primerih je treba obe pravili iz te točke kombinirati (**ženska** ▸ ˈże:nska ˈżẹ:n'ske).

/3 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa ˈbuku, ˈå:fən, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn. – Zvenečnostne premene tipa ˈżå:ga ˈżå:k ali ˈri̯zba ˈri̯sp v zaglavju niso zapisane.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici

pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'nå:šəm 'jå:pkəm ~ z 'nå:šəx 'jå:pkex (⇨ **p1/4a**).

/**4b** V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nå:šmę 'bå:bmę (⇨ **p1/4b, ž2/3b, ž3/2b, ž4/2b, ž5/1b**).

/5 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku, deležnika na -l ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. se morata ujemati: (d'vẹ:) 'mičkənę 'łọ:pę ~ (d'vẹ:) 'mičkəne 'łọ:pe (⇨ **p1/6, ž2/4, ž3/3, ž6/3, ž7/2, g-DEL/3**).

/6 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nå:šmę 'bå:bmę (⇨ **p1/5, ž2/5, ž3/4, ž4/3, ž5/2**).

ž2: Rod. ed. -a (za č š ž r j, rod. mn. ne -əx)[1]

	ed.	mn.	dv.
im.	'xiš-a *hiša*	'xiš-a	'xiš-ə in -a[4]
rod.	'xiš-a	'xiš-Ø[2]	= mn.
daj.	'xiš-ə	'xiš-əm	
tož.	'xiš-ə	'xiš-a	'xiš-ə in -a[4]
mest.	'xiš-ə	'xiš-ax	= mn.
or.	'xiš-ə	'xiš-əm ‖ -ax[3]	= mn.[5]

/**1** Za primere na -əx v rod. mn. ⇨ **ž7**.

/2 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'si̯e:stər, kə'mė:di, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/**3a** V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ax (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/**3b** ⇨ **ž1/4b**.

/**4** ⇨ **ž1/5**.

/**5** ⇨ **ž1/6**.

ž3: Rod. ed. -le ali -ne (in tudi v im. ed. -le ali -ne)

	ed.	mn.	dv.
im.	'pin-e *pinja*	'pin-e	'pin-ę in -e[3]
rod.	'pin-e	'pin'-Ø[1]	= mn.
daj.	'pin-ę	'pin-ęm	
tož.	'pin-ę	'pin-e	'pin-ę in -e[3]
mest.	'pin-ę	'pin-ex	= mn.
or.	'pin-ę	'pin-ęm ‖ -ex[2]	= mn.[4]

/**1a** Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'sa:rən', je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/**1b** Končni soglasnik je v rod. mn./dv. mehčan (mehčanost ni zapisana pri l, je pa pri n).

/**2a** V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ęm, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/**2b** ⇨ **ž1/4b**.

/3 ⇨ ž1/5.
/4 ⇨ ž1/6.

ž4: Rod. ed. -ę̥

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈrət-Ø[1] *rít*	ˈrit-ę̥	= mn.
rod.	ˈrit-ę̥[1]	ˈrit-ę̥	
daj.	ˈrit-ę̥	ˈrit-ę̥**m**	
tož.	ˈrət-Ø	ˈrit-ę̥	
mest.	ˈrit-ę̥	ˈrit-**ex**	
or.	ˈrit-ę̥	ˈrit-ę̥**m** ‖ -**ex**[2]	= mn.[3]

/1a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈi̯ ali nenaglašeni e ali i̯, se premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed. (ˈe: → ˈę:, ˈi̯ → ˈi, e → ę, i̯ → i). V tem primeru je treba iz oblike za rod. ed. tvoriti preostale po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈni̯t-Ø *nit*	ˈni̯t-ę̥	= mn.
rod.	ˈni̯t-ę̥	ˈni̯t-ę̥	
daj.	ˈni̯t-ę̥	ˈni̯t-ę̥m	
tož.	ˈni̯t-Ø	ˈni̯t-ę̥	
mest.	ˈni̯t-ę̥	ˈni̯t-ex	
or.	ˈni̯t-ę̥	ˈni̯t-ę̥m ‖ -ex	

/1b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v vseh sklonih, razen v im./tož. ed.:

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈžå:łast-Ø *žalost*	ˈžå:łas't-ę̥	= mn.
rod.	ˈžå:łas't-ę̥	ˈžå:łas't-ę̥	
daj.	ˈžå:łas't-ę̥	ˈžå:łas't-ę̥m	
tož.	ˈžå:łast-Ø	ˈžå:łas't-ę̥	
mest.	ˈžå:łas't-ę̥	ˈžå:łas't-ex	
or.	ˈžå:łas't-ę̥	ˈžå:łas't-ę̥m ‖ -ex	

/2a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ę̥m v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ę̥m, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).
/2b ⇨ ž1/4b.
/3 ⇨ ž1/6.

ž5: Rod. ed. -ə (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈłuč-Ø *luč*	ˈłuč-ə	= mn.
rod.	ˈłuč-ə	ˈłuč-ə	
daj.	ˈłuč-ə	ˈłuč-**əm**	
tož.	ˈłuč-Ø	ˈłuč-ə	
mest.	ˈłuč-ə	ˈłuč-**ax**	
or.	ˈłuč-ə	ˈłuč-**əm** ‖ -**ax**[1]	= mn.[2]

/1a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/1b ⇨ **ž1/4b**.

/2 ⇨ **ž1/6**.

ž6: Rod. ed. -e (rod. mn. -ęx)

	ed.	mn.	dv.
im.	dę'žurn-**a** *dežurna*	dę'žurn-**e**	dę'žurn-**ę** tudi **-e**[3]
rod.	dę'žurn-**e**[1]	dę'žurn-**ęx**	= mn.
daj.	dę'žurn-**ę**	dę'žurn-**ęm**	
tož.	dę'žurn-**ə**	dę'žurn-**e**	dę'žurn-**ę** tudi **-e**[3]
mest.	dę'žurn-**ę**	dę'žurn-**ęx**	= mn.
or.	dę'žurn-**ę**	dę'žurn-**ęm** ‖ **-ęx**[2]	= mn.[4]

/1a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i̯ ali nenaglašeni e ali i̯, se premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed. ('e: → 'ę:, 'i̯ → 'i, e → ę, i̯ → i) (⇨ **ž1/2a**.

/1b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v vseh oblikah, razen v tož. ed.; morebitno mehčanje se zapisuje pri nezadnjem soglasniku (**nedeljska** ▸ nę'dė:lska -s'ke) (⇨ **ž1/2b**).

/2a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ęx (slovarski zapis bi bil: -ęm, ***Bo*** in -ęx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/2b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/4b**).

/3 ⇨ **ž1/5**.

/4 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/5**).

ž7: Rod. ed. -ə (za č š ž r j, rod. mn. -əx)

	ed.	mn.	dv.
im.	s'tå:r-**a** *stara*	s'tå:r-**a**	s'tå:r-**ə** tudi **-a**[2]
rod.	s'tå:r-**a**	s'tå:r-**əx**	= mn.
daj.	s'tå:r-**ə**	s'tå:r-**əm**	
tož.	s'tå:r-**ə**	s'tå:r-**a**	s'tå:r-**ə** tudi **-a**[2]
mest.	s'tå:r-**ə**	s'tå:r-**əx**	= mn.
or.	s'tå:r-**ə**	s'tå:r-**əm** ‖ **-əx**[1]	= mn.[3]

/1a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -əx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/1b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/4b**).

/2 ⇨ **ž1/5**.

/3 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ę̥mę̥ ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/5**).

Naglas v rod. ed. na končnici

ž8: Rod. ed. -ˈi (ne za č š ž r j)[1]

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈpo̯:t-Ø *pot*	pəˈt-**i**	= mn.
rod.	pəˈt-**i**	pəˈt-**i**	
daj.	ˈpo̯:t-e̥[2]	pəˈt-**e:m** (in -ˈe̯:**m**)	
tož.	ˈpo̯:t-Ø	pəˈt-**i**	
mest.	ˈpo̯:t-e̥[2]	pəˈt-**e:x** (in -ˈe̯:**x**)	
or.	ˈpo̯:t-e̥[2]	pəˈt-**e:m** (in -e̯:**m**) ‖ pəˈt-**e:x** (in -e̯:**x**)[3]	= mn.

/1 Za primere z osnovo na č š ž r j ⇨ **ž7**.

/2 V daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove; v tem primeru je oblika navedena v zaglavju kot podatek za daj. ed. (**cev**).

/3a V or. mn./dv. sta predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ˈe:m (in -ˈe̯:x) v rabi tudi končnici -ˈe:x (in -ˈe̯:x) (slovarski zapis bi bil: -ˈe:m (in -ˈe̯:m), ***Bo*** in -ˈe:x (in -ˈe̯:x)). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z ˈdu̯o:-s'tę̥m pəˈte:m ~ z ˈdu̯o:s'tę̥x pəˈte:x (⇨ **p1/4a**).

/3b V or. mn./dv. imajo nekateri samostalniki končnico -ˈmi, ki je navedena v zaglavju kot podatek za or. mn./dv. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: za mn. z ˈnåːšmę̥ cę̥u̯ˈmi itd., za dv. š ˈčaːrnę̥mę̥ cę̥u̯ˈmi itd. (⇨ **p1/4b**, **p1/5**).

ž9: Rod. ed. -ˈi (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈpę̥:č-Ø *peč*	pę̥ˈč-**i**	= mn.
rod.	pę̥ˈč-**i**	pę̥ˈč-**i**	
daj.	ˈpi̯e:č-ə[1]	pę̥ˈč-**e:m** (in -ˈe̯:**m**)	
tož.	ˈpę̥:č-Ø	pę̥ˈč-**i**	
mest.	ˈpi̯e:č-ə[1]	pę̥ˈč-**e:x** (in -ˈe̯:**x**)	
or.	ˈpi̯e:č-ə[1]	pę̥ˈč-**e:m** (in -ˈe̯:**m**) ‖ pę̥ˈč-**e:x** (in -ˈe̯:**x**)[2]	

/1 ⇨ **ž8/2**.
/2a ⇨ **ž8/3a**.
/2b ⇨ **ž8/3b**.

9.1.3
Srednji spol

Rod. ed.:
-a (ne za č š ž r j in ne -ę̥ga, -əga, -*C*ga ali -*C*'ga) ⇨ **s1**
-a (za č š ž r j) ⇨ **s2**
-le ali -ne ⇨ **s3**
-ę̥ga ⇨ **s4**
-əga (za č š ž r j) ⇨ **s5**
-*C*ga ali -*C*'ga ⇨ **s6**
-- ⇨ **s7**

Rod. mn. (pri samomnožinskih samostalnikih – s mn.):
-Ø (im. -e) ⇨ **s1**
-Ø (im. -a) ⇨ **s2**

Podatki v zaglavju:
⟨daj. ed. xxx ⇨ **s4/2a–b, s6/2**
⟨im. mn. xxx⟩ ⇨ **s1/3**
⟨rod. mn. xxx⟩ ⇨ **s1/4, s2/2, s3/1**
⟨or. mn. xxx⟩ ⇨ **s1/5b**
⟨or. dv. xxx⟩ ⇨ **s1/7**

Naglas na osnovi

s1: Rod. ed. -a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -əga, -*C*ga ali -*C*'ga)[1]

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈmė:st-ə *mesto*	ˈmė:s'**t-e**[3]	ˈmė:s'**t-ę** in ˈmė:st-a[6]
rod.	ˈmė:st-a	ˈmė:st-**Ø**[4]	= mn.
daj.	ˈmė:st-ə	ˈmė:st-**əm**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[2]	ˈmė:s'**t-e**	ˈmė:s'**t-ę** in ˈmė:st-a[6]
mest.	ˈmė:st-ə	ˈmė:s'**t-ex**	= mn.
or.	ˈmė:st-ə	ˈmė:st-**əm** ‖ ˈmė:s'**t-ex**[5]	= mn.[7]

/1 Za primere z osnovo na č ž š r j ⇨ **s2**, za primere na -ęga ⇨ **s4**, za primere na -əga ⇨ **s5**, za primere na -*C*ga ali -*C*'ga (tj. s soglasnikom na koncu osnove) ⇨ **s6**.

/2 Če ima samostalnik slovnično kategorijo živosti (v slovarju je za besednovrstnim podatkom s določena s podatkom živ.), je v ednini tožilniška oblika enaka rodilniški (npr. tęˈlė:t-**a**). Pri samostalnikih s kategorijo neživosti, ki v slovarju ni označena, je v ednini tožilniška končnica enaka imenovalniški. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/3, s2/1, s3/1, s4/3, s5/2, s6/3**).

/3a Kadar je v ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈi̯ ali nenaglašeni e ali i̯, se v im., tož. in mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. – ⇨ **s1/4**) premenjuje (ˈe: → ˈę:, ˈi̯ → ˈi, e → ę, i̯ → i). V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za im. mn. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (premenjena mesta so tule podčrtana):

	ed.	mn.	dv.
im.	kəˈle:s-ə *kolo*	kəˈle̱:s-e	kəˈle̱:s-ę in kəˈle:s-a
rod.	kəˈle:s-a	kəˈle:s-Ø	= mn.
daj.	kəˈle:s-ə	kəˈle:s-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.)	kəˈle̱:s-e	kəˈle̱:s-ę in kəˈle:s-a
mest.	kəˈle:s-ə	kəˈle̱:s-ex	= mn.
or.	kəˈle:s-ə	kəˈle:s-əm ‖ kəˈle̱:s-ex	

/3b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v im., tož. in mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. – ⇨ **s1/5** –, ter v or. mn. s končnico -mę in or. dv. s končnico -mę). V tem primeru je v slovarju v zaglavju navedena le oblika za im. mn. – preostale je treba tvoriti po osnovni preglednici **s1** (kjer so preglašeni soglasniki podčrtani).

/4 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa ˈva:kən, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn. – Zvenečnostne premene tipa žaˈlė:zə žaˈlė:s ali gˈne:zdə gˈne:st v zaglavju niso zapisane.

/5a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici

pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/5b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/4b, s2/3b, s3/3b**).

/6 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku, deležnika na -l ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: (d'vẹ:) 'vė:lkę 'mė:s'tę ~ (d'vå:) 'vė:lka 'mė:sta, (d'vẹ:) s'tå:rə 'ja:jcę ~ (d'vå:) s'tå:ra 'ja:jca (⇨ **p1/7, p2/4, s3/4, s5/4, g-DEL/4**).

/7 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/5, s2/5, s3/5**).

s2: Rod. ed. -a (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'rė:br-ə *rebro*	'rė:br-**a**	'rė:br-ə in -**a**[4]
rod.	'rė:br-**a**	'rė:bər-**Ø**[2]	= mn.
daj.	'rė:br-ə	'rė:br-**əm**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[1]	'rė:br-**a**	'rė:br-ə in -**a**[4]
mest.	'rė:br-ə	'rė:br-**ax**	= mn.
or.	'rė:br-ə	'rė:br-**əm** ‖ -**ax**[3]	= mn.[5]

/1 ⇨ **s1/2.**

/2 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'rė:bər, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ax (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z‿:'ƛò:mlęnęm 'rė:brəm ~ z‿:'ƛò:mlęnęx 'rė:brax (⇨ **p1/4a**).

/3b ⇨ **s1/5b.**

/4 ⇨ **s1/6.**

/5 ⇨ **s1/7.**

s3: Rod. ed. -le ali -ne

	ed.	mn.	dv.
im.	'pọ:l-ę (***Bo*** tudi -e) *polje*	'pọ:l-**e**	'pọ:l-ę in -**e**[3]
rod.	'pọ:l-**e**	'pọ:l-**Ø**[1]	= mn.
daj.	'pọ:l-ę	'pọ:l-**ęm**	
tož.	= im. (živ. = rod.)	'pọ:l-**e**	'pọ:l-ę in -**e**[3]
mest.	'pọ:l-ę	'pọ:l-**ex**	= mn.
or.	'pọ:l-ę	'pọ:l-**ęm** ‖ -**ex**[2]	= mn.[4]

/1 **s1/2.**

/2 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ęm, ***Bo*** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'vė:lkęm 'pọ:lęm ~ z 'vė:lkęx 'pọ:lex (⇨ **p1/4a**).

/3b ⇨ **s1/5b.**

/4 ⇨ **s1/6.**

/5 ⇨ **s1/7.**

s4: Rod. ed. -ęga

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈbe:ɫ-ə *belo*	ˈbe̯:l-e	ˈbe̯:l-ę̥ in ˈbe:ɫ-a[5]
rod.	ˈbe̯:l-ę̥ga[1]	ˈbe̯:l-ęx	= mn.
daj.	ˈbe̯:l-ę̥mə[2]	ˈbe̯:l-ęm	
tož.	= im. (živ. = rod.)[3]	ˈbe̯:l-e	ˈbe̯:l-ę̥ in ˈbe:ɫ-a[5]
mest.	ˈbe̯:l-ę̥mə[2]	ˈbe̯:l-ęx	= mn.
or.	ˈbe̯:l-ę̥mə[3]	ˈbe̯:l-ęm ‖ -ęx[4]	= mn.[6]

/1 V zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈi̯ ali nenaglašeni e ali i̯ se od rod. ed. dalje premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed., ki je enak imenovalniku, in v rod. mn./dv. s končnico -a (ˈe: → ˈę:, ˈi̯ → ˈi, e → ę, i̯ → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se na istih mestih nemehčani soglasniki premenjujejo z mehčanimi (ˈči̯stə ˈčis'tę̥ga itd.). (V osnovni preglednici **s4** je premenjeni samoglasnik podčrtan.)

/2a V daj., mest. in or. ed. imajo nekateri samostalniki – predvsem krajevna imena – prevladujočo končnico -ęm (**Ljubno**), kar je navedeno v zaglavju kot podatek za daj. ed.

/2b Kadar v daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed.

/3 ⇨ **s1/2**.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ęx (slovarski zapis bi bil: -ęm, ***Bo*** in -ęx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/4b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/4b**).

/5 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/5**).

s5: Rod. ed. -əga (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈdu̯o:br-ə *dobro*	ˈdu̯o:br-a	ˈdu̯o:br-ə in -a[4]
rod.	ˈdu̯o:br-əga	ˈdu̯o:br-əx	= mn.
daj.	ˈdu̯o:br-əmə[1]	ˈdu̯o:br-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.)[2]	ˈdu̯o:br-a	ˈdu̯o:br-ə in -a[4]
mest.	ˈdu̯o:br-əmə[1]	ˈdu̯o:br-əx	= mn.
or.	ˈdu̯o:br-əmə[1]	ˈdu̯o:br-əm ‖ -əx[3]	= mn.[5]

/1 ⇨ **s4/2a–b**.

/2 ⇨ **s1/2**.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -əx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **p1/4a**).

/3b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -əmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/4b**).

/4 ⇨ **s1/6**.

/5 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -əmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/5**).

s6: Rod. ed. -*C*ga ali -*C*'ga

	ed.	mn.	dv.
im.	ˈčịst-ə *čisto*	⇨ **s4**; ⇨ **s5**[4]	⇨ **s4**; ⇨ **s5**[4]
rod.	ˈčiz'd'-ga[1]		
daj.	ˈčis't'-**mə**[2]		
tož.	= im. (živ. = rod.)[3]		
mest.	ˈčis't'-**mə**		
or.	ˈčis't'-**mə**		

/**1a** V zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈị ali nenaglašeni e ali ị se od rod. ed. dalje premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed., ki je enak imenovalniku, in v rod. mn./dv. s končnico -a (ˈe: → ˈẹ:, ˈị → ˈi, e → ẹ, ị → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se na istih mestih nemehčani soglasniki premenjujejo z mehčanimi (v preglednici so premenjena mesta podčrtana).

/**1b** Do premene pred g iz končnice (n → ŋ, š → ž itd.) pride samo v rod. ed., zato je v takih primerih v zaglavju dodatno navedena tudi oblika za daj. ed., ki velja še za mest. in or. ed.

/2 Kadar v daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove glede na rodilniško, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed.

/3 ⇨ **s1/2**.

/4 Preglednico **s5** je treba uporabiti pri tvorbi oblik, kadar se osnova končuje na č š ž r j.

s7: Rod. ed. --

Oblike v vseh sklonih so enake obliki v im. ed. (**jesti**).

9.2
Pridevnik (ter pridevniški zaimek in izpridevniški povedkovnik)

Ž. in s. sp. ed.:
-a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ęga) ⇨ **p1**
-a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -əga) ⇨ **p2**
-a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ọga, -*C*ga ali -*C*'ga) ⇨ **p3**
-a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -*C*ga) ⇨ **p4**
-ne -ę ali -le -ę ⇨ **p5**
-- -- ⇨ **p6**

Podatki v zaglavju:
⟨rod. ed. m. sp. xxx⟩ ⇨ **p1–5, p1/2, p3/3a**
⟨rod. ed. ž. sp. xxx⟩ ⇨ **p3/4**
⟨daj. ed. m. sp. xxx⟩ ⇨ **p3/5a, p4/4**

p1: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ę̥ga)

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	ˈdọ:žən-Ø[1] *dolžen*	ˈdọ:žn-a	ˈdọ:žn-ə
rod.	ˈdọ:žn-ę̥ga[2]	ˈdọ:žn-e	= m. sp.
daj.	ˈdọ:žn-ę̥mə	ˈdọ:žn-ę̥	
tož.	= im. (živ. = rod.)[3]	ˈdọ:žn-ə	= im. (živ. = rod.)[3]
mest.	ˈdọ:žn-ę̥mə	ˈdọ:žn-ę̥	= m. sp.
or.	ˈdọ:žn-ę̥mə	ˈdọ:žn-ę̥	
mn.: im.	ˈdọ:žn-ę̥	ˈdọ:žn-e	= ž. sp.
rod.	ˈdọ:žn-ę̥x	= m. sp.	= m. sp.
daj.	ˈdọ:žn-ę̥m		
tož.	ˈdọ:žn-e		
mest.	ˈdọ:žn-ę̥x		
or.	ˈdọ:žn-ę̥m ‖ -ę̥x[4a] ‖ -ę̥mę̥[4b]		
dv.: im.	ˈdọ:žn-a	ˈdọ:žn-ę̥ tudi -e[6]	ˈdọ:žn-ę̥ in -a[7]
rod.	ˈdọ:žn-ę̥x	= m. sp.	= m. sp.
daj.	ˈdọ:žn-ę̥m		
tož.	ˈdọ:žn-a	ˈdọ:žn-ę̥ tudi -e[6]	ˈdọ:žn-ę̥ in -a[7]
mest.	ˈdọ:žn-ę̥x	= m. sp.	= m. sp.
or.	ˈdọ:žn-ę̥m ‖ -ę̥x[4a] ‖ -ę̥mę̥[5]		

/1 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp. Pridevniki na -ę̥n ali -i̥n v im. ed. m. sp. nimajo določne oblike.

/2 Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈi̥ ali nenaglašeni e ali i̥, se premenjuje (ˈe: → ˈę̥:, ˈi̥ → ˈi, e → ę̥, i̥ → i) v vseh sklonih, razen v im. ed. vseh spolov in tož. ed. ž. sp. (in tož. ed. m./s. sp., če je enak imenovalniku), in v im./tož. dv. m. (in s.) sp. Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se v istih položajih nemehčani soglasniki mehčajo. V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za rod. ed. m. sp. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (v kateri sta premenjena samoglasnik in soglasnik podčrtana):

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	ˈči̥st-Ø *čist*	ˈči̥st-a	ˈči̥st-ə
rod.	ˈčis't-ę̥ga	ˈčis't-e	= m. sp.
daj.	ˈčis't-ę̥mə	ˈčis't-ę̥	
tož.	= im. (živ. = rod.)	ˈči̥st-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	ˈčis't-ę̥mə	ˈčis't-ę̥	= m. sp.
or.	ˈčis't-ę̥mə	ˈčis't-ę̥	
mn.: im.	ˈčis't-ę̥	ˈčis't-e	= ž. sp.
rod.	ˈčis't-ę̥x	= m. sp.	= m. sp.
daj.	ˈčis't-ę̥m		
tož.	ˈčis't-e		
mest.	ˈčis't-ę̥x		
or.	ˈčis't-ę̥m ‖ -ę̥x ‖ -ę̥mę̥		
dv.: im.	ˈči̥st-a	ˈčis't-ę̥ tudi -e	ˈčis't-ę̥ in ˈči̥st-a
rod.	ˈčis't-ę̥x	= m. sp.	= m. sp.
daj.	ˈčis't-ę̥m		
tož.	ˈči̥st-a	ˈčis't-ę̥ tudi -e	ˈčis't-ę̥ in ˈči̥st-a
mest.	ˈčis't-ę̥x	= m. sp.	= m. sp.
or.	ˈčis't-ę̥m ‖ -ę̥x ‖ -ę̥mę̥		

/3 Če ima samostalnik slovnično kategorijo živosti (v slovarju je pri samostalnikih označena s slovničnim podatkom živ. za podatkom za spol m ali s), je v ednini tožilniška oblika enaka rodilniški (npr. b'rå:ta, tę'lė:ta). Pri samostalnikih s kategorijo neživosti, ki v slovarju ni označena, je v ednini tožilnik enak imenovalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇨ **m1/4, s1/2, p2/2, p3/6, p4/5, p5/1**).

/4a V or. mn./dv. vseh spolov je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ęx (slovarski zapis bi bil: -ęm, ***Bo*** in -ęx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'vė:lkęm 'pȯ:bəm ~ z 'vė:lkęx 'pȯ:bex ipd. (⇨ **m1/8a, m2/5a m3/4a, m5/4a, m6/3a, ž1/4a, ž2/3a, ž3/2a, ž4/2a, ž5/1a, ž6/2a, ž7/1a, ž8/3a, ž8/3b, s1/5a, s2/3a, s3/3a, s4/4a, s5/3, p3/7a, p5/2a**).

/4b V or. mn. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -ęmę; posebna samostalniška končnica v or. mn. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z k'ra:škęmę 'dė:d'mę, š 'ča:rnęmę cęu̯'mi ipd. (⇨ **m1/8b, m5/4b, ž1/4b, ž6/2b, ž7/1b, ž8/3b, s1/5b, s4/4b, s5/3b, p5/2b**).

/5 V or. dv. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -ęmę; posebna samostalniška končnica v or. dv. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'vė:lkęmę 'dė:d'mę, z d'vę:mę 'ča:rnęmę cęu̯'mi itd. (⇨ **m1/9, m5/5, ž1/6, ž6/4, ž7/3, ž8/3b, s1/7, s5/5, p5/3**).

/6 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. ž. sp. se morata ujemati: (d'vę:) 'vė:lkę 'ɫo̯:pę ~ (d'vę:) 'vė:lke 'ɫo̯:pe itd. (⇨ **ž1/5, p5/4**).

/7 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. s. sp. se morata ujemati: (d'vę:) 'vė:lkę 'mė:s'tę ~ (d'vå:) 'vė:lka 'mė:sta itd. (⇨ **s1/6, p5/5**).

p2: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -əga)

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'dȯ:bər-Ø[1] *dober*	'du̯o:br-**a**	'du̯o:br-**ə**
rod.	'du̯o:br-**əga**	'du̯o:br-**a**	= m. sp.
daj.	'du̯o:br-**əmə**	'du̯o:br-**ə**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[2]	'du̯o:br-**ə**	= im. (živ. = rod.)[2]
mest.	'du̯o:br-**əmə**	'du̯o:br-**ə**	= m. sp.
or.	'du̯o:br-**əmə**	'du̯o:br-**ə**	
mn.: im.	'du̯o:br-**ə**	'du̯o:br-**a**	= ž. sp.
rod.	'du̯o:br-**əx**	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'du̯o:br-**əm**		
tož.	'du̯o:br-**a**		
mest.	'du̯o:br-**əx**		
or.	'du̯o:br-**əm** ‖ -**əx**[3a] ‖ -**əmę**[3b]		
dv.: im.	'du̯o:br-**a**	'du̯o:br-**ə** tudi -**a**[5]	'du̯o:br-**ə** in -**a**[6]
rod.	'du̯o:br-**əx**	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'du̯o:br-**əm**		
tož.	'du̯o:br-**a**	'du̯o:br-**ə** tudi -**a**[5]	'du̯o:br-**ə** in -**a**[6]
mest.	'du̯o:br-**əx**	= m. sp.	= m. sp.
or.	'du̯o:br-**əm** ‖ -**əx**[3a] ‖ -**əmę**[4]		

/1 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp.

/2 ⇨ **p1/3**.

/3a V or. mn./dv. vseh spolov je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, ***Bo*** in -əx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'dụo:brəm 'pȯ:bəm z 'dụo:brəx 'pȯ:bex ipd. (⇨ **p1/4a**).

/3b V or. mn. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -əmę; posebna samostalniška končnica v or. mn. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'dụo:brəmę 'dė:d'mę, z 'dụo:brəmę cẹụ'mi ipd. (⇨ **p1/4b**).

/4 V or. dv. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -ę̥mę; posebna samostalniška končnica v or. dv. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'dụo:brəmę 'dė:d'mę, z d'vẹ:mę 'dụo:brəmę cẹụ'mi itd. (⇨ **p1/5**).

/5 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. ž. sp. se morata ujemati: (d'vẹ:) s'tå:rə 'lipę ~ (d'vẹ:) s'tå:ra 'lipe itd. (⇨ **p1/6**).

/6 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. s. sp. se morata ujemati: (d'vẹ:) s'tå:rə 'mė:s'tę ~ (d'vå:) s'tå:ra 'mė:sta itd. (⇨ **p1/7**).

p3: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ọga, -*C*ga ali -*C*'ga[1])

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'a:jdọ-**Ø**[2] *ajdov*	'a:jdọv-**a**	'a:jdọv-**ə**
rod.	'a:jdọ-**ga**[3]	'a:jdọv-**e**	= m. sp.
daj.	'a:jdọ-**mə**[4]	'a:jdọv-**ę̥**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[5]	'a:jdọv-**ə**	= im. (živ. = rod.)[5]
mest.	'a:jdọ-**mə**	'a:jdọv-**ę̥**	= m. sp.
or.	'a:jdọ-**mə**	'a:jdọv-**ę̥**	
mn.: im.	'a:jdọv-**ę̥**	'a:jdọv-**e**	= ž. sp.
rod.	'a:jdọv-**ę̥x**	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'a:jdọv-**ę̥m**		
tož.	'a:jdọv-**e**		
mest.	'a:jdọv-**ę̥x**		
or.	'a:jdọv-**ę̥m** ‖ -**ę̥x**[6a] ‖ 'a:jdọ-**mę̥**[6b]		

dv.: = **p1** (or. mn.: star., redk. 'a:jdọ-**mę**; ⇨ **p1/5**)

/1 Pri tem so -ọ-, *C* in *C*' del osnove.

/2 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp. Pridevniki na -ọ v im. ed. m. sp. nimajo določne oblike.

/3a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i̯ ali nenaglašeni e ali i̯, se premenjuje ('e: → 'ẹ:, 'i̯ → 'i, e → ę, i̯ → i) v vseh sklonih, razen v im. ed. vseh spolov in tož. ed. ž. sp. (in tož. ed. m./s. sp., če je enak imenovalniku), in v im./tož. dv. m. (in s.) sp. Kadar se osnova končuje na več soglasnikov, se na teh mestih nemehčani soglasniki mehčajo. V tem primeru je v zaglavju navedena oblika za rod. ed. m. sp. (za množino in dvojino je treba upoštevati preglednico v **p1/2**) – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (v kateri so premenjena mesta podčrtana):

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	ˈčịst-Ø *čist*	ˈčịst-a	ˈčịst-ə
rod.	ˈčiz'd'-ga	ˈčis't-e	= m. sp.
daj.	ˈčis't'-mə	ˈčis't-ę	
tož.	= im. (živ. = rod.)	ˈčịst-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	ˈčis't'-mə	ˈčis't-ę	= m. sp.
or.	ˈčis't'-mə	ˈčis't-ę	

mn.: = **p1/2** (or. mn.: star., redk. ˈčis't'-mę; ⇨ **p1/4b**)
dv.: = **p1/2** (or. mn.: star., redk. ˈčis't'-mę; ⇨ **p1/5**)

Tako še npr. **zapit** ▸ zaˈpịt -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ˈpid'ga⟩.

/3b Kadar se osnova končuje na g ali k, pride v rod. (in tož.) ed. m./s. sp. do daljšanja soglasnika (**dolg, globok**).

/4 Kadar se osnova pridevnika konča na -ˈịu̯, v vseh sklonih m. sp. ed. in razen v im. ed. tudi srednjega spola ni premene. Do premene ˈịu̯ → ˈịv ali ˈịl pride v im./tož. ed. ž. sp., v im.(/tož.) ed. s. sp. (ter v im./tož. dv. s. sp., kadar je končnica -a) ter v or. mn. pri končnici -mę in v or. dv. pri končnici -mę. Do premene ˈịu̯ → ˈiv ali ˈil (ter u̯ oz. ł → l – **debel**) pride v mn. in dv. (razen v im./tož. dv. s. sp., kadar je končnica -a), tako kot je navedeno v tejle preglednici. V zaglavju opozarja na premeno podatek za rod. ed. ž. sp.:

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	čərˈvịu̯-Ø *črvịv*	čərˈvịv-a	čərˈvịv-ə
rod.	čərˈvịu̯-ga	čərˈviv-e	= m. sp.
daj.	čərˈvịu̯-mə	čərˈviv-ę	
tož.	= im. (živ. = rod.)	čərˈviv-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	čərˈvịu̯-mə	čərˈviv-ę	= m. sp.
or.	čərˈvịu̯-mə	čərˈviv-ę	
mn.: im.	čərˈviv-ę	čərˈviv-e	= ž. sp.
rod.	čərˈviv-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	čərˈviv-ęm		
tož.	čərˈviv-e		
mest.	čərˈviv-ęx		
or.	čərˈviv-ęm ‖ -ęx ‖ čərˈviu̯mę		
dv.: im.	čərˈviv-a	čərˈviv-ę tudi -e	čərˈviv-ę in ˈčịst-a
rod.	čərˈviv-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	čərˈviv-ęm		
tož.	čərˈviv-a	čərˈviv-ę tudi -e	čərˈviv-ę in ˈčịst-a
mest.	čərˈviv-ęx	= m. sp.	= m. sp.
or.	čərˈviv-ęm ‖ -ęx ‖ čərˈviu̯mę		

/5a Kadar je v rod. ed. m. sp. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe:, se premenjuje (ˈe: → ˈẹ:, ˈị → ˈi, e → ẹ, ị → i) v vseh sklonih, razen v im. ed. vseh spolov in tož. ed. ž. sp., in v im./tož. dv. m. (in s.) sp. Kadar se osnova končuje na več soglasnikov, se nemehčani ustrezno mehčajo. V tem primeru je v zaglavju navedena oblika za daj. ed. m. sp. (za množino in dvojino je treba upoštevati preglednico v **p1/2**) – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (v kateri so premenjena mesta podčrtana):

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	apˈne:n-Ø *apnen*	apˈne:n-a	apˈne:n-ə
rod.	apˈne:ŋ-ga	apˈnẹ:n-e	= m. sp.
daj.	apˈnẹ:n'-mə	apˈnẹ:n-ę	
tož.	= im. (živ. = rod.)	apˈne:n-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	apˈnẹ:n'-mə	apˈnẹ:n-ę	= m. sp.
or.	apˈnẹ:n'-mə	apˈnẹ:n-ę	

mn.: = **p1/2** (or. mn.: star., redk. ap'ne̯:n'-me̯; ⇨ **p1/4b**)
dv.: = **p1/2** (or. mn.: star., redk. ap'ne̯:n'-me̯; ⇨ **p1/5**)

Tako še npr. **babin** ▸ 'bå:be̯n -a -ə (in -bi̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -be̯nga (in -bi̯-), daj. ed. m. sp. -be̯n'mə (in -bi-)⟩.

/5b Kadar se osnova končuje na m, pride v daj., mest. in or. ed. m./s. sp. do daljšanja soglasnika (**sam**).

/6 ⇨ **p1/3**.

/7a ⇨ **p1/4a**.

/7b V or. mn. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -me̯; posebna samostalniška končnica v or. mn. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇨ **p1/4b**).

p4: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -*C*ga[1])

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	s'ta:r-**Ø**[2] *star*	s'tå:r-**a**	s'tå:r-**ə**
rod.	s'tå:r-**ga**[3]	s'tå:r-**a**	= m. sp.
daj.	s'tå:r-**mə**[4]	s'tå:r-ə	
tož.	= im. (živ. = rod.)[5]	s'tå:r-ə	= im. (živ. = rod.)[4]
mest.	s'tå:r-**mə**	s'tå:r-ə	= m. sp.
or.	s'tå:r-**mə**	s'tå:r-ə	
mn.: = **p2**			
dv.: = **p2**			

/1 Pri tem je *C* del osnove.

/2 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp.

/3 V rod.(/tož.) ed. m. in s. sp. pride pred končnico -ga do premene končnih č in š v osnovi (č → ǯ, š → ž).

/4 Kadar v daj., mest. in or. ed. m. sp. pride do premene osnove glede na rodilnik, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed. m. sp. (**domač**, **naš**).

/5 ⇨ **p1/3**.

p5: Končnici za ž. in s. sp. -ne -e̯ ali -le -e̯

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'gȯ:rn-**e̯** *gornji*	'gȯ:rn-**e**	'gȯ:rn-**e̯**
rod.	'gȯ:rn-**e̯ga**	'gȯ:rn-**e**	= m. sp.
daj.	'gȯ:rn-**e̯mə**	'gȯ:rn-**e̯**	
tož.	= im. (živ. = rod.)[1]	'gȯ:rn-**e̯**	= im. (živ. = rod.)[1]
mest.	'gȯ:rn-**e̯mə**	'gȯ:rn-**e̯**	= m. sp.
or.	'gȯ:rn-**e̯mə**	'gȯ:rn-**e̯**	
mn.: im.	'gȯ:rn-**e̯**	'gȯ:rn-**e**	= ž. sp.
rod.	'gȯ:rn-**e̯x**	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'gȯ:rn-**e̯m**		
tož.	'gȯ:rn-**e**		
mest.	'gȯ:rn-**e̯x**		
or.	'gȯ:rn-**e̯m** ‖ -**e̯x**[2a] ‖ -**e̯me̯**[2b]		
dv.: im.	'gȯ:rn-**e**	'gȯ:rn-**e̯** tudi -**e**[4]	'gȯ:rn-**e̯** in -**e**[5]
rod.	'gȯ:rn-**e̯x**	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'gȯ:rn-**e̯m**		
tož.	'gȯ:rn-**e**	'gȯ:rn-**e̯** tudi -**e**[4]	'gȯ:rn-**e̯** in -**e**[5]
mest.	'gȯ:rn-**e̯x**	= m. sp.	= m. sp.
or.	'gȯ:rn-**e̯m** ‖ -**e̯x**[2a] ‖ -**e̯me̯**[3]		

/1 ⇨ p1/3.
/2a ⇨ p1/4a.
/2b ⇨ p1/4b.
/3 ⇨ p1/5.
/4 ⇨ p1/6.
/5 ⇨ p1/7.

p6: Končnici za ž. in s. sp. -- --

Oblike v vseh sklonih so enake obliki v im. ed. m. sp. (**anfak -- --**).

9.3
Glagol

V glavi gesla sta zapisana nedoločnik in (praviloma okrajšano) oblika za 1. os. ed. sedanjika. Razširjene slovarske oblike za velelnik (in sicer za 2. os. ed. in za 2. os. mn.) in deležnik na -l (za moški, ženski in srednji spol ednine) so zapisane v zaglavju pri glagolih, ki ne spadajo v skupini **g1** in **g4**, torej med glagole na -at -əm in na -let -lẹm ali -net -nẹm.

Morebitni deležnik na -n/-t je zapisan v podiztočnici.

Pri nekaterih glagolih posamezne oblike v narečju niso izkazane ali pa so izjemno redke. Tedaj na ustreznem mestu stoji pomišljaj, ki lahko nadomešča (1.) nedoločnik, (2.) vsako od oblik velelnika ali (3.) vsako od oblik za moški, ženski ali srednji spol ednine deležnika na -l (**bobneti**). Kadar je izkazana samo oblika za 3. os. ed., je pred njo zapisano slovnično pojasnilo 3. os. ed. (**bobneti**).

1. os. ed. sed.:
-əm (nedol. na -at) ⇨ **g1**
-am (za č š ž r j, nedol. na -at) ⇨ **g2**
-lem (nedol. na -žat) ⇨ **g3**
-lẹm ali -nẹm (nedol. na -let ali -net) ⇨ **g4**
-ẹm (nedol. na -ẹt) ⇨ **g5**
-əm (nedol. na -ət, oboje za č š ž r j) ⇨ **g6**
-em (nedol. na -C't') ⇨ **g7**
-ẹm (nedol. na -et) ⇨ **g8**
-em (nedol. na -ˈa:t, -ˈi̯e:t, -ˈa:st, -ˈəs't' itd.) ⇨ **g9**
-am (za č š ž r j, nedol. na -ˈẹt, -ˈət, -ˈi̯e:t, -ˈi̯e:čt, -ˈa:ršt itd.) ⇨ **g10**
-ˈå:m (nedol. na -at, -let) ⇨ **g11**
-ˈi̯:m (nedol. na -at, -et itd.) ⇨ **g12**
-ˈe:m (nedol. na -et) ⇨ **g13**
-ˈi̯:m (nedol. na -ˈa:t -ˈi̯:t) ⇨ **g14**
-ˈe:m ali -ˈẹ:m (nedol. na -ˈa:st) ⇨ **g15**

Podatki v zaglavju:
⟨mn. xxx itd.⟩ ⇨ **g-SED/2**
⟨mn. xxx itd.⟩ ⇨ **g-DEL/2a–b**
⟨2. os. dv. xxx⟩ ⇨ **g-VEL/4**

9.3.1
g-SED: Osnovna preglednica za sedanjik

	ed.	mn.	dv.
1. os.	**-m**	**-mə**[2]	**-ma**
2. os.	**-š**[1]	**-te**[3]	**-ta**[4]
3. os.	**-Ø**	**-jə**	**-ta**[4]

/1 Kadar je pred -m naglašeni 'ẹ: ali 'i, se v 2. in 3. os. ed./mn. premenjuje ('e: → 'ẹ:, 'i → 'i), kot je navedeno v preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan); premena, ki predvsem pri mlajših govorcih ni obvezna, v slovarju ni posebej označena:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	've:-m *vem*	've:-mə	've:-ma
2. os.	'vẹ:-š	'vẹ:-te	've:-ta
3. os.	'vẹ:-Ø	'vẹ:-jə	've:-ta
1. os.	s'pi-m *spim*	s'pi-mə	s'pi-ma
2. os.	s'pi-š	s'pi-te	s'pi-ta
3. os.	s'pi-Ø	s'pi-jə	s'pi-ta

/2 Pri glagolih na -ẹt -ẹm, pri katerih se v ednini na koncu osnove pojavlja v, se le-ta v množini in dvojini premenjuje z u, kar je navedeno v zaglavju kot podatek za množino (preostale oblike je treba tvoriti po tejle preglednici):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	p'rå:v-ẹm *pravim*	p'ra:u-mə	p'ra:u-ma
2. os.	p'rå:v-ẹš	p'ra:u-te	p'ra:u-ta
3. os.	p'rå:v-ẹ	p'ra:u-jə	p'ra:u-ta

/3 Pri glagolih v 1. os. ed. sed. na -em se (nenaglašeni) e pred končnico v 2. in 3. os. mn. premenjuje obvezno, v 1. os. mn. in v oblikah za vse tri osebe dvojine pa fakultativno (e → ẹ), kot je navedeno v preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan); premena v slovarju ni posebej označena:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	p'rid-em *pridem*	p'rid-emə (in p'rid-ẹmə)	p'rid-ema (in p'rid-ẹma)
2. os.	p'rid-eš	p'rid-ẹte	p'rid-eta (in p'rid-ẹta)
3. os.	p'rid-e	p'rid-ẹjə	p'rid-eta (in p'rid-ẹta)

/4 V osnovi se v zlogu neposredno pred končnico naglašena samoglasnika 'ẹ: in 'i glagolov na -ẹt -ẹm premenjujeta ('ẹ: → 'e:, 'i → 'i) v 2. in 3. os. dv. sed. (npr. **ciniti** ▸ 'cinẹt ('cin)-ẹm); na teh dveh mestih pride tudi do premene končnega soglasnika (ali soglasnikov) osnove. Premena samoglasnika predvsem pri mlajših govorcih ni obvezna (premenjena mesta so v preglednici podčrtana):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'cẹ:n-ẹm *cenim*	'cẹ:n'-mə	'cẹ:n'-ma
2. os.	'cẹ:n-ẹš	'cẹ:n'-te	'ce:n-ta (in 'cẹ:-)
3. os.	'cẹ:n-ẹ	'cẹ:n'-jə	'ce:n-ta (in 'cẹ:-)

9.3.2
g-VEL: Osnovna preglednica za velelnik

	ed.	mn.	dv.
1. os.	—	**-mə**[2]	**-ma**[4]
2. os.	**-Ø**[1]	**-te**[3]	**-ta**

/1 V zaglavju sta obliki velelnika za 2. os. ed. in mn. navedeni vedno, kadar se v 2. os. ed. ne končuje na -Ø (⇒ **g1**), torej kadar se na -ẹ ali – za č š ž r j – -ə.

/2a Kadar se oblika velelnika za 2. os. ed. konča na naglašeni 'ẹ: ali 'i ali na nenaglašeni ẹ, se le-ta premenjuje v 1. os. mn. in v 1. in 2. os. dv. ('ẹ: → 'e:, 'i → 'i, ẹ → e), kot je navedeno v preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan); premena predvsem pri mlajših govorcih ni obvezna:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	ˈdẹ:lẹ-**mə** (nov. ˈdẹ:lẹ-**mə**)	ˈdẹ:lẹ-**ma** (nov. ˈdẹ:lẹ-**ma**)
2. os.	ˈdẹ:lẹ-**Ø** *delaj*	ˈdẹ:lẹ-**te**	ˈdẹ:lẹ-**ta** (nov. ˈdẹ:lẹ-**ta**)
1. os.	–	ˈpi-**mə** (nov. ˈpi-**mə**)	ˈpi-**ma** (nov. ˈpi-**ma**)
2. os.	ˈpi-**Ø** *pij*	ˈpi-**te**	ˈpi-**ta** (nov. ˈpi-**ta**)

/2b Kadar je v obliki velelnika za 2. os. ed. ena od končnic -ẹ ali -ə, v osnovi pa naglašeni ˈẹ: ali ˈi, ki mu sledi soglasnik, pride pri nekaterih glagolih v takem položaju še do premene (ˈẹ: → ˈe:, ˈi → ˈi̯ – premenjeni samoglasnik je v preglednici podčrtan). Pri tem pride do daljšanja soglasnika m v 1. os. mn. in dv., kadar je m končni soglasnik osnove (npr. pˈrṛim:ə, pˈrṛim:a):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	pˈri̯m-:ə	pˈri̯m-:a
2. os.	pˈrim-ẹ (in pˈrim'-Ø) *primi*	pˈrim'-te	pˈri̯m-ta
1. os.	–	tˈrẹ:b-mə	tˈrẹ:b-ma
2. os.	tˈrẹ:b-ẹ (in tˈrẹ:p'-Ø) *trebi*	tˈrẹ:p'-te	tˈrẹ:p-ta

/2c Kadar se ena od oblik velelnika za 2. os. ed. konča na mehčani soglasnik (ki je zapisan kot dvojnica), se govori mehčani soglasnik v vseh oblikah, razen v 2. os. dv. (⇨ **g-VEL/4**).

/3 Kadar se velelniška osnova konča na t ali d, pride do daljšanja soglasnika t v 2. os. mn. in dv. (npr. ˈbu̯o:t:e). Kadar do daljšanja ne pride, je to navedeno v zaglavju (**biti** sem).

/4 Kadar je v obliki velelnika za 2. os. ed. ena od končnic -ẹ ali -ə, v osnovi pa naglašeni ˈẹ: ali ˈi, ki mu sledi soglasnik (vendar ne č š ž r l b p), in sicer končni soglasnik krajše oblike velelnika (ta je v slovarju zapisana kot dvojnica), se naglašeni samoglasnik v 2. os. dv. premenjuje (ˈẹ: → ˈe:, ˈi → ˈi̯), kot je navedeno v preglednici (kjer sta premenjena samoglasnik in soglasnik podčrtana); premenjena oblika je zapisana v zaglavju kot podatek za 2. os. dv.:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	gˈriz'-mə	gˈriz'-ma
2. os.	gˈriz-ẹ (in gˈris'-Ø) *grizi*	gˈris'-te	gˈri̯s-ta
1. os.	–	ˈcin'-mə	ˈcin'-ma
2. os.	ˈcin-ẹ (in ˈcin'-Ø) *cini*	ˈcin'-te	ˈci̯n-ta

9.3.3
g-DEL: Osnovna preglednica za del. na -l

Pri slovarskem zapisu za m., ž. in s. sp. ed. ˈde:łọ -ała -ə je treba izhajati iz oblike za ž. sp. ed., ki ji odbijemo končnico -a (oz. končaj -ła), iz katere se tvorijo oblike po tejle preglednici, kjer sta zapisana tudi vsakokrat ustrezno premenjena l oz. ł iz osnove:

	ed.	mn.	dv.
m. sp.	-**Ø**[1]	-l-**ẹ**[2]	-**ł**-**a**
ž. sp.	-**ł**-**a**	-l-**e**	-l-**ẹ** tudi -**e**[3]
s. sp.	-**ł**-**ə**	-l-**e**	-l-**ẹ** in -**ł**-**a**[4]

/1 Oblike za ednino so v slovarju vedno izpisane, razen pri glagolih na -at -əm (⇨ **g1**) in na -let -lẹm ali -net -nẹm (⇨ **g4**).

/2a V obliki za ž. sp. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni ˈe: ali ˈi̯ se v oblikah za vse tri spole množine in v oblikah za ž. in s. sp. dv. (pri obliki na -lẹ) premenjuje (ˈe: → ˈẹ:, ˈi̯ → ˈi), kar je v zaglavju navedeno kot podatek za m. sp. v

množini (za okrajšavo mn.), ki mu sledi itd. Preostale oblike je treba tvoriti po tejle preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
m. sp.	'pi̯u̯-Ø *pil*	'pi̯-l-ę̥	'pi̯-ł-a
ž. sp.	'pi̯-ł-a	'pi̯-l-e	'pi̯-l-ę̥ tudi -e
s. sp.	'pi̯-ł-ə	'pi̯-l-e	'pi̯-l-ę̥ in 'pi̯-ł-a

/2b Kadar je v obliki za ž. sp. ed. pred končajem -ła soglasnik, vendar ne č š ž r j f l u̯, se v oblikah za vse tri spole množine in v oblikah za ž. in s. sp. dv. (pri obliki na -lę̥) soglasnik mehča. V tem primeru je v zaglavju navedena le podatek za m. sp. v množini (za okrajšavo mn.), ki mu sledi itd. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (kjer je premenjeni soglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
m. sp.	'xu̯o:d'u-Ø *hodil*	'xȯ:d'-l-ę̥	'xȯ:d-ł-a
ž. sp.	'xȯ:d-ł-a	'xȯ:d'-l-e	'xȯ:d'-l-ę̥ tudi -e
s. sp.	'xȯ:d-ł-ə	'xȯ:d'-l-e	'xȯ:d'-l-ę̥ in 'xȯ:d-ł-a

Določili iz točk **g-DEL/2a** in **g-DEL/2b** je mogoče tudi kombinirati (gəspə'din'u -'di̯nła -ə, mn. -'din'lę̥ itd.).

/2c Kadar se osnova pred obliko za ž. sp. ed. končuje na -l, se l v oblikah, ki se končujejo na -le in -lę̥, daljša (npr. k'rọ:lła – k'rol:ę̥).

/3 Glasovni končnici deležnika na -l in samostalnika v im./tož. dv. ž. sp. se morata ujemati: (d'vẹ:) 'bå:bę̥ sta 'kurlę̥ ~ (d'vẹ:) 'bå:be sta 'kurle itd. (⇨ **ž1/5**).

/4 Glasovni končnici deležnika na -l (tj. pridevniška oblika povedka) in samostalnika v im./tož. dv. s. sp. se morata ujemati: (d'vẹ:) 'ja:jcę̥ sta se s'kuxalę̥ ~ (d'vå:) 'ja:jca sta se s'kuxala itd. (⇨ **s1/6**).

9.3.4

(A) *Naglas v sedanjiku ni neposredno pred -m*
in v nedoločniku ne neposredno pred -t

g1: Glagoli na -at -əm

Ti glagoli so zapisani samo z osnovnima slovarskima oblikama (**gledati** ▸ g'lė:dat (g'lė:d)-əm). Preostale oblike velelnika in deležnika na -l, ki so navedene tule, se tvorijo dalje po ustreznih preglednicah.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	**-əm** (in -m̥)	**-əmə**	**-əma**
2. os.	**-əš**	**-əte**	**-əta**
3. os.	**-a**	**-əjə**	**-əta**

vel. g'lė:dę̥ -te (dalje ⇨ **g-VEL/2a**)
del. na -l g'lė:dọ -ała -ə (dalje ⇨ **g-DEL**)

g2: Glagoli na -at in za č š ž r j na -am

Primer je glagol **dihati** ▸ 'di̯xat 'dišam.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-am	-amə	-ama
2. os.	-aš	-ate	-ata
3. os.	-a	-ajə	-ata

vel. 'dišə (in 'diš) -šte (dalje ⇨ **g-VEL**)
del. na -l 'bukọ -ała -ə (dalje ⇨ **g-DEL**)

g3: Glagoli na -łat -lem

Primer je glagol **poslati** ▸ 'pu̯o:słat 'po:šlem.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-em	-emə (in -ẹmə	-ema (in -ẹma)
2. os.	-eš	-ẹte	-eta (in -ẹta)
3. os.	-e	-ẹjə	-eta (in -ẹta)

vel. 'pu̯o:šlẹ (in 'pu̯o:šəl) -šəlte (dalje ⇨ **g-VEL**)
del. na -l 'pu̯o:słọ pəs'ła:ła -ə (dalje ⇨ **g-DEL**)

g4: Glagoli na -let -lẹm ali -net -nẹm

Ti glagoli so zapisani samo z osnovnima slovarskima oblikama (primer je glagol **kašljati** ▸ 'så:šlet ('så:šl)-ẹm). Preostale oblike velelnika in deležnika na -l, ki so navedene tule, se tvorijo dalje po ustreznih preglednicah.

Oblike preostalih glagolov, ki se končujejo na -et -ẹm, se tvorijo po preglednici **g8**.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	**-ẹm**	**-ẹmə**	**-ẹma**
2. os.	**-ẹš**	**-ẹte**	**-ẹta**
3. os.	**-e**	**-ẹjə**	**-ẹta**

vel. 'så:šlẹ -te (dalje ⇨ **g-VEL/2a**)
del. na -l 'så:šlọ -eła -ə ('jən'ọ -neła -ə) (dalje ⇨ **g-DEL**)

g5: Glagoli na -ẹt -ẹm

Ti glagoli, ki se jim osnova ne more končevati na č š ž r j, imajo razširjene slovarske oblike navedene v zaglavju (primer je glagol **braniti** ▸ b'rå:nẹt (b'rå:n)-ẹm); reducirana dvojnica k nedoločniku je navedena. Preostale slovarske oblike se tvorijo iz razširjenih slovarskih oblik po ustreznih preglednicah. *C* v preglednici označuje nemehčani soglasnik, *C'* pa zapisani mehčani soglasnik (neposredno pred -ẹ(-) se mehčanost soglasnika ne označuje, pri l pa se mehčanost sploh ne označuje -- k'rọ:lẹt -ẹm) (⇨ **g-SED/2**, **g-SED/4**):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-*C*-ẹm	-*C'*-mə	-*C'*-ma
2. os.	-*C*-ẹš	-*C'*-te	-*C*-ta
3. os.	-*C*-ẹ	-*C'*-jə	-*C*-ta

vel. b'rå:nẹ (in b'rå:n') -n'te (dalje ⇨ **g-VEL/2b**, **g-VEL/4**)
del. na -l b'rå:n'u -nła -ə (dalje ⇨ **g-DEL/2b**)

g6: Glagoli na -ət -əm za č š ž r j

Razširjene slovarske oblike so navedene v zaglavju (primer je glagol **čvečiti** ▸ č'vė:čət (č'vė:č)-əm). Preostale slovarske oblike se tvorijo iz razširjenih slovarskih oblik po ustreznih preglednicah.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	č'vė:č-əm	č'vė:č-mə	č'vė:č-ma
2. os.	č'vė:č-əš	č'vė:č-te	č'vė:č-ta
3. os.	č'vė:č-ə	č'vė:č-jə	č'vė:č-ta

vel. č'vė:čə (in č'vė:č) -čte (dalje ⇨ **g-VEL**)
del. na -l č'vė:ču -čła -ə (dalje ⇨ **g-DEL**)

g7: Glagoli na -*C*'t' -em

Glagoli z mehčanim soglasnikom pred -t' imajo razširjene slovarske oblike navedene v zaglavju (primer je glagol **vrniti** ▸ 'va:rən't' ('va:rn)-em). Preostale slovarske oblike se tvorijo iz razširjenih slovarskih oblik po ustreznih preglednicah. *C* v preglednici označuje nemehčani soglasnik, *C*' pa zapisani mehčani soglasnik (neposredno pred ę se mehčanost soglasnika ne označuje).

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-em	-emə (in -ęmə)	-ema (in -ęma)
2. os.	-eš	-ęte	-eta (in -ęta)
3. os.	-e	-ęjə	-eta (in -ęta)

vel. 'va:rnę (in 'va:rən') -rən'te, 1. os. mn. 'va:rən'mə, dv. 'va:rən'ma -rənta
del. na -l 'va:rn'u -rənła -ə (dalje ⇨ **g-DEL**)

g8: Glagoli na -et -ęm

Primer je glagol **videti** ▸ 'videt ('vid)-ęm. *C* v preglednici označuje nemehčani soglasnik, *C*' pa zapisani mehčani soglasnik (neposredno pred ę se mehčanost soglasnika ne označuje).

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-*C*-ęm	-*C*'-mə	-*C*'-ma
2. os.	-*C*-ęš	-*C*'-te	-*C*-ta
3. os.	-*C*-ę	-*C*'-jə	-*C*-ta

vel. (s'ka:rbę (in s'ka:rp') -rp'te) (dalje ⇨ **g-VEL**)
del. na -l 'vid'ǫ 'vi̯dła -ə, mn. 'vid'lę itd. (dalje ⇨ **g-DEL**)

9.3.5
(B) *Naglas v sedanjiku ni neposredno pred -m*
in je v nedoločniku neposredno pred -t, -st/-čt/-št

g9: Sed. na -em (nedol. na -'a:t, -'i̯e:t, -'a:st, -'əs't' itd.)

Primer je **krasti** ▸ k'ra:st k'rå:dem.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-em	-emə (in -ęmə)	-ema (in -ęma)
2. os.	-eš	-ęte	-eta (in -ęta)
3. os.	-e	-ęjə	-eta (in -ęta)

vel. ⇨ **g-VEL**
del. na -l ⇨ **g-DEL**

g10: Sed. na -am
(za č š ž r j, nedol. na -ˈe̯t, -ˈət, -ˈi̯e:t, -ˈi̯e:čt, -ˈa:ršt itd.)

Primer je **vreči** ▸ ˈva:ršt (ˈva:r)-žam.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-am	-amə	-ama
2. os.	-aš	-ate	-ata
3. os.	-a	-ajə	-ata

vel. ⇨ **g-VEL/2a**
del. na -l ⇨ **g-DEL/2a**

9.3.6
(C) *Naglas je v sedanjiku neposredno pred -m*
in v nedoločniku ni neposredno pred -t

g11: Sed. na -ˈå:m (nedol. na -at, -let)

Primera sta **afnati se** ▸ ˈå:fnat se afˈnå:m se in **beksljati** ▸ ˈbe̯:ks'let be̯ks"lå:m.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-ˈå:m	-ˈå:mə	-ˈå:ma
2. os.	-ˈå:š	-ˈå:te	-ˈå:ta
3. os.	-ˈå:	-ˈå:jə	-ˈå:ta

vel. ⇨ **g-VEL**
del. na -l ⇨ **g-DEL**

g12: Sed. na -ˈi̯m (nedol. na -at, -et, -e̯t, -ət itd.)

Primer je **klečati** ▸ kˈli̯e:čat kle̯ˈči̯m (⇨ **g-SED/1**).

vel. ⇨ **g-VEL**
del. na -l ⇨ **g-DEL/2b**

g13: Sed. na -ˈe:m (nedol. na -et)

Primer je **vedeti** ▸ ˈve̞:det ˈve:m (⇨ **g-SED**).

vel. ⇨ **g-VEL**
del. na -l ⇨ **g-DEL**

9.3.7
(Č) *Naglas je v sedanjiku neposredno pred -m*
in v nedoločniku neposredno pred -t ali -st

g14: Sed. na -ˈi̯m (nedol. na -ˈa:t, -ˈi̯t)

Primer je **dušiti** ▸ dəˈši̯t -ˈši̯m ali **spati** ▸ sˈpa:t sˈpi̯m (⇨ **g-SED/1**).

vel. ⇨ **g-VEL**
del. na -l ⇨ **g-DEL**

g15: Sed. na -ˈe:m ali -ˈẹ:m (nedol. na -ˈa:st)

Primer je **jesti** ▸ ˈja:st ˈje:m (⇨ **g-SED/1**).

vel. ⇨ **g-VEL**
del. na -l ⇨ **g-DEL**

9.4
Drugo

Medmeti tipa **daj** (t. i. nepopolni glagoli) imajo v zaglavju naštete vse oblike, ki se uporabljajo.

10
Literatura

Barle 1936 = Janko **Barlè**, Prinosi slovenskim nazivima bilja, v: *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 30 (1936), zv. 2, str. 181–228.

Barle 1937 = Janko **Barlè**, Prinosi slovenskim nazivima bilja, v: *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 31 (1937), zv. 1, str. 169–292.

BSJ 1–2 = Milena **Hajnšek-Holz** – Marjeta **Humar** – Franc **Jakopin** (ur.), *Besedišče slovenskega jezika: Po kartoteki za slovar sodobnega knjižnega jezika zbrane besede, ki niso bile sprejete v Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1–2, Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1987.

Bunc 1940 = Stanko **Bunc**, Imena za denar na Slovenskem, *Slovenski jezik: Glasilo Slavističnega društva* 3 (1940), snopič 1–2, str. 56–67.

Cigale 1860 = Matej **Cigale**, *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* I–II, Laibach, 1860.

DLS = Hildegard **Striedter-Temps**, *Deutsche Lehnwörter im Slovenischen*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1963 (Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der Freien Universität Berlin 27).

ESSJ I–III– = France **Bezlaj**, *Etimološki slovar slovenskega jezika* I–III– (A–S–), Ljubljana: SAZU (izd.) – Mladinska knjiga (zal.), 1977–1995–. (Tretjo knjigo sta dopolnila in uredila Marko Snoj in Metka Furlan.)

Gjurin 1984 = Velemir **Gjurin**, *Register 1584* kot slovaropisni dosežek, *Slavistična revija* (Ljubljana) 32 (1984), št. 3, str. 183–208.

Glonar 1936 = Joža **Glonar**, *Slovar slovenskega jezika*, Ljubljana: Umetniška propaganda, 1936.

Karničar 1990 = Ludwig **Karničar**, *Der Obir-Dialekt in Kärnten: Die Mundart von Ebriach/Obirsko im Vergleich mit den Nachbarmundarten von Zell/Sele und Trögern/Korte (Phonologie, Morphologie, Mikrotoponymie, Vulgonamen, Lexik, Texte), Graz 1986*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1990 (Philosophisch-historische Klasse, Sitzungsberichte 551).

Kotnikov zbornik 1956 = *Kotnikov zbornik: Narodopisni zapiski z Gornjegrajskega in Kozjanskega*, Celje: Mestni muzej, 1956.

Lekše 1888 = Franc **Lekše**, Recimo katero o našem pravorečju!, *Dom in svet* 1 (1888), str. 75–76, 125–126, 137–139, 152–154, 169–171.

Lekše 1890 = Franc **Lekše**, Nekaj porabnih mislij v slovenščini v govoru in pismu, *Dom in svet* 3 (1890), str. 24–27, 55–57, 85–87, 120–122, 153–156, 187–189, 247–250, 282–284, 310–313, 339–343, 374–375.

Lekše 1891 = Franc **Lekše**, Porabne misli o slovenščini v govoru in pismu, *Dom in svet* 4 (1891), str. 39–43, 79–80, 138–140, 229–230, 378–379, 512–514.

Lekše 1893 = Franc **Lekše**, Imena rodbine in svaščine, *Dom in svet* 6 (1893), str. 32–33, 75–78, 386–388.

Logar 1993 = Tine **Logar**, *Slovenska narečja: Besedila*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ²1993 (Cicero). (Z zemljevidom in kasetami. – Besedila iz Kraš na str. 86–87.)

Matešić 1982 = Josip **Matešić**, *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, Zagreb: Školska knjiga, 1982.

Meze 1976 = Drago **Meze**, Občina Mozirje, v: *Krajevni leksikon Slovenije* 3, Ljubljana: DZS, 1976, str. 203–244.

Planina 1978 = France **Planina**, Nemške izposojenke v loškem govoru, *Loški razgledi* 25 (1978), str. 130–139.

Plet. I–II = Maks **Pleteršnik** (ur.), *Slovensko-nemški slovar* I–II, Ljubljana: Knezoškofijstvo, 1894–95.

Popis 1984 = *Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 1981. godini: Tabela 194*, Beograd: Savezni zavod za statistiku, 1984, str. 488–490.

Popis 1991 = *Popis prebivalstva, gospodinjstev, stanovanj in kmečkih gospodarstev v Republiki Sloveniji v letu 1991 po občinah, naseljih in krajevnih skupnostih*, [b. kr., b. l.]. (Tipkopis na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.)

SP 1962 = *Slovenski pravopis*, Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1962.

SP 1990 = *Slovenski pravopis* 1: *Pravila* [1. izd.], Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1990.

SP 1994 = *Slovenski pravopis* 1: *Pravila – Tretja, pregledana izdaja*, Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1994.

SSKJ 1–5 = *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1 (A–H, 1970), 2 (I–Na, 1975), 3 (Ne–Pren, 1979), 4 (Preo–Š, 1985), 5 (T–Ž, 1991), Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.).

STS I–II = *Splošni tehniški slovar* I–II, Ljubljana: Zveza inženirjev in tehnikov SR Slovenije, ²1978–1981.

Šivic-Dular 1984/85 = Alenka **Šivic-Dular**, Slovenske delovne velelnice za živino, *Jezik in slovstvo* 30 (1984/85), št. 5, str. 147–152.

Thesaurus 1982 = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Schlüssel zum »Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten«*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).

Thesaurus 1982a = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten* 1: *A- bis B-*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).

Thesaurus 1987 = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten* 2: *C–dn*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1987 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).

Thesaurus 1992 = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten* 3: *do–F*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1992 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).

Tominec 1964 = Ivan **Tominec**, *Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar*, Ljubljana: SAZU, 1964 (Dela razreda za filološke in literarne vede 20).

Tominšek 1903 = Josip **Tominšek**, *Narečje v Bočni in njega sklanjatev: Ponatis iz »Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902/1903«*, Ljubljana, 1903.

Toporišič 1984 = Jože **Toporišič**, *Slovenska slovnica*: Pregledana in razširjena izdaja, Maribor: Obzorja, 1984.

Toporišič 1994 = Jože **Toporišič**, Teoretična podstava slovarja novega SP [= Slovenskega pravopisa], *Slavistična revija* (Ljubljana) 42 (1994), št. 4, str. 455–473.

Videčnik 1988 = Aleksander **Videčnik**, *Furmani ob Savinji in Dreti*, Mozirje: Občinski sindikalni svet, 1988.

Vršnik 1978 = Joža **Vršnik**, Preproste zgodbe s solčavskih planin, Celje: Mohorjeva družba, 1978.

Weiss 1990 = Peter **Weiss**, *Govori Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami*: Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja – Magistrsko delo, Ljubljana, 1990 (tipkopis).

11
Seznam krajšav in označevalnikov

Številke točk se nanašajo na slovarski uvod.

Nekatere okrajšave za slovnične podatke so v slovarskem uvodu predvsem v tekočem besedilu pisane z navadnimi črkami (npr. sed., del., vel., ed. ali rod.).

agr. agronomija (⇨ tč. 7.4)
anat. anatomija (⇨ tč. 7.4)
avt. avtomobilizem, avtomehanika (⇨ tč. 7.4)
Bo Bočna (⇨ tč. 7.1)
bot. botanika (⇨ tč. 7.4)
brezos. brezosebno
čeb. čebelarstvo (⇨ tč. 7.4)
člen. členek (⇨ tč. 6.1)
Čr Čreta pri Kokarjah (⇨ tč. 7.1)
čustv. čustvenostno, ekspresivno (⇨ tč. 7.7)
d. dovršni glagol (⇨ tč. 6.1)
daj. dajalnik
del. deležnik
d.+nd. dvovidski glagol (⇨ tč. 6.1)
Do Dobletina (⇨ tč. 7.1)
dv. dvojina
ed. ednina
elektr. elektrotehnika (⇨ tč. 7.4)
elipt. eliptično (⇨ tč. 6.2)
glasb. glasbena stroka (⇨ tč. 7.4)
glav. glavni (⇨ tč. 6.1)
gozd. gozdarstvo (⇨ tč. 7.4)
gradb. gradbeništvo (⇨ tč. 7.4)
HIŠ. I. hišno ime (⇨ tč. 7.2)
im. imenovalnik
in uvaja dvojnico (⇨ tč. 7.9)
ipd. in podobno (⇨ tč. 7.10)
iron. ironično (⇨ tč. 7.7)
itd. in tako dalje (⇨ tč. 7.10)
kletv. kletvica (⇨ tč. 7.7)
Ko Kokarje (⇨ tč. 7.1)
Kr Kraše (⇨ tč. 7.1)
KR. I. krajevno ime (⇨ tč. 7.2)
LED. I. ledinsko ime (⇨ tč. 7.2)
les. lesarstvo (⇨ tč. 7.4)
ljubk. ljubkovalno (⇨ tč. 7.7)
lov. lovstvo (⇨ tč. 7.4)
Lv Lačja vas (⇨ tč. 7.1)
m samostalnik moškega spola (⇨ tč. 6.1)
m. moški (npr. spol)
manjš. manjšalno (⇨ tč. 6.2)
medm. medmet (⇨ tč. 6.1)
mest. mestnik
mn. množina
m n. m. metrov nad morjem (v tč. 2)
naraščč. naraščajoče (⇨ tč. 7.9)
nav. navadno, prevladujoča raba
nd. nedovršni glagol (⇨ tč. 6.1)
nedol. nedoločnik (samo v slovarskem uvodu)
nizk. nizko (⇨ tč. 7.7)
nov. novota, neologizem (⇨ tč. 7.8)
NŠ neštevno (⇨ tč. 9.0)
obl. oblačilna stroka (⇨ tč. 7.4)
omilj. omiljevalno, evfemistično (⇨ tč. 7.7)
or. orodnik
os. oseba, osebni
OS. I. osebno ime (⇨ tč. 7.2)
otr. otroško (⇨ tč. 7.7)
pešaj. pešajoče (⇨ tč. 7.9)
pod geslo, v katerem je zapisana beseda (⇨ tč. 4.10.1)
polcit. polcitatno (⇨ tč. 7.3)
posam. idiolektično (⇨ tč. 7.9)
poud. poudarjalno (⇨ tč. 7.7)
povdk. povedkovnik (⇨ tč. 6.1)
PP Pusto Polje (⇨ tč. 7.1)
predl. predlog (⇨ tč. 6.1)
preg. pregovor
pren. preneseno (⇨ tč. 6.2)
prid. pridevnik (⇨ tč. 6.1)
prisl. prislov (⇨ tč. 6.1)
redk. redko (⇨ tč. 7.9)
RM Rovt pod Menino (⇨ tč. 7.1)
rod. rodilnik
s samostalnik srednjega spola (⇨ tč. 6.1)
s. srednji (npr. spol)
sed. sedanjik (samo v slovarskem uvodu)
slabš. slabšalno (⇨ tč. 7.7)
sleng. slengovsko (⇨ tč. 7.6)
sp. spol
star. starinsko (⇨ tč. 7.8)
strojn. strojništvo (⇨ tč. 7.4)
STV. I. stvarno lastno ime (⇨ tč. 7.2)
šalj. šaljivo (⇨ tč. 7.7)
ŠD Šmartno ob Dreti (⇨ tč. 7.1)
šol. šolstvo (⇨ tč. 7.4)
šport. športni izraz (⇨ tč. 7.4)
štev. številnik (⇨ tč. 6.1)
tč. točka (v slovarskem uvodu)
teh. tehnika (⇨ tč. 7.4)
tož. tožilnik

trg.	trgovina (⇨ tč. 7.4)
tudi	uvaja manj navadno dvojnico (⇨ tč. 7.9)
uradn.	uradno (⇨ tč. 7.5)
vel.	velelnik
ver.	(rimskokatoliška) vera (⇨ tč. 7.4)
vez.	veznik (⇨ tč. 6.1)
VOD. I.	vodno ime (⇨ tč. 7.2)
voj.	vojska (⇨ tč. 7.4)
Vo	Volog (⇨ tč. 7.1)
vrstil.	vrstilni (⇨ tč. 6.1)
zastar.	zastarelo (⇨ tč. 7.8)
ZEM. I.	zemljepisno ime (⇨ tč. 7.2)
zmer.	zmerjalno (⇨ tč. 7.7)
zool.	zoologija (⇨ tč. 7.4)
ž	samostalnik ženskega spola (⇨ tč. 6.1)
ž.	ženski (npr. spol)
žarg.	žargonsko (⇨ tč. 7.6)
živ.	kategorija živosti (za m in s)

12
Znaki in simboli

▸	(za poknjiženo iztočnico ali podiztočnico) uvaja narečni zapis
▸	uvaja podiztočnico
--	neglasovna (ničta) končnica v neprvi slovarski obliki (v SSKJ namesto tega znaka okrajšava neskl.)
‖	stoji med dvojnicama z različnih zapisovalnih točk
–	(1.) (v glavi in zaglavju) na pričakovanem mestu označuje odsotnost oblike (2.) (v ponazarjalnem primeru) na koncu napovednega stavka ali pri naštevanju nadomešča dvopičje
⌈	dvojnica v oklepaju velja za primere od tega znaka dalje (1.) do oklepaja, (2.) do prvega ločila ali (3.) do prvega označevalnika, ki ne stoji v okroglem oklepaju
(in xxx)	glasovne dvojnice (v glavi in zaglavju); kadar je v okroglem oklepaju (predvsem v glavi) navedenih več dvojnic za različne zloge besede, jih je mogoče kombinirati: del v oklepaju zamenjuje ustrezni del pred njim
(xxx)	(v glavi in zaglavju) zelo redka ali redakcijsko tvorjena narečna slovarska oblika
(xxx), *(xxx)*	(v besedi, v razlagi ali v ponazarjalnem primeru) del, ki ga je mogoče izpustiti; izpust dela besede v narečnem zapisu pomeni, da sta neokrajšani in okrajšani del enakovredna
>	dvojnica v oklepaju pred tem znakom velja za vse zapise v zaglavju
⌈ >	dvojnica v oklepaju pred tema dvema znakoma velja za zapise v zaglavju, pred katerimi stoji znak ⌈, do podpičja ali do prvega označevalnika (pri čemer ne štejeta označevalnika in in tudi, ki stojita pred dvojnicami v okroglem oklepaju)
⟨xxx⟩	oblikoslovni podatki v zaglavju, ki natančneje določajo ali ukinjajo podatke iz preglednice; za tem se (v vseh geslih in podgeslih) začenja razlagalno-ponazarjalni razdelek
;	(1.) (v zaglavju) loči posamezne nize oblikoslovnih podatkov (2.) (v sopomensko-dvojničnem razdelku in pri frazemih za znakom ⊟) loči več frazemov ali sopomenke in dvojnice pri posameznih (pod)pomenih
⟨⟩	beseda v zaglavju nima podatkov; za tem znakom se (v vseh geslih in podgeslih) začenja razlagalno-ponazarjalni razdelek
1.	(tudi **1.1.** ipd.) uvaja prvi pomen, če sta vsaj dva
a	(tudi **aa** ipd.) uvaja prvi podpomen, če sta vsaj dva
<	kaže na besedotvorno pripadnost besedi, ki je zapisana v ležečih kapitelkah za tem znakom
|*xxx*|	zamejevalni del razlage
▪	stoji med ponazarjalnimi primeri
xxx (= yyy)	sopomenski del v oklepaju zamenjuje zadnjo besedo pred oklepajem (za enačajem lahko stoji še označevalnik, npr. tudi, redk.)

⌈ xxx xxx (⌈ = yyy yyy)	sopomenski del v oklepaju zamenjuje besede med znakom ⌈ in oklepajem (za enačajem lahko stoji še označevalnik, npr. tudi, redk.)
xxx (: yyy)	drugačnopomenski del v oklepaju zamenjuje zadnjo besedo pred oklepajem
⌈ xxx xxx (⌈ : yyy yyy)	drugačnopomenski del v oklepaju zamenjuje besede med znakom ⌈ in oklepajem
(*xxx*)	stranska razlaga
(⊟ xxx)	v kapitelkah zapisana sopomenka ali dvojnica pri pomenskih odtenkih in pri frazemih
...	(1.) (v ponazarjalnem primeru in v slovarskem uvodu) označuje izpuščeni del besedila (2.) (v podatku o vezljivosti in v slovarski obliki frazema) označuje izpuščeni del, ki je v ponazarjalnem primeru zapolnjen
⇨	(1.) glej, primerjaj (2.) (za znakom ⊟) kaže k običajnejši ustreznici (3.) (neposredno za znakom ▌) uvaja kazalke (⇨ tč. 4.7)
◆	uvaja razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi (⇨ tč. 4.5)
◆	stoji med več večbesednimi strokovnimi izrazi (lahko tudi kazalčnimi)
●	uvaja frazeološki razdelek (⇨ tč. 4.6)
●	stoji med več frazemi (lahko tudi kazalčnimi)
▌	(v vseh geslih in podgeslih) končuje razlagalno-ponazarjalni razdelek in uvaja vodilke, sopomensko-dvojnični razdelek, komentar in dokumentarni razdelek
⊟	(za znakom ▌) uvaja sopomensko-dvojnični razdelek (⇨ tč. 4.8)
K	uvaja komentar (⇨ tč. 4.9)
1 X 2	(za znakom K) križanje pomenov 1 in 2
L	(v vseh geslih in podgeslih) uvaja dokumentarni razdelek, in sicer podatek o izpričanosti besede v slovarjih slovenskega knjižnega jezika in drugih delih (⇨ tč. 4.10.1)
+	(za znakom L) beseda je zapisana v SSKJ, SP 1962 in Plet. (⇨ tč. 4.10.1)
≠	(za znakom L) pomen v navedenem delu (navedenih delih) se razlikuje od pomena v tem slovarju (⇨ tč. 4.10.1)
Ø	(za znakom L) beseda v SSKJ, SP 1962 in Plet. ni zapisana (⇨ tč. 4.10.1) (v slovarskem uvodu) ničta končnica
[xxx]	dosedanji (narečni) zapisi (⇨ tč. 4.10.2)
»xxx«	kar se da natančen navedek izvirnega (narečnega) zapisa
„xxx"	(v navedku) dvojni narekovaj v izvirnem besedilu
[xxx]	(v navedku) označuje poseg v besedilo
[...]	(v navedku) označuje izpuščeni del besedila
/	stoji med vprašalnicami tipa koga/česa (v razlagah /)
{A}, {B}	(v ponazarjalnih primerih) dialog govorcev A in B
▪xxx	pri lastnem imenu označuje veliko začetnico

V slovarskem uvodu:

m1 itd.	prva oblikoslovna preglednica pri samostalniku m. spola (⇨ tč. 9.1.1)
ž1 itd.	prva oblikoslovna preglednica pri samostalniku ž. spola (⇨ tč. 9.1.2)
s1 itd.	prva oblikoslovna preglednica pri samostalniku s. spola (⇨ tč. 9.1.3)
p1 itd.	prva oblikoslovna preglednica pri pridevniku (⇨ tč. 9.2)
g-SED	oblikoslovna preglednica za sedanjik pri glagolu (⇨ tč. 9.3.1)
g-VEL	oblikoslovna preglednica za velelnik pri glagolu (⇨ tč. 9.3.2)
g-DEL	oblikoslovna preglednica za deležnik pri glagolu (⇨ tč. 9.3.3)
g1 itd.	prva oblikoslovna preglednica za glagol (⇨ tč. 9.3.4)
m1/8 itd.	opomba 8 k oblikoslovni preglednici **m1**
~	(v oblikoslovnih preglednicah) loči premenjene oblikovne dvojnice
xxx, yyy	nadomešča izpuščeno besedilo

Za znake in znamenja v zvezi z glasoslovjem ⇨ tč. 8.0

13
Tisk

Posamezni deli gesla so zapisani s temile vrstami tiska:

(1.) računalniška helvetika (velikosti 10 enot): iztočnica (tudi v kazalčnem geslu), ki je natisnjena tako, da je izbočena v levo iz stolpca, ter številke in črke, ki uvajajo več kot en pomen ali podpomen (**bežati, bejžati, 1., a, 3.**);

(2.) polkrepka navadna pisava: podiztočnica (pred njo stoji v levo iz stolpca izbočen znak ▸), razloženi večbesedni izraz (termin) in razloženi frazem (▸ **bogo;** • **zanjga sem bil vse, glih človek ne**);

(3.) navadna pisava (velikosti 10 enot): v glavi, zaglavju, ponazarjalnih primerih in v komentarju narečno besedilo z dvojnicami (vse to bi dejansko moralo stati v oglatih oklepajih), kazalčni večbesedni izraz (termin), kazalčni frazem gem in večbesedno sopomensko-dvojnično opozorilo (z izjemo besede, h kateri se kaže in ki je zapisana v kapitelkah) ter opozorila na posamezne pomene za znakom ▌ predvsem v sopomensko-dvojničnem razdelku (tudi tu z izjemo besede v kapitelkah, h kateri se kaže) (na 'bọ:dę 'nə 'ta:k 'å:kəlš!; [K] k 1 **X** 2: pər 'jəs'tę sę 'å:kəlš pa pər g'nå:rjə, pər 'dė:łə pa 'nie: 'tȯ:k.; • ⇨ biti aklišen ko DREK; [=] delavski AVTOBUS);

(4.) ležeča navadna pisava: razlaga, zamejevalni del razlage (ta v pokončnem oklepaju) in stranska razlaga (ta v okroglem oklepaju) ter (knjižna) pojasnila v komentarju in v razdelku z izpričanostjo besede v knjižnem jeziku (**bruhati** ... *bruhati* |*izmetavati iz želodca*|; **dvekrat** ... (+ *dvakrat*));

(5.) manjša navadna pisava (velikosti 7 enot): označevalniki, označevalniška pojasnila, besednovrstni in slovnični podatki ter slovnična pojasnila (in, nov., nekdaj, m živ., les., z oslabljenim pomenom);

(6.) stisnjena pisava: podatki o glagolski vezljivosti (koga/česa);

(7.) kapitelke: za znakom [=] sopomenka ali dvojnica, ki nastopa kot iztočnica (če je sopomenka ali dvojnica večbesedna, je lahko s kapitelkami zapisana tudi le beseda, kjer je prikazana celotna besedna zveza), v večbesednem izrazu ali v fraz logemu pa beseda, pri kateri je razložen večbesedni izraz ali frazem; znak ⇨ stoji pred večbesednim izrazom ali pred frazemom v teh primerih vedno, pred sopomenko ali dvojnico pa včasih ([=] DELJA; ◆ bot. ⇨ bodeča NEŽA; • ⇨ delati DEŽEKA);

(8.) ležeče kapitelke: kot posredna razlaga (tipa *manjšalnica od* ...) ali kot zamejevalni del razlage pri manjšalnicah in pridevnikih (tu je v ležečih kapitelkah zapisan samostalnik) ter glagolnikih (tu je v ležečih kapitelkah zapisan glagol); pred besedo v ležečih kapitelkah stoji znak < (**ajmpremov** ... < *AJMPREM*; **ajfranje** ... *ljubosumnost* |*bojazen*| |< *AJFRATI*|);

(9.) ležeča helvetika: krajevni označevalniki (***Kr***, ***Bo***, ***Vo***);

(10.) indeksi: stojijo za enako pisanimi poknjiženimi iztočnicami in podiztočnicami, ki spadajo v isto besedno vrsto (prim. točko 4.1.1), in za navedki teh iztočnic in podiztočnic, kadar se kaže k njim; če je enako pisanih iztočnic, ki spadajo v različne besedne vrste, več, jim je, kadar kažejo k drugim besedam, pripisan še besednovrstni podatek; če ni, se nanaša na vse primere, h katerim kaže (**a**^{1} medm., **a**^{2} medm., **a**^{1} člen., **a**^{2} člen., **a**^{3} člen., **aja**^{1}, **aja**^{2}).

Pregled neprvih oblik v oblikoslovnih preglednicah

Samostalnik moškega spola (str. 32–36)
Rod. ed.:
-a (ne za č š ž r j in ne -ę̥ga, -əga, -*C*ga ali -*C*'ga) ⇨ **m1**
-a (za č š ž r j) ⇨ **m2**
-le ali -ne ⇨ **m3**
-ə ⇨ **m4**
-ę̥ga ⇨ **m5**
-əga ⇨ **m6**
-*C*ga ali -*C*'ga ⇨ **m7**
-- ⇨ **m8**

Samostalnik ženskega spola (str. 36–41)
Rod. ed.:
-e (v im. ed. ne -le ali -ne, rod. mn. ne -ę̥x) ⇨ **ž1**
-a (za č š ž r j, rod. mn. ne -əx) ⇨ **ž2**
-le ali -ne (v im. ed. -le ali -ne) ⇨ **ž3**
-ę̥ ⇨ **ž4**
-ə (za č š ž r j) ⇨ **ž5**
-e (rod. mn. -ę̥x) ⇨ **ž6**
-ə (za č š ž r j, rod. mn. -əx) ⇨ **ž7**
-ˈi (ne za č š ž r j) ⇨ **ž8**
-ˈi (za č š ž r j) ⇨ **ž9**

Samostalnik srednjega spola (str. 41–45)
Rod. ed.:
-a (ne za č š ž r j in ne -ę̥ga, -əga, -*C*ga ali -*C*'ga) ⇨ **s1**
-a (za č š ž r j) ⇨ **s2**
-le ali -ne ⇨ **s3**
-ę̥ga ⇨ **s4**
-əga (za č š ž r j) ⇨ **s5**
-*C*ga ali -*C*'ga ⇨ **s6**
-- ⇨ **s7**

Pridevnik (ter pridevniški zaimek in izpridevniški povedkovnik) (str. 45–51)
Ž. in s. sp. ed.:
-a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ę̥ga) ⇨ **p1**
-a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -əga) ⇨ **p2**
-a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -o̯ga, -*C*ga ali -*C*'ga) ⇨ **p3**
-a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -*C*ga) ⇨ **p4**
-ne -ę̥ ali -le -ę̥ ⇨ **p5**
-- -- ⇨ **p6**

Glagol (str. 51–58)
1. os. ed. sed.:
-əm (nedol. na -at) ⇨ **g1**
-am (za č š ž r j, nedol. na -at) ⇨ **g2**
-lem (nedol. na -łat) ⇨ **g3**
-lę̥m ali -nę̥m (nedol. na -let ali -net) ⇨ **g4**
-ę̥m (nedol. na -ę̥t) ⇨ **g5**
-əm (nedol. na -ət, oboje za č š ž r j) ⇨ **g6**
-em (nedol. na -*C*'t') ⇨ **g7**
-ę̥m (nedol. na -et) ⇨ **g8**
-em (nedol. na -ˈa:t, -ˈi̯e:t, -ˈa:st, -ˈəs't' itd.) ⇨ **g9**
-am (za č š ž r j, nedol. na -ˈę̥t, -ˈət, -ˈi̯e:t, -ˈi̯e:čt, -ˈa:ršt itd.) ⇨ **g10**
-ˈå:m (nedol. na -at, -let) ⇨ **g11**
-ˈi̯m (nedol. na -at, -et itd.) ⇨ **g12**
-ˈe:m (nedol. na -et) ⇨ **g13**
-ˈi̯m (nedol. na -ˈa:t -ˈi̯t) ⇨ **g14**
-ˈe:m ali -ˈę̥:m (nedol. na -ˈa:st) ⇨ **g15**

Slovar

A

a ▶ 'a: -ja tudi -- (*Bo* 'å:(-)) m ⟨⟩ *a* |*samoglasnik*; *črka*|: 'rie:čə 'a: ▪ 'ša: nę 'å: na'pišə ▪ 'ča:rkə 'a: žə pəz'nå: 'na:š 'po:p ▪ abę'ce:da se 'za:čne z 'a: ● **od a do ž** (vse) *čisto vse, popolnoma vse*: 'nå:ša nar'di u 'kuxnę ud 'a: də 'žə ▪ na'rė:dę ud 'a: də 'žə 'ta:k,‿:ə səm tę na'rọ:čaža ▪ 'suo:bə pa da mę ud 'a: də 'žə (*temeljito*) pəsp'rå:vęš (⊟ ⇨ čisto VSE) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

a ▶ a vez. ⟨⟩ **1.** v ločnem priredju *ali* |*za vezanje stavkov ali stavčnih členov* **a** *ki se vsebinsko izključujejo*|: 'de: pa na 've:m, a sə 'nå:šə 'guo:r al sə ... a sə 'bę:ukę ▪ čə 'təm 'na:‿bę 'rie:klę, da 'ma:rte da'mọ: 'jət, a bę 'vi g'runtalę, a bę 'guo:r us'ta:lę a bę da'mọ: 'pa:ršlę? ▪ 'så:s'‿s 'ta:kle 'rie:klę, da g'rė:mə – »ta'guo:le na "t'rig'ła:u bəmə š'lę,« kə'sit a pa ub'ra:čvat a pa 'ka:r 'kọ:lę, a'nie: **b** *ki kažejo na možnost izbire*|: 'puo: sę pa pəšp'ricọ, a'nie:, da sę 'jəm'ọ 'təm kåkə 'tå:kə 'ka:ŋgłə a pa 'a:jmer ▪ pa ja b'łə 'ka: 'duo:brə, 'ka:r ja b'łə – u płə'te:x kəm'pė:r a pa 'zė:lę a pa 'ka:r ... **2.** *ali* |*za popravek ali dopolnitev prej povedanega*|: 'eŋkrc‿()e ša ja 'mənda us'ra:łə 'guo: a 'kå: ja nar'diłə **3.** *toda, vendar* |*za izražanje nasprotja s prej povedanim*|: 'a:te sə ga s c'vė:rnə x 'mizę pr'vė:zalę, sə pa 'rie:klę – »a čə 'ti c'vė:rnatnə 'nęt u'ta:rgəš, sę g'lė:dę 'guo:r!« **4.** na začetku nove povedi *za opozoritev na prehod k drugi misli*: 'ka:ršanę 'duš! a 'puo: ja pa 'una 'mənę (*potem pa je ona mene*)! **5.** v vprašalnih odvisnikih **a** *za uvajanje vprašanja*: pə'vė:, a te p'ridem 'iskat **b** *za izražanje domneve*: 'ni ša sę'gurən, a bọ 'šọ: na iz'le:t ▌ |v protivnem priredju| ⇨ PA ⊟ k 1–2 ALI; k 3 ⇨ SAMO; k 5b ČE [L] +

a[1] ▶ 'a: medm. ⟨⟩ **1.** *izraža zavrnitev*: ja pa u "lie:ucə 'bė:u – 'a:, 'nie: u "lie:ucə, 'guo:r u "budim'pe:štə u 'bọ:lnicę **2.** *izraža domislek*: 'a:, 'ja:s, kə bę 'bė:u 'təm, 'ja:z bę 'duo:ns z'na:u prọ'fe:ktnə 'nę:mškə ▌ ⊟ k 1 ⇨ E[1] [L] +

a[2] ▶ ə medm. ⟨⟩ *izraža premislek*: 'sę: bę ga 'ta:k ustra'lilę, 'nå:šə, kə bę ga ..., kə bę na 'bė:u‿()'jət ▪ »'təta ja 'ta:k 'na:jtas'łå:blę,« ja 'rie:kła, ə, »sta'rọ:stna« ▌ [L] Ø

a[1] ▶ 'a: člen. ⟨⟩ *àli, to* |*izraža veliko mero povedanega*|: 'a:j'dux, 'a: ja b'łə žiu'lie:nę! 'kå:kə žiu'lie:nę ja 're:z b'łə, 'kək smə b'lę 'bọ:gę! ▪ 'a: smə b'lę u st'rå:xə, 'vę:š! ▪ 'a: te m 'ja:z‿:a 'vəxə! ▌ [L] SSKJ

a[2] ▶ 'ə člen. ⟨včasih izgovorjeno skozi nos⟩ *izraža vprašanje*: a ja š'łə, 'ə? ▪ 'kək ja b'łə, 'ə? ▌ [L] SSKJ

a[3] ▶ a člen. ⟨⟩ **1.** *ali, kaj* |*uvaja vprašanje*|: a sę ga 'vid'ọ? ▪ a ja b'łə 'mie:sə ša u 'rė:də? ▪ {A} a se s'po:nęte ka'čie:sę z "'buo:s'ne? {B} a z "'buo:s'ne? ▪ a 'ni š'kọ:da x'łå:č – 'kå:ke uš pa 'jəm'ọ!? ▪ a bọ 'kę: z 'južnę? **2.** čustv. **a** v retoričnem vprašanju *poudaja nasprotno trditev*: ja 'rė:ku – »'ca:rknę!« a ja 'tọ: kåka bę'se:da (*ali se tako govori*)? ▪ a 'nism z'me:rm st'rę:zęk? **b** *izraža ukaz*: a 'na:‿bəš p'ridna!? (*bodi pridna*) ▪ a 'na:‿bəš 'je:du!? (*jej*) ▌ ⇨ ANE [L] SSKJ, SP 1962

aa[1] ▶ 'a:'a: medm. ⟨drugi zlog je tonsko nižji od prvega⟩ redk. *ne* |*izraža zanikanje*|: 'a:'a:, k'lė:tə, 'na:ma 'muo:gła z'rixtat! ▌ ⊟ ⇨ ne [L] Ø

aa[2] ▶ 'ə'ə medm. ⟨drugi zlog je tonsko nižji od prvega; včasih izgovorjeno skozi nos⟩ *ne* |*izraža zanikanje*|: {A} a sę ga 'kę: 'vid'ọ? {B} 'ə'ə. ▌ ⊟ ⇨ NE [L] Ø

abcigati ▶ 'a:p'cigat -əm nd. ⟨'a:p'cigę itd.⟩ teh. a. kaj *brusiti kaj z gladilnikom* ▌ [L] Ø

abcigštajn ▶ 'a:p'cikš'ta:jn -a m ⟨⟩ teh. *gladilnik* |*fini brusni kamen*| ▌ [L] Ø

abeceda ▶ abę'ce:da (in -'cę:-) -'cę:de ž ⟨⟩ NŠ *abeceda* |*zaporedje črk*|: a s'te u 'šọ:lę žə u'zė:lę abę'ce:də pa pəš'te:vaŋkə? ▪ pə abę'cę:dę sə nas 'nətər k'licalę ▌ [L] +

aberveznik ▶ 'a:bər'vę:z'nęk -a (in -ni-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ sleng., slabš. *kdor govori brez smiselne medsebojne zveze*: 'pus'tę 'ga:, 'a:bər'vę:z'nęka! ▪ zmer. 'ti sę 'a:bər'vę:z'nęk, 'ne:məš 'pọ:jma ▌ ⊟ ⇨ BREZVEZNIK [L] Ø

abnormalen ▶ 'a:bnọr'må:lęn (in -lni) -lna -ə (tudi -nər-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnęga⟩ *duševno neuravnovešen*: 'a:bnọr'må:lnęga 'pọ:ba 'må:jə ▪ slabš. 'se: 'ti sę 'a:bnọr'må:lna!? (⊟ ⇨ ZMEŠAN) ▌ ⊟ NENORMALEN [L] SSKJ, SP 1962

▸ **abnormalno** ▶ 'a:bnọr'må:lnə (tudi -nər-)

prisl. ⟨⟩ slabš. *duševno neuravnovešeno*: 'sę: 'təc ()e 'čiˌst 'a:bnǫr'må:lnə ụb'nå:ša ▌ ⊟ ⇨ ZMEŠANO ⊡ SSKJ

abramati ▶ 'a:b'rå:mat -əm d.+nd. ⟨⟩ les. a. kaj *po dolžini odrezati, odrezovati kaj*: 'de: ma pa 'tǫ:le 'a:b'rå:maža ▌ ⊡ Ø

abrihtati ▶ 'a:b'riˌxtat -əm d.+nd. ⟨'a:b'rixtę itd.⟩ les. a. kaj *poravnati, poravnavati kaj s skobeljnikom* ▌ ⊡ Ø

abrihterica ▶ 'a:b'rixterca (in -tę-) -tęrce ž ⟨⟩ les. *poravnalni skobeljnik* ▌ ⊡ Ø

abrnje ▶ 'å:bərnę -e s ⟨⟩ *Lv* NŠ, zastar. *ob trgatvi nezrelo grozdje*: 'le:c 'ni b'łə 'dụo:s't' 'å:bərne ▌ ⊡ Ø (Plet. *abranek*)

absolutno ▶ apsǫ'łutnə (tudi -sə-) prisl. ⟨⟩ poud., nov., s presežnikom *izraža veliko mero*: 'nęga 'må: apsǫ'łutnə 'na:'ra:jšə ▌ ⊟ ⇨ DELEČ ⊡ SSKJ, SP 1962 (Plet. *absoluten*)

abzec ▶ ab'ze:c -a (in -'zę:-) m ⟨im. mn. -'zę:cę⟩ obl. *podstava, predvsem pri ovratniku* ▌ ⊡ Ø

abzecati ▶ ab'ze:cat -əm (in -'zę:-) d.+nd. ⟨'a:b'zę:cę itd.⟩ obl. *všiti, všivati podstavo, predvsem pri ovratniku* ▌ ⊡ Ø

abzečžaga ▶ 'a:b'ze:'ʒå:ga -e (in -'zę:-) ž ⟨⟩ les. *enoročna žaga s finimi zobmi* ▌ ⊡ Ø

adidaska ▶ 'a:dę'da:ska -s'ke (in -diˌ-) ž ⟨⟩ nav. mn. *športna copata*: a mę pr̥'niˌe:seš 'a:dę'da:s'ke? ▌ ⊡ Ø

adijo ▶ a'dijǫ medm. ⟨⟩ *na svidenje, zbogom*: {A} s'rė:čnə! {B} a'dijǫ! ▪ 'nə, 'riˌe:čə a'dijǫ ▪ čustv. 'ka: a'dijǫ (*kar pojdi, odidi*), čə ga 'mis'lęš 'ta:k s'ra:t ● ⇨ adijo MARE ▌ ⊟ k 1 AJDIJO, DIJO, ZBOGOM ⊡ SSKJ, SP 1962

adnajst ipd. ⇨ EDNAJST ipd.

adres ▶ ad'riˌe:s -a m ⟨⟩ zastar. *naslov* |*navedba imena, priimka in bivališča*|: ad'riˌe:s 'ni 'bė:ụ te p'rå:vę ▌ ⊟ ⇨ NASLOV ⊡ Ø (Thesaurus 1982a pod *atres*)

adresa ▶ ad'riˌe:sa -e ž ⟨⟩ zastar. *naslov* |*navedba imena, priimka in bivališča*|: ad'riˌe:sə sm̩ zgə'biˌła ▌ ⊟ ⇨ NASLOV ⊡ +

A-drog ▶ 'a:d'rǫ:k -ga m ⟨⟩ *električni drog v obliki črke A*: pər transfǫr'må:tǫrjə sə 'a:d'rǫ:k pəs'ta:ụlę ▌ ⊡ Ø (STS)

adut ▶ a'dut -a m ⟨⟩ *adut* |*pri kartanju*| ▌ ⊡ +

advent ▶ əd'viˌe:nt -a (in ad-) m ⟨⟩ *advent*: pə'mis'lę, əd'viˌe:nt 'ja:, pa 'tå:g 'diˌe:š ▪ 'pa:rva nę'dė:le ụ ad'viˌe:ntə ▌ ⊡ +

adventen ▶ əd'viˌe:ntn̩ -tna -ə (in ad-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *adventen*: d'ruga əd'viˌe:ntna nę'dė:le ▌ ⊡ +

advokat ▶ advǫ'kå:t -a (tudi -və-) m živ. ⟨⟩ **a** *odvetnik*: x advǫ'kå:tə ja 'šǫ: **b** čustv. *zagovornik* |*kdor govori komu v korist*|: a sę mə 'ti za advə'kå:ta a 'kå:? ▌ ⊡ +

aeroplan ⇨ EROPLAN

afna ▶ 'å:fna -e ž ⟨rod. mn. -fən⟩ slabš. *človek z nenaravno, izumetničeno zunanjostjo ali vedenjem, predvsem ženska*: pəg'lė:dę 'jə, 'å:fnə ▪ zmer. pras'nė:ta 'å:fna zaf'nå:na! ● čustv. **afne guncati** *delati, govoriti kaj šaljivega*: ▪s'ta:ne, kə ja pę'jå:n, 'ra:t 'å:fne 'gunca (⊟ ⇨ FURKELJNE zganjati) ▌ ⊡ SSKJ

afnati se ▶ 'å:fnat se af'nå:m se nd. ⟨'å:fnę se -te se; 'å:fnǫ se af'nå:ła se -ə se⟩ slabš. *nenaravno, izumetničeno se vesti*: za'kå: se pa 'ta:k af'nå:š? ▌ ⊡ SSKJ

afrajbati ▶ 'a:f'ra:jbat -əm d. ⟨⟩ les. a. kaj *z drgnjenjem spojiti površini dveh kosov lesa, premazani z lepilom*: 'te:gale pa 'ni t're:ba s'tiˌskat, 'žiˌxər 'ka: 'a:f'ra:jbəš ▌ ⊡ Ø

afteljc ▶ 'å:ft'l̩c -a m ⟨⟩ *spenec, zapenec* ▌ ⊟ HAFTELJC ⊡ Ø

ah ▶ 'a:x medm. ⟨⟩ redk. *izraža zavrnitev*: 'a:x, 'puzd' 'ga: ▌ ⇨ A[1] medm. ⊟ ⇨ E[1] medm. ⊡ +

aha ▶ ə'ɦə medm. ⟨pod stavčnim poudarkom 'ə'ɦə; včasih izgovorjeno skozi nos⟩ *aha* |*izraža zadovoljnost pri domisleku, dognanju, najdenju*|: {A} a bəš‿':ǫ:? {B} ə'ɦə, 'bəm. ▪ a da ja š'łə 'ka: u t''le:? ə'ɦə! ▪ {A} a sę 'dę: zas'tǫ:p'u? {B} 'ə'ɦə! ▌ ⊡ +

aher ▶ 'å:xer 'å:xęrja m ⟨⟩ *frčada* |*pri hiši*|: 'tiˌsta st'rė:xa 'må: d'vå: 'å:xęrja ▌ ⊡ Ø (Plet. *ahker*)

ahtati ▶ 'å:xtat -əm nd. ⟨⟩ star. **1.** a. na koga/kaj **a** *paziti na koga/kaj, varovati koga/kaj, biti pozoren na koga/kaj* |*prizadevati si, da se odvrne nevarnost od koga/česa*|: 'å:xtę na 'dǫ:m (: ụt'rụo:ka) **b** nav. z odvisnim stavkom *paziti* |*delati, da se ne zgodi kaj kaj neprijetnega, nezaželenega*|: 'å:xtę, da 'na:‿bəš 'på:du ▪ žən'då:rjə sə 'čå:sę 'ta:k 'å:xtalę na tis'te 'žę:n's'ke, kə sə cəkər'liˌn prada'jå:le ▪ 'å:xtę na 'siˌe:be **c** a. koga *paziti na koga, varovati koga* |*imeti v oskrbi, varstvu*|: g'dǫ: bǫ pa ụt'rụo:ka 'å:xtǫ? **2.** a. na kaj *paziti na kaj* **a** |*prizadevati si, da se kaj ohrani*|: 'nęč na 'å:xtəš na 'čęˌụle **b** *varovati kaj, paziti na kaj* |*biti kje z namenom ugotoviti, zaznati kaj*|: 'å:xtę na m'le:kə (*da ne bo prekipelo*) ▪ 'å:xtę na 'va:gən' (*da ne bo ugasnil*) ▌ ⊟ ⇨ ČUVATI ⊡ Ø (Thesaurus 1982a)

▸ **ahtati se** ▶ 'å:xtat se -əm se nd. ⟨⟩ star. **1.** a. se koga/česa **a** *paziti se koga/česa, varovati se koga/česa* |*izraža grožnjo, svarilo*|: 'nęga se pa 'å:xtę, kə ja ba'rå:ba ▪ 'rie:sta se 'å:xtę **b** *biti pozoren na koga/kaj, paziti na koga/kaj*: na 'mȯ:rəm se u'sęga 'å:xtat – ut'ruo:ka, tęle'fọ:na pa ša m'le:ka! **2.** a. se česa *prizadevno, redno opravljati kako dejavnost*: 'dė:ła (: 'šixta : 'šọ:le) se 'å:xtę, pa 'bọ: ▪ 'å:xtę se, da p'rideš u nęmə 'ca:jtə da'mọ: ▌ [=] k 1a ⇨ ČUVATI SE; k 1 b ⇨ ČUVATI [L] Ø (Thesaurus 1982a)

ahtovka ▶ 'å:xtọka -e ž ⟨⟩ *aktovka*: u 'å:xtọkę ja 'må:lcə na 'šixt 'nuo:s'u ▌ ⇨ TORBA [L] SSKJ, SP 1962

aj[1] ▶ 'a:j -- -- povdk. ⟨⟩ otr. *umazan*: 'pus'tę 'pəsa, kə ja 'a:j! ▪ 'ruo:ke 'må:š 'a:j ▪ a sę se s"pė:t 'a:j na'rė:d'u? ▌ [=] ⇨ AK[1] [L] Ø

▸ **aj**[2] ▶ 'a:j povdk. ⟨⟩ otr. *umazano*: 'nie: 'tə 'sie:det, kə ja 'a:j ▌ [=] ⇨ AK[2] [L] Ø

aj ▶ 'a:j medm. ⟨⟩ redk. *izraža neprijetno spoznanje, zavrnitev*: 'a:j, 'kå: ga pa 'łȯ:męš! ▌ [=] EJ, IJ [L] SSKJ, Plet.

aja[1] ▶ 'å:ja medm. ⟨⟩ otr. *za uspavanje otroka*: 'nə, 'å:ja 'å:ja ('å:ja) ● ⇨ ITI aja ▌ [=] AJČA, NINANANA [L] SSKJ

aja[2] ▶ 'a:'ja: medm. ⟨⟩ **1.** *ne* |*izraža zanikanje*|: {A} a z' ga 'vid'ọ? {B} 'a:'ja:! **2.** *izraža presenečenje*: {A} z 'a:utə ja 'šọ: u g'rå:bən. {B} 'a:'ja:, 'nie: ga s'ra:t! ▪ {A} 'sė:dnstọ 'jurjọ ja 'kuo:štọ. {B} 'a:'ja:! ▌ [=] k 1 ⇨ NE [L] SSKJ

aja[3] ▶ a'jå: medm. ⟨⟩ *izraža domislek*: a'jå:, 'nism se 'mȯ:gu p'rę: s'pọ:net ▌ [L] SSKJ

ajati ▶ 'å:jat -əm nd. ⟨⟩ otr. *ležati, spati*: a žə 'å:jəš? ▪ g'da:j pa 'xȯ:dęš 'å:jat? ▌ [=] ⇨ ležati, SPATI [L] SSKJ, Plet.

ajbiš ▶ 'a:jbęš -a (in -bi-) in -pša m ⟨⟩ **a** *navadni slez* |*rastlina*|: "f'rå:nca 'må: 'a:jbęš ▪ 'a:jpša 'må:m ša 'nė:kę ▪ 'a:jbęš ja za 'ča:j **b** NŠ *čaj iz navadnega sleza*: 'a:jbęš sn jə s'kuxała ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ajča ▶ 'å:jča (in 'a:j-) medm. ⟨⟩ otr., redk. *za uspavanje otroka*: pə'ka:žə, 'kəg zas"piš, 'nə – 'å:jča 'å:jča ● ⇨ ITI ajča ▌ [=] ⇨ AJA [L] Ø

ajčati ▶ 'å:jčat -əm (in 'a:j-) nd. ⟨⟩ otr., redk. *ležati, spati*: a žə 'a:jčəš? ▪ g'da:j pa 'xȯ:dęš 'å:jčat? ▌ [=] ⇨ LEŽATI, SPATI [L] Ø

ajčkati ▶ 'å:jčkat -əm (in 'a:j-) nd. ⟨⟩ otr., redk. *ležati, spati*: pə'ka:žə 'nə, 'kək 'å:jčkəš ▪ 'pę:dę 'å:jčkat, 'nə, da bəž 'zutrę 'lie:xkə us'ta:u ▌ [=] ⇨ LEŽATI, SPATI [L] SSKJ, Plet.

ajda ▶ 'a:jda -e ž ⟨⟩ *ajda* |*rastlina*|: 'təm pa 'a:jda 'rå:s'te ▪ ud 'a:jde 'za:rnę (*ajdovo zrno*) ▪ čę'be:le g'rė:də na 'a:jdə ▌ [L] +

ajde ▶ 'a:jdę medm. ⟨⟩ **1.** *izraža ukaz, spodbudo*: 'a:jdę, 'ti 'za:čnę! ▪ 'a:jdę, 'de: pa 'jọ:vọ na 'nọ:vọ! ▪ 'a:jdę, z'ginę, pa da te na 'vidęm 'vie:č! ▪ smə pə'jəd'lę, 'a:jdę, pa s"pė:t na'za:j 'de:łat **2.** v vezniški rabi *navezuje na prej povedano in izraža prehod k drugačni misli*: g'rė:ma pa g'rė:ma, 'a:jdę, sə b'lę 'žə 'be:učkę s"pė:t ▌ [=] k 1 ⇨ AJDI; k 2 ⇨ NO [L] Ø

ajdi ▶ 'a:jdę (in -di; in 'a:jt') medm. ⟨⟩ *izraža ukaz, spodbudo*: 'a:jdę, 'de: pa 'pe:mə! ● čustv. **ajdi ga** *izraža nejevoljo, zavrnitev*: 'a:jdi 'ga:, 'təta ja 'pa: 'le:pa! ([=] ⇨ NO) ● čustv. **ajdi jok** *izraža močno zavrnitev*: 'a:jdę 'jọ:k, 'kå: bę se 'må:rtrọ! ● ⇨ ajdi v rit (⇨ RIT[2]) ▌ [=] AJDE, ALA, ALE, ALO, HAJDI [L] SSKJ, Plet.

ajdijo ▶ aj'dijọ medm. ⟨⟩ *Kr* posam. *na svidenje, zbogom*: 'nə, pa aj'dijọ ▌ [=] ⇨ ADIJO [L] Ø

ajdnek ▶ 'a:jdnek -a (in -d'nę-) m živ. ⟨im. mn. -nękę⟩ **1. a** *ajdovec* |*kruh*|: čə bəš 'ka: nap'rę: 'be:u k'rəx 'je:du, se tę 'ča:rnęga z'lušta a pa 'a:jdneka **b** redk. *potica iz ajdovega testa* **2.** *jesenski jurček*: 'a:jdnek pa pša'ničnek sta d'vę: 'sȯ:rtę 'łuo:trọ ▌ [L] Ø (SSKJ *ajdnik*)

ajdov ▶ 'a:jdọ [-va -ə ([*Bo* tudi -dav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -dọga⟩ *ajdov*: 'a:jdọvə 'za:rnę ▪ 'a:jdọ k'rəx ▪ 'a:jdọva pə'tica ▪ 'a:jdọvę ž'gå:ncę ▪ 'a:jdọva s'ta:rt ▌ [L] +

ajduh ▶ 'a:j'dux medm. ⟨⟩ redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:j'dux, 'a: ja b'łə žiu'lie:nę! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

ajduš ▶ 'a:j'duš medm. ⟨⟩ *izraža podkrepitev trditve*: 'a:j'duš, 'kək smə na'je:balę! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

ajej ▶ 'a:'ję:j medm. ⟨⟩ *izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost*: 'a:'ję:j, 'kå: sę pa na'rė:d'u!? ▌ [=] ⇨ OJEJ [L] + ≠

ajeršpajz ▶ 'å:jarš'pa:js -za m ⟨⟩ NŠ **1.** *v mehko pripravljeno cvrtje* |*jed*|: 'å:jarš'pa:js‿:e nar'di 'ta:g, da z'mę:šənə 'ja:jcę na u'rọ:ča g'rəpce u'lijaš, såmə da ja 'tȯ:k 'mie:xkə kə na 'mie:xkə 'kuxənə 'ja:jcę **2.** šalj. *(nenamenoma) razbito jajce*: na 'ja:jce pa 'le: 'čuvę, da u "lęb'lå:nə 'na:‿bəš 'å:jarš'pa:jza pę'nė:su ▌ ⇨ CVRČ, ČMAK m [=] ARAŠPAJZ [L] Ø (Planina 1978)

ajfer ▶ 'a:jfər -fra m ⟨⟩ NŠ, zastar. *ljubosumnost, ljubosumje*: 'så:m 'a:jfər ja

'ja: ▌ [L] Ø (DLS pod *ajfrati* ≠)

ajferzihtik ▶ 'a:jfər'zixtęk -- -- prid. ⟨⟩ star. *ljubosumen* |*ki čuti bojazen, da bo izgubil ljubezen, naklonjenost kake osebe*|: "'må:nca ja 'bəl 'a:jfər'zixtęk – 'må: r'mi̯e:n 'så:l ▪ 'nå:ša ja b'łaː na "'jọ:žə 'a:jfər'zixtęk ▪ 'a:jfər'zixtęg 'bå:bə 'må: ▌ [=] ⇨ LJUBOSUMEN [L] Ø

ajfranje ▶ 'a:jfrənę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *ljubosumnost* |*bojazen*| |< *AJFRATI*|: 'nė:-nęnə 'a:jfrənę p'rọ: 'ti̯e:škə pra'nå:šəm ▌ [L] Ø (DLS pod *ajfrati*)

ajfrati ▶ 'a:jfrat -əm nd. ⟨⟩ star. a. na koga *biti ljubosumen na koga*: 'ni za pə'vė:-dat, 'kək 'a:jfra na "'lọ:jza ▪ 'una bę pa 'ka: 'a:jfrała, 'vẹ:š, kə ja z 'nå:šə p'rẹ: 'xu̯o:d'u ▌ ⇨ biti LJUBOSUMEN [L] Ø (DLS)

ajhati ▶ 'a:jxat -əm nd. ⟨⟩ star. a. kaj *umerjati kaj, cimentirati kaj*: 'vå:gə pa k'vixte sə 'ma:glę 'så:s' 'nu̯o:sęt 'a:jxat ▌ [L] Ø

▸ **ajhati se** ▶ 'a:jxat se -əm se nd. ⟨⟩ šalj., redk. *piti (alkoholne pijače)*: 'tọ:k ja ša u̯s'ta:u̯ z'ra:u̯nə, da sə 'pəsa 'cẹ:plę, 'pu̯o: se ja 'šọ: pa 'a:jxat ▌ [=] ⇨ PITI [L] Ø

ajikati ▶ 'å:jəkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *ležati, spati*: a ja š'łaː 'å:jəkaž‿'()ə? ▪ 'pọ:bəg žə 'å:jəka ▌ [=] ⇨ LEŽATI, SPATI [L] Ø (Plet. *ajkati*)

ajmahc ▶ 'a:jmaxc -a m ⟨⟩ *obara*: 'a:j-maxc‿()əm s'kuxała ▪ 'tė:lęčjə 'a:jmaxc ▪ {A} a bę 'a:jmaxc 'je:du? {B} 'čọ:j, 'ni̯e:, 'na:‿bę. {A} 'kå: pa u̯'bå:rə? {B} 'ti̯stə bę 'pa:. ▌ [L] Ø (DLS *ajmoht*)

ajmer ▶ 'a:jmer -mẹrja m ⟨⟩ *vedro* **a** |*posoda*|: p'łå:stičən (: ža'lė:zən) 'a:jmer **b** |*količina*|: k'rå:va je pə'pi̯łə 'ce:u̯ 'a:j-mer 'va:de ● poud. **cel ajmer** česa *zelo veliko (tekočine)*: 'ce:u̯ 'a:jmer ja zb'ruxọ ▌ [L] Ø (Planina 1978)

ajmerček ▶ 'a:jmẹrčək -čka m ⟨⟩ manjš., otr. *vedrce* |< *AJMER*|: otr. 'nə, p'rimę 'a:jmẹr-čək! ▌ [L] Ø

ajmprem ▶ 'a:jmp're:m -a (in aj-) m ⟨⟩ NŠ *prežganje*: 'ja:s 'nęč na nar'di̯m 'a:jm-p're:ma ▌ [=] AMPREM [L] Ø (Planina 1978 *ajnpren*)

ajmpremov ▶ 'a:jmp're:mọ [-va -ə (in aj-; in -'rẹ:-; [***Bo*** tudi -mav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -mọga (in -'rẹ:-)⟩ < *AJMPREM*: 'å:te 'må:-ra:t 'a:jmp'rẹ:mọve 'murke, s'mė:tnọvẹx pa 'ni̯e: ▌ [=] AMPREMOV [L] Ø

ajncigati ▶ 'a:jn'ci̯gat -əm d.+nd. ⟨'a:jn'cigę itd.⟩ star. *vdihniti, vdihavati tobakov dim*: kə ka'diš, na s'mẹ:š 'a:jn'ci̯gat, čə 'ni̯e:, tę ja s'łaːbə ▌ [=] ⇨ noter POTEGNITI, noter VLEČI [L] Ø

ajnfah ▶ 'a:jmfax -- -- (***Bo*** predvsem -fak) prid. ⟨⟩ star., redk. *preprost* **1.** |*ki ne zahteva višjih miselnih postopkov, posebnega znanja*|: 'kå:ke 'a:jmfax ra'či spraš'kujajə! **2.** |*ki ima v odnosu do stvari svoje vrste samo osnovne, splošne lastnosti, značilnosti*|: 'bəl 'a:jmfax 'južne 'kuxa – 'ja:jce pa š'mu̯o:rən pa 'tå:kə ▪ 'ja:ne pe'tunęja sə 'a:jnfak, 'pu̯o: sə pa 'tọ:pəlšne 'tut' ▪ 'ja:s 'må:m 'a:jfak, 'ti pa 'tọ:pəlšne ma'ci̯zara ▌ [=] ⇨ ANFAK prid.; k 2 ⇨ NAVADEN [L] Ø (Planina 1978 *ajnfoh*)

▸ **ajnfah** ▶ 'a:jmfax (in -fak) prisl. ⟨⟩ star., redk. *preprosto* |< *AJNFAH* prid. 1|: pr̥ 'ka:rstə ja 'a:jmfax – nə'må:łə 'ma:rəš 'čuvat, da p'rọ: u̯dməd'lå:vəš ▪ 'filęm bəš 'li̯e:xkə 'så:m 'nəd‿()a:u̯ – 'sẹ: ja 'a:jmfax ▌ [=] ⇨ ANFAK prisl. [L] Ø (Tominec 1964)

ajnfak ⇨ AJNFAH

ajnlasati ▶ 'a:jn'lå:sat -əm d.+nd. ⟨⟩ *poglobiti, poglabljati (v kovino)*: 'a:jn'lå:sə-nə bę 'li̯e:γ b'lə, ti̯stə ža'lė:zə ▌ [L] Ø

ajnliftati ▶ 'a:jn'li̯ftat -əm d.+nd. ⟨'a:jn'liftę itd.⟩ *izpustiti, izpuščati zrak iz radiatorja, iz centralne napeljave*: cent'rå:lnə (: radę'jå:tọrja) 'ma:rm̩ 'a:jn-'li̯ftat ▌ [L] Ø

ajnrikati ▶ 'a:jn'ri̯kat -əm d.+nd. ⟨'a:jn'rikę itd.⟩ **1.** zastar. *iti, oditi k vojakom*: a z dẹvẹt'na:js'tęm 'le:təm 'pu̯o: 'a:jn'ri̯kə-jə? **2.** čustv., star. *odpotovati, kreniti na pot*: g'da:j bəta pa 'dẹ: 'a:jn'ri̯kała prọx "'lęb'lå:nę? ▌ [=] k 2 ⇨ KRENITI [L] Ø (Planina 1978)

ajns ▶ 'a:jns ⟨⟩ ● star. **ajns cvaj** (redk. **draj**) *v trenutku, v hipu*: na u̯g'nišə sən 'da:ła, ja 'a:jns c'va:j b'łə 'kuxənə ▪ s'ni̯e:ga ja b'łə, da 'bọ:x pə'må:gę, ja pa 'vė:tər pə'tė:gn'u, ga ja pa 'a:jns c'va:j pəb'ra:łə ([=] ⇨ GREDOČ) ▌ [K] šalj., kot nagovor otroku 'a:jns c'va:j d'ra:j – 'ọ:bṛ'li̯ŋks na'za:j [L] Ø

ajnšlag ▶ 'a:jnš'łå:k -ga m ⟨⟩ **a** *zasuk volana pri avtomobilu, traktorju*: te 'a:u̯tọ bę 'bė:u̯ 'ka: u̯ 'rė:də, čə bę 'a:jn-š'łå:ga 'vi̯e:č 'jəm'ọ **b** *rajdni krog*: pr̥ zapọ'rọ:ščə ja dva'na:jst 'me:trọ 'a:jn-š'łå:ga ▌ [L] Ø

ajnšpaniger ▶ 'a:jnš'på:nęger -gẹrja (in -ni-) m ⟨⟩ *enovprežnik* |*voz*| ▌ [L] Ø (Videčnik 1988: 37)

ajnžuh ▶ 'a:jn'žux -a m ⟨⟩ ***Vo*** nav. mn., nekdaj *lesena priprava s kovinsko sanico za drsanje, ki se priveže na čevlje*: 'čå:sẹ

smə se z 'a:jn'žuxəm 'da:rsalę • pr̥ 'a:jn-'žuxex ja uc'pọ:t 'pę̞łə b'łə, z‿:a'vitę š'picę, u̯ 'tå:kmə 'li̯e:sə, kə ja 'lukne 'jəm'ọ z'va:rtəne up st'ra:nę̞, da sę̞ sę̞ jəx 'li̯e:xkə š‿:'på:gę̞ na 'čẹ:u̯le na'vė:zọ ▌ ⇨ DRSALKA [L] Ø

ajs ▸ 'a:js (in 'a:js') medm. ⟨⟩ *izraža bolečino ob dotiku česa vročega, zaradi udarca, ureza, pika*: 'a:js, 'kək ja 'pi̯skərc u'rọ:č! • 'a:js – 'lẹ:, sn̩ se 'žə s"pė:t u're:zała ▌ [=] k 1 ⇨ ASAJ ▌ [L] SSKJ (Plet. ≠)

▸ **ajs**[1] ▸ 'a:js -- -- (in 'a:js') povdk. ⟨⟩ otr. *vroč, oster*: 'pus'tę̞ 'nu̯o:š (: špọr'xe:rt), kə ja 'a:js! ▌ [=] ⇨ AS[1] povdk. [L] Ø

▸ **ajs**[2] ▸ 'a:js (in 'a:js') povdk. ⟨⟩ otr. *vroče, ostro*: 'ni̯e:, kə ja 'a:js'! ▌ [=] ⇨ AS[2] povdk. [L] Ø

ajzemponer ▸ 'a:jzəm'pọ:ner -nẹrja m živ. ⟨⟩ star. 1. *železničar*: "'ta:rnọ "š'tė:fən ja 'bė:u̯‿: "lębˈlå:nę̞ 'a:jzm̩'pọ:ner (= za 'a:jzəm'pọ:nẹrja) 2. slabš., zastar. *omejen, neumen moški*: 'kå: 'kę̞: 'vẹ: tis't' 'a:jzəm'pọ:ner!? • zmer. prọk'lė:t' 'a:jzəm-'pọ:ner xu'dičọ! ▌ [L] Ø

ak[1] ▸ 'a:ʔ -- -- (in 'a:k) povdk. ⟨⟩ otr. *umazan*: 'pus'tę̞ k'luča, 'tọ: ja 'a:ʔ! • a 'vidę̞š, kə na 'čuvəš – 'dẹ: sę̞ pa 'a:ʔ • pə 'kọ:lẹnex sę̞ 'a:ʔ ▌ [=] AJ[1] [L] Ø

▸ **ak**[2] ▸ 'a:ʔ (in 'a:k) povdk. ⟨⟩ otr. *umazano*: pə t"le:xę̞ ja 'a:ʔ ▌ [=] AJ[2] [L] Ø

akelj ▸ 'å:kəl -na in -kle m ⟨⟩ 1. *železna kljuka*: 'kọ:rpcə sę̞ na 'å:kəl u'bẹ:sę̞ 2. *ak* |*drog, palica z železno kljuko*|: z 'å:kəlnə ja "jẹ'ri̯nọ, k ja b'łə: 'pọ:vẹd'ne, płata'nice 'łọ:v'u ▌ [=] k 1 HAKELJC [L] Ø (SSKJ, Plet. *ak*)

aklih ▸ 'å:klẹx -- -- (in -li̯x) prid. ⟨⟩ star., redk. *natančen* |*ki opravlja svoje delo, naloge v največji mogoči popolnosti*|: 'å:klẹγ 'tišler 'ja: ▌ [=] ⇨ AKLIŠ [L] Ø (Tominec 1964)

akliš ▸ 'å:kəlš -- -- (in 'å:kliš) prid. ⟨⟩ 1. *natančen* |*ki opravlja svoje delo, naloge v največji mogoči popolnosti*|: pr̥ g'nå:rjə 'ma:rəž 'bẹt 'å:kəlš, dr̥'ga:č ja u̯'sə na'rọ:bę̞ • na 'bọ:dę̞ 'nə 'ta:k 'å:kəlš! • na s'me:m 'nęč u'kọ:lę̞ 'så:m 'xu̯o:dẹt – 'å:kliž (*ljubosumno*) 'bå:bə 'må:m 2. *izbirčen*: na 'pija c'vička – ja 'å:kəlš • pər 'nęγ 'du̯o:mę̞ sə b'lę̞ 'å:kəlš – za "'pa:u̯łə 'ni 'bė:u̯‿()'så:g 'dọ:bər ● ⇨ biti akliš ko DREK ▌ [=] k 1 AKLIH, AKLIŠEN, TENEK, NATANČEN; k 2 ⇨ IZBIRČLJIV [K] k 1 **X** 2: pər 'jəs'tę̞ sę̞ 'å:kəlš pa pər g'nå:rjə, pər 'dė:łə pa 'ni̯e: 'tọ:k. [L] Ø

aklišen ▸ 'å:kəlšən -šna -ə (tudi -kliš-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ redk. 1. *natančen* |*ki opravlja svoje delo, naloge v največji mogoči popolnosti*|: p'ri̯e:več sę̞ 'å:kl̥šən – na 'xi̯tr̥ na'rė:dę̞, pa 'bọ: 2. *izbirčen*: na 'bọ:dę̞ 'nə 'ta:k 'å:kəlšən pr̥ 'jəs'tę̞! ● ⇨ biti aklišen ko DREK ▌ [=] k 1 ⇨ AKLIŠ; k 2 ⇨ IZBIRČLJIV [L] Ø

aksa ▸ 'å:ksa -e ž ⟨⟩ *os* **a** |*kovinski ali lesen drog*|: p'rẹ:d'ne 'å:ksa pr̥ 'va:zə se ja z'łọ:mła **b** |*del naprave, stroja*|: 'å:ksa pr̥ 'urə ● poud. **biti pijan** (= trd) **ko aksa** *biti zelo pijan*: s"pė:t ja 'bė:u̯ pę̞'jå:n kə 'å:ksa ([=] ⇨ biti pijan ko KRAVA) ● poud., za človeka **biti zategel ko aksa** *biti trmast, nepopustljiv*: z 'nę̞mə sę̞ na 'mọ:rəš pə'må:gat, ja za'tė:gu kə 'å:ksa ▌ [L] Ø (Planina 1978)

aktovka ⇨ AHTOVKA

akumulator ▸ akumu'łå:tọr -ja (in -kə-; in -mə-) m ⟨⟩ *akumulator* |*priprava za shranjevanje električne energije*|: akəmə'łå:tọr 'ma:rm̩ na'filet, k ja 'ca:rkn'u ▌ [L] SSKJ, SP 1962

akupunktura ▸ 'a:kupuŋk'tura -a (in a-) ž ⟨⟩ NŠ *akupunktura*: u̯ "lębˈlå:nə 'xọ:dęm na 'a:kupuŋk'turə ▌ [L] SSKJ

ala ▸ 'a:ła medm. ⟨⟩ 1. *izraža ukaz, spodbudo*: 'a:ła, g'rė:ma! 2. redk. *izraža presenečenje*: 'a:ła, 'təta ja 'pa: 'le:pa! ▌ [=] k 1 ⇨ AJDI; k 2 ⇨ NO [L] SSKJ

ala ▸ 'a:ła (tudi 'å:-) ⟨⟩ polcit. ● čustv. **ala mu** (: ti : ji : jim) **vera** *izraža veselje, zadovoljnost nad srečo koga*: 'a:ła mu (: (j)i̯m) 've:ra, če jəm 'tọ: g'rå:ta • če bəš 'a:u̯tọ za 'tå:g‿()'nå:r 'du̯o:b'u, pa 'a:ła ti 'vẹ:ra ([=] ⇨ BLAGOR komu) ▌ [L] Ø

albertov ▸ 'å:lbertọ -va -ə (in -bẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tọga⟩ ● ⇨ albertov KEKS ▌ [L] Ø

alboretum ▸ albọ're:tum -a (in -'rẹ:-) m ⟨⟩ redk. *arboretum*: ud "'mė:rkọta 'ži̯e:na zrọn albọ'rẹ:tuma žə'vi ▌ [=] ⇨ ARBORETUM [L] Ø

album ▸ al'bum -a m ⟨⟩ *album* |*za fotografije, znamke*|: al'bum za s'like (: z'nå:mke) ▌ [L] +

ale ▸ 'a:lę̞ medm. ⟨⟩ redk. *izraža ukaz, spodbudo*: 'a:lę̞, 'xi̯tr̥ ▌ [=] ⇨ AJDI [L] Ø

alej ▸ 'å:lę̞ -ja m živ. ⟨⟩ slabš., zastar. *razgrajač*: nə'bi̯e:dn̩‿'na:‿bọ g'lė:dọ tęga 'å:lęja • zmer., zastar. 'mọ:čə, 'å:lę̞ 'å:lęja-s'tę̞! ▌ [L] Ø

alejast ▸ 'å:lęjast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga⟩ slabš., zastar. *razgrajaški*: kə se na'ži̯e:ra, ja 'vəs 'å:lęjast ▌ [L] Ø

aleksander ▸ alek'så:ndər -dra (in alę-) m živ. ⟨⟩ *Kr* šalj., posam. *moški spolni ud*:

'za:prə šta'cunə, da tę 'na:‿bọ alek-'så:ndər u'šọ: ▌ [=] ⇨ LULEK [K] ⇨ SANDER [L] Ø (SP 1962 *Aleksander*)

aleluja ▸ ale'luja (in -lę-) ⟨⟩ ● poud., redk. [**peljati se** ([= iti ipd.) **ko aleluja** *zelo hitro peljati*: ja 'pa:ršu z 'a:u̯tə kə alę'luja ▪ brezos. prọx "'pus't'mə "'pu̯o:lę ja š'łə 'kə alę'luja ([=] ⇨ peljati se ko ELIJA) ▌ ⇨ BOH ALELUJA, KRŠČENDUŠ ALELUJA, PORKADUŠ ALELUJA, PORKAFIKS ALELUJA [L] +

alergičen ▸ a'lę:rgičən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *alergičen*: a'lę:rgična səm na p'rå:x ▌ [L] SSKJ, SP 1962

alergija ▸ a'lę:rgija -a tudi aler'gija -a ž ⟨⟩ NŠ a'lę:rgijə 'må:m na p'rå:x ▌ [L] SSKJ, SP 1962

alfa ▸ 'å:lfa -e ž ⟨⟩ **1.** *pločevinast kotel s kuriščem za kuhanje krme za prašiče*: a sę u̯ 'å:lfə žə na'kuru? **2.** *avtomobil alfa romeo*: 'å:lfə sę ja 'kup'u ▌ [L] SSKJ, SP 1962 ≠

alga ▸ 'å:lga -e ž ⟨⟩ NŠ *tovarniško pripravljena tekočina za masiranje telesa*: z 'å:lgę sm̩ sę 'nu̯o:gə zma'sė:rała ▌ [L] + ≠

ali ▸ al vez. ⟨⟩ redk. **1.** v ločnem priredju *ali* |*za vezanje stavkov ali stavčnih členov* **a** *ki se vsebinsko izključujejo*|: na 've:m, a ja b'ła: 'šọ:ła al 'kå: ja b'ła: ▪ 'tọ: se 'rię:ča 'fė:rmənska al pa gra-'šię:nska 'xiša, 'jå:, 'kəkər g'dọ: ▪ na 've:m, a se ja 'ęndę 'rię:kła "s'tična al 'kå: **b** *ki kažejo na možnost izbire*|: a 'buxənłə ja 'kę: 'vən al 'kę: 'tå:ga? **2.** *ali* |*za popravek ali dopolnitev prej povedanega*|: g'lix u 'xis'cę smə 'pę:č 'nu̯o:və 'de:łalę – al u 'xišə, 'ta:k 'vəčəm 'rię:čt, kə smə u 'xis'cę 'pu̯o: b'lę ▪ a pętˈna:js'tęga ap'rię:ła al ... 'ta:k 'nė:kakə ja 'pu̯o: 'på:du, pętˈna:js'tęga 'lė:ta ▌ ⇨ A medm., A člen. [=] ⇨ A vez. [L] +

alije ▸ 'å:lęja 'å:lę (in -li(-)) ž mn. ⟨⟩ slabš., zastar. **1.** *vpitje, razgrajanje*: se ga na'žię:ra, 'må: pa 'pu̯o: tis'te 'å:lija **2.** *(vokalna) glasba*: na 'mọ:rəm 'vię:č tex 'å:li pəs'łušat ▪ u'gå:s'nę te 'å:lęja (*ugasni radio*)! ▌ [=] k 2 ARIJE [L] Ø

aliti ▸ 'å:lęt -ęm nd. ⟨'å:lę (in 'å:l) 'å:lte; 'å:lu 'å:łła -ə⟩ slabš., star. *pijan vpiti, razgrajati*: 'na:š se ga na'žọ:ka, 'pu̯o: pa pə 'cę:le vę'čė:ra 'å:lę ▪ brezos. na 'nu̯o:və 'lė:tə se ja 'å:łłə u̯'kọ:lę – vəš'vå:lę sə 'sę pa pę'jå:nę sə b'lę pa 'xe:calę sə 'se: ▌ [L] Ø

alkatencev ▸ alkaˈte:n'ce:u̯ (in -'cę:u̯) alkaˈte:n'cię:vę tudi [-cę'vi (in 'a:l-; in -tę:-; [in -ce-) ž ⟨⟩ ***Bo*** *vodovodna cev iz mehkejšega črnega plastičnega materiala*: 'a:lkaˈtę:n'cę:u̯ sə 'nətər 'da:lę ▌ [=] ⇨ ANKATENKA [L] Ø

alkatenka ▸ alkaˈte:nka (in 'a:l-; in -'tę:-) -'tę:nke ž ⟨⟩ ***Bo*** *vodovodna cev iz mehkejšega črnega plastičnega materiala*: 'sę: bę 'mọ:rad b'ła: alkaˈtę:nka 'tud'‿'du̯o:bra ▌ [=] ⇨ ANKATENKA [L] Ø

alko ▸ 'a:lkọ -ta (in 'å:l-) m ⟨⟩ NŠ *alkoholna pijača*: 'å:lkọ ga bọ 'nė:su ▌ [=] ⇨ ALKOHOL [L] Ø

alkohol ▸ alkọ'xọ:l -ła tudi -le m ⟨⟩ NŠ *alkoholna pijača*: 'tət' pa 'nię:se alkọ-'xọ:ła! ▌ [=] ALKO, ANKOHOL, BENCIN [L] +

alkotest ⇨ BALON

alo ▸ 'a:łọ medm. ⟨⟩ redk. *izraža ukaz, spodbudo*: 'pe:ma 'dę:, 'a:łọ! ▌ [=] ⇨ AJDI [L] SSKJ

aluminij ▸ ału'mini -ja (in -nę(-)) tudi -n'ja (tudi -łə-) m ⟨⟩ NŠ *aluminij*: ž'lica z alə'minęja ▌ [=] LUMINIJ [L] SSKJ, SP 1962

am ▸ – tož. ed. 'å:m m ⟨⟩ ● ⇨ JEMATI se am ● star. **na** (= redk. v) **ta** (: moj ipd.) **am** *na ta račun* |*izraža predmet glagolskega dejanja, kot ga določa prilastek*|: {A} čə čəkaˈłå:də 'jęːš, te 'ni st'rå:x. {B} na 'tət' 'å:m sę žə 'pọ: 'kile čəkaˈłå:de pə'jədła. ▪ 'tistə, kar ja 'župnęk 'pu̯o: 'rė:ku, ja š'łə pa na 'mọ:j 'å:m ▪ bəm pə'vė:dọ, pa 'ni 'vå:žnə, 'ku̯o:mə g'rė: u̯ 'å:m ▪ na 'pọ:bọ 'å:m (*na sinovo ime*) ja 'xišə u̯b'nọ:v'u ([=] ⇨ na ta RAČUN) ● ⇨ VZETI se am ▌ [L] Ø

ama ▸ 'a:ma prisl. ⟨⟩ čustv., redk. *čisto, popolnoma* |*izraža odsotnost kakršne koli omejitve*|: 'a:ma u̯'sə mə ja zgə'rė:-łə ▪ 'a:ma 'nęč 'tud' na 'čujaš! ▌ [=] ⇨ ČISTO prisl. [L] Ø

ambas ▸ 'å:mbas -a m ⟨⟩ ***Bo*** redk. **a** *nakovalo* **b** *babica* |*zgornji del klepalnika*| ▌ [=] ⇨ AMPAS [L] Ø (DLS *ambos*)

ambulanta ▸ ambu'łå:nta -n'te (in -bə-) ž ⟨⟩ *ambulanta* |*zdravstvena ustanova*|: 'dọ:xter ja 'så:m u ambə'łå:n'tę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

amen ▸ 'a:men -a (in -mę-) m ⟨⟩ ● čustv. **do amena** *temeljito, popolnoma, povsem*: də 'a:mena ga ja pram'łå:t'u ▪ 'a:u̯tọ ja də 'a:mena s'tọ:ku ▪ də a:mę:na sta se sk're:gała ([=] ⇨ POORGNI) ● čustv. **pa amen** *in konec* |*izraža odločnost, nepopustljivost*|: 'ta:k 'ja:, pa 'a:mę:n ([=] ⇨ pa KONEC) ▌ [L] +

amerikanec ▸ amer'kå:nc -a (in amę-; in -rə'kå:-; in amęri'kå:-) m živ. ⟨⟩ *kdor se*

izseli v Ameriko ali vrne iz nje: "łə'rå:čǫ amer'kå:nc ● custv., za moške **biti oblečen** (= tak) **ko en** (= kak) **amerikanec** *biti lepo oblečen, predvsem v svetli obleki*: "'mi̯xa ja u̯b'lẹ:čan kə nẹ amer'kå:nc (⊟ biti oblečen ko en MERIKANEC) ▌ ⊟ MERIKANEC [L] SSKJ

amerikanka ▶ amer'kå:ŋka -e (in amẹ-; in -rə'kå:-; in amẹri̯'kå:-) ž ⟨⟩ **1.** *amerikanka, šarenka* |*postrv*|: amer'kå:ŋke pa pras'ta:rvẹ smə łə'vilẹ **2.** *amerikanka* |*gozdna žaga*|: "gə'łọbọ s'ta:r 'a:te sə 'ri̯e:klẹ, da 'ni b'łə u̯ 'gọ:šə 'vi̯e:č tẹga p'ra:u̯ga 'dė:ła, kə ja amer'kå:ŋka x 'nəm 'pa:ršła ▌ ⊟ MERIKANKA [L] SSKJ

amerikanski ▶ amer'kå:ns'kẹ -ska -ə (in amẹ-; in -rə'kå:-; in amẹri̯'kå:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ **1.** *ameriški*: 'tọ: ja amer'kå:nska 'rẹ:č ▪ a a bọ amer'kå:ns'kẹ 'film? **2.** *amerikanski* |< AMERIKANEC|: tət'le 'tọ:ler sə mẹ pa amer'kå:nska 'ti̯e:ta pəs'ła:lẹ ▪ amer'kå:ns'kẹ st'ri̯c ● ⇨ amerikanski KUFER • ⇨ amerikanski KUVERT • ⇨ amerikansko PISMO ▌ ⊟ MERIKANSKI; k 1 AMERIŠKI [L] SSKJ, SP 1962

▸ **amerikansko** ▶ amer'kå:nskə (in amẹ-; in -rə'kå:-; in amẹri̯'kå:-) prisl. ⟨⟩ star., redk. *angleško*: (pə) amẹr'kå:nskə gva'rijə ▌ ⊟ ⇨ ANGLEŠKO [L] Ø

ameriški ▶ a'mi̯e:riškẹ -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kẹga⟩ nov. *ameriški* ▌ ⊟ ⇨ AMERIKANSKI [L] SSKJ, SP 1962

ami ▶ a'mi -ja m živ. ⟨⟩ *ami* |*tip avtomobila*|: a'mi̯ja ja 'jəm'ọ ▌ [L] SSKJ

ampas ▶ 'å:mpas -a m ⟨⟩ **a** *nakovalo*: 'a: ja 'tọ:ku pə 'å:mpasə! **b** *babica* |*zgornji del klepalnika*|: pr̥ kle'på:lex ja 'å:mpas ▌ ⊟ AMBAS; k b BABICA³ [L] Ø (DLS)

amprem ▶ amp're:m -a (tudi əm-; in -'rẹ:-) m ⟨⟩ NŠ *prežganje*: sẹ pa fẹ'žọ: 'da:u̯ 'kuxat, 'pu̯o: s' pa na'rė:d'u amp're:m pa tis't' fẹ'žọ: vətcẹ'di̯u̯ pa 'da:u̯ tis't' amp're:m pa tis'te stva'ri 'nətər, 'pu̯o: s' pa u̯ tis'te usłat'kå:ne płat'ičke 'da:u̯ tis'tẹ fẹ'žọ: ▌ ⊟ ⇨ AJMPREM [L] Ø

ampremov ▶ amp're:mọ ⌈ -va -ə (tudi əm-; in -'rẹ:-; ⌈ *Bo* tudi -mav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. ⌈ -mọga⟩ *iz prežganja* |< AMPREM|: amp're:mọva 'župa ▪ əmp'rẹ:mọve 'murke ▌ ⊟ ⇨ AJMPREMOV [L] Ø

ana ▶ 'å:na -e ž ⟨⟩ ● **sveta ana** *plamenka* |*rastlina*|: s'vė:te 'å:ne 'ku̯o:nc 'julẹja cvẹ'tijə a pa u̯ za'čė:tkə au̯'gusta ▌ [L] Ø

ananas ▶ 'a:na'na:s -a m ⟨⟩ **1.** *ananas*: a bəš 'je:du 'a:na'na:s? ▪ "'så:ndr̥ ja u̯ šta'cunẹ 'a:na'na:s rəz'rė:zọ, 'tis't', kə ja te 'zå:d'nẹ 'ku̯o:nʒ 'du̯o:b'u, ja 'du̯o:b'u pa 'tut'‿()ə zẹ'li̯e:nə u̯'sə **2.** nov. *drobnejše rumeno jabolko z zelenkastimi pikami* ▌ [L] +

ananasov ▶ 'a:na'na:sọ -va -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -sọga⟩ *ananasov* |< ANANAS 1|: 'a:na'na:sọ kəm'pọ:t ▌ [L] SSKJ, SP 1962

androsen ▶ ənd'rọ:sən -sna m ⟨⟩ bot. *breskova dresen*: ənd'rọ:sən ja plẹ've:u̯, 'må: 'tå:kə r'dė:čkastə 'pė:rjə ▌ [L] Ø (SSKJ, Plet. *adreselj*; Plet. *andreselj*)

ane ▶ a'ni̯e: (za 2. os. dv. *Kr* posam. -te) prisl. ⟨⟩ *kajne* **a** 'pė:t jəx ja b'łə, a'ni̯e:? ▪ a'ni̯e:, da 'ni 're:s? ▪ {A} 'ti̯e:snə bọ š'łə pər və'lit'vex. {B} a'ni̯e: da. ▪ a'ni̯e:, da s'te b'lẹ 'ti̯e:č u 'bọ:lnc̥ẹ? ▪ 'nə, pə'vė: – a s' me 'vi̯dła u̯ 'mẹ:nzẹ? a'ni̯e: da 'ni̯e:? ▪ *Kr* posam. pəg'lė:dẹte, 'kək ja 'čė:dnə. a'ni̯e:te da 'ja:? **b** govori se kot mašilo: 'pu̯o: s me pa ka pẹs''tilẹ, a'ni̯e: ▪ 'pu̯o: sə se pa u̯'žė:nlẹ, a'ni̯e:, 'pu̯o: sə 'pa:ršlẹ pa 'təle ▪ te 'rẹ:nẹ "z'gọ:rnẹ "pə'tọ:čnẹk z "'rọ:ta ja 'rė:ku, kə ja 'jəm'ọ 'tå:kə na'vå:də – »a'ni̯e:, bəš 'ti 'vid'ọ, a'ni̯e:, bm̩ 'ja:s 'šọ: pə 'nå:ša 'pọ:be, a'ni̯e:, pa bədə 'pa:ršlẹ, a'ni̯e:, pa vaz bədə 'ti̯e:plẹ, a'ni̯e:, kə cẹ'gå:ne, a'ni̯e:« ▌ ⊟ k a JELI [L] Ø

anfačen ▶ 'å:mfačən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnẹga⟩ **1.** star. *preprost* |*ki ne zahteva višjih miselnih postopkov, posebnega znanja*|: 'pọ:t ja 'čistə 'å:mfačna **2.** star. *preprost* |*ki ima v odnosu do stvari svoje vrste samo osnovne, splošne lastnosti, značilnosti*|: 'å:mfačne u̯b'lẹ:ke 'nọ:sẹ ● ⇨ anfačno OKNO ▌ ⊟ ⇨ ANFAK prid. [L] Ø

▸ **anfačno** ▶ 'å:mfačnə prisl. ⟨⟩ star. *preprosto* |< ANFAČEN 1|: 'å:mfačnə 'xọ:dẹ u̯b'lẹ:čan ▌ ⊟ ⇨ ANFAK prisl. [L] Ø (Thesaurus 1982a *anfohten*)

anfak ▶ 'å:mfak -- -- prid. ⟨⟩ *preprost* **1.** |*ki ne zahteva višjih miselnih postopkov, posebnega znanja*|: 'tẹ:s'tẹ sə 'čist 'å:mfak **2.** |*ki ima v odnosu do stvari svoje vrste samo osnovne, splošne lastnosti, značilnosti*|: 'tå:ke 'bəl 'å:mfak stva'ri z'nå:m s"pi̯e:čt – k'rəx a pa 'kẹ:kse, pə'tice pa 'ni̯e: ▪ 'å:mfag z'vọ:nčkẹ sə 'təm, tẹ na'vå:d'nẹ, 'ni̯e: 'tọ:pəlšnẹ **3.** |*ki je brez višje izobrazbe, višje kulture*|: 'å:mfak 'lẹdẹ sə 'təm ▪ 'ja:s‿()m̩ 'å:mfak č'žu̯o:vek ▌ ⊟ k 1–2 AJNFAK prid., ANFAČEN, LEGOTEN; k 2 ⇨ NAVADEN [L] Ø (Thesaurus 1982a *anfoh* pod *anfohten*)

▸ **anfak** ▶ 'å:mfak prisl. ⟨⟩ *preprosto*

|< *ANFAK* prid. 1|: 'a:u̯tə ja 'å:ɱfak 'va:zęt ▪ a 'ni 'tọ: 'čịst 'å:ɱfag za za'pọ:nec‿'()ę? ▪ 'å:ɱfak (*z lahkoto, brez težav*) sma ga pr̥'nịe:sła ● ⇨ biti anfak ko ČIŽANA ▌ [=] AJNFAH prisl., ANFAČNO, LEGOTNO [L] Ø

angel ▶ 'å:ŋgęl [-geła ([in -gę-) tudi -gęle m živ. ⟨im. mn. -gęlę⟩ **1.** ver. *angel*: u̯'så:k č'łu̯o:vek 'må: 'sò:jga 'å:ŋgeła 'vå:ruxa ▪ na st'ru̯o:pə sə 'å:ŋgęlę na-'rịsənę **2.** poud. *zelo dober človek, navadno ženska*: "gə'łọ:pka, kə ja b'ła: 'bå:bęca, ja b'ła: 'fę:st, å:ŋgęl ja b'ła: ▌ k 1 ANGELC, ANGELČEK [L] + [Tominšek 1903: 17: or. mn. »ángelь«]

angelc ▶ 'å:ŋgęlc -a m živ. ⟨⟩ *angel, angelček* **1.** ver. |< *ANGEL* 1|: 'tịe:č, kə 'va:tərče s"pi, mə 'å:ŋgęlcę š'pilęjə ▌ [=] ⇨ ANGEL [L] SSKJ, SP 1962

angelček ▶ 'å:ŋgęlčək -čka m živ. ⟨⟩ *angel, angelček* **1.** ver. |< *ANGEL* 1|: se mę ja sę'nå:łə, da sə 'å:ŋgęlčkę 'pu̯o:jalę ▪ na pə'dò:pcę ja 'å:ŋgęlčək na'rịsn̩ ▪ kot spodbuda otroku pri jedi 'tọ:le ja 'ta:g 'du̯o:brə, da bę 'å:ŋgęlčkę 'jəd'lę, čə bę 'us'te 'mė:le, da bę 'lịe:xkə 'pa:palę (pa 'rit'ke, da bę 'lịe:xkə 'ka:kalę) **2.** poud. *priden, uboglјiv otrok*: pəg'lė:dę, 'kå:k 'å:ŋgęlčək 'ja: – kə s"pi ▌ [=] ⇨ ANGEL [L] +

angelski ▶ 'å:ŋgęls'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ ● ⇨ angelsko ČEŠČENJE ▌ [L] +

angina ▶ aŋ'gịna -'gine ž ⟨⟩ NŠ *angina*: aŋ'gịnə səm 'jəm'ọ ● star. **biti v angini** *imeti angino*: 'ma:ma ja u̯ aŋ'ginę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

angleški ▶ aŋg'lę:škę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga⟩ *angleški*: aŋg'lę:ška šp'rå:xa ▪ aŋg'lę:škə stra'niščə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **angleško** ▶ aŋg'lę:škə prisl. ⟨⟩ *angleško*: (pə) aŋg'lę:škə sə gva'rilę ▌ [=] AMERIKANSKO, MERIKANSKO [L] SSKJ

anino ▶ 'å:nịnə -ŋga s ⟨daj. 'å:nin'mə⟩ NŠ *praznik sv. Ane 26. julija*: na 'å:nịnə ja b'łə, kə 'må: 'na:ž "gọ:ran 'ru̯o:js't'nę 'dė:n ▌ [L] Ø

ankatencev ▶ aŋka'te:n'ce:u̯ (in -'tę:n-; in -'cę:u̯) aŋka'te:n'cịe:vę tudi [-cę'vi (in 'a:ŋ-; in -tę:-; [in -ce-) ž ⟨⟩ *vodovodna cev iz mehkejšega črnega plastičnega materiala* ▌ [=] ⇨ ANKATENKA [L] Ø

ankatenka ▶ aŋka'te:ŋka (in 'a:ŋ-; in -'tę:-) -'tę:ŋke ž ⟨⟩ *Kr vodovodna cev iz mehkejšega črnega plastičnega materiala*: aŋka'te:ŋka ja u̯ 'rė:də, 'jubę'dọ:rka pa 'ka: 'pọ:kne ▌ [=] ALKATENCEV, ALKATENKA, ANKATENCEV [L] Ø

ankohol ▶ aŋkọ'xọ:l -ła in -e (in -kə-) m ⟨⟩ NŠ, redk. *alkohol*: 'kå: tis't' pędę'cịn (*penicilin*) – aŋkọ'xọ:le u̯ 'rət na'li, pa bəž zd'ra:u̯! ▪ u c've:tə ja 'vịe:č aŋkọ-'xọ:ła kəkr̥ dr̥'ga:č ▌ [=] ⇨ ALKOHOL [L] Ø

ankrat ▶ 'å:ŋkərt prisl. ⟨⟩ zastar. **1.** *enkrat* |*izraža, da kaj nima ponovitve*|: 'å:ŋkr̥d bę pa 'ra:č‿'()ọ: na "mę'nịnə **2.** *nekoč*: 'å:ŋkr̥c‿()mə š'lę na vėlkə'nọ:čnę pən-'dę:lęk na "'ba:rdə ▌ [=] ⇨ ENKRAT [K] *Če kdo uporabi to besedo danes, je raba šaljiva.* [L] Ø

antena ▶ an'te:na (in -'tę:-) -'tę:ne ž ⟨⟩ *antena*: an'te:na [u̯t‿:ęlę'vizęja ([: u̯d 'ra:dija) ▪ an'te:nə pr̥ 'a:u̯tə sə mę z'łò:mlę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

antifriz ▶ 'a:ntf'rịs -za (in -tę-) m ⟨im. mn. -'rizę⟩ **a** NŠ *antifriz* |*sredstvo*|: a sę 'a:ntif'rịz žə na'lęu̯ u 'kiler? **b** *plastična posoda tega sredstva*: d'vå: 'a:ntęf'rịza ▌ [L] SSKJ

antlanje ▶ 'å:ntłənę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ, star. *zdravljenje*: 'å:ntłənę z 'rò:žəm (z *zdravilnimi zeliščі*) ja 'du̯o:bra 'rę:č – čə z'nå:š 'ta:k 'å:ntłat ▌ [=] ⇨ ZDRAVLJENJE [L] Ø

antlati ▶ 'å:ntłat -əm nd. ⟨'å:nt'lę itd.⟩ star. a. koga/kaj *zdraviti*: "f'rå:nca se 'ka: 'så:ma 'å:ntła, 'nọ:ča γ 'dò:xtęrjə 'jət ▪ "kə'må:rjọ st'ric‿:ə pə'sọ:t pə də'linę ž'vịnə 'å:ntłalę ▪ z'nå: 'ta:k 'å:ntład,‿()a zagva'ri ▌ [=] ⇨ ZDRAVITI [L] Ø (DLS ≠)

antliher ▶ 'å:nt'lęxer -xęrja (in -li-) m živ. ⟨⟩ slabš., redk. *kdor opravlja navadno obrtniška dela brez dovoljenja*: 'tå:k 'å:nt'lęxer ja 'dę: 'bəl, mə na g'rė: 'pu̯o:su 'ta:k 'vịe:č ▌ [=] ⇨ ŠUŠMAR [L] Ø

Anton[1] ▶ "ən'tò:n -a m živ. ⟨⟩ OS. I., kot svetniško ime *Anton*: 'ma:ma sə na s'vė:d'-ga‿"()n'tò:na 'mė:lę 'ru̯o:js't'nę 'dė:n ▪ u "ən'tò:nə, kə ja sa'łå:tnek, ja 'mė:ła 'ru̯o:js't'nę 'dė:n ● **prašičji Anton** *sv. Anton Puščavnik* |*god 17. januarja*|: pra'šičjəga‿"()n'tò:na ja 'cọ:praz'nęk ([=] ⇨ svinjski ANTON) ● **solatni Anton** *sv. Anton Padovanski* |*13. junija*|: 'a:te sə b'lę s'vin's'kę, 'un' pa sa'łå:t'nę‿"()n-'tò:n ([=] SOLATNEK, SOLATNEŽ) ● **svinjski Anton** *sv. Anton Puščavnik* |*17. januarja*|: s'vin's'kę‿"()n'tò:n ▪ a sę 'ti s'vin's'kę a sa'łå:t'nę‿"()n'tò:n? ([=] prašičji ANTON) ▌ [=] ANTON[2], TONA, TONČE, TONČEK[1-2] [L] SP 1962

antres ▶ ənt'rịe:s -a m ⟨⟩ zastar. *naslov* |*navedba imena, priimka in bivališča*| ▌ [=] ⇨ NASLOV [L] Ø (DLS pod *adresa*)

antretati ▶ 'a:nt're:tat -əm (in -'rę:-) d.

⟨'a:nt'rẹ:tẹ itd.⟩ voj., zastar. *postrojiti se* ▌ [L] Ø

antvelja ▶ 'å:nt'vẹle -e ž ⟨⟩ star. *brisača*: u tətəlẹ 'å:nt'vẹlẹ sẹ 'ruo:ke ub'rišə ▌ [=] ⇨ BRISAČA [L] Ø (Plet. *antvila*)

aparat ▶ apa'rå:t -a m ⟨⟩ *aparat* |*priprava*|: ga'silnẹ apa'rå:t • apa'rå:ʒ‿()a b'rət (*aparat (za britje) z britvico*) • e'le:ktrẹčnẹ apa'rå:ʒ‿()a b'rət (*električni brivnik*) • apa'rå:ʒ‿()a s'lịkat ([=] ⇨ FOTOAPARAT) ▌ [L] +

apetit ▶ apẹ'tịt -a m ⟨⟩ NŠ *tek* |*želja, potreba po jedi*|: 'dẹ: 'måːm 'bəl apẹ'tịt, kə sm̩ ga 'mė:ža p'rẹ: ▌ [=] PETIT [L] +

apetitlih ▶ apẹ'tit'lẹx (in ape-; in -lịx) prisl. ⟨⟩ *privlačno, mikavno, okusno*: z'žə apẹ'tit'lẹx ja b'žə sẹr'vė:rənə • š'kọ:dnə 'ni, apẹ'tit'lẹx pa 'tud' 'nịe:, čə se 'muxe pə pə'ticẹ 'på:sẹjə • p'rọ: ape'tit'lẹx se ja z'rịxtaža ▌ [L] Ø

apnen ▶ ap'ne:n -a -ə (in -'nẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'ne:ŋga (in -'nẹ:-), daj. ed. m. sp. -'nẹ:n'mə⟩ *apnen*: ap'ne:na 'jåːma ▌ [L] +

apnenica ▶ ap'nė:nca -n'ce in [ap'ne:nca ([in -'nẹ:-) -'nẹ:n'ce ž ⟨⟩ *apnenica* **a** |*peč*|: u p'ruxə ja b'žə: ap'nė:nca **b** redk. |*vsebina*|: ap'nė:ncə sə ž'ga:lẹ ● poud. **biti (vroče** ipd. **) ko v apnenici** *biti zelo vroče*: 'pa:r‿nas u 'kuxnẹ ja ('tå:kə) 'kə u ap'nė:n'cẹ • 'təle ja u̯'rọ:čə 'kəkər u ap'nẹ:n'cẹ ▌ [L] +

apno ▶ 'å:pnə -a s ⟨⟩ NŠ **a** *apno*: ga'sịt (: ž'ga:t) 'å:pnə • u'me:tnə 'å:pnə (*hidrirano apno*) **b** *belež* |*z vodo mešano gašeno apno*|: a žə 'måːš 'å:pnə pr̩š'tė:lẹnə? ▌ |klajno apno| ⇨ KLAJNAPNO [=] k b BELEŽ [L] +

apostol [Tominšek 1903: 16: mest. mn. »apóstolьh«]

apoteka ⇨ OPOTEKA

april ▶ ap'ril -'rịža redk. -e m ⟨⟩ *april*: pẹt'na:js'tẹga ap'rịža ja 'puo: 'på:du • ap'rile bọ 'dịe:š, 'nịe: ša 'dẹ: • te 'rò:ža se 'sẹ:jajə ap'rịža (star., redk. 'mẹ:sn̩ca) ● šalj. **čuvati prvega aprila** *nasesti prvoaprilski potegavščini in pri tem nevede kaj paziti*: a 'čuvəš 'pa:rvẹga ap'rịža? ● šalj. **iti po prvega aprila** *nasesti prvoaprilski potegavščini in pri tem kam iti*: sm̩ pa 'šọ: pə 'pa:rvẹga ap'rịža ● **prvi april** *prvi april* |*dan, ko so v navadi šale in potegavščine*|: 'čuvẹ, da te 'jutər 'na:‿bọ kag'dọ: nas'ra:u̯, kə ja 'pa:rvẹ ap'ril ● ⇨ VREME se nareja ko aprila ▌ [=] ČETRTI m [L] +

aprilski ▶ ap'rils'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ **1.** *aprilski*: ap'rils'kẹ ra'čun ja ša za p'žå:čat **2.** čustv., za vreme *spremenljiv, nestalen*: 'juli 'ja:, 'måːmə pa 'tå:kəle ap'rilskə u̯'rịe:me ● ⇨ biti ko aprilsko VREME ▌ [L] +

ar ▶ 'å:r -a m ⟨⟩ *ar*: štər'na:jst 'å:rọ 'zịe:mle 'måːmə kọl 'xiša ▌ [L] +

ara ▶ 'å:ra -a ž ⟨⟩ *ara* |*znesek*|: 'å:ra ja 'tiz'd' g'nå:r, kə ga 'ja:n'mə 'då:š, da sẹ tịstə 'rẹ:č za'zịxrəš, kə jə 'večəš 'kupẹt ▌ [L] +

arašpajz ▶ 'a:raš'pa:js -za m ⟨⟩ NŠ, redk. **1.** *v mehko pripravljeno cvrtje* |*jed*|: 'ka: 'a:raš'pa:js ma nar'dịža za 'južnə **2.** šalj. *(nenamenoma) razbito jajce*: sm̩ sẹ 'vənẹ 'da:u̯ 'ja:jcẹ u̯ 'vå:ržat, sm̩ pa u̯ 'xišə 'pa:ršu, sm̩ 'jəm'ọ pa 'a:raš'pa:js ● slabš. **biti tak ko en arašpajz** *imeti (močno) drisko*: sẹ 'tå:k‿()ə nẹ 'a:raš'pa:js ([=] ⇨ biti ŠISAV) ▌ [=] ⇨ AJERŠPAJZ [L] Ø

arbečmašina ▶ 'a:rbẹčma'šịna medm. ⟨⟩ *Kr* kletv., zastar., posam. *izraža podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arboretum ▶ arbọ're:tum -a (in -'rẹ:-) m ⟨⟩ *arboretum*: pr̩ arbọ're:tumə ja 'du̯o:mẹ ▌ [=] ALBORETUM [L] SSKJ, SP 1962

arcnevati ⇨ RECNEVATI

arcnije ⇨ RECNEJE

arduh ▶ 'a:r'dux medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:r'dux, 'a: ja b'žə 'žušnə! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arduhanca ▶ 'a:r'duxanca medm. ⟨⟩ *Čr* kletv., posam. *izraža podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

ardunaj ▶ 'a:r'dunẹ medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: bọ 'tịe:ta 'pa:ršža – 'a:r'dunẹ 'ti – 'kå: bọ 'rịe:kža 'pò:bə!? ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arduš ▶ 'a:r'duš medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:r'duš, 'nu̯o:š sn̩ 'du̯o:mẹ pə'zå:b'u! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] SSKJ

arest ipd. ⇨ REST ipd.

arga ▶ 'å:rga -e (tudi 'a:r-) ž ⟨⟩ **a** *jušna kocka*: 'pọ: 'å:rge səm 'da:ža u̯ 'župə • 'å:rgə sẹ na k'rəx 'måːža **b** *zavitek jušnih kock*: d'vẹ: 'å:rgẹ pr̩'nịe:s' ▌ k a ARGOKOCKA [L] Ø

argokocka ▶ 'a:rgọ'kọ:c'ka -e (in 'å:r-) ž ⟨⟩ *jušna kocka*: nə 'a:rgọ'kọ:c'kə səm 'da:ža u̯ 'župə ▌ [=] ⇨ ARGA [L] Ø

argolina ▶ 'a:rgọ'lịna medm. ⟨⟩ *Bo* kletv., posam. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:rgọ'lịna, a rəka'vice sẹ 'du̯o:b'u?! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

argožupa ▶ 'a:rgọ'župa -e (in 'å:r-) ž ⟨⟩ *juha, pripravljena iz jušnega koncentrata*: 'na:š na 'mò:ra 'a:rgọ'župe 'ja:st

– 'ma:ra 'bęt f'rišna ▌ [L] Ø

arije ▸ 'å:rija 'å:ri ž mn. ⟨⟩ slabš., redk. *(vokalna) glasba*: a bę u'gå:s'n'u te 'å:rija? ▌ [=] ⇨ ALIJE [L] Ø (+ *arija*)

arka ▸ 'a:rka medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:rka, 'kȯ:k jəx ja b'łə pr̥ 'må:šə! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arkaduš ▸ 'a:rka'duš medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:rka'duš, 'tọ: pa 'ni 'ka: 'ta:k, čaš‿"čr̥'n'ọ:c‿() pę'cikl̥nə se za 'pi̯e:let! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arkafiks ▸ 'a:rka'fi̯ks medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arkalapipala ▸ 'a:rkala'pi̯pała medm. ⟨⟩ kletv., šalj., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:rkala'pi̯pała, 'a: ma męd'vå: 'xȯ:dła! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

arkamadona ▸ 'a:rkama'dọ:na medm. ⟨⟩ kletv. *izraža močno podkrepitev trditve*: 'a:rkama'dọ:na, da ni 'pəs u'vọ:xọ 'mi̯e:sa! ▌ [=] ⇨ PORKA [L] Ø

arkapotana ▸ 'a:rkapọ'ta:na medm. ⟨⟩ kletv. *izraža močno podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ PORKA [L] Ø

arkuh ▸ 'a:r'kux medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:r'kux, 'a: ja 'jẹ:du! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

armija ▸ 'å:rmęja -a (in -mi-) ž ⟨rod. mn. -mi⟩ *armada*: u 'å:rmęjə sm̥ 'bė:u̯ pa u̯ "ze'munə ▪ 'å:rmijə ja za 'bugars'kę 'mi̯e:jə s'łužu ▌ [=] ⇨ VOJSKA [L] SSKJ

arnika ▸ 'å:rəŋka -e nov. ('å:rnękа (in -ni̯-) ['å:rnęke ([in -ni-)) ž ⟨⟩ *arnika* **a** |*rastlina*|: pr̥ "čęp'låkę 'rå:s'te 'å:rni̯ka ▪ 'å:rəŋke sę 'ma:rəm nab'ra:t **b** NŠ |*tinktura*|: z 'å:rə'ŋkę se na'ma:žə pə 'nu̯o:gę ▌ [L] +

arpa ▸ 'å:rpa -e ž ⟨⟩ les. *skladovnica desk, ki se sušijo*: 'å:rpe sə na'łȯ:žane ▪ 'žå:gmęštər ja 'di̯e:s'ke u̯ 'å:rpə 'så:m z'łå:gọ ▪ 'di̯e:s'ke u̯ 'å:rpę sə špa'li̯e:ne š‿()'på:ŋgl̥nəm ▪ d'vẹ: 'å:rpe sta b'le: na'rė:te ◆ les. **arpa v križ** *deske, složene v obliki črke V*: 'å:rpa u̯ k'riš ([=] KRIŽARPA) ▌ [L] Ø (Kotnikov zbornik 1956: 47)

aršenbaš ▸ 'a:ršan'bå:š medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:ršan'bå:š, 'kå:ka 'va:da 'ja:! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

aršenduš ▸ 'a:ršan'duš medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:ršan'duš, 'sẹ: na 've:m te p'rå:ve ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

aršenfiks ▸ 'a:ršan'fi̯ks medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'a:ršan'fi̯ks, 'kək se 'du̯o:mę 'jȯ:kəta 'nå:ša d'vå:! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

aršenibaš ▸ 'a:ršanę'bå:š medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

aršeniduš ▸ 'a:ršanę'duš medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

aršenifiks ▸ 'a:ršanę'fi̯ks medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve* ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

artilerija ▸ arti'lẹ:rəja -a (in -tę-; in -ri-) ž ⟨⟩ NŠ *artilerija* |*rod kopenske vojske*|: u arti'lẹ:rijə səm s'łužu ▌ [L] SSKJ, SP 1962

aržet ipd. ⇨ VARŽET ipd.

as ▸ 'å:s -a m živ. ⟨⟩ **1.** *as* |*igralna karta*|: 'dẹ: 'å:sa, 'kå: 'čå:kəš!? **2.** čustv., redk. *(starejši) moški, ki se dobro spozna na kaj*: 'ja:s tę na 've:m pə'vė:dat – tę s'tå:rə 'å:sę, kə sə u̯ 'pọ:xe 'xȯ:d'lę, sə pə'ma:rlę, tę m'la:dę pa na 'vẹ:jə te 'ri̯e:čə ● iron. **biti as** *biti pijan*: 'na:š ja pa 'du̯o:ns ut "f'ric'l̥nọ 'pa:ršu – na 'vẹ:š, 'kå:k 'å:s ja 'bė:u̯! ([=] ⇨ PIJAN) ▌ [L] +

as ▸ 'a:s (in 'a:s') medm. ⟨⟩ *izraža bolečino zaradi dotika česa vročega, zaradi udarca, ureza, pika, ugriza*: 'a:s! 'a: sn̥ se 'žọ:kn'u! ▌ [=] ⇨ ASAJ [L] SSKJ

▸ **as**[1] ▸ 'a:s -- -- (in 'a:s') povdk. ⟨⟩ otr. *vroč, oster*: špọ'xe:rt ja 'a:s ▌ [=] AJS[1] povdk. [L] Ø

▸ **as**[2] ▸ 'a:s (in 'a:s') povdk. ⟨⟩ otr. *vroče, ostro*: 'lẹ:, 'kək ja 'təle u̯'rọ:čə! 'a:s', 'a:s' 'ja:. ▌ [=] AJS[2] povdk. [L] Ø

asaj ▸ 'a:'sa:j medm. ⟨⟩ *izraža bolečino zaradi dotika česa vročega, zaradi udarca, ureza, pika, ugriza*: 'a:'sa:j, 'ni̯e: me 'žọ:kat! ▌ [=] AJS, AS [L] Ø (SSKJ *asa*)

asen ▸ – 'å:sna m ⟨v rabi predvsem rod. ed.⟩ *Kr* NŠ, star., redk. *korist* |*kar predstavlja določeno vrednoto kot posledico kakega dela, delovanja*|: u partę'zå:nex səm jəŋ 'vi̯e:č 'xudęga na'rė:d'u kəkər 'å:sna ▌ ▌ [=] ⇨ KORIST [L] +

asfalt ▸ as'få:lt -a (in 'a:s-) m ⟨⟩ **a** NŠ *asfalt*: as'få:ld bədə prat 'xišə u̯'lilę **b** *asfaltirana cesta*: d'vå: as'få:lta smə nar'dilę tistə 'lė:tə – na "'ba:rdə pa u̯ "k'rå:ša ▌ [=] AVSFALT [L] +

asfaltirati ▸ asfal'tė:rat -əm d.+nd. ⟨⟩ a. kaj *asfaltirati kaj*: 'cė:stə sə 'žə asfal'tė:ralę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **asfaltiran** ▸ asfal'tė:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *asfaltiran*: a ja čaz "'li̯pə 'cė:sta 'dẹ:žə 'vərgnę asfal'tė:rəna? ▌ [L] SSKJ, SP

1962

▸ **asfaltirano** ▶ asfal'tė:rənə prisl. ⟨⟩ *asfaltirano*: a ja də 'xiša 'žə asfal'tė:rənə? ▌ [L] Ø

asma ipd. ⇨ ASTMA ipd.

asniti ▶ 'å:sen'tʼ (in 'å:s'n̩'(-) [>) 'å:s'nem nd. ⟨'å:s'nę (in ['å:sen̩') 'å:sen̩'te; 'å:s'n'u 'å:sənła -ə⟩ star. **1.** a. komu *koristiti komu* |*dajati, prinašati ugodne, pozitivne posledice*|, *pomagati komu*: 'kå:mə 'å:s'ne 'a:u̯tọ, kə pa js"pi̯ta 'ne:ma! ▪ te rəc'nę:ja mę 'nęč na 'å:s'nęjə ▪ 'kå:tę 'å:s'ne! **2.** a. kaj *narediti kaj, postoriti kaj*: g'rė:m da'mọ:, da ša m 'du̯o:ns prač‿'()i̯xtə 'kę: 'å:s'n'u ▪ 'ce:łə 'pọ:d'nę 'ni̯sm̩ 'nęč 'å:sn̩ła ▌ [=] k 1 ⇨ KORISTITI; k 2 ⇨ NAREDITI [L] Ø

asparagus ⇨ ŠPARADUS

asperin ▶ as'pę'ri̯n -a m ⟨im. mn. -'rinę⟩ redk. *aspirin* **a** NŠ |*zdravilo*|: as'pę'ri̯n ja za g'łaːvə **b** |*tableta*|: nę as'pę'ri̯n mę 'dę: ▌ [=] ⇨ ASPIRIN [L] Ø

aspirin ▶ as'pę'ri̯n -a (in -pi-) m ⟨im. mn. -'rinę⟩ *aspirin* **a** NŠ |*zdravilo*|: 'dọ:xter ja 'rė:ku, da 'nę: 'ka:r as'pę'ri̯n 'ję:m **b** |*tableta*|: a bəš as'pę'ri̯n? ▌ [=] ASPERIN [L] SSKJ, SP 1962

astma ▶ 'å:stma (redk. -sm-) [-s't'me ([redk. -s'm-) ž ⟨⟩ NŠ *astma, naduha*: 'na:š 'må: 'å:stmə ▌ [=] NADUHA [L] SSKJ, SP 1962

astmatičen ⇨ NADUŠLJIV

astmatik ▶ 'å:stmatęk -a (redk. -sm-; in -ti̯-) m ⟨im. mn. -tękę (in -ti-)⟩ *astmatik*: 'na:š ja ast'må:tęk ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ata ipd. ⇨ ATE ipd.

ate ▶ 'a:te -e (***Bo*** 'å:-) m živ. ⟨daj. = mest. = or. -ę, tož. -e, mn. -ę 'a:t'ọ ‖ 'å:t'u itd.⟩ pri govorjenju o odsotnem pogosto z obliko za 3. os. mn. **a** *ata, oče*: 'a:te 'sə b'łę u̯ pła'ninę ▪ 'pu̯o: sə se pa 'a:te z "g'rė:gọvę "'zi̯e:-fę u̯'žė:nlę ▪ g'da:j pa 'a:te p'ride? ▪ 'kė: sə pa u̯d 'a:te (*atovi, očetovi*) š'kọ:rnę? ▪ ud 'nė:ŋga s'tå:rga 'a:te 'a:te (*njen praded*) ja 'bė:u̯‿() "a'mi̯e:rikę ▪ 'a:te ud 'mu̯o:ja s'tå:ra 'ma:me (*moj praded*) pə 'ma:mę̣nę̣ st'ra:nę sə b'łę "š'ta:u̯tọ s‿":'pọ:d'ne "ra'čice ▪ [ud 'nė:ŋga 'mọ:ža 'a:te (*njen tast*) **b** *stari oče, ded*: 'a:te sə u̯'ma:rlę ▪ 'a:te, 'kọ:ŋ g'rė:te? **c** *tast (v odnosu do govorečega)*: "'bọ:čkę 'a:te (*tast iz Bočne*) ▪ 'a:te, 'kė: sə pa k'lę:ša? **č** kot klicna oblika, predvsem v prisotnosti otrok *mož, soprog*: 'a:te, 'jədę pə u̯'rė:xọ ● šalj., predvsem za (tehnične) predmete kaj **paše** (na kaj = **k** čemu) **ko ate na mamo** *zelo se prilega kaj čemu*: 'pa:lca 'ta:k 'på:ša u̯ 'łuknę 'kə 'a:te na 'ma:mə ● **star ate** *stari oče, ded*: a sę s'tå:rga 'a:te žə u̯b'rəu̯? ([=] ATE, OČE, STAREC) ▌ k a [=] ATEK[1–2], ATI, FOTER, OČE; k b ⇨ star ATE [K] ***Kr*** šalj. *Verzifikacija, ki jo govorijo predvsem dečki – drugi jo večinoma znajo – in pri kateri govoreči ob vsaki besedi pokaže na posamezen del lastnega telesa*: 'a:te (*pri tem pokaže na eno oko*), 'ma:ma (*pokaže na drugo oko*), 'ti̯e:ta (*pokaže na nos*), st'ri̯c (*pokaže na usta*) – 'zizęk (*pokaže na eno stran prsi*), 'zizęk (*pokaže na drugo stran prsi*), 'pọ:mpək (*pokaže na popek*), š'pi̯c (*pokaže na spolni ud*). [L] +

atek[1] ▶ 'a:tęk -a (***Bo*** 'å:-; in -te-) m živ. ⟨im. mn. -tękę⟩ ljubk. *ata, oče*: 'a:tękə ša 'dę: 'cukra **2.** šalj. *večkratni ponavljavec v nižjih razredih osnovne šole*: "kə'vå:čọmə "zd'ra:u̯cə sə p'ra:u̯lę 'a:tęk, kə ja 'vəsm̩ 'le:t u "š'må:rtnə u̯ 'šọ:łə 'xu̯o:d'u ▌ [=] k 1 ⇨ ATE [L] Ø

atek[2] ▶ 'a:tęk -t'ka (***Bo*** 'å:-) m živ. ⟨⟩ ljubk. **a** *ata, oče*: 'jədę 'a:t'ka k'li̯cat ▪ a ja 'tọ: ud 'å:t'ka 'a:u̯tọ? **b** kot klicna oblika, predvsem v prisotnosti otrok *mož, soprog* ▌ [=] ⇨ ATE [L] SSKJ, SP 1962

atekov ▶ 'a:tekọ [-va -ə (***Bo*** 'å:-; in -tę-; [***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ ljubk. *atov, očetov* |< *ATEK*[1]| ▌ [=] ⇨ ATOV [L] Ø (SKJ *atkov*)

ati ▶ 'a:ti (***Bo*** 'å:-) [-ja ([in -tę-) m živ. ⟨⟩ ljubk. **a** *ata, oče*: 'jədę 'a:tija i̯skat ▪ 'kė: ja pa 'å:tę? **b** kot klicna oblika, predvsem v prisotnosti otrok *mož, soprog*: 'a:ti, 'dę: plęničkə ▌ [=] ⇨ ATE [L] Ø

atijev ▶ 'a:ti̯jọ [-va -ə (***Bo*** 'å:-; in -tę-; [***Bo*** tudi -jav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jọga⟩ ljubk. *atov, očetov* ▌ [=] ⇨ ATOV [L] Ø

atkov ▶ 'a:t'kọ [-va -ə (***Bo*** 'å:-; [***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ ljubk. *atov, očetov* |< *ATEK*[2]|: 'kė: ja pa 'a:t'kọva 'kå:pa? ▌ [=] ⇨ ATOV [L] SSKJ, SP 1962

atomska ▶ a'tọ:mska -s'ke ž ⟨rod. mn. -s'kęx⟩ *atomska bomba*: "mer'kå:ncę sə na "xęrọ'ši̯mə 'pė:tn̩š'tė:rdęz'd'ga a'tọ:mskə 'va:rglę ● šalj., nov. **atomska je padla** (= usekala ipd.) *velik nered je*: u s'på:lncə tę ja a'tọ:mska 'på:dła ([=] ⇨ (atomska) BOMBA je padla) ▌ [L] Ø (+ *atomski*)

atomski ▶ a'tọ:ms'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ ● ⇨ atomska BOMBA je padla ▌ [L] SSKJ, SP 1962

atov ▶ 'a:t'ọ [-va -ə (***Bo*** 'å:-; [***Bo*** tudi -tev-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'ọga⟩ *atov, očetov*: 'å:t'ọ pr̩'tu̯o:šl̩c 'išam ▌ [=] ATE-

KOV, ATIJEV, ATKOV [L] +

austin ⇨ AVSTIN

av ▶ 'a:u̯ medm. ⟨⟩ *av* |*izraža telesno bolečino*|: 'a:u̯, 'tọ: pa bə'li! ▌ [=] AVAJ [L] SSKJ

avaj ▶ 'a:'va:j (in 'a:'ua̯:j; in 'a:u̯'va:j) medm. ⟨⟩ redk. *av* |*izraža telesno bolečino*|: 'a:u̯'va:j, 'nie: me 'cukat! ▌ [=] ⇨ AV [L] Ø

avbiks ▶ 'a:u̯'bi̯ks medm. ⟨⟩ *izraža izzivanje na pretep*: 'pȯ:bę, 'a:u̯'bi̯ks – g'dọ: sę 'upa 'jət 'mie:tat! ▪ šalj., kot spodbuda otroku 'a:u̯'bi̯ks – 'nə, 'rie:čə 'a:u̯'bi̯ks ▌ [=] AVF [L] Ø (SSKJ *aufbiks*, *avfbiks*)

avcig ▶ 'a:u̯cęk -ga (in -ci̯-) m ⟨⟩ NŠ, star. *preužitek*: 'a:u̯cęk sę ja zg'va:ru ▌ [=] ⇨ KOT m [L] Ø

avciger ▶ 'a:u̯cęger -gęrja (in -ci-) m živ. ⟨⟩ star. 1. *preužitkar*: st'ri̯c‿()ə b'lę 'a:u̯cęger 2. zmer., zastar. *neumen, nespameten moški*: prak'lė:t' 'a:u̯cęger xu'dičọ! ▌ [=] k b ⇨ PRISMODE m [L] Ø

avdi ▶ 'a:u̯di [-ja ([in -dę-) m živ. ⟨⟩ *avdi* |*tip zahodnonemškega avtomobila*|: tęga 'nu̯o:u̯ga 'a:u̯dija 'må:jə ▌ [L] Ø (SSKJ *audi*)

avdržen ▶ 'a:u̯dəržən -žna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ slabš., zastar. *omejen, neumen, lahkomiseln*: 'tå:ga 'a:u̯dəržnęga 'dė:da 'må: ▌ [=] ⇨ PRISMOJEN [L] Ø (Karničar 1990 *gavdržen* ≠)

avdržnek ▶ 'a:u̯dəržnek -a (in -nę-) m živ. ⟨im. mn. -nękę⟩ slabš., star. *omejen, neumen, lahkomiseln moški*: tęga 'a:u̯dr̥žneka na 'mȯ:rəm 'vie:č 'ta:rpet ▪ zmer., star. prak'lė:t' 'a:u̯dəržnek 'jå:s'nę! ▌ [=] ⇨ PRISMODE m [L] Ø

avf ▶ 'a:u̯f povdk. ⟨⟩ redk. *pokonci, buden*: 'nə, a ja 'pȯ:bəg žə 'a:u̯f? ▌ [=] ⇨ POKONCI [L] Ø

avf ▶ 'a:u̯f medm. ⟨⟩ 1. a klic konju *dvigni nogo* b šalj., klic človeku *izraža ukaz za dvig noge*: 'nə, 'a:u̯f, da 'tę:pęx u'zė:mem! 2. redk. *izraža izzivanje na pretep*: 'pȯ:bę, 'a:u̯f! ▌ [=] k 2 ⇨ AVBIKS [L] Ø

avfbiks ⇨ AVBIKS

avfrihtik ▶ 'a:u̯f'rixtęk prisl. ⟨⟩ star., redk. *odkrito* |*pošteno*|: "šuri mə ja 'ka: 'a:u̯f'rixtęk pə'vė:dọ, 'kå: 'må: 'ma:ča u̯ ža'łọ:cə ▌ [=] ODKRITO [L] Ø

avgeljmas ▶ 'a:u̯gəl'må:s -a m ⟨⟩ NŠ *sposobnost ocenjevanja dolžine na oko*: s'ła:p 'a:u̯gl̥'må:s 'må:š ▪ a 'må:š 'kę: 'a:u̯gəl'må:sa, da bəš pə'vė:dọ, 'kȯ:k ja te kə'må:d‿'()ọ:k? ● čustv. **pomeriti** ipd. kaj **na avgeljmas** *na oko, približno pomeriti kaj*: 'tọ:le sę pa 'bəl kə 'nie: na 'a:u̯gəl'må:s pə'mė:ru ([=] pomeriti od oka (⇨ OKO[1-2])) ▌ [L] Ø

avgust ▶ au̯'gust -a m ⟨⟩ *avgust* |*mesec*|: 'vė:lka gəs'pȯ:dn̥ca ja pęt'na:js'tęga au̯'gusta ▪ au̯'gusta (star., redk. 'me:sn̥ca) sta se 'žė:nła ▌ [=] OSMI m [L] +

avionski ▶ avę'jọ:ns'kę -ska -ə (in avi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *letalski*: avę'jọ:nska 'kå:rta ● ⇨ avionski KUVERT ● ⇨ avionsko PISMO ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **avionsko** ▶ avę'jọ:nskə (in avi-) prisl. ⟨⟩ *letalsko*: tə 'pi̯smə 'ma:rəš avi'jọ:nskə 'pu̯o:słat, bọ p'rę: 'pa:ršłə ▌ [L] SSKJ

avs ▶ 'a:u̯s povdk. ⟨⟩ star. *izločen (iz igre)*: 'ti se na 'mȯ:rəš 'vie:č 'jət, sę 'žə 'a:u̯s ▌ [=] ⇨ FUČ [L] Ø

avsfalt ▶ 'a:u̯s'få:lt -a m ⟨⟩ redk. a NŠ *asfalt*: 'a:u̯s'få:lt u "rọ:t pə'łå:gəjə ▪ 'kå: f'li̯kəte 'cė:stə – 'a:u̯s'få:lt na'rė:d'mə, pa 'bọ: b *asfaltirana cesta*: na 'a:u̯s'få:ltə ja 'på:dła ▌ [=] ⇨ ASFALT [L] Ø

avslezati ▶ 'a:u̯s'le:zat -əm (in -'lę:-) d. ⟨'a:u̯s'lę:zę itd.⟩ a. kaj *z rezanjem odstraniti sveže meso s česa*: p'rọ: 'fa:jn ja 'a:u̯s'le:zọ ▪ g'ła:və mə 'a:u̯s'lę:zę ▪ 'tistəle 'kọ:šč‿()a 'ma:rəm 'a:u̯s'le:zat ▌ [L] Ø

▸ **avslezan** ▶ 'a:u̯s'le:zən -a -ə (in -'lę:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *ki ima z rezanjem odstranjeno sveže meso (s kosti)*: g'ła:va ja 'žə 'a:u̯s'le:zəna ▌ [L] Ø

avslezovati ▶ 'a:u̯s'li̯e:zvat -z'jam in -əm nd. ⟨'a:u̯s'li̯e:z'jə -te in 'a:u̯s'li̯e:z'vę -te, 2. os. dv. 'a:u̯s'li̯e:z'jəta in 'au̯s'li̯e:zveta (nov. -vę-); 'a:u̯s'li̯e:zvọ -zvala -ə⟩ a. kaj *z rezanjem odstranjevati sveže meso s česa*: d'vę: 'urə ja 'a:u̯s'li̯e:zvọ ▪ me'så:r 'ku̯o:s'tę 'a:u̯s'li̯e:z'ja ▌ [L] Ø

avslog ▶ 'a:u̯słọk -ga (in -'łọ:) m ⟨⟩ star. *izložba*: 'če:u̯le 'må:jə u̯ 'a:u̯słọgə ▪ 'ša:jbə u̯ 'a:u̯słọgə ja zd'rọ:b'u ▪ z 'a:u̯tə se ja u̯ 'a:u̯s'łọ:g za'pi̯e:lọ ▌ [=] ⇨ IZLOŽBA [L] Ø (Planina 1978)

avspuf ▶ 'a:u̯s'puf -a m ⟨⟩ *izpušna cev*: 'a:u̯s'puf səm u'ta:rgọ ▪ pr̥ ma'tọ:rjə ja 'a:u̯s'puf 'du̯o: u̯'zė:u̯, da ja 'bəl u'rė:łə ▪ s 'tȯ:jmə 'a:u̯tə ja pa 'nė:kę na'rọ:bę – z 'a:u̯s'pufa se tę ka'di ▌ [L] Ø

avstin ▶ 'a:u̯s'tęn -a (in -ti̯-) m živ. ⟨im. mn. -tęnę (in -ti-)⟩ *avtomobil britanske tovarne Austin*: 'a:u̯s'tęna ja 'jəm'ọ s' tęmə 'må:lmə 'a:u̯s'tęnə (*z miniaustinom*) se 'ni za 'va:zęt, kə ja 'ta:k,‿()ə čə bę na t"lę:xę 'si̯e:d'ọ ▌ ⇨ MINIAVSTIN [L] Ø

avša ▶ 'a:u̯ša -a ž ⟨⟩ slabš. *neumna, nespametna, lahkomiselna ženska*: sę pa 'tut'

'aːuša, da se zarat‿'åːga 'jȯːkəš! ▪ zmer. 'nie̯ːxę 'nə, 'aːu̯ša 'aːu̯šasta! ▌ [=] ⇨ PRISMODA [L] SSKJ

avšarija ▸ au̯ša'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ *norčija*: 'tọː, kar 'deːła, ja au̯ša'rija ▪ 'mən' 'tåːke au̯ša'rija 'nịsə u̯'šėːč ● **narediti** ipd. kaj **iz avšarije** *(storiti kaj) z namenom norčevati se*: z au̯ša'rija mę ja b'rėːskvə u̯'zėːu̯ ([=] ⇨ narediti kaj iz PRISMODIJE) ▌ [=] ⇨ PRISMODIJA [L] Ø

avšast ▸ 'aːu̯šast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ slabš. *neumen, nespameten, lahkomiseln*: za'kåː sę 'taːk 'aːu̯šast!? ▪ pa 'nie̯ː d'rugič 'tåːkę̯x 'aːu̯šas'tę̯x ra'či pəs'łušat ▌ [=] ⇨ PRISMOJEN [L] SSKJ

▸ **avšasto** ▸ 'aːu̯šastə prisl. ⟨⟩ slabš. *neumno, nespametno, lahkomiselno*: 'kək se 'aːu̯šastə 'nȯːsę! ▌ [=] ⇨ PRISMOJENO [L] SSKJ

avtek ▸ 'aːu̯tę̯k -t'ka m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *avtomobilček* |< AVTO 1|: 'dęː dę̯k'lėːt'kə 'aːu̯t'ka na'zaːj ▌ [L] Ø

avto ▸ 'aːu̯tọ (star. -tə) [-a ([*Bo* in -tọja) m ⟨⟩ **1. a** *avtomobil*: 'aːu̯tọ ga ja pə'vaː-z'u ▪ 'čuvę, 'aːu̯tọ g'rėː (*pazi, avtomobil prihaja*) ▪ u'sęːbnę (= zastar. 'luksuz'nę) 'aːu̯tə (*osebni avtomobil*) ▪ rę'šilnę̯ 'aːu̯tọ ([=] ⇨ REŠILEC) ▪ tọ'vọːrnę 'aːu̯tọ ([=] ⇨ TOVORNJAK) **b** *osebni avtomobil*: 'nu̯oːu̯ 'aːu̯tə sə 'kuplę̯ ▪ z 'aːu̯tə se ja u̯'bę̯u̯ (*smrtno se je ponesrečil z osebnim avtomobilom*) **2.** redk. *avtobus*: 'təle 'måːta za 'aːu̯tə – za də ˈmə'zėːrja bọ 'žə ▌ [=] k 2 ⇨ AVTOBUS [L] SSKJ, SP 1962

avtobus ▸ 'aːu̯tọ'bus -a (in au̯-; tudi -tə-) m ⟨⟩ *avtobus*: a sta š'łaː (= se pṛpę'låːła) z au̯tọ'busə a 'pęːška? ▪ u ˈdəblę'tinę se ja 'aːu̯tọ'bus u'baːrn'u ▪ 'dėːłọs'kę̯ 'aːu̯tọ'bus ([=] ⇨ DELAVSKI) ▪ 'rėːd'nę̯ 'aːu̯tọ-'bus ([=] ⇨ REDNI) ▪ 'šọːls'kę̯ 'aːu̯tọ'bus ([=] ⇨ ŠOLSKI) ▌ ⇨ CELJAN, DELAVSKI m, LITOSTROJČAN, LJUBLJANČAN, MARIBORČAN, REDNI, ŠOLSKI m, VELENJČAN, ZAGREBČAN [=] AVTO, POŠTA [K] *Kr* otr. *Zbadljivka, namenjena sogovorniku*: 'aːu̯tọ'bus 'nịma 'rus, 'pęːt kọ'lęːs, ti s' pa k'rę̯ːs. (⇨ KRES) [L] SSKJ, SP 1962

avtomat ▸ au̯tọ'måːt -a m ⟨⟩ **1.** *avtomatska varovalka (za prekinitev tokokroga)*: au̯tọ'måːt utk'łọːpę̯ **2.** voj. *brzostrelka*: z au̯tọ'måːtə bę̯ 'šọː na 'åːgə ● **avtomat je ven vrglo** ipd. *avtomatska varovalka je prekinila tokokrog*: kə ja st'reː-ła u̯da'rịła, ja au̯tọ'måːt 'vən 'vaːrgłə ([=] FIT je ven vrglo) ▌ [=] k 1 FIT; k 2 ⇨ ŠNELFAJERICA [L] +

avtomatik ▸ au̯tọːmåːtę̯k -a (in -tị-) m živ. ⟨im. mn. -tę̯kę̯ (in -ti-)⟩ *kolo s pomožnim motorjem tovarne Tomos*: au̯tọ'måːtę̯ka ja 'jəm'ọ ▌ [=] DVOBRZINEC [L] Ø

avtomobil ⇨ AVTO

avtra ▸ 'aːu̯tra -a ž ⟨rod. mn. -tər⟩ *naramnica* **a** mn. |*trakasta priprava*|: 'aːu̯tra 'raːjšə 'nȯːsę̯m kə 'på:s ▪ x'łåːča na 'aːu̯-tra **b** |*posamezen trak pripravе*|: 'aːu̯-tra se mę ja u̯'taːrgała **c** nav. mn. |*del oblačila*|: 'fėːrtaf 'måːm na 'aːu̯tra na-'rėːt ▌ [=] AVTRNICA, NARAMNICA [L] Ø (Plet. *galtra*)

avtrnica ▸ 'aːu̯trənca -e ž ⟨⟩ *naramnica* **a** mn. |*trakasta priprava*|: 'aːu̯trənce 'måːm pər x'łåːčax **b** |*posamezen trak pripravе*|: 'aːu̯trənca se mə ja u̯t'pėːła **c** nav. mn. |*del oblačila*|: 'aːu̯trənce pər 'pȯːbəkọvę̯x‿()'łåːčax ▌ [=] ⇨ AVTRA [L] Ø

azbest ▸ 'aːz'beːst -a (in az-; in -'bęː-) m ⟨⟩ NŠ *azbest* |*vlaknata snov*|: 'aːz'bęːst ja škəd'lịu̯ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

azija ⇨ BOH AZIJA

B

b ▶ 'bə -ja tudi -- m ⟨⟩ *b* |*soglasnik; črka*|: 'rie:čə 'bə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ba ▶ 'ba: medm. ⟨⟩ čustv., (večkrat) ponovljen *izraža zavračanje*: 'ba: 'ba: 'ba:, 'nie:xę 'nə 'tå:kə g'va:rt ▌ [=] ⇨ BE [L] SSKJ, SP 1962 ≠

baba ▶ 'bå:ba -e ž ⟨or. mn. star., redk. -b'mę; or. dv. star., redk. -b'mę⟩ **1. a** *ženska* |*oseba ženskega spola*|: 'fe:zd 'bå:ba ja b'ła: ▪ »'bå:ba sm̥,« sm̥ 'rie:kła, »pa 'videm na 'va:kə, 'kė: ja 'mie:ja« ▪ prak'lė:ta 'bå:ba, 'se: bo u̯'sə zaž'ga:ła! ▪ 'fe:zd 'bå:ba 'ja:, 're:s **b** poud. *lepa, postavna ali sposobna ženska*: pəg'lė:dę 'jə, 'to: ja 'bå:ba! **2.** *(zakonska) žena*: u "xrava:'tijə sę ja 'bå:bə 'puo: 'na:jdu ▪ ud 'bå:be pę'cikəl səm u'zė:u̯ **3.** *dama* |*igralna karta*|: d'vę: 'bå:bę 'må:m pa d'vå: 'pò:ba, 'så:mə 'få:rbə **4.** *klada za sekanje in cepljenje drv*: na 'bå:bę sma 'kurəm g'ła:ve 'se:kała ● *Kr* šalj., za moške **beksljati babe ko (ta stari) Plaznik konje** *zelo pogosto menjati ženo, spremljevalko*: "'iuc 'ta:g bęks'lå: 'bå:be kə te s'tå:rə "płaz'nik̯':uo:ne ● **biti** (redk. **mahnjen = usekan) na babe** *imeti rad ženske*: 'va:ča ja 'bė:u̯ na 'bå:be ● šalj., za fante **biti v babah** *iskati, izbirati si dekle, biti na ljubezenskem zmenku*: a sę 'bė:u̯ u 'bå:bex, 'ə? ([=] ⇨ biti v DEKLETIH) ● šalj., za fante **iti v babe** *iti si iskat, izbirat dekle, iti na ljubezenski zmenek*: a g'rė:š u 'bå:be, kə sę 'ta:k 'le:pə u̯b'lę:čan? ([=] ⇨ iti v DEKLETA) ▌ [=] k 1a ⇨ ŽENSKA; k 1b BABLE, BABNICA; k 2 ⇨ ŽENA; k 4 ⇨ KLADA [K] k 1–2: *Pri mlajših govorcih prehaja v območje slabšalnega.* – k ●: *Plaznik iz Rovta pod Menino je bil znan po tem, da je dobil na preizkušnjo konja, češ da ga bo kupil, potem pa ga je po domenjenem preizkusnem roku izčrpanega in sestradanega vrnil lastniku.* [L] + [Tominšek 1903: 17: rod. ed. »bábe"«; 19: daj. mn. »bábъm in bábam«]

babica[1] ▶ 'bå:bęca (in -bi̯-) [-bęce ([in -bi-) ž, *Bo* tudi 'ba:bęca (in -bi̯-) -bęce (in -bi-) ž ⟨⟩ *babica* |*pomočnica pri porodih*|: "gə'ło:pka ja b'ła: za 'bå:bęcə ▪ a bəš pr̥ p'rå:sceγ za 'ba:bęcə? ▌ |stara mati| ⇨ stara MAMA [=] JOBANKA [L] +

babica[2] ▶ 'bå:pca -e ž ⟨⟩ *Bo vtičnica* ▌ [=] ⇨ ŠTEKER [L] + ≠

babica[3] ▶ ba'bica -'bice ž ⟨⟩ redk. *babica* |*zgornji del klepalnika*| ▌ [=] ⇨ AMPAS [L] Ø

babika ▶ 'bå:bəka -e ž ⟨⟩ manjš. < *BABA* 1: pəg'ledę, 'kå:ka 'čė:dna 'bå:bəka (*dekletce*) 'ja:! ▌ [L] Ø

babin ▶ 'bå:bęn -a -ə (in -bi̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bęnga (in -bi̯-), daj. ed. m. sp. -bęn'mə (in -bi-)⟩ redk. *ženin* |< *BABA* 2|: te pę'cikl̥ ja 'bå:bin ▌ [L] SSKJ, SP 1962

babington ▶ 'ba:bęŋk'to:n -a (in 'bå:-; in -bi̯-) m ⟨⟩ NŠ *badminton* ▌ [=] ⇨ BABINTON [L] Ø

babinton ▶ 'ba:bęn'to:n -a (in 'bå:-; in -bi̯-) m ⟨⟩ NŠ *badminton*: a se g'rė:ž 'ba:bęn'to:n? ▌ [=] BABINGTON, BABMINGTON [L] Ø

babjak ▶ 'bå:bjak -a m živ. ⟨⟩ star. *ženskar*: "'iuc ja 'bå:bjak ▌ [L] +

babji ▶ 'bå:bjə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jəga⟩ slabš. *ženski*: 'bå:bjə 'fė:rbəc ▪ z'łò:mək 'bå:bjə, 'kò:k pə'pija ▪ 'kå:m 'dė:ne g'nå:r, xə'diž 'bå:bjə? ● ⇨ babja JEZA ▌ [=] ⇨ ŽENSKI [L] +

bable ▶ 'ba:ble – (in 'bå:-) s živ. ⟨⟩ čustv., star. *ženska* |*oseba ženskega spola*|: 'tå:kə pr̥'jå:znə 'ba:ble ja b'ła: ▪ 'ti 'bå:ble 'ti! ▌ [=] ⇨ ŽENSKA [L] SSKJ, Plet.

babmington ▶ 'ba:bmęŋk'to:n -a (in -mi̯-) m ⟨⟩ NŠ, nov. *badminton* ▌ [=] ⇨ BABINTON [L] Ø

babna ▶ 'bå:bna -e ž ⟨rod. mn. -bən⟩ zastar. *(zakonska) žena*: ut "f'rənca 'bå:bna ja 'tud' b'ła: z'ra:unə ▌ [=] ⇨ ŽENA [L] Plet.

babnica ▶ 'bå:bənca -e ž ⟨⟩ **1. a** *ženska* |*oseba ženskega spola*|: 'ti na 'vę:š, 'kå:ke 'fe:zd 'bå:bn̥ce sə 'gu̯o:r! **b** poud. *lepa, postavna ali sposobna ženska*: 'ti bę 'ma:gu 'videt, 'kå:ka 'fe:zd 'bå:bn̥ca ja 'nå:ša "'zo:rka! ja čaz dę'vė:dęs't' 'kil 'vå:gała, 'ta:g da ja 'ma:gła u̯ 'bo:lnc̥ə na 'xujšənę 'jət **2.** *(zakonska) žena*: s "k'rå:ns'ke sę ja 'bå:bn̥cə pr̥'pie:lo ▌ [=] k 1 ⇨ ŽENSKA; k 2 ⇨ ŽENA [L] +

bacač ▶ ba'cå:č -a m ⟨⟩ voj. *minomet*: pr̥ so'då:tex sm̥ pa 'pu̯o: ba'cå:č 'nu̯o:s'u ▌ [=] MINOBACAČ [L] SSKJ, SP 1962

bacek ▶ 'bəcęk -c'ka m živ. in neživ. ⟨⟩ *Bo izpuščaj*: 'bəcęk se mę ja na'rė:d'u (= s'pus't'u) na b'ra:dę ▪ s"pėt 'må:m 'bəc'ka 'təle na 'čie:łə ▌ [=] ⇨ SPUŠČEK [L] + ≠ (Plet. *bocek* ≠)

badminton ⇨ BABINTON

baga ▶ 'bå:ga -e ž ⟨⟩ redk. *gošča* |*ostanki v pipi*|: ud "g'rė:xčo̯ga "f'rənca 'va:ča

ja 'bå:gə č'vė:ču ▪ 'a:te sə mə 'bå:gə nap'ra:ṵlelę ● čustv., redk. **dati** čemu **bage** *poškodovati kaj na premočnem ognju*: p'lịn pa 'då: 'rṵo:čkə pər‿':å:ŋglę 'bå:ge ● čustv., redk. **dati** komu **bage** 1. *narediti komu kaj neprijetnega*: "zd'ra:ṵcə ja 'ja:dn̥ 'da:ṵ 'bå:ge – s 'kṵo:łə ga ja čas k'riš ▪ mə bm̥ 'žə 'da:ṵ 'bå:ge! 2. redk. *utruditi koga*: tis'tę š'tó:r tę ja pa 'da:ṵ 'bå:ge, 'ə? (⊟ ⇨ dati komu VETRA) ▌ ⊟ ⇨ ŽVERCA [L] +

bager ▸ 'bå:ger -gẹrja m ⟨⟩ *bager*: z 'bå:-gẹrjə bədə kə'på:lę, 'nịe: na 'rṵo:ke ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bagerček ▸ 'bå:gerčək -čka (in -gẹ-) m živ. ⟨im. mn. -gẹrčkę⟩ otr., manjš. < *BAGER*: a sę 'bå:gẹrčka 'dṵo:b'u? ▌ [L] Ø

bagrati ▸ 'bå:grat -əm nd. ⟨⟩ nov. *bagrati*: na 'unę st'ra:nę 'va:de 'bå:grəjə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bagrlje ▸ 'bå:gərlę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ 1. *lažji osebni vprežni voz na vzmeti*: 'na:š 'a:te sə 'čå:z' 'bå:gərlę 'mė:lę 2. redk. *ciza*: "vọ:rxọva 'tịe:ta sə z 'bå:gr̥lę na 'nịvə š'lę 3. *Kr* slabš., zastar., posam. *motorno kolo*: "r'jå:sọ "'lȯ:js se s' tis't'mə 'só:jmə 'bå:gr̥lę 'vəzę ▌ ⊟ k 2 ⇨ CIZA; k 3 ⇨ MOTOR [L] Ø (Planina 1978 *bagerl* ≠)

baharija ▸ baxa'rija -a ž ⟨⟩ NŠ *baharija*: 'så:ma baxa'rija ga 'ja: ▌ [L] +

bahat ▸ ba'xå:t -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *bahat* |*ki se rad baha*|: 'un' ja šale ba'xå:t! ▪ ba'xå:d'ga 'dė:da 'må: ▌ [L] +

bahati se ▸ 'bå:xat se ba'xå:m se nd. ⟨'bå:-xę se -te se; 'bå:xọ se ba'xå:ła se -ə se⟩ b. se s kom/čim *bahati se s kom/čim* **a** |*čez mero se hvaliti*|: 'kək sta se ba-'xå:ła z dęk'lė:tə! **b** |*postavljati se*|: 'a:ṵtọ 'må: za'tọ:, da se ba'xå: z 'nęmə ▌ ⊟ k b ⇨ VAŽITI SE [L] +

baje ⇨ BOJ, MENDA

bajer ▸ 'bå:jar -ja m ⟨⟩ *ribnik*: proγ banə-'vin's'kęmə 'nətər ja 'bė:ṵ nę 'bå:jar ▌ [L] SSKJ (SP 1962, Plet. *bajar*)

bajgež ▸ 'ba:jgęš medm. ⟨⟩ *Bo* kletv., zastar., posam. *izraža podkrepitev trditve* ▌ ⊟ ⇨ DUŠ [L] Ø

bajkati ▸ 'ba:jkat -əm nd. ⟨⟩ čustv. 1. b. koga/kaj *preganjati koga/kaj*, *poditi koga/kaj*: 'na:š 'pəs ja 'sa:rne 'ba:jkọ ▪ pra'šiča smə š'lę 'ba:jkat s x'le:va ▪ pa 'nịe: me p'rịe:vež‿za'ca:jta 'ba:jkat s 'pó:js'tęle 'vən 2. b. koga *preganjati*, *zasledovati*: 'miličarjə sə ga 'ba:jkalę 3. b. koga *buditi koga* |*povzročati prehajanje iz spečega stanja v budno*|: 'ma:ma me ja žə up 'šịe:s'tęγ 'zutrę za'čė:ła 'ba:jkat ● za ljudi ali živali, s predmetom v množini **vkupaj bajkati** kaj *zbirati (ljudi ipd.)*: lę'di ja 'šọ: ṵ'kupę 'ba:jkat ▪ 'pəs ja 'kura ṵ'kupę 'ba:jkọ (⊟ ZGANJATI) ▌ ⊟ k 1–2 ⇨ PODITI; k 3 ⇨ BUDITI [L] Ø

▸ **bajkati se** ▸ 'ba:jkat se -əm se nd. ⟨⟩ 1. slabš. *poditi se*: 'pəsę se 'ba:jkəjə kọl 'xiša 2. slabš. *potepati se*: 'nå:ša ṵt'rṵo:ka se žə 'ce:ṵ 'dė:n 'ba:jkəta pə 'vịe:sę 3. čustv. b. se za čim *prizadevati si priti do česa s premikanjem*: 'ta:k se 'ba:jkəm za tęmə kə'fijə, pa ga 'ni za 'dṵo:bęt ▌ ⊟ k 1 ⇨ PODITI SE; k 2 ⇨ POTEPATI SE; k 3 ⇨ LETATI [L] Ø

bajs ▸ 'ba:js -a m živ. ⟨⟩ slabš. *debel moški, fant*: "sa:ndi ja 'bė:ṵ 'ba:js pa 'but'l̥ ▌ ⊟ BAJSEK, BAJSI, BRENTEŽ, DEBELUH [L] Ø

bajsa ▸ 'ba:jsa -e ž ⟨⟩ slabš. *debela ženska, debelo dekle*: pəg'lė:dę 'jə, 'kå:ka 'ba:jsa pa 'rịta 'ja: ▪ zmer. da'mọ: 'jədę, 'ba:jsa 'ba:jsasta! ▌ ⊟ BAJSIKA, BRENTA [L] Ø

bajsast ▸ 'ba:jsast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **a** slabš., za ljudi *debel* |*ki ima na telesu razmeroma veliko tolšče, mesa*|: čəz'då:lę 'bəl 'ba:jsasta 'sę **b** šalj., redk. *debel* |*ki ima na dolžino razmeroma velik obseg, premer*|: pə-g'lė:dę, 'kək ja ta kła'bå:sa 'ba:jsasta ▌ ⊟ ⇨ DEBEL [L] Ø

bajsek ▸ 'ba:jsęk -a m živ. ⟨⟩ slabš. *debel moški*: 'kė: sę ja 'kę: tiz'd'ga 'ba:jsęka 'na:jdła? ▌ ⊟ ⇨ BAJS [L] Ø

bajsi ▸ 'ba:jsi [-ja ([in -sę-) m živ. ⟨⟩ slabš. *debel moški*: kə se te 'ba:jsi na 'mọ:pet ṵ'sė:de, se 'gume 'ka: š'čė:nęjə ▪ zmer. 'kå: bəš 'kę: 'ti, 'ba:jsi xu'dičọ! ▌ ⊟ ⇨ BAJS [L] Ø

bajsika ▸ 'ba:jsęka -e ž ⟨⟩ slabš. *debela ženska*: z u'mę:šən'mə krəm'pė:rjə pa či'žå:nə sə te 'tå:kə 'ba:jsękə nar'dilę ▌ ⊟ ⇨ BAJSA [L] Ø

bajta ▸ 'ba:jta -e ž ⟨⟩ 1. *bajta* |*majhna, preprosta hiša*|: 'tə ja p'rę: 'ba:jta b'ła:, 'pṵo: sə jə pa pə'da:rlę pa 'xišə nar'dilę 2. *bajta* |*zasilno, občasno prebivališče, navadno leseno*|: 'vəlcer-ska 'ba:jta ▪ u pła'ninę smə ṵ 'ba:jtę 'živelę 3. *hiša* |*stavba*|: 'sė:dn̥dęz'd'ga 'lė:ta smə 'ba:jtə ṵmet'vå:lę ▪ 'təm sma 'pṵo: kə'på:ła za 'ba:jtə 4. *družinska skupnost, družina*: pr̥ 'tis'tę 'ba:jtę

ˈmaːra ˈbẹt pa ˈxədə ˈživet ● otr., kot igra [*Kr*, *Ko* **iti se bajte** ([= *Bo* **iti se za bajte**) **s** kom *loviti se s kom*: ˈpeːmə se ˈbaːjte ▪ za ˈbaːjte smə se šˈlẹ ▪ ˈti [ˈmåːž ˈbaːjtə ([= sẹ ˈbaːjta) ▪ ˈbaːjtə sẹ ˈdu̯oːbˈu ▪ ˈbaːjtə sm̥ tẹ ˈdaːu̯ ▪ z "ˈmi̯xə sma se šˈła: ˈbaːjte ▌ [=] k 3–4 ⇨ HIŠA [K] *Z izštevalnico otroci izberejo nekoga, ki je* ˈbaːjta. *Ta potem lovi, tistemu, katerega se dotakne, zakliče* ˈbaːjta, *in ta potem lovi naslednji.* [L] +

bajtar ⇨ BAJTER

bajtati ▸ ˈbaːjtat -əm nd. ⟨⟩ *med kopánjem opirati z lesom*: pˈrọːkẹ ˈmaːrəš ˈbaːjtat, se pa na u̯ˈsiple ▌ [L] +

bajter ▸ ˈbaːjter -tẹrja m živ. ⟨⟩ *bajtar*: ˈkək se ˈnȯːsẹ! čə bẹ ˈbė:u̯ ˈbaːjter, bẹ na ˈrė:ku ▌ [=] BAJTNER [L] Ø (+ *bajtar*)

bajterski ▸ ˈbaːjtẹrs'kẹ [-terska -ə ([in -tẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tẹrs'kẹga⟩ *bajtarski*: ˈbaːjtẹrs'kẹ u̯tˈru̯oːcẹ smə bˈlẹ ▌ [=] BAJTNERSKI [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bajtarski*)

bajtner ▸ ˈbaːjtner -t'nẹrja m živ. ⟨⟩ star. *bajtar* ▌ [=] ⇨ BAJTER [L] Ø

bajtnerski ▸ ˈbaːjt'nẹrs'kẹ [-nerska -ə ([in -nẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nẹrs'kẹga⟩ star. *bajtarski* ▌ [=] ⇨ BAJTERSKI [L] Ø

baker ▸ ˈbåːkər -kra m ⟨⟩ NŠ *baker* pə ˈkȯːk ja ˈkẹː ˈbåːkər ˈdẹː, za žˈli̯eːbe? ▌ [=] KUFER² [L] +

bakla ▸ ˈbåːkła tudi ˈbåːkle -le ž ⟨rod. mn. -kəl⟩ *bakla*: ˈbåːkle smə ˈmė:lẹ, kə smə šˈlẹ na "ˈbaːrdə ▌ [L] +

Bakove grebljice ▸ "ˈbåːkọve gˈrẹːbəlce -vẹx -bəlc ž mn. ⟨⟩ KR. I. |*Šmartno ob Dreti*|: na "ˈbåːkọvẹy gˈrẹːbəlcex sə bˈrị̈taf narˈdilẹ, kə ja pˈrẹː ˈbė:u̯ kọl šˈmaːrčke ˈcė:rkve ● *Kr*, *RM*, *ŠD*, *Vo* šalj., star. **iti** ipd. **na Bakove grebljice** *umreti*: ˈnaːu̯bọ ˈdọːgə, m pa ˈšọː na "ˈbåːkọve gˈrẹːbəlce ([=] ⇨ UMRETI) ● *Kr*, *RM*, *ŠD*, *Vo* šalj., star. **nesti** ipd. koga **na Bakove grebljice** *pokopati koga (na pokopališču v Šmartnu ob Dreti)*: na "ˈbåːkọve gˈrẹːbəlce pte me ˈni̯eːsˈlẹ, pa ˈbọː ▌ ⇨ BRITOF [L] Ø

bakren ▸ bakˈreːn -a -ə (in -ˈrẹː-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ˈreːŋga (in -ˈrẹː-) in -ˈrẹːnẹga, daj. ed. m. sp. -ˈrẹːn'mə in -ˈrẹːnẹmə⟩ *bakren*: bakˈrẹːne žˈli̯eːbe bẹ ˈraːt ˈkupˈu ▌ [=] KUFRAST [L] +

bal ▸ ˈbåːl -ła m ⟨⟩ ● **floserski bal** *flosarski bal* |*tradicionalna prireditev na Ljubnem ob Savinji s prikazom splavarskih šeg*|: a sẹ ˈbė:u̯ na fˈlȯːsẹrs'kẹmə ˈbåːłə? ([=] FLOSERSKI m) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bala ▸ ˈbåːła -le ž ⟨⟩ *bala* |*zvito blago, seno*|: bˈła:gə ja na ˈbåːle naˈvi̯tə ▪ pə dˈvẹː ˈbåːlẹ naˈeːŋkr̥t ja ˈnė:su ▪ ˈsi̯eːnə u̯ ˈbåːle zˈvijajə pa jəx ˈkaː ˈtaːk na tˈraːu̯ni̯kə pəsˈtijə ▌ [L] +

balanca ▸ baˈłåːnca -e ž ⟨⟩ *krmilo pri kolesu ali motornem kolesu*: ˈcė:ker na baˈłåːncə u̯ˈbẹːsẹ ▪ baˈłåːncə mẹ ja zaˈsukałə ▌ [=] GREMENAL [L] SSKJ, SP 1962

balande ipd. ⇨ BALONDE ipd.

baldrijan ▸ ˈbaːldriˈjåːn -a (in -dərˈjåː-) m ⟨⟩ *baldrijan* **a** |*rastlina*| **b** NŠ |*tinktura*|: ˈbaːldriˈjåːn tẹ bọ pəˈmåːgọ ▌ ⇨ ŠPAJKA [L] SSKJ, SP 1962

baldrijanov ▸ ˈbaːldriˈjåːnọ [-va -ə (in -dərˈjåː-; [*Bo* tudi -nav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nọga⟩ *baldrijanov*: ˈbaldriˈjåːnọve ˈkåːpəlce ▌ [L] SSKJ, SP 1962

balet ipd. |kartonček| ⇨ BOLET ipd.

baletka ▸ baˈlẹːt'ka -e ž ⟨⟩ *baletka*: pəgˈlė:dẹ ˈjə, baˈlẹːt'kə ● poud., nav. za ženske **biti gibčen ko baletka** *biti zelo gibčen*: "rẹˈnåːta ja ˈgipčna ˈkə baˈlẹːt'ka ▌ [L] SSKJ, SP 1962

balirati ▸ baˈlė:rat -əm d.+nd. ⟨⟩ nov. b. kaj *zviti, zvijati predvsem seno v balo, bale*: ˈsi̯eːnə bẹ ˈdaːła baˈlė:rat, kə bẹ baˈlė:rọ kagˈdọː ▪ ˈłåːnẹ (*tj. leta 1993*) sə zaˈcė:lẹ baˈlė:rat – pˈrẹː ˈtaːk ˈni̯sə ▌ [L] Ø (BSJ)

▸ **baliran** ▸ baˈlė:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ nov. *zvit v balo, bale, predvsem seno*: ˈfȯːtər ˈmåːjə baˈlė:rən ▌ [L] Ø

balirka baˈlė:rka -e ž ⟨⟩ nov. *stroj za oblikovanje bal sena* ▌ [L] Ø

balkon ▸ balˈkọːn -a m ⟨⟩ *balkon* |*pri hiši*|: ˈcọːte ˈni̯eːs' na balˈkọːn ▌ [L] +

balkonček ▸ balˈkọːnčək -čka m ⟨⟩ otr., manjš. *balkonček*: pr̥ ˈxišə ˈmaːrəš‿ːa balˈkọːnčək naˈri̯sat ▌ [L] SSKJ, SP 1962

balon ▸ baˈłọːn -a m ⟨⟩ **1.** *balon* **a** |*otroška igrača*|: baˈłọːn mə ja ˈkupˈu **b** |*okrogla naprava za zračno plovbo*|: z baˈłọːnə se ja u̯ ˈłəft uzˈdignˈu **2.** *alkotest*: a ja baˈłọːn s"ˈpė:ʒ‿ˈ()i̯eːlen gˈrå:tọ? **3.** sleng. *(velika) dojka*: pəgˈlė:dẹ, ˈkåːke bałọːne ˈmå: ˈtistale ˈtəmle ▌ [=] k 3 ⇨ ZIZEK [L] +

balonar ⇨ BALONER

balonček ▸ baˈłọːnčək -čka m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *balonček*: baˈłọːnčka mẹ ˈkupẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

balondati ▸ baˈłəndat bałənˈdåːm nd. ⟨baˈłəndẹ -te; baˈłəndọ bałənˈdåːła -ə⟩ slabš. **1.** *hoditi* |*premikati se*|: čə u̯ˈkọːlẹ

bałən'dåː, sę 'taːk na 'móːra 'kupęt 'čęːu̯lǫ **2.** *iti* |*premikati se*|: pə saˈłåːtə sm̩ balən'dåːła, bę pa xˈmåːłə 'påːdła ▌ [=] k 1 ⇨ HODITI; k 2 ⇨ ITI [L] Ø

balonde ▶ baˈłənde bałən'dèːta m živ. ⟨⟩ slabš. *neumen, nespameten moški*: te baˈłənde bǫ u̯'sə sˈtǫːku ▪ pə'måːgę sę s' tęmə bałən'dèːtə! ▪ 'kèː sę ja 'kęː tęga bałən'dèːta 'naːšła ▪ zmer. 'ǫː, 'ti prakˈlèːtę baˈłənde pr̥smə'jaːnę! ▌ [=] ⇨ PRISMODE m [L] Ø

balonde ▶ baˈłənde bałən'dèːta s živ. ⟨mn. bałən'dèːtę -ǫ ‖ -u m⟩ slabš. *neumen, nespameten moški*: ut 'kǫːc‿()e ja 'kęː tə baˈłənde u̯'zèːłə? ▪ zmer. 'ni̯eːxę, baˈłənde pr̥smə'jaːnə! ▌ [=] ⇨ PRISMODE m [L] Ø

baloner ▶ baˈłǫːner -nęrja m ⟨⟩ *balonski plašč* ▌ [L] Ø (SSKJ *balonar* ≠)

bam ▶ 'baːm medm. ⟨⟩ otr. *bam* |*posnema nizki glas zvona*|: 'baːm 'baːm 'baːm – 'taːg zvəˈni ▪ 'bi̯m 'baːm 'bǫːm zvəˈni zˈvǫːn ▌ [L] SSKJ

bana ▶ 'båːna -e ž ⟨⟩ *banja, kopalna kad*: a sę 'båːnə u̯'męu̯? ▪ a se bəš u 'båːnę u̯'mi̯vǫ? ▌ [L] Plet. (+ *banja*)

banana ▶ baˈnåːna -e ž ⟨⟩ *banana* |*tropski sadež*|: nə 'ki̯łə baˈnåːn pr̥'ni̯eːsę ▪ ud baˈnåːne (*bananin*) uˈłup ▌ [L] +

bananin ▶ baˈnåːnęn -a -ə (in -ni̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęnga (in -ni̯-), daj. ed. m. sp. -nęn'mə (in -ni-)⟩ nov., redk. *bananin*: baˈnåːnęn 'ʒus (: uˈłup) ▌ [L] SSKJ

bančen ▶ 'båːnčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ ● ⇨ bančen KREDIT ▌ [L] SSKJ, SP 1962

banda ▶ 'båːnda -n'de ž ⟨⟩ **1.** slabš. *druščina, družba*: u "maːri̯'bǫːrə ja z nę 'båːndę kˈråːdu **2.** NŠ, slabš. *ničvredni ljudje*: na 'ǫːpčinę ja na 'såːma 'båːnda ▪ prǫkˈlèːta 'båːnda xuˈdičǫva! ▪ 'båːnda 'jåːsna, a nas 'misˈ‿jə 'či̯st ub gˈnåːr spˈråːvęt! ▪ zmer. 'vi sˈte 'båːnda! ▌ [=] k 1 ⇨ DRUŠTNJA [L] +

bandera ▶ banˈdi̯eːra -a (in bən-) ž ⟨⟩ *bandero*: a bəš 'ti 'jutr̥ banˈdi̯eːrə 'nu̯oːsˈu? bənˈdi̯eːra se 'ri̯eːča tisˈtę zasˈtåːvę u̯ 'cèːrkvę ▌ [=] BANDERO [L] +

bandit ▶ banˈdi̯t -a m ⟨im. mn. -ˈditę⟩ slabš. **1.** med narodnoosvobodilnim bojem s stališča Nemcev *partizan*: sə pa 'paːršlę "nęːmcę, sə pa spraškˈvåːlę, čə 'måːmə 'kęː banˈdi̯tǫ pr̥ 'xišə **2.** redk. *ničvreden moški*: tizˈdˈga banˈdi̯ta xuˈdič 'nęː u̯'zèːme ▪ zmer. 'ti banˈdi̯t xuˈdičǫ! ▌ [L] +

bangelem ▶ bənˈgèːlęm (in -lm̩) -lma m ⟨⟩ ***Bo*** *oltar na prostem pri procesiji na praznik rešnjega telesa (ali na prvo nedeljo po njem)*: də 'paːrvęga bəŋˈgèːlma bǫ 'žə šˈłə, 'pu̯oː se pa 'nęč na 'vęː ▌ [=] VANGELEM [L] Ø

banger ▶ 'båːŋger -gęrja m ⟨⟩ ***Do*** star. *podboj, predvsem njegov zgornji, prečni del*: səm pa 'taːk u 'båːŋger tˈrę:šu, da se mę ja 'kaː 'čaːrnə narˈdi̯łə ▌ [=] ⇨ PODOJE [L] Plet. (SSKJ, Plet. *bangar*)

banika ▶ 'båːnęka -e ž ⟨⟩ manjš. *banjica* |< BANA|: a sę 'båːnękə žə naš'tèːlǫ? ▌ [L] Ø (+ *banjica*)

banja ⇨ BANA

banjica ⇨ BANIKA

banka ▶ 'båːŋka -e ž ⟨⟩ *banka* **a** |*ustanova*|: ▪ u̯'sə ja z 'båːŋke u̯zˈdignˈu pa jə ja čaz 'mi̯eːjə pə'tèːgnˈu ▪ na 'båːŋkę 'deːła ▪ krę'di̯t ud 'båːŋke (*bančno posojilo*) ▪ 'måːrke måː ⌈ na 'båːŋkę (⌈ = u 'båːŋkę = star. na kˈnigę = zastar. u 'kåːsę) **b** |*zgradba*|: upə'teːka u̯ "mə'zèːrjə ja 'zåːʒ'‿()a 'båːŋkę ▌ [L] +

bankovec ⇨ papirnaten GNAR

bankrot ▶ baŋkˈrǫːt povdk. ⟨⟩ šalj., nov. *brez denarja*: "'jóːža ja 'bèːu̯ baŋkˈrǫːt, 'taːg da sm̩ 'jaːs 'pu̯oː pˈłåːčǫ ▌ [=] ⇨ SUH [L] Ø (+ *bankrot* m)

bankrotirati ▶ baŋkrǫˈtèːrat -əm d. ⟨⟩ šalj., nov. *ostati brez denarja*: s"'pèːt sm̩ baŋkrǫˈtèːrała ▪ a 'tǫːle 'nęː 'kupęm? a bę 'råːdę, da baŋkrǫˈtèːrəm? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

banovina ▶ banəˈvi̯na -ˈvine ž ⟨⟩ *banovina*: 'čåːsę sə bˈleː banəˈvine ▌ [L] +

banovinsko ▶ banəˈvi̯nskə -ˈvinˈsˈkęga s ⟨⟩ NŠ, star. *(po drugi svetovni vojni nacionalizirano) ozemlje v Zgornji Savinjski dolini v lasti ljubljanske škofije* ▌ [=] ⇨ DRŽAVNO [L] Ø

bantrat ▶ bəntˈråːt -a -ə ⟨rod. ed. m. sp. -dˈga in -tęga, daj. ed. m. sp. -tˈmə in -tęmə⟩ slabš. *ki dela počasi, neučinkovito*: 'fufˈła ja bəntˈråːta 'žeːnska ▌ [=] ⇨ FUFLAT [L] Ø

bantrati ▶ 'bəntrat bəntˈråːm nd. ⟨'bəntrę -te; 'bəntrǫ bəntˈråːła -ə⟩ slabš. *počasi, neučinkovito delati*: 'kaː 'taːk sə 'nèːkę bəntˈråːlę 'ceːu̯ 'dèːn ▌ [=] ⇨ DELATI [L] Ø

baraba ▶ baˈråːba -e ž ⟨⟩ slabš. *malopridnež*: 'či̯st 'ǫːbična baˈråːba 'jaː ▪ pa 'kåː 'måːš s' tę baˈråːbę za ne 'pu̯oːsˈle? prǫkˈlèːta baˈråːba xuˈdičǫva! ▪ zmer. 'ǫː, 'ti baˈråːba 'jåːsna! ▌ [=] BARABIN, BARABUN, HULJA [L] SSKJ, SP 1962

barabica ▶ baˈråːpca -e ž ⟨⟩ manjš., slabš. *barabica* |< BARABA|: 'pusˈtę ga 'raːjšə, kə ja baˈråːpca ▌ [L] SSKJ, SP 1962

barabija ▶ bara'bija -a ž ⟨rod. mn. -'bi⟩ *malopridno dejanje*: 'tọ: s' tẹle'fọ:nəm ja bara'bija – 'tȯ:g za p'łå:čat! • 'kå:ke bara'bija z'gå:nẹjə! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

barabin ▶ bara'bịn -a m živ. ⟨im. mn. -'binẹ⟩ slabš., redk. *malopridnež*: bara'binẹ sə tis'tẹ 'pȯ:bẹ ▌ [=] ⇨ BARABA [L] SSKJ, SP 1962

barabun ▶ bara'bun -a m živ. ⟨⟩ slabš., redk. *malopridnež*: "'vọ:jkọ ja 'bė:ụ pa 're:z bara'bun ▌ [=] ⇨ BARABA [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *barabon*)

baraka ▶ ba'rå:ka -e ž ⟨⟩ *baraka*: 'jədẹ 'ša:jtṛgə 'ịskat – u ba'rå:kẹ ja ▌ [L] +

barantati ▶ ba'rəntat barən'tå:m nd. ⟨ba-'rəntẹ -te; ba'rəntọ barən'tå:ła -ə⟩ slabš., redk. *kupčevati, prekupčevati*: "'tȯ:na s 'šịf'pȯ:dnə barən'tå: • 'ta:k sə barən'tå:lẹ s' tis't'mẹ 'kụo:n'mẹ ▌ [L] +

baretka ▶ ba'rẹ:t'ka -e ž ⟨⟩ *baretka*: 'tå:kə 'le:pə r'dė:čə ba'rẹ:t'kə sẹ 'jəm'ọ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

barhant ipd. ⇨ PORHANT ipd.

barigla ▶ ba'rịgła in ba'rigle -'rigle ž ⟨⟩ **1.** *barigla* |*lesen ročni sodček*|: f'lȯ:-sẹrjə sə ba'rigle 'mė:lẹ s‿:ẹ'bȯ:j **2.** šalj. *steklenica* |*posoda*|: 'vidẹm "'tȯ:na s' tis'tẹ ba'riglẹ 'xụo:dẹt ▌ [=] k 2 ⇨ FLAŠA [L] +

bariti ▶ 'bå:rət (in -rt) -əm nd. ⟨'bå:rə (in 'bå:r) -rte; 'bå:ru -rła -ə⟩ *obarjati*: g'lịx kła'bå:se 'bå:rmə ▌ [=] ⇨ OBARJATI [L] Ø

barka ▶ 'bå:rka -e ž ⟨⟩ ● šalj. **voziti barko** *pijan se opotekati*: 'nə, 'na:š pa 'dụo:ns‿()'pė:d 'bå:rkə 'vəzẹ ▌ [L] +

baron ▶ ba'rȯ:n -a m živ. ⟨⟩ iron. *kdor se dela imenitnega*: pər'nịe:s'te 'nå:šmə ba'rȯ:nə g'rȯ:z'd'ja ● šalj. **iti** (= goditi se ipd.) komu **ko baronu** *imenitno se goditi komu*: se tẹ gə'dị 'ta:k‿()ə kåkmə ba'rȯ:nə ([=] iti komu ko GENERALU (= GROFU = KOPROLU)) • šalj. **ležati** ipd. **ko baron** *imenitno ležati*: ụ tẹ 'pȯ:js'tẹlẹ bəš 'lịe:žọ kə ba'rȯ:n • sẹ'di nət u 'va:-zə kə ba'rȯ:n ([=] ležati ko GENERAL (= GROF = KOPROL) ▌ [=] GENERAL, GROF, KOPROL [L] +

barutana ▶ barə'tå:na -e (in bə-) ž ⟨⟩ *Bo tovarna smodnika*: u "'kå:mnẹkə ụ bərə-'tå:nẹ 'de:ła ▌ [=] PURFELJFABRIKA [L] Ø

barva ▶ 'bå:rva -e ž ⟨rod. mn. 'bå:ru⟩ narašč. *barva* **1.** |*lastnost predmeta*|: 'be:ła 'bå:rva • 'a:ụtə ja pa 'bå:rve 're:s 'lẹ:pe • 'bå:rve se 'tịe:peta (*se ne ujemata*) **2.** |*naravna obarvanost kože, obraza*|: 'fa:jn 'bå:rvə 'må:š **3.** |*sredstvo*|: 'bå:rva za radẹ'jå:tọrja ▌ [=] FARBA [L] +

barvast ▶ 'bå:rvast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tẹga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tẹmə in -s't'mə⟩ narašč. **1.** *barven*: 'bå:rvasc‿()'vin'čnẹk **2.** *barvast* |*ki se mu da drugačna barva, kot jo ima navadno*|: 'bå:rvast pa'pė:r **3.** *pisan*: u tis'tẹ 'få:rbas'tẹ 'kiklẹ bm̩ š'ła: ▌ [=] ⇨ FARBAST; k 1 ⇨ BARVEN; k 3 ⇨ PISAN [L] +

barvati ▶ 'bå:rvat -əm nd. ⟨⟩ narašč. *barvati* |*prepajati, pokrivati z barvo*|: 'cọ:te sm̩ 'bå:rvała • 'ła:sẹ sẹ 'bå:rva ▌ [=] ⇨ FARBATI [L] +

barven ▶ 'bå:rvən (in -rụn̩) -rụna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rụnẹga⟩ narašč. *barven*: 'bå:rụn̩ 'filẹm (: s'vin'čnịk) • 'bå:rụna k're:da (: s'lịka : tẹlẹ'vizija) ▌ [=] ⇨ FARBEN [L] +

barvica ▶ 'bå:rvẹca (in -vị-) -vẹce (in -vi-) ž ⟨⟩ narašč. **1.** mn. *barvice*: a 'må:ž 'bå:rvẹce s‿:ẹ'bȯ:j? • və'dẹ:ne 'bå:rvẹce **2.** *barvni svinčnik*: pə'sọ:d' mẹ zẹ'lịe:-nə 'bå:rvicə ▌ [=] ⇨ FARBICA [L] +

bas ▶ 'bå:s -a m ⟨⟩ *bas* |*glas*|: 'bå:s ja te 'nizeg‿()'łå:s • "'jå:nes 'pụo:ja 'bå:s ([=] BASIRATI) ▌ [L] +

basati ▶ 'bå:sat -šam nd. ⟨'ba:šə (in 'ba:š) -šte; 'bå:sọ -sała -ə⟩ **1.** *basati* |*s silo polniti, tlačiti*|: 'kå: pa 'bå:šaš u 'tȯ:r-bə? • 'nịe: sẹ plẹ'nice ụ 'us'te 'bå:sat ([=] ⇨ FILJATI)! **2.** čustv. b. koga/kaj *pretirano hraniti koga/kaj* |*dajati hrano*|: 'ta:k sə me 'bå:salẹ š‿či'žå:nẹ, da sm̩ jəm s'kụo: 'pọ:knła ● ⇨ za CAJT me baše • ⇨ za GNAR me baše ▌ [=] k 2 ⇨ FILJATI [L] +

▸ **basati se** ▶ 'bå:sat se -šam se nd. ⟨⇨ BASATI⟩ **1.** *tlačiti se, riniti se*: ụ 'a:ụtọ'bus sə se 'bå:salẹ **2.** čustv. b. se s čim *pretirano, pohlepno jesti kaj*: 'nịe: se 'vịe:ʒ 'bå:sac‿() pə'ticẹ ▌ [=] k 1 GUŽBATI SE, GUŽVATI SE; k 2 ⇨ JESTI [L] +

basirati ▶ ba'sė:rat -əm nd. ⟨⟩ *peti bas*: "d'ra:gọ ja 'fa:jn ba'sė:rọ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

basta ▶ 'bå:sta ⟨⟩ ● čustv., redk. **pa basta** *in konec* |*izraža odločnost, nepopustljivost*|: 'ta:g 'bọ:, k sm̩ 'rė:ku, pa 'bå:sta! ([=] ⇨ pa KONEC) ▌ [L] SSKJ

baš ▶ 'ba:š ⟨⟩ polcit. ● čustv., redk. **baš me** (: te : ga : jo : jih) **boli** (= briga) *vseeno mi je*: 'ka:r 'nẹ: g'rė:, 'ba:š mẹ 'bọ:-li • 'ba:š tẹ 'bọ:li, 'kək ja s 'pȯ:bə • 'un' bọ na'rė:d'u pə 'sụo:jə, 'ba:ž ga 'bọ:li • 'ba:š jə 'bọ:li za ụt'rụo:ka • 'ba:š jịɣ bọ:li za 'må:mə ([=] ⇨ VSEENO) ▌ [L] Ø

bašteta ▶ baš'te:ta -'tẹ:te ž ⟨⟩ zastar. *pašteta* **a** NŠ |*jed*|: 'ča:sẹ smə baš'te:tə 'så:mẹ 'duo:mẹ 'de:łalẹ **b** |*konzerva s pašteto*|: dẹ'sė:d baš'te:t ja 'kup'u – 'še:st jəx ja ụk'ra:j 'va:rgu, š'tė:r sə b'le: pa 'duo:bra ▌ [=] ⇨ PAŠTETA [L] Ø (+ *pašteta*)

bat ▶ 'bå:t -a m ⟨⟩ *bat* **1.** les. |*leseno orodje*| **2.** strojn. |*strojni del*| ▌ [L] +

bata ▶ 'bå:ta -e ž ⟨⟩ star., redk. **1.** NŠ *vata* |*skupek bombažnih vlaken, ki so* **a** *očiščena*|: 'bå:tə mə 'da:lẹ na d'rẹ:ụcẹ ▪ 'bå:tə ja 'jəm'ọ ụ‿u'šẹ:sex **b** *neočiščena*|: u 'kọ:trə ja 'bå:ta **2.** *(oblikovan) kosem, zavoj vate*: tə ụk'rọ:głə 'bå:tə bẹ 'ra:t ▌ [=] ⇨ VATA [L] SSKJ, SP 1962

bataljon ▶ batal'jọ:n -a m ⟨⟩ **1.** *bataljon* |*vojaška enota*| ● čustv. **cel bataljon** česa *veliko (ljudi ipd.)*: 'ce:ụ batal'jọ:n jəx ja b'łə pr̥ 'tis'tẹ 'xišə ([=] ⇨ cela RAJDA česa) ▌ [L] +

batarija ▶ bata'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ **1.** *električna žepna svetilka*: bata'rija na s'vẹ:tẹ 'vi̯e:č ▪ u'łọ:žəg za bata'rijə (*baterijski vložek*; [=] ⇨ VLOŽEK) **2.** *baterijski vložek*: bata'rijə za 'urə 'ma:rəm 'nụo:və 'duo:bẹt ▪ 'a:ụtə ja na bata'rija ▪ uk'rọ:gła bata'rija ▪ płaš'nå:ta (= š'tė:rvəg'łå:ta) bata'rija (*štirioglat baterijski vložek z napetostjo 4,5 volta*) ▌ [=] ⇨ BATERIJA; k 2 ⇨ VLOŽEK [L] Ø

bateranka ▶ ba'te:rəŋka -e ž ⟨⟩ star. *z vato podloženo krilo*: 'ča:s'‿()ə 'žẹ:n's'ke ba'te:rəŋke 'nọ:s'le ▌ [L] SSKJ, SP 1962 *batiranka*

baterija ▶ bat'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ **1.** *električna žepna svetilka*: bat'rija s'ła:bə s'vẹ:tẹ ▪ 'urə na bat'rijə 'må: ▪ u'łọ:žəg za bat'rijə (*baterijski vložek*) **2.** *baterijski vložek*: pr̥'ni̯e:sẹ š‿()ta-'cune nə płaš'nå:tə (= š'tė:rvəg'łå:tə) bat'rijə (*štirioglat baterijski vložek z napetostjo 4,5 volta*) ▌ [=] ⇨ BATARIJA; k 2 ⇨ VLOŽEK [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

baterijski |baterijska svetilka| ⇨ BATERIJA; |baterijski vložek| ⇨ VLOŽEK

batina ▶ 'bå:tẹna (in ba:-; in -ti̯-) -e (in -ti-) ž ⟨⟩ nav. mn., čustv. *(močen) udarec*: a sẹ s''pė:d 'bå:tine 'få:sọ, 'ə? ● ⇨ biti BOG i batina ● poud. **biti mrzlo** (= vroče) **ko batina** *biti zelo mrzlo*: 'vənẹ ja pa 'ma:rzłə kə 'ba:tẹna ▌ [L] +

batiranka ⇨ BATERANKA

bati se ▶ 'ba:t (***Bo***, drugod star. 'bå:t) se bə'jim se tudi bə'i̯m se redk. 'bi̯m se nd. ⟨redk. ed.: 2. os. 'biš se, 3. os. 'bi se, mn. 'bi̯mə se 'bite se 'bijə se, dv. 'bi̯ma se 'bi̯ta se 'bi̯ta se; 'bọ:j se -te se; 'ba:ụ se 'ba:łə (predvsem ***Bo***, drugod star. 'bå:łə) se -ə se⟩ **1. a** *bati se* |*čutiti strah*|: 'ma:ma sə se pa 'ba:lẹ. 'ma:me ja b'łə pa st'rå:x ▪ 'ni̯e: se 'ba:t ▪ "'ti̯tə se ja 'ba:ụ, da bẹ ga "'rusẹ na'på:d'lẹ ▪ 'bå:łə səm 'se:, da bẹ se dẹk'lė:tə 'kẹ: na nar'di̯łə **b** b. se koga/česa *bati se koga/česa* |*čutiti strah*|: 'vọ:ka se ja 'ba:łə ▪ 'vẹ:š, "meri̯'kå:nọ sə se pa 'ba:lẹ ▪ xẹ'na:ụs'kẹga čłə'vė:ka se ja za 'bå:t **c** |*čutiti spoštljiv strah*|: nə-'bi̯e:ŋga d'ruga se na bə'ji kə 'a:te **2. a** b. se česa *bati se česa* |*s strahom pričakovati kaj neprijetnega*|: 'ni̯smə se 'ba:lẹ 'vọ:kọ ▪ na 'bọ:jte se ụrə'čine ▪ bə'i̯m se 'va:rtat u 'zẹt **b** b. se koga/česa |*ne želeti si, ne marati*|: te ba'rå:be se pa 're:z bə'i̯m **3.** z nedoločnikom kot predmetom *bati se* |*ne imeti dovolj poguma*|: tis'tẹ "x'ra:vac‿()e ja pa 'ba:ụ 'jəd‿()a-'mọ: **4.** b. se za koga/kaj *biti v skrbeh za koga/kaj*: za 'xišə se bə'ji̯m ▪ 'kək se bə'ji za 'čẹ:ụle! ▪ za ụt'rụo:ka səm se 'bå:łə, a 'bọ: 'kẹ: z 'nẹmə a 'na:‿bọ **5.** čustv. *meniti, misliti*: na 'bọ:j 'se:, da bṛ̩ 'vė:čnə 'živeła ● ⇨ bati se koga/česa ko HUDIČ križa ● iron. **ni se za bati, da ...** *ni se treba bati, da ..., ni bojazni, da ...*: se 'ni za 'bå:d,‿:a bẹ pə'må:gała ▌ [=] k 1 BOJATI SE, BOJIKATI SE, CVIKATI; k 1–2 ⇨ ŠAJHATI SE; k 5 ⇨ MISLITI [L] +

bato ⇨ OPA, bato

bavbav ▶ 'ba:ụ'ba:ụ – m ⟨⟩ otr., nov. *bavbav*: 'čuvẹ, da te 'na:‿bọ 'ba:ụ'ba:ụ pə-'je:du (: ụ'zė:ụ) ▌ [=] ⇨ BAVEC [L] SSKJ, SP 1962

bavec ▶ 'ba:ục -a m živ. ⟨⟩ otr. *bavbav*: čə 'na:‿bəš p'ri̯dṇ, bọ 'ba:ục 'pa:ršu pa te bọ pə'je:du ▪ 'le: 'xụo:dẹ ša 'vənẹ, bəš x'må:łə 'ba:ụca 'vid'ọ! ▌ [=] BAVBAV [L] Plet.

baviti se ▶ 'bå:vẹt se -ẹm se nd. ⟨mn. 'ba:ụmə se itd.; 'bå:vẹ se 'ba:ụte se; 'bå:v'u se 'ba:ụła se -ə se⟩ *ukvarjati se*: š‿'če:mə se pa 'bå:vẹš? ▪ s 'tå:kmə se 'ba:ụmə, da g'nå:r 'ni̯e:se ▪ š‿()'vė:rcə se 'bå:vẹ ▌ [=] PEČATI SE [L] +

bavtara |loputna vrata| ⇨ FAVTNER

baza ▶ 'bå:za -e ž ⟨⟩ šalj. *zbirališče*: u‿ušta'rijə 'må:jə 'bå:zə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bazen ▶ ba'ze:n -a (in -'zẹ:-) m ⟨im. mn. -'zẹ:nẹ⟩ *bazen* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bazenček ▶ ba'zẹ:n'čək -čka m ⟨⟩ manjš.

bazenček: ba'ze:n sə sẹ̯ nar'dilẹ̯, 'nə, 'bəl ba'zẹ:n'čək ▪ živ., otr. a g'rė:š u ba'zẹ:n'čka? ▌ [L] SSKJ

be ▶ 'be: medm. ⟨⟩ čustv., (večkrat) ponovljen *izraža zavračanje*: 'be: 'be: 'be:, 'sẹ: 'ni 're:s ▪ 'be: 'be: 'be: 'be:, 'nie̯: ga 'nə s'ra:t! ▪ {A} 'nå:šmə 'må:čkə 'då:jəjə 'mišə. {B} 'a:, 'be: 'be: 'be:! ▌ [=] BA, BEDI, DAJ medm., PALE ne, SELE ne [L] SSKJ ≠

becirk ▶ bẹ'cė:rk -a m ⟨⟩ NŠ *območje, predel*: "s'ta:nọ 'må: u̯ "mə'zė:rjə 'xišə u 'tis't'mə bẹ'cė:rkə kə "i̯van ▌ [=] ⇨ KONEC [L] Ø

bečeeska ▶ bẹ'čẹ:'e:ska (in -'ẹs:-) -'ẹ:s'ke ž ⟨⟩ redk. *kosilnica BCS* ▌ [=] ⇨ BEČESKA [L] Ø

bečela ▶ bẹ'če:ła -'čẹ:le ž ⟨⟩ ***Bo***, drugod redk. *čebela*: bẹ'čẹ:le g'rė:də 'vən ▌ [=] ČEBELA [L] Plet. [Tominšek 1903: 10: »Lekše, „Dom in Svet" I 153 navaja to besedo [namreč d͡ʇkl̥ – P. W.] za gorenjo savinjsko dolino; beseda čebew, ki jo navaja za isto dolino, se izgovarja v našem narečju skladno z našim pravilom: bъčél.«]

bečelnjak ▶ bẹčọ'n'å:k -a m ⟨⟩ ***Bo***, drugod redk. *čebelnjak*: a ja 'a:te bẹčọ'n'å:g žə na'rė:d'u? ▌ [=] ČEBELNJAK [L] Ø

bečeska ▶ bẹ'če:ska (in -'čẹ:-) -'čẹ:s'ke ž ⟨⟩ *kosilnica BCS*: a sẹ 'ti 'jəm'ọ bẹ'čẹ:skə? ▌ [=] BEČEESKA [L] Ø

bečevbut ⇨ BUČEVBUT

bedak ▶ be'då:k -a (in bẹ-) m živ. ⟨⟩ redk. *bedak*: a 'mis'lẹž, da sm̩ be'då:k? ▪ zmer. 'ka: 'jədẹ̯ z 'nė:, be'då:g 'butas'tẹ! ▌ [=] ⇨ BUTELJ [L] +

bedarija ▶ beda'rija -a (in bẹ-) ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ *neumnost* |*govorjenje ali ravnanje*|: u 'tå:kməle u̯ 'kinọ 'xu̯o:dẹt ja pa 're:z beda'rija ▪ na g'va:rə 'nə 'tå:kẹɣ beda'ri ▌ [=] ⇨ NEUMŠČINA [L] +

bedati se ▶ 'bė:dat se -əm se (***Bo*** 'bəd-) nd. ⟨⟩ čustv., redk. b. se s kom **a** *prepirati se s kom*: z "m'łå:kẹrjəm se 'dẹ: za ti̯stə 'ni̯və 'bė:dəjə **b** *ruvati se s kom*: s 'pò:bəm se ja 'bədała ▌ [=] k a ⇨ KREGATI SE; k b ⇨ TRGATI SE ▌ [L] Ø

bedeti ▶ 'bie̯:det (***Bo*** 'bədet) ⌈ bẹ'di̯m (⌈ in be- ⌈ >) nd. ⟨'bie̯:dẹ (in 'bie̯:t') -t:e (***Bo*** 'bədẹ (in 'bət') -t:e); 'bie̯:d'ọ (***Bo*** 'bəd'ọ) ⌈ bẹ'dė:ła -ə⟩ *bedeti* |*biti buden*|: 'tie̯:č sə 'žẹ:n's'ke ce:łə 'nọ:č bẹ'dė:le pər 'nå:šə 'ma:mẹ, kə sə b'lẹ š'va:x ▌ [=] biti pokonci (⇨ BITI²) [L] +

bedi ▶ 'bẹ:dẹ medm. ⟨⟩ čustv. *izraža zavračanje*: 'bẹ:dẹ 'nə, 'sẹ: 'ni 're:s ▪ 'bẹ:dẹ ga 'nə łu̯o:mẹt ▪ 'bẹ:dẹ 'bẹ:dẹ ga s'ra:t ▌ [=] ⇨ BE [L] Ø

bedrce ⇨ BEDRČKO

bedrčko ▶ 'bie̯:dərčkə -a s ⟨⟩ manjš. *bedrce*: 'kurjəga pa 'ni̯sm̩ 'kup'u, kə ja 'jəm'ọ 'så:me 'bie̯:drčke ▪ a bəž 'zi̯pkə? ▌ [L] Ø

bedro ▶ 'bie̯:drə -a s ⟨rod. mn. -dər⟩ *bedro, stegno*: 'må: 'ta:k 'vọ:s'ke x'łå:ča, da se mə 'kite na 'bie̯:drax 'vid'jə ▪ 'kurjə 'bie̯:drə ▌ [=] STEGNJE [L] +

beemve ▶ 'bẹ:'ẹ:m'vẹ: -ja m živ. ⟨⟩ *avtomobil nemške tovarne BMW*: 'bẹ:'ẹ:m'vẹ:ja sẹ̯ 'mis'lẹ̯ 'kupẹt ▌ [=] ⇨ BEMVE [L] SSKJ 5: 1033

beenve ⇨ BEEMVE

befel ▶ bẹ'fẹ:l -ła in -e (in be-) m ⟨⟩ star. *ukaz, povelje*: ja 'pa:ršu pa bẹ'fẹ:l, da 'ma:rmə u̯'sẹ̯ 'jəd‿:a'mọ: ▌ [=] ⇨ KOMANDA [L] Ø

beg ▶ 'be:k -ga (in 'bẹ:-) m ⟨⟩ ● ***Kr*** šalj., redk. **daj pa v beg pa (h mami) domov pa pod kovter pa v jok** *izraža posmeh otroku, ki mu gre na jok*: 'de: (*zdaj*) pa u̯ 'be:k pa (x 'ma:mẹ̯) da'mọ: pa pət 'kọ:tr̩ pa u̯ 'jò:k • **v beg** *v beg* |*hitro umikanje*|: p'ri̯demə 'ka: b'li̯zə, sə 'žə zau̯s'ta:u̯lelẹ̯. »s'tọ:j!« sẹ've:da, 'mi pa 'ka: u̯ 'be:k! ▌ [L] +

begati ▶ 'be:gat -əm (in 'bẹ:-) nd. ⟨'bẹ:gẹ itd.⟩ *begati* |*nemirno hoditi sem in tja*|: 'kək smə 'be:galẹ̯ prad 'va:čə, kə se ga ja na'pi̯u̯ ▌ [L] +

begonija ▶ be'gọ:nẹja -a (in bẹ-; in -ni-) ž ⟨rod. mn. -ni⟩ *begonija*: 'kəg be'gọ:nẹja 'le:pə cvẹ'tijə! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bejžati ipd. ⇨ BEŽATI ipd.

bek ▶ 'be:k (in 'bẹ:k) povdk. ⟨⟩ star., redk. *proč, stran* |*izraža odmikanje, oddaljevanje od določenega mesta*|: 'dẹ: ja pa 'šọ: 'be:k ▪ 'nu̯o:ge 'må:š 'ta:k u'må:zəne, da jəɣ bəmə 'ka: 'be:g 'da:lẹ̯ ▪ {A} »'kå: s'te 'ri̯e:klẹ? {B} ja 'žə 'be:k (*je že bilo povedano, ne bom ponavljal*). ▌ [=] ⇨ PROČ [L] Ø

beka ⇨ FENKA

bekerica ▶ 'bẹ:kerca (in -kẹ-) -kẹrce ž ⟨⟩ *budilka*: 'bẹ:kerca me ja zbə'di̯łə ▪ u'gå:s'nẹ̯ 'bẹ:kercə ▪ naš'tė:lẹ̯ 'bẹ:kercə na t'ri ča'ta:rt na 'še:st ▌ [L] Ø

bekoner ▶ be'kọ:ner -nẹrja (in bẹ-) m živ. ⟨⟩ *bekon* |*prašič*|: 'kå:ke 'fa:jn bẹ'kọ:nẹrja 'må:jə! ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bekon*)

bekselj ▶ 'bẹ:ksẹl -na (in -s'l̩(-)) m ⟨⟩ *zamenjava partnerja pri plesu*: 'bẹ:ks'l̩ ja 'bė:u̯ ▪ ud 'ja:ŋga 'bẹ:ksl̩na də d'rujga ▪ klic pri plesu 'bẹ:ksẹl! (*znamenje za zamenjavo partnerja*) ▌ [L] Ø (Thesaurus 1982a *beksel*)

beksljati ▶ 'bẹ:ks'let -ẹm in ⌈ bẹks"lå:m (⌈ in be- ⌈ >) d.+nd. ⟨'bẹ:ks'lẹ -te; 'bẹ:ks'lọ -leła -ə in ⌈ bẹks"lå:ła -ə⟩ star. *zamenjati, menjati* |*dati, postaviti kaj na mesto, kjer je bilo prej drugo iste vrste*|: 'bẹ:ks'let 'gumə ▪ čustv. 'dė:da ja 'bẹ:ks'leła ● ⇨ beksljati BABE ko (ta stari) Plaznik konje ▌ [=] ⇨ ZAMENJATI [L] Ø (Thesaurus 1982a *bekslati*)

bekštajger ▶ 'bẹ:kš'ta:jger -gẹrja m ⟨⟩ ***Bo*** nav. mn. *težji, okovani gojzar*: 'bẹ:kš'ta:jgẹrjə sə b'lẹ 'bəl u'ba:u̯t'nẹ pa na 'pi̯e:tex sə 'mė:lẹ ž'ri̯e:ble, da sẹ pə 'lė:də 'li̯e:xkə 'xu̯o:d'u ▌ [=] ⇨ BERŠTAJGER [L] Ø

bel ▶ 'be:u̯ 'be:ła -ə (in 'bẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'bẹ:lẹga in ⌈ 'be:u̯ga (⌈ in 'bẹ:-)⟩ *bel* **1.** |*ki je take barve kot sneg ali mleko*|: 'zẹt ja 'be:u̯ ▪ s'ra:jca 'bẹ:le 'få:rbe **2.** |*ki je svetle barve*|: 'be:u̯ k'rəx ▪ 'be:ła 'kȯ:ža (: 'mọ:ka) ▪ 'be:łə 'vi̯nə ▪ 'bẹ:le (*svetlo sive*) 'ła:sẹ 'må: ▪ 'be:u̯ 'kå:mən (*na fino obdelan mlinski kamen*) ● ⇨ bela CESTA ● ⇨ bela HIŠA ● ⇨ bela NEDELJA ● ⇨ beli KEDEN ● ⇨ biti bel ko kislo MLEKO ● ⇨ iskati z LUČJO pri belem dnevu ● ⇨ pri belem dnevu (⇨ DEN) ● ⇨ to bo pa z belo KRAJDO v črn rajfnik za zapisati ▌ [L] +

▸ **belo** ▶ 'be:łə (in 'bẹ:-) prisl. ⟨⟩ *belo*: 'či̯zd 'be:łə ub'lẹ:čana 'xȯ:dẹ u̯'kọ:lẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **bela** ▶ 'be:ła (in 'bẹ:-) 'bẹ:le ž ⟨rod. mn. -lẹx⟩ **1.** *belka* |*belkasta krava, koza*|: 'nå:ša 'be:la ja bə'lė:na **2.** NŠ, čustv., star. *smrt* |*okostnjak*|: ta 'be:ła bọ 'pa:ršła pə 'mənę ▌ [=] k 2 ⇨ SMRT [L] SSKJ pod bel prid.

▸ **belo** ▶ 'be:łə (in 'bẹ:-) 'bẹ:lẹga in ⌈ 'be:u̯ga (⌈ in 'bẹ:-) s ⟨⟩ NŠ **1.** *belo oblačilo*: 'ta:k ja 'čė:dna, kə ja 'či̯st u 'be:u̯mə **2.** *beločnica*: u 'va:kə se tẹ na 'be:u̯mə 'žile 'vid'jə **3.** *obloga* |*belkasta snov na jeziku, v grlu*|: z jẹ'zi̯ka səm‿:ə 'be:łə sp'ra:u̯ła **4.** *kar je bele barve*: 'nė:kẹ 'be:u̯ga se 'vidẹ ● **gledati** (: pogledati) **s tem belim** *jezno gledati*: p'rọ: s' tẹmə 'be:u̯mə ja g'lė:dọ, kə ja 'ču, da ja 'nå:ša b'ła: ụd'lična ▪ čə "'mi̯ca s' tẹmə 'be:u̯mə pəg'lė:da – 'ti̯e:č pa 'ja:s 'ka: g'rė:m ▌ [L] SSKJ

belajštra ▶ bẹ'le:jštra -a (in be-) ž ⟨⟩ ***Kr*** slabš., redk. *neumno ali nespametno govorjenje, ravnanje*: 'a: sə b'le: ne bẹ'le:jštra! ▌ [=] ⇨ PRISMODIJA [L] Ø (Plet. *beleštra* ≠)

belček ▶ 'be:u̯čək -čka (in 'bẹ:-) m živ. ⟨im. mn. 'bẹ:u̯čkẹ⟩ *belogardist*: g'rė:ma pa g'rė:ma, 'a:jdẹ, sə b'lẹ 'žə 'bẹ:u̯čkẹ s"pė:t ▌ [=] BELOGARDIST [L] SSKJ, SP 1962

belčkan ▶ 'be:u̯čkən -a -ə (in 'bẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ ljubk. *bel, belcen*: 'licẹ ja 'mė:ła 'be:u̯čkənə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

belec ▶ 'be:u̯c -a (in 'bẹ:-) m živ. ⟨im. mn. 'bẹ:u̯cẹ⟩ čustv. *v belo oblečen človek*: pəg'lė:dẹ tẹga 'nå:žga 'be:u̯ca ▌ |konj| ⇨ ŠIMELJ [L] + ≠

belež ▶ 'bẹ:leš (in -lẹš) -lẹža m ⟨⟩ *belež* **a** |*z vodo mešano gašeno apno*|: 'bẹ:lẹš naš'tė:lẹ **b** |*tanka prevleka*|: 'bẹ:lẹš se 'łušə pa 'du̯o: lẹ'ti ▌ [=] k a APNO [L] +

beležiti ▶ bẹ'lẹ:žət -əm (tudi be- >) nd. ⟨bẹ'lẹ:žə (in bẹ'lẹ:š) -šte; bẹ'lẹ:žu -žła -ə⟩ redk. *zapisovati*: a sẹ s"pė:d bẹ'lẹ:žəš? ▌ [=] ⇨ PISATI [L] +

beležka ▶ bẹ'lẹ:ška -e (tudi be-) ž ⟨⟩ *beležnica*: bẹ'lẹ:škə sm̩ z'gub'u ▌ [=] BELEŽNICA [L] SSKJ (SP 1962, Plet. ≠)

beležnica ▶ bẹ'lẹ:žənca -e (tudi be-) ž ⟨⟩ redk. *beležnica* ▌ [=] ⇨ BELEŽKA [L] SSKJ, SP 1962

belfler ⇨ BELOFLORKA

belica ▶ bẹ'li̯ca -'lice ⟨⟩ *češnja belica*: bẹ'lice sə z'rė:le ▌ [L] +

belič ▶ bẹ'lič -a (in be-) m ⟨⟩ ***Bo*** **1.** NŠ, les. *beljava* |*svetlejši les na obodu debla*|: 'så:m čr̩'niʒ ga 'ja:, 'nęʒ bẹ'liča **2.** živ. *beličnik* |*jabolko*|: "płaz'ni̯k 'tud' 'må: 'jå:pke bẹ'liča ▌ [=] k 1 ⇨ BELINA; k 2 ⇨ BELIČNIK [L] + ≠

beličnek ▶ bẹ'ličnek -a (in be-; in -nẹ-) m živ. ⟨im. mn. -nẹkẹ⟩ redk. *beličnik* |*jabolko*| ▌ [=] ⇨ BELIČNIK [L] Ø

beličnik ▶ bẹ'ličnẹk -a (in be-; in -ni̯-) m živ. ⟨im. mn. -nẹkẹ (in -ni-)⟩ *beličnik* |*jabolko*| ▌ [=] BELIČ, BELIČNEK [L] SSKJ, SP 1962

belina ▶ bẹ'li̯na -'line (in be-) ž ⟨⟩ NŠ **1.** les. *beljava* |*svetlejši les na obodu debla*|: bẹ'li̯na ja u'ʒunẹ pr̩ x'rå:stə, kəs'tå:nẹ, 'imə pa ma'cė:snə ▪ bẹ'li̯na 'ma:ra 'jət 'vən (*beljavo je treba odstraniti*) **2.** ***Bo*** *motna tekočina z manjšo vsebnostjo alkohola, ki teče pri prvem in na koncu drugega kuhanja pri žganjekuhi*: čə bẹ 'gu̯o: š'n'ọ:ps 'kuxalẹ, bẹ'li̯nə p'rọ:kẹ pə'ži̯e:rajə ▪ bẹ'li̯na ja š'kọ:dna ▌ [=] k 1 BELIČ; k 2 ⇨ LUTRA [L] +

beliti[1] ▶ 'bẹ:lẹt (in -lt) -ẹm nd. ⟨'bẹ:lẹ (tudi 'bẹ:l) -lte; 'bẹ:lu -łła -ə⟩ *beliti* **1.** |*z beležem, belilom*|: 'pa:r‿naz 'bẹ:lmə 'kuxnẹ pa d'ne:u̯nə **2.** |*delati bolj belo*|:

ˈpu̯oː smə pa pˈłåːtnə ˈbẹːlːẹ **3.** |*odstranjevati lubje*|: {A} ˈkåː pa ˈåːte ˈdẹːła? {B} płataˈnice ša ˈbẹːlẹ • ˈbẹːlẹ se pa s ˈšẹːlẹrjə ● ⇨ DRVNICO bodo belili ▌ ⊟ k 1 ⇨ MALATI; k 3 LUPITI [L] +

beliti[2] ▶ ˈbẹːlẹt (in -lt) -ẹm nd. ⟨⇨ BELITI[1]⟩ *beliti* |*dodajati jedi maščobo*|: ˈnie̯ːkrəmˈpėːrja ˈvie̯ːʒ ˈbẹːlẹt • saˈłåːte ˈmåːnca sˈku̯oː ˈnẹč na ˈbẹːlẹ ▌ [L] +

beljak ▶ bẹˈlåːk -a (in be-) m ⟨⟩ *beljak* |*v jajcu*|: bẹˈlåːg ˈžixr̥ ˈjẹːš, rəmẹˈnˈåːka pa ˈnie̯ː ▌ [L] +

beljenje ▶ ˈbẹːlẹnẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *beljenje* |< BELITI[1] 1|: γ ˈbẹːlẹnẹ smə se pr̥šˈtėːlelẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

belka |krava| ⇨ BELA; |kobila| ⇨ ŠIMLJA

belocvet ▶ bełacˈveːt -a (in bẹ-; tudi ˈbeː- (in ˈbẹː-); in -ˈvẹː-) m ⟨im. mn. -ˈvẹːtẹ⟩ bot. *ivanjščica* ▌ ⊟ ⇨ MARJETKA [L] Ø

beloflorka ▶ bełafˈłọːrka -e (in bẹ-; in -łọ-) ž ⟨⟩ agr. *belfler* |*jabolko*| ▌ [L] Ø

belogardist ▶ bełọgarˈdi̯st -a (in bẹ-; tudi ˈbeː-; tudi ˈbẹː-) m živ. ⟨im. mn. -ˈdisˈtẹ⟩ *belogardist*: ˈtəm sə nas pa bełọgarˈdisˈtẹ u̯ zaˈsėːdə dəˈbilẹ • pr̥ ˈbeːłọgarˈdisˈtex ja ˈbėːu̯ ▌ ⊟ ⇨ BELČEK [L] SSKJ, SP 1962

belorož ▶ bełaˈrọːš -ža (in bẹ-; tudi ˈbeː-; tudi ˈbẹː-) m ⟨⟩ *Bo* bot. *ivanjščica* ▌ ⊟ ⇨ MARJETKA [L] Ø (Barle 1936: 197 *belrož*)

belouška ▶ bełọˈuška -e (in bẹ-) ž ⟨⟩ *belouška* ▌ [L] +

bemti ▶ ˈbẹːmti (in -tẹ) medm. ⟨⟩ kletv., redk. **1.** *izraža jezo, nejevoljo*: ˈbẹːmti, ˈkåː ˈxȯːdẹš ˈsie̯ːm! **2.** *izraža močno pokrepitev trditve*: ˈbẹːmti, ˈkȯːk ja bˈłə ˈgọːp! ▌ ⊟ k 1 ⇨ JEBEMTI; k 2 ⇨ PORKA [L] Ø

bemve ▶ ˈbẹːmʒˈvẹː -ja (in ˈbeː-) m živ. ⟨⟩ *avtomobil nemške tovarne BMW*: z ˈbẹːmʒˈvẹːjə se ˈvåːžə ▌ ⊟ BEEMVE [L] Ø

bencin ▶ bẹnˈcin -a (in be-) m ⟨⟩ NŠ **1.** *bencin*: ˈtåːŋk za bẹnˈcin • maˈtọːr na bẹnˈcin (*bencinski motor*) • ˈtọːle bẹ bˈłə tˈreːba pa z benˈcinə sˈpucat **2.** šalj. *alkoholna pijača*: ja ˈžə ˈdu̯oːbˈu tə ˈpaːrvə ˈdọːzə bẹnˈcina ▌ ⊟ k 2 ⇨ ALKOHOL [L] SSKJ, SP 1962

benciner ▶ bẹnˈciner -nẹrja (in be-) m živ. ⟨⟩ **1.** *avtomobil z motorjem na bencinski pogon*: a ja ˈtȯːj ˈgọːlf benˈciner? • bẹnˈcinẹrja ˈmåː, ˈnie̯ː ˈdizˈlna **2.** *betonski mešalec z motorjem na bencinski pogon*: ẹˈleːktr̥ka ga ˈni ˈmu̯oːgła u̯ˈbẹt, čə sə ˈmėːlẹ pa bẹnˈcinẹrja ▌ [L] Ø

bencinski ▶ bẹnˈcinˈsˈkẹ -ˈcinska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ˈcinˈsˈkẹga⟩ *bencinski*: bẹnˈcinˈsˈkẹ mọˈtọːr (: ˈtåːŋk) ● ⇨ bencinska PUMPA ▌ [L] SSKJ, SP 1962

beneficiran ⇨ BENIFICIRAN

benificiran ▶ bẹnẹfẹˈcėːrən -a -ə (in -ni-; in -fi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -nˈmə⟩ *beneficiran*: bẹnẹfẹˈcėːrənə ˈdu̯oːbə ˈmåːm ▌ ⊟ BONIFICIRAN [L] SSKJ pod *beneficirati*

benti ▶ ˈbẹːnti (in -tẹ) medm. ⟨⟩ kletv., redk. **1.** *izraža jezo, nejevoljo*: ˈbẹːntẹ, zˈgin'! • ˈbẹːntẹ, ˈaː ga ja pəsˈraːu̯! **2.** *izraža močno pokrepitev trditve*: ˈbẹːnti, ˈaː sm̩ ˈbėːu̯ ˈjəzən! ▌ ⊟ k 1 ⇨ JEBEMTI; k 2 ⇨ PORKA [L] Ø

benve ⇨ BEMVE

berač ipd. ⇨ PETLER ipd. [Tominšek 1903: 13: tož. ed. »lej ga beᵃráča«; 16: tož. mn. »beráčeᵃ«]

beračiti ⇨ PETLJATI

berfelj ▶ ˈbie̯ːrfəl -na m ⟨⟩ *kocka sladkorja*: tˈri ˈbie̯ːrfl̩ne sẹ ˈdåːm u kəˈfija ▌ ⊟ BERFELJCUKER [L] Ø (DLS *birfel*)

berfeljcuker ▶ ˈbie̯ːrfəlˈcukər -kra m ⟨⟩ **a** NŠ *sladkor v kockah*: nẹ ˈpåːkl̩c ˈbie̯ːrfl̩ˈcukra pr̥ˈnie̯ːsẹ **b** redk. *kocka sladkorja*: ˈtəle ˈmåːž dˈvå: ˈbie̯ːrfl̩ˈcukra ▌ ⊟ k b ⇨ BERFELJ [L] Ø

bergla ▶ ˈbėːrgła (tudi -le) -le ž ⟨rod. mn. -gəl⟩ *bergla*: u ˈbėːrgłex ja ˈxu̯oːdˈu‿u̯ˈkọːlẹ • a z ˈbėːrglẹm ˈxȯːdẹš? ▌ [L] +

berič ▶ bẹˈrič -a m živ. ⟨⟩ nekdaj *kdor bere javne razglase*: ˈmọːmər ja ˈbėːu̯ bẹˈrič (| = za bẹˈriča), ja u̯ˈsåːkə nẹˈdėːlẹ pəd ˈlipẹ pr̥ šˈmaːrčkẹ ˈcėːrkvẹ ugˈłåːse bˈraːu̯ ▌ [L] Plet. ≠

berilo ▶ beˈrį̣łə -a (in bẹ-) s ⟨mn. bẹˈrile (in be-)⟩ *berilo* **1.** |*učbenik*| **2.** ver. |*odlomek iz Svetega pisma*|: gˈdọː ja pa ˈdu̯oːnz bẹˈrį̣łə bˈraːu̯? ▌ ⊟ k 1 ⇨ ČITANKA [L] +

berk ▶ ˈbie̯ːrk -a m ⟨⟩ *Kr* zastar. *prsi* |*prsna votlina (z organi)*|: u ˈbie̯ːrk ˈnism̩ ˈvie̯ːč zdˈraːu̯ ▌ ⊟ ⇨ PRSI [L] Ø

bernardinec ▶ bernarˈdi̯nc -a (in bẹ-) m živ. ⟨im. mn. -ˈdinˈcẹ⟩ *bernardinec* |*pes*|: ˈjẹrˈnẹːčək ja ˈjəm̩ˈọ bernarˈdi̯nca ▌ [L] +

bernja ▶ ˈbie̯ːrne -e ž ⟨⟩ *Kr* NŠ, redk. *bera* |*kar je nabrano*|: čə gˈrėːš u brọˈnice, u ˈtėːbrə ˈni ˈtåːke ˈdu̯oːbra ˈbie̯ːrne ▌ [L] +

berštajger ▶ ˈbeːršˈtaːjger -gẹrja (in bẹː-; tudi ber-) m ⟨⟩ nav. mn. *težji, okovani gojzar*: u ˈbeːršˈtaːjgẹrjax sta na ˈsọːncə lẹˈžåːła • z berščˈtaːjgẹrjəm ja u̯ ˈšaːjbə pr̥ˈlie̯ːtˈọ ▌ ⊟ BEKŠTAJGER [L] Ø

beseda ▶ bẹˈseːda (in -ˈsẹː-) -sẹːde (tudi be-) ž ⟨⟩ *beseda* **1. a** |*jezikovna enota*|:

s'tå:ra bẹ'sẹ:de ga za'nị̯məjə **b** |*označeni pojem*|: 'nị̯e: 'tå:kẹɣ 'ga:rdẹɣ bẹ'se:d g'va:rət • ja 'rė:ku – »'ca:rknẹ!« a ja 'tọ: kåka bẹ'se:da (*ali se tako govori*)? **2.** NŠ *vloga pri odločanju*: nə'bi̯e:ne bẹ'sẹ:de 'ne:ma pr̥ 'xišə, 'kȯ:kr̥ da 'de:ła 'ži̯xər ● čustv., nov. **časna beseda** *zagotovilo, da je rečeno res, obljuba, da bo obljubljeno storjeno*: 'så:sna bẹ'se:da, 'ta:k ja b'łə ([=] ⇨ časna REČ) • preg. **lepa beseda lepo mesto najde** *s prijazno besedo se marsikaj doseže*: 'le:pa bẹ'se:da 'le:pə 'mė:stə 'na:jde ▌ [L] + [Tominšek 1903: 18: »Končnico -í ima edino genetiv „besedí" in še te ne vedno.«; 21: or. mn. »besédь«]

beš ▸ 'bẹ:š -a m ⟨⟩ ***Ko*** *perilo*: 'nå:šmə sm̥ u 'ri̯e:st 'bẹ:š 'ni̯e:sła ▌ [=] ⇨ COTA [L] Ø

beštek ▸ bẹš'te:k -a (in -'tẹ:-) m ⟨im. mn. -'tẹ:kẹ⟩ *jedilni pribor*: za pə'rọ:čnə da'ri̯łə ja də'bi̯łə bẹš'te:k ▌ [=] ESBEŠTEK [L] Ø (Planina 1978 ≠; Thesaurus 1992 *peštek* pod *escajg*)

beštija ▸ 'bi̯e:štja -a ž ⟨rod. mn. -ti⟩ slabš. *surov, zloben človek*: kə se ga na'pija, ja p'rå:va 'bi̯e:štja • zmer. 'ọ:, 'ti 'bi̯e:štja prọk'lė:ta! ● čustv., redk. **ko beštija** *zelo*: ˮ'tȯ:na ja 'bė:u̯ 'čudn̥ 'kəkər 'bi̯e:štja • ja 'du̯o:bra ta f'rizẹka 'kə 'bi̯e:štja ([=] ⇨ ZELO) ▌ [=] ZVERINA [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. *beštja*)

betati se ▸ 'be:tat se -əm se (in 'bẹ:-) nd. ⟨'bẹ:tẹ itd.⟩ ***Bo*** star., redk. b. se s kom *prerekati se s kom, pričkati se s kom*: za 'jərbšnẹ sə se 'be:talẹ • 'ja:z g'rė:m – 'kå: se m 'be:tała s' tẹ'bȯ:j!? ▌ [=] ⇨ KREGATI SE [L] Ø

betev ⇨ BETVA

betica ipd. ⇨ BUTICA ipd.

beton ▸ be'tọ:n -a (in bẹ-), ***Do*** be'tȯ:n -a (in bẹ-) m ⟨⟩ NŠ **a** *beton* |*gradbeni material*|: be'tọ:n smə u̯'li̯valẹ (*betonirali smo*) • be'tọ:n 'dẹ: žə 'ka: prpẹ'lå:jə • mẹ'ša:u̯ʒ‿()a be'tọ:n (*betonski mešalec*) **b** redk. |*kar je iz betona*|: 'ni̯e: na be tọ:n 'se:dat,‿:a 'vọ:ka na də'biš • na be'tọ:nə ja 'på:dła • u be'tọ:n ja z g'łə:vẹ t'rẹ:šu • 'zẹʒ‿() be'tọ:na (*betonski zid*) ▌ [=] k b ⇨ CEMENT [L] SSKJ, SP 1962

betoniranje ▸ betọ'nė:rənẹ (***Bo*** tudi -e) -e (in bẹ-) s ⟨⟩ NŠ *betoniranje*: betọ'nė:rənẹ me ša 'så:ka ▌ [L] SSKJ, SP 1962

betonirati ▸ betọ'nė:rat -əm (in bẹ-; tudi -tə-) nd. ⟨⟩ *betonirati*: up 'si̯e:d'mẹx vẹ'čė:r smə za'čė:lẹ u̯'li̯vat ▌ [L] SSKJ, SP 1962

betonski ▸ be'tọ:ns'kẹ -ska -ə prid. (in bẹ-) ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ *betonski*: be'tọ:ns'kẹ mẹ'ša:u̯c (: 'zẹt) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

betumen ▸ be'tumen -a (in bẹ-; in -mẹ-) m (in bẹ-) ⟨⟩ NŠ *bitumen*: tiz'ʒ‿()ẹt ja t're:ba ša z be'tumenə na'må:zat ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bitumen*)

betva ▸ 'bi̯e:tva tudi 'bi̯e:tu -tve ž ⟨⟩ *betev* |*zelo majhna količina*|: bəmə 'žə pəs'tilẹ tə 'bi̯e:tvə 'zi̯e:mle ▌ [=] ⇨ MALENKOST [L] +

bev |ne reči ne bev ne mev| ⇨ BU

bezati ▸ 'bəzat -əm nd. ⟨⟩ **1.** b. v kaj *bezati v kaj, drezati v kaj*: s ši'rå:kl̥nə ja 'bəzọ u̯ 'va:gən' **2.** b. (v) koga/kaj *bezati (v) koga/kaj* |*nadlegovati, dražiti z drezanjem*|: 'ni̯e:xẹ me 'nə 'bəzat • 'ta:g 'dọ:gə ja 'bəzọ (ta u̯) 'pəsa, da ga ja ug'riz'n'u ▌ [=] ŽOKATI [L] +

bezec ▸ bẹ'ze:c -a (in be-; in bẹ'zẹ:-) m ⟨im. mn. bẹ'zẹ:cẹ⟩ obl. *paspula, predvsem pri žepih*: d'va:jən bẹ'ze:c ▌ [L] Ø

bezecati ▸ bẹ'ze:cat -əm (in be-; in bẹ'zẹ:-) d.+nd. ⟨bẹ'zẹ:cẹ itd.⟩ obl. *všiti, všivati paspulo, predvsem pri žepih* ▌ [L] Ø

bezeg ▸ 'bi̯e:zək -zga (in 'bəz-) m ⟨⟩ NŠ *bezeg* **1.** |*grm*|: 'bi̯e:zək pr̥ ˮčẹp'lå:kẹ 'rå:s'te **2. a** |*cvetje tega grma*|: 'pȯ:xən 'bi̯e:zək 'må: 'ta:k 'rå:da – z mə'ši̯cəm 'nətər • **b** |*jagode tega grma*|: 'ča:j z 'bəzga (*bezgov čaj*) na'rė:dẹ ● **biti v bezgu** *nabirati bezgovo cvetje, bezgove jagode*: u 'bəzgə smə b'lẹ ([=] biti v bezgu (BEZGO)) • **iti v bezeg** *iti nabirat bezgovo cvetje, bezgove jagode*: u 'bi̯e:zək ja 'šọ: ([=] iti v BEZGO) ▌ [=] BEZGO [L] +

bezga ▸ 'bė:zga -e ž ⟨⟩ NŠ *dirjanje, hitenje, tekanje*: 'kå:ka 'bė:zga ja 'du̯o:ns! • 'kå: ja 'dẹ: 'tọ: za na 'bė:zga!? • u̯'sə ja b'łə z'mẹ:šənə, pa ša 'ja:s‿()əm‿'()ė:ła ti̯stə 'bė:zgə zarad 'gum ▌ [=] ⇨ LETANJE [L] Plet. ≠

bezganje ▸ 'bė:zgənẹ (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *dirjanje, hitenje, tekanje*: 'ce:łə 'pọ:d'nẹ ja b'łə 'tå:kə 'bė:zgənẹ, da se 'bọ:x us''milẹ ▌ [=] ⇨ LETANJE [L] Ø

bezgati ▸ 'bė:zgat -əm nd. ⟨⟩ *dirjati, hiteti, tekati*: 'pus'tẹ u̯t 'xiša də 'xiša 'bė:zgəjə • 'ka: nap'rẹ: 'bė:zgəm 'si̯e:m pa 'ta:j ▌ [=] ⇨ LETATI [L] SSKJ (*bézgati*), Plet.

bezgavka ▸ bez'ga:u̯ka -e (tudi bẹ-) ž ⟨⟩ mn. *bezgavka*: bez'ga:u̯ke səm‿':ė:ła u̯'nė:te ▌ [L] +

bezgo ▸ 'bəzgə -a s ⟨⟩ NŠ, star. *bezeg* **1.** |*grm*|: 'kå:kə 'fa:jn 'bəzgə ja 'təm! **2. a**

|*cvetje tega grma*|: 'pȍ:xənə 'bəzgə **b** |*jagode tega grma*|: 'ča:j z 'bəzga (*bezgov čaj*) ● **biti v bezgu** *nabirati bezgovo cvetje, bezgove jagode*: u 'bəzgə ja b'ła: ([=] ⇨ biti v bezgu (⇨ BEZEG) ● **iti v bezgo** *iti nabirat bezgovo cvetje, bezgove jagode*: u 'bəzgə smə š'lę ([=] ⇨ iti v BEZEG) ▌ [=] ⇨ BEZEG [L] Ø (Plet. *bezga*)

bezgov ▸ 'bi̯e:zgǫ ⌈ -va -ə ([***Bo*** tudi -gav-) in 'bəzgǫ ⌈ -va -ə ([***Bo*** tudi -gav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -gǫga⟩ *bezgov*: 'bi̯e:zgǫvə c'vę:t'jə ▪ z 'bəzgǫmə 'pė:rjə (*iz bezgovim listjem*) se 'tud'‿'då: 'ča:j na'ri̯e:s't' ▌ [L] +

bezgovec ▸ 'bi̯e:zgǫc -a (in 'bəz-) m ⟨⟩ NŠ *bezgovec* **1.** |*bezgov grm*|: 'ku̯o:za 'må: 'bi̯e:zgǫc 'rå:da **2. a** |*sok iz bezga*|: 'bəzgǫc mę na'rė:dę **b** |*bezgov čaj*|: 'bəzgǫca mę s'kuxę ▌ [L] +

bezljati ⇨ BIZLJATI

bezniti ▸ 'bəzę̯n't' (in -z'n̩'(-) ⌈ >) -z'nem d. ⟨'bəz'nę (in ⌈ 'bəzę̯n) 'bəzę̯n'te; 'bəz'n'u 'bəzənła -ə⟩ b. (v) koga/kaj *drezniti (v) koga/kaj* |*podražiti z drezanjem*|: 'ka: 'ta:g, b'ra:z 'vė:ze ja (u̯) 'pəsa 'bəz'n'u ▌ [=] ŽOKNITI [L] Ø

bež ▸ 'bę:š -- -- prid. ⟨⟩ nov. *bež* |*umazano bel*|: 'bę:ž 'bå:rva ▪ 'bę:ž b'luza (= b'luza 'bę:š 'få:rbe) ▪ 'ni̯e:, 'ti̯sta b'luza ja 'bę:š, 'ni̯e: r'jå:va ▌ [L] SSKJ pod *beige*

bežati ▸ 'bę:jžat (tudi 'bę:žat) ⌈ bę'ži̯m ([in be- ⌈ >) nd. ('bę:jžə (in 'bę:jš) -šte in 'bijžə (in 'bijš) -šte tudi 'bižə (in 'biš) -šte in 'bę:žə (in 'bę:š) -šte; 'bę:jžǫ -žała -ə in ⌈ bę'žė:ła -ə tudi 'bę:žǫ -žała -ə) **1.** *bežati* |*hitro se umikati iz strahu, pred nevarnostjo*|: 'a: smə 'bę:jžalę vən s 'cė:rkve! ▪ 'pu̯o: sə pa 'unę 'pȍ:bę 'ka:r 'xi̯tr̩ pə'pu̯o:kalę pa 'bę:žalę **2.** d.+nd., čustv. **a** v vprašalnem naklonu *iti, odhajati*: a 'de: bəš pa 'ka:r bę'žė:ła? 'sę: sę šale 'pa:ršła! ▪ a žə bę'žiš? **b** v velelnem naklonu *oditi, iti*: 'bę:jžə 'xi̯tr̩ u̯ 'xišə! **3.** čustv. *hitro se časovno odmikati*: 'kək 'ca:jd bę'ži! ● ⇨ bežati ko ZAJEC ● čustv. **beži ga (no) srat** *izraža začudenje, zavrnitev*: 'bę:jž ga s'ra:t – pa 'tå:ka 'vė:lka 'ba:jta! ▌ [=] k 1 CVELFATI jo, CVIRNATI jo [L] +

beži ▸ 'be:jžə (in 'bę:jš; v zvezi beži no 'bę:jžə (in 'bę:jž) 'nə) 'bę:jšte, tudi 'bę:žə (in 'bę:š; v zvezi beži no 'bę:žə (in 'bę:ž) 'nə) 'bę:šte medm. ⟨⟩ *izraža začudenje, zavrnitev*: a "z'de:na ja b'ła:? 'bę:jž 'nə! ▪ 'bę:žə, 'bę:žə, 'ni̯e: 'tå:ga p'rå:vęt! ▪ kə sma 'så:ma, ja ša 'ka:r, kə nas ja pa 'vi̯e:č, se 'vəča pa 'kå:zat a 'kå:, pa 'ta:kle k'rǫ:lę – 'be:jž, 'bę:jš ▌ [=] ⇨ BODI [L] SSKJ

bi ⇨ BITI²

biba ▸ 'bi̯ba 'bibe ž ⟨⟩ otr. *biba*: 'bi̯ba 'lę:ze – 'buc' 'buc' 'buc' ▌ [K] *Majhnemu otroku se govorec s kazalcem in sredincem »sprehaja« od trebuha proti vratu, pri tem pa govori najprej počasi*: 'bi̯ba 'lę:ze, 'bi̯ba 'lę:ze *in nato hitro*: 'buc' 'buc' 'buc' ('buc'). [L] +

bibip ▸ 'bi'bi̯p medm. ⟨⟩ otr. *posnema glas hupe*: 'a:u̯tǫ 'de:ła 'bi'bi̯p ▌ [=] ⇨ PIBIP [L] Ø

bible ▸ 'bible 'bibəl ž mn. ⟨⟩ čustv., star., redk. *debela knjiga*: 'kå: sə 'dę: 'tǫ: za ne 'bible? ▌ [L] Ø

bic [Plet.: »1. bîc, *m.* der Widder [...] bic, bic! tako kličejo ovce *(C.)*, ali dražijo ovna, da buta, *Savinska dol.*«]

bicelj ⇨ FICELJ

bicikel ⇨ PECIKELJ

bič¹ ▸ 'bič -a m ⟨⟩ NŠ *biček, bičje*: 'du̯o:le 'bič 'rå:s'te pa 'tå:kə ▌ [L] SSKJ, Plet.

bič² ▸ 'bič -a m ⟨⟩ nov. *bič* |*palica z jermenom*|: z 'bičə ga 'ti̯e:pe ▌ [=] ⇨ GAJŽLA [L] + [Tominšek 1903: 17: or. mn. »bíčь«]

bičati ⇨ GAJŽLATI

bičev ▸ 'biču medm. ⟨⟩ ***Bo*** *izraža izzivanje ovna, da buta*: kašt'runə sę 'rė:ku – 'biču 'biču 'biču'bət ▌ ⇨ BIČEVBUT, BUČEV [L] Ø [⇨ BIC]

bičevbut ▸ 'biču'bət medm. ⟨⟩ ***Bo*** *izraža izzivanje ovna, da buta*: kašt'runə sę 'rė:ku – 'biču 'biču 'biču'bət – 'pu̯o: se ja pa prǫx 'ti̯e:b' za'li̯e:t'ǫ ▌ ⇨ BIČEV, BUČEVBUT [L] Ø

bičevnik ⇨ GAVŽNEK

bide ▸ bę'dę: -ja (tudi bi-) m ⟨⟩ nov. *bide* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bife ▸ bę'fę: -ja (tudi bi-) m ⟨⟩ nov. **1.** *bife* **2.** *predal v pohištvu v dnevni sobi predvsem za shranjevanje pijače*: čəka'łå:da ja u̯ bi'fę:jə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bik ▸ 'bęk (nov. 'bi̯k) 'bi̯ka m živ. ⟨im. mn. 'bikę⟩ **1.** *bik* |*odrasel samec goveda*|: p'rę: ja 'jəm'ǫ k'rå:ve, 'dę: 'må: pa 'bike ▪ šalj. g'da:j pa 'kę: u'mę:t'nę 'bęk (*živinozdravnik, osemenjevalec*) p'ride? **2. a** poud. *zelo močen in orjaški moški*: 'tå:g 'bęg bǫ pa 'mənda 'jå: u̯z'dign'u 'a:u̯tǫ! **b** slabš. *omejen, neumen moški*: tis't'mə 'bi̯kə se pa 're:s na 'då: 'nę̨ʒ dəpə'vė:dat ▪ 'na:š "f'rənc p'rå:vę, da ga bǫ 'ka:p – pa g'da:j ja ša 'kę: 'bi̯ka 'ka:p! **3. a** *nežgan kamen v apnu*: 'tət' 'kå:mən

ja pa 'ce:u̯‿:s'ta:u̯, ja pa 'bẹk **b** *kos jalovine v premogu*: 'le:c ja b'łə pa z'łə 'må:łə 'bi̯ka u̯ 'kò:lmə • 'bi̯ka pa 'ta:jle na 'kəb z'mi̯e:čə • (za) d'vẹ: 'ša:jtr̥gẹ ja b'łə 'bi̯ka ● poud. **biti močen ko bik** *biti zelo močen* |*sposoben opravljati naporno fizično delo*|: ja 'mu̯o:čən kə 'bẹk (⊟ biti močen ko BIVOL (= VOL = star POČEN) • čustv. **dobro** (= orgni ipd.) **zagrabiti bika za roge** *odločno se lotiti težkega, zahtevnega dela*: pr̥ "d'ra:gọtẹ sə pa 'du̯o:brə 'bi̯ka za 'ru̯o:ge zag'rå:blẹ • slabš., redk. **gledati ko bik v nova vrata** *zelo neumno ali začudeno gledati*: smə ga g'lė:dalẹ kə 'bẹk u 'nu̯o:ve u̯'rå:te (⊟ ⇨ gledati ko TELE v nova vrata) • slabš. **gledati** ipd. **ko zaboden** (= zaklan ipd.) **bik** *zelo neumno ali začudeno gledati*: me ja g'lė:dọ 'kə za'bu̯o:den 'bẹk (⊟ ⇨ gledati ko TELE v nova vrata) • poud. **premlatiti** (: mlatiti : (pre)garbati : nabiti ipd.) koga **ko (črnega) bika** *zelo pretepsti koga*: pram'łå:t'lẹ sə ga 'kə 'bi̯ka • te m pra'butọ kə 'ča:rnẹga 'bi̯ka (⊟ premlatiti koga ko ⌈ (staro) COTO ⌈ = črno ŽIVINO) ▌ ⊟ k 2 BIVOL ⊡ + [Tominšek 1903: 12: im. ed. »bȉk«; 12: rod. ed. »bȉka«; 16: mest. mn. »bíkьh«; 17: or. mn. »bíkь«, »nezaslišano bi bilo: gospodármь, bíkmь«; – k 3a Lekše 1890: 122: „Bвk". Silno nerazločen je glas *v*, kateri se grafično ne dá spraviti na papir. Najprej izgovori *bv* in dodaj *k*. Naglas je na *bv*. Staroslovenščina je poznala to besedo, (kakor piše Miklosich): „bŭkŭ: asl. bъkъ calx. Zweimal nachgewiesen: in den lebendigen sprachen unbekannt"[1]). [V opombi: [1]) Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen von Franz Miklosich. Wien 1886, str. 25.] Da je po knjigah rečena beseda „unbekannt", priznava, mislim, slednji Slovenec. Vendar bi se obotavljal reči kaj takega za nepismeni jezik, za narodovo govorico. Zakaj po Zadretju, po gornji Savinski Dolini živi še ta beseda in se glasi *bvk*, in – nepričakovan rodilnik: *bika*. Pomeni pa nesežgan kamen v apnenici, kadar „se je sežgala." Kadar apno žgó, ostane mej sežganim kamenjem, bolje rečeno apnom, nekaj kamenja, katero je na pol sežgano ali pa čisto nič. In takšen kamen imenuje Savinčan in zadrečan *bvk*, *bika*, (skoro s čistim razločnim *i* v rodilniku). Naj si na las ne odgovarja staroslov. „bъkъ" calx – vendar približno. Kolikor je meni znano, nimamo za to izraza v pismenem jeziku. Ne-bi-li kazalo sprejeti ga?« – Plet.: »1. bìk, bíka, *m.* [...] 5) nesežgan kamen med apnom, *Gornja Savinska dol.-DSv.* [...]«]

bikast ▶ 'bi̯kast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tẹga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tẹmə in -s't'mə⟩ slabš. *zelo velik, nepriročen*: a 'må:te 'så:mə 'tətele 'bi̯kas'te š'kå:rja? ▌ ⊟ ⇨ OBALTEN ⊡ + ≠

bikec ▶ 'bi̯kəc -kca m živ. ⟨im. mn. 'bikcẹ⟩ *bikec* |*mlad bik*|: 'bi̯kca sə zak'ła:lẹ ▌ ⊡ +

bikov ▶ 'bi̯kọ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ *bikov*: 'bi̯kọve 'ja:jce (*kot jed pripravljena bikova moda*) smə 'jəd'lẹ ▌ ⊡ SSKJ, SP 1962

bikovec ▶ 'bi̯kọc -a m živ. ⟨⟩ *bikovka* |*korobač*|: 'bi̯kọc ja s pəsə'ši̯e:ne 'bi̯kọve 'žile na'rė:t, s 'tis'te, kə g'rė: də 'ja:jc • ja 'čudn̥, da bẹ ga z 'bi̯kọcə 'tė:pu ▌ ⊡ Ø

bikovka ⇨ BIKOVEC

bikovski ▶ 'bi̯kọs'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ poud. *zelo velik, močen*: 'bi̯kọs'kẹ 'dė:da 'ja: • sm̥ 'šọ: γ 'dò:xtẹrjə, sm̥ pa 'tå:kə 'bi̯kọskə ẹ'nẹ:kcijə 'du̯o:b'u ▌ ⊡ +

biksati ▶ 'bi̯ksat -əm nd. ⟨'biksẹ itd.⟩ *loščiti* |*dajati lesk z mazanjem in drgnjenjem*|: 'pu̯o:t 'ma:rəm u'så:kə sə'bò:tə 'bi̯ksat • s pəlẹ'turə na'må:žaš 'le:s pa 'bi̯ksəš • pr̥'ni̯e:s'‿() šta'cune 'ti̯zʒ‿()a t"le 'bi̯ksat (*loščilo za tla*) ● čustv. **biksati ga** *počenjati neumnosti, lahkomiselnosti*: te 'dė:da ga pa 're:z 'bi̯ksa (⊟ ⇨ LOMITI ga) • čustv. **biksati ga** komu *s počenjanjem neumnosti, lahkomiselnosti povzročati komu težave, skrbi*: 'pò:p jəm ga pa 'bi̯ksa • 'ba:ba mə ga 'bi̯ksa (⊟ ⇨ LOMITI ga komu) ▌ ⊟ ⇨ GLONCATI ⊡ SSKJ, SP 1962

bikser ▶ 'bikser -sẹrja m živ. ⟨⟩ čustv. *kdor počenja neumnosti, lahkomiselnosti*: 'kå:g 'bikser ja 'bė:u̯ tis't' 'pò:p! ▌ ⊡ Ø

bikserica ▶ 'bikserca (in -sẹ-) -sẹrce ž ⟨⟩ čustv. *ženska, ki počenja neumnosti, lahkomiselnosti*: "'å:nẹka ja šale 'bikserca! ▌ ⊡ Ø

bil ipd. ⇨ BITI[2]

bildik ▶ 'bildẹk -- -- povdk. ⟨⟩ ***Kr*** star., redk. *pripravljen*: a sẹ 'bildẹk jət? • na 've:m, čə bẹ 'bė:u̯ "'tò:na 'bildẹk 'tọ: 'kupẹt • nə'må:łə se ja zaję'bå:vọ: 'bå:bn̥ca ja b'łə: pa 'ka:r 'bildẹk ▌ ⊟

⇨ PRIŠTELJAN [L] Ø

bilebale ▸ 'bile'båːle -'båːl ž mn. ⟨v rabi predvsem im. in tož.⟩ slabš. *nesmiselno govorjenje*: 'kåː sə pa 'tǫ z'dẹː za ne 'bile'båːle? ▪ 'župnẹk 'måː praˈdǫːgə tis'te 'sʊ̯oːja 'bile'båːle ▪ məˈzėːrs'kẹ 'pus'tẹ sə s''pėːt 'mėːlẹ tis'te s'tåːra 'bile'båːle ▪ 'naːm pəsˈłušǫ te 'bile'båːle ▪ te 'måːlẹ ja 'rėːku, da se z 'måːmẹ 'bile'båːle zgəˈvåːrjəma ▌ [K] *V primeru* 'naːm pəsˈłušǫ te 'bile'båːle *je govorec uporabil tožilnik, da se je izognil neobičajnemu rodilniku.* [L] Ø

biljard ▸ bẹlˈjåːrt -da (in bi-) m ⟨⟩ *biljard* **1.** NŠ |*igra*|: a g'rėːž bilˈjåːrt šˈpilet? ▪ 'mịza za bẹlˈjåːrt **2.** |*miza*|: u 'mẹːnzẹ sə pa bẹlˈjåːrd⌣()əˈbilẹ ● sleng., šalj. **iti se biljard na dve kugli** *imeti spolne odnose*: a sta se šˈłaː 'kẹː bẹlˈjåːrt na dˈvẹː 'kuglẹ? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bilo ▸ 'bịłǫ ⟨⟩ ● ⇨ bilo KAK ● ⇨ bilo KAM ● ⇨ bilo KDO ▌ [L] SSKJ

bim ▸ 'bịm medm. ⟨⟩ otr. *bim* |*posnema visoki glas zvona*|: 'bịm 'baːm 'bǫːm zvəˈnijə zˈvaːnẹ u ''nåːzẹrjax ▪ a zvəˈni 'bịm 'baːm, 'bịm 'baːm? ▌ [L] SSKJ

bimbo ▸ 'bịmbǫ -ta m živ. ⟨⟩ čustv., nov. *nekoliko omejen, neroden moški, predvsem mlajši*: 'kė: ja 'kẹː dəˈbịłą tizˈd'ga 'bịmbǫta? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bincati ▸ 'bịncat -əm nd. ⟨'bin'cẹ itd.⟩ otr. **1.** *brcati* |*suvati, udarjati z nogo*|: 'nịeːxẹ 'nə 'bịncat **2.** redk. *bingljati z nogami*: na sˈtʊ̯oːłə sẹˈdi pa 'binca ▌ [=] k 1 ⇨ BRCATI; k 2 ⇨ BINGATI [L] +

bincikati ▸ 'bin'cẹkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *brcati* |suvati, udarjati z nogo|: a sẹ ga 'vid'ǫ, 'kək 'čėːdnə 'bin'cẹka? ▌ [=] ⇨ BRCATI [L] Ø

binčkati ▸ 'bin'čkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *brcati* |*suvati, udarjati z nogo*|: 'mən' se ja žə sẹˈnåːłə, 'kək ja 'vaːtrag 'bin'čkałə ▌ [=] ⇨ BRCATI [L] Ø

binga ▸ 'bịnga 'bịnge ž ⟨⟩ **1.** NŠ *kuhana kisla repa*: 'dʊ̯oːns mə pa 'bịngə 'jəd'lẹ **2.** otr., redk. *moški spolni ud*: 'nịeː 'kåːzad 'bịnge ▌ [=] ⇨ LULEK [L] Plet. ≠

bingati ▸ 'bịngat -əm nd. ⟨'bịngẹ itd.⟩ *bingljati* |*viseti in se zibati*|: a 'mis'lẹž, da bẹ 'maːglẹ tˈraːkẹ z radiˈjåːtǫrja 'bịngat? ▪ 'nịeːxẹ z 'nʊ̯oːgəm 'bịngat ▌ [=] BINCATI, BINGLJATI [L] Plet.

bingelj ▸ 'bịngəl -na m živ. ⟨⟩ otr. *moški spolni ud*: 'bịngəlna tẹ bdə ʊ̯dˈreːzalẹ, čə ga uš 'kåːzǫ ▌ [=] ⇨ LULEK [L] + ≠

bingeljc ▸ 'bịngəlc -a m živ. ⟨⟩ otr. *moški spolni ud*: 'bịngəlca skˈri ▌ [=] ⇨ LULEK [L] SSKJ, SP 1962 ≠

bingeljček ▸ 'bịngəlčək -čka m živ. ⟨⟩ otr. *moški spolni ud*: 'kė: 'måːš pa 'bịngəlčka? ▌ [=] ⇨ LULEK [L] Ø

bingljati ▸ 'bẹnglet ⌈ bẹngˈlåːm (⌈ in bi- ⌈ >) nd. ⟨'bẹnglẹ -te; 'bẹngloˈ ⌈ bẹngˈlåːła -ə⟩ *bingljati* |*viseti in se zibati*|: 'kək tẹ 'cʊ̯oːf pṛ 'kåːpẹ 'faːjn bẹngˈlåː ▌ [=] ⇨ BINGATI [L] +

binkošten ▸ 'bịnkǫštn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nẹga⟩ narašč. *binkošten*: 'bịnkǫštna nẹˈdėːle ▌ [=] FINŠTEN [L] +

binkošti ▸ 'bịnkǫštẹ -ẹ ž mn. ⟨⟩ narašč. *binkošti*: dˈrugə nẹˈdėːlẹ sə 'bịnkǫštẹ ▌ [=] ⇨ FINŠTI [L] +

biologija ▸ bẹjǫłǫˈgija -a (in bi-) ž ⟨⟩ NŠ *biologija* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

birčaft ▸ 'bėːrčaft -ẹ ž ⟨⟩ *posestvo, kmetija*: na ''ʊ̯ˈråːns'kẹm bẹ sẹ 'lịeːxkə 'ceːłə 'bėːrčaft 'kuplẹ za tis'tẹ gˈnåːr ▌ [L] Ø (Planina 1978 *birtšatf*)

birčaften ▸ 'bėːrčaftn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nẹga⟩ *gospodaren* |*ki zna dobro gospodariti*|: 'bėːrčaftna 'žeːnska ▪ ja 'rịeːkła ''geːła, da ja ''fˈraːnci 'kaː 'bėːrčaftn̩ ▌ [=] GOSPODAREN [L] Ø

birma ▸ 'bėːrma -e ž ⟨⟩ *birma*: sėːdn̩dẹzˈd'ga 'lėːta sm̩ 'bėːʊ̯ pṛ 'bėːrmẹ ● **vezati birmo** *biti za birmanskega botra*: gˈdǫː ja pa vəm 'bėːrmə 'vėːzǫ? ([=] ⇨ vezati FIRMO) ▌ [=] ⇨ FIRMA[1] [L] +

birmanski ▸ 'bėːrməns'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ *birmanski*: 'bėːrməns'kẹ 'bǫːtər ▪ 'bėːrmənska 'ura ▪ ud 'bėːrməns'ke ubˈlẹːke xˈłåːča 'dẹː 'gʊ̯oːr ▌ [=] ⇨ FIRMANSKI[1] [L] SSKJ, SP 1962

birmati ▸ 'bėːrmat -əm d.+nd. ⟨⟩ **1.** *birmati*: gˈdǫː ja pa 'tịeːdẹ 'bėːrmǫ? ▪ 'mənə ja 'bėːrmǫ dṛˈžẹːčnẹk **2.** šalj. *dati zaušnico*: ''saːndi ja 'raːd 'bėːrmǫ ▌ [=] k 1 ⇨ FIRMATI; k 2 ⇨ KLOFUTITI, KLOFUTATI [L] +

birt ▸ 'bėːrt -a m živ. ⟨⟩ *gospodar, gospodarica na (kmečkem) posestvu*: 'tinča bẹ 'mẹːn'u 'bėːrd gˈrå:tat ▪ 'una ja 'bėːrt ▪ gˈdǫː ja pa 'təm 'dẹː 'bėːrt (= za 'bėːrta)? ▪ a 'misˈlẹž, da sẹ 'ti pṛ tẹ 'xišə 'bėːrt? ▪ šalj., kot spodbuda majhnemu otroku, da naj s pestjo udari po mizi gˈdǫː ja 'bėːrt? 'rịeːčə – 'jaːs⌣()m̩ 'bėːrt! ▌ [=] GOSPODAR [L] SSKJ, SP 1962 ≠

birtovati ▸ 'bėːrtvat -t'jam tudi -tvəm nd. ⟨'bėːrt'jə -te in 'bėːrt'vẹ -te, 2. os. dv. 'bėːrt'jəta in 'bėːrt'veta; 'bėːrtvǫ -vałą -ə⟩ **a** *gospodariti na (kmečkem) posestvu*: ''łaːdǫ zˈdẹː 'təm 'bėːrtja ▪ ''fˈrənc ja 'bėːʊ̯ 'vəsəm dˈni u̯ 'bǫːlnicẹ, ja pa 'žə 'bėːrtvǫ – 'kåː bəmə s''jaːlẹ pa sa-

'dilę pa 'tå:kə **b** *gospodariti* |*upravljati, uporabljati materialne dobrine*|: ga'silcę se 'ka: 'dṵo:brə 'bė:rtvəmə ▌ ⊟ GOSPODARITI (SE) [L] Ø

▸ **birtovati se** ▸ 'bė:rtvat se -t'jam se tudi -tvəm se nd. ⟨⟩ *prebijati se (skozi življenje), preživljati se*: 'ka: 'čė:dnə se 'bė:rtjata 'dę:, kə sta 'så:ma ▌ ⊟ ⇨ RIHTATI SE [L] Ø

birtšaft ipd. ⇨ BIRČAFT ipd.

biskvit ▸ bęsk'vịt -a (in bị-; in bęs'k-; in bis'k-) m ⟨mn. -'vitę⟩ *biskvit* **a** NŠ |*pecivo*|: bęsk'vịd bm̥ s"pi̯e:kła **b** |*kos tega peciva*|: t'ri bęsk'vite ja žə pə'je:du ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bistahor ⇨ BISTEHAR

bistehar ▸ 'bis'te'xa:r medm. ⟨⟩ klic konju *bistahor, na levo* ▌ [K] *Konj gre na levo tudi, če voznik brez klica vleče vajet.* (⇨ DIHOT) [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bistahor*; Plet. *bistahar*)

bisteharati ▸ 'bis'te'xa:rat -əm nd. ⟨⟩ *Kr* čustv., redk. b. koga *ukazovati komu*: 'bis'te'xa:rọ me pa 'na:ˌbəš ▌ ⊟ ⇨ KOMANDIRATI [L] Ø

bistroumen ⇨ BRIHTEN

bitels ▸ 'bit'l̥s -a m živ. ⟨⟩ slabš. *dolgolasec*: 'na:ˌm te 'tå:ga 'bit'l̥sa g'lė:dała ▌ ⊟ ⇨ KUŠTRAVEC [L] Ø (SSKJ *beatles*)

biti[1] ▸ 'bęt (nov. 'bịt) 'bijam nd. ⟨'bi -te, 'bịmə; 'bęṵ (nov. 'bịṵ) 'bịła -ə, mn. 'bilę⟩ *biti* **1.** |*udarjati z nogo, z roko ob kaj*|: k'rå:va (z 'nṵo:gę) 'bija **2.** |*z zvočnim znakom naznanjati čas*|: 'ura 'bija • 'pṵo:łə 'ja:nə sm̥ ša 'čuła 'bęt **3.** srce bije *srce bije* |*poganja kri po žilah*|: 'kək tę 'sa:rcę 'bija! ● ⇨ biti RIHTERJA ▌ ⊟ k 1, 3 TOLČI [L] +

biti[2] ▸ 'bęt səm (in sm̥ in sn̥) nd. ⟨2. os. sę (in s'), 3. os. ja, mn. smə s'te sə (tudi s), dv. sma sta sta; prihodnjik bəm (in bm̥ in m) bəš (tudi ṵš) bọ (tudi ṵ), bəmə (in mə in bmə in ṵmə) bəte (in pte tudi ṵte) bədə (in bdə tudi ṵdə nov., redk. bəjə), bəma (in bma tudi ṵma) bəta (in pta tudi ṵta) bəta (in pta tudi ṵta); vel. 'bọ:dę (in 'bọ:d' (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom 'bọt')) 'bọ:t:e (in 'bọ:te), 'bọ:d'ma 'bọ:t:a (in 'bọ:ta); del. na -1 'bė:ṵ b'łła: b'łə, b'lę b'le: b'le:, b'ła: b'le: b'lę in b'łła:; pogojnik bę (in b' (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom p') -- --; poudarjeno 'səm 'sę 'ja:, s'mə s"te: 'sə, s'ma: s'ta: s'ta:; 'bəm 'bəš 'bọ:, 'bəmə 'bəte 'bədə (nov., redk. 'bəjə), 'bəma 'bəta 'bəta; 'bę -- --; zanikano: sedanjik 'nịsəm (in 'nịsm̥ in 'nịsn̥) 'nisę (in 'nis') 'ni, 'nịsmə 'nis'te 'nịsə (in 'nịs), 'nịsma 'nịsta 'nịsta; del. na -1 'ni 'bė:ṵ 'ni b'łła: 'ni b'łə itd. (tudi 'ni bė̯ṵ 'ni bła 'ni błə itd.), v zvezi ne bil ipd. na 'bė:ṵ na b'łła: (tudi 'na:ˌbła) na b'łə (tudi 'na:ˌbłə), na b'lę (tudi 'na:ˌblę) na b'le: (tudi 'na:ˌble) na b'le: (tudi 'na:ˌble) itd.; prihodnjik 'na:ˌbəm (in 'na:ˌm) 'na:ˌbəš (tudi 'na: ṵš) 'na:ˌbọ (tudi 'na:ˌṵ), 'na:ˌmə (tudi 'na:ˌṵmə) 'na:ˌpte (tudi 'na:ˌṵte) 'na:ˌbdə (tudi 'na:ˌṵdə, nov., redk. 'na:ˌṵjə, star., redk. 'na:ˌdə), 'na:ˌma (tudi 'na:ˌṵma) 'na:ˌpta (tudi 'na:ˌṵta) 'na:ˌpta (tudi 'na:ˌṵta), redk. na 'bəm itd.; pogojnik 'na:ˌbę (tudi na:ˌb' (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom 'na:ˌp'), redk. na 'bę) -- --⟩ *biti sem* **1.** v osebni rabi **1.1.** |*izraža materialno ali duhovno obstajanje v stvarnosti*|: sə gə'tṵo:vę 'lędę 'ša:, kə na z'nå:jə 'pịsat • z'łə na 'kṵo:ncə 'sə 'må:ma – 'na:ˌbdə 'vi̯e:ʒ 'dọ:gə (*kmalu bodo umrli*) **1.2.** nav. s prislovnim določilom, s širokim pomenskim obsegom |*izraža obstajanje v prostoru in času*|: a ja 'vọ:s pəcˌ()t'rė:xę? • ud 'nė: 'xiša ja (*stoji*) na b'ri̯e:gə • "kə'vå:čə sə ṵ "š'må:rtnę 'tut' • uk're:γ bọ ṵpra'vịłə (*kdaj bo maša*)? • {A} a 'ni 'bė:ṵ 'pọ:p 'nęč 'vənę? {B} 'bė:ṵ 'bė:ṵ. **1.3. a** z oslabljenim pomenom, s povedkovim določilom |*izraža lastnost ali stanje osebka*| **aa** s pregibno besedo: tis't' 'pọ:p ja ba'rå:ba • 'di̯e:kle ja b'łə nə'sė:čə • 'va:trak ja p'rịdnə • 'kė: sə pa 'a:tęjọvę k'lučə? • a sę 'ra:t pr̥ 'ma:mę, 'ə? **ab** z nepregibno besedo: t'ra:ktọr ja za'nęč? • ta s'lịka mę ja ṵ'šė:č **ac** s predložno zvezo: 'rọ:pčək ja ṵd k'rəvę **ač** s kakovostnim rodilnikom: 'bəl s'łła:bęga zd'ra:ṵja 'səm **ad** s primerjavo: ṵ'ri̯e:me ja pa 'kə 'ni̯e:lež za jz'le:t **b** |*izraža istost, enakost*|: 'sė:dn̥ pa 'vəsəm ja pęt'na:jst • k'rəx ja (*stane*) 'vəsn̥dęz'd'ˌ()inęrjọ **2.** v brezosebni rabi ali brezosebno |*v pomenih kakor pod 1*| **a** s smiselnim osebkom v odvisnem sklonu: a 'pọ:šte ša 'ni b'łə? • nə'bi̯e:ŋga 'ni b'łə, da bę pə'må:gọ **b** s smiselnim osebkom v odvisnem sklonu: 'kək nas ja b'łə st'rå:x! • 'kå: bọ (*kaj se bo zgodilo*) s 'xišə? **c** z delnim rodilnikom kot osebkom, nav. odvisnim od izraza količine: a ja 'ša: 'kę: k'ruxa? • pęt'na:jst ut'rọ:k ja b'łə na "vr̥'tå:čax • star. u pən'dę:lęg bọ 'lė:ta s'ta:r (*v ponedeljek bo star eno leto*) **č** z nedoločnikom kot osebkom: 'xədə ja b'łə ṵ 'tå:kmə 'živet **d** z odvisnikom kot osebkom: 'ni t're:ba, da g'rė:ž z'ra:ṵnə **e** s pri-

slovno rabljenim izrazom v povedku: x'må:łə bọ 'nọ:č ▪ s'łə:bə mę ja b'łə ▪ 'jutr̥ bọ n' 'me:snc (*bo minilo mesec dni*), kar ja 'šọ: ▪ 'na:‿bọ 'dọ:gə, (kə) bọ 'pa:ršu da'mọ: (*kmalu se bo vrnil domov*) **3.** v brezosebni ali osebni rabi, nav. s prislovno rabljenim samostalnikom |*v pomenih kakor pod 1*|: m'ra:s ja 'bė:u̯ pa 'tå:g, da ja ž'vi̯na u̯ x'lẹ:vex cr̥k'vå:ła ▪ 't̬ie:ma ja ša b'łə:, kə smə k'rė:n'lę ▪ 't̬ie:č 'ni b'łə 'ca:jta (*ni bilo dovolj časa*) za 'pò:ba **4. a** elipt. |*navadno za poživitev pripovedi*| **aa** z izpuščanjem deležnika s polnim pomenom: a bəš 'pa:ršu? 'nə, a 'bəš? ▪ a **ga** 'bəš nę g'łə:š? ▪ 'kå: u̯š pa 'dẹ:? ▪ {A} a bę nę 'kọ:s pə'tice 'mò:rat? {B} 'nə, pa 'bę. **ab** z izpuščanjem dela povedka sploh: 'kuxne ja s‿:m'rė:ke (*kuhinjsko pohištvo je izdelano iz smrekovega lesa*) ▪ {A} ut 'kọ:c‿()ę pa 'ti (*kje si doma*)? {B} z "'bò:čne. ▪ ta 'kikle ša za na 'ni̯və 'ni ▪ čustv. 'ti 'nęč na spraš'kuj – 'ka: 'jədę, pa 'ja: **b** v zvezi z nedoločnikom |*za izražanje možnosti ali nujnosti*|: a sę ja 'ta:k 't̬ie:škə za'pọ:net‿()ə 'pė:səm? ▪ a ja 'tå:kle sẹr've:t 're:s 'ka: u̯k'ra:j za 'va:ršt (*ali je tákole kuhinjsko krpo res treba vreči stran, tj. med umazano perilo*)? ▪ 'ka: zd'ra:u̯ sę 'videt ▪ krəm'pė:r ja ša za s'ku̯o:pat (*krompir je še treba izkopati*) ▪ 'ni mę za 'život (*ne morem, ne želim živeti*) ▪ p'r̥i̯e:se 'ni pa 'ni 'va:tłə 'guz'n̥'t' ▪ čustv. a 'vẹ:ž, da sę za u̯st'rẹ:lęt!? **5.** kot pomožni glagol, z opisnim ali trpnim deležnikom |*za tvorbo časov, naklonov ali načinov*|: a bọ 'šọ: z 'a:u̯tə? ▪ 'kọ:c‿()ę pa 'xu̯o:d'u? ▪ a ja u̯b'le:ka žə na'rė:ta? ▪ 'ra:d bę nə'må:łə m'le:ka ▪ 'nisn̥ sę 'mò:gu 'mis'l̥d,‿:a ⌈ na:‿bę b'łə: (⌈ = bę na b'łə: = bę 'na:‿bła) 'du̯o:mę ▪ 'se: sn̥ 'ka: 'vė:d'ọ, 'kå: 'bọ: ● **a bó kaj** (**s** čim)?! *čas je, da se naredi kaj*: a 'bọ: 'kę: z 'južnę?! 'ja:s‿()n̥ žə 'łå:čən! ▪ ub'lẹ:čə 'se:! 'nə, a 'bọ: 'kę:?! ● redk. **biti ob** koga/kaj *izgubiti koga/kaj*: na 'sọ:škę f'rọ:n'tę sə 'a:te b'lę ub 'nu̯o:gə ▪ 'de: smə pa ub 'vəz g'nå:r ▪ 'č̬isc‿()əm ub g'łå:s (⊟ PRITI ob koga/kaj) ● **biti pokonci** *bedeti* |*biti buden*|: a se ša pə'ku̯o:n'cę? (⊟ ⇨ BEDETI) ● ⇨ biti v BABAH ● ⇨ biti v bezgu (⇨ BEZEG, BEZGO) ● ⇨ biti v BOROVNICAH ● ⇨ biti v CIKLAMAH ● ⇨ biti v DEKLETIH ● ⇨ biti v GOBAH ● ⇨ biti v HMELU ● ⇨ biti v JAGODAH ● ⇨ biti v kostanju (⇨ KOSTANJ, KOSTANJE) ● ⇨ biti v MALINAH ● ⇨ biti v POBIH ● ⇨ biti v POLHIH ● ⇨ biti v PRELASTU ● ⇨ biti v RIBAH ● ⇨ biti v VESI ● nov. **biti za** kaj **1.** *biti pripravljen storiti kaj*: a 'sę za 'tọ:, da g'rė:ma? **2.** *želeti popiti ali pojesti kaj*: a 'sę za nə kə'fija? 'nə, a 'sę 'za:? ● nov. **biti za** koga/kaj *biti pripadnik koga/česa*: a sę 'ti za "'kučana a za "'pučnękə? ● **biti** komu ⌈ **za** kaj (⌈ = redk. do česa) *vzbujati željo komu, mikati koga*: "'xa:nzə 'ni za 'dė:łə ▪ a ja pə'lit̬ikəm 'kę: də 'te:ga, da bę nəm 'du̯o:brə š'łə? ● star. **čedno bodi** (: bodite : bodita) *izraža željo ob slovesu*: pa 'čė:dnə 'bọ:ta! (⊟ ⇨ fajn se imej (⇨ IMETI SE)) ● čustv. **kar je, je** *nič se ne da spremeniti, treba je sprejeti, kakor je*: sn̥ sę 'rė:ku – kar 'ja:, 'ja: – 'nė:kak ja t're:ba pras'ta:t, 'pu̯o: mə pa 'vid'lę ● ⇨ ne bodi LEN ● **ne bodi** ipd. (**no**) **tak do** koga *bodi uvideven, velikodušen, popustljiv do koga*: na 'bọ:dę 'nə 'tå:ka də 't̬ie:te pa 'jədę x 'nė: 'kę: u̯ 'vė:s! ● **prav mu** ipd. **je** *zasluži, da se mu tako godi*: p'rọ: tę 'ja:, 'kå: se pa 'ta:k 'vəzęš kə nə 't̬ie:le ● čustv. **še tega je bilo treba** *to ni bilo prav nič potrebno*!: {A} ẹ'le:ktr̥ke ja z'me:ŋkałə. {B} 'nə, 'ša: 'te:ga ja b'łə t're:ba! ▌ ⊟ GIBATI SE [L] + [Tominšek 1903: 10: »blà = bila«]

bitje ▶ 'bit'jə -a s ⟨rod. mn. -ti⟩ redk. *bitje* |*oseba*|: 'kå:kə 'mičkənə 'bit'jə ja 'tọ:! ▪ nə 'bit'jə sn̥ 'vid'ọ, pa na 've:m, 'kå: ja b'łə ▌ [L] +

bitka ▶ 'bi̯tka 'bit'ke ž ⟨⟩ čustv. *prepir*: za 'xišə bọ ša 'bi̯tka ▌ ⊟ ⇨ KREG [L] +

bitles ▶ 'bit'les -a m živ. ⟨im. mn. -lęsę⟩ slabš. *dolgolasec*: "s'rẹ:čọ ja pa 'bit'les – ust'rəčt bę se 'ma:gu ▌ ⊟ ⇨ KUŠTRAVEC [L] Ø (SSKJ *beatles*)

bitumen ⇨ BETUMEN

bivati ⇨ ŽIVETI

bivol ▶ 'bi̯vọl -ła m živ. ⟨⟩ poud. *zelo močen in orjaški moški*: 'sę: tiz'd' 'bi̯vọl na z'nå: nọgọ'me:ta 'jəgrat ▪ 'a:, tęga 'bi̯vọła 'ni za 'jəzęt ● poud., redk. **biti močen ko bivol** *biti zelo močen*: ja 'mu̯o:čən kə 'bi̯vọl (⊟ ⇨ biti močen ko BIK) ▌ ⊟ ⇨ BIK [L] +

bivši ▶ 'bi̯u̯šə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šəga⟩ nov. *bivši*: nę'gò:va 'bi̯u̯ša 'ži̯e:na ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **bivši** ▶ 'bi̯u̯šə -šəga m živ. ⟨rod. mn. -šəx⟩ sleng. *nekdanji fant*: "'jọ:ži̯ŋga 'bi̯u̯šəga ja pa 'dẹ: "'å:na də'bi̯łə ▌ [L] Ø

▸ **bivša** ▶ 'bi̯u̯ša -a ž ⟨rod. mn. -šəx⟩ sleng. *nekdanje dekle*: "s'ta:ŋka ja pa nę'gò:-

va 'bi̯uša ▌ [L] Ø

bizeljčan ▶ be̯'zi̯e:lčan -a (in bi-) m živ. ⟨⟩ *bizeljčan* |*vino*|: 'ne̯č 'ne:m za pəst're̯:čt, 'så:mə ne̯ 'li̯tər be̯'zi̯e:lčana ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bizgec ▶ 'biz'gec -a (in -ge̯-) m živ. ⟨im. mn. -ge̯ce̯⟩ slabš., nov. *nekoliko omejen, neroden moški*: 'pus'te̯ 'biz'geca ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

bizljati ▶ 'be̯z'let be̯z"lå:m nd. ⟨'be̯z'le̯ -te; 'be̯z'lo̯ be̯z"lå:ła -ə⟩ *bezljati* |*splašeno se poditi*|: k'rå:ve be̯z"lå:jə ▌ [L] +

bižek ▶ 'bižək -a m živ. ⟨⟩ 1. custv. *majhen, slaboten človek*: 'kå: 'ke̯: 'mȯ:ra te 'bižək 2. otr. *(majhen) moški spolni ud*: tiz'd'ga 'bižəka ja 'jəm'o̯ tm̩ pr̩ 'łuknę u̯ 'ge̯:ge̯cex • 'kå: bəš 'ke̯: 'ti s‿':ȯ:jmə 'bižəkə na'rė:d'u! ▌ [=] k 1 ⇨ BUŽA; k 2 ⇨ LULEK [L] Ø

blagajna ▶ bła'ga:jna -e ž ⟨⟩ *blagajna* 1. a |*zavarovana omarica*|: u 'ko̯:tə ja b'łå: bła'ga:jna b |*registrirna blagajna*|: pər‿"()ȯ:jt'ne̯ sə 'ma:gle̯ bła'ga:jnə 'kupe̯t 2. |*prostor za poslovanje*|: na (= redk. pr̩) bła'ga:jne̯ p'łå:če̯ • za f'łå:šə k'luč də'biš na bła'ga:jne̯ 3. |*denarna sredstva*|: u s'kupnə bła'ga:jnə 'de:mə g'nå:r ◆ trg. **zaključiti blagajno** *obračunati dnevni izkupiček*: ša 'ma:rəm bła'ga:jnə zak'lučət ▌ [=] k 1a, 3 KASA [L] +

blagajničar ▶ bła'ga:jne̯čar -ja (in -ni-) m živ. ⟨⟩ star. *blagajnik* |*v društvu, organizaciji*|: bła'ga:jničar ja 'pa:ršu pə g'nå:r ▌ [=] ⇨ BLAGAJNIK [L] SSKJ

blagajničarka ▶ bła'ga:jne̯čarka -e (in -ni-) ž ⟨⟩ *blagajničarka* |*v društvu, organizaciji*|: pr̩ mła'din'cex ja b'łå: za bła'ga:jne̯čarkə • "'nå:da be̯ pa 'li̯e:xkə b'łå: 'nu̯o:va bła'ga:jničarka ▌ [L] SSKJ, SP 1962

blagajnik ▶ bła'ga:jne̯k -a (in -ni̯-) m živ. ⟨im. mn. -ne̯ke̯ (in -ni-)⟩ *blagajnik* |*v društvu, organizaciji*|: 'nu̯o:u̯ga bła'ga:jni̯ka 'nucəmə • g'do̯: bo̯ bła'ga:jni̯k (= za bła'ga:jni̯ka)? • a se̯ 'de̯: 'ti 'nu̯o:u̯ bła'ga:jne̯k? ▌ [=] BLAGAJNIČAR [L] +

blago ▶ b'łå:gə -a s ⟨⟩ 1. *blago* |*tekstilni izdelki, tkanina*|: b'łå:gə sm̩ jə žə za 'vė:lkə 'no̯:č 'ni̯e:sła, pa me̯ ša 'de̯: 'ni nar'di̯ła u̯b'le̯:ke • 'puža z b'łå:ga • 'fa:jn b'łå:ge sə 'mė:le̯ 2. NŠ, star. *rezani les za prodajo*: 'ko:k sə s"pė:t p're̯:jšne̯ 'ke:dn̩ ut "kə'vå:čo̯ b'łå:ga pe̯'lå:le̯! • 'så:se̯ sə b'łå:gə na "'på:kə 'vəzle̯ • u̯'sə ja š'łə pəd b'łå:gə, 'łå:te 'tut' ▌ k 2 ⇨ ROBA [L] +

blagor ▶ b'łå:go̯r (in b'łå:-) – m ⟨⟩ ● custv. **blagor** komu *izraža veselje, zadovoljnost nad srečo koga*: b'łå:go̯r 'mə, da jə ja 'ta:g 'du̯o:brə z'va:z'u • b'łå:go̯r 'ti̯e:be̯, da (= kə) 'må:š 'tå:ke s'tå:rša • b'łå:go̯r 'ma:me̯, kə ja 'ta:g pr̩ zd'ra:u̯jə! (= ALA mu vera; svaka mu ČAST) ▌ [L] +

blagoslavljati ⇨ ŽEGNOVATI

blagoslov ▶ błagəs'łu̯o:u̯ -va m ⟨⟩ redk. *blagoslov* |*prošnja za božjo naklonjenost*|: a se̯ pə'čå:ko̯ na błagəs'łu̯o:u̯ a se̯ p're̯: 'šo̯:? ▌ [=] ⇨ ŽEGEN [L] +

blagosloviti ⇨ ŽEGNATI

blagoveliti ▶ błagə'vəle̯t (nov. -lt) -e̯m d.+nd. ⟨–; błagə'vəlu -łła -ə⟩ iron., redk., kot del. na -l v zvezi z nedoločnikom *blagoveliti*: a be̯ błagə'vəlu 'jət u šta'cunə? (*pojdi v trgovino*) ▌ [L] +

blagrovati ▶ błag'ro̯:vat -'rujam nd. ⟨błag'ruj -te; błag'ro̯:vo̯ -grə'vå:ła -ə⟩ b. koga *blagrovati koga* |*imeti koga za srečnega*|: p're̯:, 'så:se̯ sm̩ ga błagrə'vå:ła, 'de: pa 'ne̯č 'vi̯e:č ▌ [L] +

blaten ▶ b'łå:tn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'ne̯ga⟩ *blaten* 1. |*pokrit z blatom*|: 'po̯:t ja b'łå:tna 2. |*umazan od blata (= razmočene zemlje)*|: b'łå:t'ne x'łå:ča 'må:š • pe̯'cikl̩ ja 'vəz b'łå:tn̩ ▌ [=] USRAN [L] +

▸ **blatno** ▶ b'łå:tnə prisl. ⟨⟩ *blatno*: 'ni̯e: 'təm 'xu̯o:de̯t, kə ja b'łå:tnə ▌ [L] SSKJ

blatnik ▶ b'łå:t'ne̯k -a (in -ni̯-) m ⟨im. mn. -ne̯ke̯ (in -ni-)⟩ *blatnik* ▌ [L] +

blato ▶ b'łå:tə -a s ⟨⟩ NŠ *blato* 1. |*razmočena zemlja*|: b'łå:ta ja b'łə, da se 'ni̯smə 'vən 'vid'le̯ • pa g'rė:mə 'si̯e:m čaz "'vəłagə, ja pa 're:z b'łə b'łå:tə pa 'tå:kə • pə x'łå:čax se̯ ud b'łå:ta (us'rå:n) (*blaten*) 2. nov. |*neprebavljeni delci hrane*|: u łabo̯ra'to̯:rijə səm‿':a:gła b'łå:tə 'da:t • 'va:de pa b'łå:ta na 'mȯ:ra 'vi̯e:ʒ za'da:ržat ● nov. **iti** (: hoditi) **na blato** *iztrebiti se*: g'da:j s'te pa š'le̯ na'så:d'ne̯ na b'łå:tə? • na 've:m, 'ko:k 'ca:jta žə 'ni̯sm̩ š'ła: na b'łå:tə ▌ [=] ⇨ DREK [L] +

blazina ▶ bła'zi̯na -'zine ž ⟨⟩ *blazina*: "'ja:rša ja 'jəm'o̯ bła'zi̯nə s ka'ruz'ne̯ s'łå:me̯ na'fi̯lenə, 'pu̯o: mə ja pa 'bå:ba məd'ru̯o:ce 'kupła, jəx pa 'ni 'va:t'o̯. ja 'pu̯o: ša 'do̯:gə u̯ ka'ruz'ne̯ s'łå:me̯ 'li̯e:žo̯ – pa ja g'li̯x 'ta:k u'ma:ru. ▌ [L] +

blazinica ▶ bła'zi̯nca -'zin'ce ž ⟨⟩ *blazinica*: bła'zi̯nca za 'ši̯vaŋke • u̯ bła'zin'cex na 'ku̯o:ncə 'pa:rsto̯ me̯ 'kuja ▌ [L] +

blažen ▶ b'łå:žan -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *blažen* |*poln*

sreče|: 'čịzd b'łå:žan ja 'bė:ụ, kə me ja zag'lė:dọ ▌ L +

▸ **blaženo** ▸ b'łå:žanə prisl. ⟨⟩ *blaženo* |< BLAŽEN|: 'lẹ:, 'kək se ja b'łå:žanə nas'mịe:jọ ▌ L SSKJ

blažev ▸ b'łå:žọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -žav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žọga⟩ ● ⇨ blažev ŽEGEN ▌ L SSKJ (SP 1962 *Blažev*)

bled ▸ b'le:t -da -ə (in b'lẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. b'lẹ:d'ga in b'lẹ:dẹga⟩ *bled* **a** |*ki je brez zdrave naravne barve*|: 'kək ja tə 'va:trag b'le:də! ▪ 'kå:ke b'lẹ:de ž'nå:ble 'må:š! ▪ 'dụo:ns‿()ẹ pa 'bəl b'le:da, kə sẹ b'ła: ụ'čė:rẹ ▪ 'vəz b'le:t ja 'bė:ụ‿()c‿()t'ra:xə **b** redk. |*ki je neizrazite barve*|: 'tå:g b'le:t ma'linọc ja nar'dịła, 'čịst və'de:n **c** redk. |*ki je brez močnega sijaja, svetlobe*|: u 'xis'cẹ 'må:mə 'tå:kə b'le:də 'łuč ● ⇨ biti bled ko STENA ▌ ⊟ k b–c ⇨ ŠVAH L +

▸ **bledo** ▸ b'le:də (in b'lẹ:-) prisl. ⟨⟩ *bledo* **a** |< BLED b|: b'le:də zẹ'lịe:na 'få:rba **b** |< BLED c|: 'łuč‿'()ịzd b'le:də s'vẹ:tẹ ▌ L SSKJ, SP 1962

bledeti ▸ b'lịe:det ⌈ blẹ'dịm (⌈ in ble- ⌈ >) nd. ⟨–; b'lịe:d'ọ ⌈ blẹ'dė:ła -ə⟩ *bledeti* |*izgubljati prvotno izrazito barvo*|: ta ụb'le:ka ja ụ kåkmə 'a:ụsłọgə nə 'lė:tə blẹ'dė:ła ▌ L +

blefer ▸ blẹ'fịe:r -ja (in ble-) m živ. ⟨⟩ *slepar* |*kdor blefira*|: "s'ta:ne 'ka: ta:g‿()va'ri, kə ja blẹ'fịe:r ▌ L SSKJ pod *blufer*

blefirati ▸ blẹ'fė:rat -əm (tudi ble-) d.+nd. ⟨⟩ sleng. *slepiti* |*z govorjenjem povzročati, da ima kdo o kaki stvari mnenje, ki ne ustreza resnici*|: "'mė:rkọ blẹ'fė:ra ▪ 'sẹ: tẹ 'ni t're:ba blẹ'fė:rat, kə te pəz'nå:m ▌ L SSKJ pod *blufirati*

blejati ▸ b'lẹ:jat -əm nd. ⟨⟩ *blejati*: 'kụo:za (: 'ọ:ca) b'lẹ:ja ▌ L +

blek ▸ b'lịe:k -a m ⟨⟩ **1.** NŠ *zakis* |*prevleka pri vrenju*|: u 'jəs'xə se ja 'blịe:k na'rė:d'u ▪ tiz'd' b'lịe:k u 'tọ:kcə ja 'žə 'ta:k u'gå:dn̩ – pa "s'ta:ne ja pa ụ'sə s"'pė:ụ **2.** mn., star. *vampi* |*jed*|: b'lịe:ke s krəm'pė:rjə smə 'jəd'lẹ **3.** mn., zastar. *ošpice*: ut'rụo:cẹ sə də'bilẹ b'lịe:ke **4.** NŠ, star., redk. *siva mrena (na očeh)*: na ụ'čẹ:x se mẹ ja b'lịe:k na'rė:d'u ▌ ⊟ k 2 ⇨ VAMP; k 3 ⇨ OŠPICE; k 4 ⇨ siva MRENA L Plet. [k 3 Plet.: »2. blèk, bléka, *m.* [...] 3) die Flecken (= Masern), *Savinska dol.*«]

Blekači ▸ "ble'kå:čə -ọ ‖ -u (in "blẹ-) m mn. ⟨⟩ HIŠ. I. |*Kraše 33*| ● ***Kr*** **jesti ko pri Blekači** *pri kosilu jesti juho za osrednjo jedjo*: 'pa:r‿nas pa 'dụo:ns 'je:mə 'ta:k‿':ə pr̥ "ble'kå:čə 'čå:s' – 'vərgnẹ z'mẹ:šənə ▌ K *Pri Blekači so do približno leta 1985, ko je k hiši prišla mlajša gospodinja, pri kosilu pojedli juho za osrednjo jedjo, npr. za mesom, krompirjem in solato ali za palačinkami, torej ne na začetku kosila, kot je bilo v navadi drugod in je danes povsod v Krašah.* L Ø

blekniti ▸ b'lịe:kən't' -knem d. ⟨b'lịe:knẹ (in -kən') -kən'te; b'lịe:kn'u -kənła -ə⟩ slabš. *v naglici reči kaj nepremišljenega ali neumnega*: prag'runtẹ, 'nịe: pa da 'ka: b'lịe:kneš ▌ L +

blendati ▸ b'le:ndat -əm (in b'lẹ:-) nd. ⟨b'lẹ:n'dẹ itd.⟩ avt. *prižigati in ugašati žaromete, izmenoma osvetljevati z dolgimi in kratkimi žarometi*: za'kå: tẹ pa b'le:nda? ▌ ⊟ ŽMRKATI L Ø

blesti se ▸ b'lịe:s't' se 3. os. ed. b'lịe:de se nd. ⟨–; – – b'lịe:dłə se⟩ blede se komu *blede se komu* |*v vročici zmedeno govori*|: b'lịe:dłə se mə ja žə 'tịe:č, pa 'tiz'd'ga 'ni za 'vịe:rjat ▌ ⊟ ⇨ BLODITI SE L +

blestivka ⇨ BLINKER

bleščati se |odbijati svetlobo| ⇨ ŠAJNATI SE

bleščiti ▸ b'lẹ:šət -əm nd. ⟨–; b'lẹ:šu -šła -ə⟩ b. koga *jemati vid komu, slepiti koga*: 'sọ:n'cẹ me b'lẹ:šə ▪ 'łuč me ja b'lẹ:šła ▪ b'lẹ:šə 'me, 'ta:g da s'kụo: 'nẹč na 'vidẹm ▪ za'kå: ga b'lẹ:šəš‿() :'pe:głə? ▌ L +

blinker ▸ b'liŋker -kẹrja m ⟨⟩ rib. *blestivka* |*vaba za lovljenje rib*| ▌ L Ø (Planina 1978)

blisk ▸ b'lịsk -a m ⟨im. mn. b'lis'kẹ⟩ *blisk* ▌ L +

bliskati se ▸ b'lịskat se 3. os. ed. -a se nd. ⟨⟩ *bliskati* **1.** brezos. |*v presledkih močno zasvetiti*|: 'kək se ja b'lịskałə pa gər'mė:łə! **2.** |*odbijati iskrečo se svetlobo*|: 'ša:jbe ụ 'va:knə se b'lịskəjə ▌ L +

blisknitі [Tominšek 1903: 11: »blísknt«]

blisniti ⇨ ZAŠAJNATI SE

blizu ▸ b'lịzə prisl. ⟨v pomenu 3 b'lịzə in blịzə; primernik b'ližẹ⟩ **1.** *blizu* |*izraža majhno razdaljo* **a** *pri mirovanju*|: 'xiša sta 'čịzd b'lịzə 'ja:na d'ruge ▪ pa 'ti 'jədẹ, kə sẹ b'ližẹ 'dụo:mẹ ▪ ud b'ližẹ ga pəg'lė:dẹ, bəš pa 'vid'ọ, 'kå:k 'ja: ▪ 'nịe: 'ta:k ud (= na) b'lịzə g'lė:dat ▪ žə d'vẹ: 'lė:tẹ te 'nị b'łə b'lịzə (*nisi prišel na obisk*) **b** *pri premikanju*|:

s'tọ:pę b'ližę x u'rå:təm • čə'dię:lę b'ližę 'na:s ja b'ła: 'va:da • p'rịdemə 'ka: b'lịzə, sə 'žə zaus'ta:ulelę **2.** *blizu* |*izraža majhno časovno oddaljenost*|: 'zịma ja b'lịzə **3.** redk. *skoraj* |*izraža precejšnje približevanje določeni polni meri*|: blịzə (= b'lịzə) s'tọ: 'kil 'vå:ga ● star., redk. **na blizu** *skoraj* |*izraža precejšnje približevanje določeni polni meri*|: na b'lịzə dę'sė:t 'kil 'må: (⊟ ⇨ SKOR) • ⇨ ne hodi mi blizu (⇨ HODITI) ▌ ⇨ PRENABLIZU ⊟ k 3 ⇨ SKOR L +

blizu ▶ b'lịzə in blịzə predl. ⟨primernik b'ližę⟩ z rod. *blizu* |*za izražanje majhne razdalje*|: 'xišə 'må: b'lịzə "'cię:le 'nė:kę • 'čịst‿'()a:kle blịzə št'rę:kne ja b'łə • kə sta b'lịzə 'xiša b'ła:, jəm ja pa pə'vė:dọ. p'rę: jəm pa 'ni pə'vė:dọ. • sə žə "'nę:mcę b'lę 'nətər blịzə "'muo:s'kve, da sə žə "'muo:skvə upstral'vå:lę • səm 'pa b'ližę 'nęga 'pa:ršu, səm pa 'vid'ọ, da ja 'nė:kę na'rọ:bę • redk., z daj. b'lịzə 'a:utə ja žə 'bė:u, ga ja pa za'dė:łə ▌ L +

bliže ⇨ BLIZU prisl., predl.

bližešji ▶ b'ližęšə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šəga⟩ *bližnji* **1.** |*krajevno manj oddaljen*|: ut‿()ęγ b'ližęšəx sə'sė:dọ ja 'jəs'tę 'duo:b'u **2.** |*v sorodu*|: ta b'ližęša žłå:xta ja 'pa:ršła u'sa: na 'puo:grab, d'rugęx pa 'ni b'łə ▌ L Ø (Plet. *bližešnji*)

bližnjica ▶ b'ližənca -e ž ⟨⟩ *bližnjica*: čə pə b'ližəncę g'rė:ž, 'bəš p'rę: 'guo:r ▌ L +

bloditi ▶ b'łọ:dęt -dęm nd. ⟨b'łọ:dę (in b'łọ:t') -t':e, 2. os. dv. -t:a; b'łọ:d'u -dła -ə, mn. -d'lę⟩ *bloditi* |*hoditi brez cilja, brez orientacije*|: d'vå: d'ni ja pə 'gọ:šə b'łọ:d'u ▌ ⊟ k 1 ⇨ TAVATI L +

▸ **bloditi se** ▶ b'łọ:dęt se -dęm se nd. ⟨⇨ BLODITI⟩ blodi se komu **1.** *blede se komu* |*v vročici zmedeno govoriti*|: 'dę: se mə žə b'łọ:dę **2.** *močno, intenzivno sanjati*: 'kå: u'sə se mę ja 'duo:nz b'łọ:dłə! • 'kå:kə se mę b'łọ:dę pə'nuo:čə! ▌ k 1 BLESTI SE L +

blok ▶ b'łọ:k -a m ⟨⟩ *blok* **1.** |*veliko, večstanovanjsko poslopje*|: u b'łọ:kə ži'vịm **2. a** |*sešitek listov, ki se dajo iztrgati*|: u b'łọ:k sm̩ sę na'pịsọ **b** |*listek s potrdilom o vplačilu*|: d'vå: b'łọ:ka za 'må:lcə ša 'må:m ▌ L SSKJ, SP 1962

blond ⇨ BLONT ipd.

blondinka ▶ błọn'dịŋka -'dịŋke ž ⟨⟩ nov. *plavolaska, blondinka* ▌ L SSKJ, SP 1962

blont ▶ b'łọ:nt -- -- prid. ⟨⟩ **a** *plavolas*: 'tå:kə 'čė:dnə b'łọ:nd‿'ię:klčke ja b'łə • 'kå:kə b'łọ:nd 'bå:bə sm̩ 'vid'ọ! **b** za lase *plav, svetel*: b'łọ:nt łaːsę 'må: • 'ła:sę 'må: r'jå:ve, 'nię: pa b'łọ:nt ▌ ⊟ BLONTEN L Ø

▸ **blont** ▶ b'łọ:nt prisl. ⟨⟩ *svetlo*: 'ła:sę 'må: (na) b'łọ:nt pə'få:rbəne • (na) b'łọ:nt ja prašt'rịxəna ▌ L Ø

blonten ▶ b'łọ:ntn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ redk. **a** *plavolas*: b'łọ:ntna 'bå:ba **b** za lase *plav, svetel*: b'łọ:nt'ne 'ła:sę je 'jəm'ọ ▌ ⊟ ⇨ BLONT L Ø

bluščec |črnojagodasti bluščec| ⇨ divja BUČA

bluza ▶ b'luza -e ž ⟨⟩ *bluza*: b'luzə sm̩ sę 'da:ła 'dė:łat ▌ |delovna bluza| ⇨ PLUZNA L SSKJ, SP 1962

bluzika ▶ b'luzęka -e ž ⟨⟩ manjš. *bluzica* |< BLUZA| ▌ L Ø (SSKJ, SP 1962 *bluzica*)

bob [Tominšek 1903: 8, 12: im. ed. »bo͡ᵃb«; 12: rod. ed. »bo͡ᵃba«]

boben ▶ 'bọ:bən -bna m ⟨⟩ *boben* **1.** |*glasbilo*|: na 'bọ:bən ja 'tọ:ku **2.** |*del naprave*|: 'bọ:bən pər p'rå:lnęmə st'rọ:jə ● poud. **biti sit ko boben** *biti zelo sit*: səm 'sịt kə 'bọ:bən • 'tå:k sm̩ kə 'bọ:bən (⊟ biti sit ko POLH) • poud., redk. **najesti** (= napôkati ipd.) **se ko boben** *zelo se najesti*: na sp'rå:vęm 'nęč 'vię:č u 'się:be, sm̩ se na'puo:kała kə 'bọ:bən (⊟ ⇨ najesti se ko POLH) ▌ |spraviti na boben| ⇨ spraviti na KANT; |zavorni boben| ⇨ DRUMLJA L +

bobenček ▶ 'bọ:bənčək -čka m ⟨⟩ manjš. *bobenček*: z 'bọ:bənčkə 'xọ:dę u'kọ:lę • živ., otr. a sə tę 'bọ:bənčka 'kuplę? ▌ L SSKJ, SP 1962

bobipalčka ▶ 'bọ:bę'pa:lčka (in -bi-; *Bo* -'på:-) ⟨⟩ **a** nav. mn. *slana palčka* |*pecivo*|: a bę 'bọ:bę'pa:lčke 'je:du? **b** mn. *vrečka slanih palčk*: ne 'bọ:bę'på:lčke 'kupę ▌ L Ø

bobnati ▶ 'bọ:bnat -əm nd. ⟨⟩ *bobnati* **a** |*udarjati na boben*| **b** |*povzročati votle glasove*|: s 'pa:rstəm ja pə 'mizę pə 'mizę 'bọ:bna ● ⇨ KRUH bobna • ⇨ bobnati LJUDI vkupaj ▌ L +

bobner ▶ 'buo:bner -nęrja m živ. ⟨⟩ **1.** *kolar* |*kdor se ukvarja z izdelovanjem, popravljanjem lesenih delov vozov*|: te š'ra:uf mę bọ pa 'buo:bner na'rė:d'u • ja 'bė:u p'rọ: sọ'då:r, 'nię: 'buo:bner **2.** redk. *sodar*: pr̩ 'buo:bnęrjə səm 'sọ:t na'rọ:čọ ▌ ⊟ k 1 KOLAR; k 2 SODAR L Ø

(Thesaurus 1982a *bognar*; Videčnik 1988 *bogner*)

bobnerica ▸ 'bu̯o:bnerca (in -nę-) -nęrce ž ⟨⟩ *kolarska sekira*: 'bu̯o:bnerca 'må: k'rå:tək š'tie:l pa na u̯k'rọ:głə na'rė:tə k'linę ▌ [L] Ø

bobneti ▸ – 3. os. ed. bəb'ni nd. ⟨–; – – bəb'nė:łə⟩ brezos. *bobni* |*daje močne, zamolkle glasove*|: u 'pa:rsex mə 'ta:g bəb'ni ▌ [L] +

bobnič ▸ 'bȯ:bənč -a nov. ['bȯ:bnęč -a ([in -ni-) m ⟨⟩ *bobnič* |*mrenica*|: 'sę: mę̯ bọ 'bȯ:bənč 'pọ:kn'u, čə se bəš 'ta:g 'da:ru ▌ [L] +

bobovec ▸ 'bu̯o:bọc -a m živ. ⟨⟩ *bobovec* **a** |*jabolko*|: 'bu̯o:bọcọ mę̯ pr̥'nie:sę **b** |*drevo*|: 'bu̯o:bọc ja pa 'le:c 'du̯o:s't' 'jəm'ọ ▪ 'bu̯o:bọca m‿':a:gu pəd're:t ▌ [L] +

bobrovec ▸ 'bu̯o:brọc -a m ⟨⟩ *bobrovec* |*strešna opeka*|: z 'bu̯o:brọcə bm̩ 'da:rvəncə pək'rəu̯ ▪ d'vå: 'bu̯o:brọca mę̯ ja 'du̯o: 'va:rgłə ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

bocek ⇨ BACEK

bočev ⇨ BUČEV

bočevbut ⇨ BUČEVBUT

bočiti ipd. ⇨ BOTITI ipd.

bočnik ▸ 'bọ:čnęk -a (in -ni̯-) m ⟨⟩ NŠ *bočnik* |*meso*| ▌ [L] +

bodeč ▸ bə'dė:č -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə⟩ *bodeč* |*ki ima bodice, trne*|: bə'dė:ʒ d'rȯ:t ◆ bot. ⇨ bodeča NEŽA ▌ [L] +

bodi ▸ 'bọ:dę (in 'bọ:t'; v zvezi bodi no 'bode (in 'bọ:d')) 'bọ:te medm. ⟨⟩ *izraža začudenje, zavrnitev*: 'bọ:d' 'nə, 'bọ:t', a 'mis'lęš, da bọ u̯s'ta:ła 'du̯o:mę? ▪ sm̩ pa 'rė:ku 'tie:tę – »'bọ:te 'nə, 'sę: 'ni̯sm̩ z'mę:šən!« ▪ {A} m'le:ka na s'mę:jə 'vie:č ud'å:jat. {B} 'bọ:d' 'nə! ▌ [=] BEŽI [L] SSKJ

bodi ⇨ KADAR BODI, ⇨ KAR BODI, ⇨ KERI BODI, ⇨ KJER BODI

bodica ▸ bə'di̯ca -dice ž ⟨⟩ *bodica*: bə'di̯ca ut 'kå:ktusa (*kaktusova bodica*) ▪ bə'dice pr̥ 'ję:žə ▪ 'tət' 'bu̯o:žə 'le:sc 'må: bə'dice, 'ja:dn̩ ja pa 'mənda braz 'nęx ▌ [L] +

bodika ⇨ božji LESEC

bog ▸ 'bọ:k (tudi 'bọ:x) 'bu̯o:ga m živ. ⟨⟩ **1.** ed. *bog* |*nadnaravno bitje*|: 'ja:s na 'vė:rjam u 'bu̯o:ga, såmə 'nė:kę ja 'pa: nad 'nəm ▪ 'čuvę, 'kå: gva'riž, da te 'na:‿bọ 'bọ:k št'rå:fọ ▪ 'kə 'bu̯o:ga te p'rȯ:sęm – pə'må:gę 'mę! **2.** redk. *križ, razpelo*: 'bọ:k ja s‿()'tę:ne 'på:du – 'bọ:x'vę:, 'kå: se bọ nar'di̯łə ▪ {A} 'lę:, 'kå:ka 'på:jọčna 'təmle vę'si. {B} 'kė:? a pr̥ 'bu̯o:gə? ▪ 'bu̯o:ga sk'ri̯mə prat‿()ęmə 'må:lmə, da se ga 'na:‿bọ u̯st'rå:šu **3.** v medmetni rabi, z oslabljenim pomenom *izraža* **a** *začudenje, navdušenje*: 'ọ:, 'lubę̯ 'bọ:k 'ti! **b** *nejevoljo, nestrpnost*: za 'bu̯o:ga s'vė:tęga, 'dę:te 'nə g'ma:x! ▪ 'ni̯e: 'nə rə'pu̯o:tat – 'bọ:x se u̯s"milę̯! ▪ nov. a bəš u'sə pə'xu̯o:d'u – 'bọ:k te 'ne:ma 'ra:t! **c** *hvaležnost, zadovoljstvo*: 'bu̯o:ga zax'vå:lę, da se ja 'ta:k 'fa:jn s'ti̯e:kłə ▪ {A} u 'tu̯o:rəg bọ 'di̯e:š. {B} 'bọ:γ da 'le:. ● poud. **biti bog i batina** *biti vplivež, biti na visokem položaju*: u "lęb'lå:nę na 'båŋkę ja "'de:brs̥šag 'bȯ:j 'bọ:k i 'bå:tęna ● star., ob spominu na umrle **bog ji** (: jim : mu) **daj nebesa** (= dobro) *izraža najboljše želje, naklonjenost umrlemu*: "'ki̯tag – 'bọ:x jəm 'dę: nę'bę:se – sə b'lę 'čud'nę ▪ "'jərmənčənca – 'bọ:k jə 'dę: nę'bę:se – ja 'må:n't'l̩ ut "'pę:u̯čəga "'ti̯na u̯b'le:kła ● čustv. **bog sam večni ve** *nihče ne ve* |*izraža podkrepitev trditve*|: 'bọ:x 'så:m 'vė:čnę 'vę:, 'kọ:t 'xȯ:t:a ● kot vljudnostni obrazec **bog ti** (: vam : vama) **požegnaj** *izraža voščilo pri jedi*: 'bọ:x vəm pə'žė:gnę ([=] ⇨ BOHŽEGNAJ) ● kot vljudnostni obrazec **bog ti** (: vam : vama) **požegnaj, saj ti nisem** (: **nismo** : **nisva**) **favš** *izraža željo za prenehanje kašlja, kadar se komu zaleti* |*pride v sapnik tujek*|: 'bọ:k tę pə'žė:gnę, 'sę: tę 'ni̯səm̩ 'fa:u̯š ([=], [K] ⇨ saj ti nisem FAVŠ) ● preg., redk. **bog vama** (: ti) **daj dosti otrok pa malo nadlog** *izraža voščilo mladoporočencema, mladoporočencu*: 'bọ:k våmę 'dę: 'du̯o:s'tę ut'rọ:k pa 'må:łə nad'łọ:k ● slabš. **držati se** (= biti ipd.) **ko lipov bog** *biti neroden, molčeč*: pə'må:gę, 'ni̯e: pa da təmle stə'iš kə 'li̯pọ 'bọ:k ● **hvala bogu** *izraža veselje, zadovoljstvo, olajšanje*: x'va:ła 'bu̯o:gə, da smə p'ra:u̯ 'ca:jt pəkə'silę! ([=] ⇨ hvala bogu (⇨ HVALA ž)) ● polcit., poud. **ko sto bogov** *zelo*: ž'vi̯nọzdrọ'ni̯ka smə 'mė:lę – nas 'ję:ble bə'le:zn̩ kə s'tọ: 'bọ:gu ▪ ja b'łə 'ma:rzłə kə s'tọ: 'bọ:gọ ▪ pə'ti̯ca ja 'ta:rda kə s'tọ: 'bọ:gọ ([=] ⇨ ZELO) ● čustv. **nema bog brata** *ne pride v poštev*: 'ne:ma 'bọ:g b'rå:ta, da bę̯ 'ja:s 'šọ: z'ra:u̯nə ● polcit., čustv., v nikalnih stavkih **pod milim bogom** *popolnoma* |*izraža podkrepitev trditve*|: pəd 'milęm 'bọ:gəm za ŋ'kȯ:n'če:sərca 'ni ▪ pəd 'milęm 'bọ:gəm 'nęč sę̯ na 'mȯ:rəm pə'må:gaʒ‿() 'nęmə ● čustv. **živeti** (= biti ipd.) **bogu za hrbtom** *živeti v oddaljenem, zakotnem kraju*: gu̯o u̯ nęγ 'gu̯o:rax sə 'du̯o:mę 'bu̯o:gə za 'xa:rptə ▌

⇨ BOH [=] k 2 ⇨ KRIŽ [K] k 2: *Repo in korenje so nekdaj obrezovali v hiši (tj. v stanovanjskem prostoru). Od tod izrek:* ***Kr*** šalj. 'rė:pe ja də 'bu̯o:ga, kə'ri̯e:ne pa də xu'diča. [L] + [Tominšek 1903: 14: mest. ed. »bo͡ᵊgъ«]

boga ▶ 'bọ:ga ⟨⟩ ● polcit., čustv. **pa vsega boga isusa** *izraža veliko količino*: 'tọ: bę b'łə u̯'sə u̯k'ra:j za 'di̯e:t – pa u̯'sę-ga 'bọ:ga 'i̯susa • smə 'mė:lę mę'ril za dębę'li̯nə pa 'bọ:ga 'i̯susa u̯'sęga ▌ ⇨ JEBEMO BOGA, JEBEMTI BOGA, JEBENTI BOGA [L] Ø

bogadaj ▶ 'bọ:ga'dę: (tudi -'da:j) medm. ⟨⟩ star., redk. **a** *izraža odzdrav ob srečanju*: {A} dọbr̥ 'da:n (: vę'čė:r). {B} 'bọ:ga-'dę:. **b** *izraža pozdrav ob srečanju*: {A} 'bọ:g'dę:. {B} 'bọ:ga'dę:. ▌ [=] ⇨ BOGDAJ [K] ⇨ BOGDAJ [L] Ø

boga jarca ▶ 'bọ:ga 'jå:rca medm. ⟨⟩ kletv. *izraža jezo, nejevoljo*: 'ọ:, 'ti 'bọ:ga 'jå:rca, 'lę:, 'kå:k sę se na'rė:d'u! ▌ [=] ⇨ JEBEMTI [L] Ø

bogara ⇨ JEBEMO BOGARA, JEBEMTI BOGARA, JEBENTI BOGARA

bogastvo ⇨ BOGATIJA

bogat ▶ 'bu̯o:gat (nov. bə'gå:t) bə'gå:ta -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. bə'gå:d'ga in bə'gå:tęga, daj. ed. m. sp. bə'gå:t'mə in bə'gå:tęmə⟩ *bogat* |*ki ima mnogo materialnih dobrin*|: bə'gå:tə 'bå:bə sę ja 'du̯o:b'u • 'a:, 'tis'tę ja pa 'bu̯o:gat! • bə'gå:tę 'ni̯smə, pa s'łaːbə nəm 'pa: na g'rė: ▌ [=] ⇨ PREMOŽEN [L] +

bogati ▶ 'bọ:gati medm. ⟨⟩ *izraža začudenje, občudovanje*: a 'tò:g zas'łužə? 'bọ:gati! • 'bọ:gati, 'tọ: s'te pa 'fa:jn 'kuplę! ▌ [L] Ø

bogatija ▶ bəga'tija -ja ž ⟨⟩ NŠ *bogastvo* |*velike materialne dobrine*|: pr̥ "tė:u̯žə ja b'ła: bəga'tija 'čå:s' ▌ [L] +

bogdaj ▶ 'bọ:g'dę: (tudi -'da:j) medm. ⟨⟩ star., pešaj. **a** *izraža odzdrav ob srečanju*: {A} dọbr̥ 'da:n (: vę'čė:r). {B} 'bọ:g'dę:. • {A} dọbrọ 'jutrọ. {B} 'bọ:g'da:j. • redk. {A} dọbr̥ 'da:n, st'ri̯c. {B} dọbr̥ 'da:n 'bọ:g-'dę:. **b** *izraža pozdrav ob srečanju*: {A} 'bọ:g'dę:. {B} 'bọ:g'dę:. • {A} dọbr̥ 'da:n. {B} 'bọ:g'dę:. ▌ [=] BOGADAJ; ⇨ dober DAN, dober VEČER, dobro JUTRO [K] *Z* 'bọ:g'dę: *ali* 'bọ:ga'dę: *pozdravljajo in odzdravljajo govorci, rojeni v 30. letih in starejši; pri mlajših je tak način izjemen in predvsem za starejše govorce moteč.* [L] SSKJ

bogec[1] ▶ 'bọ:gəc -a m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *bogec*: 'bọ:gəc ja u̯cp'rę:dę, 'vę:š – nap'rę: g'lė:dę • kə 'kura 'va:də 'pija, se u̯'så:kek'rå:t' 'bọ:gəcə zax'vå:lę • 'bọ:gəc pə'må:gę (= redk. 'må:gę) (*izraža voščilo otroku, ki kihne*) ● otr., šalj., predvsem v cerkvi **bogec je odspredaj** *glej naprej, ne oziraj se okoli ali nazaj*: nap'rę: g'lė:dę – 'bọ:gəc ja u̯cp'rędę • otr., ob grmenju **bogec se krega** *grmi*: a 'čujaš, kə se 'bọ:gəc k're:ga? ([=] ⇨ GRMETI) • otr., redk., kot grožnja predvsem fantom ⌈ **pokazal ti bom** (⌈ = videl boš) **bogeca** *kaznoval te bom s potegljajem, potegljaji za lase ob uhlju ali na tilniku*: če 'na:‿bəš p'ri̯-dn̥, tę m 'bọ:gəca pə'kå:zọ • 'dę: g'ma:x, če 'ni̯e:, bəš 'vid'ọ 'bọ:gəca ([=] ⇨ za ta sladke te bom (⇨ SLADKI m)) ▌ [L] +

bogec[2] ▶ 'bò:gəc -a m živ. ⟨⟩ čustv. *ubožec, revež*: 'sę: sę 'bò:gəc, kə sę bə'lė:n ▌ [=] ⇨ REVEŽ [L] SSKJ, Plet.

boggadaj ⇨ BOGADAJ

bogi ▶ 'bò:gę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -gęga tudi -g:a, daj. ed. m. sp. -gęmə tudi -gmə⟩ **1.** *ubog* |*usmiljenja, pomilovanja vreden*|: ut "kr̥s"'tine tis'tę "i̯u̯c ja 'bė:u̯ 'vərgnę 'bò:gę • u 'łå:gęrjə smə šale b'lę 'bò:gę • 'bò:gə 'va:trak! • 'bò:-gę s'tå:ra 'ma:ma, 'kò:k pratr̥'pijə! **2.** *reven, siromašen*: p'rę: 'čå:sę pr̥ "'tė:u̯-žə 'ni̯sə b'lę 'bò:gę, 'de: sə pa 'vərgnę • zarat‿'()ęγ 'dinęrjọ 'na:‿m 'ni̯e: 'bu̯o:gat pa 'ni̯e: 'bò:gę **3.** čustv. **a** *po vrednosti, količini majhen, nezadosten*: za ti̯stə 'bò:gə 'xišə se 'cufəjə **b** z oslabljenim pomenom *poudarja majhno količino*: 'kå:pa 'nę: 'kupęm za te 'bò:ge 'dinęrja! • ša tęga 'bò:gęga 'kå:mna na 'mò:rəž 'da:ržat ● ⇨ biti bogi ko cerkvena MIŠ • **gratati bogi** *obubožati*: zarat‿()ęga g'nå:rja 'na:‿pte 'bò:gę g'rå:talę ▌ [=] REVEN [L] Ø (+ *ubog*)

▸ **bogo** ▶ 'bò:gə prisl. ⟨⟩ *revno, siromašno* |< BOGI 2|: 'bò:gə ja u̯b'lę:čan • 'bò:gə sə 'živelę ▌ [=] REVNO [L] Ø (+ *ubogo*)

▸ **bogo** ▶ 'bò:gə povdk. ⟨⟩ čustv. *izraža pomilovanje* |*čustveno prizadetost ob neprimernem, nespametnem ravnanju koga*|: 'tọ: ja pa 're:z 'bò:gə, da g'rė: 'da:rve k'ra:st ▌ [=] SIROTNO [L] Ø

▸ **bogi** ▶ 'bò:gę -gęga m živ. ⟨⟩ *reven, siromašen človek*: 'nęmə 'že 'na:‿bọ 'nęč, kåga 'bò:gęga pa u̯'sə dəlę'ti ▌ [=] ⇨ REVEŽ [L] SSKJ

bogica ▶ 'bò:gəca -e ž ⟨⟩ čustv. *ubožica, reva*: 'kå:ka 'bò:gəca sę b'łaː, kə sę se u̯'pi̯e:kła na 'rit'kə ▌ [=] ⇨ REVA [L] Ø

boglonaj ipd. ⇨ BOHLONAJ ipd.

bogmevari ⇨ BOHMEVARI

bogovski ▶ 'bǫ:gǫs'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ poud. *čudovit, izvrsten, sijajen*: 'nå:jn̩ akumə'łå:tǫr ja 'bǫ:gǫs'kę ▌ ⊟ ⇨ BOŽANSKI [L] SSKJ (SP 1962 ≠)

▸ **bogovsko** ▶ 'bǫ:gǫskə prisl. ⟨⟩ poud. *čudovito, izvrstno, sijajno*: 'bǫ:gǫskə mə g'rė: ▌ ⊟ ⇨ BOŽANSKO [L] SSKJ

bogvari ⇨ BOHVARI

bogvaruj ⇨ BOHVARI

bogžegnaj ▶ bǫg'žė:gnę medm. ⟨⟩ pešaj. *izraža voščilo pri jedi*: {A} bǫg'žė:gnę. {B} bǫx'łȯ:nę. ▌ ⊟ ⇨ BOHŽEGNAJ [L] Ø

boh ▶ 'bǫ:x medm. ⟨⟩ *izraža* **a** *začudenje, navdušenje*: 'bǫ:x, 'kək ja b'łə 'fa:jn! **b** *strah, vznemirjenje, obup*: 'ǫ:, 'bǫ:x, pa 'kå: sm̩ tę nar'di̯łə! **c** *dvom, negotovost, upanje*: 'bǫ:x 'så:m 'vė:čnę 'vę:, 'kək ja 'ta:rp'ǫ ▪ 'bǫ:ɣ z'nå:, 'kȯ:k 'le:t ja u̯t‿'()e:ga **č** *svarilo, prepoved, opozorilo*: 'bǫ:x, 'a: te m u'sė:kǫ! ▪ 'bǫ:x na za'di̯e:nę na p'rå:zən ža'łǫ:c tab'lę:te 'ja:mat! ▌ ⇨ BOHPOMAGAJ [L] Ø

boh aleluja ▶ 'bǫ:x alę'luja medm. ⟨⟩ kletv. *izraža močno podkrepitev trditve*: 'bǫ:x alę'luja, 'kəg‿:a bm̩ zm'łå:t'u! ▌ ⊟ ⇨ PORKA [L] Ø

boh azija ▶ 'bǫ:x 'å:zęja (in -zi-) medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'bǫ:x 'å:zęja, 'kå: pa 'de:łəš!? ▌ ⊟ ⇨ DUŠ [L] Ø

bohlonaj ▶ bǫx'łȯ:nę (tudi 'bǫ:-) medm. ⟨⟩ pešaj. *hvala |izraža hvaležnost|*: 'čå:s'‿smə 'ri̯e:klę bǫx'łȯ:nę, 'dę: se 'ri̯e:ča pa x'va:łə 'le:pa ▪ s'tǫ:kr̩t bǫx'łȯ:nę, kə s'te pə'må:galę ▪ kot vljudnostni pristavek na izraženo voščilo: {A} bǫɣ'žė:gnę. {B} bǫx'łȯ:nę. ▪ redk. {A} dǫbr̩ 'te:k. {B} bǫx'łȯ:nę. ▪ kot odgovor tistega, ki je kihnil, na voščilo: {A} 'bǫ:xpə'må:gę. {B} bǫx'łȯ:nę. ▪ redk. {A} na zd'ra:u̯jə. {B} bǫx'łȯ:nę. ▌ ⊟ ⇨ HVALA [K] *Z* bǫx'łȯ:nę *ipd. se zahvaljujejo predvsem govorci, rojeni v 30. letih in starejši, mlajši pa le izjemoma.* [L] Ø (SSKJ *boglonaj*)

▸ **boglonaj** ▶ bǫx'łȯ:nę (tudi 'bǫ:-) – m ⟨⟩ ● preg. **bohlonaj je umrl** *zastonj nihče nič več ne da ali naredi*: bǫx'łȯ:nę ja u̯'ma:ru ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bohlončkaj ▶ bǫx'łȯ:nčkę (tudi 'bǫ:-) medm. ⟨⟩ ljubk., redk. *hvala |izraža hvaležnost|*: bǫx'łȯ:nčkę za 'žǫ:gə ▌ [L] Ø (SP 1962 *boglončkaj* m)

bohmagaj ▶ 'bǫ:x'må:gę medm. ⟨⟩ redk. *izraža voščilo tistemu, ki kihne*: {A} 'bǫ:x'må:gę. {B} bǫx'łȯ:nę. ▌ ⊟ ⇨ BOHPOMAGAJ [L] Ø

bohmevari ▶ 'bǫ:xme'vå:rə (in 'bǫ:k-; in -'vå:r) člen. ⟨⟩ *bogvaruj |izraža svarilo, prepoved|*: 'ǫ:, 'bǫ:kme'vå:rə 'kę: 'tå:ga ▌ ⇨ BOHVARI [L] Ø

bohnasvari ▶ 'bǫ:xnas'vå:rə (in -'vå:r) člen. ⟨⟩ *bogvaruj |izraža svarilo, prepoved|*: 'bǫ:xnas'vå:r, da bę b'łə: 'tå:ka 'suša kə 'łå:nę ▌ ⇨ BOHVARI [L] Ø

bohnedaj ▶ 'bǫ:x'ni̯e:dę člen. ⟨⟩ *izraža svarilo, prepoved*: 'bǫ:x'ni̯e:dę, da bę ša kag'da:j 'ta:k 'xədə ▪ 'bǫ:x'ni̯e:dę 'xu̯o:dęt kǫl 'pəsa ▌ ⊟ ⇨ BOHVARI [L] Ø

bohobvari ▶ 'bǫ:xub'vå:rə (in 'bǫ:k- in -'vå:r) člen. ⟨⟩ redk. *bogvaruj |izraža svarilo, prepoved|*: 'bǫ:xub'vå:rə u̯ 'tå:kməle u̯ra'mė:nə ka'kå:m 'xu̯o:dęt ▌ ⊟ ⇨ BOHVARI [L] Ø

bohpomagaj ▶ 'bǫ:xpə'må:gę medm. ⟨⟩ *izraža voščilo tistemu, ki kihne*: {A} 'bǫ:xpə'må:gę. {B} bǫx'łȯ:nę. ▪ 'bǫ:xpə'må:gę. 'viǯ, da ja 're:s. ▌ ⇨ na ZDRAVJE [K] *Če kdo kihne večkrat, se mu vošči le pri prvem kihljaju. – Izjavo* 'viǯ, da ja 're:s *doda govorec, ki izrazi voščilo, nanaša pa se na vsebino pogovora, katerega resničnost naj bi se potrdila s kihljajem.* ⊟ BOHMAGAJ [L] Ø

▸ **bohpomagaj** ▶ 'bǫ:xpə'må:gę – m ⟨⟩ ● poud., star., redk. **biti tak kot en bohpomagaj** *zelo slabo se počutiti*: 'tå:ka 'səm kə nę 'bǫ:xpə'må:gę [L] Ø

bohvari ▶ 'bǫ:x'vå:rə (in -'vå:r) člen. ⟨⟩ *bogvaruj* **1.** *|izraža svarilo, prepoved|*: 'bǫ:x'vå:rə, da bę 'šǫ: 'vən ▪ pa 'bǫ:x'vå:r "'måncę 'kę: p'rå:vęʒ‿()arad 'nė: **2.** v medmetni rabi *|izraža podkrepitev zanikanja|*: 'ǫ:, da bę se mə 'le: 'kę: na nar'di̯łə! ▌ ⊟ k 1 BOHNASVARI, BOHNEDAJ, BOHOBVARI, BOŽE SAČUVAJ; k 2 BOHNEDAJ [L] Ø (SSKJ *bogvari* pod *bogvaruj*)

bohve ▶ 'bǫ:x'vę: člen. ⟨⟩ *bogve* **a** *izraža negotovost, nedoločnost*: 'bǫ:x'vę: 'kək se 'kę: gə'di "'tȯ:nə ▪ a ja ša 'le: 'ži̯u̯, 'bǫ:x'vę: ▪ 'bǫ:x'vę:, ut 'kǫ:c‿()e ja u̯'zė:u̯ **b** *poudarja veliko mero*: 'du̯o:ns ja žə 'bǫ:x'vę: 'kė: **c** v nikalnih stavkih *poudarja majhno mero*: 'ni 'bǫ:x'vę: 'kəg b'rəxtn̩ ▪ 'ne:m 'bǫ:x'vę: 'kȯ:g (= 'kå:) g'nå:rja, pa 'nė:kę tę pa 'li̯e:xkə 'då:m ▌ [L] Ø (SSKJ *bogve*; SP *bog ve*; Plet. *Bog ve*)

bohžegnaj ▶ bǫɣ'žė:gnę medm. ⟨⟩ *izraža voščilo pri jedi*: {A} bǫɣ'žė:gnę. {B} bǫx'łȯ:nę. ▌ ⊟ BOGŽEGNAJ, dober TEK, BOG ti požegnaj [L] Ø

boj ▶ 'bȯ:j člen. ⟨⟩ star. *baje |izraža negotovost trditve|*: 'una ja pa u̯ 'bǫ:lnicə š'łə: 'bȯ:j ▪ {A} a "'žę:xęl da se 'piša? {B} 'jå:. {A} a ja m'łə:jšə? {B} 'bȯ:j. ▌ ⊟

⇨ MENDA [L] Plet.

boj ipd. ⇨ BORBA ipd.

bojati se ▸ 'bọ:jat se -əm se nd. ⟨⟩ otr. b. se (koga/česa) *bati se (koga/česa)* |*čutiti (spoštljiv) strah*|: a se 'bọ:jəš? ▪ 'nie: se st'rica 'bọ:jat ▌ [=] ⇨ BATI SE [L] Ø

bojda ▸ 'bȯ:jda člen. ⟨⟩ star., redk. 'bȯ:jda jə je d'vẹ: 'kurə 'nie:słə pr̥ "'zọ:bẹjə ▌ [=] ⇨ MENDA [L] +

bojikati se ▸ 'bọ:jəkat se -əm se nd. ⟨⟩ otr. b. se (koga/česa) *bati se (koga/česa)* |*čutiti (spoštljiv) strah*|: 'nie: se 'bọ:jəkat ▪ a se 'bọ:jəkəš ẹ'nẹ:kcija? ▌ [=] ⇨ BATI SE [L] Ø

bojler ▸ 'bọ:jler -lẹrja m ⟨⟩ *bojler*: 'bọ:jler s'puša ▌ [=] BOLER [L] SSKJ, SP 1962

bok ⇨ STRAN

bokerica ▸ 'bọ:kerca (in -kẹ-) -kẹrce ž ⟨⟩ *bokarica* |*puška*| ▌ [L] Ø (SSKJ *bokarica*)

boks[1] ▸ 'bọ:ks -a (in 'bu̯o:-) m ⟨⟩ NŠ *boks* |*usnje*|: 'čẹ:u̯lẹ z 'bọ:ksa ▌ [L] SSKJ, SP 1962

boks[2] ▸ 'bu̯o:ks -a m ⟨⟩ NŠ *boks* |*šport*|: pə tẹlẹ'vizjə ja 'bu̯o:ks ▌ [L] SSKJ, SP 1962

boks[3] ▸ 'bu̯o:ks -a m ⟨⟩ *staja, predelek* |*ločen, ograjen prostor*|: 'tė:lẹte 'må: u̯ nẹmə 'bu̯o:ksə, 'ku̯o:ze pa u̯ d'rugmə ▌ [=] GARE [L] SSKJ, SP 1962

boksast ▸ 'bọ:ksast -a -ə (in 'bu̯o:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tẹga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tẹmə in -s't'mə⟩ *boksast* |< BOKS[1]|: 'så:sẹ sə 'mė:lẹ 'tis'te, sə jəm 'rie:klẹ 'bu̯o:ksas'te 'punčke ▌ [L] SSKJ, SP 1962

boksati ▸ 'bu̯o:ksat -əm nd. ⟨⟩ **a** b. koga *boksati koga* |*udarjati s pestmi*|: za'så: me pa 'bu̯o:ksəš? ▪ s'ra:jce sma sẹ na 'ru̯o:ke na'vė:zała pa sma se 'bu̯o:ksała **b** nov. |*nastopati, tekmovati*|: "k'lẹ:j pa ša nẹ 'ča:rnc‿()ta 'tie:ʒ 'bu̯o:ksała ▌ [=] k a ŠTOSATI [L] SSKJ, SP 1962

bokser ▸ 'bu̯o:kser -sẹrja m ⟨⟩ *boksar* **1.** |*orožje*|: z 'bu̯o:ksẹrjə ga ja u̯'då:ru **2.** živ., nov. |*športnik*| ▌ [L] SSKJ, SP 1962

boksniti ▸ 'bu̯o:ksẹn't' (in -s'n̥'(-) [>) -s'nem ⟨ 'bu̯o:ks'nẹ (in [-sẹn') -sẹn'te; 'bu̯o:ks'n'u -sənła -ə⟩ b. koga *udariti, suniti koga s pestjo*: "zd'ra:u̯ca ja 'ja:-dn̥ u 'zəbe 'bu̯o:ks'n'u ▪ 'čuvẹ, u s'te:nə bəž 'bu̯o:ksənła ▌ [=] ⇨ ŠTOSNITI [L] SSKJ, SP 1962

bolan ⇨ BOLEN

boleč ▸ bə'lė:č -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ʒga, daj. ed. m. sp. -čmə⟩ *boleč* |*ki povzroča bolečine*|: 'nie: me za tə bə'lė:-čə 'ru̯o:kə pr̥'ja:mat ▪ kə'lė:nə 'må:m bə'lė:čə ▌ [L] +

bolečina ▸ bəlẹ'čina -'čine ž ⟨⟩ *bolečina* |*neugoden telesni občutek*|: bəlẹ'čina 'ka:r 'nọ:ča 'jənet ▪ 'tå:ke bəlẹ'čine səm‿'ė:ła u̯ t're:pxə, da 'ni za pə'vė:-dat ▌ [L] +

bolehati ▸ bə'le:xat -əm (in -'lẹ:-) nd. ⟨bə-'lẹ:xẹ itd.⟩ *bolehati*: 'dọ:gə ja bə'le:xa-ła, 'nə, 'pu̯o: ja pa 'vərgnẹ zbə'lė:ła pa u̯'ma:rła ▌ [L] +

bolehen ▸ bə'lie:xən -xna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -xnẹga⟩ *bolehen*: s'tå:ra pa bə-'lie:xna 'səm ▪ "gra'xọ:tọ 'va:ča ja 'bəl bə'lie:xən, kə ka'di kə 'turk ▌ [L] +

bolen ▸ bə'lė:n -a -ə (redk. b'lė:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nẹga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nẹmə⟩ **1.** *bolan* |*ki ima bolezen*|: bə'lė:na ž'vå:t ja pa 're:z 'bȯ:ga, sẹ na 'mȯ:ra 'nẹč pə'må:gat ▪ a ja 'ma:-ma ša z'me:rəm bə'lė:na? ▪ "'pẹ:pč ja 'pọ: g'łå:ža s'pe:u̯, ja 'žə 'bė:u̯ bə'lė:n ▪ star. bə'lė:n sm̥ g'rå:tọ (*zbolel sem*) **2.** za ženske *imeti menstruacijo*: 'na:‿m tełọ-'vå:dła, sm̥ bə'lė:na ▪ bə'lė:na sm̥ g'rå:-tała (*dobila sem menstruacijo*) ▌ ⇨ BO-LETI [=] k 1 BOLENČKAN, BUBAN, BUBIKAN, MAROD [L] Plet. (SSKJ, SP 1962 *bolan*)

▸ **boleni** ▸ bə'lė:n -ŋga in -nẹga (tudi b'lė:-) m živ. ⟨daj. ed. -n'mə in -nẹmə⟩ *bolnik*: bə'lė:ŋga pa 're:s n̥'bie:dn̥‿na zas'tọ:pẹ ▪ bə'lė:nẹmə ŋ'kȯ:n'bie:dn̥‿na vẹ'rė:me ● poud. **spravljati se** (kam) **ko bolen srat** *zelo počasi se odpravljati (kam)*: se pa 'tuc‿()p'ra:u̯lẹš u šta'cunə kə bə'lė:n s'ra:t ▌ [=] ⇨ BOLNIK [L] Ø

bolenčkan ▸ bə'lė:nčkən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ otr. *bolan*: a 'nå:šə tə 'må:łə ja pa bə'lė:n-čkənə ▌ [=] ⇨ BOLEN [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bolančkan*)

boler ▸ 'bọ:ler -lẹrja m ⟨⟩ ***Bo*** *bojler*: 'ce:u̯ ud 'bọ:lẹrjə ▌ [=] ⇨ BOJLER [L] Ø

bolet ▸ ba'lė:t -a m ⟨⟩ redk. *kartonček kot potrdilo za količino obranega hmelja*: pa da 'na:‿bəž ba'lė:tọ z'gub'u ▌ [=] ⇨ BOLETA [L] Ø

boleta ▸ ba'lė:ta -e m ⟨⟩ *kartonček kot potrdilo za količino obranega hmelja*: 'mu̯o:ja ba'lė:te sə 'ma:ma xran"vå:lẹ ▪ 'kȯ:g ba'lė:c‿()ẹ sẹ pa 'du̯o:ns pr̥s'łužu? ▌ [=] BOLET [K] *Hmelj so prebivalci obravnavanega področja približno do konca 70. let obirali konec avgusta in v začetku septembra pri večjih kmetih (ti so ga na obravnavanem področju tedaj vsi opustili), Bočani pa so hodili obirat zadružnega v Radmirje. Lastnik hmeljskega nasada je nekajkrat na dan pobral obrani hmelj, ki so*

ga obiralci zbirali v jutaste vreče (⇨ solen ŽAKELJ), *za to pa so ponekod (v Pustem Polju npr. pri Gregorni ali Stvarniki) dobili bolete, na katerih je bilo na eni strani navedeno lastnikovo ime (odtisnjeno s štampiljko ali – pri Gregorni v Pustem Polju – celo natisnjeno na kartončkih različnih barv), na drugi pa zapisano število oddanih škafov. (Drugod, v Pustem Polju npr. pri Parkeljni in v Kokarjah pri Filipci, so število škafov obranega hmelja zapisovali v zvezek.) Nekaj tednov po koncu obiranja je lastnik nasada obiralcem bolete zamenjal v denar.* [L] SSKJ ≠

boleti ▶ 'bu̯o:let 3. os. ed. [bə'li ([redk. b'li) nd. ⟨–; 'bu̯o:lo̯ [bə'lė:ła -ə ([redk. b'lė:-)⟩ 3. os. boli koga *boli koga* **1.** |*povzročati bolečine*|: 'zo̯:b ga bə'li • 'nå:žga sə 'nu̯o:ge b'lė:le **2.** brezos. |*čutiti bolečine*|: u 'pa:rsex me ja bə'lėłə ● ⇨ boli ko (živ) HUDIČ ▌ ⇨ BOLEN [=] BUBATI, BUBIKATI, DAJATI, MATRATI [L] +

bolezen ▶ bə'le:zən (in -'lę-) -'li̯e:z'nę ž ⟨⟩ *bolezen* |*motnja v delovanju organizma*|: bə'le:zən se me pr̥'ja:mle • u̯'se: bə'li̯e:z'nę sm̥ pa 'tuʒ◡()ə 'jəm'o̯ ● redk. **bolezen gre na** koga/kaj *bolezen se loteva koga/kaj*: na bə'le:zən g'rė: na 'a:te ● redk. **nedeljska bolezen** *prehlad pri konjih*: 'ku̯o:n' də'bi nę'dė:lskə bə'le:zən, čə ja 'do̯:gə 'ka: 'nətər, 'pu̯o: ga pa z'łə z'må:trəš ([=] ⇨ NEDELJSKA) ● **sladkorna bolezen** *sladkorna bolezen*: słat'ko̯:rna bə'le:zən ([=] ⇨ CUKROVKA) ▌ [L] + (k ● nedeljska bolezen: Videčnik 1988: 57 *nedeljska bolezen*) [Tominšek 1903: 20: or. ed. »bъlézn̥ь«]

bolha ▶ 'bo̯:xa -e ž ⟨⟩ **1.** *bolha*: 'bo̯:xe sə me u̯bg'riz'le • 'pa:js'ja 'bo̯:xa **2.** nov., šalj. *osebni avtomobil fiat 126*: "'å:nęka se ja pa 'bo̯:xə 'kupła ▌ [=] k 2 poljski FIAT, FIČIPOKI, PIČIPOKI, STOŠESTINDVAJSETKA, ŠPORHERT [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »bo͡ʷha«; 17: rod. ed. »bóu̯he"«]

boli ▶ 'bo̯:li ⟨⟩ ● ⇨ BAŠ me boli • polcit., čustv. **boli mene** (: tebe : njega) *vseeno mi je*: 'bo̯:li 'mę:nę, 'kå:m bəš◡'()o̯: ([=] ⇨ VSEENO) • ⇨ boli mene PATKA ▌ [L] Ø

bolj[1] ▶ 'bəl prisl. ⟨preseżnik 'na:j'bəl star. 'na:r'bəl⟩ primernik *bolj* |< ZELO| **1.** |*stopnjuje* **a** *pridevnike in iz njih izpeljane prislove*|: 'bəl ər'ja:u̯ • 'po̯:p ja 'bəl 'ma:mę̯n • 'di̯e:kle ja ša 'bəl z'vi̯tə kə 'ma:ma • tudi ob pridevnikih in prislovih, ki imajo sicer primernik z obrazilom: 'təle ja pa 'to̯:rta 'bəl 'du̯o:bra kə u̯ słašči'čå:rnę • 'na:j'bəl ja pa 'tətale 'ro̯:ža 'le:pa **b** *nepridevniške prislove*|: s'to̯:pę̯ 'bəl nap're̯: (: pro̯x u'rå:təm) **2.** |*izraža večjo mero glagolskega dejanja ali stanja*|: 'ti se ša 'bəl 'di̯e:raš kə 'ja:s **3.** |*izraža sorazmernost dejanja v nadrednem in odvisnem stavku*|: 'bəl kə smə lę'tė:lę, bəl sə st'rę:lelę • 'bəl kə jə dəpəve'dujam, s'łå:pšə 'ja: ● ⇨ bolj ko DREK mešaš, bolj smrdi ▌ ⇨ ZELO [L] +

bolj[2] ▶ 'bəl prisl. ⟨⟩ *bolj* **1.** |*primerja istovrstne stavčne člene med seboj*|: g'lė:da 'bəl na 's i̯e:be kə na d'ruge **2.** *več* |*izraža večjo količino ali mero*|: 'bəl kə nə 'urə ja 'žə ud "łọ:mšakọ **3.** |*omejuje pomen pridevnika, prislova ali prislovne zveze*|: 'tå:g, 'bəl 'mičkən 'dė:da ja 'bė:u̯ • 'jå:bək 'må:mə pa 'lę:ʒ 'bəl 'må:łə (kə 'ni̯e:) • u'rė:xę̯ sə 'bəl 'piškọvę̯ (kə 'ni̯e:) • tis't' pę'cikl̥ ja žə pa 'bəl 'bo̯:gę̯ • 'ti̯sta 'xiša ja 'bəl pro̯x "mə'zė:rjə • 'bəl pə 'məškə se 'no̯:sę̯ • te 'nu̯o:š ja pa 'bəl 'ta:k (= 'tå:k) (*ni kaj prida*) ● čustv., s pridevnikom ali prislovom **biti bolj ... ko ne** *biti precej ...* |*izraža veliko količino, mero*|: ta 'di̯e:ska ja pa 'bəl k'rå:tka kə 'ni̯e: • {A} 'kək se 'må:te? {B} 'e:, 'bəl 'bo̯:gə kə 'ni̯e:. ▌ [=] k 2 ⇨ VEČ [L] SSKJ

bolji ▶ 'bo̯:lę -- -- prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -lęga⟩ primernik **1.** *boljši* |< DOBER|: 'na:j'bo̯:lę k'rəx sə 'mė:lę pa pr̥ "x'ra:s'nikę̯ u̯ "š'må:rt'nę • 'bo̯:lę čłə'vė:ka pa 're:s 'ti̯e:škə 'na:jdeš **2.** *boljši* **a** |*ki je višje, bolj kakovostne vrste*|: 'na:rte'bo̯:lę s've:d bę 'ra:t 'kup'u • 'bo̯:lę (= tudi 'bo̯:lęga) čłə'vė:ka 'ti̯e:škə 'na:jdeš tęga 'bo̯:lęga te'bå:ka 'ži̯x 'kupę̯š **b** *boljši* |*namenjen za posebne, bolj svečane priložnosti*|: te 'bo̯:lę x'łå:ča u̯b'lę:čə **3.** čustv. *družbeno, družabno višje stoječ*: z 'bo̯:lę fa'milęja ja b'łą:, sə jə pa 'ra:jšə u̯'zė:lę ● ⇨ bolji (je) (ta) prva ZAMERA ko (ta) zadnja ▌ [=] k 1–2 ⇨ BOLJŠI; k 3 ⇨ IMENITEN [L] Plet.

▸ **bolji**[1] ▶ 'bo̯:lę -- -- povdk. ⟨⟩ primernik **1.** *boljši* |*ki glede na kak kriterij, normo, zahtevo bolj ustreza, zadovoljuje*|: 'jå:pke sə pa 'lę:čnə 'lė:tə 'bo̯:lę, kə sə b'le: 'łå:nę • za na 'ni̯və bę b'lę pa š'ko̯:rnę 'bo̯:lę **2.** *boljši* |*ki bolj ugodno vpliva, koristi*|: ka'mę:lce sə 'bo̯:lę kə u̯'så:ke tab'lę:te **3.** s širokim pomenskim obsegom *izraža stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno*: u 'šo̯:lę ja pa 'di̯e:kle 'dę:

ˈbọːlẹ, se ja pəpˈraːu̯łə ▪ nəˈmåːłə ˈbọːlẹ ˈsəm (*počutim se bolj zdravega*) ▌ ⇨ BOLJŠI[1] povdk. [L] Ø

▸ **bolji** ▸ ˈbọːlẹ prisl. ⟨⟩ primernik *bolje, boljše* |< BOLJI prid.|: dˈrugə ˈxišə bẹ ˈbọːlẹ naˈrėːdʼu, kə sm̩ ˈtətə ▌ ⇨ BOLJI prisl. [L] Plet.

▸ **bolji**[2] ▸ ˈbọːlẹ povdk. ⟨⟩ s širokim pomenskim obsegom *izraža stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno*: z ˈvaːsəm ja pa ˈleːʒ ˈbọːlẹ (*os je letos manj*), kə ja bˈłə ˈunə ˈlėːtə pˈrẹː ▪ ˈtə jəm ja ˈdẹː ˈdu̯oːzʼd' ˈbọːlẹ, kə jəm ja bˈłə u̯ ˈunẹ ˈxišə ▌ [=] ⇨ BOLJŠI[2] povdk. [L] Ø

boljšati se ▸ ˈbọːlšat se -əm se nd. ⟨⟩ *boljšati se* **a:** u̯ˈri̯eːme se zaˈčėːłə ˈbọːlšat **b:** a se tẹ ˈcukrọka ˈkẹː ˈbọːlša? ▌ [=] k a GORŠATI SE, LEPŠATI SE [L] +

boljši ▸ ˈbọːlšə -- -- tudi -a -ə redk. ˈbọːlš -- -- prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga in -žga redk. ˈbọːlš, daj. ed. m. sp. ˈbọːlšə tudi -šəmə in -šmə redk. ˈbọːlš⟩ primernik **1.** *boljši* |< DOBER|: ˈžupa ja pa ˈdu̯oːmẹ naˈrėːta ˈžə ˈdu̯oːsʼtẹ ˈbọːlšə (= tudi ˈbọːlša) kə u̯ xọˈteːłə **2.** *boljši* **a** |*ki je višje, bolj kakovostne vrste*|: ˈnaːjˈbọːlšə ja ˈbėːu̯ pa ˈjåːvar **b** redk. |*večji*|: ˈtisʼtʼ ˈpȯːp ˈni ˈnẹč ˈkẹː ˈbọːlšə kə ˈtətʼle **c** |*namenjen za posebne, bolj svečane priložnosti*|: u teɣ ˈbọːlšəx (= tudi ˈbọːlš) ˈčẹːu̯lex pa ˈmənda ˈjåː ˈnaː‿bəš pə ˈgọːšə ˈxu̯oːdʼu?! **3.** čustv. *družbeno, družabno višje stoječ*: ˈseː sə ˈmȯːrad ˈbọːlšə ˈlędẹ, såmə dəlẹˈti jəx pa ˈtudʼ uˈsə ● ⇨ pri najboljši VOLJI • ⇨ boljši (je) (ta) prva ZAMERA ko (ta) zadnja ▌ [=] k 1–2a, 2c BOLJI prid.; k 2b VEČJI; k 3 ⇨ IMENITEN [L] +

▸ **boljši**[1] ▸ ˈbọːlšə -- -- povdk. ⟨⟩ primernik *boljši* |*ki glede na kak kriterij, normo, zahtevo bolj ustreza, zadovoljuje*|: ˈdėːda ja ˈbọːlšə ⌈ ud ˈbåːbe (⌈ = kə ˈbåːba) **2.** *boljši* |*ki bolj ugodno vpliva, koristi*|: ˈbunda ja ˈbọːlšə kə ˈju̯oːpič u tẹmə mˈråːzə **3.** s širokim pomenskim obsegom *izraža stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno*: ˈnåːša ja pa ˈdẹː ˈvəndər ˈbọːlšə (*počuti se bolj zdravo*) ▌ [=] BOLJI[1] povdk. [L] Ø

▸ **boljši** ▸ ˈbọːlšə prisl. ⟨⟩ primernik *bolje, boljše* |< BOLJŠI prid.|: ˈnaːjˈbọːlšə ja ˈbẹt ˈkaː ˈtị̈xə ▌ [=] BOLJI prisl. [L] Ø

▸ **boljši**[2] ▸ ˈbọːlšə povdk. ⟨⟩ s širokim pomenskim obsegom *izraža stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno*: s kəˈmåːrcəm ja pa ˈbọːlšə ˈdẹː (*komarjev je zdaj manj*) ▌ [=] BOLJI[2] [L] Ø

▸ **boljši** ▸ ˈbọːlšə -šəga in -žga s ⟨daj. ed. m. sp. -šəmə in -šmə⟩ *boljša stvar*: ˈkẹː ˈbọːlšəga mə sˈkuxẹ za ˈgọːt ▌ [L] SSKJ

▸ **najboljši** ▸ ˈnaːjˈbọːlšə – s ⟨⟩ ● za rojstni dan, god **vse najboljše** *izraža dobre želje*: u̯ˈsə ˈnaːjˈbọːlšə, pa da bẹ zdˈråːva bˈła: ša napˈrẹː ▌ [L] SSKJ

bolmet [Plet.: »bõlmet, *m.* der Dosten (origanum vulgare), *Luče (Št.)-Erj. (Torb.)*«]

bolnica ▸ ˈbọːlnẹca (in -ni̯-) ⌈ -nẹce (⌈ in -ni-; redk. -lnc(-)) ž ⟨⟩ *bólnica*: gˈrėːm u ˈbọːlni̯cə, səm ˈråːnen ▪ ˈmarˈtiŋklẹ sə u̯ ˈbọːlni̯cə pẹˈlåːlẹ ● **dati** koga **iz bolnice domov** *odpustiti koga iz bolnice*: te ˈpėːtẹ ˈdėːn sə jə ˈdaːlẹ pa z ˈbọːlnice daˈmọː ▌ [=] ŠPITAL [L] +

bolničar ▸ ˈbọːlnẹčar -ja (in -ni-) m živ. ⟨⟩ *bolničar*: ˈseː žə ˈbọːlnẹčar gˈrė: ▪ ˈtȯːna ja ˈbėːu̯‿() partẹˈzåːneɣ za ˈbọːlničarja (*nosil je ranjence*) ▌ [=] VERTER [L] +

bolnik ▸ bọu̯ˈni̯k -a m živ. ⟨im. mn. -ˈnikẹ⟩ nov., redk. *bolnik*: ˈkė: ja zˈdẹː ˈnaːž bọu̯ˈni̯k? ▌ [=] BOLEN m ▌ [L] +

bolniška ▸ bọlˈniška -e ž ⟨⟩ *bolniški dopust*: bọlˈniškə ˈmåːm (= sm̩ nasˈtọːpʼu) ▪ u bọlˈniškẹ sm̩ ˈbėːu̯, sm̩ pa ˈmi̯eːnʼ zasˈłužu ▪ ˈdȯːxter mẹ ˈni ˈvaːtʼọ ˈdaːd bọlˈniške ▪ a sẹ u̯ bọlˈniškẹ? ▌ [=] BOLOVANJE [L] SSKJ pod *bolniški*

bolnišnica ⇨ BOLNICA

bolovanje ▸ bọłọˈvåːnẹ (*Bo* tudi -e) -e (in -łə-) s ⟨⟩ NŠ, redk. *bolniški dopust*: na bọłọˈvåːnẹ sm̩ ˈbėːu̯ ▌ [=] ⇨ BOLNIŠKA [L] +

bom ▸ ˈbọːm medm. ⟨⟩ otr. *bom* |*posnema najnižji glas zvona*|: zˈvaːnẹ ˈdeːłəjə ˈbim ˈbaːm ˈbọːm ▌ [L] SSKJ

bom itd. ⇨ BITI[2]

bomba ▸ ˈbọːmba -e ž ⟨⟩ **1.** *bomba* |*z razstrelivom napolnjeno kovinsko telo*|: sə pa ˈtəm kaˈdilẹ, sə jəx pa ˈvidʼlẹ, sə pa ˈvaːrglẹ ˈdu̯oː nẹx ˈpåːr ˈbọːmp ▪ ˈdu̯oːmẹ ˈmåːm ˈtåːkə, kə bẹ mẹ ˈbọːmba u̯ˈseːkała **2.** *jeklenka* |*posoda*|: ⌈ ˈbọːmba za pˈli̯n (⌈ = pˈli̯nska ˈbọːmba) ▪ a ja ˈbọːmba žə sʼˈpėːt pˈråːzna? ▪ s kẹˈsi̯kọvẹ ˈbọːmbẹ bẹ se ˈmaːgu pətəˈpi̯t **3.** NŠ, šalj., nov. *velik nered*: a bəš ˈtətəle ˈbọːmbə ˈsåːma u̯kˈraːj spraːu̯ła? ● šalj. **(atomska) bomba je padla** (= usekala ipd.) *velik nered je*: a tẹ ja u̯ ˈsu̯oːbẹ sʼˈpėːd ˈbọːmba u̯ˈseːkała? ([=] ATOMSKA je padla) ▌ [=] k 2 JEKLENKA; k 3 ATOMSKA [L] +

bombandirati ▸ bọmban'dė:rat -əm nd. ⟨⟩ *bombardirati*: 'təle 'žə 'na:‿də bọmban'dė:ralẹ ▌ [=] BOMBARDIRATI [L] Ø

bombardirati ▸ bọmbar'dė:rat -əm nd. ⟨⟩ narašč. *bombardirati*: "aŋg'lẹ:žə sə bọmbar'dė:ralẹ ▌ [=] ⇨ BOMBANDIRATI [L] SSKJ, SP 1962

bombaž ▸ bọm'bå:š -ža m ⟨⟩ NŠ *bombaž* **a** |*vlakna*|: 'bå:ta ja 'så:m bọm'bå:š **b** |*tkanina*|: s'ra:jca š‿'čiz'd'ga bọm'bå:ža ▌ [=] ⇨ PAVOLA [L] +

bombica ▸ 'bọ:mbẹca (in -bi̯-) -bẹce (in -bi-) ž ⟨⟩ **1.** manjš. *bombica*: 'pa:js'ja 'bọ:mbica (*pasja, strašilna bombica*) **2.** *črnilni vložek za nalivnik*: 'ča:rnə 'bọ:mbẹcə za pẹŋ'kå:łə bẹ 'nucọ ▌ [=] k 2 VLOŽEK [L] SSKJ, SP 1962

bombonera ▸ bọmbọ'ne:ra -a ž ⟨⟩ *bonboniera*: za 'rụo:js't'nẹ 'dė:n sm̩ bọmbọ'ne:rə 'dụo:b'u ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bonboniera*)

bon ▸ 'bọ:n -a m ⟨⟩ *bon* 'bọ:n za 'må:lcə ▌ ⇨ KARTA [L] SSKJ, SP 1962

bonbon ipd. ⇨ CUKER ipd.

bonboniera ⇨ BOMBONERA

bondžola ⇨ BRŽOLA

bongati ▸ 'bọ:ŋgat -əm nd. ⟨⟩ čustv. *hoditi* |*premikati se s korakanjem*|: 'kọ:ʒ‿()ə 'kẹ: 'ce:ụ 'pọ:d'nẹ 'bọ:ŋga? ▪ namez da ụ'kọ:lẹ 'bọ:ŋgəž, bẹ 'li̯e:γ 'dụo:mẹ 'kẹ: nar'di̯łə ▌ [=] ⇨ HODITI [L] Ø

bonificiran ▸ bọnẹfẹ'cė:rən -a -ə (in -ni-; in -nifi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *beneficiran*: bọnẹfẹ'cė:rən s'tå:š ja 'mė:łə ▪ bọnẹfi'cė:rəna 'dụo:ba ▌ [=] ⇨ BENIFICIRAN [L] Ø

bontrat ipd. ⇨ BANTRAT ipd.

bor ▸ 'bọ:r -a m ⟨⟩ **a** *bor* |*drevo*|: za 'nå:šə 'xišə 'rå:s'te 'bọ:r ▪ ud 'bọ:ra s'tụo:rš (*borov storž*) **b** NŠ *borov les*: lẹ'må:rcə tẹ m pa z 'bọ:ra na'rė:d'u ▌ [L] +

borba ▸ 'bọ:rba -e ž ⟨⟩ **1.** *boj* |*oborožen spopad*|: u 'kå:kẹγ 'bọ:rbex smə b'lẹ! **2.** čustv. *prepir*: bdə ša 'bọ:rbe, da bọ 'dụo:b'u‿ụt'rụo:ka ▪ ja b'łə: 'xuda 'bọ:rba za 'bė:rčaft ● **imeti borbe** (= tudi borbo) **a** *prepirati se*: sə'sė:dẹ 'žə s''pė:t 'må:jə 'bọ:rbe ▪ sma z 'nå:šmə 'mė:łə 'bọ:rbə, kə 'ni 'va:t'ọ 'jəd‿:a'mọ: ([=] ⇨ KREGATI SE) **b** *ruvati se*: a 'žə 'må:ta s''pė:d 'bọ:rbe? 'ni̯e:xeta! ([=] ⇨ TEPSTI SE) ▌ [=] k 2 ⇨ KREG [L] +

borben ▸ 'bọ:rben -a -ə (in -bẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -beŋga (in -bẹ-), daj. ed. m. sp. -bẹn'mə⟩ redk. *bojevit*: pəg'lė:dẹ 'ga:, 'kək ja 'bọ:rben ▌ [L] SSKJ, SP 1962

borčevski ▸ 'bọ:rčẹụs'kẹ -ska -ə (in -čau̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ *borčevski*: 'bọ:rčẹụs'kẹ də'då:tək ([=] BORČEVSKI m) ▪ 'bọ:rčau̯ska 'pẹ:nzi̯ja ([=] BORČEVSKA) ▪ 'bọ:rčẹụ̯ska vẹsẹ'li̯ca (*ki jo pripravijo člani zveze združenj borcev*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **borčevski** ▸ 'bọ:rčẹụs'kẹ -kẹga (in -čau̯-) m ⟨rod. mn. -kẹx⟩ *dodatek k pokojnini za udeležence narodnoosvobodilnega boja*: 'bọ:rčẹụs'kẹga də'bi̯vəm z "'bẹ:ọg'ra:da ▌ [=] BORČEVSKA [L] Ø

▸ **borčevska** ▸ 'bọ:rčẹụ̯ska -s'ke (in -ča-) ž ⟨rod. mn. -s'kẹx⟩ *dodatek k pokojnini za udeležence narodnoosvobodilnega boja*: 'bọ:rčẹụ̯skə dəb'lå:vəm ▌ [=] ⇨ BORČEVSKI m [L] Ø

borec ▸ 'bọ:rc -a m živ. ⟨⟩ **1.** *borec* **1.** |*udeleženec narodnoosvobodilnega boja*|: ja 'bė:ụ 'bọ:rc p'ra:d‿()ẹ'vė:t'mə dẹ'vė:t'mə (t'rị̣nš'tė:rdẹs't') ▪ 'ja:s sm̩ 'bė:ụ "'ti̯tọ 'bọ:rc ▪ a sẹ 'ti ụ z'vė:zẹ 'bọ:rcọ (*v zvezi združenj borcev*; [=] ZVEZABORCEV)? **2.** |*udeleženec oboroženega spopada*|: "'ma:jstrọ 'bọ:rc (*Maistrov borec, borec za severno mejo leta 1918*) ▪ š'på:ns'kẹ 'bọ:rc (*španski borec*) ▌ [L] +

boriti se ▸ bə'ri̯t se -'ri̯m se nd. ⟨–; bə'ri̯ụ se -'ri̯łə se -ə se, mn. -'rilẹ se itd.⟩ *boriti se* |*udeleževati se oboroženega spopada, boja*|: səm 'bė:ụ partẹ'zå:n, sn̩ se bə'ri̯ụ ▌ [L] +

bormašina ▸ 'bọ:rma'ši̯na -'šine ž ⟨⟩ redk. *(električni) vrtalnik* ▌ [=] ⇨ PORMAŠINA [L] Ø (Planina 1978)

borov[1] ▸ 'bọ:rọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -rav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rọga⟩ *borov*: 'bọ:rọ s'tụo:rš ▪ 'bọ:rọva 'igəlca (: 'ọ:ca) ▌ [L] +

borov[2] ▸ 'bọ:rọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -rav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rọga⟩ *burov*: 'bọ:rọvẹ up'łå:t'kẹ ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *burov*)

borovnica ▸ brọ'ni̯ca -'nice ž ⟨⟩ nav. mn. *borovnica*: brọ'nice sə z'rė:le ▪ amer'kå:ns'ke brọ'nice (*vrtne borovnice*) ● **biti v borovnicah** *nabirati borovnice*: a sta žə b'łə: 'kẹ: ụ brọ'nicex? ● **iti v borovnice** *iti nabirat borovnice*: 'pe:mə ụ brọ'nice ▌ [=] BOROVNIČKA [L] +

borovničev ▸ brọ'ničọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -čav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čọga⟩ *borovničev*: brọ'ničọ 'ga:rm̩ (: 'žəmft) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

borovničevec ▸ brọ'ničọc -a m ⟨⟩ NŠ **a** *sok iz borovnic*: dẹ'sė:t 'li̯trọ brọ'ničọca ja s'kuxałə **b** *borovničevec* |*žganje*| ▌ [L] +

borovničevina ▸ brọ'ničọna -e ž ⟨⟩ NŠ *borovničevje*: 'kọ:g brọ'ničọne ja

'gu̯o:r! ▌ [=] BOROVNIČEVJE, BOROVNIČLJEVJE [L] Ø

borovničevje ▸ brọ'ničọjə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *borovničevje* ▌ [=] ⇨ BOROVNIČEVINA [L] +

borovnička ▸ brọ'nička -e ž ⟨⟩ manjš., nav. mn. *borovnička* |< *BOROVNICA*|: 'kȯ:g 'bəž brọ'ničk? ▌ [=] ⇨ BOROVNICA [L] Ø

borovničljevje ▸ *Kr*, *Ko* brọnẹč'lọ:jə -a (in -ni-), *Bo* bərənč'lọ:jə (tudi -a) -a (in brən-) s ⟨⟩ NŠ *borovničevje* ▌ [=] ⇨ BOROVNIČEVINA [L] Ø

borša ▸ 'bȯ:rša -a ž ⟨⟩ *borša* ▌ [L] SSKJ

borvazelin ⇨ BORVAZELINA

borvazelina ▸ 'bọ:rvaze'lịna -'line (in -zẹ-) ž ⟨⟩ NŠ *borvazelin* ▌ [L] Ø (SSKJ *borvazelin*)

bos ▸ 'bọ:s 'bu̯o:sa -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'bu̯o:sẹga⟩ *bos* **1.** |*neobut*|: 'bu̯o:sa pa na 'xȯ:dẹm 'rå:da ▪ na 'xu̯o:dẹ 'bu̯o:sa ▪ "'jȯ:ža ja 'bė:u̯_()'but na 'bu̯o:sə 'nu̯o:gə (*na golo nogo*, *brez nogavic*) **2.** |*nepodkovan*|: 'bọ:s 'ku̯o:n' ▌ [L] +

boskopski ⇨ BOSKOVSKI

boskovski ▸ 'bọ:skọs'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ ◆ agr. ⇨ boskovski KOSMAČ ▌ [L] Ø (SSKJ *boskopski*)

Bosna ▸ "'bọ:sna -s'ne ž ⟨⟩ ZEM. I. *Bosna* |*ozemlje*| ● čustv., kot podkrepitev **pa mirna Bosna** *o tem ne bomo več govorili*: g'lix 'ta:g 'bọ:, kə sm̥ 'rė:ku, pa 'mė:rna "'bọ:sna ▌ [=] BOSNJA, BOSTNJA [L] SSKJ, SP 1962

bosti ▸ 'bu̯o:s't' 'bu̯o:dem nd. ⟨'bu̯o:dẹ (in 'bu̯o:t') -t:e, 2. os. dv. -t:a; 'bȯ:du (nov., redk. 'bu̯o:du) 'bu̯o:dła -ə, mn. -d'lẹ itd.⟩ **1.** b. koga *bosti koga* |*zaradi ostrosti povzročati pekočo bolečino*|: 'kå:mən u 'čẹ:u̯lẹ me 'bu̯o:de ▪ brezos. čə 'bọ:s 'vənẹ 'xȯ:dẹm, me 'bu̯o:de **2.** *napadati z rogovi*: 'kək 'ku̯o:za 'rå:da 'bu̯o:de **3.** čustv. b. koga *ne biti všeč komu*, *ne tekniti komu*: sa'łå:ta ga 'bu̯o:de ▪ k'rəx te 'bu̯o:de, 'sė:r pa 'nịe: **4.** *bosti* |*prodirati*, *riniti iz česa*|: sa'łå:ta 'žə 'vən z_':ịe:mle 'bu̯o:de **5.** čustv. *iti* |*premikati se*|: "b'rå:ŋka ja 'bu̯o:dła na b'rịtaf ▪ 'kå:m 'bu̯o:deš? ▪ u 'va:jskə ja 'bȯ:du ▌ [=] k 2 ROGATI; k 4 ⇨ RINITI; k 5 ⇨ ITI [L] +

▸ **bosti se** ▸ 'bu̯o:s't' se 'bu̯o:dem se nd. ⟨⇨ BOSTI⟩ **1.** *bosti se* |*napadati se z rogovi*|: 'ku̯o:ze se 'bu̯o:deta **2.** čustv. *prepirati se*: 'ka: nap'rẹ: se 'nė:kẹ 'bu̯o:deta ▌ [=] k 1 ROGATI SE; k 2 ⇨ KREGATI SE [L] +

bot ▸ 'bət povdk. ⟨⟩ *brez dolga*, *na čistem*: 'de: sma (sẹ) pa 'bət ● **biti (si) bot za bot** *biti brez dolga*, *biti na čistem*: 'ti mẹ 'då:š 'kurə, pa sma (sẹ) 'bəʒ_()a 'bət ● **zmeniti se bot za bot** *domeniti se*, *da bo usluga vrnjena s protiuslugo*: 'bəʒ_()a 'bət sma se z'me:nła – 'ja:s mə 'då:m tis'te 'rå:nte, 'un' pa 'mənẹ 'le:stucə nar'di ▌ [=] ⇨ KVIT [L] +

boter ▸ 'bȯ:tər -tra m živ. ⟨⟩ *boter* |*zastopnik otroka pri krstu ali priča pri birmi*|: 'bė:rməns'kẹ (: 'ka:rst'nẹ) 'bȯ:tər ▪ g'dọ: ja pa 'vəm 'bė:u̯ (= 'šọ:) za 'bȯ:trə? ▪ 'ti sẹ "'da:mjanə 'bȯ:tr̥ ▪ ud 'bȯ:tra səm 'urə 'du̯o:b'u pa pr̥'tu̯o:šl̥c ▌ [=] GOTENJ [L] +

botiti ▸ 'bọ:tẹt -ẹm nd. ⟨–; 'bọ:t'u -tła -ə, mn. -t'lẹ⟩ *bočiti*: u'på:š ja za'čė:łə 'bọ:tẹt ▌ [L] Ø

▸ **botiti se** ▸ 'bọ:tẹt se -tẹm se nd. ⟨⇨ BOTITI⟩ *bočiti se*: 'pȯ:dn̥ se 'bọ:tẹ zarat u'łå:ge ▌ [[L] Plet. (SSKJ ≠)

botra ▸ 'bȯ:tra -a ž ⟨rod. mn. -tər⟩ *botra* |*zastopnica otroka pri krstu ali priča pri birmi*|: a jə bəš 'ti (š'ła:) za 'bȯ:trə? ▪ 'bė:rmənska 'bȯ:tra sə mẹ b'lẹ pa "'ka:u̯tmənọva "'å:na ▪ 'a:u̯tọ ja u̯d 'bȯ:tra ▌ [=] GOTA [L] +

botrček ▸ 'bȯ:tərčək -čka m živ. ⟨⟩ manjš., čustv. *botrček*: 'bȯ:tr̥čək mẹ ja pẹ'cikl̥ 'kup'u ▌ [L] SSKJ, SP 1962

botrica ▸ 'bȯ:tərca -e ž ⟨⟩ manjš., čustv. *botrica*: 'bȯ:tr̥ca, 'nịe: 'bẹt 'xudẹ ▌ [=] GOTIKA [L] SSKJ, SP 1962

botrov ▸ 'bȯ:trọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -rav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rọga⟩ nov. *botrov*: 'tət'le t'ra:ktọr ja pa 'bȯ:trọ ▌ [=] GOTNJEV [L] SSKJ, SP 1962

božanski ▸ bə'žå:ns'kẹ -ska -ə (in bọ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ poud., nov. *čudovit*, *izvrsten*, *sijajen*: ta pə'tịca ja pa bə'žå:nska ▌ [=] BOGOVSKI [L] +

▸ **božansko** ▸ bə'žå:nskə (in bọ-) prisl. ⟨⟩ poud., nov. *čudovito*, *izvrstno*, *sijajno*: bə'žå:nskə smə se 'mė:lẹ ▌ [=] BOGOVSKO [L] SSKJ

božast ▸ bə'žå:st -ẹ ž ⟨⟩ *božjast*: bə'žå:zd 'ga: (= redk. bə'žå:zd ga 'mė:ča) ▪ p'ride pa bə'žå:st, čə ja č'łu̯o:vek 'ta:rmast a pa u̯'jəžan ▪ "'tịŋkọta ja bə'žå:st, ja pa 'na:š 'a:te čas t'ri 'gu̯o:ra x "s'vė:t'mə "vałan'tịnə (*tj. na Limbarsko goro*) 'šọ: ▌ [L] + (*božjast*)

božasten ▸ bə'žå:stn̥ ⌈ -tna -ə (⌈ redk. -sn-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s't'nẹga (redk. -s'n-)⟩ *božjasten*: tis'tẹ "gra'xọ:tọ, sə 'rịe:klẹ, da ja 'bė:u̯ bə'žå:stn̥ ▌ [L] Ø (+ *božjasten*)

božati ▸ 'bȯ:žat -əm nd. ⟨⟩ *božati* |*ljubkujoče premikati roko po čem*|: 'ta:k 'rå:-

da bę ga 'bȯ:žała • na pəs'ti se 'bȯ:žat ▌ [L] +

bože mili ▶ 'bọ:žę 'mili (in -lę) medm. ⟨⟩ *izraža začudenje, navdušenje*: 'bọ:žę 'mili – a st're:ła da ja ụda'rịła!? • 'bọ:žę 'mili, 'a: ja š'łə pə b'rịe:gə ta-'dụo:! ▌ [L] Ø

bože moj ▶ 'bọ:žę 'mọ:j (= 'mȯ:j) medm. ⟨⟩ polcit., čustv. *izraža podkrepitev trditve*: 'bọ:žę 'mọ:j, 'kȯ:k smə pratr̥'pė:lę! ▌ [=] ⇨ JEZUS [L] Ø

bože rože ▶ 'bọ:žę 'rọ:žę medm. ⟨⟩ *Kr* polcit., posam. *izraža nejevoljo*: 'bọ:žę 'rọ:žę, 'a: ma zarəpə'tå:ła! ▌ [L] Ø

bože sačuvaj ▶ 'bọ:žę sa'čuvę (in 'sa:čuvę in 'sa:čuvaj) člen. ⟨⟩ polcit. *izraža svarilo, prepoved*: 'bọ:žę 'sa:čuvę, da 'le: 'na:‿bę b'łə 'va:js'ke! ▌ [=] ⇨ BOHVARI [L] Ø

božič ▶ 'bụo:žič (in -žə-) bə'žiča m ⟨⟩ *božič* |*praznik*|: 'łå:nę ụ bə'žičə sə 'kuplę • za 'bụo:žič pa 'le: p'rit:a da'mọ: • 'čå:-sę se na 'bụo:žič pa na 'vė:lkə 'nọ:č 'ni ụ'kọ:lę, pə 'xišax,‿':ȯ:dłə ▌ [L] +

božiča ⇨ JEBEMO BOŽIČA, JEBEMTI BOŽIČA, JEBENTI BOŽIČA

božičen ▶ bə'žičən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *božičen*: bə'žičnə d'rẹ:ụcę (*božično drevesce*) ▌ [L] +

božjast ipd. ⇨ BOŽAST ipd.

božji ▶ 'bụo:žə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žəga⟩ *božji* |*ki izhaja od boga*|: 'tọ: ja b'ła:, sə 'rịe:klę, 'bụo:ža 'kå:zən ◆ bot. ⇨ božji LESEC ◆ zool. ⇨ božja ŽUŽA ● ⇨ biti pijan ko božja MAVRA • ⇨ božja MAVRA • ⇨ božja POT • ⇨ božjega TELESA • ⇨ božji ŽLAK • ⇨ ČUDEŽ božji • ⇨ iti ko božja JAGA • ⇨ KRISTUS božji • ⇨ KRIŽI božji • ⇨ MARIJA božja • ⇨ matere božje (⇨ MATI) • ⇨ MATI božja • ⇨ piti ko božja MAVRA • ⇨ SREČA božja • ⇨ STRELA božja • ⇨ sveti božji KRIŽ • ⇨ v božjem imenu (⇨ IME) • ⇨ v božjih ROKAH • ⇨ poslati koga v božjo MATER • ⇨ živeti od božje ŠTIME ▌ [L] +

▸ **božje** ▶ 'bụo:žə prisl. ⟨⟩ ● čustv. **po božje** *po božje*: tiz'd'ga 'pȯ:ba 'må:jə (= ča-s'tijə) p'rọ: pə 'bụo:žə ▌ [L] +

brada ▶ b'ra:da -e ž ⟨⟩ *brada* **1.** |*spodnji del obraza*|: na b'ra:də se ja ụ'då:ru **2.** |*dlakava rast na obrazu*|: 'tå:kə kə'šå:-tə b'ra:də ja 'jəm'ọ **3. a** *podbradek* |*kožna guba pod vratom perutnine*|: b'ra:da pr̥ 'kurə (: pętę'lịnə) • b'ra:da pr̥ 'diụjəmə pętę'lịnə (*šop peres na grlu*) **b** *brada (pri kozi)*: 'kụo:za 'må:-ụ'sə, 'ta:k‿()ə 'ma:ra – b'ra:də pa 'rụo:-ge ▌ |pri čebelnem panju| ⇨ BRKELJ; |pri govedu| ⇨ ŽLADER; |pri koruzi| ⇨ LAS [L] +

bradat ▶ bra'då:t -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *bradat*: pa 'kå:g bra'då:d‿()ė:da 'ja:! • "'pụo:klerca ja b'łə: kəs'må:ta, pa bra'då:ta ša pa 'vəndr̥le 'nịe: ▌ [L] +

bradavica ▶ brada'vịca -vice ž ⟨⟩ *bradavica* **1.** |*majhen izrastek na koži iz veziva in povrhnjice*|: na 'ła:xtə se mə ja brada'vịca nar'dịła **2.** |*vrh dojke*|: brada'vịca mę 'ta:rda g'rå:ta, 'pụo: pa te 'må:lę na də'bi m'le:ka ▌ [L] +

bradavička ▶ brada'vička -e ž ⟨⟩ manjš., ljubk. *bradavička* |< BRADAVICA|: zrọn‿':ụo:sa tę ja brada'vička 'rå:stla ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bradica ⇨ BRADIKA

bradika ▶ b'ra:dękа -e ž ⟨⟩ manjš., ljubk. *bradica* |< BRADA 1|: 'kå:kə 'čė:dnə b'ra:-dękə 'må: 'na:š 'pȯ:p! ▌ [L] Ø

bradlja ▶ b'rå:d'le -e ž ⟨rod. mn. -d'l̥⟩ nov. *bradlja* |*telovadno orodje*| ▌ |sekira| ⇨ CIMERMANKA [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

brajda ▶ b'ra:jda -e ž ⟨⟩ *brajda* **1.** |*vinska trta*|: b'ra:jda ja p'rịe:več kə'šå:ta **2.** |*ogrodje za vinsko trto*|: 'vė:tr̥ ja b'ra:jdə pə'da:ru ▌ [=] ODER [L] +

brajgeljc ▶ b'ra:jgəlc -a m ⟨⟩ *Vo sponka pri verigi* ▌ ⇨ BREGELJ [L] Ø

bralec ▶ b'ra:ục -a m živ. ⟨⟩ nov., redk. *bralec* ▌ [L] SSKJ (SP 1962, Plet. *bravec*)

bramor ▶ b'rå:mọr -ja m živ. ⟨⟩ nov. *bramor* |*žuželka*| ▌ [=] ⇨ MEDVEDEC [L] +

brana ▶ b'rå:na -e ž ⟨⟩ *brana*: z b'rå:nę ụ'łå:čət (= redk. b'rå:nat) • lę'se:na (: ža'lė:zna) b'rå:na ▌ [L] +

branati ▶ b'rå:nat -əm nd. ⟨⟩ *branati*: za 'va:rat pa b'rå:nat ja 'dụo:ns 'tịe:škə čłə'vė:ka 'dụo:bęt ● ⇨ kdor s KORBO orje, s petlerjem brana ▌ [=] VLAČITI [L] +

branek ▶ b'rå:nek -a (in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę⟩ *Bo branik* |*zob (pri brani)*| ▌ [=] ⇨ ZOB [L] Ø (SSKJ, Plet. *branik*)

branik ▶ bra'nịk -a m ⟨im. mn. -'nikę⟩ *odbijač (pri avtomobilu)*: bra'nịk ja z'vęụ ▌ ⇨ BRANEK [L] + ≠

branika ▶ bra'nịka -'nike ž ⟨⟩ gozd., redk. *letnica* ▌ [=] LETNICA [L] +

braniti ▶ b'rå:nęt (in -n't') -ęm nd. ⟨b'rå:nę (in b'rå:n') -n'te; b'rå:n'u -nła -ə⟩ **1.** b. komu koga/kaj *preprečevati komu koga/kaj, ne dovoljevati komu koga/česa*: 'ti 'ka: 'jədę, 'sę: tę na b'rå:nęm • 'ta:k sə ga jə b'rå:nlę (*odsvetovali, da bi se poročila z njim*), pa ga ja 'va:tła • pę-'jå:čə mə b'rå:nęm, pa 'nęč na pə'må:ga

2. b. koga pred kom *braniti koga pred kom, zagovarjati koga pred kom*: 'sẹ: tẹ ga 'ni t're:ba b'rå:nẹt prad 'mən' 3. šport. *biti vratar*: a bəš 'ti b'rå:n'u za 'na:s? ▌ [L] +

▸ **braniti se** ▸ b'rå:nẹt (in -n't') se -ẹm se nd. ⟨⇨ BRANITI⟩ b. se česa *braniti se česa |odklanjati, ne marati|*: 'nie: se b'rå:nẹt pə'tice ● šalj. **ne branim se** česa *rad imam kaj*: š'n'ọ:psa se 'pa: ṇ'kó: na b'rå:nẹm ▪ 'dė:ła se b'rå:nẹm, 'jəs'tẹ pa 'nie: ▌ [L] +

branovlek ⇨ PARVAGA

brat ▸ b'ra:t b'rå:ta m živ. ⟨⟩ *brat |moški v odnosu do drugih otrok svojih starševˈ|*: b'ra:t pa 'sie:stra ▪ z b'rå:tə sma b'ła: u̯'kupi, u̯'bå: u̯ nẹ bri'gå:dẹ ▪ pə'pu̯o:łə b'ra:t (*polbrat*) ▪ 'ni 'bė:u̯:d 'nẹga te p'rå:vẹ b'ra:t, pə'pu̯o:łə ja 'bė:u̯ ▪ ud 'mu̯o:ja 'žie:ne b'ra:t (*moj svak*) ▪ ud 'mó:jga b'rå:ta 'žie:na (*moja svakinja*) ja 'tut' 'pa:ršła ● iron. **južni brati** *prebivalci drugih nekdanjih jugoslovanskih republik*: 'južnẹ b'rå:tẹ se s"pė:t‿':ie:pẹjə ● ⇨ nema BOG brata ▌ [K] šalj. BRAT 1 X BRATI: 'pisaʒ‿()'nå:, b'ra:t pa 'nie:. [L] + [Lekše 1893: 75: »Semtertje se [polubrat – P. W.] imenuje „poplatni brat", kakor v Savinjski in Zadrečki dolini [...]« – Tominšek 1903: 8, 12: im. ed. »brȁt«; 8: rod. ed. »brâta«; 15: daj. mn. »brâtъm«; 16: mest. mn. »brâtьh«; 17: or. mn. »brâtь«]

bratec ▸ b'rå:təc b'rå:c:a in b'ra:tẹc -a (tudi b'rå:-) m živ. ⟨⟩ otr. *bratec*: 'kė: 'må:š pa b'ra:tẹca? ▪ 'kək ja pa b'rå:c:ə i'mė:? ▌ [L] +

brati ▸ b'ra:t 'bie:ram nd. ⟨'bie:rə (in 'bie:r) -rte; b'ra:u̯ -ła -ə⟩ *brati* 1. *|razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede|*: a žə z'nå:ž b'ra:t? ▪ 'bəl na 'ti:xə 'bie:rə, 'nie: 'ta:g‿()'ła:snə 2. *|dojemati vsebino besedila|*: 'ca:jtəŋge sṇ 'dẹ:le b'ra:ła ▪ ta k'niga ja pa 'fa:jn za b'ra:t ▪ a 'må:š 'kẹ: 'fa:jnẹga za b'ra:t? ▌ [K] ⇨ BRAT [L] +

bratran ▸ brat'rå:n -a m živ. ⟨⟩ 1. *bratranec |sin strica ali tete|*: "'mė:rọ ja 'mó:j brat'rå:n ▪ te p'rå:vẹ brat'rå:n ▪ te 'må:lẹ brat'rå:n (*mali bratranec*) ▪ "gnẹ'łọ:čan pa "'tinčkọ 'a:te sta b'ła: ta må:ła bratrå:na pə "pə'tọ:čkẹ st'ra:nẹ 2. mn., redk. *bratranci in sestrične*: pə 'å:t'ọvẹ st'ra:nẹ 'må:m 'vəsəm brat'rå:nu, pə 'ma:mẹnẹ pa 'še:st ▌ [=] ⇨ BRATRANEC [L] Ø

bratranček ▸ brat'rå:nčək -čka m živ. ⟨⟩ ljubk. *bratranček*: 'nə, 'kušnẹ brat'rå:nčka ▌ [L] +

bratranec ▸ brat'rå:nc -a m živ. ⟨⟩ 1. *bratranec |sin strica ali tete|*: "'ịgọr ja u̯d "'må:nce te p'rå:vẹ brat'rå:nc pə 'ma:mẹnẹ st'ra:nẹ ▪ te 'må:lẹ brat'rå:nc (*mali bratranec*) 2. mn., redk. *bratranci in sestrične*: u̯'sẹga u̯'kupẹ nas ja čaz d'va:jz'd' brat'rå:ncọ ▌ [=] BRATRAN; k 1 SESTRIČ [L] +

bratranka ▸ brat'rå:ŋka -e ž ⟨⟩ *sestrična |hči strica ali tete|*: "f'rå:nca ja u̯d 'məne brat'rå:ŋka ▪ ta 'må:ła brat'rå:ŋka (*mala sestrična*) ▌ [=] ⇨ SESTRIČNA [L] +

bravec [Plet.: »brávec, vca, *m.* [...] 2) skopljen prasec, *Luče (Št.)-Erj. (Torb.)*.« ⇨ ZDRAVEC]

bravo ▸ b'ra:vọ medm. ⟨⟩ nov. *bravo |izraža navdušeno pritrjevanje|*: b'ra:vọ, 'du̯o:brə sẹ ga u̯'sė:kọ! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

brazda ▸ b'rå:zda -z'de ž ⟨⟩ *brazda* 1. *|pri oranju nastali jarek|*: b'rå:zdə na'rie:s't' (: z'va:rat) ▪ t'ri b'rå:z'de ja z'va:rọ, ja pa 'žə 'ma:gu 'jət 'pẹt ▪ kəm'pė:r bəmə u̯ b'rå:zdə sa'dilẹ ▪ 'pė:d b'rå:st ja c'vẹ:t'nẹka pa dẹ'sė:t 'ịgọrja ▪ š'tė:r b'rå:z'de u̯'lẹ:ča tis't'‿()'ra:ktọr, 'ta:k ja 'mu̯o:čən 2. *|brazdi podobna zareza|*: 'die:š ja b'rå:z'de u̯ 'lie:sə na'rė:d'u ▌ les. ⇨ FOLC [L] +

brazdar ⇨ SIMCHOBELJ

brazdovec ▸ b'rå:zdọc -a m, tudi živ. ⟨⟩ *Kr, Ko nizki fižol, grmičar*: 'čå:sẹ smə b'rå:zdọc m'łå:t'lẹ ▪ b'rå:zdọca 'ma:rm̩ ša u̯s'ja:t ▌ [=] ŠTOROVEC [K] ⇨ BRAZDOVEC [L] Ø

brazgotina ⇨ OBRASLIKA

brcati ▸ 'ba:rcat -əm nd. ⟨⟩ *brcati |suvati, udarjati z nogo|*: 'nie: 'ba:rcat ▌ [=] BINCATI, BINCIKATI, BINČKATI, ŽLEPATI [L] +

brcikati ▸ 'ba:rcẹkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *brcati |suvati, udarjati z nogo|*: jə 'kå: pa 'ta:g 'ba:rcẹkəš!? ▪ 'na:š te 'må:lẹ 'ka: nap'rẹ: 'ba:rcẹka ▌ [=] ⇨ BRCATI [L] Ø

brcljan ▸ bərc'lå:n -a (in -c"lå:-) m ⟨⟩ NŠ, star. *porcelan* a *|loščena žgana glina|*: 'unə 'šå:lcə z bərc'lå:na mẹ 'dẹ: b *|izdelki|*: 'vəz bərc'lå:n ja pəd'rọ:b'u ▌ [=] ⇨ PORCELAN [L] Ø

brcljanast ▸ bərc'lå:nast -a -ə (in -c"lå:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tẹga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tẹmə in -s't'mə⟩ star. *porcelanast*: 'mu̯o:ja 'šå:lca ja bərc'lå:nasta ▌ [=] ⇨ PORCELANAST [L] Ø

brcniti ▸ 'ba:rcẹn't' (in -c'n̩'(-) [>) -c'nem d. ⟨'ba:rc'nẹ (in [-cẹn') 'ba:rcẹn'te; 'ba:rc'n'u -cənła -ə⟩ 1. b. koga/kaj *brcniti*

koga/kaj |*suniti, udariti z nogo*|: ˈrå:fəlna ja kəˈbi̯ła u̯ tˈre:bəɣ ˈba:rcənła **2.** b. kaj *brcniti kaj* |*odstraniti s sunkom noge*|: ja ˈpəsa ˈba:rcnˈu, da ga ja ˈka: čas ˈcė:stə ˈva:rgłə ▌ ⊟ BINCNITI, ŽLEPITI, ŽLEPNITI [L] +

brecelj ▸ bˈrė:cel -na (in -cˈl̥(-)) m živ. ⟨⟩ *brencelj*: ˈkək sə bˈrė:cˈl̥nę ˈdu̯o:nš‿ˈčudˈnę! ▌ [L] Plet.

breg ▸ bˈre:k bˈri̯e:ga m ⟨⟩ *breg* **1.** |*pas zemlje ob vodi*|: na bˈri̯e:gə smə fˈłȯ:s uˈkupę spˈra:u̯lę **2.** |*nagnjen svet, strmina*|: u ˈkå:kmə bˈri̯e:gə ˈmå:jə ˈxišə! ˈma:rjə ˈjəmet ˈkura pr̥ˈvė:zəne! ▪ u tisˈtęɣ bˈri̯e:gex sə ˈfe:st ˈlędę ˈdu̯o:mę ▪ ˈjå:pke pə bˈri̯e:gə ˈdu̯o: lęˈtijə ▪ u bˈre:k ja za ˈjət ne ˈpo: ˈura ▪ ˈe:ŋkr̥t ja ˈra:dijo ˈka: pəd bˈre:k ˈva:rgu ● čustv. **imeti nekaj za bregom** *nekaj skrivati, pripravljati, nameravati storiti*: ˈnęč ja ˈni x‿ˈ:išə – ˈnė:kę ˈmå: za bˈri̯e:gə ● ⇨ tiha VODA brege dere ▌ [L] + [Tominšek 1903: 13: im. ed. »brég«; 13: rod. ed. »bre͡ᵃga«]

bregec ▸ bˈre:gəc -kca (in -ˈrę:-) m ⟨⟩ manjš. *bregec* |< BREG 2|: ˈsę: ˈni ˈtȯ:k tizˈdˈga bˈre:kca ▌ [L] SSKJ, SP 1962

bregelj ▸ bˈrė:gəl -na m ⟨⟩ *sponka pri močnejši verigi*: bˈrė:gəl se naˈza:j u̯ žˈle:jdrə zaˈtė:kne ▌ ⇨ BRAJGELJC ⊟ ŠNELERICA [L] Ø

brej ▸ bˈri -ja -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. bˈrijəga⟩ nav. v ženskem spolu **1.** *brej*: bˈrija kˈrå:va (: ˈmå:čka : praˈsi̯ca : tęˈli̯ca) ▪ bˈrijə ˈma:ča ▪ ja bˈlə ˈma:ča bˈrijə, sə se mə pa ˈvęmne u̯ˈnė:le ▪ kˈrå:va ˈni ˈnǫ:tła bˈrija ˈbęt (= ˈva:stat) (*ni se mogla obrejiti*) **2.** nizk. *noseč*: bˈrija ja, bˈrija, pa se ša ˈpǫ:ja ▪ kłaˈbuk sę ja pəd ˈmå:ntˈl̥ ˈda:u̯, kə ja ˈdi̯e:ž ˈza:čǫ ˈjət, ja pa ˈta:g zgˈlė:dałə, kə da ja bˈri ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. *breja*)

breme ⇨ PEZA [Tominšek 1903: 22: -en- pri samostalnikih s. spola v odvisnih sklonih: »samo br͡ᵉmeᵃ ima včasih brémna«]

brencelj ⇨ BRECELJ

brenčati ▸ bˈri̯e:nčat ⌈ brębˈči̯m (⌈ in bra- ⌈ >) nd. ⟨–; bˈri̯e:nčǫ ⌈ brębˈčė:ła -ə⟩ redk. *brenčati* |*oglašati se z enakomerno tresočim se glasom*|: bˈrė:cˈl̥nę brębˈči̯jə ▌ [L] +

brenta ▸ bˈre:nta (in bˈrę:-) bˈrę:nˈte ž ⟨⟩ **1.** čustv. *(velika) zadnjica*: pəgˈlė:dę ˈjə, ˈkå:kə bˈre:ntə ˈmå: **2.** šalj. *debela ženska*: ˈkå:ka bˈrę:nta ja tə ˈnå:šə ˈdi̯e:kle! ▪ ˈǫ:, ˈti ˈnå:ša bˈrę:nta ˈti! ▌ ⊟ k 1 ⇨ RITNICA; k 2 ⇨ BAJSA [L] + ≠

brentež ▸ bˈrę:ntęš -ža m živ. ⟨⟩ šalj. *debel moški, debel fant*: ˈkå:g bˈrę:ntęš ja ˈna:š ˈpȯ:p! ▌ ⊟ ⇨ BAJS [L] Ø

breskev ▸ bˈrė:sku -kve ž ⟨⟩ narašč. *breskev*: **a** |*drevo*|: pəd balˈkǫ:n sm̥ bˈrė:skuˈu̯ˈsså:dˈu **b** |*sad*|: ta bˈrė:sku ja ša pa ˈki̯sła ▌ ⊟ ⇨ BRESKVA [L] +

breskevca ▸ bˈrė:skuca -e ž ⟨⟩ manjš. *breskvica*: ˈdę: mę ˈunəle bˈrė:skucə ▌ [L] SP 1962, Plet.

breskov ▸ bˈrė:skǫ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kǫga⟩ *breskov*: bˈrė:skǫva kˈši̯ca ▪ bˈrė:skǫ kəmˈpǫ:t ▌ [L] +

breskva ▸ bˈrė:skva -sˈkve ž ⟨rod. mn. -sku⟩ *breskev* **a** |*drevo*|: bˈrė:skva se ja zˈłȯ:mła **b** |*sad*|: gˈni̯ła bˈrė:skva ▪ naˈki̯ła bˈrė:sku ▪ kəˈši̯ca u̯d bˈrė:skve (*breskova koščica*) ▪ a u̯d bˈrė:sku žə gˈrė:də kəˈšice u̯kˈra:j? ▌ ⊟ BRESKEV, OBRESKEV, OBRESKVA [L] + [Tominšek 1903: 21: im. ed.: »novo po a-deblih nastavšo tvorbo -va ima le br͡ᵉskva (še ta ne vedno), morebiti zato, ker to drevo ni domače in je nemara ž njim prišel tudi izraz.«]

breskvica ⇨ BRESKEVCA

brest ipd. ⇨ IM ipd.

bresti ▸ bˈri̯e:sˈt bˈri̯e:dem nd. ⟨bˈri̯e:dę (in bˈri̯e:tˈ) -t:e, 2. os. dv. -t:a; bˈrė:du bˈri̯e:dła -ə, mn. -dˈlę itd.⟩ narašč. b. kaj, b. po čem *bresti kaj, bresti po čem* **a** |*hoditi po vodi*|: də ˈpå:sa smə bˈri̯e:dˈlę ˈva:də ▪ pə ˈva:dę sma bˈri̯e:dła pa ˈribe łəˈvi̯ła **b** redk. |*hoditi po čem ovirajočem*|: sˈne:k (= pə sˈni̯e:gə) smə bˈri̯e:dˈlę ▌ ⊟ ⇨ BRODARITI [L] +

brez ▸ braz predl. ⟨pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom bras; naglašeno bˈra:z, pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom bˈra:s⟩ z rodilnikom **1.** *brez* |*za izražanje odsotnosti, manjkanja*|: ˈči̯zd braz gˈnå:rja sma u̯sˈta:łła ▪ braz ˈmite ˈtə ni ˈnęč ▪ sę ˈta:k, kə bę braz gˈła:ve u̯ˈkǫ:l ˈxȯ:dła ▪ ˈtǫ ja pa ˈre:s ˈči̯zd braz ˈvė:ze ▪ šˈlę ˈbəmə – bˈra:z deˈbå:te ▪ a sę sˈ"pė:d bˈra:s (*brez denarja*)? ▪ ucˈpu̯o:dę ja bˈra:s (*brez spodnjih hlačk*) **2.** brez skrbi *brez skrbi*: bras‿()ˈka:rbę ga ˈži̯xər uˈzė:meš ▪ ˈti ˈka: sˈku̯o:čə, bras‿()ˈka:rbę (⊟ PREZ skrbi) **3.** z izglagolskim samostalnikom, redk. *brez* |*za izražanje dejstva, da se dejanje ni zgodilo*|: mə ja ˈma:gu ˈdė:łat bˈra:s płaˈči̯ła **4.** brez da bi *ne da bi*: ja pa ˈka:r ˈšǫ:, bˈra:z da bę pəˈvė:dǫ **5.** *brez* |*za izražanje pogoja, ki izraža nastop deja-*

nja|: braz 'bå:p mə 'ni za 'život **6.** *brez* |*za izvzemanje*|: bọ 'žə š'łə braz 'nęga 'mənda ▌ [=] k 2 PREZ [L] +

breza ▶ b'rė:za -e ž ⟨⟩ **a** *breza* |*drevo*|: b'rė:zə sə pə'žå:galę **b** NŠ *brezov les*: zọbọt'rę:pce 'de:łəjə pa z b'rė:ze ▌ [L] +

brezbarven ▶ b'ra:z'bå:rvən (in -rụn) -rụna -ə (tudi braz-; nov. b'rę:z-; nov. brę̣z-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rụnęga⟩ *brezbarven* |*brez barve*|: b'ra:z'bå:rvən 'ła:k ▌ [L] +

brezčrten ▶ b'ra:š'ča:rtṇ -tna -ə (tudi braš-; nov. b'rę:š-; nov. brę̣š-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *ki je brez črt*: b'ra:š-'ča:rtṇ pa'pė:r (: z'vę:zek) ▌ [L] Ø

brezika ▶ b'rė:zęka -e ž ⟨⟩ ljubk., manjš. < BREZA: 'kå:ka 'le:pa b'rė:zęka ja 'təmle! ▌ [L] Ø

breznica ▶ b'rė:zənca -e ž ⟨⟩ ***Vo*** *okrogla, srednje debela hruška, zrela v začetku julija* ▌ [=] ⇨ DOBRICA [L] Plet.

brezobrazen ▶ b'ra:zub'rå:zən -zna -ə (tudi braz-; nov. b'rę:z-; nov. brę̣z-;) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'nęga⟩ redk. *nesramen, predrzen, brezobziren*: ja pa 'tud' b'rę:zub'rå:zna, da g'rė: 'tå:kə p'rå:vęt ▌ [=] NESRAMEN [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

brezobresten ▶ b'ra:zub're:stṇ -tna -ə (tudi braz-; nov. b'rę:z-; nov. brę̣z-; in -'rę:st-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'rę:s't'nęga⟩ *brezobresten*: b'ra:zub're:stṇ krę'dịt ja də'bịła ▌ [L] +

brezobziren ⇨ BREZOBRAZEN

brezov ▶ b'rė:zọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -zav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -zọga⟩ *brezov*: čə se 'tọ:kəc pə'tė:gne, ga ja t're:ba čaz b'rė:zọvə 'mịe:tłə pra'tụo:čət, 'pụo: ja pa ụ 'rė:də ▪ b'rė:zọva 'vija ▌ [L] +

brezovec ▶ b'rė:zọc -a m ⟨⟩ *bič, spleten iz brezovih šib*: 'a:te sə 'mė:lę b'rė:zọc, da sə nas 'tịe:plę z 'nęmə ▌ [L] +

brezplačen ▶ b'ra:sp'łå:čən -čna -ə (tudi bras-; nov. b'rę:s-; nov. brę̣s-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ **1.** *neplačan*: b'ra:sp'łå:čən də'pust sm̩ kə'ris't'u **2.** nov., redk. *brezplačen* |*ki se dobi brez plačila*|: b'rę:sp'łå:čna 'kå:rta 'må:m za 'a:ụtọ'bus ▌ [=] k 2 ⇨ ZASTONJ prid. [L] +

▸ **brezplačno** ▶ b'ra:sp'łå:čnə (tudi bras-; nov. b'rę:s-; nov. brę̣s-) prisl. ⟨⟩ redk. *brezplačno, zastonj*: "ga'sils'kę 'vę:-s't'nịk də'bịvəmə b'rę:sp'łå:čnə ▌ [=] ⇨ ZASTONJ prisl. [L] SSKJ

brezposeln ▶ b'ra:s'pụo:sęlęn -lna -ə (tudi bras-; nov. b'rę:s-; nov. brę̣s-; in -lṇ) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnęga⟩ *brezposeln*: "b'ra:ne ja žə pa 'nė:kę 'ca:jta b'rę:s-'pụo:sęlęn ▌ [L] SSKJ, SP 1962

brezvezen ▶ b'ra:z'vė:zən -zna -ə (tudi braz-; nov. b'rę:z-; nov. brę̣z-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'nęga⟩ *brezzvezen* |*brez smiselne medsebojne zveze*|: te 'filęm ja pa 'čịzd b'ra:z'vė:zən ▌ [L] SSKJ

▸ **brezvezno** ▶ b'ra:z'vė:znə (tudi braz-; nov. b'rę:z-; nov. brę̣z-) prisl. ⟨⟩ *brezzvezno* |< BREZVEZEN|: 'nịe: 'nə 'ta:g b'ra:z-'vė:znə g'va:rət ▌ [L] Ø (SSKJ *brezzvezen*)

brezveznik ▶ b'ra:z'vė:z'nęk -a (tudi braz-; nov. b'rę:z-; nov. brę̣z-; in -'vę:-; in -nị-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ sleng., slabš. *kdor govori brez smiselne medsebojne zveze*: 'na:‿m 'xụo:d'u x tis't'mə braz-'vę:z'nịkə x s'pọ:vędę ▪ zmer. 'tịγ 'bọ:d', b'rę:z'vė:z'nęk 'jå:s'nę! ▌ [=] ABERVEZNIK [L] SSKJ 5: 1034

brezzob ⇨ SRBOŽOB

brezzvezen ipd. ⇨ BREZVEZEN ipd.

brežen ▶ b'rịe:žən -žna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ redk. *nagnjen, strm*: b'rịe:-žən s've:t ▌ [=] ⇨ STRM [L] +

▸ **brežno** ▶ b'rịe:žnə prisl. ⟨⟩ redk. *nagnjeno, strmo*: tŋ'gụo:r pa 'ni b'łə p'rịe:več b'rịe:žnə ▪ 'ni 'ta:g b'rịe:žnə, da se 'na:‿bę 'da:łə 'de:łat ▌ [=] ⇨ STRMO prisl. [L] Ø

brežnat ▶ b'rịe:žnat -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ redk. *nagnjen, strm* ▌ [=] ⇨ STRM [L] SSKJ, Plet.

▸ **brežnato** ▶ b'rịe:žnatə prisl. ⟨⟩ redk. *nagnjeno, strmo*: nə'må:łə ja b'rịe:žna-tə, pa 'nịe: pra'xədə ▌ [=] ⇨ STRMO prisl. [L] Ø

brgeljc ▶ 'ba:rgəlc -a m živ. ⟨⟩ **1.** *vrtavka* |*igračа*|: se 'suča kə 'ba:rgḷc ▪ 'pọ:p ja 'xụo:d'u 'ta:k pə 'mizę kə 'ba:rgḷc **2.** čustv. *nemiren, živahen, neprestano se gibajoč človek, predvsem otrok*: 'sę: na 'mọ:rəm də'så:jat‿:ęga 'ba:rgəlca ▌ [=] VRTAVKA; K 1 VOLK [L] Ø (SSKJ *brglez*[2])

brglez ▶ 'ba:rgles -za m živ. ⟨⟩ *brglez* |*ptica*|: 'ba:rgles ja nə'må:łə 'še:kast pa 'dọ:k‿:'lun 'må: ▌ [L] +

bridka ▶ b'rịtka b'rit'ke povdk. ⟨⟩ čustv., star., redk. bridka je bila *hudo, težko je bilo*: b'rịtka ja b'ła:, kə ja b'ła: 'va:jska ▪ b'rịtka ja b'ła: za k'rəx ▌ [L] Ø (+ *bridek* prid.)

briga ▶ b'rịga b'rige ž ⟨⟩ redk. *skrb*: 'ja:s‿()əm 'sụo:jə na'rė:d'u, 'tọ: ja pa 'dę: nę'gọ:va b'rịga ● poud. **biti** komu **deveta briga** *prav malo se zmeniti (za kaj)*: g'nå:r zas'łužət‿–‿:ọ: ja 'tịe:bę dę'vė:ta b'rịga ([=] ⇨ biti komu ta zadnja

SKRB ▌ [=] SKRB [L] +

brigada ▶ brị'gå:da -e (in brə-) ž ⟨⟩ **1.** *brigada* |*vojaška enota*|: s'kupi sma b'ła: u̯'bå: u̯ nę brị'gå:dę ● čustv. **cela divizija** česa *veliko (ljudi ipd.)*: 'ce:ła brị'gå:da jəx ja 'pa:ršła pə'må:gat ([=] ⇨ cela RAJDA česa) ▌ [L] +

brigati se ▶ b'rịgat se -əm se nd. ⟨b'rigę se itd.⟩ b. se za koga/kaj **1.** *skrbeti za koga/kaj*: 'nęč se na b'rịga za u̯t'ru̯o:ke (: ž'vå:t) ▪ za 'si̯e:be se b'rigę! **2.** *zanimati se, meniti se za koga/kaj*: za nę'gȯ:ve 'må:rne se na b'rịgəm ▪ nə'bi̯e:dn̩ se na b'rịga za 'mənę ▌ [L] +

▸ **brigati** ▶ b'rịgat -əm nd. ⟨⇨ BRIGATI SE⟩ b. koga **1.** *brigati koga* |*tikati se koga*|: 'nęč te 'nę: na b'rịga, 'kė: bm̩ 'ja:z g'nå:r 'du̯o:b'u ▪ up'rå:šəž‿'()i̯xər, b'rịga te pa 'nęč **2.** *izraža popolno nezanimanje, neprizadetost*: b'rịga 'me:, 'kå: bo 'župnęk 'rė:ku ▪ 'mənę 'nęč na b'rịga, 'kå: 'må:ta vęd'vå: ▪ p'rọ: 'må:łə te b'rịga 'šọ:ła ▪ ut'ru̯o:cę sə "c've:tə p'rọ: 'må:łə b'rịgalę ▌ [=] k 2 FUČKATI SE [L] +

brihtati ▶ b'rịxtat -əm nd. ⟨b'rixtę itd.⟩ b. koga **a** *spravljati koga k zavesti*: ja u̯'mi̯e:d'lọ, pa sə ga 'ka: 'xi̯tər za'ćė:lę b'rịxtat **b** *buditi koga* |*povzročati prehajanje iz spečega stanja v budno*|: na 've:m, 'kȯ:k 'ca:jta sm̩ se b'rịxtała ▌ [=] ⇨ BUDITI [L] +

brihten ▶ b'rịxtn̩ -tna -ə (star. b'rə- >) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ **1.** *pameten, bistroumen*: 'kəg b'rixt'nęga dęk'lė:ta 'må:jə! ▪ u 'šọ:lę ja b'ła: 'ka: b'rəxtna **2.** *buden, zbujen*: a ja žə b'rịxtn̩? ▪ čə səm 'ta:g b'rəxtna, 'kå: pa 'nę: 'de:łəm pə'nu̯o:čə d'ruga, kə da 'bi̯e:ram!? ● ⇨ biti brihten ko NOČ ● ⇨ biti brihten ko ZAJEC ● iron. **je (tako) brihten, da mu** ipd. **(že) narobe hodi** *zelo je neumen*: "'jȯ:ža ja ('ta:g) b'rịxtn̩, da mə žə na'rọ:bę 'xȯ:dę ▌ [=] k 1 ⇨ PAMETEN [L] +

briket ▶ brị'ke:t -a (in -'kę:-) m ⟨im. mn. -'kę:tę⟩ *briket* **a** |*gorljiv material, predvsem premog*|: za 'zị:mə smə bri'kę:te 'kuplę **b** |*krmna mešanica*|: 'kurəm sm̩ bri'ke:tọ 'da:łża ▌ [L] SSKJ, SP 1962

brin ipd. ⇨ BRINJE ipd.

brinje ▶ b'rinę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *brin, brinje*: nad "'zọ:bęjəm 'žə 'rå:s'te b'rinę ● poud., za sadno drevje **biti poln ko brinje** *biti zelo poln*: 'jå:pke sə 'le:c 'pọ:ne kə b'rinę ▌ [L] +

brinjev ▶ b'rin'ọ [-va -ə ([***Bo*** -nev- (in -nęv-)) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -n'ọga⟩ *brinov, brinjev*: b'rin'ọ 'ga:rm̩ ▪ 'ga:u̯žnek ja 'ma:gu 'będ b'rin'ọ ▌ [L] SSKJ pod *brinov*

brinjevec ▶ b'rin'ọc -a m ⟨⟩ **a** NŠ *brinovec, brinjevec* |*žganje*|: a 'må:š 'kę: b'rin'ọca? **b** *kozarec tega žganja*: d'vå: b'rin'ọca sm̩ s"pė:u̯ ▌ [L] SSKJ pod *brinovec*

bris |proga dežja| ⇨ ŠTRAJFEN

brisača ▶ brị'så:ča -a ž ⟨⟩ narašč. *brisača* ▌ [=] ANTVELJA [L] +

brisalec ▶ brị'sa:u̯c -a m ⟨⟩ nav. mn. *brisalec*: brị'sa:u̯ce u̯ž'gę ▪ brị'sa:u̯ce sə mę u̯k'rå:d'lę ▌ [=] BRIŠER, ŠAJBENBRISER, ŠAJBENBRIŠER [L] SSKJ

brisalka |za posodo| ⇨ SERVET

brisanje ▶ b'rịsənę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *brisanje*: b'rịsənę pa 'ti̯e:p' us'tå:ne ▌ [L] +

brisati ▶ b'rịsat b'rišam nd. ⟨b'rišə (in b'riš) -ště; b'rịsọ -sała -ə⟩ **1.** b. kaj *brisati kaj* **a** |*delati kaj suho, čisto*|: a 'mọ:rac‿'()a:j čra'pine b'riša? ▪ š'pę:gle sę 'ma:rəž b'rịsat **b** |*odstranjevati kaj*|: 'nå:ša ka nap'rę: p'rå:γ b'riša ▪ 'rəc‿()mə sę pa 'čå:sę s 'ca:jtəŋkpa'pė:rjə b'rịsalę **2.** d.+nd. *izbrisati* |*črtati*|: 'puf sə mə b'rịsalę ▪ 'nu̯o:və d'ne:u̯nə 'ži̯x za 'le:c 'ka: b'rišama ● čustv. **brisati jo** kam *hiteti kam, teči kam*: 'kå:m jə pa b'rišaš? ▪ pəg'lė:dę 'ga:, da'mọ: jə b'riša ([=] ⇨ HITETI kam) ● ⇨ to je tako, ko če bi si z DREKOM rit brisal ▌ [=] k 1b ⇨ PUCATI; k 2 ČRTATI [L] +

▸ **brisan** ▶ b'rịsən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *brisan* |< *BRISATI* 2|: 'puf mę ja 'bė:u̯ b'rịsən ▌ [=] ČRTAN [L] SSKJ

brišer ▶ b'rišer -šęrja m ⟨⟩ ***Bo*** nav. mn. *brisalec*: b'rišęrjə mę na 'dę:łəjə ▌ [=] ⇨ BRISALEC [L] Ø

britev ▶ b'rịtu -tve ž ⟨⟩ narašč. *britev*: b'rịtu ja u̯t‿'()iz'd'ga, kə mr̩'liča te 'zå:d'nę u̯b'rija ▌ [=] ⇨ BRITVA [L] +

britevca ▶ b'rịtuca -e ž ⟨⟩ *britvica*: a se 'ti b'rijaš z b'rịtucę? ▌ [=] ⇨ BRITVICA [L] SP 1962, Plet.

briti ▶ b'rət (nov. b'rịt) b'rijam nd. ⟨b'ri -te; b'rəu̯ (nov. b'rịu̯) b'rịła -ə, mn. b'rilę⟩ b. koga *briti* |*rezati dlake*|: ub nę'dė:lex səm 'a:te 'xu̯o:d'u b'rət ▪ k'line na b'rija 'vi̯e:č ▪ 'kək se pa 'ti b'rijaš – a z b'rịtucę a z ę'le:ktr̩čnęmə apa'rå:tə? ▌ [L] +

britof ▶ b'rịtaf -a m ⟨⟩ **a** *pokopališče* **a** |*navadno ograjen prostor za pokopavanje mrličev*|: na b'rịtaf pa 'le: 'pe:ta s'vę:čə u̯ž'ga:t **b** |*prostor za pokopavanje živali*|: 'gu̯o: 'višę sə 'mė:lę pa b'rịtaf za 'ca:rknenə ž'vå:t ● poud. **biti**

za na britof *biti zelo bolan*: bə'lė:na s'ma: – u'bå: sma za na b'rịtaf • nizk. **gniti na britofu** *biti mrtev*: bəš 'vid'ọ – čaz nə 'lė:tə bm̥ žə na b'rịtafə g'nẹu (⊟ gniti [na FRITOFU ([= v JAMI)) ▌ ⊟ FRITOF [K] *Pokopališča so za župnijo Šmartno ob Dreti* BAKOVE GREBLJICE, *za župnijo Rečica ob Savinji* KOSMAČEV TRAVNIK, *za župnijo Bočna* NOVŠEKOVA NJIVA. [L] +

britva ▶ b'rịtva b'rit've ž ⟨rod. mn. b'rịtu⟩ *britev*: a ja b'łạ: ta b'rịtva ụd 'a:te? ▌ ⊟ BRITVA, BRITVO [L] SSKJ pod *britev*

britvica ▶ b'rit'vẹca (in -vị-) -vẹce (in -vi-) ž ⟨⟩ redk. *britvica*: b'rit'vẹce mẹ 'kupẹ ▌ ⊟ BRITEVCA, KLINJA, ŽILETKA [L] +

britvo ▶ b'rịtvə -a (in b'rə-) s ⟨rod. mn. b'rịtu⟩ star. *britev*: b'rətvə pa 'ni 'vị̈e:č 'va:jstrə ▌ ⊟ ⇨ BRITVA [L] Plet. [Tominšek 1903: 21: im. in rod. ed.: »Besede „britъu" sicer ni, pa tudi ne „britva", ampak ona je srednjega spola in se glasi le brítvъ, gen. brítva.«]

brivnik ⇨ APARAT

brivski |brivski aparat| ⇨ APARAT

brizgalna ▶ brịz'gå:lna -e ž ⟨rod. mn. -lẹn (in -lṇ)⟩ *brizgalna* |*stroj*|: ga'silna (: mọ'tọ:rna) brịz'gå:lna ▌ [L] SSKJ, SP 1962

brizganec ⇨ ŠPRICER

brizgati ⇨ ŠPRICATI

brk ▶ 'ba:rk -a m ⟨⟩ nav. mn., nov. *brk* **1.** |*dlaka pod nosom*|: 'pò:p ja z'rå:stu – 'ba:rkẹ mə žə 'rå:s'tẹjə **2.** |*pri živalih*|: 'må:čkẹ bẹ b'łə t're:ba 'ba:rke pəst'rəčt ▌ ⊟ ⇨ RUS [L] +

brkač ⇨ RUSELJ

brkat ⇨ RUSAST

brkelj ▶ 'ba:rkəl -na m ⟨⟩ čeb. *brada* |*deščica pred žrelom panja*|: sẹ'nička p'ride na 'ba:rkl̥ pa pə'tọ:ča, pa p'ride čẹ'be:łạ 'vən pa jə k'lune ▌ [L] Plet. ≠

brkljarija ▶ bərkle'rija -a ž ⟨⟩ NŠ, čustv. *malo vredni drobni predmeti*: 'kå: 'de:łạ 'təle ta bṛkle'rija? ▌ ⊟ ⇨ KRAMA [L] +

brkljati ▶ 'ba:rklet bərk'lå:m nd. ⟨'ba:rklẹ -te; 'ba:rklọ bərk'lå:łạ -ə⟩ *brkljati* |*dajati si opravka z drobnimi deli*|: 'kå: 'kẹ: 'dị̈e:kle 'ka: nap'rẹ: 'nė:kẹ bṛk'lå: pə 'kuxnẹ? ▌ [L] +

brkljevje ▶ bərk'lọ:jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ, čustv., star. *malo vredni drobni predmeti*: sp'rå:vẹ tə bṛk'lọ:jə z 'mize ▌ ⊟ ⇨ KRAMA [L] Plet. [Plet.: brkljêvje, *n. coll.* [...] das Gerümpel, *Savinska dol.*]

brkniti ▶ 'ba:rkən't' -knem d. ⟨'ba:rknẹ (in 'ba:rkən') -kən'te; 'ba:rkn'u -kənłạ -ə⟩ čustv., redk. *narediti, napraviti*: 'ja:s ka 'təle sẹ'dị̈m pa ŋ'kò:n'če:sər na 'ba:rknem ▌ ⊟ ⇨ PREŠTOHNITI [L] Plet. ≠

brleti ▶ 'ba:rlet 3. os. ed. bər'li nd. ⟨–; 'ba:rlọ bər'lė:łạ -ə⟩ *brleti* |*goreti*|: s'vẹ:ča g'lị̈x 'tò:g, da ša bṛ'li ▌ [L] +

brlog ⇨ LUKNJA

brlotka ▶ bər'łụo:t'ka -e ⟨⟩ *Kr* NŠ, redk. *slaba, vodéna juha* ▌ ⊟ ⇨ LAVRA [L] Ø

brod [Tominšek 1903: 12: im. ed. »brôd«]

brodariti ▶ bra'då:rət (in -rt) -əm nd. ⟨bra'då:rə (in bra'då:r) bra'då:rte; bra'då:ru -rłạ -ə⟩ b. po čem *bresti kaj, bresti po čem* **a** |*hoditi po vodi*|: pə 'va:dẹ ja 'žə 'łušnə bra'då:rət **b** redk. |*hoditi po čem ovirajočem*|: za'kå: sẹ pa pə b'łå:tə bra'då:ru? ▌ ⊟ BRESTI [L] SSKJ ≠

broditi ▶ b'rụo:dẹt b'rò:dẹm nd. ⟨b'rụo:dẹ (in b'rụo:t') -t:e; b'rụo:d'u b'rò:dłạ -ə, mn. -d'lẹ itd.⟩ b. po čem **1.** *broditi po čem* |*premikati prste, roke v čem gostem*|: čə pə 'ma:rz'lẹ 'va:dẹ b'rò:dẹm, me 'pụo: reụma'tị̈zəm • 'nị̈e: b'rụo:dẹt pə 'župẹ – 'jə **2.** *stikati* |*s pregledovanjem iskati*|: 'nị̈e: pə 'lå:d'l̥cə b'rụo:dẹt ▌ ⊟ k 2 ⇨ STIKATI [L] +

bron ▶ b'rụo:n -a m ⟨⟩ NŠ *bron* |*zlitina*|: z'vọ:n ja z b'rụo:na ụ'lị̈t ▌ [L] +

bronast ▶ b'rụo:nast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tẹga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tẹmə in -s't'mə⟩ *bronast*: d'vå: z'va:na sta b'rụo:nasta, 'ja:dṇ ja pa ža'lė:zən ▌ [L] +

bronca ▶ b'rụo:nca -e ž ⟨⟩ NŠ *bronsa* |*zmes za premazovanje*|: 'rọ:r pṛ 'pị̈e:čə sm̥ prašt'rị̈xọ z b'rụo:ncẹ • b'rụo:ncə 'vọ:xəm ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bronsa*)

bronsa ⇨ BRONCA

broška ▶ b'rọ:ška -e (tudi b'rụo:-) ž ⟨⟩ nov. *broška*: b'rọ:škə sẹ pṛ'pị̈e:nẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

brozga ▶ b'rụo:zga -e (in b'rò:-) ž ⟨⟩ NŠ **1.** redk. *brozga* |*sneg*|: 'nị̈e: 'xụo:dẹt pə 'brụo:zgẹ! **2.** slabš. *slaba pijača*: g'dọ: bọ 'kẹ: tə b'rò:zgə 'pė:ụ!? ▌ k 1 ⇨ ŽLOJSA [L] +

brozgalica ⇨ BRUZGELICA

brozgati ▶ b'rụo:zgat -əm (in b'rò:-) nd. ⟨⟩ **1.** *skozi zobe v ustih slišno pretakati slino*: 'nị̈e:xẹ 'nə b'rụo:zgat! **2.** redk. *mečkati sadje*: z b'ruzgẹlcẹ se 'jå:pke b'rò:zgəjə ▌ ⊟ ⇨ MUČKATI [L] SSKJ ≠

brskati ⇨ ŠNJUFATI

brst ▶ 'ba:rst -a m ⟨⟩ redk. *brst*: č'rẹ:šne 'žə 'de:łạ 'ba:rs'te (⊟ ODGANJATI) ▌ [L] +

bršljan ipd. ⇨ BRŠLJEN ipd.

bršljen ▶ 'ba:ršlen (in -lẹn) bərš'lị̈e:na in ['ba:ršlena ([in -lẹ-) m ⟨im. mn. bər-

š'lie:nę̯ in 'ba:ršlęnę̯⟩ *bršljan*: 'ba:ršlen se 'då: u̯ 'bučkə u̯d 'butara ▌ L Ø (+ *bršljan*; Plet. *bršlen*)

bršljenka ▶ bərš'lie:ŋka -e ž ⟨⟩ *bršljanka*: na bal'ko:nə 'må:m bṛš'lie:ŋke ▌ L Ø

bruh [Tominšek 1903: 13: im. ed. »brȓh«; 13: rod. ed. »brûha«; ⇨ PRUH]

bruhalnik ⇨ ŽRELA

bruhati ▶ b'ruxat -əm nd. ⟨⟩ **a** b. (kaj) *bruhati (kaj)* |*izmetavati iz želodca*|: 'nęč na us'tå:ne u̯ 'nęmə, 'ka: nap'rę: b'ruxa **b** b. kaj *bruhati kaj* |*s kašljanjem izmetavati iz pljuč*|: pə'nu̯o:čə sə pa 'ma:ma s"pė:t k'ri b'ruxalę ▌ ⇨ UDARJATI ⊟ k a KOZLATI, KOZLITI, ČREZ METATI; k b VEN METATI L +

bruhniti ▶ b'ruxən't' -xnem d. ⟨b'ruxnę (in -xən') -xən'te; b'ruxn'u -xənła -ə⟩ **a** b. (kaj) *bruhniti (kaj)* |*izvreči iz želodca*|: s"pė:t ja b'ruxn'u **b** b. kaj *bruhniti kaj* |*s kašljanjem izvreči iz pljuč*|: k'ri ja ▌ ⇨ UDARITI ⊟ k a ČREZ VREČI; k b VEN VREČI L +

bruna ▶ b'runa -e ž ⟨or. mn. star., redk. -n'mę; or. dv. star., redk. -n'mę⟩ **1.** *bruno*: 'ba:jta ja z b'run̯:a'rė:ta **2.** nov. *močnejši lesen opaž*: z b'run'mę səm x'le:u̯ ub'łu̯o:žu • b'rune za čęb'o̯n'å:g žə 'må:m kəp'lie:ne ▌ L Ø (+ *bruno*)

brunarica ▶ b'runarca -e ž ⟨⟩ nov. *brunarica*: b'runarcə sə mə pəs'tå:u̯lę ▌ L SSKJ

bruno ⇨ BRUNA

brus ▶ b'rus -a m ⟨⟩ redk. *brus* |*kamen, priprava*| ▌ ⊟ ⇨ KAMEN L + [Tominšek 1903: 16: tož. mn. »brúseª«]

brusač ▶ bru'så:č -a m živ. ⟨⟩ nov. *brusač* |*obrtnik, ki brusi rezila*|: za bru'så:ča se je 'šo: 'učət • na "g'lı̯nə ja bru'så:č (= za bru'så:ča) ▌ ⊟ ⇨ ŽLAJFER L +

brusilka ▶ bru'silka -e ž ⟨⟩ nov. *brusilnik* |*stroj*|: bru'silka za 'ivęrke b'rus't' • 'ko:tna bru'silka ▌ L Ø

brusilnik ⇨ BRUSILKA

brusiti ▶ b'rusęt (in -s't') b'rusęm nd. ⟨b'rusę (in b'rus') -s'te; b'rus'u b'rusła -ə, mn. -s'lę⟩ b. kaj *brusiti kaj* **1.** |*delati rezilo ostro*|: b'rusęt 'ku̯o:sə (= 'nu̯o:š) • b'rı̯tvə se b'rusę na 'på:sə **2.** |*z brusom obdelovati predmete*|: b'rusęt stəp'nice • ma'šı̯na za 'ivęrke b'rusęt (*brusilnik*; ⊟ ⇨ BRUSILKA) ▌ L +

bruslica ▶ b'rusęlca -e (in -sl̯-) ž ⟨⟩ *Vo* nav. mn. *brusnica* |*jagoda, rastlina*| ▌ ⊟ ⇨ NATEČJE L Ø

brusnica ▶ b'rusənca -e ž ⟨⟩ nav. mn., narašč. *brusnica* |*jagoda, rastlina*|: b'rusn̯ce smə na'bė:ralę ▌ ⊟ ⇨ NATEČJE L +

bruto ▶ b'rutǫ prisl. ⟨⟩ *bruto*: 'ko:k pa zas'łužəž b'rutǫ? • 'ko:k 'må:š ⌈ p'łå:ča b'rutǫ (⌈ = b'rutǫ p'łå:ča)? ▌ L SSKJ

bruzgelica ▶ b'ruzgęlca -e ž ⟨⟩ *Kr* redk. *mlin za drozganje sadja* ▌ ⊟ ⇨ DRUZGELICA L Ø

brv ▶ 'ba:ru 'ba:rvę ž ⟨⟩ *brv* **a** |*deska ali bruno*|: 'ba:ru čaz g'rå:bən • na "'sė:ča se g'rė: čaz 'ba:ru • "z'vė:rova 'ba:ru **b** |*ozek most za pešce*|: 'ba:ru na 'za:jłə • 'ba:ru čaz 'va:də • 'ba:ru čaz "d're:tə • "zęr'nı̯kǫva 'ba:ru (*Zernikova brv (čez Dreto v Pustem Polju)*) • "ž'viplǫva 'ba:ru (*Žvipljeva brv (čez Dreto med Krašami in Šmartnom ob Dreti)*) ▌ L +

brvčka ▶ 'ba:ručka -e ž ⟨⟩ manjš. *brvica*: 'nə, 'pę:dę čaz 'ba:ručkə ▌ L Ø

brzak ▶ bər'zå:k -a m ⟨⟩ ● sleng. **na brzaka** *na hitro* |*izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času*|: na bṛ'zå:ka sn̯ za'lęu̯ 'rò:ža pa 'pəsə 'da:u̯ 'jəs'tę pa 'šo: (⊟ ⇨ na hitro (⇨ HITRO s)) ▌ L Ø

brzda ▶ 'ba:rzda -e ž ⟨⟩ *brzda* |*železo pri uzdi*| 'ba:rzda ja b'ła: 'lie:xkə na d'va:jnə na'rė:ta a pa na'rǫ:nast ▌ ⊟ BRZDE L +

brzde ▶ 'ba:rz'de 'ba:rst ž mn. ⟨⟩ *brzda* |*železo pri uzdi*| 'ba:rz'de sə mə 'ja:zęk pra'se:kale ▌ ⊟ ⇨ BRZDA L Ø

brzi ▶ 'ba:rzę -zęga m ⟨⟩ *brzovlak*: 'pu̯o: sma se pa z 'ba:rzęmə pę'lå:le də "'zå:graba ▌ L SSKJ pod *brz*

brzica ⇨ ŠUS

brzina ▶ bər'zı̯na -'zine ž ⟨⟩ **1.** NŠ *hitrost* |*v časovni enoti opravljena pot*|: s 'kå:kę bṛ'zinę ja pṛ'pie:lǫ! **2.** NŠ *hitrica* |*sorazmerno velika hitrost pri opravljanju kakega dela*|: ub'le:ka ja 'bəl 'ta:k na'rė:ta, kə ja b'ła: bṛ'zı̯na **3.** *prestava* **a** |*mehanizem*|: 'a:u̯tǫ 'må: š'tė:r bṛ'zine • pę'cikl̯ na dę'sė:d bṛ'zı̯n **b** |*položaj zobnikov*|: u 'kė:rə bṛ'zinę pa 'må:š? ● **na brzino** *na hitro* |*izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času*|: na bər'zı̯nə ja pə'je:du pa 'šo: (⊟ ⇨ na hitro (⇨ HITRO s)) ▌ ⊟ k 2 ⇨ NAGLICA; k 3 ⇨ PRESTAVA L +

brzinomer ▶ bər'zı̯nǫ'mė:r -a m ⟨⟩ redk. *brzinomer* ▌ ⊟ ⇨ ŠTEVEC L +

brzojaviti ▶ bərzǫ'jå:vęt -ęm d. ⟨⟩ redk. *brzojaviti*: z 'bǫ:lnice sə bərzǫ'ja:u̯lę, da 'nę: p'ridemə pə 'ma:mə ▌ L +

brzojavka ▶ bərzǫ'ja:u̯ka -e ž ⟨⟩ redk. *brzojavka* ▌ ⊟ ⇨ TELEGRAM L +

brzostrelka ▶ bərzǫst'rę:lka -e ž ⟨⟩ *brzostrelka* |*orožje*| ▌ ⊟ ⇨ ŠNELFAJERICA L

SSKJ, SP 1962

brž ▸ 'ba:rš prisl. ⟨⟩ star., redk. *izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje za uresničitev dejanja, stanja*: čə bę "'jå:nez da'mọ: 'va:t'ọ 'jəd, bę ša 'ba:rž zas'tọ:pła, za'kå: se mə 'ta:k mə'di ▪ to bę ša 'ba:rž b'łə, kə bę 'ti z 'a:u̯tə 'pa:ršu, 'na:j'bọ:lę bę pa b'łə, čə bę 'kọ:mbija 'du̯o:b'u ▌ ⇨ HITRO prisl. [=] HAJDI [L] + ≠

bržola ▸ bər'žȯ:ła -le ž ⟨⟩ *bondžola* ▌ [L] SSKJ ≠

bu ▸ 'bu ⟨⟩ ● ⇨ ne REČI ne bu ne mu ▌ [L] SSKJ ≠ (SSKJ *bev*)

bubati ▸ 'bubat 3. os. -a nd. ⟨⟩ otr. buba koga *boli koga* **1.** |*povzročati bolečine*|: a te 'nọ:gəca 'buba? **2.** brezos. |*čutiti bolečine*|: jə 'kė: te pa 'buba? ▌ [=] ⇨ BOLETI [L] +

▸ **buban** ▸ 'bubən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ otr. *bolan* |*ki ima bolezen*|: a 'du̯o:ns ja pa 'nå:šə tə 'må:łə 'bubənə? ▌ [=] ⇨ BOLEN [L] SSKJ

bubikati ▸ 'bubəkat 3. os. -a nd. ⟨⟩ otr. bubika koga *boli koga* **1.** |*povzročati bolečine*|: a te t'rẹ:pčəg 'bubəka? **2.** brezos. |*čutiti bolečine*|: 'təle 'du̯o: me 'bubəka ▌ [=] ⇨ BOLETI [L] Ø

▸ **bubikan** ▸ 'bubəkən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ otr. *bolan* |*ki ima bolezen*|: a sę 'bubəkəna? ▌ [=] ⇨ BOLAN [L] Ø

buc ▸ 'buc' medm. ⟨⟩ otr. *buc* |*pri nagajivem zbadanju*|: a te 'kę: ž'gė:ča? 'buʒ' 'buʒ' 'buc'! ▌ [K] ⇨ BIBA [L] +

bucika ▸ 'buc'ka -e ž ⟨⟩ *bucika*: 'buc'ke s tęm 'vė:lkęm g'ła:vəm ▪ 'tȯ:k ja 'vė:lkę kə u̯d 'buc'ke g'ła:va (*bucikina glavica*) ▌ [L] +

bucikin ▸ 'buc'kęn -a -ə (in -ki̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęnga (in -ki̯-), daj. ed. m. sp. -kęn'mə (in -ki-)⟩ redk. *bucikin*: 'buc'ki̯na g'ła:va ▌ [L] SSKJ, SP 1962

buč ▸ 'buč -a m ⟨⟩ ***Bo*** NŠ *bučanje*: 'tå:g 'buč se ja za'ču ▪ a 'čujaš, 'kå:g 'buč g'rė: 'təmle? ▌ [=] ⇨ BUČENJE [L] Plet.

buča ▸ 'buča – m ⟨⟩ ***Kr*** posam., poud. *vplivnež, človek na visokem položaju*: "k'rọ:pušak ja 'bė:u̯ 'buča, 'pu̯o: sə ga pa u̯'ʒå:galę ▌ [=] ⇨ BUDŽOVAN [L] Ø

buča ▸ 'buča -a ž ⟨⟩ **1.** *buča* |*rastlina ali njen sad*|: u "'bȯ:čnę u̯ 'zå:drugę smə 'vid'lę 'så:me 'buča ▪ 'pe:ma 'buča u̯t'rẹ:bęt **2.** nav. mn. *bučnica* |*bučno seme*|: 'suxe 'buča ▪ a bę 'ra:d 'buča 'łušu? **3.** slabš. *glava* **a** |*del človeškega ali živalskega telesa*|: z 'bučə sn̩ t'rẹ:šu‿u̯‿:'rå:te ▪ se bəš pə 'bučə u̯'då:ru ▪ 'buča u̯t pra'šiča (*svinjska glava*) **b** |*pri človeku kot središče njegovega razumskega življenja*|: 'kå: jə ja 'kę: 'dẹ: na s'tå:rast u 'bučə u̯'då:rłə? ▪ poud. "s'ta:ne ja šale 'buča (*pameten*)! ◆ bot. **divja buča** *črnojagodasti bluščec*: 'diu̯ja 'buča ja b'ła: za 'fa:u̯š'fȯ:tər ● ⇨ biti potreben česa ko tretjega OKA v bučo ● poud. **biti siten ko buča** *biti zelo siten*: "'xa:ns ja 'si̯tn̩ kə 'buča ● poud. **biti trd ko buča** *biti zelo trd*: k'rəx 'ni za 'ja:st – ja 'ta:rt kə 'buča ● čustv. **bučo dam vkraj, če ...** *izraža podkrepitev trditve*: 'bučə 'då:m uk'ra:j, čə sę 'bė:u̯ 'ti 'du̯o:ns u 'šọ:lę ([=] GLAVO dam vkraj, če ...) ● čustv. **dati** komu **eno** (= ene tri) **(ta) za bučo** *oklofutati, pretepsti koga*: 'čuvę 'se:, da tę 'na:‿m 'da:u̯ 'ja:ne ta za 'bučə ● čustv. **dati jih** komu **po buči** *oklofutati, pretepsti koga*: "zd'ra:u̯cə jəx ja pa 'da:u̯ 'ja:dn̩ pə 'bučə ● čustv. **dobiti** (= fasati ipd.) **eno** (= ene tri = jih) **(ta) za bučo** *biti oklofutan, tepen*: ne t'ri bəž 'du̯o:b'u za 'bučə, čə 'na:‿u̯ž 'da:u̯ g'må:xa ▪ a bę jəx 'ra:d‿'()u̯o:b'u za 'bučə, 'ə? ● čustv. **dobiti** (= fasati ipd.) **jih po buči** *biti deležen česa neprijetnega*: pra'dọ:k 'ja:zęk ja 'jəm'ọ, jəx ja pa pə 'bučə 'du̯o:b'u – 'ọ:dmaɣ bę 'ma:gu x vọ'jå:kəm 'jət ([=] dobiti jih po PIKSNI) ● poud. **imeti** koga/česa **navrh buče** *biti zelo naveličan koga/česa*: səm‿':ė:ła 'xa:nza žə na'va:rɣ 'buča ([=] ⇨ imeti koga/česa navrh GLAVE) ● čustv. **izbiti** komu kaj/koga **iz buče** *pozabiti kaj/koga, ne misliti na kaj/koga*: fọ'šija mə 'na:‿bəž z 'buča z'bęu̯ ([=] ⇨ izbiti komu kaj/koga iz GLAVE) ● čustv. **navleči** (= navesiti ipd.) komu kaj **na bučo** *naložiti komu dolžnosti, narediti komu delo s čim, povzročiti komu skrbi s čim*: 'de: sə mę ša pa tətə u̯po'kọ:jęn'ce na 'bučə na'vẹ:s'lę ▪ 'pu̯o: smə sę ša pa te pra'šiča na g'ła:və nau̯'le:klę ▪ tiz'd'ga 'dė:da sę ja na 'bučə nau̯'le:kła ● čustv. **ne gre** komu **v bučo** *ne razume, ne zapomni si*: mate'må:tęka mę na g'rė: u̯ 'bučə ▪ na g'rė: mę u̯ 'bučə, za'kå: sę 'silła ta'du̯o:l ([=] ⇨ ne gre komu v GLAVO) ● čustv., z nikalnim stavkom **pa če se na bučo postaviš** *poudarja zanikano trditev*: {A} na g'rė:m, pa čə se na 'bučə pəs'tå:vęš. {B} 'jå:, 'pu̯o: se m pa 'ja:s 'təle na 'bučə pəs'ta:u̯leła – 'kå: bəš pa 'ti? ([=] ⇨ pa če se na GLAVO postaviš) ▌ [=] k 2 BUČNICA;

k 3 ⇨ GLAVA [L] +

bučati ipd. ⇨ BUČETI ipd.

bučen ▶ 'bučən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *bučen* |< BUČA 1–2|: 'bučnə 'sė:me (: 'vəlę) ▌ [L] +

bučenje ▶ bə'čie:nę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *bučanje*: bə'čie:nę se ja za'čułə ut čęb'ọ'nå:ka 'sie:m ▌ [=] BUČ [L] Ø (+ *bučanje*)

bučeti ▶ 'bučat 3. os. ed. bə'či nd. ⟨–; 'bučọ bə'čė:ła -ə in 'bučała -ə⟩ *bučati* |*dajati močne, zamolkle glasove*|: 'va:da ja bə'čė:ła ▪ čę'bę:le bə'čijə ▪ brezos.: nad "vərta'čicę bə'či ▪ bə'čė:lə 'ja:, pa 'ni b'łə 'vided,‿()a bę 'kę: ʉš'łə š‿čęb'ọ'nå:ka ▪ 'a: ja p'rę: 'bučałə! ▌ [L] Ø (+ *bučati*)

bučev ▶ 'bəču medm. ⟨⟩ *Bo* otr., šalj. *izraža pripravljenost, da govoreči s čelom butne ob sogovornikovo čelo*: 'nə, 'bəču 'bəču 'bəču'bət ▌ ⇨ BUČEVBUT, BIČEV [L] Ø

bučevbut ▶ 'bəču'bət medm. ⟨⟩ *Bo* šalj. **1.** otr. *izraža pripravljenost, da govoreči s čelom butne ob sogovornikovo čelo*: 'nə, (na'rė:d'ma) 'bəču'bət! **2.** redk. *izraža udarec s čelom, glavo ob kaj*: a sę se 'šọ: s 'cė:s'tę 'bəču'bət? ▪ s pə'dò:jəm sm̩ nar'dịła 'bəču'bət ▌ ⇨ BUČEV [=] k 1 ⇨ BIČEVBUT [L] Ø

bučevina ▶ bə'čò:jna -e ž ⟨⟩ *Bo bučna zel*: sm̩ 'šọ: bə'čò:jnə vn̩ s t'rå:ve sp'rå:vęt ▌ [L] Plet.

bučka ▶ 'bučka -e ž ⟨⟩ **1.** *zelenje pri cvetnonedeljski butari*: 'butara 'må: 'va:rx pa š'tie:l pa 'bučkə ▪ d'vę: 'bučkę səm 'jəm'ọ, u d'vå: š'tuka **2.** *okrasek pri novoletni jelki*: tə 'vė:čə 'bučkə səm zd'rọ:b'u **3.** nav. mn. *mlada, nedorasla jedilna buča*: a bəš 'je:du 'bučke? **4.** otr. *glava*: a sę se na 'bučkə ʉ'då:ru? ▌ [L] +

bučnica ▶ 'bučənca -e ž ⟨⟩ nav. mn., redk. *bučnica* |*bučno seme*|: 'suxe 'bučənce ▪ 'bučənce mə 'łušlę pa 'jå:pke 'jəd'lę ▌ [=] ⇨ BUČA [L] +

bučojna ⇨ BUČEVINA

budalo ▶ bə'då:łə -a (in bu-) s živ. ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen moški*: 'kå: bọ 'kę: s' tęmə bə'då:łə?! ▪ zmer. 'nie:xę, bə'då:łə ne'umnə! ▌ [=] ⇨ BUTELJ [L] +

buden ⇨ BRIHTEN; |biti buden| ⇨ BEDETI

budilka ⇨ BEKERICA

buditi ▶ 'budęt tudi bə'dịt bə'dịm nd. ⟨'budę (in 'but') -t:e; 'bud'u (tudi bə'dịu) bə'dịła -ə, mn. bə'dilę itd.⟩ b. koga *buditi koga* |*povzročati prehajanje iz spečega stanja v budno*|: prač‿()'tė:rəm‿()e 'ni t're:ba 'budęt ▌ [=] BAJKATI, BRIHTATI, DIGATI [L] +

budža ▶ 'buǯa – m ⟨⟩ poud., redk. *vplivnež, človek na visokem položaju*: ja 'bė:u 'buǯa, pa mə 'ni 'mò:gu pə'må:gat ▌ [=] ⇨ BUDŽOVAN [L] Ø

budžovan ▶ 'buǯovan -a m živ. ⟨⟩ poud. *vplivnež, človek na visokem položaju*: ▌ [=] BUČA m, BUDŽA, DASA [L] Ø

bufati ▶ 'bufat 3. os. ed. -a d. ⟨⟩ za veter, vročino, ogenj ipd. *buhati, udarjati* |*zadevati se ob kaj*|: sə b'le: 'va:kne ʉt-p'rę:te, ja 'vė:tər 'bufọ 'nətər ▪ brezos. p'rie:več 'vəle sn̩ s'pus't'u 'nət u 'pę:č, ja pa 'bufałə vən z 'nė: ▌ [=] ⇨ UDARJATI [L] Ø

bufniti ▶ 'bufən't' 3. os. ed. -fne d. ⟨–; 'bufn'u -fənła -ə⟩ za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* |*zadeti se ob kaj*|: kə sm̩ 'vən s'tọ:pła, ja ʉrə'čina 'ka: 'bufn̩ła ʉ 'mənę ▪ brezos.: s 'pie:čə na žọg'line ja 'rå:də 'bufn̩łə ▪ ja t're:ba š'tọ:fl̩c 'vən u'zie:d,‿:a 'na:‿bọ s f'łå:ša 'bufn̩łə ▌ [=] ⇨ UDARITI [L] Ø

buftelj ▶ 'buft'l̩ -na m ⟨⟩ *buhtelj*: 'buft'l̩ne səm s"pie:kła ▪ 'buft'l̩nę sə 'filęnę ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *buhtelj*)

bugara ⇨ JEBEMO BUGARA, JEBEMTI BUGARA, JEBENTI BUGARA

buhati ⇨ BUŠKATI

buhniti ▶ 'buxən't' 3. os. ed. -xne d. ⟨–; 'buxn'u -xənła -ə⟩ redk., nov. za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* |*zadeti se ob kaj*|: 'vė:tər ja 'buxn'u‿ʉ 'na:s ▪ brezos. a ja z 'vọ:gvənce kag'da:j 'vən 'buxənłə? ▌ ⇨ BUŠKNITI [=] ⇨ UDARITI [L] +

buhtelj ⇨ BUFTELJ

bujenje ▶ bə'ja:nę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *bujenje*: 'zutrę up 'šie:s'tęɣ bọ bə'ja:nę ▌ [L] +

bukati se ▶ 'bukat se 'bučam se tudi 'bukəm se nd. ⟨'bučə (in 'buč) -čte tudi 'bukę -te; 'bukọ 'bukała -ə⟩ **1. a** krava (: prasica ipd.) se buče/buka *goniti se* |*kazati nagnjenje za parjenje*|: k'rå:va se 'buča **b** nizk. *vlačugati se, vlačiti se*: 'a: se ja 'bukała, kə ja b'ła: ša m'ła:jšə! **2.** slabš. **a** *poditi se, divjati*: 'kå: se 'dę: 'təle 'bučate!? **b** *hoditi*: 'kọ:t se 'kę: 'na:ž 'buča? **c** *biti nemiren*: pr̩ g'må:xə 'sę:dę – 'kå: se 'bukəš!? **3.** čustv. **a** brezos. buče se po kom *loteva, prijemlje se ga bolezen*: na 've:m, 'kå: se 'buča pə 'mę:n' **b** vreme se buče (= buka) *vreme se slabša*: ʉ'rie:me se 'buča ▪ brezos. s"pė:t se 'buča – 'die:ž 'bọ: ▌ [=] k 1a, 2a ⇨ GONITI SE; k 1b ⇨ KURBATI SE [L] +

bukaven ▶ bə'ka:u̯n̩ -u̯na -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ 'a:, "mər'kȯ:s ja 'bė:u̯ bə'ka:u̯n̩! ▌ [=] ⇨ KURBLJIV [L] Ø

bukavnica ▶ bə'ka:u̯nca -e ž ⟨⟩ star., slabš. *nemirna ženska, predvsem deklica*: ta bə'ka:u̯nca na 'mȯ:ra pr̥ 'mė:rə 'si̯e:det ▪ zmer. 'ni̯e:xę, bə'ka:u̯nca 'si̯tna! ▌ [L] Ø

bukev ▶ 'buku -kve ž ⟨⟩ **a** *bukev* |*drevo*| **b** NŠ *bukov les*: za 'di̯e:skə 'ma:ra 'bęt◡':a:rt 'le:s – 'buku a pa 'kę: 'tå:ga **c** NŠ, redk. *bukova drva*: 'buku ja ta 'bo:lę za kr̥'jåvə, za pə'ʒi̯gat pa za'nęč ▌ [=] BUKVA; k a BUKOJCA [L] +

bukevce ▶ 'bukuce -kuc ž mn. ⟨⟩ manjš., šalj., star. |< *BUKVE*: u 'mu̯o:jəγ 'bukucex u'sə 'piša ▌ ⇨ KNJIGICA [L] Ø (+ *bukvice*)

bukojca ⇨ BUKOVICA

bukov ▶ 'bukọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ **1.** *bukov* |< *BUKEV*|: 'bukọ 'le:s (: š'ti̯e:l) ▪ 'bukọva 'gọ:ša ▪ 'bukove 'da:rve **2.** slabš. *neroden, okoren*: 'bəl 'bukọga 'dė:da 'må: ▪ na 'bọdę 'nə 'ta:g 'bukọ! ▌ [=] k 2 ŠTORAST [L] +

bukovec ▶ 'bukọc -a m ⟨⟩ **1.** NŠ *(mlado) zeleno bukovo listje*: 'jədę za pra'šiča 'bukọca nab'ra:t ▪ na 'bukọc◡()ə 'a:te š'pilelę, čə ja 'bė:u̯ za'du̯o:s'tę 'ta:rt **2.** po prepričanju govorcev *bukev moškega spola*: 'bukọʒ zęlę'ni pəz'nę: kə 'buku ▌ [L] SSKJ, Plet. ≠

bukovica ▶ bə'kȯ:jca -e ž ⟨⟩ ***Bo*** *bukev* |*drevo*|: 'di̯u̯jə pę'ti̯e:lęn ja na bə'kȯ:jcę 'si̯e:d'ọ ▌ [=] ⇨ BUKEV [L] + ≠

bukovina |les| ⇨ BUKEV

bukovščina ▶ 'bukọšne -e ž ⟨⟩ NŠ *gonjenje* |*nagnjenje za parjenje*|: čə 'na:◡bọ 'bukọšne, bọ 'pəsa 'på:z 'žə z'da:ržọ ▌ [L] Ø

bukselj ▶ 'buksęl -na (in -s'l̩(-)) m živ. ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen moški*: 'kå: m 'xu̯o:d'u◡u̯ 'cė:rku tiz'd'ga 'buks'l̩na pəs'lušat! ▪ zmer. 'buksęl z'mę:šənę! ▌ [=] ⇨ TUMELJ [L] Ø

bukva ▶ 'bukva -e ž ⟨rod. mn. -ku⟩ **a** *bukev* |*drevo*|: 'gu̯o:le, kə ja ti̯sta 'bukva, ja 'på:du **b** NŠ *bukov les*: 'bukva ja za š'ti̯e:l, a pa 'jå:sen **c** NŠ, redk. *bukova drva*: 'bukva ja 'bọ:gọska za 'da:rve ▌ [=] ⇨ BUKEV [L] +

bukve ▶ 'bukve -ku ž mn. ⟨⟩ šalj., star. *knjiga* |*večje število trdno sešitih tiskanih listov*|: 'nə, pəg'lė:dę u̯ tis'te 'bukve ▌ ⇨ KNJIGA [L] +

bukvice ⇨ BUKEVCE

bula ▶ 'buła -le ž ⟨⟩ *bula* **1.** |*oblasta oteklina, nabreklina*|: na u̯'ra:tə 'må:m 'bułə **2.** |*skupek izrojenih celic*|: za nə 'pė:st 'vė:lkə 'bułə sə jə u̯pę'rė:ralę ▌ [L] +

bulast ⇨ BULAV

bulav ▶ 'buło ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -łav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -łọga⟩ *bulav, bulast*: p'ri̯e:se ja 'mė:łə 'buło̯ve 'jətra ▌ [L] SSKJ, SP 1962

buldog ▶ 'buldọk -ga m živ. ⟨⟩ *buldog*: 'kå:ga 'ga:rdęga 'buldọga 'må:! ▪ 'le: pəg'lė:dę 'nå:šə u̯ f'ri̯s – ja 'tå:ka kə nę 'buldọk ▌ [L] SSKJ, SP 1962

buldožer ▶ 'buldọ'že:r (in -'žę:r) -'žę:rja (in bu-) m živ. ⟨⟩ *buldožer*: 'buldọ'žę:rja 'vəzę ▪ z buldọ'žę:rjə bę pəg'li̯xalę, kar ja 'va:da nar'di̯ła ▌ [L] SSKJ, SP 1962

buljiti ▶ 'bulęt -ęm nd. ⟨'bulę (in 'bul) -lte; 'bulu -lła -ə⟩ *buljiti*: 'nęč 'ni 'rė:ku – ta prac◡'()i̯e:be ja 'bulu ▪ čustv. ka nap'rę: 'bulę u̯ tęlę'vizęjə ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. *buliti*)

bum ▶ 'bum medm. ⟨⟩ *bum* **a** |*posnema močen pok*|: 'bum ja 'pọ:kn̩łə u̯ p'ruxə **b** |*posnema zamolkel glas pri udarcu*|: 'sa:rcę mę ja 'de:łałə 'bum 'bum ▌ [=] ⇨ k 1 BUMF [L] SSKJ ≠

bumbar ▶ 'bumbar -ja m živ. ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen moški*: sn̩ 'šọ: z 'nęmə, kə sn̩ 'bė:u̯ 'bumbar ▪ tiz'd'ga 'bumbarja žə pa 'dọ:gə 'nism̩ 'vid'ọ ▪ zmer. 'ni̯e:xę, 'bumbar! ▌ [=] ⇨ TUMELJ [L] Ø

bumf ▶ 'bum̩f medm. ⟨⟩ *bumf* **a** |*posnema močen pok*|: 'bum̩f ja u̯stra'li̯łə **b** |*posnema glas pri udarcu, padcu*|: se ja 'pi̯e:lọ pa – 'bum̩f – t'rę:šə u̯ d'ri̯e:və ▪ 'bum̩f ja 'på:du 'na:◡t'le ▌ [=] k b BUŠ [L] SSKJ ≠

buna ▶ 'buna -e ž ⟨⟩ *upiranje, nasprotovanje, ugovarjanje*: a ja s"pė:d 'buna? ▪ mə 'ni̯səm t'ra:ktọrja 'kup'u, se ja pa 'buna za'čė:ła ▌ ⇨ PUNTANJE [L] Ø

bunda ▶ 'bunda -n'de ž ⟨⟩ *bunda* ▌ [L] +

bundika ▶ 'bun'dęka -e ž ⟨⟩ manjš., otr. *bundica*: 'čuvę na 'bun'dękə, 'vę:š ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *bundica*)

buniti se ▶ 'bunęt (in -n't') se -ęm se nd. ⟨'bunę (in 'bun') se -n'te se; 'bun'u se 'bunła se -ə se, mn. -n'lę itd.⟩ *upirati se, puntati se, nasprotovati, ugovarjati*: 'ma:ma se pa s"pė:d 'bun'jə, da bę š'lę da'mọ: ▪ na "g'li̯nə se s"pė:t 'nė:kę 'bun'jə, bọ 'mənda št'ra:jk ▪ 'ti se 'ka: 'bunę pa ję'zękę – bəš 'vid'ọ xu'diča! ▌ [=] ⇨ PUNTATI SE [L] SSKJ

bunka ▶ 'bunka -e ž ⟨⟩ **1.** *buška, bunka*: čə tę 'jå:pka 'på:de na g'ła:və, tę 'tut'

'ka: 'buŋkə nar'di **2. a** *svinjsko stegno* **b** *gnjat*: 'ce:łə 'buŋkə bəta də'bi̯łə **3.** *debela, hitro gnijoča in kisla hruška, zrela avgusta* **4.** slabš. *debela, nerodna ženska*: "ma'rija ja pa p'rå:va 'buŋka grå:tała ▪ zmer. 'ti 'buŋka 'buŋkasta! ▌ ⊟ k 1 BUŠKA, GOMBUZA, GRČA; k 2a STEGNJE, STEGNO; k 2b GNJAT, GNJATNICA [L] +

bunkast ▸ 'buŋkast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **1.** redk. *bunkast* |*poln bunk*|: 'på:de, 'pu̯o: pa 'ta:kle 'buŋkasta 'xò:dę u̯'kọ:lę **2.** čustv. *debel* |*ki ima na telesu veliko tolšče, mesa*|: 'kək ja ti̯stə 'di̯e:kle 'buŋkastə! ▌ ⊟ k 1 ⇨ OTOLČEN; k 2 ⇨ DEBEL [L] +

bunker ▸ 'buŋker -kęrja m ⟨⟩ *bunker* **a** |*skrivališče ali zaklonišče*|: u partę'så:nex se ja pə tęmə 'vè:čmə u̯ 'buŋkęrjə sk'ri̯vọ **b** |*vojaška utrdba*|: 'gu̯o: sə pa 'mè:lę "nę:mcę 'buŋkęrja na'rè:te ▌ [L] SSKJ, SP 1962

burek [Plet.: »bûrek, rka, *m.* die Wasserblase, *C.*, *Savinska dol.*]

burkle ▸ 'burkle -kəl ž mn. ⟨⟩ redk. *burkle* ▌ ⊟ ⇨ pečne VILE [L] +

burov ⇨ BOROV²

busati se ▸ 'busat se -əm se nd. ⟨⟩ redk. *izredno si prizadevati za kaj*: nę 'me:tr̥ 'så:ŋka je 'bọ:lę kə dę'sè:t k'ra:u̯ – 'mi se pa 'ta:kle 'busəmə ▌ ⊟ ⇨ GNATI SE [L] Ø

buš ▸ 'buš medm. ⟨⟩ ***Bo*** star. *posnema glas pri udarcu, padcu*: 'un' pa 'buš u ti̯stə m'łå:kə ▌ ⊟ ⇨ BUMF [L] Ø

buši ▸ 'buši -ja m živ. ⟨⟩ otr., nov. *trebuh*: a te 'buši 'buba? ▪ 'nə, na 'bušija se u̯'lè:žə ▌ ⊟ ⇨ TREBUH [L] Ø

bušiti ▸ 'bušət (in 'bušt) -əm nd. ⟨'bušə (in 'buš) -šte; 'bušu -šła -ə⟩ čustv. *kopati (luknjo)*: ša 'dę: bę 'bušu tm̩ 'nətər pa 'kè:u̯dər 'dè:łọ ▌ ⊟ ⇨ KOPATI² [L] + ≠

buška ▸ 'buška -e ž ⟨⟩ nov. *buška, bunka*: a se tę ja 'buška nardi̯łə? ▌ ⊟ ⇨ BUNKA [L] +

buškati ▸ 'buškat -əm nd. ⟨⟩ redk. *buhati* |*s silo in z zamolklim šumom udarjati na dan*|: 'təm 'va:da 'vən 'buška ▌ ⊟ ⇨ UDARJATI [L] SSKJ ≠

buškniti ▸ 'buškən't' -knem d. ⟨'buškne (in -kən') -kən'te; 'buškn'u -kənła -ə⟩ redk. *buhniti, bušniti* |*s silo in z zamolklim šumom udariti na dan*|: ja 'či̯e:p ud'bęu̯, ja pa 'tọ:kəc 'vən 'buškn'u ▌ ⊟ ⇨ UDARITI [L] SSKJ ≠

buškoti ▸ 'buškətę prisl. ⟨⟩ ***Kr*** čustv., star. *naravnost* |*izraža gibanje ali smer po najkrajši poti*|: te s'tå:rə ja pa 'buškətę trę:šu ta u̯ 'nęga ▪ "'jò:ža pa čaz u'rå:te pa 'ka: 'buškətę u̯ 'kuxnę ▪ nə'må:łə pə'čå:kę s płə'či̯łə, da 'na:‿bəž g'nå:rja 'ka: 'buškətę u̯ 'bå:ŋkə 'nè:su ▌ ⊟ ⇨ NARAVNOST [L] Ø

bušniti ⇨ BUŠKNITI

buta ▸ 'buta -e ž ⟨⟩ slabš. *neumna, nespametna ženska*: sę pa 'tud' 'buta ▪ zmer. 'puz'd' ga, 'buta 'tumasta! ▌ ⊟ ⇨ PRISMODA [L] Ø

butara ▸ 'butara -a ž ⟨⟩ **1.** *(cvetnonedeljska) butara* |*snop šibja in zelenja*|: g'dọ: bọ pa 'butarə 'nè:su? ▪ 'butarə ša 'ma:rəm na'ri̯e:s't' ▪ pər 'butarə ja za š'ti̯e:l 'le:ska pa 'i̯va a pa 'va:rba, za 'bučkə pa 'ba:ršlen, 'ki̯sọna, č'ri̯e:məs, d're:n pa 'bu̯o:žə 'le:sc. za pə'vęt u'zè:meš pa 'fe:ŋkə a pa 'va:rbə, 'ši̯bə pa p'rę: pə'dọ:gęm pra'cę:pęš. **2.** redk. *butara* |*veje za kurjavo*|: 'butara 'da:ru ▌ ⊟ k 1 KOLAČ, SNOP; k 2 ⇨ PUNKELJ [L] +

butarčka ▸ 'butarčka -e ž ⟨⟩ manjš., redk. *butarica* |< *BUTARA* 1|: st'ri̯c, na'rè:t:e mę 'butarčkə ▌ ⊟ ⇨ BUTARICA [L] Ø

butarica ▸ 'butarca -e ž ⟨⟩ manjš. *butarica* |< *BUTARA* 1|: a bəš 'ti 'butarcə 'nè:su 'jutr̥? ▌ ⊟ BUTARČKA [L] +

butarija ▸ buta'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ slabš. *neumnost*: 'tå:ke buta'rija ša pa s''pè:t 'ni̯sm̩ 'čuła ▪ a 'nu̯o:va 'ọ:pči̯na? pra-k'lè:ta buta'rija ne'umna – sęle 'lęp te p'rò:sęm! ▪ "s'ta:ne 'tå:ke buta'rija z'gå:ne ▌ ⊟ ⇨ NEUMŠČINA [L] Ø

butast ▸ 'butast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **1.** slabš. *neumen, nespameten*: 'kək ja 'bè:u̯ "f'ra:nčęk u 'šọ:lę 'butast! ▪ 'tå:ke 'butas'te ra'či pa 'ka: d'rəgəm 'pę:dę p'rå:vęt **2.** *trd* |*ki se ne da (rad) rezati*: 'kå:g 'butast k'rəx sę pr̥'nè:su! ● ⇨ biti butast ko NOČ ▌ ⊟ k 1 ⇨ NEUMEN; k 2 ⇨ TRD [L] SSKJ, Plet. (SP 1962 pod *zagaman*)

▸ **butasto** ▸ 'butastə prisl. ⟨⟩ *neumno, nespametno*: 'butastə se mę z'di, da bę 'ma:gła 'ja:s 'xu̯o:dęt, čə pa 'li̯e:γ g'rè: 'så:m ▪ 'ni̯e:xę 'ta:g 'butastə g'va:rt ▌ ⊟ ⇨ NEUMNO prisl. [L] Ø

▸ **butasto** ▸ 'butastə povdk. ⟨⟩ *neumno, nespametno*: 'butastə 'ja:, da 'ti 'xò:dęš, čə se pa 'za:ŋga g'rè: bę b'łə pa 'tud' 'butastə, čə bę 'ka: p'łå:čọ u̯'sə ▌ ⊟ ⇨ NEUMNO povdk. [L] Ø

butati ▸ 'butat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** b. v kaj *butati ob kaj* |*zadevati se ob kaj*|: z g'ła:vę ja 'butała u̯ s'te:nə ▪ 'vè:tər u

'va:kne 'buta **b** b. po čem *butati po čem* |*močno udarjati*|: pə u̯'rå:tex ja 'za:čo̯ 'butat **2.** *bruhati* |*s silo udarjati na dan*|: na d'rugę st'ra:nę 'cė:s'te na 'vi̯e:č kra'jęːx 'va:da 'vən 'buta **3.** *loputati* |*glasno zapirati, predvsem vrata*|: na s'mę:ž 'butaʒ◡() u'rå:təm ▌ ⊟ k 1, 3 ⇨ TRESKATI; k 2 ⇨ UDARJATI [L] +

butelj ▸ 'but'l̥ -na m živ. ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen človek*: sę pa 'tud' 'but'l̥, da mə u̯'sə vęr'jå:meš ▪ 'nå:ša ja 'but'l̥, pa 'ka: 'kupę, 'ka:r jə pr̥'ni̯e:sęjə ▪ zmer. 'ka: 'jəʒ'◡() 'nę:mę, 'but'l̥ 'tumas'tę! ▌ ⊟ BUDALO, BUKSELJ, BUMBAR, TRAP, TUMELJ [L] +

buteljček ▸ 'but'l̥čək -čka m živ. ⟨⟩ manjš., čustv. < *BUTELJ*: 'ti sę 'but'l̥čək – 'sę: 'na:◡m š'ła: ŋ'ko:mər ▪ 'kå: pa 'de:łəž, 'but'l̥čək 'butas'tę!? ▌ [L] Ø

butica ▸ bə'ti̯ca -'tice ž ⟨⟩ **1.** čustv. *glava* |*del človeškega ali živalskega telesa*|: 'ta:k me bə'ti̯ca bə'li **2.** ***Bo*** *tolkač* |*za mečkanje kuhanega krompirja za prašiče*| ▌ ⊟ k 1 GLAVA; k 2 TOLKALO [L] +

Butičev ▸ ▪bə'tičo̯ -va -ə ⟨rod. ed. m. sp. -čo̯ga⟩ < HIŠ. I. |*(Braslovško) Dobrovlje*| ● ⇨ Butičev KRUH ▌ [L] Ø

butička ▸ bə'tička -e ž ⟨⟩ manjš., ljubk. *glavica* |< *BUTICA* 1|: a te bə'tička 'buba? ▪ 'kå:kə bə'tičkə 'čė:dnə 'må:! ▌ ⊟ ⇨ GLAVICA [L] Ø

butika ▸ 'butęka -e ž ⟨⟩ manjš., čustv. < *BUTA*: 'kå:m pa g'rė:š, 'butęka? ▪ 'ni̯e:xę 'nə, 'butęka 'tumasta! ▌ ⊟ ⇨ TUMIKA [L] Ø

butiti ▸ 'butęt -ęm d. ⟨'butę (in 'but') -t:e; 'but'u -tła -ə, mn. 'but'lę itd.⟩ **1.** *butniti* **a** |*zadeti se ob kaj*|: z g'łaːvę ja 'but'u◡u̯◡:'rå:te ▪ u 'vəgu se ja 'but'u **b** za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* |*zadeti se ob kaj*|: 'vė:tər ja 'but'u◡u̯◡':a:knə **2.** čustv. *udariti*: 'čuvę, da te na 'butęm, čə ša u̯š 'tå:ke 'vən 'mė:to̯ **3.** redk. *butniti* |*udariti na dan*|: 'va:da ja 'butła 'vən **4.** redk. *zaloputniti*: z u'rå:təm ja 'but'u **5.** *zaleteti se* |*udariti s hitro vozečim vozilom ob kaj*|: z 'a:u̯tə ja 'butła u̯ tęlęg'rå:fš'tå:ŋgə ▌ ⇨ BUTNITI ⊟ k 1, 2–4 ⇨ UDARITI; k 5 ⇨ ZALETETI SE [L] +

▸ **butiti se** ▸ 'butęt se -ęm se d. ⟨⇨ BUTITI⟩ *udariti se* |*povzročiti si bolečino z udarcem*|: u pə'do:ja sm̩ se 'butła ▌ ⊟ ⇨ UDARITI SE [L] Ø

butniti ▸ 'but'n̩'t' 'but'nem d. ⟨'but'nę (in 'but'n̩') -t'n̩'te; 'but'n'u -tn̩ła -ə⟩ redk. **1.** *butniti* **a** |*zadeti se ob kaj*|: u 'łaːx-c◡()m̩ se 'butn̩ła **b** za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* |*zadeti se ob kaj*|: 'va:gən' mę ja 'but'n'u◡u̯ f'ri̯s **2.** čustv. *udariti*: te m 'but'n'u 'kə xu'diča **3.** *zaleteti se* |*udariti s hitro vozečim vozilom ob kaj*|: 'kumę nə'må:łə səm 'but'n'u◡u̯ 'ko: ▌ ⇨ BUTITI ⊟ k 1–2 ⇨ UDARITI; k 3 ⇨ ZALETETI SE [L] +

▸ **butnjen** ▸ 'but'nen -a -ə (in -nę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -neŋga (in -nę-), daj. ed. m. sp. -nęn'mə⟩ *zaleten*: 'a:u̯to̯ ja nə'må:łə 'but'nen ▌ [L] Ø

buzarant ▸ bəza'rənt -a m živ. ⟨⟩ *homoseksualec* |*moški*|: 'məške 'må: 'ra:t – bəza-'rənt 'ja: ▪ zmer. p'ro̯:k'lė:d' bəza'rənd bəza'rənckę! ▌ ⊟ PEDER [L] SSKJ

buzarantski ▸ bəza'rənc'kę -cka -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -c'kęga⟩ za moške *homoseksualen*: 'dė:da ja 'bo:j bəza'rənc'kę ▌ ⊟ PEDRSKI [L] Ø

▸ **buzarantsko** ▸ bəza'rənckə prisl. ⟨⟩ za moške *buzarantsko* |< *BUZARANTSKI*|: 'bəl bəza'rənckə se 'no:sę ▌ ⊟ PEDRSKO [L] Ø

buzati se ▸ 'buzat se -əm se nd. ⟨⟩ čustv. **a** *prepirati se*: zarad 'mi̯e:ja sta se 'buzała, pa 'do̯:ge 'lę:te **b** redk. *ruvati se*: pəg'lė:dę 'jəx, se 'žə s''pė:d 'buzəta ▪ 'buzała sta 'se:, jəx ja pa 'få:so̯ ▌ ⊟ k a ⇨ KREGATI SE; k b ⇨ TEPSTI SE ▌ [L] Ø

buža ▸ 'buža -a ž ⟨⟩ **1.** slabš. **a** *majhen, slaboten človek*: kək ja 'kę: ta 'buža 'nė:su 'ku̯o:ž da'mo̯?! ▪ kə se ga na'pija, ja 'tå:ka 'buža, da 'bo̯:x pə'må:gę ▪ zmer. 'kå: bəš 'kę: 'ti, 'buža 'bužo̯va! **b** *slabič* |*neodločen, omahljiv človek*|: na s'mę:ž 'bętˇ◡'()å:ka 'buža – 'bo̯:dę 'bəl kə'ra:žən! ▪ 'sę: s' tę 'bužə sę na 'mo:rəš 'nęč pə'må:gat **2.** star. *rana* |*kar nastane na mestu, kjer se tkivo pretrga*|: čə 'må: kåke 'buža na 'nu̯o:gę, tr̥'pu̯o:təc pə-'må:ga ▪ bə'li, čə u̯'lijaš na 'bužə š'n'o̯:ps ▌ ⊟ k 3 ⇨ RANA [L] Plet. ≠ [Plet.: »bûža, *f.* [...] der Kretin, *Savinska dol.*«]

bužav ▸ 'bužo̯ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -žav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žo̯ga⟩ slabš. *slabo razvit, zaostal v rasti*: 'tå:g, 'bəl 'bužo̯ krəm'pė:r 'må:mə ▌ ⊟ ZAFRKLIBAN [L] Plet.

C

c ▶ 'cə -ja tudi -- m ⟨⟩ *c* |*soglasnik; črka*|: 'rie:čə 'cə • na'pišə 'mičkən 'cə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cafen ▶ 'så:fən -fna (in 'ca:-) m ⟨⟩ ***Bo*** les. *čep* |*za sestavljanje, povezovanje lesenih delov*| ▌ [=] ⇨ TIPELJ [L] Ø

cagati ▶ 'så:gat -əm nd. ⟨⟩ redk. **1.** *obupovati*: čə'die:lę 'bəl 'så:ga, ša pəb'ra:łə ga 'bo: **2.** *obotavljati se, omahovati*: 'po:bę, 'nie: 'så:gat, 'pe:mə ▌ [=] ⇨ CAGOVATI [L] SSKJ, Plet.

cagav ▶ 'så:go [-va -ə ([***Bo*** tudi -gav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -goga⟩ *neodločen, malodušen*: 'duo:ns pə'vė:, a g'rė:š na iz'le:t a 'nie: – 'så: se 'ta:k 'så:gova!? ▌ [=] CAGLJIV [L] SSKJ

cager ▶ 'så:ger -gerja m ⟨⟩ *kazalec* |*del naprave*|: 'så:ger pr 'urə (: 'vå:gę) ● šalj. **koliko je (danes) na cagerjih?** *koliko je ura?*: 'ko:k ja pa 'duo:ns 'kę: na 'så:gerjax? ▌ [L] Ø (DLS, Thesaurus 1987 *cagar*)

cagljiv ▶ 'så:glu -lęva -ə ⟨⟩ redk. *neodločen, malodušen*: 'sę: ja 'fe:st, kə bę 'le: tak 'så:glu na 'bė:u ▌ [=] ⇨ CAGAV [L] Ø

cagovati ▶ ca'go:vat -'gujam nd. ⟨ca'guj -te; ca'go:vo -g'vå:ła -ə⟩ **1.** *obupovati*: 'va:ča sə ud 'va:js'ke nap'rę: cag'vå:lę, 'puo: sə se pa u'bę:s'lę • 'ka: 'kupta 'a:uto – bəta 'puo: cag'vå:ła **2.** *obotavljati se, omahovati*: namiz da b' 'dė:ło, pa 'ka: ca'guja – 'sę: bo p'rę: 'zima! ▌ [=] CAGATI [L] SSKJ

cahen ▶ 'så:xən -xna m ⟨⟩ *znamenje* **1.** |*kar omogoča sklepanje na nastop, pojavitev česa v (bližnji) prihodnosti*|: 'tis't'le ub'łå:k ja s'ła:p 'så:xən • 'duo:ns (*na martinovo*) ja 'do:br 'så:xən – čə ja 'jå:snə, bo čas t'ri d'ni s'ne:k, čə pa męg'le:nə, žə pa 'ka: 'duo:ns • 'to: ja 'do:bər 'så:xən, kə ja "'xa:nz 'da:u 'bundə 'duo:l **2.** |*nenavaden pojav, ki napoveduje za človeka usoden dogodek, dogajanje*|: 'pa:r‿nas 'duo:mę ja 'bo:k 'na:‿t'le 'på:du – 'to: ja s'ła:p 'så:xn **3.** nekdaj |*dogovorjen lik, ki ima določen pomen*|: u'så:ka 'xiša ja 'mė:ła 'so:j 'så:xn za płata'nice • 'så:xne sə 'guo: 'die:lę, da sə uc'po:t 've:d'lę, čə'ga:u ja 'le:s – čə se 'ni rəz'lie:t'o • pə 'så:xnə sə g'lė:dalę, čə'gå:ve sə b'le: 'da:rve ▌ [=] k 1–2 ZNAMENJE [L] Ø (Plet. *cajhen*)

cahnati ▶ 'så:xnat -əm nd. ⟨⟩ *označevati* |*opremljati s čim, da se opazi, prepozna*|: płata'nice sə 'så:xnalę – u'så:ka 'xiša ja 'mė:ła 'so:j 'så:xn ▌ [=] OCAHNOVATI, OZNAČEVATI [L] Ø (Thesaurus 1987 pod *cajhnati*)

cajg ▶ 'ca:jk -ga m ⟨⟩ NŠ **1.** *hlačevina*: 'ca:jk sə š'lę γ "'žė:xlęm 'kupęt **2.** star. *konjska oprema*: 'təm 'nətr sə 'ca:jk xran"'vå:lę **3.** star., redk. *orožje* |*priprava*|: 'va:jska ja 'tud' ne'umšne – za'kå: tiz'd'ga 'ca:jga na z'mė:čajə uk'ra:j? ▌ [=] k 3 ⇨ OROŽJE [L] SSKJ, SP 1962 (k 2 Videčnik 1988: 7, 26, 44)

cajgast ▶ 'ca:jgast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ |< *CAJG* 1|: kåke 'ca:jgas'te x'łå:ča ja 'duo:b'u x'łå:pəʒ‿()a 'buo:žič pa s'vin's'ke 'punčke ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cajgkamra ▶ 'ca:jk':å:mra -a (in -j'kå:-) ž ⟨rod. mn. -mər⟩ *shramba za konjsko opremo*: sə ga 'iskalę, ja pa u 'ca:jk':å:mrə 'bė:u • pren. 'ja:s na 'mo:rm 'bęt u 'tå:kę 'ca:j'kå:mrə (*v neredu, umazaniji*) ▌ [L] Ø

cajgnez ▶ 'ca:jgnes -neza (in -nę-) m ⟨im. mn. -nęzę⟩ star., redk. *spričevalo* **a** |*dokument o uspehu*|: g'da:j pte pa 'ca:jgnęze də'bilę? **b** |*uspeh*|: 'så:k ja 'bė:u pa 'ca:jgnes? ▌ [=] k 1 ⇨ SPRIČEVALO [L] Ø (Thesaurus 1987 *cajgnis*)

cajgram ▶ 'ca:jk'rå:m -a m ⟨⟩ les., star. *omarica za orodje* ▌ [=] ⇨ LEMARICA [L] Ø

cajna ▶ 'ca:jna -e ž ⟨⟩ *cajna* |*košara*| ▌ [L] +

cajnati ▶ 'ca:jnat -əm nd. ⟨⟩ ***Bo*** čustv. C. koga/kaj *odlagati koga/kaj, odlašati koga/kaj*: p'rå:z'nikę sə b'lę, sə me pa u pərəd'nišən'cę 'ka: 'ca:jnalę pa 'ca:jnalę, 'ta:g da ja 'die:kle s'kuo: u'ma:rłə ▌ [L] + ≠

cajt ▶ 'ca:jt -a m ⟨⟩ *čas* **1.** NŠ |*neomejeno trajanje*|: 'ca:jt pa 'ka: bę'ži **2.** NŠ **a** nav. s prilastkom |*omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja*|: 'ce:u (= 'vəs) 'ca:jt ja 'puo: 'bė:u 'duo:mę • 'do:gə (: 'die:l(ę)) 'ca:jta te žə 'ni b'łə • 'do:gə 'ca:jta 'nismə 've:d'lę, 'kė: 'ja: "'to:na • za te 'ca:jt 'žix 'ro:ža u 'a:utə pəs'tiš • čaz ən 'ca:jt (*čez nekaj časa*) ja pa za'čė:łə s"'pė:t 'på:dat • nə'må:łə səm b'ła: pra'do:gə 'vənę, 'tis'c‿'()a:jt (*medtem*) ja pa m'le:kə s'kipełə • čaz 'nė:kę

(= redk. nə'må:łə) 'ca:jta se ja ša pa "'jå:nęs ud 'nė:kọt u'zė:u̯ • u̯'så:ke 'tò:k 'ca:jta (*od časa do časa*) pəg'lė:dę x pə'ticę **b** redk. |*točka v neomejenem trajanju*|: 'då:tum sə pə'vę:d'lę, 'ca:jta pa 'ni̯e: **3.** NŠ |*omejeno trajanje* **a** *s katerim človek razpolaga*|: čə ma 'mė:łə 'ca:jt, se ma u̯gła'si̯łə • 'le: u̯'zi̯e:mę sę 'ca:jʒ‿'()a:ŋga • a bəš 'jəm'ọ pə'pọ:d'nę 'kę: (redk. f'ra:j) 'ca:jta (*prostega časa*), da bę 'pa:ršu pə'må:gat betọ'nė:rat? • čustv. 'ka: 'ti̯e:pęjə 'me:, g'dọ:r 'må: 'ca:jt (*vsi po vrsti me tepejo*) **b** s prilastkom *ki je dogovorjeno, določeno, primerno za kaj*|: 'dò:xter ja 'či̯zʒ‿'()å:d'nę 'ca:jt ja 'pa:ršu • g'li̯x p'ra:u̯ 'ca:jc‿()m̩ pr̩'li̯e:t'ọ na pəs'tå:jə • ša p'ra:u̯ 'ca:jc‿()ma sp'ra:ułła krəm'pė:r, ša prad 'nu̯o:čə • kə p'ri̯de 'tis'tę 'ca:jt, ja t're:ba pa k'ła:t • a ša 'må:m 'ca:jt 'jət na stra'niščə? **c** *v teku dneva, leta*|: za 'ku̯o:šnę ja ša z'me:rəm 'ca:jt • u̯ pə'lė:c'kęmə 'ca:jtə (*poleti*) ja 'ma:głə 'bęt **4. a** |*omejeno trajanje z razmerami, okoliščinami, stvarnostjo vred*|: u s'tå:rəx 'ca:jtex sə 'cọ:prənce 'živele • s'tå:rəx 'ca:jtọ se s'pọ:ne 'bò:gę 'nå:rọt • u 'zå:d'nęmə 'ca:jtə (*v zadnjem časovnem razdobju*) se pa na zas'tọ:pta 'vi̯e:č **b** |*razmere, okoliščine, stvarnost v omejenem trajanju*|: u 'kå:kmə 'ca:jtə žə'vi̯mə! • 'kå:kę z'mę:šənę 'ca:jtę 'sə! **5.** dolg cajt *dolgčas*: 'dọ:k 'ca:jt mę ja b'łə • ud‿'ọ:gęga 'ca:jta (*od dolgočasja*) na 'vę:, 'kå: 'bę **6.** en cajt *nekaj časa*: n̩ 'ca:jt sm̩ ga 'så:kọ, 'pu̯o: sm̩ pa 'šọ: • čaz n̩ 'ca:jt ja 'pu̯o: 'pa:ršu • čaz n̩ 'ca:jt ja pa 'ri̯e:kła – »s'tọ:pte 'nətər!« • 'le: p'rit' u n'mə (= nęmə) 'ca:jtə (*kmalu*) da'mọ: • čustv., star. **a ima** ipd. **cajt** (= cajte)! *izraža nestrinjanje z nagnjenjem, veseljem koga do česa*: 'a: 'må:ta 'ca:jte, da se tə'žujata! (⇨ a se mu ljubi! (⇨ LJUBITI SE)) • **cajt baše** koga *biti v stiski s časom*: 'ca:jt me 'båša (⇨ za CAJT baše koga) • preg., redk., za čas sredi novembra **če v takemle cajtu grmi, se leto novi** *grmenje v tem času napoveduje otoplitev*: čə u̯ 'tå:kməle 'ca:jtə gər'mi, se 'lė:tə nə'vi • zastar. **hudi cajti gredo noter** *bližajo se težki časi*: 'va:jska 'bọ: – 'xudę 'ca:jtę g'rė:də 'nətər • čustv. **imeti pisan cajt** *imeti veliko prostega časa*: 'ma:ma 'må:jə 'pi̯sən 'ca:jt – 'bę 'li̯e:xkə 'fəžu 'łušlę • redk. **imeti svoj cajt 1.** *imeti menstruacijo*: 'sò:j 'ca:jt ja 'mė:łə **2.** šalj. *biti slabe volje*: {A} tis'tę 'sò:j 'ca:jt 'må:m 'du̯o:ns. {B} 'tọ: sę pa 'du̯o:brə pə'vė:dọ. (⊟ k 1 ⇨ imeti svoje STVARI; k 2 ⇨ kislo SE DRŽATI) • redk. **kozo imeti** ipd. **na cajtu** *koza bo povrgla*: 'ku̯o:zə 'må:ma na 'ca:jtə • čustv. **lep cajt** *precej časa*: 'ka: 'le:p 'ca:jt 'ni̯sma 'mė:łə 'a:u̯ta (⊟ na CAJTE) • star. **na cajte** *precej časa*: na 'ca:jte te žə 'ni̯səm̩ 'vid'ọ (⊟ ⇨ lep CAJT) • star., redk. **ob cajtu a** *zgodaj zjutraj*: 'pe:ma 'lę:ʒ, da ma 'li̯e:x up 'ca:jtə (⊟ ⇨ ZACAJTA) u̯s'ta:łə • up 'ca:jtə vę'čė:r (*zgodaj zvečer*) səm š'łə: ta'du̯o: **b** *kmalu (danes)*: pa up 'ca:jtə p'ridę da'mọ: (⊟ k b ⇨ HMALU) • **od cajta do cajta** *v manjših časovnih presledkih*: uc‿'()a:jta də 'ca:jta p'ri̯de da'mọ: • čustv. **pasti** (= prodajati) **dolg cajt** *dolgočasiti se*: {A} 'kå: pa 'de:łəte? {B} 'dọ:k 'ca:jt 'på:sem. • čustv. **preganjati dolg cajt** *ukvarjati se s čim, da ne bi bilo dolgčas*: 'ta:kle fę'žọ: 'łušəm, da 'dọ:k 'ca:jt pra'gå:nęm • star., redk. **proh cajtu gre** *približuje se čas poroda*: ja prọx 'ca:jtə š'łə, ja žə vədę'ni̯k 'vən 'šọ: • ⇨ URA je cajt • **vsak cajt** *kmalu, vsak hip*: u̯'så:k 'ca:jt mə 'du̯o:mę (⊟ GLIZDAJ, GLIZDAJLE) • čustv. **zabijati** (= zapravljati) **cajt za** kaj **s** kom *nekoristno porabljati čas za kaj s kom*: za 'tå:kele blęsa'ri:ja 'ca:jʒ‿()a'bija, za 'dọ:m ga pa 'ne:ma • 'de: pa 'təle s' tę'bò:j 'ca:jʒ‿()a'bijəm • **za cajt baše** koga *biti v stiski s časom*: a te žə s"pė:ʒ‿()a 'ca:jd 'båša? (⊟ CAJT baše koga) • **zadnji cajt** *skrajni, zadnji čas* |*omejeno trajanje, določeno za kaj*|: 'dę: ja žə pa 'zå:d'nę 'ca:jd‿()a g'rė:te • **zgubljavati cajt s** kom *porabljati čas z nekoristnim opravilom*: g'rė:ž γ 'dò:xtərjə, 'pu̯o: pa u̯ ča'ka:lnicę 'ca:jʒ‿()gəb'lå:vəš • ⇨ ŽIVAD je na cajtu • poud., nov. **biti živ dolg cajt** *biti zelo dolgočasen*: te 'filęm ja pa 'ži̯u̯ 'dọ:k 'ca:jt ▌ ⇨ DOLGCAJT ⊟ k 2b ⇨ URA [L] Ø (Thesaurus 1987, DLS)

cajtati ▶ 'ca:jtat -əm nd. ⟨⟩ star. *zdraviti*: bə'lė:n sm̩ 'bė:u̯, 'ta:g da sn̩ se 'pu̯o: 'ka: 'dọ:gə 'ca:jtọ • "kə'må:rjọ st'ri̯c ja ži'vi̯nə 'ca:jtọ • 'kək se tę pa 'kę: 'ru̯o:ka 'ca:jta? • pr̩ 'nė: se 'dę: 'ca:jta • "'å:na ga 'ca:jta pa 'za:ŋga skr̩'bi ▌ ⊟ ⇨ ZDRAVITI [L] Ø

cajtenge ▶ 'ca:jtəŋge -təŋk ž mn. ⟨⟩ *časopis*: a sə 'ca:jtŋge žə 'pa:ršle? • s'li̯kə

mę ja u̯ 'ca:jtəŋge za'vi̯łə (*v potiskan časopisni papir*) • 'sę: ja b'łə u̯ 'ca:jtəŋgex (*v časopisu je bilo objavljeno*) 'ti̯stə, kə ja 'ja:dn̩ "ma:ksa u̯ 'ru̯o:kə u̯st'rę:lu ● čustv. **cele cajtenge** *dolgo besedilo, dolgo pismo*: 'cę:le ca:jtəŋge mę ja 'pu̯o:słǫ • čustv. **dati** koga **v cajtenge** *o nesprejemljivem početju koga pisati v časopisu*: 'tå:kə 'de:łə s 'pəsə, da bę ⌈ ga b'łə (⌈ = 'bė:u̯) u 'ca:jtəŋge za 'da:t ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987)

cajtengpapir ▸ 'ca:jtəŋkpa'pė:r -ja m ⟨⟩ NŠ *časopisni papir*: s 'ca:jtəŋkpa'pė:rjə za'ma:šə 'łuknę • 'då:sę smə sę s 'ca:jtəŋkpa'pė:rjə 'rəd b'ri̯salę • na 'tǫ:le mə na 'mȯ:rm̩ 'pi̯sat – 'tǫ: ja 'ca:jtəŋkpa'pė:r ▌ [L] Ø

cakrlin ▸ cəkər'li̯n -a (*Kr* redk. ca-) m ⟨im. mn. -'linę⟩ *saharin*: 'tǫ:le sę m pa s cəkr̩'li̯nə u̯'cukrǫ • d'vå: cəkr̩'li̯na sę 'dę: u̯ kə'fi̯ja, pa bǫ g'li̯x p'rǫ: • š'då:tła cəkr̩'li̯na • pə 'va:js'kę sə z mer'då:ns'kęx pa'ke:tǫ 'ša: cakr̩'li̯n pəb'ra:lę ▌ [=] CEKRLIN, SAHARIN [L] Ø

cam ▸ 'då:m -a m ⟨⟩ NŠ *način priveza za brzdanje odročnega konja*: te u̯d'rǫ:čnę 'ku̯o:n' ja na 'då:m • 'då:m‿:ə 'du̯o:l 'dę:te ▌ [L] Ø

cange ▸ 'då:ŋge 'då:ŋk ž mn. ⟨⟩ redk. 1. *klešče* 2. šalj. *zobozdravniške klešče*: kə pa 'zǫ:bǫzdrǫ'ni̯ca tis'te 'då:ŋge u̯'zė:me, 'pu̯o: ja 'pa: xu'dič ▌ [=] ⇨ KLEŠČE [L] Ø

capin[1] ▸ ca'pi̯n -a m ⟨im. mn. -'pinę⟩ *cepin*: s ca'pi̯nə ma pə'tė:gn̩ła płata'ni̯cə ▌ [L] Plet. ≠ (SSKJ, SP 1962 *cepin*)

capin[2] ▸ ca'pi̯n -a m živ. ⟨im. mn. -'pinę⟩ redk. *capin* |*malopriden, malovreden moški*|: pəg'lė:dę 'nə tęga ca'pi̯na ▌ [=] ⇨ LUMP [L] +

capinka ▸ ca'pi̯ŋka -'piŋke ž ⟨⟩ gozd. *cepin z večjim kotom med železnim delom in toporiščem*: s ca'piŋkę sę 'lė:žə płata'ni̯cə u̯z'dign'u a pa pəkə'turǫ kə s ca'pi̯nə ▌ [L] Ø

carina ▸ ca'ri̯na -'rine ž ⟨⟩ 1. NŠ *carina* |*davek*|: 'kȯ:k sę pa ca'rine p'łå:čǫ? 2. *carinarnica*: na ca'rinę 'ma:rəš pə'då:zat, 'kå: 'må:š s‿:ə'bȯ:j ▌ [L] +

carinarnica ⇨ CARINA

carinik ▸ ca'rinęk -a (in -ni̯-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *carinik*: ca'rinęk nas ja 'nė:kę zaję'då:vǫ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

carjevič ▸ 'då:rję̯vič -a m živ., tudi neživ. ⟨⟩ *carjevič* a |*jabolko*|: a ja ša 'kę: 'då:rję̯viču? • nęga 'då:rję̯viča mę pr̩'ni̯e:s' b |*drevo*|: 'då:rję̯vič ja na'pǫ:tę ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

cartik ▸ 'då:rtęk -- -- prid. ⟨⟩ star., redk. *nežen, ljubek*: 'kę: 'bəl 'då:rtęg bę 'ma:gle 'bęt‿()e 'čipke ▌ [=] ⇨ NEŽEN [L] Ø

cavfati ▸ 'ca:u̯fat -əm nd. ⟨⟩ 1. *peljati, voziti zadenjsko*: ne 'pė:dęs't' 'me:trǫ ja 'ca:u̯fǫ 2. v medmetni rabi a klic konju *(stopaj, stopi) zadenjsko!*: 'ca:u̯fę! b šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko*: 'nə, 'de: pa 'ca:u̯fę ▌ [=] k 1 ⇨ CURIKATI; k 2 ⇨ CURIK [L] Ø (DLS)

cedilnek ▸ cę'di̯u̯nek -a (in ce-; in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę⟩ *cedilo*: cę'di̯u̯nek mę 'dę: za 'ča:j ▌ [=] CEDILO [L] + (*cedilnik*)

cedilnik ⇨ CEDILNEK

cedilo ▸ ce'di̯łə -a (in cę-) s ⟨mn. -dile⟩ *cedilo*: {A} m'le:kə bę 'ma:gu pra'cę:dęt. {B} š‿'če:mə ga pa 'bəš? {A} s cę'di̯łə 'mənda. ● nov. **pustiti** koga **na cedilu** *pustiti koga brez pomoči, podpore*: pə'må:gǫ bę mę 'li̯e:x, me ja pa na cę'di̯łə 'pus't'u ▌ ⇨ DURŠLAK [=] ⇨ CEDILNEK [L] +

cediti ▸ 'cę:dęt in ⌈ cę'di̯t cę'di̯m (⌈ in ce- ⌈ >) nd. ⟨'cę:dę (in 'cę:t') 'cę:t:e, 'ce:t:a (in 'cę:-); 'cę:d'u in ⌈ cę'di̯u̯ cę'di̯łə -ə, mn. ⌈ cę'dilę itd.⟩ *precejati*: 'jaz‿:'me:rəm‿:'le:kə cę'di̯m ▌ [L] +

▸ **cediti se** ▸ 'cę:dęt se in ⌈ cę'di̯t se 3. os. ed. -'di se (⌈ in ce- ⌈ >) nd. ⟨⇨ CEDITI⟩ *cediti se* |*zelo počasi in v majhnih količinah teči*|: tęmə 'må:lmə se s'line pə b'ra:dę cę'di̯jə • a 'nęč na 'vidęž, da se na špǫ'xe:rtə p'łå:s'tęka cę'di? ● ⇨ SLINE se cedijo komu po čem ▌ [L] SSKJ

cefeten ⇨ COFETEN

cefrati ipd. ⇨ CUFATI ipd.

cegel ▸ 'ce:gu -gła (in 'cę:-) m ⟨im. mn. 'cę:glę⟩ *opeka*: st'rę:šnę (: 'zid'nę) 'ce:gu ● redk. **zaključni cegel** *slemenjak* |*opeka za pokrivanje slemena*|: zak'lučnę 'ce:gu • šalj. u "gȯ:vekə (*v Kokarjah*) u̯ šta'cunę də'biž zak'lučnę 'ce:gu za pə'va:rx (⌈ ⇨ ROBNIK) ▌ [L] Plet.

cegeljc ▸ 'cę:gəlc -a (star. 'cė:-) m ⟨⟩ *listek* |*kos papirja*|: a 'må:š kåk 'cę:gl̩c, da sę na'pišam? • u'ži̯e:n' se, da u̯š 'jəm'ǫ tis'c‿'()ę:gl̩c ▌ [=] LISTEK [L] Ø

cegelnica ▸ 'ce:gvənca -e (in -gu̯ən-) ž ⟨⟩ nav. mn. *prostor, kjer se izdeluje opeka*: u "xǫ:mə sə b'le: 'då:sę 'ce:gvənce • gu̯o pr̩ 'ce:gvəncex 'nė:k' jə ja u̯'bę:s'u • a 'pa:r‿vas 'må:te pa 'ce:gvəncə 'dę:? ▌ [L] Plet.

ceglast ▸ 'ce:głast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə

in -s't'mə⟩ star. *oranžen* |*rdečkasto rumen*|: 'ce:głasta b'luza • 'a:u̯tęk ja 'bė:u̯ 'ce:głas'te (*opečnate*) 'få:rbe ▌ ⊟ k 1 ⇨ ORANŽEN L Ø

cehmešter ▸ 'cė:xmęštər -tra (in -me-) m živ. ⟨⟩ redk. *cerkveni ključar*: 'dọ:gə ja 'bė:u̯ 'cė:xmęštər (= za 'cė:xmęštra) ▌ ⊟ ⇨ CEKMEŠTER L +

cek ▸ 'ci̯e:k -a m živ. ⟨⟩ *klòp*: na'vå:dn̩ (: k'ra:u̯jə : 'pa:js'jə) 'ci̯e:k • 'ci̯e:ka sm̩ 'du̯o:b'u • k'ra:u̯jəga 'ci̯e:ka ja 'mė:ła, tiz'd'ga r'dė:žga • čə 'ci̯e:k 'pọ:kne, kə ga med 'nu̯o:ftəm s'tis'neš, bọ 'le:pə u̯'ri̯e:me ● custv. **držati** (: prijeti) **se** koga/česa **ko cek** *trdno se držati koga/česa*: te 'må:lę se me ja 'da:ržọ 'kə 'ci̯e:k ▌ L SSKJ

cekar ipd. ⇨ CEKER ipd.

ceker ▸ 'cė:ker -kẹrja m ⟨⟩ *cekar*: s 'cė:kẹrjə 'jət' u šta'cunə • 'cukər ja u̯ 'cė:kẹrjə 'va:stọ ● nizk., za ženske **ima pičko** (= šiško) **ko svinjski ceker** *(rada) ima spolne odnose z različnimi moškimi*: se ja 'rå:da kr̩'bå:ła, ja 'mė:ła 'pičkə kə s'vin's'kę 'cė:ker ▌ L Plet. (SSKJ, SP 1962 *cekar*)

cekerček ▸ 'cė:kẹrčək -čka m ⟨⟩ manjš. *cekarček* |< CEKER|: 'ma:ma sə jə 'cė:kẹrčək‿:uplę ▌ L Ø (SSKJ, SP 1962 *cekarček*)

cekmešter ▸ 'cė:kmęštər -tra (in -me-) m živ. ⟨⟩ *cerkveni ključar*: ˈ'xọ:s'nęk ja 'cė:kmęštər (= za 'cė:xmęštra) u̯ ˈ'bò:čnę • 'cė:kmęštər skər'bi za 'tọ:, da g'nå:r 'nətər p'ride pa za 'kå: 'vən g'rė: ▌ ⊟ CEHMEŠTER, KLJUČAR L Ø

cekret ▸ cək'rė:t -a (redk. cę-) m ⟨⟩ **1.** star., redk. *stranišče*: pa da pte cək'rė:t 'mė:lę u̯ 'xišə, 'ni̯e: 'vənę! • na cək'rė:t ja 'šọ: **2.** živ., šalj. *igralec, ki pri igri s kartami podre dve, ki stojita na kupu*: 'ti sę cək'rė:t ● ⇨ iti se cekret podirati (⇨ CENKRET) ▌ ⊟ k 1 ⇨ STRANIŠČE; k 2 ⇨ CENKRET K k 1: *Pri mlajših govorcih prehaja – z besedo* CEKRETPAPIR *vred – v območje nizkega.* L Ø

cekretovec ▸ cək'rė:tọc -a (redk. cę-) m ⟨⟩ redk. *straniščnica*: pa g'li̯y 'du̯o:ns 'ma:rjə cęk'rė:tọc t'rọ:s't'! ▌ ⊟ ⇨ CENKRETOVEC L Ø (SP 1962 *sekretovec*)

cekretpapir ▸ cək'rė:tpa'pė:r -ja (redk. cę-) m ⟨⟩ star., redk. *toaletni papir* ▌ ⊟ ⇨ PAPIR za stranišče L Ø

cekrlin ▸ cękər'li̯n -a m ⟨im. mn. -'linę⟩ *Kr* redk. *saharin*: a 'må:š cękr̩'lin s‿:ə'bò:j? ▌ ⊟ ⇨ CAKRLIN L Ø

cel ▸ 'ce:u̯ -ła -ə (in 'cę:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -u̯ga in 'cę:lęga⟩ **1.** *cel* **a** |*ki ni razdeljen na kose*|: 'un'le k'rəx ja ša 'ce:u̯, 'təd'gale sm̩ žə pa pra're:zała **b** |*ki še ni načet*|: pə'ti̯ca 'ni 'vi̯e:č 'ce:ła, ja na 'mò:rm̩ 'da:t **c** |*ki ni poškodovan*|: 'ja:na 'šå:lca 'ni 'vi̯e:č 'ce:ła • ba'łọ:n pa 'na:‿bọ 'dọ:gə 'va:stọ 'ce:u̯ (*nepreluknjan*) • custv. u̯'sə ja u̯ 'rė:də, da ja 'le: g'ła:va 'ce:ła **2.** *cel* **a** |*ki predstavlja polno mero*|: 'ce:u̯ 'tå:ler 'župe ja pə'je:du • a za 'pò:ba 'ce:łə 'kå:rtə p'łå:čəš a pəłə'vičnə? **b** |*ki zajema določeno stvar v njenem polnem obsegu*|: 'bå:be sə 'cę:le 'nu̯o:čə pra'pe:vale • 'cę:u̯ 'dė:n sm̩ 'nò:sła 'vọ:gu • 'ce:u̯ 'ca:jt (*ves čas*) ja pə'må:gọ, kə smə u̯met'vå:lę • 'gu̯o:r sə 'dę: žə 'cę:le 'gọ:ša • ['ce:u̯ 'ke:dn̩ ([= zastar. pə 'cę:lmə 'ke:dnə) sə b'lę 'gu̯o:r • 'ce:ła 'få:ra (*vsi ljudje iz fare*) ja b'ła: na 'kupə **3.** custv., z oslabljenim pomenom **a** *poudarja pomen samostalnika, na katerega se veže*: 'ce:u̯ga 'va:ła bę pə'ža:ru, 'ta:k sm̩ 'łå:čən **b** *omejuje pomen samostalnika, na katerega se veže*: 'cę:łə pə'ję:də sə nar'dilę za 'na:s **4.** custv., za ljudi **a** *poudarja veliko podobnost*: 'pò:p ja 'či̯sc‿'()e:u̯ ˈf'rå:nčęk **b** *poudarja identičnost, enakost*: 'jå:, 'či̯sc‿'()e:ła ˈ'å:na 'ja: – pa p'rę: ja pa 'ni̯sm̩ 'pu̯o:znọ ● ⇨ cela RAJDA • ⇨ cel BATALJON • ⇨ cele CAJTENGE • ⇨ cel HUDIČ je zarad koga/česa • ⇨ cel VAGON česa • ⇨ imeti celega ⇨ HUDIČA zarad koga/česa • ⇨ narediti célo CESTO ▌ ⇨ VES ⊟ k 4a IZREZAN L +

▸ **celo** ▸ 'ce:łə 'ce:u̯ga (in 'cę:-) in 'cę:lęga s ⟨⟩ ● **iz celega** *iz enega kosa*: a 'ma:ra 'bę3‿'()å:d'ne s'te:na s 'ce:u̯ga a ja 'žixər z d've:x 'ku̯o:ncọ na'rė:ta? ▌ L SSKJ

celec ⇨ CELINA

celina ▸ cę'li̯na -'line (tudi ce-) ž ⟨⟩ **1.** *celec* |*nepregažen sneg*|: namizd‿()a p‿()ə 'pọ:tę 'šọ:, pa pə cę'linę 'xò:dęš **2.** *celina* |*neobdelana zemlja*|: cę'li̯nə z'va:rjaš, 'pu̯o: g'rė:š pa s f'rę:zę ▌ L +

celinder ▸ cę'li̯ndər -dra (in ce-) m ⟨⟩ *Bo* star. **1.** *cilinder* |*steklen ščitnik za svetilko*|: petrọ'lę:jka ja 'mė:ła cę'li̯ndər **2. a** *pokrov iz obročev predvsem pri vzidanem kmečkem štedilniku*: te 'vė:čə cę'li̯ndər u p'łå:tę **b** *posamezen obroč pri takem pokrovu*: cę'lindər ja 'pọ:kn'u ▌ ⊟ ⇨ CILINDER L Ø

celiti ▸ cę'li̯t 3. os. ed. -'li (in ce- [>) in 'cę:lęt 3. os. ed. -lę nd. ⟨–; [cę'li̯u -'li̯ła

-ə in ˈcẹ:lu -łła -ə⟩ *celiti*: ˈrå:na se mə ja sˈła:bə ˈcẹ:łła • brezos. sə ˈri̯e:klẹ, da (se) jə ˈdu̯o:brə cẹˈli ▌ [L] +

celjan ▸ cẹˈlå:n -a (in ce-) m živ. ⟨⟩ *celjan* |*avtobus, ki vozi v Celje*|: s cẹˈlå:nə ˈpẹ:dẹ • a sẹ na cẹˈlå:na ˈva:tˈo̯ pˈri̯t? • cẹˈlå:na sm̩ zaˈmudˈu ▌ [L] Ø (SP 1962 *Celjan* ≠)

Celje ▸ ˈci̯e:lẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ KR. I. *Celje* ● ⇨ NOŽ je tako top, da bi ga lahko do Celja (pa nazaj) jahal ▌ [L] SP 1962

celo ⇨ ŠE, SPLOH

celofan ▸ ceło̯ˈfå:n -a (in cẹ-; in -łə-) m ⟨⟩ **a** *celofan* NŠ |*papir*|: ˈja:s pa gˈłå:ža ˈka: s cełəˈfå:nə pəkˈri̯jam • u̯ˈrẹ:čka s cẹło̯ˈfå:na (*plastična, celofanska vrečka*) **b** *pola, kos tega papirja*: dˈvå: ceło̯ˈfå:na pr̥ˈni̯e:sˈ ▌ [L] SKJSJ, SP 1962

celtna ▸ ˈcẹ:ltna -e ž ⟨rod. mn. -tn̩⟩ **a** *plahta* |*velik kos blaga iz nepremočljivega platna*|: ˈko̯:lm̩ bẹ ˈma:glẹ s ˈcẹ:ltˈnẹ pəkˈrət • ˈcẹ:ltnə za ˈku̯o:ne (*konjsko plahto*) sma dəˈbi̯łə **b** *šotorsko krilo*: ja ˈza:čo̯ ˈdi̯e:š ˈpå:dat, sm̩ se pa s ˈcẹ:ltˈnẹ uˈga:rnˈu ▌ [=] k a ⇨ PLAHTA [L] Ø

cement ▸ cẹˈmi̯e:nt -a m ⟨⟩ NŠ **1.** *cement*: a ˈmå:š dˈvå: ˈžå:kle cẹˈmi̯e:nta za pəˈso̯:dẹt? • na nə łaˈpå:tə cẹˈmi̯e:nta gˈrė:də šˈtė:r ˈpe:ska **2.** *beton* |*kar je iz betona*|: ˈni̯e: na cẹˈmi̯e:ntə ˈsi̯e:det! • cẹˈmi̯e:nt smə prat ˈxišə u̯ˈlilẹ ▌ [=] k 2 BETON [L] +

cena ▸ ˈce:na (in ˈcẹ:-) ˈcẹ:ne ž ⟨⟩ **1.** *cena* |*vrednost blaga*|: ˈkå:ke ˈcẹ:ne ˈmå:jə – za zˈnu̯o:rat! **2.** *listek z označeno vrednostjo blaga*: ˈce:nə du̯o z bo̯mbo̯ˈne:ra u̯ˈta:rgẹ • ˈko̯:k kəšˈtå:? a ˈni ˈcẹ:ne (*ali cena ni navedena*)? ● **imeti ceno** *prodajati se po visoki ceni*: čə bdə praˈšičə ˈmė:lẹ ˈce:nə, bəma ˈja:ŋga praˈda:łə • čustv. **gledati** ipd. **na ceno** *kot stranka paziti, da stvar, storitev ni predraga*: ˈjå:, łaˈpå:tə ˈle: prˈni̯e:sẹ, pa nəˈmå:łə na ˈce:nə pəgˈlė:dẹ • čustv., nov. **za nobeno ceno** *pod nobenim pogojem, nikakor ne*: za nəˈbi̯e:nə ˈce:nə me na dəˈbi̯jə u̯ udˈbo̯:r (▌[=] ⇨ za nič na SVETU) ▌ [L] +

ceneje ▸ cẹˈnẹ: -- -- (in ce-) prid. ⟨⟩ primernik *cenejši* |< POCENI|: u tẹ ˈnu̯o:vẹ štaˈcunẹ ja ˈša:jtr̥ga ˈdu̯o:sˈc‿()ẹˈnẹ: • a ja pəˈlė:tẹ ˈde: ẹˈle:ktr̥ka cẹˈnẹ: a ˈni̯e:? • ˈna:jcẹˈnẹ: ˈja:jce ja ˈmė:ła pa ˈdəˈlinerca • upo̯ˈko̯:janska zavarəvalˈni̯na ja ˈna:rcẹˈnẹ: ▌ [=] VREDNEJE prid. [L] Ø (+ *cenejši*)

▸ **ceneje** ▸ cẹˈnẹ: (in ce-) prisl. ⟨⟩ *ceneje*: ˈtəle se ceˈnẹ: ži̯ˈvi kə u̯ ˈmẹ:sˈtex ▌ [=] VREDNEJE prisl. [L] SKJSJ, SP 1962

cenejši ⇨ CENEJE

cener ▸ ˈcẹ:ner -nẹrja m živ. ⟨⟩ *desetica* |*igralna karta*|: dˈvå: ˈcẹ:nẹrja ˈmå:m • ˈdẹ: ˈcẹ:nẹrja, čə ga ˈmå:š ▌ [=] DESETKA [L] Ø

cenik ▸ cẹˈni̯k -a (in ce-) m ⟨im. mn. -ˈnikẹ⟩ nov. *cenik* ▌ [L] +

ceniti ▸ ˈcẹ:nẹt (in -nˈt) -ẹm in [cẹˈni̯t cẹˈni̯m ([in ce-) nd. ⟨ˈcẹ:nẹ (in ˈcẹ:n) -nˈte; ˈce:nła -ə ([in ˈcẹ:-), mn. ˈcẹ:nˈlẹ itd., in [cẹˈni̯u̯ cẹˈni̯łła -ə, mn. cẹˈnilẹ itd. ([in ce-)⟩ nov. *ceniti* **1.** |*prisojati komu vrednote*|: ˈži̯e:ne ˈnẹč na ˈcẹ:nẹ **2.** d.+nd. |*določiti denarno vrednost*|: na ˈko̯:g pa cẹˈniš praˈšiča? ▌ [=] k 1 ⇨ OBRAJTATI; k 2 ⇨ ŠACATI [L] +

cenkret ▸ cəŋkˈrė:t -a (redk. cẹ-) m ⟨⟩ **1.** star. *stranišče*: ˈpo̯:bẹ sə pəˈčå:kalẹ, da sə ˈti̯e:ta na cəŋkˈrė:t šˈlẹ, ˈpu̯o: sə šˈlẹ pa ˈta:j, sə pa cəŋkˈrė:t ˈta:g‿ˈ:ugalẹ, da sə bˈlẹ ˈti̯e:ta ˈči̯zʒ‿()ˈmẹ:šənẹ **2.** živ., šalj. *igralec, ki pri igri s kartami podre dve, ki stojita na kupu*: ˈpusˈtẹ ga, cəŋkˈrė:ta ● **iti se cenkret** (= redk. cekret) **podirati** *igrati igro s kartami, pri kateri igralci iz kupa vlečejo karte, pri tem pa ne smejo podreti dveh, ki stojita na kupu v obliki črke A*: ˈpe:mə se cəŋkˈrė:t pəˈdė:rat ▌ [=] k 1 ⇨ STRANIŠČE; k 2 CEKRET [K] k 1: *Pri mlajših govorcih prehaja – z besedo* CENKRETPAPIR *vred – v območje nizkega.* [L] Ø

cenkretovec ▸ cəŋkˈrė:to̯c -a (redk. cẹ-) m ⟨⟩ *straniščnica*: ˈjå:mə bdə spˈrå:zn̩lẹ pa cəkˈrė:to̯c na ˈni̯və zˈvəzˈlẹ ▌ [=] CEKRETOVEC, STRANIŠČEVEC [L] Ø

cenkretpapir ▸ cəŋkˈrė:tpaˈpė:r -ja (redk. cẹ-) m ⟨⟩ star., redk. *toaletni papir*: ▌ [=] ⇨ PAPIR za stranišče [L] Ø

centelj ▸ ˈcẹ:nˈtˈl̩ -na m ⟨⟩ *tisočinka kubičnega metra*: šˈtė:r kəˈbike pa tˈri̯sto̯ ˈcẹ:nˈtˈl̩nu ja naˈmė:ru – tˈri̯sto̯ ˈcẹ:nˈtˈl̩nu ˈvi̯e:č kə ˈja:s • dẹˈsė:t ˈcẹ:nˈtˈl̩no̯ ˈži̯xər ˈxo̯:dẹ rəzˈlike ▌ [L] Ø

centen ▸ ˈce:ntn̩ -tna -ə (in ˈcẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tˈnẹga⟩ ● ⇨ biti težek ko centna VAGA • ⇨ centna VAGA ▌ [L] Ø

centilj ▸ cẹn"til (in cˈn̩'-; tudi cən'-) prisl. ⟨⟩ star. **1.** *natančno*: lẹˈmå:ra ˈči̯sc‿()ẹnˈtil ˈnətər ˈpå:ša • redk. a ˈma:ra ˈbẹt‿ˈ:o̯:le cẹn"til naˈrė:tə? ● star. **na centilj** *natančno*: na cẹn"til ja šˈlə – xˈmå:łə bẹ se zalẹˈtė:ła (▌[=] ⇨ NATANČNO) ▌ [=] ⇨ NATANČNO [L] Ø

centimeter ▶ cẹn'tẹ'me:tər -tra (in -ti-; in -'mẹ:-) m ⟨⟩ *centimeter* **1.** |*dolžinska mera*|: t'ri cẹn'tẹ'me:tra **2.** |*trak za merjenje*|: 'kọ:m sm̩ 'kẹ: cẹn'tẹ'me:tr̩ 'da:ła? ▌ [=] k 2 žniderski METER [K] k 1: *Beseda* cẹn'tẹ'me:tər *se pri navajanju mer navadno izpušča*: s'tọ: d'va:jz'd' (= (nẹ) 'me:tr̩ d'va:jz'd') ga ja čas 'på:s. [L] +

centrala ▶ cent'rå:ła -le (in cẹ-) ž ⟨⟩ *centrala* **a** |*posredovalna naprava za vzpostavljanje zvez*|: tẹlẹ'fọ:nska cẹnt'rå:ła se ja s"pė:t fər'dė:rbała **b** |*prostor, kjer je ta naprava*|: u cent'rå:lẹ ga bəš 'na:šu ▌ [L] +

centralen ▶ cent'rå:lẹn (in cẹ-; in -lṇ) -lna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnẹga⟩ ● ⇨ centralna KURJAVA ▌ [L] +

centralna ▶ cent'rå:lna -e (in cẹ-) ž ⟨rod. mn. -nẹx⟩ *centralna kurjava*: 'le:c ja "f'ra:nčẹk cent'rå:lnə na'pi̯e:lọ ▪ 'pẹ:ʒ za cent'rå:lnə ja za'čė:ła s'pušat ▌ [=] centralna KURJAVA [L] SSKJ

centrifuga ▶ centər'fuga -e (in cẹ-; nov. cẹntri̯'fu-) ž ⟨⟩ **1.** *centrifuga* **a** |*priprava za ločevanje snovi*|: cẹntr̩'fugə za s'ta:rc‿()m̩ 'kup'u **b** |*priprava za ožemanje in sušenje*|: "zavə'ło:ṷšca ja 'mė:ła centr̩'fugə za 'cọ:te, st'rọ:ja pa 'ni̯e: **2.** NŠ *program za centrifugiranje pri pralnem stroju*: 'dẹ: 'cọ:te (= p'rå:lnẹ st'rọ:j) na cẹntr̩'fugə ▪ centr̩'fuga na 'de:ła ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cepec ▶ 'ce:pəc -a (in 'cẹ:-) m ⟨im. mn. 'cẹ:p'cẹ⟩ **1.** *cepec* |*orodje*|: s 'ce:pcəm smə m'łå:t'lẹ **2.** živ., slabš. *neolikan ali omejen moški*: sẹ pa 're:s 'ce:pəc, da vẹr'jå:meš ▪ pəg'lė:dẹ 'ce:pca, 'de: pa ṷ "xrava'ti̯jə 'rine! ▪ zmer. 'kək pa 'xọ:dẹš, 'ce:pəc!? ▌ [L] + [Tominšek 1903: 16: tož. mn. »cépce[a]«]

cepič |enoletni poganjek| ⇨ PELČEK

cepin ⇨ CAPIN[1]

cepiti ▶ 'cẹ:pẹt -ẹm nd. ⟨'cẹ:pẹ (in 'cẹ:p') 'cẹ:pte; 'cẹ:p'u ⌈ 'ce:pła -ə (in 'cẹ:-), mn. 'cẹ:plẹ itd.⟩ **1.** c. kaj *cepiti kaj* |*po dolgem razsekovati*|: 'da:rve g'rė:m 'cẹ:pẹt ▪ 'ła:sẹ (: 'nṷo:ftẹ) se mẹ 'cẹ:pjə **2.** c. kaj *trgati (papir)*: 'ni̯e: 'ca:jtṇk 'cẹ:pẹt ▪ g'nå:r se 'cẹ:pẹ ▪ płа'kå:te ja 'bọ:j 'dṷo: 'cẹ:p'u **3.** d.+nd. c. kaj (na kaj) *cepiti kaj (na kaj)* |*vstavljati cepič*|: 'så:rjẹviča sm̩ na dẹṷ'jå:ka 'cẹ:p'u **4.** d.+nd. **a** c. koga *cepiti koga* |*vnašati v človeško telo cepivo*|: a s'te 'vi 'vå:žga tẹga 'må:lga žə 'da:lẹ 'cẹ:pẹt? **b** c. kaj *cepiti kaj* |*vnašati v živalsko telo cepivo*|: p'sa: 'ma:rəm 'pi̯e:let 'cẹ:pẹt ▌ [=] k 2 TRGATI; k 3 ⇨ PELCATI; k 4b IMPATI [L] +

▸ **cepljen** ▶ 'cẹ:plen -a -ə (in -lẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lenga (in -lẹ-), daj. ed. m. sp. -lẹn'mə⟩ *cepljen* **1.** |< CEPITI 2|: 'tətale 'jå:pka ja b'łа: pa 'cẹ:plena **2. a** |< CEPITI 4a|: a ja 'va:š "mi̯xa žə 'bė:ṷ 'cẹ:plen? **b** |< CEPITI 4b|: p'ri̯e:se ja b'łə 'cẹ:plenə, pa 'ni 'nẹč pə'må:gałə ▌ [=] k 1 ⇨ PELCAN; k 2b IMFAN [L] SSKJ, SP 1962

cepljenje ▶ 'cẹ:plẹnẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *cepljenje* |< CEPITI 4|: g'da:j‿()a pa 'cẹ:plẹnẹ? ▌ [L] +

cepljenka ▶ 'cẹ:pleṇka -e ž ⟨⟩ *cepilna sekira* ▌ |cepljena rastlina| ⇨ PELCER [L] + [Plet.: »cépljenka, *f.* 1) eine Hacke zum Spalten, *M.*, *Savinska dol.*; [. . .]«]

cerada ▶ ce'rå:da -e (in cẹ-) ž ⟨⟩ *plahta za tovorni avtomobil*: cẹ'rå:də sə mə s tọvọr'n'å:ka ṷk'rå:d'lẹ ▌ [=] ⇨ PLAHTA za tovornjak [L] SSKJ

ceravziti se ▶ ce'ra:ṷzẹt se -ẹm se (in cẹ-) nd. ⟨ce'ra:ṷzẹ (in -'ra:ṷs') se -s'te se; ce'ra:ṷz'u se -zła se -ə se, mn. -z'lẹ se⟩ čustv., star., redk. *prebijati se* |*(s težavo) se preživljati*|: ja 'ta:k 'čudnə, da se č'łṷo:vek 'ta:k ce'ra:ṷzẹ ▌ [=] ⇨ TOLČI SE [L] Ø

cerenga ⇨ CIRENGA

cerkev ▶ 'cė:rku -kve ž ⟨⟩ *cerkev* |*stavba*|: u grag'rå:ns'kẹ 'få:rə sə š'tė:r 'cė:rkve ▪ za š'ma:rčkə 'cė:rku s"pė:d z'vọ:n kə'pujajə ▪ ja b'łə g'li̯x na 'sẹ:n's'vẹtẹ, kə sə 'lẹdẹ ṷ 'cė:rku š'lẹ ▪ ja b'łа: pa na nẹ'dė:le, g'rė:ta pa ṷ'bå: z 'di̯e:c:ə s 'cė:rkve ● **hoditi v cerkev** *hoditi k verskim obredom*: na 've:m, a 'ti 'xọ:dẹš 'kẹ: ṷ 'cė:rku ▌ [L] + [Tominšek 1903: 21: im. ed. »c͡ъrkъṷ«]

cerkljati ▶ 'ca:rklet ⌈ cẹrk'lå:m (⌈ in ce- ⌈ >) nd. ⟨'ca:rklẹ -te; 'ca:rklọ -leła -ə in ⌈ cẹrk'lå:ła -ə⟩ **1.** *pretirano negovati, razvajati*: 'pọ:p ja 'čudṇ – kə ga pa 'ta:k cẹrk'lå:jə! **2.** *ljubkovati, božati*: 'nə, p'ridẹ se 'ca:rklet x 'a:tẹ ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *crkljati*)

cerkljiv ▶ cẹrk'li̯ṷ -va -ə (in ce-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'li̯ṷga; rod. ed. ž. sp. -'live⟩ čustv. *ki se (rad) joka*: 'nå:ša 'ma:ma ja 'ta:k cẹrk'li̯va – se 'ka: nap'rẹ: 'jọ:ka! ▪ 'ti 'di̯e:kle 'ti cẹrk'li̯və, 'kå: bọ s 'ti̯e:be?! ▌ [L] Ø

cerkljivec ▶ cẹrk'li̯ṷc -a (in ce-) m živ. ⟨⟩ čustv. *kdor se (rad) joka*: na 'bọ:d' 'nə 'tå:k cẹrk'li̯ṷc! ▌ [L] Ø

cerkljivka ▶ cẹrk'li̯ṷka -e (in ce-) ž ⟨⟩ čustv. *ženska, ki se (rada) joka* ▌ [L] Ø

cerkven ▶ cẹrk've:n -a -ə (in ce-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'ve:ŋga (in -'vẹ-) in -'vẹ:nẹ̯ga, daj. ed. m. sp. -'vẹn'mə in -'vẹ:nẹ̯mə⟩ *cerkven*: cẹrk'vẹne u̯'rå:te ▪ cerk've:n 'pu̯o:grap ● ⇨ biti bogi ko cerkvena MIŠ ▌ [L] +

▸ **cerkveno** ▶ cerk've:nə (in cẹ-) prisl. ⟨⟩ *cerkveno* |*necivilno*|: 'ni̯sə ga 'va:t'lẹ̯ cẹrk've:nə pə'ku̯o:pat ▪ cẹrk've:nə se ša pa 'ni̯sta u̯'žė:nła, 'så:mə cẹ̯'vilnə ▌ [L] SSKJ

cesar ▶ 'ci̯e:sar [ce'så:rja ([in cẹ-) m živ. ⟨⟩ *cesar* |*vladar*|: p'rẹ: 'så:sẹ smə 'mė:lẹ̯ ša ce'så:rja ▌ [L] +

cesati se ▶ 'ce:sat se -əm se (in 'cẹ:-) nd. ⟨'cẹ:sẹ se itd.⟩ *trgati se, cepiti se*: 'nu̯o:ftẹ̯ se mẹ̯ 'ce:səjə ▪ 'le:s‿:e 'ce:sa ▌ [L] Ø

cesta ▶ 'cė:sta 'cė:s'te ž ⟨⟩ **1.** *cesta* |*širša, načrtno speljana pot*|: ti̯sta 'cė:sta g'rė: prọx "ci̯e:lẹ̯ ▪ čas 'cė:stə 'du̯o: sma 'ma:gle si̯e:nə g'rå:bẹt pa 'mi̯e:tat ▪ ka'məjə smə z 'nive u̯ 'cė:stə (*na cesto*) 'nȯ:s'lẹ̯ ▪ čə bọ ša 'si̯tna, jə bm̩ 'cė:ker 'ka: u̯ 'cė:stə (*na cesto*) 'va:rgła ▪ za 'cė:stə (*ob cesto*) s'tọ:pẹ̯ pa š'tọ:pẹ̯ ▪ na 'cė:s'tẹ̯ ja s'ta:u̯ pə 'cė:s'tẹ̯ sta š'łża: ▪ 'va:da 'ti̯e:ča za 'cė:s'tẹ̯ (*ob cesti, vzdolž ceste*) ▪ ud 'nė: 'xiša stə'i ['či̯z‿ʒa ([= star. 'ta:rdə za) 'cė:s'tẹ̯ (*tik ob cesti*) ▪ 'a:u̯tọ kəš'tå: ad'na:jst‿':a:u̯žənt 'må:rk na 'cė:stə pəs'ta:u̯len (*s plačano carino in prometnim davkom*) ▪ m'ra:u̯le 'må:jə 'cė:stə (*pot*) na'rė:tə də 'cukra **2.** grad. *leseno vodilo za ravnanje betona*: 'cė:stə ša 'ma:rm̩ na'ri̯e:s't' ● ⇨ a misliš, da GNAR na cesti pobiram?! ● ⇨ AVTO se dobro drži ceste ● pred zgraditvijo asfaltne ceste **bela cesta** *glavna makadamska cesta, npr. po Zadrečki in Savinjski dolini*: na 'bẹ:lẹ̯ 'cė:s'tẹ̯ ja 'bė:u̯ za 'cė:st'nẹrja ● čustv. **biti** (= znajti se ipd.) **na cesti** *biti, ostati brez službe ali brez stanovanja*: ja 'rė:ku – »'čuvẹ, da 'na:‿bəš na 'cė:s'tẹ̯ pa da na 'bəš na s'tå:razd bras k'ruxa« ● ⇨ cesta je ko GLAŽ ● šalj. **cesta se mu** ipd. **je pokonci postavila** *padel je na obraz*: a se tẹ̯ ja 'cė:sta pə'ku̯o:ncẹ̯ pəs'ta:u̯ła? ● čustv. **narediti célo cesto** *z umazanimi čevlji zelo umazati pod*: pə 'kuxnẹ̯ sẹ̯ 'ce:łə 'cė:stə na'rė:d'u ● čustv. **vreči** (= zabrisati ipd.) koga **na cesto** *dati koga iz službe ali mu odpovedati stanovanje*: na 'cė:stə sə ga 'va:rglẹ̯ ● čustv. **zmerom** (= kar naprej) **biti na cesti** *vedno hoditi okrog, nikoli ne biti doma*: 'sẹ: ja z'me:rəm na 'cė:s'tẹ̯ – 'kək se bọ 'kẹ: 'učU?! ▌ [=] k 2 ⇨ MASA [L] + [Tominšek 1903: 26: »„vélka c͡ʃsta" za „große Straße" in „Hauptstraße".«]

cestar ⇨ CESTNER

cestner ▶ 'cė:s't'ner -nẹrja m živ. ⟨⟩ *cestar*: "x'ri̯e:s'tel ja 'bė:u̯ 'cė:s't'ner (= za 'cė:s't'nẹrja) ▌ [L] Ø (+ *cestar*)

cestnina ▶ cẹs't'ni̯na -'nine (in ce-) ž ⟨⟩ NŠ, nov. *cestnina*: a ja 'dẹ:le cẹs't'ni̯na za p'łå:čat? ▌ [L] +

cesulja ▶ ce'sule -e (in cẹ-) ž ⟨⟩ *češulja* |*odkrhnjena vejica*|: 'kå:k 'vė:tr̩ ja 'bė:u̯ – ja pəd 'jå:pkəm 'pọ:nə ce'sul ▪ kə smə b'lẹ̯ u̯t'ru̯o:cẹ̯ u̯ x'me:łə, ja b'łə ce'sule 'na:j'bəl 'fa:jn u'bė:rat ▌ [L] Ø (+ *češulja*)

cesuljica ▶ ce'sulca -e (in cẹ-) ž ⟨⟩ manjš. *češuljica*: 'ma:ma, kåkə ce'sulcə mẹ̯ 'dẹ:te ▌ [L] Ø (+ *češuljica*)

cet ▶ 'ce:t -a (in 'cẹ:-) m ⟨im. mn. 'cẹ:tẹ̯⟩ **a** NŠ *(katero koli) tekoče sredstvo za ročno pomivanje posode*: 'ce:ta ša u̯'li **b** *plastična posoda s tem sredstvom*: d'vå: 'cẹ:ta pr̩'ni̯e:s' ▌ [=] VIM [L] Ø

cev ▶ 'ce:u̯ (in 'cẹ:u̯) 'ci̯e:vẹ̯ tudi [cẹ'vi ([in ce-) ž ⟨⟩ *cev* |*predmet*|: vọdọ'vọ:dna 'ce:u̯ ▪ 'va:da pə 'ci̯e:vẹ̯ 'ti̯e:ča ▪ redk. 'gumjasta 'ce:u̯ ([=] ⇨ ŠLAVF) ▪ 'ce:u̯ pr̩ 'pukšə ▪ kȯ:k 'må: ta 'ce:u̯ svet'łu̯o:be (*premera*)? ▌ |izpušna cev| ⇨ AVSPUF [L] +

cevitamin ipd. ⇨ C-VITAMIN ipd.

ciba ▶ 'ci̯ba 'cibe ž ⟨⟩ *pegatka* ▌ [L] ≠

cibika ▶ 'ci̯bəka -e ž ⟨⟩ manjš., ljubk. *pegatka* |< CIBA| ▌ [L] SP 1962 ≠ (SSKJ, SP 1962 *cibka* ≠)

cibil ▶ cẹ'bil -- -- (in ci-) prid. ⟨⟩ star., redk. *civilen* |*neuniformiran*|: u ci'bil ub'lẹ:-kẹ̯ sm̩ 'bė:u̯ ▌ [=] ⇨ CIVILEN [L] Ø

▸ **cibil** ▶ cẹ'bil (in ci-) prisl. ⟨⟩ star., redk. *civilen* |< CIBIL|: ci'bil sm̩ 'bė:u̯ naš'tė:-lẹn̩ ▌ [=] ⇨ CIVILNO [L] Ø

cibora ⇨ CIMBORA

cif ▶ 'cẹf (in 'ci̯f) 'ci̯fa m ⟨im. mn. 'cifẹ̯⟩ star., redk. *košček, predvsem zemlje*: nẹ̯ 'cẹf sə də'bilẹ̯ tis'te 'zi̯e:mle ▌ ⇨ COFETEN [=] ⇨ VOGEL [L] Ø

ciferplac ▶ 'ci̯fərp'łaːc -a m ⟨⟩ *številčnica* |*del pripravе*|: 'ci̯fərp'łaːc pr̩ 'urə 'ma:-ra 'bẹt s'vi̯e:tu, štẹ̯'vilke pa 'ti̯e:mne ▌ [L] Ø

cifra ▶ 'ci̯fra -a ž ⟨rod. mn. -fər⟩ *številka, število, števka*: 'kȯ:k 'ci̯fər ja u̯ tẹ̯ k'nigẹ̯! ▌ [=] ⇨ ŠTEVILKA [L] SSKJ, Plet.

cifus ▶ cẹ'fus prisl. ⟨⟩ star., redk. *peš*: a sẹ̯ s kə'le:sə ('pa:ršu) a cẹ'fus? ▌ [=] ⇨ PEŠ [L] Ø (Thesaurus 1987 *cefus*)

cigan[1] ▶ 'cęgən [cę'gå:na ([in ci̯-) m živ. ⟨⟩ 1. *Cigan, Rom* |*pripadnik ljudstva*|: "'pa:u̯l̩ pa "'urša sta b'ła: cę'gå:na • ŋ'kọ:mr̩ na 'xu̯o:dę, da te 'na:‿bdə cę'gå:nę u̯'zė:lę! 2. čustv. *kdor je (močno) porjavel od sonca*: pəg'lė:dę, 'kå:k 'cęgən 'səm, kə me ja 'sọ:ncę u̯ž'ga:łə 3. slabš. *zvit, malopriden človek*: 'puz'd' ga – 'tọ: ja 'cęgn̩ • zmer. 'ti 'cęgən 'ti 'jå:-s'nę! ● slabš., za moške **biti oblečen ko en** (= kak) **cigan** *biti oblečen revno, siromašno*: 'le:pə se u̯b'lę:čə, da 'na:‿bəš‿()ọ: 'tå:k‿()ə kå:k 'cęgən ● poud. **legati se ko cigan** *zelo lagati*: 'łå:ža se 'pa: kə 'cęgən ▌ [=] k 1, 3 CIGO; k 2 ⇨ ČRNEC k 3 CIGAN[2] [L] +

cigan[2] ▶ 'ci̯gan -a m živ. ⟨v rabi predvsem im. ed.⟩ slabš., redk. *zvit, malopriden človek*: ut 'kọ:c‿()e ja pa te 'ci̯gan u'zė:u̯? • pəg'lė:dę 'ga:, 'cigana! • zmer. 'ọ:, 'ti prọk'lin's'kę 'ci̯gan! ▌ [=] ⇨ CIGAN[1] [L] Ø

ciganček ▶ cę'gå:nčək -čka (tudi -'ga:-) m živ. ⟨⟩ *ciganski otrok, navadno deček*: d'vå: cę'gå:nčka sta se u̯d 'nė:kọt u'zė:-ła ▌ [L] +

ciganica ▶ cęg'ni̯ca -'nice ž ⟨⟩ 1. *Ciganka, Romka* |*pripadnica ljudstva*|: cęg'ni̯ca mę ja š'łu̯o:gała • ja 'ta:k 'ti̯e:mna u̯ 'licę 'kə kåka cęg'ni̯ca 2. slabš. *ženska s ciganskim videzom ali lastnostmi*: g'dọ: te bọ 'kę: g'lė:dọ 'tå:kə cęg'ni̯cə!? ● slabš., za ženske **biti oblečena ko ena** (= kaka) **ciganica** *biti oblečena revno, siromašno*: sę 'ta:k ub'lę:čana kə na cęg'ni̯ca ▌ [=] CIGANKA [L] SSKJ, Plet.

ciganija ▶ cęga'nija -a ž ⟨⟩ NŠ *ciganija* |*zanemarjeno stanovanje ali poslopje*|: u 'kå:kę cęga'nijə ž'vi! ▌ [L] +

ciganka ▶ cę'gå:ŋka -e ž ⟨⟩ 1. nov. *Ciganka, Romka* |*pripadnica ljudstva*|: bọ cę-'gå:ŋka 'pa:ršła pa te bọ 'ni̯e:sła 2. *temno rdeče jabolko z rdečkastim mesom* ▌ [=] k 1 ⇨ CIGANICA [L] +

ciganski ▶ cę'gå:ns'kę -ska -ə (tudi ci̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ ob imenu *ciganski, romski* |< CIGAN[1]|: cę'gå:ns'kę "'pa:u̯l̩ • 'tọ: ja cę'gå:nskə žiu̯'li̯e:nę, kə 'ni̯sta u̯'žė:nena ● ⇨ biti ko ciganska ŠALICA • ⇨ ciganska JUŽINA • ⇨ ciganska POTICA • ⇨ ciganski ŠPRICER ▌ [L] +

▸ **cigansko** ▶ cę'gå:nskə (tudi ci̯-) prisl. ⟨⟩ slabš. *ciganski* **a** |< CIGAN 1|: 'fė:rlęnke 'må:jə pə cę'gå:nskə 'gu̯o: u̯'bę:šane **b** *zelo revno*: p'rọ: (pə) cę'gå:nskə ži'vi̯mə ● ⇨ ŽIVETI po cigansko ▌ [L] SSKJ

cigaret ▶ cęga're:t -a (in -'rę:-) m ⟨⟩ *cigareta*: nę cęga're:t mę ša 'dę: • 'kå:d'u bəš pa 'ži̯xər, kə sę bəš cęga'rę:te 'så:m kə'pọ:vọ • t'ri š'kå:t'le cęga'rę:tọ mę pr̩'ni̯e:sę ● poud. **prižigati si cigaret s cigaretom** *veliko, nezmerno kaditi*: š'ma:rčkę 'župnęk sę cęga're:c‿s cęga're:tə pr̩'ži̯ga ▌ [=] ČIK [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *cigareta*)

cigareta ⇨ CIGARET

cigaretnica ⇨ DOZA

cigaretšpic ▶ cęga're:č'pi̯c -a (in -rę:-) m ⟨im. mn. -'picę⟩ *ustnik* |*za cigarete*| ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987 *cigaretenšpic*)

cigati ▶ 'ci̯gat -əm nd. ⟨'cigę itd.⟩ čustv., star. *žagati* |*potegovati žago*|: za'sė:kat ja b'łə t're:ba pa za'žå:gat – 'pu̯o: sta pa d'vå: 'dė:da pa 'ci̯gała ▌ [=] ⇨ ŽAGATI [L] Plet. ≠

cigo ▶ 'ci̯gọ -ta m živ. ⟨⟩ 1. *Cigan, Rom* nov. |*pripadnik ljudstva*|: u 'nå:šmə 'vọ:də smə d'vå: 'ci̯gọta 'mė:lę 2. čustv. *moški temnejše polti*: nę "makę'dọ:nc ja 'tud' 'bė:u̯ – smə mə 'ci̯gọ p'ra:u̯lę, kə ja 'bė:u̯ 'ta:k 'ti̯e:mən u 'licę 3. slabš. *zvit, malopriden človek*: 'pus'tę tęga 'ci̯gọ-ta, da 'na:‿bəš‿()a 'vi̯e:č p'łå:čọ ▌ [=] ⇨ CIGAN[1] [L] Ø

cigrunt ▶ cęg'runt prisl. ⟨⟩ ● ⇨ ITI cigrunt ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987 *cegrunt*)

ciguliti ▶ cę'gulęt (in -lt) -ęm (tudi ci̯- >) nd. ⟨⇨ GULITI⟩ čustv. **a** *igrati na godalo*: "d'ra:gọ ja pa z'na:u̯ na vęjọ'li̯nə cę'gulęt **b** redk. *igrati na glasbilo sploh*: 'na:š 'ta:k 'ra:t na ra'muŋke cę'gulę ▌ ⇨ ŠPILJATI [L] Ø

ciguljenje ▶ cę'gulęnę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ, čustv. **a** *igranje na godalo*: u'gå:s'nę 'nə tə cę'gulęnę! **b** *igranje na glasbilo sploh*: 'kək 'mọ:rəš 'cę:le d"nę:ve tə cę'gulęnę pəs'łušat? ▌ ⇨ ŠPILJANJE [L] Ø

cigumigu ▶ – tož. ed. 'ci̯gu'mi̯gu m ⟨⟩ ● **biti (naret) na cigumigu** 1. šalj. *biti nemiren*: 'ti sę pa na 'ci̯gu'mi̯gu na'rė:t – 'bọ:dę 'nə n'må:łə pr̩ g'må:xə 2. slabš. *majav, površno izdelan*: ta 'kišta ja pa 'bəl na 'ci̯gu'mi̯gu ([=] ⇨ biti (naret) na HOLADRI) ▌ [K] *Medmet* 'ci̯gu 'mi̯gu *nastopa samo v šaljivi verzifikaciji* 'ci̯gu 'mi̯gu, 'må:čke st'ri̯gu. – *Bo* šalj. *Zbadljivka, pri kateri si govorec s kazalcem poteguje pod nosom levo in desno*: 'ci̯gu 'mi̯gu, 'må:čke st'ri̯gu, 'ci̯-gu 'mi̯gu 'rọ:mpọm'pọ:m. [L] SSKJ, SP 1962

cijaziti ▶ cę'jå:zęt -ęm (in ci- >) nd. ⟨cę'jå:-zę (in -'jå:s') -s'te, 2. os. dv. -sta; cę'jå:-z'u -zła -ə, mn. -z'lę itd.⟩ čustv. *(počasi) voziti, peljati*: 'kå: pa cę'jå:zęš? • 'ta:g

'dọ:gə smə se cẹ'jå:z'lẹ, da sm̥ 'čịst 'xịn ▌ [=] ⇨ VOZITI [L] +

cikati ▶ 'cịkat -əm nd. ⟨'cikẹ itd.⟩ **1.** c. (v) koga/kaj *meriti (v) koga/kaj* |*pred streljanjem, metanjem*|: 'kurə sm̥ 'cịkọ, sm̥ pa 'va:knə u̯t'ru̯o:f'u • na'ra:u̯nast u 'sa:rcẹ ja 'cịkọ **2.** c. na koga/kaj *namigovati na koga/kaj* |*prikrito omenjati*|: na 'kå: pa 'cịkəš? • a na 'mu̯o:jə 'ma:mə 'cịkəte? ▌ [=] k 1 ⇨ CILJATI; k 2 CILJATI [L] + ≠

cikcak ▶ 'cịk'ca:k -a m ⟨⟩ nekdaj *televizijska ekonomskopropagandna oddaja pred večernim dnevnikom*: 'cịk'ca:k ša bəš g'lė:dọ, 'pu̯o: pa 'lẹ:č • də 'cịk'ca:ka sẹ ša 'žịx pə'ku̯o:n'cẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962 ≠

cikcak ▶ 'cịk'ca:k prisl. ⟨⟩ *cikcak*: 'cịk'ca:k səm‿'a:gu 'va:zẹt • 'tọ:le m 'cịk'ca:g za'šịła ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cikcakškarje ▶ 'cịk'ca:kš'kå:rja -ri ž mn. ⟨⟩ *zobčaste škarje* ▌ [L] Ø

ciklama ▶ cẹk'łå:ma -e (in cị-) ž ⟨⟩ **a** *navadna ciklama*: 'təle 'gu̯o: pa 'ni cẹk'łå:m • a sə 'žə cẹk'łå:me (*ali že rastejo ciklame*)? **b** *žlahtna ciklama* ● **biti v ciklamah** *nabirati ciklame*: a sta b'łła u̯ cịk'łå:mex? ([=] biti v SOLDATKIH) • **iti v ciklame** *iti nabirat ciklame*: 'pe:ma u̯ cẹk'łå:me ([=] iti v SOLDATKE) ▌ [=] k a SOLDATEK [L] SSKJ, SP 1962

cikorija ⇨ CIKURIJA

cikurija ▶ cẹ'kurja -a (in ci-) m ⟨rod. mn. -ri⟩ **1. a** NŠ *cikorija* |*kavni nadomestek*|: a sẹ cẹ'kurjə 'tud'‿'da:u̯ 'nətr̥? • cẹ'kurjə pa 'ra:t 'pijam **b** *zavojček tega kavnega nadomestka*: d'vẹ: cẹ'kurjə pr̥'nịe:s'‿()‿šta'cune • š'kå:tła u̯c‿()ẹ'kurja **2.** NŠ *kavni nadomestek sploh*: med 'va:js'kẹ smə 'žịe:łət pra'žịgalẹ za cẹ'kurjə pa g'rò:zdjọve kə'šice, da smə sẹ kə'fija 'kuxalẹ ▌ [=] k 1 ⇨ FRANK; k 2 ⇨ navadno KOFIJE [L] Ø (+ *cikorija*)

cikurijev ▶ cẹ'kurjọ [-va -ə ([*Bo* tudi -jav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jọga⟩ redk. < *CIKURIJA* 1b: č'ma:rle smə u̯ cẹ'kurjọvə š'kå:tłə u̯g're:balẹ ▌ [L] Ø

cilinder ▶ cẹ'lịndər -dra (tudi cị-) m ⟨⟩ **1.** *valj* |*pri batnih strojih*|: 'a:u̯tẹ 'må:jə 'na:j'vịe:čkr̥t š'tė:r cẹ'lịndra **2.** *cilinder* |*steklen ščitnik za svetilko*|: pẹtrọ'lẹ:jka ja 'na:‿t'le 'på:dła, se ja pa pə'sudva u̯'bịła, cẹ'lịndər ja pa 'ce:u̯ 'va:stọ **3. a** *pokrov iz obročev predvsem pri vzidanem kmečkem štedilniku*: na 'dė:s'nẹ st'ra:nẹ sta d'vå: cẹ'lịndra, na 'lė:vẹ pa 'ja:dn̥ **b** *posamezen obroč pri takem pokrovu*: t'rijə cẹ'lịndrə sə pr̥ špọ'xe:rtə – te 'må:lẹ, te s'rẹ:d'nẹ pa te 'vė:čə, u̯'sə u̯'kupẹ, tə š'tė:rvəg'łå:tə, ja pa p'łå:ta ▌ [=] CELINDER [L] +

ciljati ▶ 'cilet -ẹm nd. ⟨⟩ **1.** c. (v) koga/kaj *meriti v koga/kaj* |*pred streljanjem, metanjem*|: 'kå:m 'cilẹž, 'but'l̥?! • u 'kå: sẹ pa 'cileła? **2.** redk. c. na koga/kaj *namigovati* |*prikrito omenjati*|: na 'ku̯o:ga pa 'cilẹš? ▌ [=] k 1 CIKATI, NIŠANITI; k 2 ⇨ CIKATI [L] SSKJ, SP 1962

cima ▶ 'cịma 'cime ž ⟨⟩ *cima* |*poganjek*|: 'cime pr̥ krəm'pė:rjə žə u̯d'gå:nẹjə • krəm'pė:r 'må: 'cime ▌ [L] +

cimat ▶ cị̣mat -a m ⟨⟩ *cimet*: a s 'cị̣matə 'tut' pət'rọ:sẹm? ▌ [L] Ø (+ *cimet*)

cimati ▶ 'cị̣mat -əm nd. ⟨cimẹ itd.⟩ redk. c. kaj *dodajati čemu cimet*: 'ke:ksọ pa 'ni t're:ba 'cị̣mat, 'vẹ:š ▌ [L] Ø

cimbora ▶ 'cị̣mbara -a ž ⟨⟩ *cibora* |*sad*; *sadno drevo*|: 'cị̣mbara sə s'live, 'bəl d'ru̯o:bne – pr̥ "'vəłažnikẹ u̯ "'rọ:tə jəx 'må:jə ▌ [L] +

cimentirati ⇨ AJHATI

cimer ▶ 'cị̣mər -mra m ⟨⟩ star. *soba* **a** |*del stanovanja*|: 'tịe:mən 'cị̣mər • 'dė:kle sə 'mė:le 'su̯o:ja 'cị̣mra **b** |*del hiše*|: 'kò:k 'cị̣mrọ ja u̯ tis'tẹ 'xišə? ▌ [=] k a ⇨ SOBA; k b ⇨ PRESTOR [L] Plet. ≠ (Thesaurus 1987)

cimerman ▶ 'cị̣mərman -a m živ. ⟨⟩ *tesar*: 'cị̣mərmana səm sẹ 'žə u̯g'va:ru • "'cẹ:gler z "gə'rice ja 'bė:u̯ 'cị̣mərman • za 'cị̣mərmana se ja 'zuču ▌ [=] TESAR [L] Ø (DLS *cimperman*)

cimermanka ▶ 'cị̣mərmaŋka -e ž ⟨⟩ *bradlja* |*tesarska sekira*| ▌ [L] Ø (SSKJ, Plet. *cimraka*)

cimermanski ▶ 'cị̣mərmans'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ *tesarski*: 'te:ga sẹ 'ja:s na 'upəm na'rịe:s't', 'tọ: ja 'cị̣mərmanskə 'dė:łə • 'cị̣mərmans'kẹ s'vin'čnẹk (*mizarski svinčnik*) ▌ [=] TESARSKI [L] Ø

▸ **cimermansko** ▶ 'cị̣mərmanskə prisl. ⟨⟩ *tesarsko*: "x'rịe:n ja 'cị̣mərmanskə 'de:łọ • šalj. lẹ'må:ra ja pa 'bəl 'cị̣mərmanskə na'rė:ta (*omara je izdelana nenatančno*) ▌ [=] TESARSKO [L] Ø

▸ **cimermansko** ▶ 'cị̣mərmanskə -s'kẹga s ⟨⟩ NŠ *tesarsko delo, tesarska dela*: a 'cị̣mərmanskə 'må:te žə u̯'sə 'fẹ:rtẹk? ▌ [=] TESARSKO [L] Ø

cimet ⇨ CIMAT ipd.

cimper ▶ 'cị̣mpər -pra m ⟨⟩ star. **1.** *stavba* |*objekt*|: 'kå:k 'vė:lkẹ 'cị̣mpər sta sẹ u̯'misn̥ła! **2.** redk. *soba* |*del stanovanja*,

hiše| ▌ [=] k 2 ⇨ SOBA [L] Ø (DLS)

cimpranje ▶ 'cịmprənę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *graditev stavbe*: 'cịmprənę mə pa na g'rė: 'na:r'bọ:lę ▌ [=] ⇨ ZIDANJE [L] Ø (Thesaurus 1987 pod *cimper*)

cimprati ▶ 'cịmprat -əm nd. ⟨'cimprę itd.⟩ star. *graditi stavbo*: 'xišə sta za'čė:ła 'cịmprat ▪ 'nụo:ụ x'le:ụ 'cịmprəjə ▌ [=] ⇨ ZIDATI [L] SSKJ, Plet.

cimprovje ▶ cęmp'rọ:jə (***Bo*** tudi -a) -a (in c'm̩-) s ⟨⟩ NŠ, star. **1.** *več stavb, stavbe* |*objekti*|: 'kå:kə cęmp'rọ:jə ja tŋ̩'gụo:r! **2.** *več sob, sobe* |*del stanovanja, hiše*|: cęmp'rọ:jə se ša 'ni ụg'rė:łə ▌ [L] Ø

cimraka ⇨ CIMERMANKA

cin ▶ 'cịn -a m ⟨⟩ NŠ *kositer*: s 'cịnə ja 'łuknę ụ 'piskrə za'lęụ ▌ [L] +

cin ▶ 'cịn medm. ⟨⟩ otr. *cin* |*posnema glas zvončka*|: 'cịn 'cịn ja nar'dịłə ▪ {A} 'kəg 'de:ła z'vọ:nčək? {B} 'cịn 'cịn 'cịn. ▌ [K] *Kr* šalj. *Zbadljivka na ime Peter*: "'pė:tr̥ mę'šė:tr̥ 'må: x'łå:ča na 'vė:tr̥, ma'tọ:r na bęn"'cịn pa 'de:ła 'cịn 'cịn. [L] +

cinast ▶ 'cịnast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *kositrn*: 'cịnasta pə'sọ:dva ▌ [L] +

cincati ▶ 'cịncat -əm nd. ⟨'cin'cę itd.⟩ *omahovati, pomišljati se, obotavljati se*: 'kå: 'dę: 'cịncəš? 'pę:dę! ▪ 'ta:g 'dọ:gə ja 'cịncọ, a bę 'kup'u 'xišə a 'nịe: – da sə jə pra'da:lę ▌ [L] +

cincer ▶ 'cin'cer -cęrja m živ. ⟨⟩ čustv. *neodločen, omahljiv moški*: na 'bọ:dę 'tå:k 'cin'cer pa 'pę:dę z 'nəm ▌ [=] COTA [L] Ø

cinderžnura ▶ 'cịndərž'n'ura -a ž ⟨⟩ *vžigalna vrvica*: 'cịndərž'n'urə ja ụž'ga:ụ pa ụk'ra:j 'bę:jžọ ▌ [L] Ø

cinek ▶ 'cịnk -a m ⟨im. mn. 'cinkę⟩ *cinek*: na 'župę sə 'cinkę ▌ [L] +

cinerica ▶ 'cinerca (in -nę-) -nęrce ž ⟨⟩ ***Bo*** NŠ *babje pšeno*: 'vənę pa 'cinerca g'rė: (= 'på:da) ▌ [=] ⇨ babja JEZA [L] Ø

cingljati ▶ 'cęŋglet ⟨ cęŋg'lå:m (⟨ tudi ci- ⟨ >) nd. ⟨'cęŋglę -te; 'cęŋgląo ⟨ cęŋg'lå:ła -ə⟩ *cingljati* **a** |*dajati visoke, zveneče glasove*|: a z'vọ:nčək cęŋg'lå:? **b** |*povzročati visoke, zveneče glasove*|: g'dọ: ja pa 'dụo:ns pr̥ 'må:šə 'cęŋgląo? ▌ [=] ⇨ ZVONITI [L] +

cinija ▶ 'cinja -a (tudi -nęj-; tudi -nij-) ž ⟨rod. mn. -ni⟩ *cinija* |*rastlina*| ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ciniti ▶ 'cinęt (in -n't') -ęm nd. ⟨'cinę (in 'cin') -n'te, 2. os. dv. 'cịnta; 'cin'u 'cịnła -ə, mn. 'cin'lę itd.⟩ *ciniti* |*zalivati s kositrom*|: "zd'ra:ục 'pịskra 'cinę ▌ [L] SSKJ

cink[1] ▶ 'cịnk -a m ⟨⟩ NŠ *cink* |*kovina*| ▌ [L] +

cink[2] ▶ 'cịnk -a m ⟨im. mn. 'cịnkę⟩ **1.** les. **a** *rogelj* |*del veznega elementa*|: pra'mičkən 'cịnk sm̩ na'rė:d'u **b** *spah na utor in pero*: pr̥ 'lå:dl̥cə se 'cịnk ucp'rę:dę na s'mę: 'videt, 'ma:ra 'bęt na'pọ: sk'rịt ▪ utp're:t 'cịnk (*odprti spah*) ▪ ⟨ sk'rịt 'cịnk (⟨ = 'cịnk u 'ge:rəŋgə) (*skriti spah*) **2.** redk. *ledena sveča*: 'cinkę sə 'viselę uc‿()t'rė:x ▌ [=] k 2 ⇨ SVEČA [L] Ø

cinkati ▶ 'cịnkat -əm nd. ⟨'cinkę itd.⟩ les. *rogljičiti* |*vezati z roglji*|: a ma 'lå:dl̥ce 'cịnkała? ▪ utp're:tə 'cịnkat ▪ sle:pə (= u 'ge:rəŋgə) 'cịnkat ▪ na'pọ: s'le:pə səm 'cịnkọ ▌ [L] Ø

▸ **cinkan** ▶ 'cịnkən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ les. *zvezan z roglji*: 'lę'må:rca ja 'cịnkəna ▪ s'le:pə 'cịnkən 'lå:dl̥c ▌ [L] Ø

cirati ▶ 'cė:rat 3. os. ed. -a nd. ⟨⟩ *ponikati* |*pod zemljo*|: 'va:da na 'cė:ra 'vịe:č u t"le: ▪ brezos. bę 'tut' 'cė:rałə, čə bę 'bė:ụ‿() t"le:x 'šudər namesc‿'()ịe:vę ▌ [L] Ø

cirenga ▶ 'cė:rəŋga -e ž ⟨⟩ NŠ, nekdaj *hrana in pijača, ki so ju splavarji vzeli s seboj na splav*: 'cė:rəngə sə s‿:ę'bọ:j na f'łọ:s u'zė:lę ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987 *ceringa*)

cirfrklajdenga ▶ 'cė:rfərk'le:jdəŋga -e ž ⟨⟩ les. *podbojna obloga na strani brez vratnega krila*: na 'ja:nę st'ra:nę ja 'fụo:lcfr̥k'le:jdŋga, na drugę pa 'cė:rfərk'le:jdŋga – 'ka: 'ta:g, zarad 'lę:pšəga ▌ [L] Ø

cirilica ▶ cę'rilęca (in -lị-) ⟨ -lęce (in ci-; ⟨ in -li-) ž ⟨⟩ NŠ *cirilica*: u 'šọ:lę smə se 'tịe:dę cę'rilęcə 'tud' u'čilę 'pịsat ▌ [L] +

cirka ▶ 'cė:rka prisl. ⟨⟩ nov. *približno, okoli*: 'cė:rka d'vå: męl'jọ:na te bọ 'pa:ršłə ▌ [=] ⇨ OKOLI [L] SSKJ (SP 1962 *circa*)

cirkelj ▶ 'cė:rkəl -na m ⟨⟩ les. *šestilo*: s 'cė:rkəlnə sę za pək'rəụ u'så:xnəš ▌ [L] Ø (DLS)

cirkularka ⇨ SEKULAR

cirkus ▶ 'cė:rkus -a m ⟨⟩ **1.** *cirkus* **a** |*zabavišče*|: ụ "š'må:rtnə ja 'cė:rkus 'pa:ršu **b** |*predstava*|: 'cė:rkus‿()mə š'lę g'lė:dat **2.** čustv. *sitnost, hrup, zmeda*: 'kå: ja pa 'dę: 'tọ: za n' 'cė:rkus!? ▪ zarat 'pọ:ba 'må:jə 'cė:rkus ● čustv. **delati** (= zganjati ipd.) **cirkuse** (= cirkus) **zarad** česa *zapletati stvari*

zaradi česa, po nepotrebnem se razburjati zaradi česa: 'ma:ma 'ka: nap'rẹ: kåke 'cė:rkuse 'de:ła (= z'gå:ne) zarat pə'rò:ke ▌ L SSKJ, SP 1962

ciroza ▶ cẹ'rọ:za -e ž ⟨⟩ NŠ *ciroza*: cẹ'rọ:za ga ja pəb'ra:ła ▌ L SSKJ, SP 1962

cisterna ▶ cẹs"tie:rna -e (in ci-) ž ⟨⟩ *cisterna* |*posoda*|: cẹs"tie:rnə za 'vəlẹ 'ma:ra ša 'kupẹt • tọvọr'n'å:k s cis'-'tie:rnẹ ▌ L SSKJ, SP 1962

citre ▶ 'citra -tər ž mn. ⟨⟩ *citre*: "'mija z'nå: na 'citra š'pilet ▌ L +

citroen ▶ cẹtrọ'e:n -a (in ci-; in -ẹ:n(-)) m živ. ⟨im. mn. -'ẹ:nẹ⟩ *citroen* |*osebni avtomobil*|: citrọ'e:na ja 'čisc‿:'tọ:ku ▌ L SSKJ

civciv ▶ 'ciu'ciu medm. ⟨⟩ otr. *čiv* |*posnema glas nekaterih ptic*|: pəs'łušẹ – 'ciu-'ciu ▌ ⊟ ČIVČIV L Ø

civil ▶ cẹ'vil -- -- (in ci-) prid. ⟨⟩ *civilen* |*neuniformiran*|: star. cẹ'vil ub'le:kə 'ra:jš ub'lẹ:čə ▌ ⊟ ⇨ CIVILEN L Ø

▸ **civil** ▶ cẹ'vil (in ci-) prisl. ⟨⟩ *civilno* |< CIVIL|: 'ja:z bẹ drẹ'ga:č 'pa:ršu cẹ'vil ub'lẹ:čan, sm pa 'va:t'ọ 'bẹʒ‿()a pə-g're:pca ▌ ⊟ ⇨ CIVILNO L Ø

civilen ▶ cẹ'vilẹn -lna -ə (in ci-; in -lṇ) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnẹga⟩ *civilen* **1.** |*neuniformiran*|: cẹ'vilnə ub'le:kə səm‿:ə pəs'ła:ła x vọ'jå:kəm **2.** |*necerkven*|: ci'vilṇ 'pu:grap ja 'bė:u • pr cẹ-'vilnẹ pə'rò:kẹ sma b'ła, x cẹrk'vẹ:nẹ pa na 'mis'ḷma 'jət ▌ ⊟ CIVIL prid. L +

▸ **civilno** ▶ cẹ'vilnə (in ci-) prisl. ⟨⟩ *civilno* **1.** |< CIVILEN 1|: cẹ'vilnə ja 'bė:u‿:b'lẹ:čan **2.** |< CIVILEN 2|: 'ka: cẹ-'vilnə sə ga pəkə'på:lẹ, ga 'nisə 'va:-t'lẹ cẹrk've:nə, kə ja 'bė:u kəmə'nist ▌ ⊟ CIVIL prisl. L SSKJ

civilist ▶ cẹvẹ'list -a (in ci-; in civi-) m živ. ⟨im. mn. -'lis'tẹ⟩ *civilist*: 'ja:s‿:m 'bė:u civẹ'list ▌ L SSKJ, SP 1962

ciza ▶ 'ciza 'cize ž ⟨⟩ **1.** *ciza* |*voziček*|: 'jədẹ x "ble'kå:čəm pə 'cizə • s 'cizẹ m'le:kə 'vəzẹ **2.** slabš., redk. *vozilo, predvsem avtomobil*: "'ivan 'må: pa 'nuo:və 'cizə ▌ ⊟ k 1 BAGRLJE; k 2 ⇨ GARE L +

cmakati ▶ c'må:kat -əm nd. ⟨⟩ redk. *cmokati* |*z ustnicami in jezikom dajati glasove*|: a se 'nisma z'me:nła, da 'na:‿bəš c'må:kọ? ▌ ⊟ ⇨ ČMOKATI L +

cmariti ▶ c'må:rət (in -rt) -əm nd. ⟨c'må:rə (in c'må:r) c'må:rte; c'må:ru -rła -ə⟩ čustv. **1.** *peči, kuhati*: 'kå: pa 'duo:ns c'må:rəš? **2. a** *sončiti se*: na 'sọ:ncə se c'må:rə **b** *biti na soncu* ▌ ⊟ k 1 ⇨ PEČI, KUHATI; k 2a ⇨ SONČITI SE L +

cmavza ▶ c'ma:vza -e ž ⟨⟩ *Bo* slabš., redk. *omejena, neumna ženska*: "'få:nẹka ja c'ma:uza • zmer. prak'lė:ta c'ma:uza prsmə'ja:na! ▌ ⊟ ⇨ PRISMODA L Ø

cmerav ipd. ⇨ CERKLJIV ipd.

cmeriti se ▶ c'mė:rət (in -rt) se -əm se nd. ⟨c'mė:rə (in c'mė:r) -rte; c'mė:ru -rła -ə⟩ *cmeriti se* |*lahno jokati s tožečim glasom*|: 'kå: se 'dẹ: c'mė:rəš! ▌ ⊟ HLINITI SE L +

cmevkati ▶ c'mė:ukat -əm nd. ⟨⟩ *Bo cmevkati*: 'miške c'mė:ukəjə na 'dilex ▌ L +

cmok ⇨ ČMAK medm., KNEDELJC

cmokati ipd. ⇨ ČMOKATI ipd., ŽMUKATI ipd.

cof ▶ 'cuo:f -a m ⟨⟩ *cof*: 'cuo:f pr 'å:pẹ ▌ ⊟ ČOP L SSKJ, SP 1962

cofek ▶ 'cuo:fək -fka m ⟨⟩ manjš. *cofek* |< *cof*|: 'å:k 'čė:dṇ 'cuo:fək sẹ mə nar'diła ▌ ⊟ ČOPEK L SSKJ, SP 1962

cofenštig ▶ 'cọ:fənš'tig -a m ⟨im. mn. -'tigẹ⟩ les. *prečni del okvirja pri vratnem krilu* ▌ L Ø

cofeten ▶ 'cəfetṇ -tna (tudi 'cẹ-; in -fẹ-) m ⟨im. mn. -fẹt'nẹ⟩ nav. mn. *košček raztrganega oblačila*: 'pəs ja 'tå:kə s 'kiklẹ 'de:łọ, da sə 'så:mẹ 'cəfẹ:t'nẹ ud 'nė: us'ta:lẹ • 'cẹfẹt'nẹ pr 'må:nt'lnə mẹ uk'ra:j vẹ'sijə ● poud., redk. **tako bom zmlatil** koga, **da bodo cofetni leteli od njega** ipd. *zelo te bom pretepel*: 'cəfẹt'nẹ bədə lẹ'tė:lẹ ud 'nẹga, 'ta:g‿()a bm zm'łå:t'u (⊟ ⇨ premlatiti koga ko (staro) COTO) ▌ ⇨ CIF L Ø

cojštah ▶ 'cò:jštax -a m ⟨⟩ star., redk. *lesen zložljiv meter*: 'kė: 'må:m 'cò:jštax? ▌ ⊟ METER L Ø

cokel ▶ 'cò:kəl -kła m ⟨⟩ nav. mn. *cokla* |*obuvalo*|: sə'zuj se s 'cò:kłọ • 'kė: s' pa n' 'cò:kəl pəs'tiła? ▌ ⊟ COKLA L Ø (Plet. *cokol*)

cokelj ▶ 'cọ:kəl -na m ⟨⟩ **1.** grad. *podzidek*: 'cọ:kəl pr 'xišə sə s p'łọ:ščicəm ub'łò:-žlẹ, pa 'tọ: se na s'mẹ: **2.** les. *podnožje, podstavek* |*pri pohištvu*|: 'cọ:kəl pr 'kuxnẹ ma 'nižẹ nar'diła ▌ L Ø

cokempokem ⇨ COKENPOKEN

cokenpoken ▶ 'cuo:kən'puo:kən ⟨⟩ ● čustv. **iti** ipd. **cokenpoken** (= redk. COKEMPOKEM) *iti z vsem imetjem, iti z veliko količino prtljage*: 'nẹč se 'ni 'da:łə na'rie:s't' – sə 'ma:glẹ 'jət 'cuo:kən'puo:kən • 'de: pa g'rė:ta 'cuo:kəm'puo:kəm u "lẹb'lå:nə ▌ L Ø

cokla ▶ 'cò:kła -kle m ⟨rod. mn. -kəl⟩ nav. mn., redk. *cokla* |*obuvalo*|: 'cò:kle sə te 'bọ:lẹ za 'kuo:sẹt 'jət ▌ ⊟ ⇨ COKEL L +

col [Plet.: »cȏl, *m.* [...] cole imenujejo male lesene krhlje, s katerimi po zimi netijo, da vidijo predice presti, *Solčava (Št.)-Vest.*; [...]«]

cola ▶ 'cȍ:ła (star., redk. -le) -le ž ⟨⟩ *cola*: ta 'di̯e:ska ja nə 'cȍ:łə de̯'bė:łła ▌ [L] +

colenga ▶ 'cọ:lẹŋga -e (in -lŋ-) ž ⟨⟩ star. **1.** *plača, osebni dohodek*: 'kȍ:k pa də'biš (= redk. u̯'lẹ:čaš) 'cọ:lẹŋge? ▪ 'kå:kə 'cọ:lẹŋgə pa 'må:š (= redk. u̯'lẹ:čaš)? ▪ a sẹ 'ti 'za:nẹ 'cọ:lẹŋgə u̯'zė:u̯? ▪ d'vẹ: 'cọ:lŋgẹ sə mẹ ša 'dọ:žnẹ **2.** *izplačilo osebnega dohodka*: g'da:j bọ pa 'cọ:lŋga? u 'pė:tək ja b'łą: 'cọ:lẹŋga ▪ 'pa:r‿nas 'må:mə 'cọ:lẹŋgə pẹt'na:jz'd'ga ▌ [=] ⇨ PLAČA [L] Ø (Thesaurus 1987 *colinga*)

colerica ▶ 'cȍ:lerca (in -lẹ-) -lẹrce ž ⟨⟩ les. *colarica*: 'cȍ:lerca ja 'pė:tn̩d'va:jz'd'‿()ẹ'bė:łła ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *colarica*)

coleričen ▶ 'cȍ:lerčən -čna -ə (in -lẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lẹrčnẹga⟩ les. *colski*: 'cȍ:lerčna 'di̯e:ska ([=] COLERICA) ▪ 'cȍ:lerčna 'łå:ta (*v prerezu z merami 50* x *25 mm*) ▌ ⇨ COLSKI [L] Ø

colski ▶ 'cȍ:ls'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ *colski*: 'cȍ:lska 'ce:u̯ ▌ ⇨ COLERIČEN [L] SSKJ, SP 1962

comati ▶ 'cọ:mat -əm nd. ⟨⟩ *Bo* čustv., star. c. koga *krotiti (otroka)*: 'kumẹ 'cọ:məm tẹga 'pȍ:ba ▪ na 'mȍ:ra u̯t'ru̯o:ka 'vi̯e:č 'cọ:mat, kə ja 'ta:g z'rå:stu ▌ [=] ⇨ LADATI [L] Ø

▸ **comati se** ▶ 'cọ:mat se -əm se nd. ⟨⟩ *Bo* čustv. *prebijati se |(s težavo) se preživljati|*: 'jəzəs, 'bọ:x 'vẹ:, 'kək se mə 'kẹ: 'cọ:malẹ ▪ 'mi se 'ka:r 'nė:kak 'cọ:məmə ▌ [=] ⇨ TOLČI SE [L] Ø

comen ▶ 'cọ:mən -mna m ⟨⟩ *vzdevek*: 'na:š sẹ ja pa 'cọ:mn̩ 'za:ŋga z'mislu ▪ 'kå:k 'cọ:mən s'te mə pa 'da:lẹ? ▪ u "k'rå:šax sə pə 'xi̯išax 'cọ:mne 'mė:lẹ – "g'łọ:bọ š'mu̯o:rn̩, pa "'zọ:bẹjọvə 'ja:jcẹ, pa "ble'kå:čọvə kə'ri̯tə, pa "vər'tå:čka 'sė:dma 'žå:łast, pa "čẹp'lå:kọ 'mi̯e:žnek ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987, Karničar 1990 *coman*)

compat ▶ 'cəmpat tudi cəm'på:t cəm'på:ta m ⟨⟩ nav. mn. *copata |obuvalo|*: cəm'på:tẹ sə u̯ 'lå:d'l̩cə ▪ cəm'på:te mẹ pr̩'ni̯e:sẹ ▪ te d'ruk 'cəmpač‿()a u̯'buj ▌ [=] COMPATA [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *copat*)

compata ▶ cəm'på:ta -e ž ⟨⟩ nav. mn., redk. *copata |obuvalo|*: 'təmle sə cəm'på:te ▪ nə'bi̯e:nẹx p'ra:u̯dn̩s'kẹx cəm'på:t 'ni̯sə 'mė:lẹ ▌ [=] ⇨ COMPAT [L] Plet.

compatek ▶ cəm'på:tẹk -t'ka m ⟨⟩ nav. mn., manjš. *copatek*: 'kė: 'må:š cəm'på:t'ke? ▪ cəm'på:tẹk se ja z'gub'u ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *copatek*)

copata ipd. ⇨ COMPAT ipd.

coprati ▶ 'cọ:prat -əm nd. ⟨⟩ *čarati |s skrivnostnimi silami vplivati na naravo|*: "f'rå:nca ja z'na:łła 'cọ:prat ▪ čustv. ut 'kọ:t pa 'nẹ: u̯'zė:mem g'nå:r – a 'miž, da 'cọ:prəm?! ▌ [L] +

copraznik ▶ 'cọ:praz'nẹk -a (tudi 'cȍ:-; in -ni̯-) m ⟨⟩ *Bo* star., redk. *nezapovedan cerkveni praznik*: 'du̯o:ns ja 'ta:k‿()ə nẹ 'cọ:praz'nẹk, kə ja s'vė:d'ga "frən'čiška ▪ 'cȍ:praz'nẹk 'ni 'vərgnẹ (= zapə'vė:dn̩) cẹrk'vẹ:nẹ p'rå:z'nẹk – såmə 'čå:sẹ se 'ni p'rė:dłə pa 'pi̯e:kłə pa 'de:łałə 'ta:k, pa u̯ 'cė:rku se ja 'ma:głə 'jət ▌ [L] Ø

coprnek ▶ 'cọ:pərnek -a (in -nẹ-) m živ. ⟨im. mn. -nẹkẹ⟩ *čarovnik |moški, ki čara|*: za tiz'd'ga 'dė:da p'ra:u̯jə 'lẹdẹ, da ja 'cọ:pr̩nek ▪ čustv. na 'mȍ:rəm tẹ 'da:d g'nå:rja, 'sẹ: 'ni̯səm 'cọ:pr̩nek ▌ ⇨ ČAROVNIK [L] +

coprnica ▶ 'cọ:prənca -e ž ⟨⟩ *čarovnica* **1.** *|ženska, ki čara|*: 'cọ:prənce sə nat "'pus't'mə "'pu̯o:lẹ 'živele **2.** slabš. *|grda, hudobna ženska|*: s 'kå:kẹ 'cọ:prəncẹ se ja u̯'ži̯e:n'u! ● poud., za ženske **biti grda ko coprnica** *biti zelo grda*: tista 'bå:ba ja pa 'ga:rda kə 'cọ:prənca ▌ [=] k 1 CUNDRA [L] +

coprnija ▶ cọpər'nija -a ž ⟨rod. mn. -'ni⟩ *čarovnija |čarovno dejanje|*: ti̯sta 'bå:ba ja z'na:łła cọpr̩'nija 'de:łat ▪ 'kå: za ne cọpr̩'nija sə pa 'dẹ: 'tọ:? ▪ pə'gl̩ė:dẹ, 'kå:ka cọpər'nija ja 'tọ:le – s 'tətẹxle 'kå:rd bọ tə p'rå:və 'na:jdu ▌ [L] +

coprnik ⇨ COPRNEK

corgelj ▶ 'cu̯o:rgəl -na m ⟨⟩ *panj |nerazsekan večji kos debla|*: nẹ 'cu̯o:rgəl 'va:ržam u 'pẹ:č, pa 'ja: ▪ 'le:skə sə za pẹ'łọ:te na 'cu̯o:rgl̩ne na're:zalẹ ▌ [L] Ø (DLS *cvergelj*)

cota ▶ 'cọ:ta -e ž ⟨⟩ **1.** nav. mn. *perilo |oblačila in predmeti za gospodinjstvo iz pralnega blaga|*: 'cọ:te ša 'ma:rm̩ 'da:t p'ra:t, 'ti jəx bəš pa u̯'bẹ:s'u ▪ št'rəg za 'cọ:te 'sušət ▪ a sẹ 'cọ:te žə s'pe:głała? **2.** *obleka, oblačilo |izdelek, ki pokriva telo|*: za 'jutər sẹ 'cọ:te naš'tė:lẹ ▪ kåkə 'cọ:tə sẹ 'ma:rəm ša 'kupẹt **3.** *krpa* **a** *|manjši kos blaga|*: 'tọ:le 'ma:rəm pa čaz 'mu̯o:krə (= 'fa:jxtnə) 'cọ:tə s'pe:głat ▪ m'le:kə čas 'cọ:tə cẹ'dijə **b** *|kos blaga za brisanje ali čiščenje|*: 'cọ:tə za p'rå:γ b'ri̯sat mẹ

pr̥'nie:sę **4.** *cunja* |*kos izrabljenega blaga*|: cę'gå:nę 'cǫ:te pə'be:rəjə **5.** nav. mn. *kosem snežink*: pəg'le:dę, 'kå:ke 'cǫ:te 'dụo: lę'tijə **6.** čustv. *neodločen, omahljiv moški*: z 'nęmə 'ni 'nęč, kə ja 'tå:ka 'cǫ:ta ● poud. **delati s** kom **ko s (staro) coto** *slabo, grdo ravnati s kom*: z 'nęmə 'de:łəjə kə s 'cǫ:tę, pa ja p'rịdn̥ • poud. **premlatiti** (: mlatiti : (pre)garbati : nabiti : stolči ipd.) koga **ko (staro) coto** *zelo pretepsti koga*: na'bịła ga ja kə 'cǫ:tə • 'təm sə me 'gå:rbalę 'kə s'tå:rə 'cǫ:tə (⊟ ⇨ premlatiti koga ko (črnega) BIKA; tako te bom premlatil, da bodo COFETNI leteli od tebe) ▌ ⊟ k 1 BEŠ; k 3a FLIKA; k 6 ⇨ CINCER [L] SSKJ

cotast ▶ 'cǫ:tast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ slabš. *cunjast, razcapan*: na s'me:š u tå:kę 'cǫ:tas'tę ụb'le:kę 'jət ▌ [L] ⊟ COTAV SSKJ ≠

▸ **cotasto** ▶ 'cǫ:tastə prisl. ⟨⟩ slabš. *cunjasto, razcapano*: na s'me:š se 'ta:k 'cǫ:tastə ụb'łå:čət ▌ ⊟ COTAVO [L] Ø (Thesaurus 1987)

cotav ▶ 'cǫ:tǫ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -tav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tǫga⟩ slabš. *cunjast, razcapan*: 'kək smə 'xȯ:d'lę 'cǫ:tǫvę! ▌ ⊟ ⇨ COTAST [L] Ø

▸ **cotavo** ▶ 'cǫ:tastə prisl. ⟨⟩ slabš. *cunjasto, razcapano*: 'cǫ:tǫvə smə b'lę ụb'le:čanę ▌ ⊟ ⇨ COTASTO [L] Ø

cotelj ▶ 'cǫ:t'l̥ -na m živ. ⟨⟩ slabš., redk. *slabo oblečen človek*: 'le:pə se ụb'le:čta, da 'na:◡pte 'tå:kę 'cǫ:t'l̥nę ụ'kǫ:lę 'xȯ:d'lę • zmer. 'ti prǫk'le:tę 'cǫ:t'l̥nę! ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987 pod *cotej* ≠)

cotika ▶ 'cǫ:t'ka -e ž ⟨⟩ manjš. **1.** *cunjica* |< *COTA* 2|: 'cǫ:t'ke za 'pužə 'må:š 'təle **2.** *krpica* **a** |< *COTA* 3a|: 'cǫ:t'kə ụ'zė:meš pa pə'čå:sə 'pucəž z 'nė: **b** |< *COTA* 3b|: 'cǫ:t'ka za š'pę:gle b'rịsat ▌ ⊟ FLIKICA [L] Ø

cotovje ▶ cə'tǫ:jə (tudi -a) -a s ⟨⟩ *Bo* NŠ, slabš. *obleka, oblačilo*: 'kė: sę pa s''pė:t cə'tǫ:jə pəs'tị́ła? ▌ ⊟ ⇨ OBLEKA [L] Ø

crka ▶ 'ca:rka -e ž ⟨⟩ **1.** NŠ *mrhovina* |*poginula žival*|: 'ca:rkə sə 'gụo: pəkə'på:vałę **2.** slabš. *slaboten, šibek, onemogel človek*: 'tå:ka 'ca:rka 'səm, da 'kumę 'xȯ:dęm ● poud. **biti tak ko (ena) crka** *biti zelo utrujen, onemogel*: səm betǫ'nė:rǫ, sm̥ pa 'tå:k◡:ə na 'ca:rka ▌ ⊟ k 1 ⇨ MRHOVINA [L] +

crkati ▶ 'ca:rkat -əm nd. ⟨⟩ **a** za živali *poginjati*: spəm'ła:čkę p'rå:s'cę 'rå:dę 'ca:rkəjə **b** nizk., redk., za ljudi *umirati*: 'ta:kle 'ca:rkəm ▌ ⊟ k a ⇨ CRKAVATI: k b ⇨ UMIRATI [L] +

crkavati ▶ cər'kå:vat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** za živali *poginjati*: 'kura nəm cr̥'kå:vəjə • 'za:jcę sə tis'te 'lę:te cr̥'kå:valę **b** nizk., za ljudi *umirati*: {A} 'kək s''te:? {B} 'e:, 'ta:kle pə'čå:sə cr̥'kå:vəm. **2.** nizk. *živeti v zelo slabih razmerah*: 'bəl cər'kå:va kə žị́vi ụ tis'tę pədər'tijə ▌ ⊟ k 1a CRKATI, CRKOVATI, GABATI[1], GINITI, KREPATI; k 1b ⇨ UMIRATI; k 2 CRKOVATI [L] +

crkljati ⇨ CERKLJATI

crkniti ▶ 'ca:rkən't' -knem d. ⟨'ca:rknę (in 'ca:rkən') -kən'te; 'ca:rkn'u -kənła -ə⟩ **1. a** pri živalih *poginiti*: 'kụo:za nəm ja 'ca:rkn̥ła • 'kụo:ne səm̥ 'va:t'ǫ pərš'tė:led,◡:a bę 'nęč na 'je:du – 'kumę səŋ ga na'vå:d'u, ja pa xu'dič 'ca:rkn'u **b** nizk. *umreti*: g'da:j bəš 'kę: 'ca:rkn'u, da te m 'pụo: 'rę:šana! • 'ca:rknę, 'ta:jfəl prǫk'lin's'kę! **2.** *nehati delovati, odpovedati*: akəmu'łå:tǫr ja 'ca:rkn'u • p'rå:lnę st'rǫ:j ja 'ca:rkn'u • e'le:ktr̥ka (: 'žå:rənca) ja 'ca:rkn̥ła ● ⇨ KONJ bo crknil komu • ⇨ v ŠPANOVIJI še pes crkne ▌ ⊟ k 1a ⇨ POGINITI; k 1b ⇨ UMRETI; k 2 ⇨ ITI [L] +

▸ **crknjen** ▶ 'ca:rknen -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -neŋga (in -nę-), daj. ed. m. sp. -nęn'mə⟩ **1.** *poginul, poginjen*: 'ma:rxa ja 'ca:rknena ž'vå:t **2.** čustv. *utrujen, onemogel*: 'nị́səm◡'()ụo:gła ụs'ta:t, kə sm̥ b'łą: 'ta:k 'ca:rknena ▌ ⊟ k 1 POGINJEN; k 2 ⇨ ZMATRAN [L] SSKJ

crkovati ▶ cər'kǫ:vat -'kujam nd. ⟨cər'kuj -te; cər'kǫ:vǫ -k'vå:łə -ə⟩ **1. a** za živali *poginjati*: 'le:c◡()ə z'łə cr̥k'vå:le s'vęne **b** nizk., za ljudi *umirati* **2.** nizk. *živeti v zelo slabih razmerah*: bəš 'vid'ǫ, 'kəg bəte cr̥k'vå:lę ụ 'va:js'kę **3.** *nehavati delovati, odpovedovati*: 'a:ụtǫ mę cr̥'kuja • ẹ'le:ktr̥ka 'zå:d'ne 'ca:jtę cər'kuja ▌ ⊟ k 1a, 2 ⇨ CRKAVATI; k 1b ⇨ UMIRATI [L] +

crkoven ▶ cər'kǫ:n -a -ə prid. ⟨⟩ ● ⇨ biti bogi ko crkovna MIŠ ▌ [L] Ø

cu ▶ 'cu prisl. ⟨⟩ ● ⇨ dati komu kaj za cu (⇨ DATI[1]) • ⇨ DOBITI kaj za cu ▌ [L] Ø

cuca ▶ 'cuca -e ž ⟨⟩ redk. *duda, cucelj*: a bę 'cucə? 'dę:te 'pȯ:bə 'cucə! ▌ ⊟ ⇨ DUDA [L] Plet. ≠

cucek ▶ 'cucęk -c'ka m ⟨⟩ **1.** *ledena sveča*: 'kå:kę 'cuc'kę sə ục◡()t'rė:x 'viselę! **2.** redk. *duda, cucelj*: 'cucęk ja pra'vė:lkę, pa 'nǫ:ča 'pęt ▌ ⊟ k 1 ⇨ SVEČA; k 2 ⇨ DUDA [L] + ≠

cucelj ▸ 'cucęl -na (in -c'l̥(-)) m ⟨⟩ **1.** *ledena sveča*: ud 'a:ṵtə tę 'cuc'l̥nę vę'sijə **2.** *dulec (pri lijaku)*: 'cuc'l̥ ut‿()'rå:kterja 'då:š u f'łå:šə **3.** redk. *duda, cucelj*: 'pȯ:b žə pə 'cuc'l̥nə m'le:kə 'pija ▌ [=] k 1 ⇨ SVEČA; k 3 ⇨ DUDA [L] +

cucu ▸ 'cu'cu medm. ⟨⟩ *Kr* zastar., kot klic čarovnici *izraža opozorilo*: 'cundra, 'cu'cu

cufast ¢ 'cufast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *ki se (rad) cefra*: b'łaːgə ja 'cufastə ▪ 'kȯ:ža sə b'le: 'cufas'te, 'pṵo: smə jəx pa ṵbraz'vå:lę ▌ [L] Ø

cufati ▸ 'cufat -əm nd. ⟨⟩ *trgati, cefrati*: na s'mę:ž b'łaːga 'cufat! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **cufati se** ▸ 'cufat se -əm se nd. ⟨⟩ čustv. **1.** *trgati se, cefrati se*: b'łaːgə se 'cufa ▪ 'kikle se mę 'cufa **2.** čustv. *ruvati se |dajati udarce drug drugemu|*: 'nie:xeta se 'cufat **3.** čustv. c. se za koga/kaj *zelo si prizadevati pridobiti koga, prizadevati si za kaj, potegovati se za kaj*: d'vå: sta se 'cufałа 'za:nę, 'pṵo: jə ja pa te t'rė:kę 'dṵo:b'u ▪ za 'šixt se ja 'cufo ▌ [=] k 1 CVETETI; k 2 ⇨ TEPSTI SE; k 3 VLEČI SE [L] Ø

cufriden ▸ cuf'ridn̩ -- -- povdk. ⟨⟩ star. *zadovóljen |ki ima pozitiven, odobravajoč do koga/česa|*: 'na:jp'rę: ja b'łaː 'jəzna, 'pṵo: sm̩ jə pa 'bəl rəz'łȯ:žła, ja pa 'žə b'łaː cuf'ridn̩ ▪ a sę z ub'lę:kę cuf'ridn̩? ▌ [=] ⇨ ZADOVOLJEN [L] Ø (Thesaurus 1987 *cefriden*)

cug ▸ 'cuk -ga m ⟨⟩ *vlak |vozilo|*: ta'dṵo:l smə š'lę 'pę:ška, na'za:j smə se pa s 'cugə pr̩pę'lå:lę ● redk. **vleči** kaj **po cugu** *vleči z natego*: 'tọ:kəc pə 'cugə 'vən s‿()ọ:da ṵ'lę:čam ([=] ⇨ vleči kaj po ŠLAVFU) ▌ [=] VLAK [L] Ø (Thesaurus 1987)

cugati ▸ cugat -əm d.+nd. ⟨⟩ *odtegniti, odtegovati |zmanjšati, zmanjševati izplačilo za določen znesek|*: 'kȯ:k sə tę pa 'tət' 'me:sn̩c‿':ugalę? ▪ 'pė:ctọ 'dinęrjọ mę ṵc‿':ọ:lęngę 'cugəjə za krę'dit ▌ [=] k d. ODCUGATI, TRGATI; k nd. ODTRGOVATI, TRGATI [L] Ø

cugelj ▸ 'cugəl -na m ⟨⟩ *Bo posušena buča s cucljem za jemanje vzorca pijače iz soda*: s 'cugl̥nə sə 'tọ:kəc s‿()ọ:da 'vən u'lę:klę ▌ [L] Ø (DLS *cugelj* ≠)

cugrunt ▸ cəg'runt (tudi cu-) prisl. ⟨⟩ ● ⇨ ITI cugrunt ▌ [L] Ø

cugžaga ▸ 'cug'žå:ga -e ž ⟨⟩ star. *dvoročna žaga* ▌ [=] ⇨ ŽAGA [L] Ø

cukati ▸ 'cukat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** *sunkoma potegovati*: 'nie:xę 'cukaʒ‿()a št'rək ▪ brezos. kə me b'rę:da st'riža, me 'cuka, kə 'må: pras'łaːbə nab'rušane š'kå:rja pa ma'šinə 'tut' **b** *ne teči gladko, zaustavljati se v teku*: 'a:ṵtọ ja s"pė:ʒ‿'()a:čọ 'cukat **2.** brezos. cuka koga *kolca se komu*: 'cuka 'me: ▪ ut'rṵo:ka 'cuka za'tọ:, kə ga 'zė:be ▪ šalj., ob kolcanju 'kė:ra 'kę: 'mis'lę na 'məne, da me 'ta:k 'cuka? ▪ šalj., ob omenjanju koga, ki ni prisoten: 'dę:le ga (= tudi se mə) pa 'cuka pə (= za) 'tie:bę ▪ a te ja 'kę: 'cukałə, kə smə ṵt‿'()i̯e:be gva'rilę? **3.** čustv. c. kaj *piti (alkoholne pijače)*: 'dę: pa pə'čå:sə 'cukəta tis'tę š'n'ọ:ps ● čustv. **cukati ga** *piti (alkoholne pijače)*: 'rå:da ga 'cuka, pa 'ka: 'bəl š'n'ọ:ps ▪ 'fa:jn ga 'cuka ([=] ⇨ PITI ga) ▌ [=] k 3 ⇨ PITI [K] k 1a **X** 2: šalj. {A} a 'vę:ž, za'kå: te 'cuka? {B} !? {A} za'tọ:, kə te ṵ'lę:čt (= pə'tė:gn̩'t') na 'mȯ:ra. [L] +

cuker ▸ 'cukər -kra m ⟨⟩ **1.** NŠ *sladkor*: pr̩'nie:sę nə 'ki̯łə 'cukra s šta'cune ▪ na'vå:dn̩ (= 'be:ṵ : r'ja:ṵ) 'cukər ▪ u 'cukər za čę'bę:le sə 'ka: pə 'va:js'kę 'žå:gọnə 'mę:šalę, da ga 'lędę 'ni̯sə 'mṵo:glę 'ja:st ▪ s 'cukrə pət'rọ:sęt (= pə'sət) (*posladkati*; [=] POCUKRATI) ▪ pražgå:n 'cukər ▪ šalj. {A} a 'vę:ž, g'dọ: ja ṵ'tṵo:n'u? {B} –? {A} 'cukr̩ u kə'fijə. **2. a** NŠ *bonboni*: a 'må:š 'kę: 'cukra? **b** *bonbon*: t'rijə s"te:, 'ja:s 'må:m pa 'kumę 'pė:c‿()ukrọ ● čustv., za ljudi **biti iz cukra (naret)** *biti občutljiv na dež, na mokroto*: 'di̯e:š mę 'nęč na 'mȯ:ra, 'sę: 'ni̯sm̩ s 'cukra ▪ {A} 'čuvę, da se na z'mȯ:čəš! {B} a 'miž, da sn̩ s 'cukra (na'rė:t)? ● čustv. **še enega cukra ne prinesti** (= dati ipd.) *čisto nič ne prinesti*: ša nęga 'cukra mə ŋ'kȯ:l 'ni pr̩'nė:su, pa mę ja 'bȯ:tr̩ ▌ [L] +

cukerfabrika ▸ 'cukərfab'ri̯ka -'rike ž ⟨⟩ *tovarna sladkorja*: u "'ọ:rmọžə sə 'cukr̩fab'ri̯kə nar'dilę – bọ pa 'cukr̩ sę'gurnə d'rå:žę ▌ [L] Ø

cukerpeker ▸ 'cukər'pę:ker -kęrja m živ. ⟨⟩ zastar. *slaščičar*: 'vi 'må:te pa 'cukər'pę:kęrja 'dṵo:mę ▌ [=] ⇨ SLAŠČIČAR [L] Ø (Planina 1978)

cukniti ▸ 'cukən't' -knem d. ⟨'cuknę (in -kən') -kən'te; 'cukn'u 'cukənłа -ə⟩ **1. a** *sunkoma potegniti*: za š'på:gə 'cukən' ▪ t'ra:ktọr ja 'cukn'u pa ṵ'gå:s'nu **b** *zaustaviti se v teku*: sma se pę'lå:ła, ja pa 'a:ṵtọ na ṵ'sęm 'lę:pęm 'cukn'u **2.** brezos. cukne koga *kolcne se komu*: 'cukn̩łə me ja **3.** čustv. c. kaj *popiti (malo*

alkoholne pijače): 'cukne̯ n'må:łə 'kọ:-njaka, tę bọ 'ka: 'lė:žə ● čustv. **cukniti ga** *popiti (malo alkoholne pijače)*: 'a:, 'təd' ga pa 'ra:t 'cukne (⊟ ⇨ POPITI ga) ▌ ⊟ k 3 ⇨ POPITI [L] +

cukorgen ▸ cu'kọ:rgen -- -- (in -gẹn) povdk. ⟨⟩ *Kr* šalj., posam. *mrtev* |*ki je umrl*|: kə bəš 'ti tə 'rẹ:č na'pi̯sọ, m̩ pa 'ja:z žə cu'kọ:rgen ▌ ⊟ ⇨ MRTEV [L] Ø

cukrati ▸ 'cukrat -əm nd. ⟨⟩ *sladkati*: 'čå:ja 'ni t're:ba 'cukrat • km̩'pọ:c‿()m̩ s cəkr̩-'li̯nə 'cukrała ▌ ⊟ ⇨ SLADKATI [L] +

cukrček ▸ 'cukərčək -čka m, tudi živ. ⟨⟩ manjš., čustv. *bonbonček* |< CUKER 2|: a bę 'cukr̩čka 'ra:d‿':ụo:b'u? • 'så:mə t'ri 'cukr̩čke 'ži̯x u'zė:meš ▌ [L] +

cukrov ▸ 'cukrọ [-va -ə ([*Bo* tudi -rav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rọga⟩ ● ⇨ cukrova VODA ▌ [L] +

cukrovec ▸ 'cukrọc -a m živ. ⟨⟩ *sladkorni bolnik*: a 'tọ:le 'ži̯xər 'cukrọcẹ 'jẹ:jə? • čəka'łå:da za 'cukrọce ▌ [L] Ø

cukrovka ▸ 'cukrọka -e ž ⟨⟩ NŠ *sladkorna bolezen*: 'cukrọkə 'må:m • k'da:j s'te pa də'bilę 'cukrọkə? ▌ ⊟ SLADKORNA, sladkorna BOLEZEN [L] SSKJ, SP 1962

cukrovski ▸ 'cukrọs'kę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ *diabetičen* |< CUKROVEC|: 'cukrọ:s'kę k'rəx (: 'pudẹŋk) • 'cukrọskə 'jəs'tę ▌ [L] SSKJ

cula ▸ 'cuła -le ž ⟨⟩ *cula*: te d'ruge 'cọ:te sm̩ pa u̯ 'cułə na'pu̯o:kała ● čustv. **napokati** (= vzeti ipd.) **culo** *morati oditi*: čə 'na:‿bəš p'ridna, bəš pa na'pu̯o:kała 'cułə pa a'dijọ ▌ [L] +

culog ▸ 'cułọk -ga m ⟨⟩ les. *kos lesa za podlaganje*: 'cułọg 'dẹ: 'təle u̯c'pọ:t ▌ ⊟ ČAČKA [L] Ø

cuncati ▸ 'cuncat -əm nd. ⟨⟩ c. kaj *zlivati (majhno količino tekočine)*: 'ka: nap'rẹ: 'cunca ti̯stə 'rẹ:č, tis'tę cəkr̩'li̯n u 'ča:j ▌ [L] Plet.

cuncniti ▸ 'cuncẹn't' (in -c'n̩'(-) [>) -c'nem (in 'cun'-) d. ⟨'cunc'nę (in ['cuncẹn') -cẹn'te (in 'cun'-); 'cunc'n'u (in 'cun'-) -cənła -ə⟩ c. kaj *zliti (majhno količino tekočine)*: 'kumę nə'mičkənə cəkr̩'li̯na ja 'cun'c'n'u‿u̯ kə'fija • 'cuncnę ša 'va:-de γ 'gi̯psə ▌ [L] Ø

cundra ▸ 'cundra -a ž ⟨⟩ *Kr* zastar., kot klicna oblika *čarovnica* |*ženska, ki čara*|: 'cundra, 'cu 'cu ▌ [L] SSKJ, Plet. ≠

cunja ipd. ⇨ COTA ipd.

cura ▸ 'cura -a ž ⟨⟩ sleng. *moški spolni ud*: 'pė:r 'pija pa 'kọ:šarkə š'pile, 'pu̯o: mə pa 'cura stə'i ● poud. **biti pijan ko cura** *biti zelo pijan*: pẹ'jå:nə ja b'łə kə 'cura, pa 'ni 'så:mə z'na:łə da'mọ: (⊟ ⇨ biti pijan ko KRAVA) ▌ ⊟ ⇨ LULEK [L] Plet.

curek ▸ 'curk -a m ⟨⟩ *curek* |*ozek tok tekočine*|: • pəd 'mu̯o:čnẹmə 'curkə ('va:-de) s"pi̯e:rə sa'łå:tə ● za tekočine **teči** [**s curkom** ([= v curku) *zelo, močno teči*: k'ri mə ja s (= u̯) 'curkə 'ti̯e:kła ▌ [L] +

curik ▸ cu'ri̯k prisl. ⟨⟩ **1.** star. *zadenjsko*: cu'rik 'jədę • cu'ri̯k sm̩ se za'pi̯e:lọ **2.** v medmetni rabi **a** klic konju *(stopaj, stopi) zadenjsko!*: cu'ri̯k! **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko*: 'nə, 'a:ti, cu'ri̯k! ▌ ⊟ k 1 ⇨ ZADENJSKO k 2 CAVFATI, CURIKATI, CURUK, CURUKATI, POCAVFATI [L] Ø (DLS; Videčnik 1988: 14)

curikati ▸ cu'ri̯kat -əm nd. ⟨cu'rikę itd.⟩ **1.** *peljati, voziti zadenjsko*: də 'uŋgale 'gọ:lfa cu'rikę **2.** v medmetni rabi curikaj **a** klic konju *(stopaj, stopi) zadenjsko!*: cu'rikę! **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko*: cu'rikę, da m 'tẹ:pẹx 'vən‿':i̯e:sła ▌ ⊟ k 1 CAVFATI, CURUKATI; k 2 ⇨ CURIK [L] Ø

curiti ▸ 'curət 3. os. ed. -ə nd. ⟨–; 'curu -rła -ə⟩ redk. *curljati, cureti*: š'vi̯c mę 'curə pə 'xa:rptə • s pə'sọ:dve ja s'ta:rt 'curła • brezos. pə 'či̯e:łə mę ja 'curłə ▌ ⊟ ⇨ CURLJATI [K] ⇨ CURLJATI [L] SSKJ, Plet.

curljati ▸ – 3. os. ed. cər'lå: nd. ⟨–; – cər-'lå:ła -ə⟩ *curljati, cureti*: 'va:da cər-'lå: pə 'zi̯də • brezos. pr̩ 'gumę 'vən cr̩'lå: ▌ ⊟ ⇨ CURITI [K] *Govorijo se le oblike za 3. os. ed., za preostale pa govorec uporabi oblike glagola* CURITI. [L] +

curuk ▸ cu'ruk medm. ⟨⟩ redk. **a** klic konju *(stopaj, stopi) zadenjsko!* **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko* ▌ ⊟ ⇨ CURIK [L] Ø

curukati ▸ cu'rukat -əm nd. ⟨⟩ redk. **1.** *peljati, voziti zadenjsko* **2.** v medmetni rabi **a** klic konju *(stopaj, stopi) zadenjsko!*: cu'rukę! **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko* ▌ ⊟ k 1 ⇨ CURIKATI; k 2 ⇨ CURIK [L] Ø

cuzati ▸ 'cuzat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** *sesati, srkati*: 'nå:ša "rẹ'nå:ta ja 'pa:u̯c‿':uzała, kə ja b'łə: 'mičkəna • otr., redk. a s"pė:c‿'()ọ:ka 'cuzəš (*piješ*)? **b** čustv. *piti (alkoholne pijače)*: 'ọ:, 'un' pa 'na:j-'ra:jšə pa 'ta:u̯žənt'ró:ža 'cuza **2.** čustv., redk. *lizati*: a 'lizękə 'cuzəš? ● čustv. **cuzati ga** *piti (alkoholne pijače)*: 'xa:nz ga 'fa:jn 'cuza (⊟ ⇨ PITI ga) ▌ ⊟ k 1a ⇨ ZIZATI; k 1b ⇨ PITI; k 2 ⇨ LIZATI

[L] +

cvaj ▸ c'va:j ⟨⟩ ● ⇨ AJNS cvaj ▌ [L] Ø

cvajerica ▸ c'vå:jarca -e ž ⟨⟩ NŠ, nekdaj *ostra bela moka, dvojna nularica* ▌ [L] Ø

cvajšpaniger ▸ c'va:jš'på:nęger -gęrja (in -ni-) m ⟨⟩ *dvovprežnik* |*voz*| ▌ [L] Ø

cvajšrit ▸ c'va:jš'rịt -a m ⟨⟩ NŠ *dvokoračna polka*: c'va:jš'rịc‿()ə p'lė:salę ▌ [L] Ø

cvajtakter ▸ c'va:j'tå:kter -tęrja m živ. ⟨⟩ *avtomobil z dvotaktnim motorjem*: 'va:rd'burk ja c'va:j'å:kter ▌ [L] Ø

cveder ▸ c'vė:dər -dra m ⟨⟩ *sveder* |*orodje*|: š'pičasc‿()'vė:dər ▪ c'vė:dər za be-'tọ:n (: 'le:s) ▪ s c'vė:drə ma za'va:rtała, 'pu̯o: pa səš'te:mała ▌ [L] Ø (Thesaurus 1987)

cvek ▸ c'vi̯e:k -a m ⟨⟩ **1.** *lesen klin* |*ki se v kaj zabije*|: t'rå:mę sə s c'vi̯e:km̩ z'bitę ▪ 'ru̯o:ka ja s c'vi̯e:kə pr̥'bi̯ta **2.** *klin* |*na lestvi*|: c'vi̯e:k pr̥ 'le:stucę (: 'lȯ:jtrə) ja z'łȯ:mlen **3.** *lesen žebljiček*: pətp'łå:te pr̥ 'punčkex sə s c'vi̯e:kəm pr̥'bilę **4.** žarg. šol. *negativna ocena*: pr̥ aŋg'le:ščinę 'må: c'vi̯e:k ▪ 'du̯o:ns‿()m̩ pa t'ri c'vi̯e:ke 'få:sọ – kə smə 'mė:lę 'kumę 'pė:t 'ur ▪ 'šọ:lskə ja c'vi̯e:k 'pi̯sọ ▌ [=] k 4 ⇨ ENKA [L] +

cvelfati ▸ c'vę:lfat -əm nd. ⟨⟩ čustv. c. kaj *piti (alkoholne pijače)*: pə'čå:sə ja c'vę:lfała 'tọ:kəc – sə jə pa 'jətra rəs'på:d'le ● čustv. **cvelfati ga** "'ę:di ga 'ka: 'fa:jn c'vę:lfa ([=] ⇨ PITI ga) ● čustv., redk. **cvelfati jo** *teči, bežati*: 'ka: 'si̯e:m pa 'ta:j səm jə c'vę:lfọ ([=] ⇨ LETETI, BEŽATI) ▌ [=] ⇨ PITI [L] Ø

cvenga ▸ c've:ŋga (in c'vę:-) c'vę:ŋge ž ⟨⟩ les. *(mizarska) svora*: s c'vę:ŋgę s'tis'nę ta d'vå: kə'må:da ▪ c've:ŋgə pr̥š'ra:u̯fę ▪ pren. k se u̯'žė:nęš, te pa 'bå:ba u̯ c've:ŋgə də'bi, te pa s'ti̯skad 'za:čne – u̯'så:g 'dė:n za n' gę'vi̯nt ▌ [L] Plet. ≠

cvengati ▸ c've:ŋgat -əm (in c'vę:-) nd. ⟨⟩ les. *stiskati, privijati z (mizarsko) svoro* ▌ [L] Ø

cvet ▸ c've:t -a (in c'vę:-) m ⟨im. mn. c'vę:-tę⟩ *cvet* **1.** |*del rastline*|: 'kå:k 'le:p c've:t 'må: ta 'rȯ:ža! ▪ 'tå:ke 'vė:lke c'vę:te 'må: kri̯zan'te:ma ▪ 'ča:j z 'lipọ-ga c've:ta (*iz lipovega cvetja*) ▪ č'rę:-šne g'rė: u̯ c've:t (*bo cvetela*) ▪ sa'łå:ta g'rė: u̯ c've:t (*poganja steblo s cveti*) ▪ krəm'pė:r ja u̯ c've:tə (*cveti*) ▪ 'kək ja 'le:pə – u̯'sə ja u̯ c've:tə (*vse je v cvetju, vse bujno cveti*) **2.** NŠ *etanol, ki priteče pri žganjekuhi na začetku drugega kuhanja*: u c've:tə ja 'vi̯e:č aŋkọ'xọ:ła kəkr̥ dr̥'ga:č ▌ [L] +

cvetača ▸ cve'tå:ča -a (in cvę-) ž ⟨⟩ *cvetača* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cvetek ▸ c'vę:tęk -t'ka m ⟨⟩ manjš. *cvetek*: 'lę:, 'kå:ke 'čė:d'ne c'vę:t'ke 'må:jə ta 'rȯ:žəke ▌ [L] +

cveten ▸ c'vi̯e:tn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ ● ⇨ cvetna NEDELJA ● ⇨ cvetni KEDEN ▌ [L] +

cveteti ▸ c'vi̯e:tet [cvę'ti̯m ([in cve- [>) nd. ⟨c'vi̯e:tę (in c'vi̯e:t') c'vi̯e:t:e; c'vi̯e:-t'ọ [cvę'tė:ła -ə⟩ **1.** *cveteti* |*imeti cvet, cvete*|: 'bəzgə cvę'ti **2.** čustv. *imeti zdrav videz*: 'kək ja "'å:na 'fe:st – 'ka: cvę'ti **3.** čustv., redk. *trgati se, cefrati se*: x'łå:čn̩ca tę cvę'ti **4.** čustv., redk. *groziti* |*biti na tem, da nastopi*|: š'tė:r g'rå:ja sm̩ 'jəm'ọ up t'rė:kę kọŋfę'rę:n'-cę, ta 'pė:ta mę ja pa cvę'tė:ła ▌ k 3 ⇨ CUFATI SE [L] +

▸ **cvetoče** ▸ cve'tọ:čə -čəga in -ǯga (in cvę-) s ⟨⟩ NŠ *kar cveti*: 'nęč cve'tọ:ǯga 'ni b'łə na b'ri̯tafə – 'ta:k mę ja b'łə 'xədə ▌ [L] Ø

cvetje ▸ c'vę:t'jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ, redk. *cvetje* |*rože, cvetlice*|: 'kå:kə 'le:pə c'vę:t'jə sə pr̥'ni̯e:s'lę! ▌ ⇨ CVET [=] ⇨ ROŽA [L] +

cvetlica ⇨ ROŽA

cvetličarna ▸ cvęt'lę'čå:rna -e (in -li-) ž ⟨⟩ *cvetličarna*: u̯ cvęt'lę'čå:rnę u̯ "mə-'zė:rjə smə na'rọ:čalę k'rė:n'c'l̩ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cvetnik ▸ c'vę:t'nęk -a (in -ni̯-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *cvetnik* |*krompir*|: a s'te 'vi 'kę: c'vę:t'nęka u̯sa'dilę? ▌ [L] SSKJ (SP 1962, Plet. ≠)

cvetožer ▸ c've:tọ'žę:r -a (in c'vę:-) m živ. ⟨⟩ *cvetožer* |*žuželka*|: bọ 'di̯e:š pa bọ c'vę:tọ'že:r 'pa:ršu pa bọ u̯'sə pə'ža:ru ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cviba ▸ c'vi̯ba c'vibe ž ⟨⟩ ● za nit, vrvico ipd. **dve cvibi** (: tri : štiri cvibe) *dvojna nit, vrvica*: 'ki̯ta pr̥ 'ga:jžlę ja b'łə: u̯ t'ri c'vibe na'rė:ta š'kå:tłə səm za'vė:zọ s š'på:gę u t'ri c'vibe ● za papir, blago ipd. **dve cvibi** (: tri : štiri cvibe) *dve plasti*: d'vę: c'vibę pa'pė:rja u̯'zi̯e:m' ▪ na'rė:dę pa'pė:r u d'vę: c'vibę ▪ š'tė:r c'vibe 'pọ:lvę'ni̯łə sm̩ 'da:u̯ uc'pọ:t ▪ 'fa:cọ bę sę 'ka: u̯ nə c'vi̯bə 'da:łə pa za'vė:zała ▌ [L] SSKJ, Plet. ≠

cvibak ▸ c'vi̯bək -a m ⟨⟩ star., redk. *prepečenec*: tis'tę c'vi̯bək smə 'jəd'lę ▌ [=] ⇨ PREPEČENEC [L] Ø (DLS)

cviček ▸ c'vičək -čka m, tudi živ. ⟨⟩ **a** NŠ *cviček* |*kiselkasto vino*|: c'vička pr̥-

'nie:s' • c'vička 'må:m ša 'na:'ra:jšə **b** *steklenica tega vina*: t'ri c'vičke 'kupę ▌ [L] +

cvičkati ▶ c'vičkat -əm nd. ⟨⟩ ● čustv. **cvičkati ga 1.** *piti (alkoholne pijače)*: 'təd' ga 'pa: c'vička! ([=] ⇨ PITI ga) **2.** *počenjati neumnosti, lahkomiselnosti*: "'ma:rjan ga 'fa:jn c'vička ([=] ⇨ LOMITI ga) • čustv. **cvičkati ga** komu *s počenjanjem neumnosti, lahkomiselnosti povzročati komu težave, skrbi*: te 'må:lę ja nab'rit – 'a: ga jəmę ša bọ c'vičkọ! ([=] ⇨ LOMITI ga) ▌ [L] Plet. ≠

cvikati ▶ c'vikat -əm nd. ⟨c'vikę itd.⟩ **1.** c. kaj *ščipati kaj |s kako ostro pripravo krajšati, odstranjevati|*: g'rė:m b'ra:jdə c'vikat • š'kå:rja 'nucəm za c'vė:rn̩ c'vikat **2.** čustv., nov. c. (pred kom/čim) *bati se (koga/česa) |čutiti (spoštljiv) strah|*: 'ta:k c'vikəm prad 'ma:mę • prat 'pəsə pa ŋ'ka:r na c'vikę ▌ [=] k 1 ⇨ ŠČIPATI; k 2 ⇨ BATI SE [L] SSKJ, Plet. ≠

cvikcange ▶ c'vik'så:ŋge -'så:ŋk ž mn. ⟨⟩ *klešče ščipalke, ščipalne klešče* ▌ [L] Ø

cvikelj ▶ c'vikəl -na m ⟨⟩ obl. *všitek |klinasto zašita guba pri oblačilu|* ▌ [L] Ø

cviker ▶ c'viker -kęrja m živ. ⟨⟩ sleng. *boječ se človek*: 'tie:be pa 'na:‿mə u̯'zė:lę z'ra:u̯nə, kə sę c'viker • a sę na 'upəš s'ku̯o:čət? c'viker! ▌ [L] Ø

cvikerji ▶ c'vikęrjə -ọ ‖ -u m mn. ⟨⟩ šalj., star. *očala*: a sę 'kę: 'mu̯o:ja c'vikęrja 'vidła? ▌ [=] ⇨ ŠPEGLI [L] Ø (SSKJ *cviker*)

cvikniti ▶ c'vikən't' -knem d. ⟨c'viknę (in -kən') -kən'te; c'vikn'u c'vikənła -ə⟩ nov. *zbati se*: a sę 'kę: c'vikn'u, kə sə 'på:rkln̩ę 'pa:ršlę? ▌ [=] ⇨ SESTRAŠITI SE [L] Ø

cvilh ▶ c'vilx -a m ⟨⟩ NŠ *cvilh |tkanina|*: x'łå:ča s c'vilxa (*cvilhaste hlače*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cvilhast ▶ c'vilxast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *cvilhast*: c'vilxas'te x'łå:ča ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cviliti ▶ c'vilęt (nov. -lt) -ęm nd. ⟨c'vilę (in c'vil) -lte; c'vilu -łła -ə⟩ *cviliti* **a** *|oglašati se z visokim glasom|*: za'kå: pa 'pəs 'ta:k c'vilę? • 'sa:rn̩ca ja 'ta:k c'vilła – 'jo:kała se 'ja: • ut'ru̯o:cę c'viljə **b** *|dajati cviljenju podobne glasove|*: 'da:rve u̯ špọr'xe:rtə sə c'vil:e • p'rę:mze (: u̯'rå:te) c'viljə ▌ [L] +

cvinter ▶ c'vin'ter -tęrja m živ. ⟨⟩ *žival, ki ji eno uho stoji pokonci, drugo pa ne*: 'na:š "'runọ ja c'vin'ter ▌ [L] Ø

cviren ▶ c'vė:rən -rna m ⟨⟩ *sukanec*: c'vė:rən mę u̯ š'vå:ŋkə u̯'die:n' • 'ča:rn̩ c'vė:rn̩ ● redk., za tekočine **teči po cvirnu** *teči z zelo tenkim curkom*: 'tọ:k 'ma:rš 'kurd,‿()a š'n'ọ:ps pə c'vė:rnə 'tie:ča ▌ [L] +

cvirnaten ▶ c'vė:rnatn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *sukančast*: 'pa:rt ja c'vė:rnatn̩, 'nie: s p'rę:jce • a čə 'ti c'vė:rnatnə 'nęt u'ta:rgəš, sę g'lė:dę 'gu̯o:r! ▌ [L] Ø (SSKJ, Plet. *cvirnat*)

cvirnati ▶ c'vė:rnat -əm nd. ⟨⟩ ● čustv. **cvirnati jo** *teči, bežati*: 'kọ:m jə pa c'vė:rnəš? ▌ [=] ⇨ BEŽATI, LETETI [L] SSKJ, SP 1962

C-vitamin ▶ 'cę:vęta'min -a (in -vi-) m ⟨im. mn. -'minę⟩ *C-vitamin* **a** NŠ *|vitamin|*: 'cę:vęta'min pə'må:ga, čə sę prax'ła:jan **b** *|tableta|*: 'du̯o:ns‿()ę žə d'vå: 'cę:vita'min̩a u̯'zė:u̯ ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (*C vitamin*)

C-vitaminski ▶ 'cę:vęta'min's'kę -'min̩ska -ə (in -vi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'min's'kęga⟩ *C-vitaminski*: 'cę:vita'min's'ke tab'lę:te ▌ [L] SSKJ, SP 1962

cvora ▶ c'vọ:ra -a ž ⟨⟩ star. *sora |močnejši drog, ki povezuje sprednji in zadnji del voza|* ▌ [=] ⇨ SVORA [L] Ø

cvrč ▶ c'va:rč -a m ⟨⟩ *Kr* NŠ *cvrtje |jed|*: na c'va:rč pę'čie:nə 'ja:jcę ▌ ⇨ AJERŠPAJZ [=] CVRČA [L] Ø

cvrča ▶ c'va:rča -a ž ⟨⟩ *Bo* NŠ *cvrtje |jed|* ▌ [=] ⇨ CVRČ [L] Plet. [Plet.: »cvŕča, *f.* [...] 2) ocvrta jajca, *Meg.*, *Jarn.*, *Celovška ok.*, *Savinska dol.*«]

cvrčati ipd. ⇨ CVRČETI ipd.

cvrčeti ▶ c'va:rčat 3. os. ed. cvər'či nd. ⟨–; c'va:rčọ cvər'čė:ła -ə in c'va:rčała -ə⟩ *cvrčati |dajati cvrčanju podobne glasove|*: 'vəlę cvər'či u̯ 'rå:ŋglę • 'da:rve cvər'čijə, kə sə 'mu̯o:kra • brezos. u 'pi̯skrə ja cvər'čė:łə ▌ [L] Ø (+ *cvrčati*)

cvreti ⇨ PEČI, PREPUŠČATI

cvrtje ⇨ AJERŠPAJZ, CVRČ

Č

č ▶ 'čə -ja tudi -- m ⟨⟩ č |*soglasnik; črka*|: zrọn 'čəja na'pišə 'mə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

Čačak ▶ "'ča:čak -čka m ⟨⟩ ● polcit., nizk. **vozi** (: vozite : vozita) **za Čačak** *izraža ukaz za takojšnji odhod*: 'na:‿m te 'vi̯e:č pəs'łu:šọ – 'vọ:zi za "'ča:čak! (⊟ ⇨ MARŠ) ▌ [L] Ø

čačka[1] ▶ 'čå:čka -e ž ⟨⟩ **1.** nav. mn. *odpadni kos lesa kockaste ali kvadraste oblike*: 'čå:čke sm̩ z as'få:ltə 'li̯mọ, 'pu̯o: sə jəx pa s'ta:r 'a:te 'ma:glę u̯ 'va:də 'ni̯e:s't', k jəx 'ni̯smə s'mė:lę 'kurət **2.** les. *kos lesa za podlaganje*: 'dę: mę 'ti̯stəle 'čå:čkə ▌ ⊟ k 2 ⇨ CULOG [L] Ø

čačka[2] ▶ 'čå:čka -e (in 'ča:-) ž ⟨⟩ nav. mn., nov. *čačka* **1.** |*črta*|: g'dọ: ja pa na'ri̯sọ te 'čå:čke? **2.** slabš. |*nerazločno napisana črka*|: 'bę:jž ga s'ra:t, g'dọ: bọ 'kę: te 'čå:čke b'ra:u̯! ▌ [L] +

čaj ▶ 'ča:j 'čå:ja m ⟨⟩ *čaj* **a** NŠ |*pijača*|: 'li̯pọ 'ča:j • 'mu̯o:čən (: ne'dọ:žən : 'pust) 'ča:j • a b əš 'pė:u̯ 'ča:j? • 'una jə ja 'nọ:sła 'ča:j (= redk. 'čå:ja) 'pu̯o:l • 'čå:ja tę m s'kuxała **b** |*skodelica te pijače*|: səm žə d'vå: 'čå:ja pə'pė:u̯, 'na:‿m 'vi̯e:č **c** NŠ |*posušeni listi*|: p'ri̯e:več‿'()å:ja sę 'nət u'suła **č** |*zavitek, škatla posušenih listov*|: pr̥'ni̯e:s' d'vå: 'ši̯pkọva 'čå:ja š‿()ta'cune ▌ [L] +

čajček ▶ 'ča:jčək -čka (in 'čå:-) m ⟨⟩ manjš., čustv., redk. *čajček*: 'təle 'må:š 'ča:jčək • a bəš 'čå:jčka 'pupọ? ▌ ⊟ ⇨ ČAJEK [L] SSKJ

čajek ▶ 'čå:jək -a m ⟨⟩ manjš., čustv. *čajček*: 'čå:jəka tę bm̩ s'kuxała, pa bọ 'ka:r 'bọ:lę ▌ ⊟ ČAJČEK [L] Ø

čajen ▶ 'ča:jn̩ -jna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jnęga⟩ **1.** *čajen*: 'ča:jna ž'li̯ca (= ž'ličča) (⊟ ta mala ŽLIČKA) • 'ča:jnə pę'ci̯və • 'ča:jna sa'łå:ma (⊟ ČAJNICA) ▌ [L] +

čajnica ▶ 'ča:jənca -e ž ⟨⟩ *Kr* posam. *čajna salama* |*suha salama iz govejega in svinjskega mesa, slanine in začimb*|: 'ča:jəncə mę bəš pr̥'nė:su z "'gọ:veka ▌ ⊟ ⇨ čajna SALAMA [L] SSKJ, Plet. ≠

čak ▶ 'čå:k -te medm. ⟨2. os. dv. 'čå:kta⟩ nov. *čakaj* **1.** |*izraža zahtevo po premisleku*|: 'čå:k, 'ti u̯š 'vė:d'ọ – 'kək ja žə b'łə 'ti̯stə s "'xa:nzə, kə se mə ja pę'ci̯e:ne 'kura 'lubłə? **2.** |*izraža grožnjo*|: 'čå:g, bəš 'ti 'vid'ọ, čə 'ja:s 'ta:j p'ridem! ▌ ⊟ ⇨ ČAKAJ [L] SSKJ

čakaj ▶ 'čå:kę -te medm. ⟨2. os. dv. 'čå:keta (in -kę-)⟩ *čakaj* **1.** |*izraža zahtevo po premisleku*|: 'čå:kę, 'kọ:k sn̩ tę 'zå:d'n̩č us'ta:łə 'dọ:žna? • 'pu̯o: sə b'le: pa dę-k'lė:te – ja b'łə: "'må:ra, 'pu̯o: ja b'łə:, 'čå:kę, "'å:nuša, 'pu̯o: pa "'se:ka **2.** |*izraža grožnjo*|: 'čå:kę 'ti 'mənę (*pazi se me*)! • 'čå:kę – 'kė: 'må:m 'ja:s 'fọ:čəg, da tę k'ri spəs"ti̯m? • 'čå:kę 'čå:kę, 'ti xə'du̯o:ba! • 'le: 'čå:keta vęd'vå: 'mənę! ▌ ⇨ ČAKATI ⊟ ČAK, POČAK, POČAKAJ [L] SSKJ

čakalnica ▶ ča'ka:lęnca (nov. -lni̯ca) [-e (in -'kå:-; in -ln̩-; [nov. -lnice) ž ⟨⟩ *čakalnica*: ča'ka:ln̩ca pr̥ 'dọ:xtərjə ja b'łə: 'či̯st 'pọ:na • za 'pusta smə na pəs'tå:jə ča'kå:ln̩cə za 'a:u̯tọ'bus (*avtobusno čakalnico*) nar'dilę ▌ ⊟ ČEKALNICA [L] +

čakanje ▶ 'čå:kənę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *čakanje*: ti̯stə 'čå:kənę pr̥ 'dọ:xtərjə pa čłə'vė:ka 're:z‿:'må:rtra ▌ [L] +

čakati ▶ 'čå:kat -əm nd. ⟨⟩ *čakati* **1. a** |*biti, ostati na kakem mestu, predvsem računajoč, da kdo, kaj pride*|: u ští-'cunę sm̩ 'čå:kała • 'bå:ba ga 'du̯o:mę 'čå:ka • na k'rəx səm 'čå:kọ **b** |*živeti, računajoč, da se bo kaj zgodilo*|: na tęle'fọ:n 'čå:kəmə, da ga pr̥k'łọ:pjə **c** nav. s prislovnim določilom |*biti v posebnem čustvenem razpoloženju zaradi stvari, ki se bo zgodila*|: 'ta:k 'ti̯e:škə žə 'čå:-kəm, da p'ri̯dem da'mọ: **2.** |*ne začeti takoj s kakim delom, dejanjem*|: z 'južnę me 'ni t're:bę 'čå:kat **3. a** |*biti v prihodnosti namenjen, določen za koga*|: 'bọ:x 'så:m 'vė:čnę 'vę:, 'kå: u̯'sə naš‿()a 'čå:ka • d'rugę me 'ta:k na 'čå:ka kə s'ma:rt • 'dė:łə me 'čå:ka **b** redk. |*biti pripravljen, gotov za koga*|: 'jəs'tę te 'čå:ka ● čustv. **na to boš** ipd. **pa dolgo čakal** *to se verjetno ne bo zgodilo*: da bę tę 'bọ:tər 'kę: pr̥'nė:su – na 'tọ: ša bəš pa 'dọ:gə 'čå:kọ • ⇨ tako čakam, da bom dobil mlade (⇨ MLADI m) ▌ ⇨ ČAKAJ ⊟ k 1c OČAKOVATI [L] +

čarati ipd. ⇨ COPRATI ipd.

čarovnica ipd. ⇨ COPRNICA ipd.

čarovnik ▶ ča'rọ:u̯nęk -a (in -ni̯-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ nov., redk. *čarovnik* |*kdor z rokohitrsko spretnostjo zabava gledalce*|: a sę 'vid'ọ ča'rọ:u̯nę-ka u̯ 'cė:rkusə? ▌ ⇨ COPRNEK [L] +

čas ▶ 'ča:s (in 'čå:s) ⟨⟩ polcit. ● čustv., redk.

za čas posla *v trenutku, v hipu*: za 'ča:s 'pu̯o:sła (= 'po:sła) ja 'jəm'o̯ tiz'd' g'rå:bn̩ 'fe:rtek (⊟ ⇨ GREDOČ) ▌ ⇨ CAJT [L] Ø

časen ▸ – 'ča:sna – (nov. -stn-) prid. ⟨⟩ ● ⇨ časna REČ ▌ [L] Ø (+ *časten*)

časi ▸ 'ča:se̯ (in 'ča:s') prisl. ⟨⟩ *včasih* **1.** |*izraža manjše število ponovitev v nedoločenih časovnih presledkih*|: pə'nu̯o:č ja 'ča:se̯ 'po:kałə, 'ta:g da smə 'mis'le̯, da bdə 'na:š‿'či̯st pə'bile̯ • ti̯sta d'vå: ut'ru̯o:ka sta pa 'pa:ršła 'ča:se̯ x 'nemə **2.** |*izraža ne natančneje določen čas, v katerem se je dejanje zgodilo*|: 'pu̯o: pa g'rė:mə, p'ri̯demə pa 'təle u̯ "š'må:rtnə, če 've:š, 'ke: ja b'ła: 'ča:z' "'bå:ko̯va 'så:ga • 'ča:s' ja b'łə 'lušne̯, k ja 'de̯: • 'ri̯e:kłə se ja 'ča:se̯ pr̥ "'xo:s't'nike̯ • p're̯: 'ča:se̯ ja 'bė:u̯ s'vė:d'ga "frən'čiška p'rå:z'ni̯k ▌ ⊟ ČASIH, VČASIH [L] +

časih ▸ 'ča:se̯x prisl. ⟨⟩ redk. *včasih* **1.** |*izraža manjše število ponovitev v nedoločenih časovnih presledkih*|: 'ča:se̯x ša g'rė:m u šta'cunə **2.** |*izraža ne natančneje določen čas, v katerem se je dejanje zgodilo*|: 'ča:se̯x p're̯: smə ga 'fa:jn 'bi̯ksale̯ ▌ ⊟ ⇨ ČASI [L] +

časna ▸ 'ča:sna (nov. -stna) ⟨ -s'ne (⟨ nov. -s't'ne) ž ⟨⟩ čustv. *zagotovilo, da je rečeno res, obljuba, da bo obljubljeno storjeno*: 'ča:snə səm‿:ə 'da:u̯ – 'ma:rm̩ 'jət • 're:z bm̩ 'va:rn'u t'rå:ge, 'ča:sna! ▌ ⊟ ⇨ časna REČ [L] Ø

časopis ⇨ CAJTENGE

časopisen |časopisni papir| ⇨ CAJTENGPAPIR

čast ▸ 'ča:st -s'te̯ in čas'ti ž ⟨⟩ NŠ, redk. **1. a** *čast, dostojanstvo, ponos*: pəč‿'()å:st (*pod častjo*) mə 'ja:, da be̯ se z 'nė: u̯'ži̯e:n'u **b** *ugled, veljava*: ut'ru̯o:ce̯ mə pa 'ni̯sə u̯ 'ča:st **2.** *spoštovanje, slava*: 'mənę na 'ča:st p'ridę • iron. 'ku̯o:mə na 'ča:st ja pa 'ma:gu 'na:š 'jəʒ‿()'ra:u̯nə?! ● **imeti** koga **v časti** *spoštovati koga, ceniti koga*: 'ma:mə sə 'mė:le̯ "re:zə u̯ 'ča:s'te̯ (⊟ imeti koga v ČESTI) • **svaka** (= vsaka) ti (: mu : ji) **čast** *izraža veselje, zadovoljnost nad srečo koga*: če bo 'təť 'šo:łə na'rė:d'u, pa s'vå:ka mə 'ča:st (⊟ ⇨ BLAGOR komu) ▌ ⊟ k 1b ČEST [L] + [Tominšek 1903: 20: »N. pr. *gen.*, *dat.*, *loc.* [ed.; . . .] čàstь, častí«]

časten ipd. ⇨ ČASEN ipd.

častiti[1] ▸ 'ča:s'tęt -ęm d.+nd. ⟨'ča:s'te̯ -t:e; 'ča:s't'u -stła -ə⟩ nov. č. (koga) *plačati komu pijačo*: "'pė:tr̥ nas ja u̯'se: 'ča:-s't'u • 'po:be̯, 'ja:š‿'ča:s'tęm ▌ [L] dati za PIJAČO [L] + ≠

častiti[2] ▸ čas'tit -'ti̯m nd. ⟨–; 'ča:s'tu in čas'ti̯u čas'ti̯łа -ə, mn. čas'tile̯ (in čas'-) itd.⟩ *častiti*: 'ta:g‿:a čas'ti̯jə pa se pəs'ta:u̯lę̯jə z 'nemə ▌ [L] +

▸ **čaščen** ▸ čaš'či̯e:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *čaščen* |< *ČASTITI*[2]|: 'kək ja b'łə ti̯stə 'va:trak čaš'či̯e:nə! ▌ ⇨ ČEŠČEN [L] +

čaščenje ▸ čaš'či̯e:ne̯ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *čaščenje*: 'kå: mə ja 'ke̯: 'nucałə ti̯stə čaš'či̯e:ne̯! ▌ ⇨ ČEŠČENJE [L] +

če ▸ 'čə vez. ⟨⟩ **1. a** v pogojnih odvisnih stavkih *če* |*za izražanje pogoja, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka*| **aa** s povednim naklonom: krəm'pė:r bəmə pə'bė:ralę̯, čə bo 'tå:kə u̯'ri̯e:me • čə bəš p'ra:u̯ 'ca:jt 'pa:ršu, se pa u̯g'łå:se̯ **ab** s pogojnim naklonom: 'bė:rčafd be̯ 'du̯o:b'u, čə be̯ 'bė:u̯ 't:åk,‿()ə se g'rė: **b** čustv., redk., z oslabljenim pomenom *če* |*za izražanje skromnega mnenja, vljudnega pridržka*|: čə 'ja:s 'ke̯: 've:m, bo u̯'så:k 'ca:jt 'pa:ršu **c** redk. če ne, če ni *najbrž* |*za izražanje ugibanja, domneve*|: ta de̯'vė:ta ja b'ła: pa (na 've:m) čə 'ni̯e: "'mi̯ca • {A} a d've̯: 'lė:tę̯ ja b'ła: 'gu̯o:r? {B} na 've:m, čə 'ni̯e: (*najbrž*). • na 've:m, čə 'ni 'bė:u̯ "f'rå:n'c'l̩ 'tud' na pəg'rė:bə **č** čustv., z oslabljenim pomenom *za izražanje želje ali omiljenega ukaza*: sm̩ 'pa:ršu, čə be̯ me̯ 'ci̯zə pə'so:d'le̯ **d** čustv., v vzkliku *za izražanje stopnjevanja z dodatno trditvijo*: čə 'ti 'nise̯ z'me̯:šəna, pa 'tud' 'ne̯č 'no:čəm! **2.** v vzročnem priredju če ne *sicer* |*za izražanje* **a** *posledice, če bi se prej povedano ne uresničilo*|: 'le: pə'xite̯, čə 'ni̯e:, bəž za'mud'u **b** *podkrepitve, ukaza*|: 'mo:čə, čə 'ni̯e:, te m 'ta:k! • z'gine̯, čə 'ni̯e: . . . **3.** v časovnih odvisnikih, s povednim naklonom *če* |*za izražanje dejstva, da se dejanje nadrednega stavka ponovi, kadar koli se izpolni pogoj*|: 'fa:jn 'ja:, čə smə u̯'se̯ 'du̯o:me̯ **4.** nav. čustv., v dopustnih odvisnikih *če* |*za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči*|: na g'rė:m, pa čə se na 'bučə pəs'tå:ve̯š **5.** čustv., v vzročnih odvisnikih, navadno okrepljen *če* |*za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok za dogajanje v nadrednem*|: 'se̯: 'ne̯č na 'mo:ra, čə ja pa pę̯-'jå:n **6.** v primerjalnih odvisnikih *če* |*za izražanje primerjave ali sorazmernosti dejanja v nadrednem in odvisnem*

stavku|: čə ja u̯c'po̯:ʒ‿()ap're:tə, 'mi̯e:n' gə'ri **7.** v pripovednih odvisnikih *če* |*za izražanje, da je trditev v nadrednem stavku resnična, kolikor je resnična trditev v odvisnem*|: 'ni mę u̯'šė:č,‿()ə se k'łå:tę u̯'ko̯:lę **8.** v vprašalnih odvisnikih *če* **a** |*za uvajanje vprašanja*|: 'pa:ršu səm up'rå:šat, čə bę me 'kę: 'nucalę, za pə'må:gat **b** |*za izražanje domneve, negotovosti*|: na 've:m, čə ga pəz'nå:m ● ⇨ če bo ..., sem pa jaz PAPEŽ ▌ ⇨ ČEPRAV, ČETUDI [=] k 2 DRUGAČE [L] +

čebela ▸ čę'be:ła (in -'bę:) -'bę:le (in ča-) ž ⟨⟩ *čebela*: ča'bę:le na'bė:rəjə s'ta:rt • ča'be:ła u̯'ma:rja, 'ta:k‿()ə č'łu̯o:vek • na u̯'rå:d ga ja čę'be:ła 'pi̯knła • 'diu̯ja čę'bę:le ● poud. **biti priden** ipd. **ko čebela** *biti zelo priden, marljiv*: 'nå:šə 'di̯e:kle ja u̯ 'šo̯:lę pr̥idnə kə čę'be:ła ([=] ⇨ biti priden ko MRAVLJA) ▌ [=] BEČELA [L] + [Lekše 1888: 153: »Edino besedo „čebela" slišal sem v gen. plur. govoriti: „čebew", samo v stavku, „koliko čebew pa imaš letos?" v gornji Posavinji, kjer se tudi izgovarja *l* povsod, kakor v literaturnem dijalektu. Tudi čebel se sliši.« – Tominšek 1903: 10: »Lekše, „Dom in Svet" I 153 navaja to besedo [namreč dʔbkl̥ – P. W.] za gorenjo savinjsko dolino; beseda čebew, ki jo navaja za isto dolino, se izgovarja v našem narečju skladno z našim pravilom: *bčél.*«]

čebela ▸ *čę'beła (in ča-; in -'bę-) povdk. ii šalj. biti čebela biti pijan*: "i̯van ja 'pa:ršu čę'be:ła ▌ [=] ⇨ PIJAN [L] + ≠

čebelar ▸ čębe'łå:r -ja (in ča-; in -bę-) m živ. ⟨⟩ *čebelar*: 'ja:s‿()əm pa 'dę: pə 'nu̯o:u̯mə čabe'łå:r ▌ [L] +

čebelariti ▸ čębe'łå:rət (in -rt) -əm (in ča-; in -bę- >) nd. ⟨čębe'łå:rə (in čębe'łå:r) -rte; čębe'łå:ru -rła -ə⟩ *čebelariti*: u̯ 'pę:n'zęjə 'ja: pa pə'čå:sə čębe'łå:rə ▌ [L] +

čebelarjenje ▸ čębe'łå:rę̈nę (***Bo*** tudi -e) -e (in ča-; in -bę-) s ⟨⟩ NŠ *čebelarjenje*: a se 'va:š 'a:te 'tut' š‿čębe'lå:rę̈nę̈ u̯k'vå:rja? ▌ [L] +

čebelarski ▸ čębe'łå:rs'kę -ska -ə (in ča-; in -bę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *čebelarski*: čębe'łå:rskə d'ruštvə ja u̯ "š'må:rt'nę ● ⇨ čebelarski PRAZNIK ▌ [L] +

▸ **čebelarski** ▸ čębe'łå:rs'kę -kęga (in ča-; in -bę-) m živ. ⟨⟩ *čebelarski praznik* |*tradicionalna prireditev v Gornjem Gradu s prikazom ljudskih šeg*|: na čębe'łå:rs'kęga g'rė:ma ▌ [=] čebelarski PRAZNIK [L] Ø

čebelica ▸ čę'bę:lca -e (in ča-) ž ⟨⟩ **1.** manjš., ljubk., redk. *čebelica*: a čę'bę:lca 'le:ta, 'ə? **2.** šol. *čebelica* |*znamenje priznanja*|: t'ri čę'bę:lce ja žə 'du̯o:b'u ▌ [=] k 1 ⇨ ČEBELIKA [L] +

▸ **čebelica** ▸ čę'bę:lca -e (in ča-) povdk. ⟨⟩ šalj. *biti pijan*: 'na:š ja pa 'du̯o:ns čę'bę:lca ▌ ([=] ⇨ PIJAN) ▌ [L] + Ø

čebelika ▸ čę'bę:lę̈ka -e (in ča-) ž ⟨⟩ ljubk., manjš. *čebelica*: ča'bę:lę̈ka ja u̯'ma:rčkała ▌ [=] ČEBELICA [L] Ø

čebelnjak ▸ čęb'o̯'n'å:k -a (in ča-) m ⟨⟩ *čebelnjak*: g'da:j mə pa čęb'o̯'n'å:k nap'rę: 'de:łalę? ▌ [=] BEČELNJAK [L] +

čeber ▸ 'či̯e:bər -bra m ⟨⟩ *čeber*: lę'se:n (: p'łå:s'tičən) 'či̯e:bər • nę 'či̯e:bər 'va:de pr̥'ni̯e:sta • u 'či̯e:bər na'li 'va:de ● poud. **glavo imam ko čeber a** *v glavi čutim pritisk, bolečino*: 'du̯o:ns 'må:m g'ła:və kə 'či̯e:bər – u̯'ri̯e:me bo̯ k'r̥və **b** *imam zelo veliko skrbi*: 'jo̯:zəs, g'ła:və 'må:m 'kə 'či̯e:bər, kə ja ša 'to̯:g za u̯'ri̯xtat! ([=] ⇨ ne vem, kje se me GLAVA drži) ▌ [L] +

čebljati ▸ 'čəblet čab'lå:m nd. ⟨'čəblę -te; 'čəblo̯ čab'lå:ła -ə⟩ *čebljati*: 'ta:k ja gə'vo̯:ru pa 'čəblo̯ ▌ [L] +

čebrček ▸ 'či̯e:bərčək -čka m ⟨⟩ manjš. *čebriček*: z'li 'va:də š 'či̯e:bərčka ▌ [L] Ø (+ *čebriček*)

čebriček ⇨ ČEBRČEK

čebul ▸ 'čəbu [čə'buła ([tudi ča-) m ⟨⟩ *čebula* |*rastlina*|: 'čəbu ša 'ma:rəm na'rė:zat • a tę čə'buła 'tud'‿()å:m 'kę 'gu̯o:r? • na 'kišta čə'buła • nę 'čəbu pr̥'ni̯e:s' ▌ [=] ČEBULA [L] SSKJ, Plet.

čebula ▸ čə'buła -le (in ča-) ž ⟨⟩ nov. *čebula* |*rastlina*|: ša t're:x čə'bul 'ne:m:ə pr̥ 'xišə • 'po̯: 'kile ča'bule • d've̯: ča'bulę mę 'dę: ▌ [=] ⇨ ČEBUL [L] +

čebulček ▸ čə'bulčək -čka (in ča-) m ⟨⟩ *čebulček* |*pridelek iz čebulnega semena*| ▌ [L] +

čebulek ▸ čə'bulę̈k -a (in ča-) m ⟨⟩ manjš. *čebulica* |< *ČEBUL*|: d'vå: čə'bulę̈ka pr̥'ni̯e:sę ▌ [=] ČEBULICA, ČEBULIKA [L] Plet.

čebulica ▸ čə'bulca -e (in ča-) ž ⟨⟩ manjš., nov. *čebulica* ▌ [=] ⇨ ČEBULEK [L] +

čebulika ▸ čə'bulę̈ka -e (in ča-) ž ⟨⟩ manjš. *čebulica* ▌ [=] ⇨ ČEBULEK [L] Ø

čebuliti ▸ čə'bulęt (in -lt) -ęm (tudi ča- >) nd. ⟨–; čə'bulu -łła -ə⟩ slabš. *vsebinsko prazno, nespametno govoriti*: 'ka: čə'bulu 'ja: pa čə'bulu pa 'ni 'mo̯:gu 'ni̯e:xat • 'kå: 'kę: čə'bulęš? na'ro̯:nast pə'vė:! ▌ [=] ⇨ GOVORITI [L] Ø

čečkati ⇨ ČENČKATI

čedalje ▶ čə'dåˑ:lę prisl. ⟨⟩ nov., s primernikom *čedalje*: čə'dåˑ:lę 'bəl st'rå:x me ja grat'vå:łə ▌ [=] ⇨ ČEDELJE [L] SSKJ, SP 1962

čedelje ▶ čə'di̯e:lę (in -'di̯e:l) prisl. ⟨⟩ s primernikom *čedalje*: čə'di̯e:lę 'ra:jšə ga 'må: • čə'di̯e:lę dębę'lę: 'ja: • čə'di̯e:l 'bəl g'ru̯o:znə bo̯ s 'ti̯e:bę ▌ [=] ČEDALJE, ČEZDALJE [L] Ø

čeden ▶ 'čė:dn̩ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nęga⟩ *čeden, (precej) lep*: 'čė:dna 'že:nska ja b'łaˑ: • 'xišə 'må:ta pa 'rę:š‿'čė:dnə ● star., redk. ⌈ **čedni bodite** ([= čedna bodita) *izraža željo ob slovesu*: 'čė:dna 'bo̯:ta ([=] ⇨ fajn se imej (⇨ IMETI SE)) ▌ [=] ⇨ LEP [L] +

▸ **čedno** ▶ 'čė:dnə prisl. ⟨⟩ **1.** *lepo* |< *ČEDEN*|: 'kək 'čė:dnə se u̯b'łå:čə! • 'čė:dnə 'dė:lę z g'nå:rjə • 'nə, 'čė:dnə 'jə, 'ni̯e: p'luvat! • 'čė:dnə se 'va:zę! • 'ka: 'čė:dnə se 'bė:rtjata (= 'ri̯xtəta) • 'čė:dnə sma sę u̯'ri̯xtała 'mi̯e:sə • 'čė:dnə jəx ja 'videt u'kupę **2.** *vljudno, prijazno*: 'čė:dnə ga pəzd'rå:vę • 'čė:dnə sm̩ jə u̯p'rå:šała, 'una ja pa zak'ro̯:łła na 'məne ▌ [=] ⇨ LEPO prisl. [L] SSKJ

▸ **čedno** ▶ 'čė:dnə povdk. ⟨⟩ *lepo*: 'čė:dnə jəmę ja u̯'kupę ● ⇨ čedno bodi (⇨ BITI[2]) ▌ [=] ⇨ LEPO povdk. [L] Ø

▸ **čedno** ▶ – tož. ed. 'čė:dnə s ⟨⟩ ● redk. **obrniti na čedno** *ne izkoriščati povodov za prepir*: u̯'sə 'ka: na 'čė:dnə u̯'ba:rnę, pa se pta zas'to̯:pła ([=] obrniti na lepo (⇨ LEPO s)) ▌ [L] Ø

ček ▶ 'če:k -a (in 'čę:-) m ⟨im. mn. 'čę:kę⟩ nov. *ček*: š‿'čę:kə səm p'łå:čo • 'čę:u̯le səm 'kupła na t'ri 'čę:ke (*na tri obroke, plačane s čeki*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

čekalnica ▶ čę'kå:lę̯nca -e (in -lo̯-) ž ⟨⟩ *Kr* posam. *čakalnica*: s'ku̯o: 'ni̯sm‿'()u̯o:gła u̯ čę'kå:lo̯ncə, 'to̯:k ja b'łə lę'di ▌ [=] ⇨ ČAKALNICA [L] Ø

čekan ▶ ča'kå:n -a (tudi čę-) m ⟨⟩ **a** *čekan* |*podočnik pri prašiču*|: 'za:jłə 'ma:rəš pra'šičə za ča'kå:ne 'da:t **b** čustv. *zob*: pəg'lė:dę 'se: – 'čišč‿'()a:rne ča'kå:ne 'må:š ▌ [=] k b ⇨ ZOB [L] +

čekaner ▶ ča'kå:ner -nęrja (tudi čę-) m živ. ⟨⟩ šalj. *zobač* |*človek z velikimi zobmi, posebno s podočniki ali sekalci*|: "go̯:rnekə̯ "mė:ran ja ča'kå:ner • 'kė: s' pa 'bė:u̯, ča'kå:ner? ▌ [L] +

čelada ▶ ča'łå:da -e (tudi čę-) ž ⟨⟩ *čelada* |*pokrivalo*|: p'łå:s'tična (: ža'lė:zna) ča'łå:da • ga'silska (: mo̯'to̯:rska) ča'łå:da • 'nę:mškə ča'łå:də 'må:jə pr̩ "'žo̯:lę za 'po̯:nęk ▌ [L] +

čeljust ▶ ča'lust -s'tę (tudi čę-) ž ⟨⟩ nav. mn. *čeljust* **1.** |*del obraza*|: tis'tę kə'må:t mə ja u̯ ča'lus'tę 'va:rgłə • s'po̯:d'ne ča'lust me pə 'lė:vę st'ra:nę bə'li **2.** |*del orodje, naprave, stroja*|: k'lę:ša na p'rimęjə, kə sə se sə se ča'lus'tę z'nucale ▌ [L] +

čelo ▶ 'či̯e:łə -a s ⟨⟩ *čelo* |*del obraza*|: 'po̯:bə ja 'kå:pa na 'či̯e:łə z'le:zła • 'ni̯e: 'ta:k 'či̯e:ła gr̩'båˑ:nčət! ● čustv. **gledati spod čela** *jezno, grdo gledati*: sm̩ 'pa:ršła, ja 'ma:gu pa 'nətər 'jət, ja 'bė:u̯ pa 'jəzən, ja 'ta:k spət 'či̯e:ła g'lė:do̯ ● čustv. **na čelu se vidi** komu, **da** ... *očitno je, da* ...: na 'či̯e:łə se mə 'vidę, da se 'łå:ža ▌ [L] +

čem itd. ⇨ OTETI[2]

čemerika ⇨ ČMERIKA

čemu ⇨ POHČEM

čenčarija ▶ čənča'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ redk. *kar je malo vredno, nepomembno*: sła'či̯cə pa čənča'rijə sę kə'pujajə, 'pu̯o: sə pa braz g'nå:rja ▌ [=] ⇨ KRAMA [L] + ≠

čenčkati ▶ 'čəŋčkat čənč'kå:m nd. ⟨'čənčkę -te; 'čənčko̯ čənč'kå:ła -ə⟩ *čečkati*: za'kå: pa pə 'mizę čənč'kå:š? ▌ [L] Ø (+ *čečkati*)

čep ▶ 'či̯e:p -a m ⟨⟩ **1. a** *čep* |*lesen zamašek za sod*|: 'či̯e:p ja s 'o̯:da 'vən 'va:rgłə **b** redk. *zamašek za steklenico*: a 'må:š kåk 'či̯e:b za f'łå:šə? **2.** les. *čep* |*za zapolnjenje izpadajočih grč*|: čə bdə 'ga:rča 'vən š'le:, bm̩ pa 'či̯e:pe 'nəd‿'a:u̯ ● poud. **biti pijan ko čep** *biti zelo pijan*: 'xo̯:dę u̯'ko̯:lę pę'jå:na kə 'či̯e:p ([=] ⇨ biti pijan ko KRAVA) ● čustv. **piti ko čep** *veliko piti, posebno alkoholne pijače*: "f'rənce 'pija kə 'či̯e:p ([=] ⇨ piti ko KRAVA) ▌ ⇨ TIPELJ [=] k 1b ⇨ ŠTOFELJC [L] +

čepek ▶ 'či̯e:pək -pka m ⟨⟩ manjš. *čepek*: 'či̯e:pəg za f'łå:škə ▌ [L] +

čepeti ▶ 'či̯e:pet ⌈ ča'pi̯m ([tudi čę- ⌈ >) nd. ⟨'či̯e:pę (in 'či̯e:p') 'či̯e:p'te, 2. os. dv. 'či̯e:pta; 'či̯e:p'o̯ (tudi 'čė:p'o̯) ⌈ ča'pė:ła -ə in 'čė:peła -ə⟩ **1.** *čepeti* |*stati na zelo skrčenih nogah*|: us'ta:nę – 'mənda 'jå: 'na: bəš 'či̯e:p'o̯!? • 'ma:ča 'təmle 'du̯o: ča'pi pa 'čå:ka na 'męš **2.** čustv. *negibno, zgrbljeno sedeti*: 'ma:ma sə pə 'cę:le d"nę:ve ča'pė:lę u̯ 'ko̯:tə za 'mizę ● čustv. **čepeti domaj** *nikamor od doma ne iti*: 'jədę ka'kå:m, da 'na: bəš 'ka: 'du̯o:mę ča'pė:ła ● čustv. **čepeti pri televiziji** *gledati televizijo*: ut'ru̯o:cę

'ka: nap'rẹ: pṛ tẹlẹ'vizijə ča'pijə ▌ ⇨ PO ČEPOČ [L] +

čepica ⇨ KAPA; |s ščitkom| ⇨ ŠILTKAPA

čeprav ▶ čəp'rọ: vez. ⟨star., redk. z vrinjenim pomožnikom ipd. čə ... p'rọ:⟩ v dopustnih odvisnikih *čeprav* **a** |*za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči*|: čəp'rọ: mẹ 'ni u̯'šė:č, jə bm̩ u'zė:u̯ • 'sẹ: sk'lė:da, ⌈ čəp'rọ: ja (⌈ star. čə ja p'rọ:) 'me:xəna, pa kakə'da:j pa 'le: p'rọ: p'ride • {A} 'sẹ: 'nị:sm̩ 'ja:s 'pị:ła! {B} pa čə bẹ p'rọ:! • a bəma 'ka: k'nė:d'l̩ce, čə sma jəx p'rọ: u̯'čė:rẹ 'jədła? **b** |*za izvzemanje*|: ut'ru̯o:ke ja 'mė:ła 'rå:da, čəp'rọ: 'məne 'ni̯e: ▌ [=] ČETUDI [L] SSKJ, SP 1962

česati ▶ 'či̯e:sat (in 'čė:-) 'čė:šam nd. ⟨'či̯e:šə (in 'či̯e:š) -šte (in 'čė:-); 'či̯e:sọ (in 'čė:-) 'čė:sała -ə⟩ *česati* |*urejati, gladiti z glavnikom*|: 'ła:sẹ se 'čė:šajə, pa g'rị:va 'tut' • g'dọ: te pa 'čė:ša? • na'za:j se 'čė:ša ▌ [L] +

česen ▶ 'či̯e:sən -sna m ⟨⟩ *česen* **a** |*rastlina*|: 'na:jp'rẹ: ja 'čəbu, 'pu̯o: pa 'či̯e:sən • d'vẹ: g'ła:vẹ 'či̯e:sna pṛ'ni̯e:s' • st'ru̯o:k 'či̯e:sna **b** NŠ |*glavica te rastline, ki se uporablja kot začimba ali zdravilo*|: 'ni̯e: 'či̯e:sna na sa'łå:tə 'då:jat • pə 'či̯e:snə smṛ'diš • 'či̯e:sən ja za sklẹ'rọ:zə, p'ra:u̯jə ▌ [L] +

česnov ▶ 'či̯e:snọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -nav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nọga⟩ *česnov*: 'či̯e:snọ st'ru̯o:k • za ža'łọ:ce se 'nuca 'či̯e:snọva 'va:da (*sok iz stisnjenih česnovih strokov*) ▌ [L] +

čest ▶ 'či̯e:st -ẹ ž ⟨⟩ NŠ, star., redk. *čast, ugled, veljava*: u 'kå:kẹ 'či̯e:s'tẹ 'rå:s'te 'pọ:p! ● star., redk. **imeti** koga **v česti** *spoštovati koga, ceniti koga* 'bọ:x 'vẹ:, 'kək 'må: "'da:mjan 'pọ:ba u̯ 'či̯e:s'tẹ (=) ⇨ imeti koga v ČASTI) ▌ [=] ⇨ ČAST [L] Plet. (+ *čast*)

čestitati ▶ čas'ti̯tat -əm (in čẹs'- >) d.+nd. ⟨čas'titẹ itd.⟩ nov. č. komu *čestitati komu* **a** |*izraziti veselje nad dogodkom*|: a sẹ mə za pə'rọ:kə žə čas'ti̯tọ? **b** |*voščiti, želeti srečo*|: za 'ru̯o:js't'nẹ 'dė:n sə sẹ 'a:te pə 'ra:dẹjə 'så:mẹ čẹs"ti̯talẹ ▌ [=] k b ⇨ VOŠČITI [L] +

čestitka ▶ čas'ti̯tka (*Bo* -'tit'k(-)) -'tit'ke (in čẹs'-) ž ⟨⟩ nav. mn., nov. **1. a** *čestitka* |*voščilo*|: a sə žə b'le: pə 'rå:dijə čas'tit'ke? • čẹs"ti̯tkə sə jəm 'da:lẹ u̯ 'ra:dijọ **b** *voščilnica* |*vizitka, razglednica*|: 'kọ:k čẹs"ti̯tk ja 'du̯o:b'u! • nə čẹs"titkə za 'vė:lkə 'nọ:č 'kupẹ **2.** šalj., redk. *preklic žalitve, objavljen v časopisu*: 'ja:s mə 'na:ˌm 'nẹč 'rė:ku, kə mə 'nọ:čm̩ 'pu̯o: kåkẹx čas'ti̯tk u 'ca:jtənge 'då:jat ▌ [L] +

češ ▶ 'čẹ:š člen. ⟨⟩ redk. *češ*: se ja ša pa ja'zẹkọ, 'čẹ:š, 'kå: mẹ pa 'mọ:rte! • 'ni 'va:t'ọ 'ši̯vat, 'čẹ:ž da 'må: pra'dọ:ge 'nu̯o:ge ▌ [L] SSKJ, SP 1962

češčen ▶ ča'ši̯e:n -a -ə (in čẹ-; nov. -š'či̯e:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *češčen* |*deležen češčenja*|: kək ja ča'ši̯e:nə 'bọ:dẹ nẹ'gọ:və j'mė: ▌ ⇨ ČAŠČEN [L] SSKJ, SP 1962

češčena marija ▶ ča'ši̯e:na ma'rija (in čẹ-; nov. -š'či̯e:-) -e -a ž ⟨rod. mn. -ẹx -'ri⟩ *zdravamarija* |*molitev*|: t'ri ča'ši̯e:ne ma'rija mẹ ja 'da:u̯ za z'mu̯o:d'l̩t ▌ [L] SSKJ

češčenje ▶ čẹš'či̯e:nẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ ● **angelsko češčenje** *angelsko češčenje* |*predvsem zvonjenje zvečer ali molitev ob tej priložnosti*|: 'å:ŋgẹlskə čẹš'či̯e:nẹ zvə'ni ▌ ⇨ ČAŠČENJE [L] +

češnja ▶ 'čẹ:šne -e ž ⟨rod. mn. -šən'⟩ narašč. **1.** *češnja* **a** |*drevo*|: 'čẹ:šnẹ ja pə'łọ:młə • 'diu̯ja 'čẹ:šne • 'čẹ:šne ja cvẹ'tė:ła • kə'ši̯cə u̯č‿'()ẹ:šne ja 'ka: pə'ža:ru **b** |*sad*|: nə 'ki̯łə 'čẹ:šən' pṛ'ni̯e:s' • 'ti̯e:č sə se 'čẹ:šne də'bile **c** NŠ *češnjev les*: s'på:lẹnca ja š‿'čẹ:šne na'rė:tə ● otr. **obirati češnje** *igra, pri kateri otrok od odraslega na videz kupuje češnje*: 'pe:ma 'čẹ:šne u̯'bė:rat (=) ⇨ ČREŠNJE obirati) ▌ [=] ⇨ ČREŠNJA [K] k ● ⇨ ČREŠNJA [L] +

češnjev ▶ 'čẹšn'ọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -nev- (in -nẹv-)) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -n'ọga⟩ narašč. *češnjev*: 'čẹ:šn'ọ kəm'pọ:t • 'čẹ:šn'ọ 'lẹ:s ▌ [=] ⇨ ČREŠNJEV [L] SSKJ, SP 1962

češpa ▶ 'čė:špa -e ž ⟨⟩ **1.** *sliva, češplja* **a** |*drevo*|: s'ku̯o:nc 'xiša sta d'vẹ: 'čė:špẹ 'rå:s't'le • 'vẹ:ja ut 'čė:špe prọx‿':išə 'siljə **b** |*sad*|: 'suxe 'čė:špe • kəm'pọ:c‿:‿'()uxẹx 'čė:šp • kə'šice u̯t 'čė:šp **2.** čustv. *lepa, postavna ženska*: 'kå:ka 'čė:špa g'rė: 'təmle! • 'ọ:, 'ti 'čė:špa 'ti! ▌ [=] k 1 SLIVA; k 2 ⇨ ŽENSKA [K] *Predvsem starejši govorci ločujejo češplje od sliv: češplje naj bi imele samo modre in podolgovate sadove, slive pa lahko imajo bolj drobne, in to rdeče, rumene ipd. sadove.* [L] +

češpin ▶ 'čė:špẹn -a -ə (in -pị-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pẹŋga (in -pị-), daj. ed. m. sp. -pẹn'mə (in -pi-)⟩ *slivov, češpljev* |< *ČEŠPA* 1a|: 'čė:špẹne 'vẹ:ja ▌ [=] SLIVIN [L] Ø

češplja ipd. ⇨ ČEŠPA ipd.

češpov ▶ 'čė:špǫ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -pav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pǫga⟩ *slivov, češpljev* |< ČEŠPA 1b|: 'čė:špǫvę k'nė:d'l̥cę ▪ 'čė:špǫva mr̥ma'łå:da ▪ redk. 'čė:špǫ kəm'pǫ:t (*kompot iz suhih sliv*) ▪ 'čė:-špǫva 'va:da (*voda, v kateri so se kuhale suhe slive*) ▌ [=] SLIVOV [L] SP 1962, Plet.

češpovec ▶ 'čė:špǫc -a m živ. ⟨⟩ *visoki fižol s temno rjavim in vijoličastim zrnjem*: 'čė:špǫca 'må:m ▌ [=] KRONOVEC [K] *Posamezni govorci razlikujejo med češpovcem in kronovcem.* (⇨ KRONOVEC; ⇨ FIŽOL) [L] Plet. ≠

češulja ipd. ⇨ CESULJA ipd.

četa ▶ 'če:ta (in 'čę:-) 'čę:te ž ⟨⟩ *četa* **1.** |*vojaška enota*|: d'vå: sma š'ła: 'ta:j z 'nå:ša 'čę:te **2.** |*urejena skupina ljudi*|: ga'silska 'če:ta ▌ [L] +

četrt ▶ ča'ta:rt (in čę-) prisl. ⟨⟩ *četrt* **1.** |*del* **a** *merske enote*|: ča'ta:rt 'li̯tra 'vi̯na ▪ t'ri ča'ta:rt 'kile u̯'rė:xu ▪ elipt.: ča'ta:rt f'łå:ša ja pə'pi̯u̯ ▪ t'ri ča-'ta:rc‿'()e:u̯ (*cev s premerom tri četrt cole*) sę pr̥'nė:su, ma:gu bę pa 'pǫ:cǫ:l-skə **b** *časovne enote*|: čaš‿čę'ta:rt 'ura p'ridem ▪ 'kumę ne ča'ta:rt 'lė:ta 'ni t'rę:bę 'kurt ▪ pri napovedovanju časa se ura izpušča: ča'ta:rč‿()a 'me:ŋka ⌈ də dę'si̯e:tęx (⌈ = star., redk. dę'si̯e:tęx) (*ura je 9.45, 21.45*) ▪ ča'ta:rt ⌈ na 'še:st (⌈ = tudi čas 'pė:t) (*5.15, 17.15*) ▪ t'ri ča'ta:rt na 'vəsəm (*7.45, 19.45*) **2.** |*del celote*|: ne ča'ta:rt čęb'ǫ'n'å:ka žə 'må:m na-'rė:d'ga ▌ [K] *Na način* ča'ta:rt 'me:ŋka dę'si̯e:tęx *se govori za čas od 14. do 23. (ali od 2. do 11.) ure.* (⇨ POLNOČ) [L] +

četrtcolski ▶ ča'ta:r'cǫ:ls'kę -ska -ə (in čę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *ki meri četrt cole*: ča'ta:r'cǫ:lska 'ce:u̯ ▌ [L] Ø

četrtek ▶ ča'ta:rtək (***Bo*** -tęk) ⌈ -tka (in čę-; ⌈ ***Bo*** -t'k-) m ⟨im. mn. -t'kę⟩ *četrtek*: u ča'ta:rtək 'ni 'šǫ:le ▪ up ča'ta:rt'keγ də'bi̯vəjə 'mi̯e:sə ● **velki četrtek** *veliki četrtek*: na 'vė:lkę ča'ta:rtək ja b'łə ▌ [L] +

četrtekrati ▶ ča'ta:rtek'rå:t' (in čę-) prisl. ⟨⟩ star. *četrtič* |*pri ponavljanju na četrtem mestu*|: kə se ma ča'ta:rte-k'rå:t' 'vi̯dła, pa 'na:‿ma 'vi̯e:č 'pi̯łə ▌ [=] ⇨ ČETRTIČ [L] Ø

četrti ▶ ča'ta:rtę -a -ə (in čę-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -tęga in -d'ga, daj. ed. m. sp. -tęmə in -t'mə⟩ *četrti*: ča'ta:rtęga 'junęja ▪ čę'ta:rtęga 'lė:ta sə b'lę rə-'ja:nę ▪ star. "'tǫ:na ja 'bė:u̯ ča'ta:rtę 'lę:t'nęk (*rojen leta 1904*) ▪ ta ča'ta:r-ta 'xiša u̯d 'mu̯o:sta nap'rę: ● ⇨ KRAVA je stara četrtega teleta ▌ [L] + [Tominšek 1903: 25: im. ed. m. sp. »četàrtъ [...] (navadno teª párvъ i. t. d.).«]

▸ **četrti** ▶ ča'ta:rtę (in čę-) -tęga m živ. ⟨daj. = mest. = or. -tęmə in -t'mə⟩ **1.** redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številnikom, ki izraža dan v mesecu *april*: pęt'na:js'tęga ča'ta:rtęga d'va:jz'd'ga 'lė:ta ja b'łə: rə'ja:na ▌ [=] ⇨ APRIL [L] SSKJ, SP 1962 ≠

▸ **četrta** ▶ ča'ta:rta -e ž ⟨rod. mn. -tęx⟩ avt. *četrta prestava*: u ča'ta:rtə 'dę: ▪ š‿ča'ta:rtę 'vəzę ▌ [L] SSKJ

četrtič ▶ ča'ta:rtęč (in čę-; in -ti-) prisl. ⟨⟩ *četrtič* |*pri ponavljanju na četrtem mestu*|: p'rę: səm ga t'ri̯kr̥t k'li̯cǫ, ča'ta:rtič səŋ ga pa 'pu̯o: 'du̯o:b'u ▌ [=] ČETRTEKRATI [L] +

četrtina ▶ čatər'ti̯na -'tine (in čę-) ž ⟨⟩ redk. *četrtina*: čatr̥'ti̯na s'vi̯e:ta ja nę-'gǫ:va ▌ [L] +

četrtkov ▶ ča'ta:rtkǫ ⌈ -va -ə (in čę-; ***Bo*** -t'k-; ⌈ ***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kǫga⟩ *četrtkov*: a 'må:š 'ti ča'ta:rtkǫ-ve 'ca:jtŋge (*časopis, ki je izšel v četrtek*)? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

četrtlitrski ▶ ča'ta:rt'li̯tərs'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *četrtlitrski*: ča'ta:rt'li̯tərska f'łå:ša ▌ [L] SSKJ

četudi ▶ čə'tut' (in -'tudę) vez. ⟨pred samoglasniki in pred zvočniki tudi čə'tud'; redk. z vrinjenim pomožnikom ipd. čə ... 'tut' (in čə ... 'tudę in čə ... 'tud') v dopustnih odvisnikih, star. *čeprav* |*za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči*|: čə'tut' p're:-dn̩ 'dė:n‿':ęč na s"pi, g'rė: 'zutrę 'dė:łat ▪ pa čə bę 'tud' na 'mǫ:gu 'da:t, kə mę na 'mǫ:rjə za'mė:rət ▌ [=] ČEPRAV [L] SSKJ, SP 1962

četverček ▶ čat'vi̯e:rčək -čka (in čę-) m živ. ⟨⟩ nav. mn. *četverček* |*otrok*|: pr̥ "g'łǫ:jakę u̯ "š'må:rt'nę sə 'mənda 'e:ŋ-kr̥č‿()ęt'vi̯e:rčkę b'lę ▌ [=] ČETVORČEK [L] +

četveren ▶ čat'vi̯e:rən -rna -ə (in čę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnęga⟩ **1.** *četveren* |*iz štirih delov, enot*|: čat'vi̯e:rna 'nęt **2.** *četvero* |*skupina štirih enot*|: čę-t'vi̯e:rne x'łå:ča (: 'vilce) ▪ čat'vi̯e:rnę 'zǫ:knę (*štirje pari moških, otroških nogavic*) ▌ [=] ČVETEREN [L] +

▸ **četverno** ▶ – tož. ed. čat'vi̯e:rnə (in čę-) s ⟨⟩ ● **na četverno** *izraža, da je kaj sestavljeno iz štirih delov, enot*: št'rək ja na čęt'vi̯e:rnə na'rė:t ([=] ⇨ na ČVETERNO) ▌ [L] Ø

četvero ⇨ ČETVEREN

četverokotnik ▶ čat've:rọ'kọ:t'nẹk -a (in čẹ-; in -'vẹ:-; in -nị-) m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *četverokotnik*: təle pa u čẹt've:rọ'kọ:t'nẹk s'kụo:plẹ (*v obliki četverokotnika*) ▌ [=] ŠTIRIKOTNIK [L] +

četvorček ▶ čat'vọ:rčək -čka (in čẹ-) m živ. ⟨⟩ nav. mn., redk. *četverček* |*otrok*|: a bọ čat'vọ:rčke 'mė:ła, kə ja 'ta:g dẹ'bė:ła? ▌ [=] ⇨ ČETVERČEK [L] SSKJ

čevapčič ▶ ča'va:pčič -a (in čẹ-) m ⟨⟩ nav. mn. *čevapčič*: čẹ'va:pčiča mə 'pie:klẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

čevelj ▶ 'čẹ:ụl̥ (in 'čẹ:vəl) 'čẹ:ụle m ⟨⟩ nav. mn. *čevelj* |*obuvalo*|: te 'lė:vẹ 'čẹ:ụl̥ me 'žulẹ (: tẹ'ši) ▪ 'čẹ:ụle ụ'buj (: sə'zuj : sẹ s'pucẹ : za'vė:žə) ▪ ut'rọ:škẹ 'čẹ:ụlẹ ▌ teh. ⇨ KAPA [L] +

čevelјc |lepi čevelјc| ⇨ nebeški ČEVELJČEK

čevelјček ▶ 'čẹ:ụl̥čək -čka (in 'čẹ:vəl-) m ⟨⟩ nav. mn., manjš. *čevelјček*: 'kå:ke 'lẹ:pe 'čẹ:ụl̥čke 'må:š! ◆ bot. **nebeški čevelјček** *lepi čevelјc*: nẹ'bė:škẹ 'čẹ:vəlčkẹ sə ne 'sọ:rte 'za:jčkẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. *čreveljček*)

čevljar ipd. ⇨ ŠOŠTER ipd.

čevljariti ⇨ DELATI šoštersko

čez ▶ 'čẹ:s (in 'čẹ:s) prisl. ⟨⟩ *čez* **1.** |*izraža* **a** *gibanje*|: 'jədẹ 'nə 'čẹ:s **b** *stanje*|: 'təmle 'čẹ:s ja "ụ'rå:nska **2.** |*izraža presežno mero*|: 'dịe:s'ke ja pra'må:łə 'čẹ:s ▪ 'łå:ta p'rịe:večˇ()ẹ:z g'lė:da ● ⇨ dati komu kaj čez (⇨ DATI[1]) ● ⇨ POJATI čez ● ⇨ ZMENITI SE na čez ▌ ⇨ ČEZINČEZ [=] ⇨ ČREZ [L] SSKJ, SP 1962

čez ▶ čaz predl. ⟨pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom čas; star., z naveznimi oblikami 'čịe:ž- (= 'ča:ž- = 'ča:z-) + -nęga *čezenj*, -nę *čeznjo*, -ne *čeznje*, *čeznju*⟩ s tož. **1. a** *čez* |*za izražanje gibanja*|: s'kụo:čə čaz m'łå:kə ▪ čaz 'ba:ru sma š'ła: ▪ čas "trə'jå:ne sma se pṛpẹ'lå:ła ▪ pṛ kə'må:rjə se ja š'łə čaz 'va:də ▪ bəž 'dụo:b'u t'ri čaz 'rət, pa 'bọ: ▪ čas k'riš me ja 'łụo:p'u ▪ 'kọ:k te ja čas 'på:s (*okoli pasu*)? ▪ k'rəx ja čas 'pọ: pra'rė:zọ ▪ ne t'ri bəž də'bịła (ta) čaz 'rət (*po zadnjici*), pa 'bọ: **b** *skozi* |*za izražanje premikanja ali usmerjenosti z ene strani na drugo*|: čaz 'us'te 'dixẹ, tẹ pa 'na:ˇbọ smṛ'dė:łə ▪ 'kå:kə 'cė:stə ja na'rė:d'u čaz 'vė:s, u'sə b'łå:tnə! ▪ 'a: ja ja 'bė:ụ 'pọ:p vẹ'se:ụ! 'kəkər ja čaz u'rå:te s'tọ:pła, ja 'žə 'bė:ụˇ() 'nė:. ▪ za'kå: 'ka: nap'rẹ: g'lė:dəš čaz 'va:knə? ▪ čaz 'dịe:skə ja 'łuknę nar'dịłə ▪ čaz 'gọ:šə ja t're:ba 'jət **c** *čez* |*za izražanje stanja*|: "kə'zọ:čṇca sẹ ja čas 'fa:c'ọ ša kła'bug 'da:ła **2.** *čez* |*za izražanje časa*|: čaz 'nė:kẹ 'ca:jta bọ 'pa:ršu ▪ čas 'pọ: 'ura se bọ za'čė:łə ▪ čaz 'dė:nˇ()i t'rẹ:bẹ, da 'łuč s'vẹ:tẹ ▪ 'sẹ: čas 'ke:dṇˇ'na:pta 'nẹž da'mọ: 'xọ:dła, a'nịe:? ▪ a bəta 'mė:ła za'dụo:s't' 'jå:bəg za čazˇ':ịmə? ▪ 'nė:ke čas t'ri ja 'pa:ršu **3.** *čez* |*za izražanje presežne mere*|: "'rå:duxa ja 'nė:kẹ čaz d'vå: 'ta:ụžṇt 'mẹ:tru vẹ'sụo:ka ▪ čas 'ta:ụžəndˇ()inẹrjọ kəš'tå: ▪ 'va:da ja 'žə čas 'cė:stə ▪ čustv.: čas krəm'pė:r ga 'ni (*najboljši je krompir*) ▪ čaz "'jọ:žə ja 'ni (*Joža je najboljša*) **4.** *čez* |*za izražanje nasprotovanja*|: 'nịe: 'šịmfat 'čịe:žnẹga **5. Bo** redk. *zaradi* |*za izražanje vzroka*|: 'a:ụtọ jə ja pə'va:z'u, 'ta:g da ja čas 'tọ: ụ'ma:rła ▌ [=] ČREZ; k 5 ⇨ ZARAD [L] + [Tominšek 1903: 11: z navezno obliko za m. sp. ed. »čezṇ«]

čezdalje ▶ čəz'då:lẹ prisl. ⟨⟩ **Bo** nov., redk., s primernikom *čedalje*: čəz'då:lẹ s'łå:blẹ 'ja: ▪ čəz'då:lẹ 'mịe:n' jəx 'ja: ▌ [=] ⇨ ČEDELJE [L] SSKJ

čezinčez ▶ 'čẹ:zən'čẹ:s (in 'čẹ:zən'čẹ:s) prisl. ⟨⟩ *čezinčez* |*izraža zvrhano mero*|: 'čẹ:zən'čẹ:s 'må: g'nå:rja ▌ [=] ČREZINČREZ [L] SSKJ, SP 1962

čežana ⇨ ČIŽANA

čič ▶ 'čič ⟨⟩ ● polcit., čustv. **čič ne da nič** *počivanje, brezdelje ne prinaša koristi, premoženja*: 'pe:mə nap'rẹ: 'dė:łat. 'čič nẹ 'da: 'nič. ▌ [L] +

čičati ▶ 'čičat -əm nd. ⟨⟩ otr. *sedeti*: 'nə, 'təle 'čičẹ pa pṛ g'må:xə 'bọ:dẹ ▌ [=] ⇨ SEDETI [L] +

čiček ▶ 'čičək -čka m ⟨⟩ **a** *zapeček* |*sedež, vdelan v kmečko peč ob steni*|: na 'čičkə smə se g'rė:lẹ **b** *del zidanega štedilnika, namenjen za sedenje*: 'pẹ:dẹ na 'čičək 'sịe:det ▪ a se s"pė:t na 'čičkə g'rẹ:jaš? ▌ [L] + ≠

čičkati[1] ▶ 'čičkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *sedeti*: a bəš zrọn 'mənе 'čičkała? ▪ 'təle 'čičkẹ ▌ [=] ⇨ SEDETI [L] +

čičkati[2] ▶ 'čičkat -əm nd. ⟨⟩ čustv. č. koga/kaj *lepšati koga/kaj, lepotičiti koga/kaj*: za 'kọ:m pa 'ma:mə 'ta:k 'čičkəš? ▪ pə 'cẹ:le d"nẹ:ve se 'čička ▪ a s"pė:t 'a:ụtọ 'čička? ▌ ⇨ LIŠPATI [L] SSKJ, SP 1962

čičkov ▶ 'čičkọ -va -ə (**Bo** tudi -ka-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ ● ⇨ čičkovo OLJE ▌ [L] Ø

čičniti ▶ 'čičən't' -čnem d. ⟨'čičnę (in 'čičən') -čən'te; 'čičn'u -čənła -ə⟩ otr. *sesti*: 'təle na p'ra:k 'čičnę ▌ [=] ⇨ SESTI

[L] +

čigav ▶ čə'ga:u̯ -'gå:va -ə zaim. ⟨rod. ed. m. sp. čə'ga:u̯ga⟩ *čigav* **a:** čə'gå:va ja ta 'niva? ▪ sə me 'lędę spraš'vå:lę – »jə čə'gå:va sę pa 'ti?« pa 'nism̥ 'rie:kła – »'å:t'o̯va« a pa »'må:męna«, sm̥ 'rie:kła – »'tie:to̯va.« **b:** {A} čə'ga:u̯ (*iz katere hiše, iz katere družine*) 'sę? {B} "f'rå:n'c'l̥no̯. ▌ [=] ČIJI [L] +

čigumi ▶ či'gumi [-ja ([in -mę-) m ⟨⟩ *žvečilni gumi*: a bəš či'gumi 'je:du? ▪ u 'cė:rkvę na s'mę:š či'gumija 'čikat ▪ 'pie:čan 'sė:r se u̯'lę:ča kə či'gumę ▌ [L] Ø

čiji ▶ 'čijə -a -ə zaim. ⟨rod. ed. m. sp. 'čijəga⟩ zastar. *čigav*: 'čijə ja 'kę: te pę'cikl̥? ▪ 'čijə (*iz katere hiše, iz katere družine*) sə 'kę: 'unęle na 'unę st'ra:nę 'va:-de? ▪ »jə 'čija sę pa 'ti?« me ja u̯p'rå:-šo̯ "ble'kå:čo̯ te 'jå:kas'tę st'rij̥, ga pa 'nisəm zas'to̯:pła ▌ [=] ⇨ ČIGAV [L] Ø (SSKJ, Plet. *čij*)

čik ▶ 'čik -a m ⟨im. mn. 'čikę⟩ **1. a** *žveček (hrane)*: ja 'mie:sə 'je:du, se mə ja pa 'čik na'rė:d'u **b** *čik* |*žveček tobaka*|: 'čik tę'bå:ka ja z 'ust 'vən p'lun'u **2. a** *ogorek* |*ostanek dogorele cigarete*|: pəg'lė:dę, 'ko:k 'čikę ja 'təle! **b** čustv. *cigareta*: da te n'ko: 'vie:č š‿'čikə na 'vidęm! **3.** žarg. šol. *negativna ocena*: d'vå: 'čika sm̥ 'duo:b'u ▌ [=] k 1a ⇨ OČVEKLINA; k 2b ⇨ CIGARET; k 3 ⇨ ENKA [L] +

čikalada ipd. ⇨ ČOKOLADA ipd.

čikati ▶ 'čikat -əm nd. ⟨'čikę itd.⟩ **a** *čikati* |*žvečiti tobak*|: 'bå:gə ja 'čikę – ja b'łə 'ta:k u'gå:dnə **b** *žvečiti* |*imeti dolgo v ustih in gristi*|: a či'gumi 'čikəš? ▪ a 'bəš 'sa:č‿'()ikę ▌ [=] ČVEČITI, ŽVEČITI [L] +

čikgumi ⇨ ČIGUMI

čikpavza ▶ 'čik'pa:u̯za -e ž ⟨⟩ nov. *kratek odmor*: 'pe:ma na 'čik'pa:u̯zə ▪ a mə 'kę: 'čik'pa:u̯ze nar'dilę (= 'mė:lę)? ▪ 'ša: za 'čik'pa:u̯zə 'ni b'łə 'ca:jta ▌ [L] Ø

čilim ▶ 'čilęm (in -lm̥) -lma m ⟨⟩ *Kr* posam., v orientalskem okolju *preproga*: "'turkine sə p'rė:d'le s'vi̯łə, pa št'ri̯kale pa cte 'čilme sə 'de:łale ▌ [=] ⇨ TEPIH [L] SSKJ

čim ▶ 'čim prisl. ⟨⟩ s primernikom, redk. *čim* |*izraža najvišjo mogočo mero*|: 'čim 'vie:č 'ma:rma 'duo:ns na'rie:s't' ▪ 'čim 'bo:lšə kə 'bəš, 'bo:lę 'bo: ▪ 'čim p'rę: p'rit' ▌ [L] SSKJ, SP 1962

čim ▶ 'čim vez. ⟨⟩ redk. **1.** v primerjalnih odvisnikih, s primernikom *čim* |*za izražanje sorazmernosti z dejanjem nadrednega stavka*|: 'čim p'rę: p'ridež, 'bo:lę 'bo: **2.** nov., v časovnih odvisnikih *kakor hitro, brž ko*: 'čim ja 'pa:ršła, 'ę:vo̯, ja 'žə lę'žå:ła na 'ka:u̯čə ▌ [=] k 1 ⇨ primernik + KO; k 2 ⇨ KAKOR [L] SSKJ, SP 1962

čin ▶ 'čin -a m ⟨im. mn. 'činę⟩ *čin* |*stopnja*|: vę'su̯o:k 'čin ja 'jəm'o̯ u̯ 'va:js'kę ▌ [L] +

činž ▶ 'činš -ža m ⟨⟩ NŠ, star., redk. *obresti*: 'ko:k ja 'səmə 'činža 'du̯o:b'u‿u̯t‿:iz'd'ga g'nå:rja, kə ga ja 'jəm'o̯ u̯ 'kå:sę! ▪ pr̥ krę'di̯tə ja 'činš 'tå:g, da se 'bo:x us"milę ▌ [=] ⇨ OBRESTI [L] SSKJ ≠ (DLS)

čipka ▶ 'čipka 'čipke ž ⟨⟩ nav. mn., nov. *čipka*: za'vę:se 'må:jə 'čipke u̯c'po:t ▌ [=] ⇨ ŠPICA² [L] SSKJ (SP 1962, Plet. *čipke*)

čipkast ▶ 'čipkast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *čipkast* |*narejen iz čipk*|: 'čipkast 'pa:rt ▌ [L] +

čir ▶ 'čė:r -a ⟨⟩ *čir* |*razjeda*|: 'čė:r na dvanajs"tie:rnękə (: ža'łọ:cə) ▌ [L] +

čist ▶ 'čist -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'čis'tęga in 'čiz'd'ga, daj. ed. m. sp. 'čis'tęmə in 'čis't'mə⟩ *čist* **1. a** |*ki je brez umazanije, prahu*|: a 'må:š 'čis'te 'punčke? ▪ 'čistə bri̯'så:čə pr̥'nie:s' **b** |*ki ima smisel za skrb in snago*|: 'to̯: ja 'čista 'kuxarca **c** |*ki ni skaljen ali moten*|: 'čist 'čista 'va:da ja b'ła:, kə sn̥ se u̯'męu̯ **2.** nov. |*ki je brez primesi*|: 'čis'tę bom'bå:š ▪ 'čista s'vi̯łła (*prava svila*) ▪ 'čista 'župa (*juha brez zakuhe*; [=] ČISTO s) **3.** |*ki ostane po odbitku vseh bremen*|: 'čis'tę də'bičək ([=] ČISTO s) **3.** |*ki ni hripav ali zamolkel*|: s 'kå:kę 'čis'tę š'timę ja 'pu̯o:jała! ▌ [=] k 1a, 1c FLETEN; k 1b PUCIK prid. [L] +

▸ **čisto** ▶ 'čistə (k 2–3 in 'čist) prisl. ⟨⟩ *čisto* **1.** |< *čist* 1|: u 'kuxnę 'må: pa 're:s 'čistə **2.** *popolnoma* **a** |*izraža odsotnost kakršne koli omejitve*|: 'čist 'å:mfak ja u̯'sə ▪ a sę 'čistə z'mę:šəna? ▪ 'čistə 'nęč mə 'no:čəm ▪ 'čist n̥'če:sərca na 'nucəm **b** |*poudarja pomen besede, na katero se veže*|: 'čist p'ro: ja 'mė:łə ▪ u šta'cunę se də'bi pa [tuč‿'()ist u'sə ([star. 'tut' u'sə 'čist) ▪ a sę 'ti 'čizd g'łå:dək (*povsem normalen*)? **3.** |*izraža zelo visoko stopnjo*|: kə sm̥ 'bė:u̯ ša 'čist 'mičkən, mę ja b'łə 'łušnə ▪ smə 'mis'lę, da bdə 'na:š‿'čist pə'bilę ● ⇨ biti (čisto) ČRNO česa (⇨ črno prisl.) ● ⇨ čisto VSE ● ⇨ imeti (čisto) drobne oči (⇨ OKO¹) ▌ [=] k 2 PODPOLNO [L] +

▸ **čisto** ▶ 'čistə 'čis'tęga in 'čiz'd'ga s ⟨daj. ed. 'čis'tęmə in 'čis't'mə⟩ NŠ **1.** *juha brez zakuhe*: a ša bəš 'kę: 'čis'tęga? ▪ nə 'šė:flę 'čis'tęga mę ša u̯'li **2.** *čisti*

dobiček: pr̥ vęsę'licę ja b'łə d'vå: męl-'jò:na 'čis'tęga ● slabš., nov. **ne imeti treh čistih** ⌈ **o** čem ([= od česa) *imeti nejasne pojme o čem, ne razumeti se na kaj, nič ne vedeti o čem, ne biti seznanjen s čim*: 'ma:ma 'ne:ma t're:x 'čis'tęx uč‿'()o:le (⊟ ⇨ ne imeti POJMA o čem) • **ostriči na čisto** *ostriči do golega*: na 'čistə se ja 'da:u̯ ust'rəčt ▌ L Ø

čistilen |čistilna volna| ⇨ PUCVOLA

čistilka ▸ čis"tilka -e (in čị-) ž ⟨⟩ *snažilka, čistilka*: za čis"tilkə ja u̯ "ę:l-k'rọ:jə ▌ ⊟ SNAŽILKA L SSKJ (SP 1962 *čistivka*)

čistilnica ▸ čis"tilęnca -e (in čị-; in -lṇ-) ž ⟨⟩ *čistilnica* |*delavnica za čiščenje oblek*|: 'tọ:le m‿':a:gła pa u̯ ('kę:mičnə) čis"tilṇcə 'nịe:s't' ▌ L +

čistiti ipd. ⇨ PUCATI ipd.

čitanka ▸ 'čịtaŋka -e ž ⟨⟩ *berilo* |*učbenik*|: b'ra:c‿()e ja pa s'ku̯o: 'čịsc‿'()å:m š‿'čị-taŋke na'uču ▌ ⊟ BERILO L +

čivčiv ▸ 'čịu̯'čịu̯ medm. ⟨⟩ otr. *čiv* |*posnema glas nekaterih ptic*|: a 'čujaš, kə 'ti-čək 'de:ła 'čịu̯'čịu̯ (*čivka*)? ▌ ⊟ ⇨ CIVCIV L SSKJ, SP 1962

čivkati ▸ 'čịu̯kat -əm nd. (⟨'čiu̯kę itd.⟩ *čivkati* |*oglašati se s kratkimi, visokimi glasovi*|: 'pišatę (: 'tičə) 'čịu̯kəjə ▌ L +

čižana ▸ či'žå:na -e (in čə-) ž ⟨⟩ NŠ **1.** *čežana*: či'žå:nə s'kuxę • a bəš 'je:du čə'žå:nə? **2.** čustv. *kar je (nenamenoma) zmečkano, zdrobljeno*: čə 'təle 'du̯o: 'på:dež, bọ pa 'ka: či'žå:na s 'tịe:be ● poud. **biti anfak ko čižana** *biti zelo preprost(o)*: a tęga ra'čuna na z'nå:ž zra'čunat? 'sę: ja 'å:mfak‿()ə či'žå:na! ▌ ⊟ k 2 ⇨ ČMAK m L Ø (+ *čežana*)

član ▸ č'łå:n -a m živ. ⟨⟩ *član*: a sę 'ti č'łå:n z'vė:za'bọ:rcọ? ▌ L +

članarina ▸ čłana'rịna -'rine ž ⟨⟩ NŠ *članarina*: upọ'kọ:janskə čłana'rịnə ša 'ma:rəm pəb'ra:t ▌ L SSKJ, SP 1962

člen |člen verige| ⇨ GLID

členek ▸ č'le:ŋk -a (in č'lę:-) m ⟨im. mn. č'lę:ŋkę⟩ *členek* |*gibljiv stik prstnih kosti*|: 'pa:rs'tę me u̯ č'lę:ŋkeɣ bə'lijə • u č'lę:ŋkex mę 'pọ:ka ▌ L +

človek ▸ č'łu̯o:vek (in -vęk) čłə'vė:ka m živ. ⟨dv.: im. = tož. čłə'vė:ka, daj. = or. čłə'vė:kəm; za preostale sklone v dv. in za mn. ⇨ LJUDJE⟩ **1.** *človek* |*bitje*|: č'łu̯o:vek u'ma:rja, pa čę'be:ła 'tut' **2.** *človek* **a** |*oseba ne glede na spol ali oseba moškega spola*|: nę č'łu̯o:vek ja s'ta:u̯ 'vənę **b** s prilastkom |*oseba kot nosilec kake lastnosti*|: xę'na:u̯s'kęga čłə'vė:ka se ja za 'båt • 'tọ: ja k'ša:jč‿()'łu̯o:vek **3.** v zaimenski rabi **a** *izraža nedoločeno, katero koli osebo*: 'ni 'fa:jn, čə č'łu̯o:-vek 'så:m us'tå:ne • na s'mę: se č'łu̯o:-vek 'ta:kle 'pus'tęt • čustv., redk. 'žịu̯ga čłə'vė:ka (*nikogar*) 'nisṃ 'vid'ọ **b** čustv. *izraža govorečo osebo*: 'sę: č'łu̯o:vek na 'vę:, 'kå: bę 'rė:ku ● čustv. **zanjga sem bil vse, glih človek ne** *zmerjal me je z grdimi izrazi*: u̯'sə sṃ b'ła: 'za:ŋga, g'lịx č'łu̯o:vek 'nịe: ▌ L +

▸ **človek** ▸ č'łu̯o:vek povdk. ⟨⟩ čustv. *kdor združuje v sebi vse pozitivne moralne lastnosti*: 'bọ:dę č'łu̯o:vek, 'nịe: ž'vịna! ▌ L SSKJ

človeški ▸ čłə'vė:škę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga⟩ *človeški* **1.** |< *ČLOVEK* 1–2|: čłə'vė:škęga 'mịe:sa pa 'na:‿bę 'je:du • čłə'vė:škę d'rịe:k **2.** |*ki kaže v odnosu do okolja pozitivne moralne lastnosti*|: 'ni čłə'vė:škę də 'nė: ▌ L +

▸ **človeško** ▸ čłə'vė:škə prisl. ⟨⟩ *človeško*: z ut'ru̯o:kəm pa na rau̯'nå: čłə'vė:škə ▌ ⊟ ⇨ PO ČLOVEŠKO L +

čmak ▸ č'ma:k m ⟨⟩ NŠ, čustv. *kar je (nenamenoma) zmečkano, zdrobljeno*: u tis'tę č'ma:k sṃ 'på:du • 'så:m č'ma:k ja 'bė:u̯ z 'ja:jc • sma jə'gò:de 'kupła, sma pa č'ma:g da'mọ: pr̥'nịe:sła ▌ ⇨ AJERŠPAJZ ⊟ ČIŽANA, DREK L Ø

čmak ▸ č'ma:k medm. ⟨⟩ *čmok* |*posnema glas pri padcu*|: č'ma:k ja 'rịe:kłə, kə ja 'på:du‿u̯ d'rịe:k ▌ L Ø (SSKJ *čmok*)

čmakati ▸ č'må:kat -əm nd. ⟨⟩ *cmokati* |*z ustnicami in jezikom dajati glasove*|: 'nịe:xę č'må:kat ▌ ⊟ ⇨ ČMOKATI L Ø

čmakniti ▸ č'ma:kən't' -knem d. ⟨č'ma:knę (in -kən') -kən'te; č'ma:kn'u -kənła -ə⟩ čustv. *slišno, plosko pasti*: a sę u̯ d'rịe:k č'ma:kn'u? ▌ ⊟ ČMOKNITI L Ø

čmerika ▸ čmę'rịka -'rike (in čme-) ž ⟨⟩ bot. *čmerika* ● čustv., redk. **biti tak ko ena čmerika** *biti čemeren*: 'tå:k ja kə na čmę'rịka ▌ L SSKJ, Plet. (+ *čemerika*)

čmok ⇨ ČMAK

čmokati ▸ č'mu̯o:kat -əm nd. ⟨⟩ *cmokati* |*z ustnicami in jezikom dajati glasove*|: 'le:pə 'jə, 'nịe: č'mu̯o:kat ▌ ⊟ CMAKATI, ČMAKATI L SSKJ

čmokniti ▸ č'mu̯o:kən't' -knem d. ⟨č'mu̯o:knę (in -kən') -kən'te; č'mu̯o:kn'u -kənła -ə⟩ **1.** *cmokniti* |*z ustnicami in jezikom dati glas*|: **a** sę ga 'ču, 'kək ja č'mu̯o:-kn'u? **2.** čustv., redk. *slišno, plosko pasti*: u 'va:də ja č'mu̯o:kn'u ▌ ⊟ k 2

⇨ ČMAKNITI [L] SSKJ

čmrl ▶ č'ma:ru -rła m živ. ⟨⟩ *čmrlj*: č'ma:rle smə ʊg're:balę • u cę'kurjǫvę š'kå:t'lę sm̥ 'jəm'ǫ č'ma:rła, 'pʊo: sm̥ pa pə s'łå:mkę s'ta:rt 'vən u'le:ku ▌ [L] Ø (+ *čmrlj*)

čmrlček ▶ č'ma:ručək -čka m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *čmrljček*: a sę 'vid'ǫ č'ma:ručka? ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *čmrljček*)

čmrlj ipd. ⇨ ČMRL ipd.

čofati ▶ 'čʊo:fat -əm nd. ⟨⟩ *klofutati*: 'nie: ga 'nə 'vie:č‿('()ʊo:fat! ▌ [=] ⇨ KLOFUTATI [L] +

čofiti ▶ 'čʊo:fęt -fęm ⟨'čʊo:fę in 'čʊo:f' 'čʊo:fte; 'čʊo:f'u -fła -ə⟩ *klofniti*: čə 'na:‿ʊž 'da:ʊ g'må:xa, te m 'ta:k 'čʊo:f'u! ▌ [=] ⇨ KLOFUTITI [L] SSKJ

čofniti ⇨ ČOFITI

čofotati ▶ ča'fətat čafə'tå:m nd. ⟨ča'fətę -te; ča'fətǫ čafə'tå:ła -ə⟩ **a** *čofotati* |*slišno, plosko udarjati po vodi*|: "'mi:xəc, 'nie: 'ta:k ča'fətat **b** čustv. *hoditi po vodi, po čem redkem*: kə smə s 'šǫ:le š'lę, smə pə m'łå:kex čafə'tå:lę ▌ [L] +

čofotniti ▶ ča'fət'n̥t' -t'nem d. ⟨ča'fət'nę (in -t'n̥') -t'n̥'te; ča'fət'n'u -tnła -ə⟩ čustv. *pasti* |*iz pokončnega položaja na tla*|: a sę ʊ m'łå:kə ča'fət'n'u? • pə t"le:x ja ča'fətnła ▌ [=] ⇨ PASTI[1] [L] SSKJ

čohalo ⇨ ŠTRIGELJ

čohati ▶ 'čǫ:xat (in 'čʊo:-) -xlem in -əm nd. ⟨'čʊo:xlę (in -xəl) -xəlte in ⌈ 'čǫ:xę -te (⌈ in 'čʊo:-); 'čǫ:xǫ (in 'čʊo:-) 'čǫ:xała -ə⟩ **1.** č. kaj/koga *čohati kaj/koga* |*drgniti, praskati po koži*|: pra'šiča sm̥ z 'mie:t'lę 'čǫ:xǫ • 'a:te sę 'xa:rbət na pə'dǫ:jax 'čǫ:xle • 'nie:xę se 'nə pə 'šiškę 'čǫ:xat **2.** č. kaj *drgniti kaj, meti kaj* |*premikati kaj sem in tja po površini in pri tem močno pritiskati nanjo*|: u'či sę 'čǫ:xle, kə ja zas'på:n **3.** č. kaj *čohati kaj* |*čistiti s čohalom*|: pə 'cę:le d"nę:ve 'kʊo:ne 'čǫ:xle ▌ [=] k 2 ⇨ MENCATI, RIBATI; k 3 ⇨ ŠTRIGLJATI [L] +

čohniti ▶ 'čʊo:xən't' 'čǫ:xnem d. ⟨'čʊ:xnę (in -xən') -xən'te; 'čʊo:xn'u 'čǫ:xənła -ə⟩ redk. *podrgniti* |*premikajoč se tesno dotakniti*|: z 'a:ʊtə səm 'čǫ:xənła ▌ [=] ⇨ POČOHATI [L] SSKJ, Plet.

čoj ▶ 'čǫ:j -te medm. ⟨2. os. dv. 'čǫ:jta⟩ *čuj* |*izraža opozorilo*|: 'čǫ:j,‿:ə 'kå: se ja pa nar'dịłə? • 'čǫ:jte, a 'må:te 'kę: k'ruxa za pə'sǫ:dęt? • »'čǫ:j,« ja 'rė:ku, »'de: pa 'təle 'vən pə'sė:kę 'tǫ:le,« ja 'rė:ku ▌ [=] LEJGA [L] Ø (SSKJ *čuj*)

čok |pri avtomobilu| ⇨ ZAVG

čoka ▶ 'čǫ:ka -e ž ⟨⟩ **a** *sivka* |*krava*|: pər "z'vė:rə sə 'mė:lę 'čǫ:kə **b** čustv., redk. *krava* |*samica goveda*|: 'čǫ:ka nəm ja pə'gịnła ▌ [=] SIVKA [L] SSKJ ≠

čokat ⇨ NAŽET

čokec ▶ 'čǫ:kəc -kca m živ. ⟨⟩ čustv., redk. *tele* |*goveji mladič*|: 'kək se ja 'čǫ:kəʒ 'da:ru, kə sə ga k'ła:lę! ▌ [=] ⇨ TELE [L] + ≠

čokolada ▶ čəka'łå:da -e (redk. čị-; tudi čəkə-) ž ⟨⟩ *čokolada* **a** NŠ |*mešanica iz kakava in dodatkov*|: š‿čəka'łå:dę ʊb'lite pəlę'tå:ŋke **b** |*izdelek v obliki ploščice*|: čəkə'łå:də mę ja pr̥'nė:su • 'lę:šnękǫva čəka'łå:da ▌ [L] +

čokoladen ▶ čəka'łå:dn̥ -dna -ə (redk. čị-; tudi čəkə-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nęga⟩ *čokoladen*: čəka'łå:dna 'tǫ:rta ▌ [L] SSKJ, SP 1962

čokoladika ▶ čəka'łå:dęka -e (redk. či-; tudi čəkə-) ž ⟨⟩ manjš., otr. *čokoladka*: nə čəkałå:dękə mę pr̥'nie:s' ▌ [L] Ø (SSKJ *čokoladka*)

čokoladka ⇨ ČOKOLADIKA

čoln ▶ 'čǫ:n -a m ⟨⟩ *čoln*: "r'jå:sǫ sę ja 'čǫ:n 'kup'u ▌ [L] + [Tominšek 1903: 16: tož. mn. »čóʊneᵃ«]

čolnček ▶ 'čǫ:nčək -čka m ⟨⟩ *čolniček (pri šivalnem stroju)*: 'dę: 'sie:m 'čǫ:nčəg, da c'vė:rən‿:a'vijam ▌ [=] ČOLNIČEK, ŠIF, ŠIFČEK [L] Ø

čolnek ▶ 'čǫ:nęk -a m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *čolniček* |< ČOLN|: 'dę: 'čǫ:nęka ʊ 'va:də ▌ [L] +

čolniček ▶ čǫ'ničək -čka (in čǫʊ'ni-) m ⟨⟩ nov. *čolniček (pri šivalnem stroju)*: na čǫ'ničkə š'ra:ʊf pr̥'tė:gnę ▌ [=] ⇨ ČOLNČEK [L] +

čop ▶ 'čʊo:p -a m ⟨⟩ **1.** *čop* |*šop las, dlake, perja*|: 'ła:sę 'må: ʊ 'čʊo:p na'rė:te **2.** *cof*: 'čʊo:p‿:r̥ 'kå:pę ◆ lov. **gamsov čop** *gamsov čop*: 'ga:msǫ 'čʊo:b‿()ę 'nucǫ za na kła'buk ([=] GAMSPORT) ▌ |strešni čop| ⇨ ŠOP [=] k 2 ⇨ COF [L] +

čopek ▶ 'čʊo:pək -pka m ⟨⟩ manjš. **1.** *čopek* |< ČOP 1|: s'tå:rmə 'a:tę sm̥ 'čʊo:pke 'de:łała **2.** *cofek* |< ČOP 2|: 'čʊo:pək sm̥ tę nar'dịłə za na 'kå:pə ▌ [=] k 2 ⇨ COFEK [L] +

čopič ▶ 'čǫ:pęč (in -pi-) -a m ⟨⟩ *čopič* **a** nov. |*nasploh*|: š‿'čǫ:pičə ša g'rė:m 'e:ŋkr̥č‿()'re:s **b** |*manjši, kakršen se uporablja za slikanje, predvsem v šoli*|: a mę pə'sǫ:dęš 'čǫ:pič? ▌ [=] k a ⇨ PENZELJC [L] +

čopka ▶ 'čʊo:pka -e (in 'čǫ:-) ž ⟨⟩ *čopka* |*kokoš*| ▌ [L] +

čorav ▶ 'čǫ:rǫ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -rav-)

prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rǫga⟩ slabš. **1.** *slaboviden*: 'nåːša 'måːt' ja 'čiːšč‿'()oːrava – na 'vidę 'miːeːt'le, kə na s'kòːčə u̯ 'nèː. **2.** *neroden*: 'aː sę 'čǫːrǫva! u̯'sə 'tuc‿()ə'sujaš! **3.** *neveden, zmeden, neumen*: tę pə'litikę naz bədə ša 'bəl 'bòːge nar'dilę, kə sə u̯'sę 'čǫːrǫvę ▌ ⊟ k 1 ⇨ SLEP; k 2 ⇨ ŠTORAST; k 3 ŠAŠAV [L] SSKJ (Plet. ≠)

▸ **čoravo** ▸ 'čǫːrǫvə (*Bo* tudi -ra-) prisl. ⟨⟩ slabš. *nerodno* |< *ČORAV 2|: 'aːte 'taːk 'čǫːrǫvə 'vəzę, da bǫ 'eːŋkr̥t nęs'rèːčə na'rèːd'u ▌ ⊟ ŠTORASTO [L] Ø

čoravec ▸ 'čǫːrǫc -a m živ. ⟨⟩ slabš. **1.** *slaboviden človek*: tiz'd'ga 'čǫːrǫca sə 'pu̯oː x 'jåːgrəm u'zèːlę **2.** *nerodnež*: 'ti sę 'čǫːrǫc – pa 'ti zaʼši, čə 'mòːrəš! ▪ zmer. 'čuvę, 'kǫːt' 'vəzęš, 'čǫːrǫc! **3.** *nevednež, zmedenec, neumnež*: u̯'seː bę 'raːt 'rịxtǫ, pa ša 'si̯eːbe 'kumę, 'čǫːrǫc ▌ ⊟ k 1 ⇨ SLEPEC; k 2 ⇨ ŠTOR; k 3 ŠAŠAVEC [L] Plet. ≠

čorba ▸ 'čǫːrba -e ž ⟨⟩ slabš. *slaba redka juha*: 'ǫː, 'jəzəs, 'kåːkə 'čǫːrbə smə 'jəd'lę! ● čustv. **skuhati si čorbo** *povzročiti si neprijetnosti*: s' tę nęs'rèːčə sę ja pa 'faːjn 'čǫːrbə s'kuxała ▌ [L] + [Plet.: »čǫ̂rba, *f.* [...] 2) die Jauche, *Luče (Št.), Lašče-Erj. (Torb.)*; [...]«]

čreda ▸ č'reːda (in č'rę:-) č'rę:de ž ⟨⟩ redk. *čreda*: č'reːda k'raːu̯ ▌ [L] +

čremes ▸ č'ri̯eːməs -msa m ⟨⟩ bot. *čremsa*: č'ri̯eːməs pəd u'łupə smr̥di – za 'butarə se 'nuca ▌ [L] Ø (+ *čremsa*)

čremsa ⇨ ČREMES

čremsov ▸ č'ri̯eːmsǫ [-va -ə ([*Bo* tudi -sav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -sǫga⟩ *čremsov* < *ČREMES*: č'ri̯eːmsǫva 'vija ▌ [L] Ø

črep ▸ č'ri̯eːp -a m živ. ⟨⟩ čustv. *kdor veliko pije (alkoholne pijače)*: pəg'lèːdę 'gaː, č'ri̯eːpa! ● poud. **biti pijan ko črep** *biti zelo pijan*: "f'rənc ja 'bèːu̯ pę'jåːn kə 'čri̯eːp (⊟ ⇨ biti pijan ko KRAVA) ● poud. **piti ko črep** *veliko piti, posebno alkoholne pijače*: s'tåːra 'maːma sə 'pilę kə č'ri̯eːp (⊟ ⇨ piti ko KRAVA) ▌ [L] + ≠

črepati ▸ č'ri̯eːpat [čra'påːm ([in črę- [>) in č'rèːpat -əm nd. ⟨č'ri̯eːpę -te (in č'rèː-); č'ri̯eːpǫ [čra'påːła -ə in č'rèːpǫ -pała -ə⟩ čustv. **a** *pohlepno ali veliko piti*: 'kaː nap'rę: čra'påːm 'vaːdə ▪ 'ni̯eː 'taːk č'ri̯eːpat! **b** redk. *pohlepno jesti*: 'pòːp ja 'taːk s'mèːtnə č'ri̯eːpǫ, da mə ja s'łaːbə g'råːtałə ▌ ⊟ k a ⇨ PITI; k b ⇨ JESTI [L] +

črepenjati ▸ – 3. os. ed. črapę'n'åː (in -pe-) nd. ⟨–; – črapę'nåːła -ə⟩ *žvenketati |dajati ostre, višje glasove|*: 'šaːjbe sə črapę'n'åːle u̯‿()k'vèːrjax ▌ [L] Ø

črepinja ▸ čra'pine -e s ⟨or. mn. star., redk. -n'mę; or. dv. star., redk. -n'mę⟩ čustv. **a** mn. *(kuhinjska) posoda*: 'nęč na s'meːm š‿čra'pin'mę rə'pu̯oːtat ▪ 'du̯oːns bəš pa 'ti čra'pine u̯'mę̄u̯ **b** *kos (kuhinjske) posode*: čra'pine za kə'fija 'kuxat ▪ 'pəs 'måː d'vęː čra'pinę – 'jaːna ja za 'vaːdə, ta d'ruga pa za 'jəs'tę **c** mn. *poškodba, poškodbe avtomobila v prometni nesreči*: 'nęč 'xud'ga 'ni b'łə, 'såːmə čra'pine ▌ |koščki razbite lončene posode, lončenine| ⇨ DROŽE; |steklene črepinje| ⇨ GLAŽEVINA ⊟ k a–b ⇨ POSODA; k b ⇨ ČREPINJČKA; k c GLAŽEVINA [L] +

črepinjčka ▸ čra'pin'čka -e ž ⟨⟩ manjš. *kos (kuhinjske) posode*: nə čra'pin'čkə mę 'dęː za č'rę:ve ▌ ⊟ ČREPINJA [L] Ø

črepovje ▸ čra'pǫːjə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ, čustv. *kuhinjska posoda*: 'kòːk se na'bi̯eːra čra'pǫːja! ▪ 'du̯oːns 'måːš pa 'ti čra'pǫːjə č'reːs ▪ 'jaːs na'dęːu̯lem 'pǫːnə čra'pǫːja na špǫr'xeːrt, 'pu̯oː se pa 'nęː 'kuxa ▌ ⊟ ⇨ POSODA [L] SSKJ, Plet.

čreslo ▸ č'ri̯eːsłə -a s ⟨⟩ NŠ *čreslo (za strojenje)*: za 'lèːdər se ja č'ri̯eːsłə 'nucałə ▌ [L] +

črešnja ▸ č'rę:šne -e ž ⟨rod. mn. -šən'⟩ star. **1.** *češnja* **a** |*drevo*|: č'rę:šne cvę'ti ▪ č'rę:šnę smə pə'daːrlę ▪ 'diu̯ja č'rę:šne **b** |*sad*|: d'vęː 'pi̯eːs'tę č'rę:šən' ▪ kə'ši̯ca uč‿()'rę:šne (*češnjeva koščica*) ▪ š‿č'rę:šən' km̩'pǫːt (*češnjev kompot*) ▪ št'rud'l̩ š‿č'rę:šnęm (*češnjev zavitek*) **c** NŠ *češnjev les*: pə'xištvə š‿č'rę:šne ja 'žə 'leːpə ● otr. **obirati črešnje** *igra, pri kateri otrok od odraslega na videz kupuje češnje* ▌ ⊟ ČEŠNJA [K] k ●: *Odrasli leži na tleh s pokrčenimi nogami in rahlo drži otroka, ki mu sedi na kolenih tako, da gleda v isto smer kot odrasli. Med njima se razvije pogovor*: {A} 'vaːča, 'kå: pa 'deːłəte? {B} č'rę:šne u̯'bèːrəm. {A} a jəx ja 'du̯oːs'tę? {B} 'jåː. *(Ali pa*: 'ni̯eː.*)* {A} 'lęːte, 'kək sə 'təmle 'gu̯oː 'lęːpe. pa 'čuvęte, da 'naː‿pte 'du̯oː 'påːd'lę. *V tem trenutku odrasli stegne noge in otrok narahlo pade.* [L] Plet.

črešnjev ▸ č'rę:šn'ǫ [-va -ə ([*Bo* tudi -nev- (in -nęv-)) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -n'ǫga⟩ star., redk. *češnjev*: č'rę:šn'ǫ št'rud'l̩ ▪ č'rę:šn'ǫ 'leːs ▪ č'rę:šn'ǫve 'daːrve ▌ ⊟ ČEŠNJEV [L] Plet.

črevca ▸ č'rẹ:u̯ce [č're:u̯c ([in č'rẹ:-) s mn. ⟨⟩ ◆ bot. **kurja črevca** *kurja črevca*: 'kurja č'rẹ:u̯ce sə plẹ've:u̯ ▌ [L] Ø (+ *črevce* s)

črevo ▸ č'ri̯e:və -a s ⟨mn. č'rẹ:ve [č're:u̯ ([in č'rẹ:-); or. mn. star., redk. č'rẹ:u̯mẹ; or. dv. star., redk. č'rẹ:u̯mẹ⟩ **1.** *črevo*: pə (= u) č'rẹ:vex me z'vija (= š'ra:u̯fa) • a s'te žə 'ni̯e:s'lẹ č'rẹ:ve [na 'va:də ([= p'ra:t) (*ali ste že nesli prat svinjska črevo (za klobase)*)? • a ja š‿č'rẹ:u̯mẹ žə na'za:j z 'va:de? • u'mẹ:t'ne č'rẹ:ve **2.** *danka* |*del črevesa*|: č'ri̯e:və me 'pi̯e:ča **3.** slabš., redk. *pijanec*: "žị:rị'nọ:u̯s'kẹ ja č'ri̯e:və ◆ anat. **debelo črevo** *debelo črevo*: 'ra:ka 'må: na dẹ'bė:u̯mə č'ri̯e:və ● poud. **vpiti** (= dreti se = kroliti ipd.) **ko črevo a** *zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti*: 'pọ:p se 'di̯e:ra kə č'ri̯e:və • "ọ:mrọ 'pəs k'rọ:lẹ (*laja*) kə č'ri̯e:və **b** *zelo glasno jokati* ([=] ⇨ vpiti ko grešna DUŠA (v vicah)) ▌ |kurja črevа| ⇨ kurja ČREVCA [=] k 2 RITNEK; k 3 ⇨ PIJANEC [L] + [Tominšek 1903: 22: im. ed. »Čre͡ᵉvъ, dre͡ᵉvъ, čúdъ (rabijo se samo v sing.) sklanjajo se le po ъ/o- sklanji [. . .]«]

črez ▸ č're:s (in č'rẹ:s) prisl. ⟨⟩ star. *čez* **1.** |*izraža* **a** *gibanje*|: 'təle č're:s jə ja pr̥'må:xọ • 'du̯o: 'nižẹ sə 'ba:ru č're:s nar'dilẹ **b** *stanje*|: 'ja:s‿()m̩ 'žə č'rẹ:s **2.** |*izraža presežno mero*|: t'rå:mẹ p'ri̯e:-večˇ()'re:s mə'lijə • č're:zˇ()a'du̯o:s'tẹ 'må:m tẹga k're:ga ● ⇨ IMETI koga/kaj na črez • ⇨ dati komu kaj črez (⇨ DATI[1]) • ⇨ METATI črez • ⇨ POJATI črez • ⇨ VREČI črez • ⇨ ZMETATI črez • ⇨ ZMENITI se na črez ▌ ⇨ ČREZINČREZ [=] ČEZ [L] Plet.

črez ▸ črаz predl. ⟨pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom čras; z naveznimi oblikami č'ri̯e:ž- (= č'ra:ž- = č'ra:z-) + -nęga *čezenj*, -nę *čeznjo*, -ne *čeznje*, *čeznju*⟩ s tož., star., redk. **1.** *čez* **a** |*za izražanje gibanja*|: črаz p'łọ:t ja s'ku̯o:ču **b** *skozi* |*za izražanje premikanja ali usmerjenosti z ene strani na drugo*|: črаz 'va:knə ja z'le:zła **2.** *čez* |*za izražanje časa*|: čras kåkə 'urə m na'za:j **3.** *čez* |*za izražanje presežne mere*|: črаz d've:stọ 'kil ja 'vå:gałə p'ri̯e:se **4.** *čez* |*za izražanje nasprotovanja*|: 'kå:kə gva'ri č'ri̯e:žˇne **5.** ***Bo*** *zaradi* |*za izražanje vzroka*|: u̯ 'å:pnə sə ga 'va:rglẹ, čras 'tọ: ja pa s'lẹ:b g'rå:tọ ▌ [=] ⇨ ČEZ; k 5 ⇨ ZARAD [L] Plet.

črezinčrez ▸ č're:zənč're:s (in č'rẹ:zən-č'rẹ:s) prisl. ⟨⟩ star. *čez in čez* |*izraža zvrhano mero*|: č're:zn̩č're:zˇ:a'du̯o:z'd' ga 'må:m ▌ [=] ⇨ ČEZINČEZ [L] Ø (Thesaurus 1987)

črhniti ⇨ MUKSNITI

čriček ▸ č'ričək -čka m živ. ⟨⟩ *čriček*: č'ričək [se u̯g'łå:ša ([= 'pu̯o:ja) ▌ [L] +

črka ▸ 'ča:rka -e ž ⟨⟩ *črka* |*znak za glas*|: 'ča:rkə 'zə ša na'pišə • 'bəl s'vi̯e:t'le 'ča:rke bẹ 'ma:glẹ 'da:t na spəmẹ'ni̯k • 'ča:rke bẹ b'le: za u̯bnə'vi̯t ▌ [=] ⇨ POŠTAB [L] +

črkovati ▸ čər'kọ:vat -'kujam nd. ⟨čər'kuj -te; čər'kọ:vọ -k'vå:ła -ə⟩ nov. *črkovati*: 'nə, čər'kuj 'su̯o:jə j'mė: ▌ [L] +

črn ▸ 'ča:rən -rna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnęga⟩ *črn* **1.** |*ki je take barve kot oglje*|: 'ča:rnę 'ła:sę • 'ča:rna 'få:rba • x'łå:ča sə 'ča:rne **2. a** |*ki je temne barve*|: 'ča:rn̩ 'dęm • 'ča:rna 'pa:rst • 'ča:rnə kə'fija (*kava brez dodatka mleka*) • pər'ni̯e:s' ut 'pė:ka d'vå: 'be:ła k'ruxa pa nęga 'ča:rnęga • te 'ča:rən k'rəx se mę z'di 'bọ:lę • 'ča:rna 'mọ:ka • sə me 'ti̯e:plę, da sm̩ b'ła: 'čịšč‿'()a:rna • 'tå:k 'ča:rən 'pọ:p ja 'bė:u̯ (*temnopolt*) **b** |*ki ima plodove ali gomolje temne barve*|: 'ča:rn̩ 'ribes • 'ča:rna 'rẹ:tkuca ● ⇨ biti črna OVCA • ⇨ črna KUHINJA • ⇨ črna ŽUPA • ⇨ črn ko MURČ • ⇨ dobiti črno PIKO • ⇨ garati ko (črna) ŽIVINA • ⇨ iti se črnega PETRA • ⇨ premlatiti koga ko (črnega) BIKA • ⇨ to bo pa z belo KRAJDO v črn rajfnik za zapisati ▌ [L] +

▸ **črno** ▸ 'ča:rnə prisl. ⟨⟩ *črno* |< ČRN 1–2a|: a 'xọ:dẹ ša 'ka: 'ča:rnə u̯b'lẹ:ča-na? • rọ'lẹ:te m 'ka: 'ča:rnə pra'få:rbọ • 'kək se pr̥ "m'linẹrjə 'ča:rnə ka'di vən z 'ra:jfnęka! ● poud. **biti (čisto) črno** česa *biti zelo veliko (ljudi, mravelj ipd.)*: 'čịšč‿'()a:rnə ja b'łə 'nå:rọda ▌ [L] +

▸ **črno** ▸ 'ča:rnə -nęga s ⟨⟩ ● čustv. **črno se mi** ipd. **je naredilo** (: delalo) **(pred očmi)** *zaradi slabosti, razburjenja se mi je zazdelo, da nič ne vidim*: 'ka: 'ča:rnə se mę ja nar'di̯łə (prad uč'mi), 'ta:k me ja u̯jẹ'zi̯łə • sm̩ 'bė:u̯ 'łå:čən, da se mę ja 'ča:rnə 'de:łałə • ⇨ še toliko ne, kot je za NOFTOM črnega ▌ na črno ⇨ na ŠVARC [L] SSKJ

▸ **črna** ▸ 'ča:rna -e ž ⟨rod. mn. -nęx⟩

črnec ▸ 'ča:rənc -a m živ. ⟨⟩ **1.** *črnec* |*človek črne rase*|: nę 'ča:rənc ja 'mənda d'vå: čłə'vė:ka u̯'bęu̯ **2.** čustv. *kdor je (močno) porjavel od sonca*: sm̩ b'ła: te 'ke:dn̩'nė:kę 'vi̯e:č na 'nivę, sm̩ pa p'rọ:

'ča:rnc **3.** čustv. *v črno oblečen človek*: pəg'lė:dę 'nå:žga 'ča:rnca **4.** slabš., redk. *umazan človek, predvsem otrok*: 'pę:dę se u̯'męt, 'ča:rənc! ▌ [=] k 2 CIGAN[1]; k 4 ⇨ UMAZE s [L] +

črnica ▶ čər'ni̯ca -'nice ž ⟨⟩ *češnja črnica* ▌ [L] +

črnič ▶ čər'nič -a m ⟨⟩ ***Bo*** NŠ, les. *črnjava* |*temnejši les v sredini debla*|: tęga u̯'rė:xa ja 'så:m čr̥'nič ▌ [=] ⇨ ČRNINA [L] Ø

črnilnik ▶ čər'nilnęk -a (in -ni̯k(-)) m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ nov. *črnilnik (v šoli)*: čr̥'ni̯łə ja š‿čr̥'nilnęka 'vən s'ti̯e:kłə ▌ [=] ⇨ TINTNIK [L] +

črnilo ▶ čər'ni̯łə -a m ⟨⟩ **a** NŠ *črnilo*: čr̥'ni̯ła mę ja z'me:ŋkałə ▪ a sę s''pė:č‿()r̥'ni̯łə 'pi̯u̯? **b** *črnilnik (v šoli)*: čər'ni̯łə se mę ja u̯'ba:rənłə ▌ [=] TINTA; k 2 ⇨ TINTNIK [L] +

črnina ▶ čər'ni̯na -'nine ž ⟨⟩ NŠ, les. *črnjava* |*temnejši les v sredini debla*|: čr̥'nine 'žə na s'męm z'ra:u̯nə 'da:t ▌ [=] ČRNIČ [L] +

črnjava ⇨ ČRNINA

črnka ▶ 'ča:rəŋka -e ž ⟨⟩ *črnka* |*ženska črne rase*| ▌ |kobila| ⇨ ŠVARCA [L] +

črnko |konj| ⇨ ŠVARC

črnojagodast |črnojagodasti bluščec| ⇨ divja BUČA

črnuzelj ▶ čər'nuzęl -na (in -z'l̥(-)) m živ. ⟨⟩ čustv. **1.** *kdor ima črne lase, temnejšo polt*: 'tis'tę u̯t'ru̯o:cę sə u̯'sę čr̥'nuz'l̥nę, 'ta:k‿ə 'va:ča **2.** *umazan človek, predvsem otrok*: pəg'lė:dę 'se:, 'kå:k čr̥'nuz'l̥ 'sę! ▪ 'xi̯tər se 'jədę u̯'męt, čr̥'nuz'l̥! ▌ [=] k 2 ⇨ UMAZE s [L] Ø

črpalka ▶ čər'på:lka -e ž ⟨⟩ nov. *črpalka*: bęn'ci̯nska čr̥'på:lka ▌ |krilna vodna črpalka| ⇨ FLIGELICA [=] ⇨ PUMPA [L] SSKJ (SP 1962 *črpavka*; Plet. *črpavka* ≠)

črpati |s črpalko| ⇨ PUMPATI

črsten ▶ 'ča:rstn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s't'nęga⟩ **1.** v prislovni rabi, za ljudi *čvrst* |*poln življenjskih sil*|: d'vå:mj̩ 'vəsn̩dęs't' 'le:t ja s'ta:r, pa 'kək ja ša 'ča:rstn̩! ▪ 'vərgnę 'ča:rstna 'že:nska ja 'ša: **2.** za les *trd(en)*: 'ča:rstn̩ 'le:s 'ma:rəš u'zi̯e:t ▪ 'tå:kə, 'ča:rstnə dr̥'vo:jə sma 'kupła ▌ [L] Plet. [»čŕsten, tna, *adj.* = črstev, *Savinska dol.*«]

črta ▶ 'ča:rta -e ž ⟨⟩ *črta* **1.** |*nepretrgana vrsta točk*|: 'ra:u̯na (: 'ti̯e:ŋka) 'ča:rta ▪ b'łaːgə š‿'ča:rnęm 'ča:rtəm ▪ pə s''tę:nę ja s‿:'vin'čnękə 'ča:rtə na'rė:d'u ▪ na pa'pė:r 'de:ła 'ča:rte **2.** |*črti podobna zareza*|: 'ča:rta na d'łənę ▪ pə 'a:u̯tə nåmę ja 'ja:dn̩ s k'lučə pə'tė:gn'u 'ča:rtə ▌ [=] k 1 LINIJA; k 2 RIŽA [L] +

črtalnik ▶ čər'tå:lnęk -a (in -ni̯-) m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *črtanec* |*list, ki se pri pisanju daje pod papir brez črt*|: 'va:rs'te sə 'bəl 'ta:k, 've:głas'te, kə 'ni̯sm̩ 'jəm'o̯ čr̥'tå:lnęka ▌ [L] + ≠

črtalo ▶ čər'tå:łə -a s ⟨⟩ *črtalo* |*del pluga, ki navpično reže brazde*| ▌ |ročno črtalo| ⇨ ŠIRFE ▌ [L] +

črtast ▶ 'ča:rtast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *črtast, črtan* |*ki ima črte*| **a:** 'čartastə b'łaːgə ▪ 'ča:rtasta u̯b'le:ka **b:** 'ča:rtazd z'vę:zek (*črtast, črtan*) ▌ [=] k a RIŽAST; k b ČRTAN, ČRTEN [L] +

črtati ▶ 'ča:rtat -əm d.+nd. ⟨⟩ *črtati* |*izbrisati*|: 'puf sə jə 'ča:rtalę ▪ 'mo:rjə 'ži̯x 'le:c 'ka: 'ča:rtəma – 'ni g'nå:rja ▌ [=] ⇨ BRISATI [L] +

▸ **črtan** ▶ 'ča:rtn̩ -tənа -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -təŋga, daj. ed. m. sp. -tən'mə⟩ **1.** *črtan* |*izbrisan, opuščen*|: 'puf mə ja 'bė:u̯ 'ča:rtn̩ **2.** redk. *črtast, črtan* |*ki ima črte*|: u tis't'mə 'ča:rtən'mə z'vę:-s'kə ja na'pi̯səna tęle'fo:nska štę'vilka ▌ [=] k 1 ⇨ BRISAN; k 2 ČRTAST [L] SSKJ

črten ▶ 'ča:rtn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *črtast, črtan* |*ki ima črte*|: a 'må:š 'kę: 'ča:rt'nęga pa'pė:rja? ▌ [=] ⇨ ČRTAST [L] Ø

črtica ▶ 'ča:rtęca (in -ti̯-) -tęce (in -ti-) ž ⟨⟩ manjš., nov. *črtica* |< *ČRTA*| ▌ [=] ⇨ ČRTIKA [L] +

črtika ▶ 'ča:rt'ka -e ž ⟨⟩ manjš. *črtica* |< *ČRTA*|: na'va:rxę 'ma:rəš 'ča:rt'kə na'ri̯e:s't' ▌ [=] ČRTICA [L] Ø

črtiti ▶ 'ča:rtęt -tęm tudi čər'ti̯t -'ti̯m nd. ⟨–; 'ča:rt'u -tła -ə tudi čər'ti̯u -łа -ə, mn. 'ča:rt'lę itd. in čər'tilę itd.⟩ č. koga/kaj *sovražiti koga/kaj, mrziti koga/kaj*: 'a:, 'kək sta se 'ča:rtła! ▪ čə pa 'kę: 'ča:rtęm, ja pa 'to:, da se mę 'ta:kle 'łå:žaš ▌ [L] +

črtka ⇨ ČRTIKA

črv ▶ 'ča:ru -rva m živ. ⟨⟩ **1.** *črv* |*drobna žival*|: 'ča:ru ja u̯ 'jå:pkę ▪ 'li̯e:s'nę 'ča:ru ▪ 'muxa ja 'ča:rva u̯ 'mi̯e:sə zas'ra:ła ▪ "'mikl̥nọvę "'zi̯e:fę ja me'så:rska 'muxa 'ča:rva zas'ra:ła, kə ja 'mė:ła f'rišnə, pa 'ni 'mė:ła pək'ri̯tə, kə ja p'le:ła **2.** *deževnik* |*črvu podobna žival*|: 'kura 'išajə 'ča:rve **3.** *črv* |*kljuvajoče gnojno vnetje na prstu*|: na (= u) 'pa:rstə 'må:m 'ča:rva ▌ [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »čȁru̯«]

črvček ▶ 'ča:ručək -čka m živ. ⟨⟩ **1.** manjš. *črviček* |< *ČRV* 1–2|: u 'čė:špę sm̩ 'ča:-

ručka 'na:jdu **2.** ljubk. *majhen, neboglen otrok*: 'lẹ:, 'kå:k 'cė:dn̥ 'ča:ručək ja 'na:š "å:nža! ▌ [L] Ø (+ *črviček*)

črviček ⇨ ČRVČEK

črvičiti |po trebuhu| ⇨ ZVIJATI

črviv ▸ čər'vi̯u̯ -va -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'vi̯u̯ga; rod. ed. ž. sp. -'vive⟩ *črviv* **a** |*razjeden od črvov*|: čər'vi̯va 'di̯e:ska **b** |*ki ima črve*|: čr̥'vive č'rẹ:šne ▪ 'mi̯e:sə ja b'łə žə čr̥'vi̯və ● ⇨ črviva POTICA ▌ [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. m. sp. »čъrvíu̯«]

čtivo ▸ č'ti̯və -a s ⟨⟩ NŠ *čtivo*: a 'må:š 'kẹ: č'ti̯va s‿:ẹ'bò:j? ▪ šol. ub've:znə č'ti̯və (*domače, obvezno čtivo*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

čuda ▸ 'čuda -e ž ⟨⟩ ● čustv., star. **ni čude** *izraža običajnost, navadnost česa*: 'ni 'čude, da 'ne:mta g'nå:rja, kə sta sẹ pa 'a:u̯tọ 'kupła ● poud., star. **od** (= do) **čude** **a** *izraža nenavadno visoko stopnjo*: ple've:ła 'må:mə pa 'pa:r‿nas 're:s uč‿'()ude ▪ u̯'rọ:čə ja b'łə pa 'du̯o:ns uč‿'()ude ▪ də 'čude 'le:pə u̯'ri̯e:me ja 'du̯o:ns ▪ uč‿'()ude 'må:łə jəx ja 'pa:ršłə **b** *izraža zelo veliko količino*: uč‿'()ude lẹ'di ja b'łə ▌ [L] Plet.

čuda ▸ 'čuda prisl. ⟨⟩ poud., redk. **1.** *izraža nenavadno visoko stopnjo*: 'čuda 'ra:t 'må: 'sė:r **2.** *izraža zelo veliko količino*: 'čuda g'nå:rja sə 'mė:lẹ ▌ [=] k 1 ⇨ ZELO; k 2 ⇨ DOSTI [L] SSKJ

čudak ▸ čə'då:k -a (tudi ču-) m živ. ⟨⟩ *čudak*: tiz'd'ga čə'då:ka ja u̯'zė:ła ▪ zmer. 'ka: 'jədẹ, čə'då:k čə'då:škẹ! ▌ [L] +

čudaški ▸ čə'då:škẹ -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kẹga⟩ *čudaški*: čə'då:škẹga 'dė:da 'må: ▪ za'kå: sẹ 'ta:k čə'då:ška!? ▌ [=] ⇨ ŠPASEN [L] SSKJ, SP 1962

čuden ▸ 'čudn̥ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nẹga⟩ **1.** *hud* |*pretirano strog*|: 'nå:šə sə b'lẹ 'čud'nẹ, kə səm 'ta:k 'pu̯o:znə 'pa:ršła da'mọ: **2.** *hud* |*ki napada človeka*|: 'sẹ: te 'pəs 'ni 'čudn̥ ▪ b'rė:c'l̥nẹ sə pa 'du̯o:ns 're:š‿'čud'nẹ – 'di̯e:ž 'bọ: **3.** **a** predvsem za otroke *poreden* |*ki (rad) povzroča neprijetnosti, nevšečnosti*|: 'kək ja 'di̯e:kle 'du̯o:ns 'čudnə! ▪ 'čud'ne u̯t'ru̯o:ke 'må: **b** *nemiren* |*ki ne miruje, ni pri miru*|: 'kå: ja 'kẹ: k'rå:vəm, da sə 'ta:k 'čudne? **4.** *čuden* **a** |*ki se razlikuje od navadnega, znanega*|: 'čud'ne ra'či se gə'dijə pə s'vẹ:tẹ **b** nov. |*ki se po vedenju, ravnanju razlikuje od drugih*|: z'łə 'čudna 'že:nska ja 'tọ: ● ⇨ biti čuden ko HUDIČEK ▌ [=] k 1–2 ⇨ HUD; k 4 ⇨ ŠPASEN [L] +

▸ **čuden** ▸ 'čudn̥ -dna -ə povdk. ⟨⇨ ČUDEN prid.⟩ redk. č. (na koga) *hud (na koga)* |*ki ima zaradi nasprotja, spora z okoljem odklonilen odnos do njega*|: 'a:te ja 'bė:u̯ 'čudn̥ 'kə s'tọ: u̯'rå:gọ, kə smə 'cė:stə 'tå:kə nar'dilẹ ▪ a ja b'ła: 'må:ma 'kẹ: 'čudna na 'ti̯e:be u̯'čė:rẹ? ▌ [=] ⇨ HUD povdk. [L] Ø

▸ **čudno** ▸ 'čudnə prisl. ⟨⟩ *čudno* |< *ČUDEN* 4a|: 'čudnə se mẹ z'di, da ga ša 'ni da'mọ: ▌ [L] SSKJ

▸ **čudno** ▸ 'čudnə povdk. ⟨⟩ *čudno* |*izraža presenetljivost, nenavadnost česa*|: p'rọ: 'čudnə 'ja:, da g'rė: 'ta:k pə'čå:sə da'mọ: ▪ elipt. 'čudnə, da na pra'då:jə 'xiša – za'kå: jəm 'kẹ: 'bọ:!? ▌ [=] ⇨ ŠPASNO povdk. [L] SSKJ

▸ **čudno** ▸ 'čudnə -d'nẹga s ⟨⟩ *kar se razlikuje od navadnega, znanega*: 'tọ: 'ni 'nẹč‿':ud'nẹga, čə na z'nå:š x 'nəm – 'sẹ: te žə 'mənda dẹ'sė:t 'lẹ:t 'ni b'łə ▌ [=] ⇨ NOVO s [L] SSKJ

čudež ▸ 'čudẹš -ža (tudi -de-) m ⟨⟩ **a** *čudež* |*dogodek*|: u "'kọ:karjax se ja 'ti̯e:č‿':udẹš na'rė:d'u – p'rẹ: ja 'bė:u̯ 'xut m'ra:s, pr̥ pəu̯z'dẹg'vå:nẹ ja pa 'tò:pu 'vė:tər pə'tė:gn'u **b** čustv. *nenavaden, izreden dogodek ali naključje*: čə bọ 'du̯o:ns 'pa:ršu, se bọ pa 'tut' 'čudẹš na'rė:d'u ▪ jå 'čudež, da na 'mò:rəš p'ra:u̯ 'ca:jd‿()a'mọ: p'ri̯t! ▪ 'čudẹž 'bọ:, čə bọ k'li̯cała ● čustv. **čudež božji** *izraža presenečenje, začudenje*: jå 'čudež 'bu̯o:žə, da 'vi̯e:č 'ne:ma, kə 'ta:k š'på:ra! ▌ [L] +

čuditi se ▸ 'čudẹt se -ẹm se nd. ⟨–; 'čud'u -dła -ə, mn. -d'lẹ itd.⟩ *čuditi se* |*čutiti in izražati presenečenje, začudenje*|: 'čudẹm se 'tẹ, da sẹ 'ta:g 'butast, kə sẹ 'tò:k 'ca:jta u̯ 'šọ:łə 'xu̯o:d'u ▌ [L] +

čudo ⇨ ČUDA ž [Tominšek 1903: 22: im. ed. »Čre͡ᵉvъ, dre͡ᵉvъ, čúdъ (rabijo se samo v sing.) sklanjajo se le po ъ/o- sklanji [. . .]«]

čuf ▸ 'čuf medm. ⟨⟩ otr. *posnema glas parne lokomotive*: 'cuk ja 'de:łọ 'čuf 'čuf 'čuf ▌ [L] Ø

čuj ⇨ ČOJ

čuk ▸ 'čuk -a m živ. ⟨⟩ **1.** *čuk* |*ptica*|: 'čuka sm̥ 'vid'ọ ▪ redk. 'čuk skə'vi̯ka – 'kå: se bọ 'kẹ: nara'di̯łə? ([=] ⇨ SOVA) **2.** čustv. *umazan človek, predvsem otrok*: 'kå:k 'čuk 'xò:dẹš u'kọ:lẹ! ● poud. **biti umazan ko čuk** *biti zelo umazan*: pəg'lė:dẹ 'ga: – s"pė:t ja u̯'må:zən kə 'čuk ▌ [=] k 2 ⇨ UMAZE s [L] +

čukec ▸ 'čukəc -kca m živ. ⟨⟩ čustv. *umazan*

človek, predvsem otrok: 'dẹ:le se bọ 'šọ: pa 'na:š 'čukəc pa u̯'mẹt ▌ ⊟ ⇨ UMAZE s L +

čukmašina ▸ 'čukma'šịna -'šine ž ⟨⟩ šalj., med delavci Glina iz Nazarij *stroj za dolžinsko sestavljanje lesnih delov*: 'tət'le kə'må:t ja 'bė:u̯ pa na 'čukma'šinę səs'ta:u̯len ▌ K *Pri tem stroju je prav na začetku delala delavka s priimkom Čuk.* L Ø

čunek ▸ 'čunek -a (in -nę-) m živ. ⟨im. mn. -nękę⟩ *Bo* otr. *prašič* |*žival*|: a sə 'tu̯o:-jə 'čunękę? ▌ ⊟ ⇨ PREŠIČ L Ø

čutara ▸ 'čutara -a ž ⟨⟩ *čutara*: nə 'čutarə 'va:de sm̩ pə'pė:u̯ ▌ ⊟ ČUTARICA L +

čutarica ▸ 'čutarca -e ž ⟨⟩ *čutara* ▌ ⊟ ⇨ ČUTARA L +

čuti ▸ 'čət 'čujam d.+nd. ⟨–; 'ču 'čuła -ə⟩ **1. a** č. kaj/koga *slišati kaj/koga* |*s sluhom zaznavati*|: a 'čujate, 'kå: p'rå:vẹm? ▪ 'tọ: sm̩ 'ja:s u̯'sə 'ču ▪ 'ta:kle 'gu̯o: u̯ x'rịbə se ja pa z'gọ:var 'ču ▪ 'təm na 'čujaž d'rugẹ kə 'nẹ:mškə ▪ vn̩ s 'xiša se ja pa k'rọ:lẹnę 'čułə **b** |*biti sposoben dojemati zvoke, glasove*|: na nə u̯'šẹ:sə na 'čuja ▪ čə'dịe:lę s'łå:pšə 'čujam **c** |*upoštevati naročilo, ukaz*|: a 'ti 'kẹ: 'čujaš a 'nęč? ▪ a 'ti s'ła:bə 'čujaš a 'kå:? **2.** č. kaj *slišati kaj* **a** |*seznaniti se s čim s poslušanjem*|: 'tọ: se ja pa 'čułə, da 'łå:kəjə 'təm **b** |*izvedeti kaj iz pripovedovanja ljudi*|: sm̩ 'ču p'rå:-vẹd‿:a ja b'ła: na ˮ'xọ:mcex nẹ'srė:ča ▪ a sę žə 'ču za nęs'rė:čə pr̩ ˮ'tin'čkę? ▪ a s'te žə 'čulę za ˮgnę'łọ:čana – da ja u̯'ma:ru (*ali ste že slišali, da je umrl Gnilovčan [iz Rovta]*)? **3.** č. kaj *čutiti (okončine)*: 'nęč na 'čuja 'nọ:g 'bò:j ● čustv. **čuti ga** *biti (nekoliko) pijan*: čə ga ja nə'må:łə 'ču, ja 'bė:u̯ ˮ'jå:ka ša pə'sẹ:bẹ 'pust ▪ 'vərgnę ga ja 'ču (⊟ ⇨ biti PIJAN) ● čustv. **čuti jih od** koga *biti oštet od koga*: 'a: sm̩ jəx 'ču‿u̯d 'ma:me, k sm̩ pę'jå:n da'mọ: 'pa:ršu! ● ⇨ ta KRUH ipd. je pa že včeraj opoldne čul zvoniti ▌ ⇨ ČOJ, POSLUŠAJ ⊟ ⇨ OBČUTITI L +

čutiti ⇨ OBČUTITI

čuvaj ▸ čə'va:j -vå:ja (in ču-) m živ. ⟨⟩ **1.** *čuvaj* |*kdor poklicno kaj čuva*|: za 'nu̯o:čnęga čə'vå:ja ja 'bė:u̯ na ˮg'lịnə ▪ 'ribęškę ču'va:j **2.** star., redk. *vratar*: u 'bọ:lnçę pr̩ čə'va:jə u̯p'rå:šə ▌ ⊟ k 1 VAHTER; k 2 ⇨ VRATAR L +

čuvati ▸ 'čuvat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** č. na koga/kaj **a** *paziti na koga/kaj, varovati koga/kaj* |*prizadevati si, da se odvrne nevarnost od koga/česa*|: 'čuvẹ na 'sịe:be ▪ 'čuvẹ na 'a:u̯tọ (: u̯t'ru̯o:ka) **b** nav. z odvisnim stavkom *paziti* |*prizadevati si, da se ne zgodi kaj nezaželenega*|: 'čuvẹ, da na 'på:deš ▪ 'čuveta na 'sịe:be **c** č. koga/kaj *paziti koga/kaj, varovati koga/kaj* |*imeti v oskrbi, varstvu*|: 'pəs 'čuva 'kọ:st ▪ t'ri u̯t'ru̯o:ke 'čuva **2.** č. na kaj *paziti na kaj* |*prizadevati si, da se kaj ohrani*|: 'čuvẹ na k'nịgə (: zd'ra:ujə) **3.** *paziti* |*biti zavestno (miselno) zbran*|: pəs'łušẹ pa 'čuvẹ, 'kå: p'rå:vẹ **4.** č. na kaj *biti pozoren na kaj, paziti na kaj* |*biti kje z namenom ugotoviti, zaznati kaj*|: 'se: sm̩ 'čuvọ na m'le:kə, pa mę ja u̯š'łə! ● ⇨ čuvati prvega APRILA ▌ ⊟ AHTATI, MERKATI; k 4 AHTATI SE L +

▸ **čuvati se** ▸ 'čuvat se -vəm se nd. ⟨⟩ v medmetni rabi č. se koga/česa *paziti se koga/česa, varovati se koga/česa* |*izraža grožnjo, svarilo*|: 'čuvẹ se ba'rå:be! ▪ 'le: 'čuvẹte se 'me:! ▪ 'čuvẹ 'se:, da te 'na:‿m pra'xu̯o:d'u! ▪ 'čuvẹ se g'ripe ▌ ⊟ AHTATI SE L SSKJ

čvečiti ▸ č'vė:čət (in -čt) -əm nd. ⟨č'vė:čə (in č'vė:č) -čte; č'vė:ču -čła -ə⟩ *žvečiti* **a** |*drobiti z zobmi in mešati s slino*|: 'dọ:gə 'ma:rəš č'vė:čət, 'pu̯o: pa ta'du̯o: pəž're:t **b** |*imeti dolgo v ustih in gristi*|: 'kå: pa č'vė:čəš? a či'gumi? ▪ ud ˮg'rė:xčọga ˮf'rənca 'va:ča ja 'bå:gə č'vė:ču **c** čustv. *gristi, grizljati*: za'kå: 'ta:k č'vė:čəš cęga're:t? ▌ ⊟ k a ŽVEČITI; k b ⇨ ČIKATI; k c ⇨ GRISTI L Ø

čveka ▸ č'vịe:ka -e ž ⟨⟩ slabš. *kdor vsebinsko prazno, nespametno govori*: 'tå:ke č'vịe:ke pa 'dịe:leč nau̯'kọ:lę 'ni ▪ zmer. 'mọ:čə 'nə, č'vịe:ka č'vịe:kasta! ▌ L SSKJ, SP 1962

čvekast ▸ č'vịe:kast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *kdor (rad) vsebinsko prazno, nespametno govori*: za'kå: sę 'ta:k č'vịe:kasta?! ▪ zmer. 'ọ:, 'ti 'dė:da č'vịe:kas'tę 'ti! ▌ ⊟ ČVEKAT L SSKJ

čvekat ▸ čve'kå:t -a -ə (in čvẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ redk. *kdor (rad) vsebinsko prazno, nespametno govori*: na 'bọ:d' 'nə 'ta:k čve'kå:t ▌ ⊟ ⇨ ČVEKAST L Ø

čvekati ▸ č'vịe:kat ⌈ čve'kå:m ([in čvẹ- ⌈ >) nd. ⟨č'vịe:kę -te; č'vịe:kọ ⌈ čve'kå:ła -ə⟩ slabš. **1.** *vsebinsko prazno, nespametno govoriti*: 'čå:sę 'tå:ke čve'kå:, da se 'bọ:x us"milę **2.** *govoriti, pripove-*

dovati: 'kå: 'kẹ: čvẹ'kå:ta? ▪ 'ka: nap'rẹ: čve'kå:š, pa 'nẹč na nar'diš ▪ u'gå:s'nẹ 'ra:dijọ – mẹ g'rė: na 'žiu̯ce, kə žə pra'dọ:gə čve'kå:! ▌ ⊟ ⇨ GOVORITI L +

čveteren ▸ čve'ti̯e:rən -rna -ə (in čvẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnẹga⟩ redk. **1.** *četveren* |*iz štirih delov, enot*|: čve'ti̯e:rna š'på:ga **2.** *četvero* |*skupina štirih enot*|: čvẹ'ti̯e:rne u̯'rå:te ▪ čve'ti̯e:rnẹ š'tum̩fẹ (*štirje pari ženskih nogavic, četvero hlačnih nogavic*) ▌ ⊟ ČETVEREN L +

▸ **čveterno** ▸ – tož. ed. čve'ti̯e:rnə (in čvẹ-) s ⟨⟩ ● redk. **na čveterno** *izraža, da je kaj sestavljeno iz štirih delov, enot* (⊟ ⇨ na ČETVERNO) ▌ L Ø

čvoniti ▸ č'vọ:nẹt (in -n't') -ẹm nd. ⟨č'vọ:nẹ (in č'vọ:n') -n'te; č'vọ:n'u -nła -ə⟩ slabš., redk. **1.** *vsebinsko prazno, nespametno govoriti*: "'jọ:ža 'žə 'tå:ke č'vọ:nẹ – 'ka:r jə na 'på:met p'ride **2.** *govoriti, pripovedovati*: 'kå: 'kẹ: te 'dė:da č'vọ:nẹ 'vəs 'ca:jt? ▌ ⊟ ⇨ GOVORITI L Ø

čvrst ⇨ ČRSTEN

D

d ▶ 'də -ja tudi -- m ⟨⟩ *d* |*soglasnik; črka*|: 'kå:k š'pa:sn̥ 'də sę̯ na'pi̯sọ! • 'vė:lkę̯ 'də ▌ [L] SSKJ, SP 1962

da ▶ da vez. ⟨⟩ **1.** *da* **a** v pripovednih odvisnikih |*za uvajanje stavka, ki dopolnjuje nadrednega*|: 'ni̯sə 'łučə p'rẹ: u̯'gå:sn̥lę̯, da ja 'pu̯o:l 'vọ:k 'šọ: • 'tọ: ja b'łə 'kumę nə 'tå:kəle, da kə s'‿'(i̯e:d'ọ na t''lẹ:xę̯, da sę̯ 'ka: 'ta:k na'ra:u̯nasc‿'(ė:gu **b** redk. |*za uvajanje subjektivno podanega govora ali misli*|: 'ni 'va:t'ọ 'ši̯vat, 'čẹ:ž da 'må: pra'dọ:ge 'nu̯o:ge **2.** v vzročnih odvisnikih, za glagoli čustvovanja *da* |*za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok dogajanju v nadrednem*|: 'ba:u̯ sm̥ 'se:, da bę̯ me də'bilę̯ **3. a** v namernih odvisnikih, včasih v zvezi zato da *(zato) da* |*za izražanje namena, ki ga ima dejanje nadrednega stavka*|: u'sęga xu'diča sm̥ š'pilọ, da mę̯ 'na:‿bę̯ b'łə t're:ba u̯ 'šọ:łə 'jət • na 'va:kne sə 'ku̯o:ce 'di̯e:lę̯, za'tọ: da b' 'jå: na 'čulę̯ 'vọ:kọ, kə sə 'tul:ę̯ **b** s preteklikom ali nedovršnim sedanjikom *da* |*za izražanje doseženega namena*|: 'så:mə za 'tọ: me 'må:, da mə 'kuxəm pa 'pi̯e:ram **4.** v načinovnih odvisnikih brez da *ne da* |*za izražanje načina, kako poteka dejanje nadrednega stavka*|: ja pa 'ka:r 'šọ:, b'ra:z‿da bę̯ pə'vė:dọ **5.** v primerjalnih odvisnikih kakor da, ko da *kot da* |*za izražanje primerjave z dejanjem v nadrednem stavku*|: 'pó:p‿'(å:de pa u̯s'tå:ne, kə da 'ni b'łə 'nęč **6.** v posledičnih odvisnikih *da* |*za izražanje posledice, ki jo ima dejanje nadrednega stavka*|: 'ta:k smə se u̯'ši na'lẹ:z'lę̯, da sə nas 'ka: 'nó:s'le • 'ta:k sm̥ 'łå:čən, da se mę̯ 'ka: s'vẹ:tę̯ **7.** tako da *tako da* |*za uvajanje načinovnega odvisnika, ki izraža posledico*|: pə'nu̯o:č ja 'čå:sę̯ 'pọ:kałə, 'ta:g da smə 'mis'lę̯, da bdə 'na:š‿'či̯st pə'bilę̯ **8.** a tako da *torej* |*izraža navezovanje na prej povedano*|: a 'ta:g da s'te 'du̯o:l 'tud' u 'šọ:łə 'xó:d'lę̯? **9.** kako da *zakaj* |*vprašuje po vzroku*|: 'kəg da tę̯ 'šọ:ła na g'rė:? **10.** v časovnih odvisnikih *za izražanje, v kakšnem časovnem zaporedju sta dejanji nadrednega in odvisnega stavka*: nə'må:łə ša pə'čå:kę̯, da se u̯'bujam **11.** nav. elipt., čustv. *za izražanje* **a** *ukaza, želje*: da ta'kọ:j z'gineš! • pa da 'na:jdem cəm'på:te, kə p'ridem na'za:j! **b** *ugibanja, domneve*: da 'nisę̯ 'ti 'nå:šəx 'jå:bək ra'butọ, 'ə? **c** *poudarjanja, pojasnjevanja*: 'na 'nucəm 'te:, da bəš 'vė:d'ọ! • {A} a 'bəš 'pa:ršu? {B} g'višnə, ⌈ da 'bəm (⌈ = 'da:). ● ⇨ KAKO pa da? ▌ ⇨ BOJDA, PAJADA, VEŠDA, VETEDA [=] k 9 ⇨ ZAKAJ [L] +

da člen. ⇨ JA

Dachau ⇨ DAHAV

Dahav ▶ "'då:xau̯ -va m ⟨⟩ STV. I. *nacistično koncentracijsko taborišče Dachau*: "vr̥'tå:čkę̯x 'ja:dn̥ ja pa 'bó:j u "'då:xavə u̯'ma:ru ● šalj. **biti suh, ko bi iz Dahava na urlavb prišel** *biti zelo suh*: 'ti sę̯ pa 'ta:k 'sux, kə bę̯ z "'då:xava na vər'le:u̯p‿'a:ršu ([=] biti suh, ko bi iz Dahavega na urlavb prišel (⇨ DAHAVO)) ▌ [=] DAHAVO [L] Ø (SP 1962 *Dachau*)

Dahavo ▶ "'då:xavə -xọga s ⟨⟩ STV. I., star. *nacistično koncentracijsko taborišče Dachau*: 'pu̯o: sə ga 'da:lę̯ pa 'nət u "'då:xavə, da ja 'pu̯o: sra'må:k 'təm u'ma:ru, kə ja 'ti̯fəs də'bė:u̯ • tę̯ g'ła:u̯nę̯ 'łu̯o:ger ja 'bė:u̯ pa 'nət u "'då:xọmə ● šalj. **biti suh, ko bi iz Dahavega na urlavb prišel** *biti zelo suh*: "f'rå:nca ja b'ła: šale 'suxa – 'kə bę̯ z "'då:xọga na vər'le:u̯p‿'a:ršła! ([=] ⇨ biti suh, ko bi iz Dahava na urlavb prišel (⇨ DAHAV)) ▌ [=] ⇨ DAHAV [L] Ø

dahniti ⇨ DEHNITI

dahpapa ▶ 'då:x'på:pa -e ž ⟨⟩ NŠ *strešna lepenka*: 'da:rvəncə smə z 'då:x'på:pę̯ pək'rilę̯ ▌ [L] Ø

daj ▶ 'dẹ: prisl. ⟨pred zlogom z nesprednjim soglasnikom 'de: (in 'dẹ:)⟩ *zdaj*: 'de: mə š'lę̯ pa na'za:j ta'du̯o: pəg'lė:dat x ti-s'tęm 'turkinęm • 'de: pa na 've:m, a sə 'nå:šə 'gu̯o:r a sə 'bẹ:u̯čkę̯ • 'di̯e:leč pa 'ni̯sə 'nå:šə 'dẹ: • sn̥ 'mis'lu – 'dẹ: sn̥ pa 'fẹ:rtęk • 'ta:kle j sẹ'dė:ła, kə 'dẹ: md'vå: sẹ'di̯ma • 'sẹ: 'dẹ: 'unę kə'sijə 'gu̯o: • 'lẹ:, 'dẹ: sm̥ pa 'tọ: pə'zå:bła • 'dẹ: se 'ri̯e:ča pa 'tə pr̥ "tə'nå:čə • 'de: pa na 've:m 'vi̯e:č te p'rå:ve ● ⇨ daj pa v BEG pa (h mami) domov pa pod kovter pa v jok • **do daj** *do zdaj, doslej*: də 'dẹ: ša 'ni 'nęč pə'vė:dọ 'nu̯o:u̯ga ([=] DOSIHMAL, do ZDAJ) ▌ [=] DAJLE, ZDAJ, ZDAJLE [L] Ø

daj ▶ 'dẹ: (in 'de:) 'dẹ:te medm. ⟨1. os. mn.

'de:mə (in 'dẹ:-); dv. 'de:ma -ta (in 'dẹ:-); pred zlogom z nesprednjim soglasnikom 'de: (in 'dẹ:)⟩ **1.** *daj* |*izraža ukaz, spodbudo*|: 'dẹ:, 'nə, pə'tė:gnẹ! • 'dẹ:mə, 'nə, 'bəl 'žịvə! • 'dẹ: mẹ 'tọ:le 'ta:j za'nịe:s't' (*(pre)nesi mi tole tja*)! **2. a** *daj* |*izraža začudenje, zavrnitev*|: 'de: ga ('nə) s'ra:t! • 'dẹ:te 'nə, 'sẹ: 'tọ: 'ni 'nęč 'xudęga! **b** (večkrat) ponovljen *izraža zavračanje*: 'dẹ: 'dẹ: 'dẹ:, g'dọ: tę bọ 'kẹ: 'vịe:rjọ!? ▌ ⊟ k 2b ⇨ BE [L] SSKJ (SP 1962, Plet. pod *dati*)

daja ▸ 'då:ja -a ž ⟨⟩ ***Bo*** *krma, ki se da kravam naenkrat*: za nə 'då:jə ša 'žə 'må:m 'sịe:na ▌ [L] Ø

dajati ▸ 'då:jat (tudi 'da:-) 'då:jəm nd. ⟨'då:jẹ -te; 'då:jọ -jała -ə in da'jå:ła -ə⟩ **1.** d. kaj *dajati kaj* **a** |*delati, da prehaja k drugemu*|: jə g'dọ: mə pa za pẹ'jå:čə g'nå:r 'då:ja?! • 'kå: s'te jəm pa da'jå:lẹ za 'jẹ:st? • na 'kȯ:k 'ur mə pa 'då:jəte rəc'nẹ:ja? **b** |*podarjati, poklanjati*|: krəm'pė:r nåmẹ pa 'dụo:mẹ 'då:jəjə **c** |*delati, da prehaja drugemu v uporabo*|: 'kå: mə pa 'då:jəš pẹ'cikəl – 'sẹ: sẹ 'så:ma k'rịva! **č** |*delati, da lahko kdo kaj dela, s čim razpolaga*|: 'kå:ke 'cọ:mne sə 'čå:sẹ da'jå:lẹ! **2.** *dajati* |*delati, da kdo česa, kar je prej imel, nima več*|: 'ka: nap'rẹ: 'då:jəm, pa 'nęč 'ne:m • k'rå:ve na 'då:jəjə m'le:ka, 'ta:k‿()ə bẹ 'ma:gle, čə jəx prasẹ'liš **3.** *dajati* **a** |*delati, da prihaja kdo/kaj kam z določenim namenom*|: 'čå:sẹ sə naz 'ta:kle m'ła:de žə na 'šį̣d‿()a'jå:lẹ, 'dụo:ns g'rė:də pa ụ 'šọ:le **b** z nedoločnikom |*delati, povzročati, da se s kom/čim kaj dogaja*|: za'kå: sta sẹ 'kẹ: 'dẹ: na'e:ŋkr̥t‿'()a:g 'dụo:bra – 'tọ: 'då:ja čłə'vė:kə 'mis'l̥t **4.** d. za kaj *plačevati kaj*: 'kək ja 'då:jọ za pẹ'jå:čə! **5. a** *dajati* |*ustvarjati kaj kot rezultat svoje sposobnosti, dejavnosti*|: 'kụo:za 'då:ja čə'dịe:lẹ 'mịe:n' m'le:ka **b** |*povzročati, da kdo kaj dobi, ima*|: pə'tuxə mə 'då:jəjə 'dụo:mẹ **6.** z oslabljenim pomenom *dajati* |*izraža dejanje, kot ga določa samostalnik*|: 'dȯ:xter jə 'xȯ:dẹ ẹ'nẹ:cija 'då:jat • dra'mụo:ta ga 'då:ja (*dremlje se mu*) **7.** *dajati* |*delati, da prihaja kaj na določeno mesto*|: 'ka: nap'rẹ: 'då:jəm ('da:rve) na 'va:gən' **8.** *popuščati* |*prenehavati opravljati delo, ki kaj povezuje*|: 'tọ:ku sm̩ s 'kijə pa z d'rugẹ sẹ'kė:rə – šale čas 'ca:jt 'pụo: ja za'čė:łə 'då:jat **9.** daje koga *boli koga* |*povzroča bolečine*|: k'riž ga 'då:ja • 'nå:xat me 'då:ja • bə'le:zən me ja 'tịe:ʒ g'lį̣γ da'jå:ła • 'nụo:ge jə 'då:jəjə – k'rå:və • brezos. u 'rəmẹ me s"pė:d‿'()å:ja ● ⇨ dajati kaj na STRAN • ⇨ dajati koga na STRAN • star., redk. **dajati** kaj **nazaj** *vračati kaj*: tiz'd' g'nå:r mẹ žə pa d'vẹ: 'lė:tẹ na'za:j 'då:ja (⊟ ⇨ VRAČEVATI) • ⇨ dajati koga v nič (⇨ NIČ m) • ⇨ FIRBEC daje koga ▌ ⊟ k 3a DEVATI; k 9 ⇨ BOLETI [L] +

dajle ▸ 'dẹ:le prisl. ⟨⟩ *zdaj, zdajle*: 'dẹ:le ga bọ ụst'rẹ:lu • 'dẹ:le se žə 'jẹ:sen 'pụo: 'za:čne • 'dẹ:le 'pụo:l (*čez nekaj časa*) pa 'nẹ: p'ride "'må:nca 'təle 'dụo: ▌ ⊟ ⇨ DAJ prisl. [L] Ø

daleč ⇨ DELEČ

dalj ⇨ DELJI prisl.

dalja ipd. ⇨ DELJA ipd.

dalje ⇨ DELJI prisl.

daljinec ▸ da'lịnc -a m živ. ⟨im. mn. -'lin'cẹ⟩ 'kė: 'må:ž da'lịnca? ▌ ⊟ PILOT [L] Ø

daljnogled ⇨ REŠPETLIN

daljnoviden ▸ dalnə'vịdn̩ -dna -ə (in 'da:-; in -lnọ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'vid'nęga⟩ *daljnoviden* |*ki dobro vidi oddaljene predmete*|: 'ti sẹ dalnọ'vịdn̩, jas pa kratkọ'vịdna ▌ [L] +

daljnovod ▸ dalnọ'vọ:t -da (in 'da:-) m ⟨⟩ *daljnovod* |*za prenos električne energije*|: dalnọ'vọ:d g'rė: 'təm č're:s ▌ [L] SSKJ, SP 1962

daljši ⇨ DELJI prid.

dalmatinec ▸ dalma'tịnc -a m ⟨im. mn. -'tin'cẹ⟩ nekdaj *krošnjar* |*prenašalec in prodajalec drobnih predmetov*|: tis'tẹ dalma'tin'cẹ sə 'čå:sẹ pə 'xišax pra'då:jalẹ 'kå:mənčke za fara'ca:jk pa cəkr̥'lịn pa 'tå:kə ▌ [L] SSKJ, SP 1962 ≠

dama |igralna karta| ⇨ BABA

dan ▸ 'da:n – m ⟨sicer ⇨ DEN⟩ polcit. ● **dober dan** *dober dan* |*izraža pozdrav ob srečanju podnevi*|: dọbr̥ (= redk. 'dọ:bər = redk. dọụr̥ = redk. dọr = redk. br̥) 'da:n • {A} dọbr̥ 'da:n. {B} dọbr̥ 'da:n 'bọ:g'da:j. (⊟ BOGDAJ) • **dan žena** *dan žena* |*praznik 8. marca*|: a sẹ 'ma:mẹ 'kẹ: 'kup'u za 'da:n žẹ'na:? • čustv. **to je šele dober dan** *to je komajda začetek (česa težavnega)*: 'já:, 'tẹ:mẹlja za 'xišə 'må:ta skə'på:ne, såmə 'tọ: ja šale dọbər 'da:n – ša na 've:ta, 'kå: ụ'sə jəx ša 'čå:ka ▌ ⇨ DEN, ZADNE; |tepežni dan| ⇨ OTROČJE s [L] +

današnji ⇨ DONŠEN

dandanes ⇨ DONESTADEN

danes ipd. ⇨ DONES ipd.

danica ⇨ zjutrišnja ZVEZDA

daniti se ▶ da'ni̯t se 3. os. ed. -'ni se nd. ⟨–; – – da'ni̯łə se⟩ brezos. *dani se* |*noč prehaja v dan*|: da'ni̯łə se 'ja:, sə ša 'ka: f'rȍ:škalę – 'pu̯o: ja 'za:čǫ pa 'di̯e:š 'på:dat ▌ [L] +

danka ⇨ ČREVO; ⇨ sončna KLOBASA

dar [Tominšek 1903: 14: im. mn. »Besede, kakor daróvь, dьhóvь so nastale po vplivu cerkvenega jezika.«; 12: rod. ed. »sȁdъ, strȁhъ [...] dȁrъ [...] (nom. pa strâh, sâd ..., nasprotno kakor: bȅk : bîka).«; 16: tož. mn. »dȁrь«; 17: or. mn. »dârь«]

darilo ▶ da'ri̯łə -a s ⟨im. mn. -'rile⟩ *darilo*: a sę 'kę: da'ri̯łə 'du̯o:b'u? ▪ 'kå: sę də'bi̯łə za da'ri̯łə? ▪ za da'ri̯łə sə nåmę pa 'de:knə 'da:lę (*podarili so nama (voljeno) odejo*) ▌ [L] +

darovati ⇨ DATI[1], OFRATI

dasa ▶ 'då:sa -a m živ. ⟨v rabi predvsem im. ed.⟩ poud., nov. *vplivnež, človek na visokem položaju*: "tǫ:ni ja pa 're:z 'då:sa ▪ bəš 'vid'ǫ, g'dǫ: ja 'då:sa pər 'jå:grax ▌ [=] ⇨ BUDŽOVAN [L] Ø

daska ▶ 'da:ska -s'ke ž ⟨⟩ polcit. ● sleng. **do daske** *do skrajnosti, temeljito, popolnoma*: də 'da:s'ke ga ja pra'tǫ:ku ▪ də 'da:s'ke se ja na'ža:ru ([=] ⇨ POORGNI) ▌ [L] Ø

dati[1] ▶ 'da:t 'då:m d. ⟨'dę: -te; 'da:u̯ ⌈ 'da:ła -ə (⌈ predvsem ***Bo***, drugod redk. då:-)⟩ **1.** d. kaj *dati kaj* **a** |*napraviti, da preide k drugemu*|: g'nå:r sə mə 'du̯o:mę 'da:lę ▪ 'dę: mę g'nå:r za u̯ šta'cunə ▪ 'dę:te 'pȍ:bə 'kę: za 'je:st ▪ a sę 'da:u̯ 'pəsə žə 'kę: 'jəs'tę 'du̯o:ns? ▪ za 'kȍ:k pa 'då:š (*prodaš*) 'a:u̯tǫ? ▪ 'dę: 'kå:mən‿()a'za:j 'ta:j, kə sę ga u̯'zė:u̯ ▪ 'dę: dęk'lė:t'kə 'a:u̯t'ka na'za:j (*vrni deklici avtomobilček*)! ▪ tə 'pi̯smə 'dę: na 'pǫ:štə **b** |*podariti, poklniti*|: 'kå: sə tę pa 'da:lę za 'gǫ:t? ▪ smə se š'lę 'mę:nęʒ‿() 'nęmə, 'kȍ:g bę 'da:u̯ (*plačal*) ud 'å:ra **c** |*napraviti, da preide drugemu v uporabo*|: 'dę: mę št'rəg, da se u̯'bę:sęm **č** |*napraviti, da lahko kdo kaj dela, s čim razpolaga*|: 'kå:kə j'mė: sə mə (*namreč otroku*) 'da:lę! "ė:ri̯s! ▪ a sə tę 'da:lę 'ca:jgnes? ▪ 'kå:ke rəc'nę:ja tę ja pa 'da:u̯ (*predpisal, dal*) 'dȍ:xter? **2.** *dati* |*napraviti, da česa, kar je kdo prej imel, nima več*|: cęrtifę'kå:te smə žə 'da:lę, jəx 'ne:m:ə 'vi̯e:č **3.** *dati* **a** s širokim pomenskim obsegom |*napraviti, da pride kaj kam z določenim namenom*|: čəp'rǫ: 'ni̯smə 'du̯o:s't' 'mė:lę, pa 'šǫ:łac‿()mə ga 'pa: 'da:lę ▪ g'nå:r ja 'da:u̯ u 'bå:ŋkə **b** z nedoločnikom |*napraviti, povzročiti, da se s kom kaj zgodi*|: ub'le:kə sm̩ sę 'da:ła 'de:łat ▪ 'dę: se u̯st'rəčt ▪ a sę 'da:u̯ 'cǫ:te p'ra:t? **4.** d. za kaj *plačati za kaj*: 'kȍ:k sę pa 'da:u̯ za klęn'ča:u̯ncə? ▪ "šəm'lå:kę sə 'da:lę za d'vę: 'må:šə **5.** **a** d. komu kaj *dati komu kaj* |*povzročiti, da kdo kaj dobi, ima*|: za'nęč 'cǫ:lęŋgə nəm 'då:jə ▪ d'vǫ:jkə mę ja 'da:ła **b** |*z združitvijo postati nova celota*|: 'kȍ:g 'då: 'tǫ: u̯'sə u̯'kupę? **6.** z oslabljenim pomenom d. kaj **a** z glagolskim samostalnikom *dati* |*izraža dejanje, kot ga določa samostalnik*|: ę'nę:kci.jə pa "štr̥'bę:ŋk'le 'žə 'ta:g‿'()a:rdə 'då: ▪ p'ru̯o:šnę sm̩ 'da:u̯, za d'ruk 'ši̯xt ▪ ne t'ri 'šuse ja 'da:u̯ (*kake trikrat je ustrelil*; [=] ⇨ USTRELITI) **b** *znesti* |*dosečí velikost, vrednost, kot jo izraža določilo*|: 'bǫ:, 'kȍ:kər bǫ 'da:łə, 'pu̯o: bǫ t're:ba ša pa u̯'mę:t'nęx č're:u̯ **7.** **a** d. kaj kam *dati kaj kam* |*napraviti, da pride na določeno mesto*|: sa'łå:tə sm̩ 'da:u̯‿() 'kȍ:rpcə ▪ 'dę: sę 'ru̯o:kə prad 'us'te ▪ a s'te pra'šiča žə 'da:lę s 'kȍ:ža? **b** *premakniti se* |*spremeniti položaj s potegom, sunkom, udarcem*|: 'tǫ:ku sm̩, pa 'ni 'kǫ: 'nęʒ 'da:u̯ ▪ brezos. a ja 'kę: 'da:łə? ▪ 'ži̯x t'ri d'ni g'rė:, pa 'na:‿bǫ 'va:da 'nęʒ 'da:ła (*pa se ne bo voda nič dvignila*) ▪ brezos. 'nęč 'ni 'da:łə n̩'kå:mər **8.** nav. z nikalnico *dati* |*napraviti, da se kaj more goditi*|: 'nęč se mə 'ni 'da:łə dəpə'vė:dat ▪ 'nęč sę na 'då: dəpə'vė:dat **9.** nizk., za ženske d. komu *imeti spolne odnose s kom*: "c've:ta ja u̯'så:kmə 'da:ła, pa 'rå:da ▪ a mə 'ni 'va:tła 'da:t a 'kå:? **10.** v medmetni rabi, v zvezi z bog *izraža najboljšo željo*: 'bǫ:k tę 'dę: (= 'nę: 'då:) zd'ra:u̯ja! ◆ grad. ⇨ dati v ŠPAGO ● ⇨ bog ji daj NEBESA • ⇨ BOG vama daj dosti otrok pa malo nadlog • ⇨ dati čemu BAGE • ⇨ dati komu BAGE • **dati** kaj ⌈ (**bolj**) **naglas** (: na tiho ⌈ : do konca) *zavrteti gumb (na tehnični napravi) na (najbolj) glasno*: 'dę:te tęlę'vizęjə 'bəl na g'łə:s ▪ 'dę: 'nə 'ra:dęjǫ 'bəl na 'ti̯xə ▪ 'dę: tə 'muzękə 'bəl na 'ti̯xə (*utišaj to glasbo*) • star., redk. **dati** komu kaj **čez** (= črez) *izročiti, prepisati komu (posestvo)*: 'bė:rčaft ja 'pȍ:bə č'rę:z 'da:u̯ • star. **dati dol** **1.** *sleči*: "'xa:ns ja 'da:u̯ 'bundə 'du̯o:l ([=] ⇨ SLEČI) **2.** *sneti s hrbta*: 'dę: 'ku̯o:ž 'du̯o:l **3.** *shujšati*: t'ri

'kile səm 'da:ła 'duo:, 'puo: səm se pa s'peʒ‿()ra'diła (⊟ ⇨ SHUJATI) • star., redk. **dati** koga **dol** *odpustiti koga (iz službe, z dela)*: u "ę:m'gę:'å:jə sə jəγ 'da:lę dva'na:jzd‿'()uo:l (⊟ ⇨ ODPUSTITI) • ⇨ dati komu eno (ta) čez RIT • ⇨ dati komu eno (ta) za BUČO • ⇨ dati ga na ZOB • ⇨ dati komu GMAH • star. **dati gor 1.** *obleči*: d'ruge x'łå:ča 'dę: 'guo: (⊟ ⇨ OBLEČI) **2.** *nadeti na hrbet*: 'dę: rəg-'zuo:g‿'()uo:r **3.** *zrediti se*: d'vę: 'kilę səm u nęmə 'me:sncə 'guo: 'da:ła (⊟ ⇨ ZREDITI SE) • star. **dati** kaj **hkraju** *pospraviti kaj*: 'dę: pę'cikl̥ xk'rå:jə (⊟ ⇨ DATI vkraj) • ⇨ dati koga iz **bolnice** domov • ⇨ dati jih komu po BUČI • ⇨ dati jih komu po RITI • **dati** kaj **narazen 1.** *razstaviti kaj* |*dati na sestavne dele*|: 'urə səm 'da:u na'rå:zən (⊟ ⇨ RAZSTAVITI) **2.** *razkosati zaklano žival, predvsem prašiča*: pra'šiča smə 'žə 'da:lę na'rå:zən • šalj., za majhnega otroka **dati** koga **narazen** *razviti dojenčka iz plenic*: 'nə, a s'te "pa:ułčka žə 'da:lę na'rå:zən? • ⇨ dati kaj na STRAN • ⇨ dati koga na STRAN • star. **dati** kaj **nazaj** *vrniti kaj*: 'dę: 'pò:bə jg'ricə na'za:j (⊟ ⇨ VRNITI) • **dati** kaj **noter** *vtakniti kaj kam*: 'dę: k'luč 'nətər (⊟ ⇨ VTEKNITI) • ⇨ dati OBRT nazaj • ⇨ dati kaj od HIŠE • otr. **dati** komu **papa** *ob slovesu pomahati z roko*: 'dę: st'ricə 'pa:'pa: • ⇨ dati komu PEPRA • ⇨ dati POŠTO • **dati** komu **prav** *soglašati s kom*: 'sę: tę 'då:m p'rọ – 'duo:mę 'nę: 'bọ: • ⇨ dati (si) GMAH • ⇨ dati koga s ŠIHTA • ⇨ dati ŠUS • ⇨ dati koga v CAJTENGE • star., redk. **dati** koga **ven** *odpustiti koga (iz službe, z dela)*: u "ę:lk'rọ:j‿()a 'xò:dła, 'puo: sə jəx pa 'vən 'da:lę (⊟ ⇨ ODPUSTITI) • ⇨ dati komu VETRA • **dati** kaj **vkraj** *pospraviti kaj*: a bę sę 'da:u 'cọ:te uk'ra:j? • 'dę: sę 'čę:ule uk'ra:j (⊟ DATI hkraju) • ⇨ dati v PAŠO • ⇨ dati v sveto OLJE • ⇨ dati kaj v USTA • čustv. **dati** koga **za** kaj *komu dodeliti kako funkcijo*: za 'ta:jnika sə me 'da:lę • ⇨ dati za MAŠO (za kom) • ⇨ dati za PIJAČO • **dati** komu kaj ⌈ **(za) povrhi** (⌈ = redk., star. za cu) *dodati, primakniti*: a (za) pə'va:rxę tę 'nisə pa 'nęž 'da:lę? • če p'rå:šək‿'()upęš, tę 'då:jə p'łå:s'tičnə 'urə za 'cu • a bəž 'da:u 'kę: za 'cu? • ⇨ GLAVO dam vkraj, če ... • ⇨ ne vem, kam naj dam koga (⇨ VEDETI) • **nič ne dam na** kaj *ne posvečam nikakršne pozornosti čemu*: 'nęč na 'då:m na 'tọ:, 'kå gva'rijə • **nič ne dam na** koga *ceniti koga* |*prisojati komu vrednote*|: če 'då:jə lędę 'kę: na 'sie:be, na 'de:łəjə 'tå:kęx ra'či • 'nęč na 'då:m 'na:ŋga (*ne posvečam pozornosti temu, kar govori*) • ⇨ ni dalo komu GMAHA • ⇨ še ŠTIME ne dati od sebe ▌ ⇨ BOGDAJ, BOHNEDAJ, ČREZ DATI, DAJ medm., SKOZ DATI ⊟ k 3a DETI; k 4 ⇨ PLAČATI [L] +

▸ **dati se** ▸ 'da:t se 'då:m se d. ⟨⇨ DATI¹⟩ *dati se* **1.** z nedoločnikom |*izraža* **a** *osebkovo dopustitev, dovolitev, da se z njim kaj zgodi*|: ⌈ 'nie: se 'da:t (⌈ = na 'dę: se) 'mọ:tęt • 'nie: se jəm 'ka: 'ta:g 'da:t **b** *možnost, da se z osebkom kaj zgodi*|: a se 'va:knə 'då: 'za:prt? • brezos. 'nęč se na 'då: na'rie:s't • te 'župe se na 'då: 'ja:st **2.** s smiselnim osebkom v dajalniku |*izraža pripravljenost koga za kako dejanje*|: na 'då: se mə 'xuo:s't' u 'šọ:łə • "'mija ja uc'pọ:t, pa se ša 'ni 'da:ła 'videt (*pa se še ni prikazala*) **3.** v prislovni rabi kolikor se da |*izraža zelo visoko stopnjo*|: sm̥ 'xiteła, 'kò:kr̥ se ja 'da:łə ▌ ⊟ k 1a ⇨ PUSTITI SE; k 2 ⇨ LJUBITI SE [L] +

▸ **dan** ▸ 'då:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nęga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nęmə⟩ *dan* |< DATI¹|: 'då:nęx ra'či se na s'mę: na'za:j‿':a:mat ● ⇨ kar je dano, je v ZEMLJO zakopano ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dati² ▸ – 3. os. ed. 'da: d. ⟨⟩ polcit. ● ⇨ ČIČ ne da nič ▌ [L] +

datum ▸ 'då:tum -a (in -tə-) m ⟨⟩ *datum*: 'då:təm ša na'pišə • {A} 'kė:r 'då:tum (*dan v mesecu*) ja 'duo:ns? {B} dę'vė:tn̥-d'va:jz'd'ga s'mə. ▌ [L] SSKJ, SP 1962

davčen ▸ 'da:učən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *davčen*: 'da:učna up'rå:va ▌ [L] +

davek ▸ 'da:uk -a m ⟨⟩ *davek* |*dajatev*|: za 'tistə 'zi:mlę 'mi 'da:uk płaˈčujamə • 'kò:k sę pa 'ti 'duo:b'u 'da:uka za p'łå:-čat? ▌ [L] +

daven ▸ 'da:un̥ -una -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ *daven*: 'tọ: ja b'łə prad‿'()a:u-nęmə 'ca:jtə ▌ ⇨ DAVNO [L] +

▸ **davno** ▸ 'da:unə povdk. ⟨⟩ *davno* |*pred dolgim časom*|: na s'pọ:nęm se 'duo:brə – ja žə 'da:unə 'te:ga ▌ prisl. ⇨ KDAJ ŽE [L] +

davi ▸ 'då:vę prisl. ⟨⟩ star., za označevanje dejanja v preteklosti *danes zjutraj*: 'då:vę ja "'xa:ns 'pa:ršu žə za'ca:jta mę 'vọ:šət ▌ ⊟ ⇨ DONES zjutraj [L] +

davica ⇨ ŠKRLATINKA

daviti ▸ 'då:vęt -ęm nd. ⟨mn. 'da:umə itd.;

'då:vę (in 'da:u̯) 'da:u̯te; 'då:v'u 'da:u̯ła -ə⟩ d. koga/kaj *daviti koga/kaj* **a** |*s stiskanjem grla otežévati, onemogočati dihanje*|: 'då:v'u jə 'ja: • brezos.: 'ka: 'da:u̯łə me 'ja: • 'må:čkə na 'na:jp'rę: 'da:u̯łə, 'pu̯o: ja pa čas t'ri d'ni pa k'rė:pn̩ła **b** |*moriti s stiskanjem grla*|: dę'xur ja 'kura 'då:v'u ▌ ⊟ ⇨ DUŠITI L +

▸ **daviti se** ▸ 'då:vęt se -ęm se nd. ⟨⇨ DAVITI⟩ *daviti se* |*težko požirati, kar je obtičalo v grlu*|: k'rå:va se 'då:vę, čə 'jå:pkə pə'ži̯e:ra • brezos. 'a:te sə se za'čė:lę 'då:vęt, kə jəm ja 'kọ:st u 'ga:rłə u̯s'ta:ła ▌ L SSKJ, Plet.

davkarija ▸ dau̯ka'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ NŠ *davčni urad, davkarija*: na dau̯ka'rijə sm̩ 'šọ: ▌ L +

debata ▸ de'då:ta -e (in dę-) ž ⟨⟩ NŠ, nov. *debata*: a ja b'łə 'kę: de'då:te pə se-s'tå:ŋkə? ● čustv. **pa brez debate** *in konec* |*izraža odločnost, nepopustljivost*|: š'łę 'bəmə, pa b'ra:z de'då:te! (⊟ ⇨ pa KONEC) ● ⇨ pa KONEC debate ● čustv. **začeti** (= redk. vžgati) **debato** *začeti se pogovarjati med seboj*: 'na:jp'rę: sə se nə'må:łə za 'si̯e:be 'da:ržalę, 'pu̯o: sə pa 'žə de'då:tə u̯ž'ga:lę ▌ L SSKJ, SP 1962

debel ▸ 'di̯e:b'ọ ⌈ dę'bė:ła -ə (⌈ in dę- (in de-) ⌈ >) prid. ⟨rod. ed. m. sp. ⌈ dę'bė:u̯ga in ⌈ dę'bė:lęga; rod. ed. ž. sp. ⌈ dę'bė:le; primernik 'bəl 'di̯e:b'ọ ⌈ dę'bė:ła -ə star. dębę'lę: -- -- (in de-)⟩ **1.** *debel* **a** |*ki ima med najbližjima nasprotnima ploskvama razmeroma veliko razsežnost*|: dę-'bė:ła k'ni̯ga • 'zęt ja 'di̯e:b'ọ **b** |*ki ima glede na dolžino razmeroma velik obseg, premer*|: dę'bė:łə d'ri̯e:və **2.** z izrazom količine *debel* |*ki izraža veliko razsežnost med najbližjima nasprotnima ploskvama*|: a 'ma:ra 'będ b'ła:gə z'łə dę'bė:łə? • 'bəl 'di̯e:b'ọ d'rò:d bę 'nucọ **3.** *debel* **a** pri manjših okroglih stvareh |*ki ima razmeroma velike razsežnosti*|: dę'bė:le brọ'nice sę pr̥'nė:su **b** |*ki sestoji iz razmeroma velikih enot*|: 'di̯e:b'ọ krəm'pė:r **c** z izrazom količine |*ki izraža razsežnosti*|: 'tọ:ča ja b'ła: dę-'bė:ła 'ta:k‿()ə 'ja:jcę **4.** *debel* |*ki ima na telesu veliko tolšče, mesa*|: 'nå:ša ja u̯'så:g 'dė:n dębę'lę: • 'kå:ga dę'bė:u̯ga pra'šiča 'må:ta! • 'ni̯səm dę'bė:ła – pə'čå:sə u̯k'rọ:gła **5.** *globok, nizek*: 'di̯e:b'ọ g'łå:s ja 'jəm'ọ ● ⇨ debel ko POLH ● ⇨ debela KLOBASA ● ⇨ debel GNAR ▌ ⊟ k 4 BAJSAST, BUNKAST; k 5 GLOBOK, NIZEK L + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »d͡ebeu̯«; 10: rod. ed. »deb͡elga«, »govore se namreč tudi oblike deb͡elbga«]

▸ **debelo** ▸ dę'bė:łə (in dę-; in de-) prisl. ⟨⟩ *z globokim, nizkim glasom* |< DEBEL 5|: dę'bė:łə ja g'va:ru ● ⇨ debelo GLEDATI ● ⇨ ▌ ⊟ GLOBOKO, NIZKO L +

▸ **debelo** ▸ dę'bė:łə -u̯ga in -lęga (in dę-; in de-) s ⟨⟩ ● **na debelo 1.** *izraža veliko količino*: 'a: ja s"ni̯e:ga na dę'bė:łə 'på:dłə tiz'd'ga 'lė:ta! • 'bəl na dę'bė:łə sę na'ma:žə 'putra • pəg'lė:dę tə 'bå:bə, 'kək ja na dębė:łə naš'mi̯ŋkəna **2.** čustv. *zelo*: na dę'bė:łə k'rå:dęjə (:se 'łå:ža) (⊟ ⇨ ZELO) L +

debelina ▸ dębę'li̯na -'line (in debe-; in -be-) ž ⟨⟩ *debelina* **a** |*razsežnost med dvema ploskvama*|: ta 'di̯e:ska 'må: d'vę: dębe'linę **b** |*razsežnost v premeru*|: dębę'li̯na d'ri̯e:va ▌ ⊟ DEBELOBA L +

debeliti ▸ dębę'li̯t -'li̯m (in debe- >; in -be- >) nd. ⟨–; dębę'li̯u -ła -ə, mn. -'lilę itd.⟩ *debeliti*: 'be:u̯ k'rəɣ ša pə'sę:bę dębę'li ▌ ⊟ ⇨ REDITI L +

▸ **debeliti se** ▸ dębę'li̯t se -'li̯m se (in debe-; in -be-) nd. ⟨⇨ DEBELITI⟩ *debeliti se* **a:** 'nå:ša se p'ri̯e:več dębę'li **b:** d'ri̯e:və se pə'čå:sə dębę'li ▌ ⊟ k a ⇨ REDITI SE L +

debeloba ▸ debe'łu̯o:ba -e (in dę-; in dębę-) ž ⟨⟩ **1.** NŠ *debelost* |*lastnost debelega*|: debe'łu̯o:ba pa 're:s 'ni 'nęč 'lę:pęga **2.** redk. *debelina* **a** |*razsežnost med dvema ploskvama*|: 'təle 'må: 'di̯e:-ska 'pė:tn̩d'va:jz'd'‿debe'łu̯o:be **b** |*razsežnost v premeru*|: debe'łu̯o:bə 'tis'te-le płata'nice ša z'mė:rə ▌ ⊟ k 2 ⇨ DEBELINA L Ø

debelost ⇨ DEBELOBA

debeluh ▸ debe'łux -a (in dę-; in dębę-) m živ. ⟨⟩ slabš. *zelo debel človek* ▌ ⊟ ⇨ BAJS L +

debeluška ▸ debe'łuška -e (in dę-; in dębę-) ž ⟨⟩ ljubk. *debelušna ženska*: 'nå:-šə 'di̯e:kle ja dębe'łuška ▌ L +

deblo ▸ 'di̯e:błə -a s ⟨rod. mn. -bəl⟩ **a** *deblo* |*steblo dreves*| **b** redk. *držaj pri cvetnonedeljski butari*: pr̥ 'butarə ja š'ti̯e:l a pa 'di̯e:błə ▌ ⊟ k b ⇨ ŠTELJ L +

december ▸ dę'ce:mbər -bra (in de-; in dę'cę:-) m ⟨⟩ *december*: dę'ce:mbra (star., redk. 'me:sn̩ca) žə 'ma:rm̩ 'bęt 'fę:rtęk ▌ ⊟ DVANAJSTI m L +

decembrski ▸ dę'ce:mbərs'kę -ska -ə (in de-; in dę'cę:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kę-ga⟩ *decembrski*: g'da:j pa dę'ce:mbr̥ska 'pę:n'zija p'ride? ▌ L SSKJ, SP 1962

deci ▸ 'dę:cę -- m ⟨⟩ *deciliter*: d'vå: 'dę:cę

'vịna sm̥ s''pė:u̯ ▪ 'dẹ: mę n' 'dẹ:cę 'kọ:-njaka ● **dati za dva** (: en) **deci** *plačati manjšo količino alkoholne pijače*: {A} 'kȯ:k səm tę pa 'dọ:žən? {B} 'e:, 'pus'tę, bəž d'rugiʒ 'da:u̯ za d'vå: 'dẹ:cę. ● **iti na dva** (: en) **deci** *iti popit manjšo količino alkoholne pijače*: 'pẹ:t', g'rė:ma na d'vå: (: n') 'dẹ:cę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

deci ▸ 'dẹ:cę -- -- prid. ⟨⟩ *decilitrski*: 'dẹ:-cę g'ła:š mę 'dẹ: ▪ 'tət'le g'ła:š ja 'dẹ:-cę, 'un'le pa d'vå:'dẹ:cę ▌ [L] Ø

deciliter ipd. ⇨ DECI m, prid.

decimalen ▸ dęcę'må:lẹn (in -lṇ) -lna -ə (in -ci̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnęga⟩ ● ⇨ decimalna VAGA ▌ [L] +

deček ipd. ⇨ POB ipd. [Tominšek 1903: 12: im. ed. »dečьk«]

dečko ▸ 'dẹ:čkọ (star. -kə) -kọta m živ. ⟨⟩ čustv., redk. *lep, postaven ali sposoben moški*: 'kå:k 'fe:zd‿'ẹ:čkə sə b'lę 'na:š 'a:te 'čå:s'! ▌ [L] +

ded ⇨ star ATE

deda ▸ 'dė:da -a m živ. ⟨or. mn. star., redk. -d'mę; or. dv. star., redk. -d'mę⟩ **1. a** *moški, navadno starejši*: 'så:mę 'dė:dę sə b'lę 'gu̯o: **b** poud. *močen, postaven moški*: 'kå:g 'dė:da ja 'bė:u̯ – pa ja g'li̯x 'ta:k 'ma:gu u̯m're:t **2.** *(zakonski) mož*: 'du̯o:ns‿()m̥ 'dė:də p'ra:u̯ła, 'kå: se ja nar'di̯łə ▪ 'kė: sę ja pa 'dė:da 'na:šła? ▌ [=] k 1a ⇨ MOŠKI m; k 2 ⇨ MOŽ [L] SSKJ, SP 1962

dedec ▸ 'dė:dəc -c:a in 'di̯e:c 'di̯e:c:a m živ. ⟨⟩ **1.** redk. *(zakonski) mož*: ja b'ła: pa na nę'dė:le, g'rė:ta pa u̯'bå: z 'di̯e:c:ə s 'cė:rkve **2.** ***Bo** vtikač*: 'bå:pcə 'må:m, 'dė:c:a pr̥'ni̯e:s' ▌ [=] k 1 ⇨ MOŽ; k 2 ⇨ VILICE [L] SSKJ (SP 1962, Plet. ≠)

dedek ▸ 'dė:dęk -a m živ. ⟨⟩ manjš. |< DEDA| 1a: 'kå:ga 'čė:d'nęga 'dė:dęka (*fantička*) 'må:mə! ▌ ⇨ star ATE [L] +

dedič ▸ 'dẹ:dęč -a (in -di-) m živ. ⟨⟩ nov. *dedič*: "'jå:nez bọ 'dẹ:dič ([= za 'dẹ:di-ča) ▌ [=] ⇨ JERB [L] +

dedinja ▸ 'dẹ:dęne -e ([in -di-) ž ⟨⟩ nov. *dedinja*: "'tọ:nčka ja 'dẹ:dęne (= ' za 'dẹ:dęnę) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dediščina ⇨ JERBŠČINA

dedovati ▸ de'dọ:vat -'dujam (in dẹ- >) d.+nd. ⟨de'duj -te; de'dọ:vọ -d'vå:ła -ə⟩ nov. d. za (= po) kom *dedovati po kom* |*dobiti premoženje po umrlem*|: "s'ta:ne bọ 'du̯o:mę u̯'sə de'dọ:vọ ▪ za st'ri̯cə ja ded'vå:ła ▌ [=] ⇨ JERBATI [L] +

dedovski ▸ 'dė:dọskə -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ star. *moški* |< DEDA| 1: 'tọ: sə 'dė:dọs'ke ra'či ▌ [=] ⇨ MOŠKI prid. [L] SSKJ, SP 1962 ≠

▸ **dedovsko** ▸ 'dė:dọskə prisl. ⟨⟩ star. *moško* |< DEDOVSKI|: 'bəl 'dė:dọskə se 'nȯ:sę ▌ [=] ⇨ MOŠKO [L] Ø

defekt ▸ dẹ'fe:kt -a (in de-; in dẹ'fẹ:-) m ⟨im. mn. dẹ'fẹ:ktę⟩ *okvara na pnevmatiki*: u "'ci̯e:lę sm̥ 'jəm'ọ dẹ'fe:kt ▌ [=] GUMIDEFEKT [L] SSKJ, SP 1962

defekt ▸ dẹ'fe:kt -- -- (in de-; in dẹ'fẹ:-) prid. ⟨⟩ nav. v prilastkovni rabi *okvarjen, poškodovan, defekten*: dẹ'fe:kt kə'lė:nə 'må: ▌ [=] ⇨ FRDERBAN [L] Ø

defekten ▸ dẹ'fe:ktṇ -tna -ə (in de-; in -'fẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *okvarjen, poškodovan, defekten*: 'dė:snə 'ru̯o:kə 'må: dẹ'fe:ktnə ▌ [=] ⇨ FRDERBAN [L] SSKJ, SP 1962

dehniti ▸ 'di̯e:xən't' 'dė:xnem d. ⟨'di̯e:xnę (in -xən') -xən'te; 'di̯e:xn'u 'dė:xənła -ə⟩ *dahniti* |*z odprtimi usti rahlo iztisniti zrak*|: 'di̯e:xnę u̯ 'məne ▌ [L] Plet. (+ *dahniti*)

dejati ⇨ REČI

deka[1] ▸ 'de:ka (in 'dẹ:-) 'dẹ:ke ž ⟨⟩ *dekagram*: pẹt'na:jzd‿'ẹ:e:k 'mọ:ke 'ma:rəž 'da:t ▌ [L] SSKJ, SP 1962

deka[2] ▸ 'de:ka (in 'dẹ:-) 'dẹ:ke ž ⟨⟩ redk. *(volnena) odeja*: 'de:kə mę 'dẹ: ▌ [=] ⇨ DEKNA [L] Ø

dekagram ⇨ DEKA[1]

dekati ▸ 'de:kat -əm (in 'dẹ:-) nd. ⟨'dẹ:kę itd.⟩ *odevati z odejo*: 'se: ga 'ni t're:ba 'ta:g 'de:kat – ga 'li̯e:x ša zadə'šiš ▌ [=] ⇨ ODEJATI [L] Ø

dekave ▸ 'de:ka'vẹ: -ja (in 'dẹ:-) m živ. ⟨⟩ *avtomobil nemške tovarne DKW*: tiz'd'ga 'de:ka'vẹ:ja ja 'pu̯o: s'tọ:ku ▌ [=] DEKAVEC [L] Ø

dekavec ▸ 'de:kọc -a (in 'dẹ:-) m živ. ⟨⟩ *avtomobil nemške tovarne DKW*: 'de:kọca ja 'jəm'ọ ▌ [=] ⇨ DEKAVE [L] SSKJ

dekelčke ▸ 'di̯e:kəlčke -a s živ. ⟨mn. 'di̯e:-kəlčkę -ọ ‖ -u m⟩ ljubk. *deklica, dekletce* |*drobna, majhna deklica*|: 'tå:kə 'cė:dnə 'di̯e:kəlčke ja b'łə! ▌ [=] DEKLETEK [L] Ø

dekeljc ▸ 'dẹ:kəlc -a m ⟨⟩ les. *lomilec* |*priprava*|: 'dẹ:kəlc pr̥ 'vəbəlčə ja za 'tọ:, da k'line na za'di̯e:rja u̯ 'le:s ▌ [L] Ø

dekla ▸ 'dė:kla -e ž ⟨rod. mn. -kəl⟩ *dekla*: za 'dė:kłə bę me u̯'zė:lę ▪ čustv. 'ja:s jəm 'na:‿m za 'dė:kłə (*ne bom jim stregla, pomagala*) ▌ [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »d͡ьkla«; 10: rod. mn. »d͡ьkl̥«]

dekle ▸ 'di̯e:kle [dęk'lė:ta ([in de- [>) s živ. ⟨or. mn. star., redk. [dęk'lė:t'mę; ⟨or. dv. star., redk. [dęk'lė:t'mę⟩ **1. a** *dekle*

|*dorasla mlada ženska*|: tịstə 'dịe:kle bọ pa za u̯'žịe:n't' **b** |*neporočena ženska sploh*|: ˮ'mikl̥nọvə 'dịe:kle **2.** *dekle* **a** |*doraščajoča oseba ženskega spola*|: pa nə 'nẹ:mškə 'dịe:kle ja 'tudẹ b'łə, ša 'tå:kə, m'ła:də **b** |*hči*|: 'kuplẹ 'sə – dẹk'lė:ta 'må:jə ▪ 'nå:šə 'dịe:kle 'vəzẹ kə ẹ'lija **3.** *deklica* |*oseba ženskega spola do pubertete*|: dẹk'lė:t ja b'łə u̯ 'šọ:lẹ 'vịe:č kə 'pọ:bọ **4.** *dekle* |*ženska oseba v ljubezenskem odnosu do fanta*|: ˮf'ra:nčẹk 'må: pa dẹk'lė:ta ● šalj., za fante **biti v dekletih** *iskati, izbirati si dekle, biti na ljubezenskem zmenku*: u dẹk'lė:tex sẹ 'bė:u̯, a'nịe:? (⊟ biti v BABAH) ● šalj., za fante **iti v dekleta** *iti si iskat, izbirat dekle, iti na ljubezenski zmenek*: 'kək sẹ se z'rịxtọ! a g'rė:š u dẹk'lė:te? (⊟ iti v BABE) ▌ [K] *Kr*, *Bo* otr. *Zbadljivka, namenjena dekletom*: dẹk'lė:te trəm'pė:te sə s 'cukra na'rė:te. (⇨ POB) [L] + [Tominšek 1903: 23: im. ed. »dêᵃkleᵃ«; 23: rod. ed. »deᵃklʔta«

dekletce ⇨ DEKELČKE

dekletek ▶ – dẹk'lė:t'ka (in de-) m živ. ⟨⟩ ljubk., redk. *deklica, dekletce* |*drobna, majhna deklica*|: 'kå:ga 'čė:d'nẹga dẹk'lė:t'ka 'må:jə! ▌ ⊟ ⇨ DEKELČKE [L] Ø

deklica ⇨ DEKLE

dekliščina ⇨ SLOVA

dekna ▶ 'de:kna (in 'dẹ:-) 'dẹ:kne tudi 'dẹ:-kne -e ž ⟨⟩ *(volnena) odeja*: z 'dẹ:knẹ me pək'ri ▪ 'dẹ:kne ja 'nu̯o:va ▌ ⊟ DEKA, KOC [L] Ø

del ⇨ KONEC, TALJ [Tominšek 1903: 16: mest. mn. »délьh (pars)«]

delanec ⇨ PIKOLA ž

delati ▶ 'de:łat (in 'dẹ:-; in 'dė:-) ⌈ 'de:łəm (⌈ in dẹ:- >) nd. ('dẹ:lẹ -te (in 'dė:-); 'de:-łọ (in 'dẹ:-; in 'dė:-) ⌈ 'de:łała -ə (in 'dẹ:-)) **1.** *delati* **a** |*zavestno uporabljati telesno ali duševno energijo za pridobivanje dobrin*|: ud 'jutra də vẹ'čė:ra (= m'ra:ka) 'de:łəm, pa 'ne:m 'nẹž za pə'kå:zat ▪ 'å:te ja na ma'šinẹ 'dẹ:łọ s'ku̯o: d'va:js't' 'le:t **b** star., s prislovom |*opravljati delo na določenem področju*|: a 'tọ:j 'a:te ša 'kẹ: 'tišlerskə 'de:ła (*mizari*)? ▪ pə 'šịxtə ja ša 'šọ:šterskə 'dė:łọ (*čevljaril*) **c** nov., nav. s prislovom |*izpolnjevati, opravljati kako nalogo*|: d'ruštvə na 'de:ła 'ta:k,‿()ə bẹ 'ma:głə ▪ 'a:u̯tọ 'fa:jn 'de:ła (*deluje*) **2.** *delati* |*opravljati delo na kakem področju celotnega proizvajalnega procesa kot vir zaslužka*|: 'čå:sẹ səm u fab'rikẹ 'de:łała ▪ (pə) 'cẹ:le d"nẹ:ve 'de:ła, kə 'må: 'šịxt‿'()å:k **3.** s širokim pomenskim obsegom **a** d. kaj *delati kaj* |*z delom omogočati nastajanje česa*|: ˮ'mịłan 'de:ła f'rọ:ntə za ža'łọ:ce ▪ 'xišə 'de:łə-ta (*gradita*) ▪ g'da:j bədə pa 'cė:stə 'de:łalẹ? ▪ 'tịe:ta mẹ 'de:ła (*kroji in šiva*) 'kiklẹ ▪ a 'riža 'de:łəš (*rišeš črte*)? **b** d. kaj *proizvajati kaj, izdelovati kaj*: u ˮ'ẹ:lk'rọ:jə 'de:łəjə x'łå:ča ▪ ˮmar'tịna 'de:ła 'tọ:rtə **c** d. iz česa *pridobivati iz česa, napravljati iz česa*: ma'lịnọca na 'mọ:rəž z‿':u̯o:ca 'de:łat **4.** **a** *delati* |*opravljati, izvrševati kako delo ali dejavnost sploh*|: 'kå: pa 'pọ:-bəg 'de:ła? a se jg'rå:? **b** z oslabljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom *delati* |*izraža dejanje, kot ga določa samostalnik*|: g'da:j bəš‿'()ọ: pa js"pị3‿()a 'a:u̯tọ 'de:łat? ▪ sm̩ jə 'rė:ku – »'nịe: k're:ga 'de:łat« (*ne povzročaj prepira*) **c** *povzročati*: ta 'muzẹka me 'de:ła 'žiu̯čnẹga **5.** *delati* **a** d. kaj |*biti dejavno udeležen pri nastajanju česa*|: və'łuxer 'de:ła š'kọ:də na 'nivẹ ▪ 'jå:pka 'de:ła 'se:ncə **b** |*dajati komu/čemu kako lastnost, značilnost*|: 'ča:rna u̯b'le:ka te 'ta:k sta'rịkavə 'dẹ:ła **6.** **a** s širokim pomenskim obsegom *delati* |*biti v delovnem stanju*|: a ma'šịna 'dẹ: 'de:ła? (⊟ LAVFATI) ▪ k'da:j pa 'de:łəjə na 'ọ:pčinẹ? **b** *delovati, učinkovati*: st'rup ja 'za:čọ 'de:łat ▪ brezos. 'tå:kə mẹ pə 'ru̯o:kẹ 'de:-ła, da na 've:m, 'kå: 'bọ: **7.** redk., nav. s prislovom **a** *rasti* |*uspevati*|: 'rọ:ža na 'de:ła 'ta:k,‿()ə bẹ 'ma:gła **b** *rasti* |*razvijati se, rediti se*|: səm kəz"ličkəm 'da:u̯ nə'må:łə š'tå:rtẹrja, da 'bəl 'de:łə-jə **8.** s prislovom d. s kom/čim *delati s* |*kazati do česa določen odnos, ki se izraža predvsem v dejanjih*|: 'ga:rdə ja 'de:łọ z 'nė:, mə ja pa u̯š'ła: ▪ 'kək pa 'de:łəš s 'kå:pẹ!? ◆ les. ⇨ delati LES ◆ les. ⇨ LES dela ● ⇨ delati DEŽEKA ● ⇨ delati komu DRUŠTNJO ● ⇨ delati FIGURE ● ⇨ delati GALAMO ● ⇨ delati GRIVENGE zarad česa ● ⇨ delati HUDIČA ● ⇨ delati HUDIČA zarad česa ● ⇨ delati ko (črna) ŽIVINA ● ⇨ delati ko KONJ ● ⇨ delati OTROKE ● ⇨ **delati po svoje** *ravnati brez upoštevanja mnenja drugih*: 'nịe: pə 'su̯o:jə 'de:łat (⊟ ⇨ delati po svoji GLAVI) ● ⇨ delati po svoji GLAVI ● ⇨ delati si NORCA iz koga ● ⇨ delati si SKRBI zarad koga/česa ● ⇨ delati s kom ko s COTO ● ⇨ delati v PETEK pa svetek ● ⇨ delati kaj komu za HRBTOM ● ⇨ SOLATA dela

glave ▌ ⇨ BANTRATI, FRMERATI, MEČKATI, RABOTITI, ZIDATI [=] k 7a ⇨ RASTI; k 7b ⇨ PARMATI; k 8 RAVNATI [L] + [Tominšek 1903: 10: del. na -l ž. sp. ed. »délala«]

▸ **delati se** ▸ 'de:łat (in 'dẹ:-; in 'dė:-) se ['de:łəm se ([in dẹ:- >) nd. ⟨⇨ DELATI⟩ *delati se* **1.** |*biti v stanju nastajanja*|: pə 'rụo:kę se mę k'rå:s'te 'de:łəjə • na 'va:knex se (lẹ'dẹ:ne) 'ro:ža 'dẹ:łəjə • čə ŋ'bi̯e:dn̩ u 'xišə na ž'vi, se š'ko:da 'de:-ła (*nastaja škoda*) • 'dė:n se 'de:ła (*dani se*) • m'ra:k se 'de:ła (*mrači se*) • 'ti̯e:ma (= zastar. 'vətemnə) se 'de:ła (*temni se*) **2.** |*kazati določeno stanje ali lastnost, ki v resnici ne obstaja*|: bə'lẹn (= bə'lė:ŋga) se 'de:ła, pa 'ni • 'kå: se 'de:łəš 'vå:žnęga! • na 'mo:rəš se 'de:łat, kə da ['ni 'nęč ([= 'nęč 'ni) • 'kək se prọx 'ma:mę 'le:b 'de:ła (*dela se boljši, kot je*) • 'kå: se 'le:bga 'de:łəš! ● ⇨ črno se mi je delalo (pred očmi) (⇨ ČRNO s) ● ⇨ delati se neumnega (⇨ NEUMEN) ● ⇨ ne se delati bolj neumnega, ko si (⇨ NEUMEN) ● ⇨ toliko je česa, da se GNOJ dela (iz njega) ▌ k 2 ⇨ NAREJATI SE [L] +

delavec ▸ de'łaːu̯c -a (in dẹ-) tudi 'dė:łọc -a m živ. ⟨⟩ *delavec* |*kdor opravlja kako fizično delo*|: 'a:te sə b'lę 'gọ:z'd'nę dẹ'ła:u̯c • pri̯'vå:t'nę dẹ'ła:u̯cę • smə 'dė:łọcę u̯'sə svinę'rijə 'vən sp'ra:u̯lę • de'ła:u̯cọ ja 'jəm'ọ 'dụo:s't', mə ja pa 'fa:jn š'łə ▌ [L] +

delaven ▸ 'dė:łọn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nęga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nęmə⟩ **1.** redk. *delaven* |*ki rad dela*|: 'kək ja 'dė:łọna! **2.** < DELAVNIK |*dan, ko se dela*|: 'dė:łọna sə'bo:ta • a ja ta sə'bo:ta 'dė:łọna (*ali se v tovarni v soboto dela*)? ▌ [=] k 1 ⇨ PRIDEN [L] +

delavka ▸ de'ła:u̯ka -e (in dẹ-) in 'dė:łọka -e ž ⟨⟩ *delavka* **1.** |*ženska, ki opravlja kako fizično delo*|: na'vå:dna de'ła:u̯ka u̯ "ẹ:lk'rọ:jə 'ja: **2.** *delavka* |*spolno nerazvita samica pri čebelah*|: dẹ'ła:u̯-ke za ma'ti̯cə skr̥'bijə ▌ [L] +

delavnica ▸ de'ła:u̯n̩ca -e (in dẹ-) ž ⟨⟩ *delavnica* |*prostor*|: 'tọ:le u̯ de'ła:u̯n̩cə 'ni̯e:s' ▌ [L] +

delavničen ▸ 'dė:łọnčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *delavniški*: 'dė:łọnčnə u̯b'le:kə 'dẹ: 'gụo: • a bəš 'ka: 'dė:łọnčən (*delavnično oblečen*) 'dụo:ns, kə ja nẹ-'dė:le? • posam., šalj. 'dė:łọnčnę (*običajni, na oko ne preveč privlačni*) 'kẹ:ksę ▌ [L] SSKJ ≠

▸ **delavnično** ▸ 'dė:łọnčnə prisl. ⟨⟩ *delavniško*: 'dė:łọnčnə ja 'bė:u̯◡()b'lẹ:čan ▌ [L] Ø

delavnik ▸ de'ła:u̯nęk -a (in dẹ-; in -ni̯-), in 'dė:łọnęk -ŋka m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-) in 'dė:łọŋkę⟩ *delavnik* |*dan, ko se dela*|: a u̯b de'ła:u̯nękex 'tət' 'a:u̯tọ'bus na 'vəzę? • u 'dė:łọŋkeɣ ga ŋ'kò: na də'biž 'dụo:mę ▌ [L] +

delavniški ⇨ DELAVNIČEN

delavski ▸ de'ła:u̯s'kę -ska -ə (in dẹ-) tudi 'dė:łọs'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. de'ła:u̯s'kęga (in dẹ-) tudi 'dė:łọs'kęga⟩ *delavski*: de'ła:u̯s'kę 'a:u̯tọ'bus ([=] ⇨ DELAVSKI m) • u 'dė:łọs'kęmə s'vi̯e:tə sm̩ 'bė:u̯, me pa 'ni̯sə 'mụo:glę s 'ši̯xta 'da:t ▌ [L] +

▸ **delavski** ▸ de'ła:u̯s'kę -kęga (in dẹ-) tudi 'dė:łọs'kę -kęga m ⟨⟩ *delavski avtobus*: z de'ła:u̯s'kęmə bọ 'pa:ršu ▌ [=] delavski AVTOBUS [L] Ø

delček ⇨ KONČEK

delec ⇨ KONEC

deleč ▸ 'di̯e:leč prisl. ⟨primernik ⇨ DELJI⟩ **1.** *daleč* |*izraža (veliko) razdaljo*|: 'ta:j◡:a b'łə pa 'ja:nə 'urə 'di̯e:leč za 'jət • tę š'pẹ:glę sə za na b'li̯zə, 'unęle pa za na 'di̯e:leč • a ja də "rẹ'nå:te ša 'di̯e:leč ud 'vå:j? • p're:dn̩ se bọ s'pọ:-n'ọ, da 'ne:ma pẹ'cikl̩na, bm̩ 'ja:ž◡()ə 'di̯e:leč • a 'ta:g 'di̯e:leč ja 'dụo:mę? **2.** *daleč* |*izraža veliko časovno oddaljenost*|: 'e:, də 'vė:lke 'nụo:čə ja ša 'di̯e:-leč **3.** poud., s presežnikom *izraža veliko mero*: 'di̯e:leč 'na:j'lẹ:pšə ja pa 'dụo:mę ● ⇨ PRITI deleč ▌ [=] k 3 ABSOLUTNO [L] Ø (+ *daleč*)

delegacija ▸ dele'gå:cęja -a (in dẹ-; in dęlẹ-; in -ci-) ž ⟨rod. mn. -ci⟩ *delegacija*: "'e:dọ ja 'bė:u̯ z'ra:u̯nə u̯ dẹle'gå:cęjə ● čustv., za ljudi **cela delegacija** česa *veliko česa*: ut'rụo:cę sə b'lę 'təle – 'ce:ła dẹle'gå:cija jəx ja 'pa:ršła ▌ [L] SSKJ, SP 1962

delegat ▸ dẹle'gå:t -a (in de-; in dęlẹ-) m živ. ⟨⟩ *delegat*: na kọŋg're:s ja 'šọ:, ja dẹle'gå:t ▌ [L] SSKJ, SP 1962

delež ⇨ TALJ

deležen ▸ dẹ'lė:žən -žna -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ čustv., redk. biti deležen česa *dobiti kaj*: a s'te b'lę 'kẹ: k'rå:pu dẹ'lė:žnę? ▌ [L] +

delišes ▸ 'dẹ:lẹ'še:s -a (in -li-; in -'šẹ:-) m ⟨im. mn. -'šẹ:sę⟩ *delišes* |*jabolko*|: z'łå:tę 'dẹ:lẹ'šẹ:s ▌ [L] SSKJ

deliti ▸ dẹ'li̯t -'li̯m (in de- >) nd. ⟨'dẹ:lẹ (in 'dẹ:l) -lte; 'dẹ:lu in dẹ'li̯u dẹ'li̯łə -ə, mn. -'lilę itd.⟩ **1.** *deliti* |*napravljati*

dele|: dẹ'lịt na d'va:jnə **2.** d. kaj *deliti kaj* |*od večje količine dajati po delih*|: 'ma:ma sə dẹ'lilẹ 'cukər **3.** d. (si) kaj s kom *deliti kaj s kom* |*imeti kaj skupaj s kom*|: 'sụo:bə sma sẹ pa z "da'nė:tə dẹ'lịła **4.** d. komu kaj *deliti komu kaj* |*dajati komu kaj od svojega*|: ụ'sə sma sẹ dẹ'lịła ▌ [=] k 1–2 ⇨ TALATI [L] +

delj ⇨ DELJI prisl.

delja ▸ 'dė:le -e ž ⟨⟩ ● star., redk. **táko** (: káko) **deljo** *tako daleč*: 'kå: 'mis'lẹš 'ti, da sə ta'gụo: 'tå:kə 'dė:lẹ ụ 'łəft 'vid'lẹ, sə pa 'va:rglẹ 'dụo: nẹx 'på:r 'bọ:mp. ụ'sə ja b'łə 'ma:rtvə 'in'dẹ, ụ'sə 'ma:rtvə, 'ja:s pa 'žịụ ša 'va:stọ. ▪ čə smə 'dẹ: 'dẹ: 'lie:xkə 'xò:d'lẹ 'tå:kə 'dė:lẹ tẹlẹfọ'nė:rat, ša mə pa 'dẹ: ▌ ⇨ DELJAVA [L] Ø (+ *dalja*)

deljava ▸ dẹ'lå:va -e ž ⟨⟩ redk. **1.** *daljava* |*kraj, prostor, ki je daleč*|: z dẹ'lå:ve se ja 'čułə gr̥'mie:nẹ **2.** *razdalja* |*dolžina med dvema točkama*|: pə'mis'lẹ, 'kå:ka dẹ'lå:va ja b'łə: 'tọ:! ▌ ⇨ DELJA [L] Ø (+ *daljava*)

delji ▸ 'dė:lẹ -- -- tudi -e -ẹ prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -lẹga⟩ primernik *daljši* **1.** |< DOLG|: 'tətale 'łå:ta ja 'dė:lẹ kə 'unale ▪ 'dė:lẹ š'på:gə ụ'zie:m' ▪ 'kiklẹ bẹ sẹ 'ma:gła pa 'dė:lẹ na'rie:s't' ▪ 'na:r'dė:lẹ 'dė:n ja pa pən'dẹ:lẹk **2.** |*ki traja večje, nedoločeno časovno obdobje*|: na 'dė:lẹ 'furə sẹ pa s' tẹmə 'a:ụtə na 'upəm 'jət ● ⇨ biti ŠIRJI ko delji ▌ [=] DELJŠI [L] Ø (Plet. *dalji*)

delji ▸ 'die:l (tudi 'die:lẹ) prisl. ⟨⟩ *dalj* **1.** |*izraža večjo razdaljo*|: 'mən'‿'()ie:se 'die:l kə 'tie:bẹ ▪ g'dọ: bọ 'die:l s'kụo:ču? ▪ 'na:j'die:l ja pa "zag'žie:nọ "f'ra:nčẹk pr̥'le:zu **2.** |*izraža daljše trajanje*|: 'una se 'vəzẹ ša pa 'nė:kẹ 'die:l 'kə 'ja:s ▪ žə 'die:l 'ca:jta ga 'ni b'łə ▪ sma b'łə: 'təm 'die:l kə nẹ 'ke:dn̥ ▪ se pa žə 'die:l kə 'pė:t 'le:t pəz'nå:ma **3.** *dalje* |*izraža premikanje od določenega mesta*|: 'kụo:n'‿'()i 'mò:gu 'die:lẹ 'jət ● ⇨ . . ., da se nič delji ne reče (⇨ REČI) ▌ [=] k 3 ⇨ NAPREJ [L] Ø

deljni ▸ 'dė:lnẹ -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nẹga⟩ *daljen* **1.** |*krajevno zelo oddaljen*|: u 'kå:ke 'dė:lne k'rå:ja ja 'šọ:! **2.** redk. |*ki sega, se razprostira v daljavo*|: na 'kå:kə 'dė:lnə 'pọ:t g'rė:ta! ▌ [=] k 2 ⇨ DOLG [L] Ø (+ *daljen*)

deljši ▸ 'dė:lšə -- -- tudi -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga⟩ redk., primernik *daljši* **1.** |< DOLG|: 'dė:lšə 'la:sẹ me pa 'mọ:t'jə ▪ x'łå:ča bẹ 'ma:gle 'dė:lšə 'bẹt ▪ 'må:ša bẹ 'žịxər b'ła: 'dė:lšə **2.** |*ki traja večje, nedoločeno časovno obdobje*|: na n'må:łə 'dė:lšə 'pọ:t ja 'šọ: ▌ [=] ⇨ DELJI prid. [L] Ø

delo[1] ▸ 'dė:łə -a s ⟨⟩ *delo* **1.** NŠ |*uporabljanje telesne in duševne energije*|: 'ka: nap'rẹ: ja 'dė:łə kọl 'xiša ▪ 'kò:g 'dė:ła me ša 'čå:ka! ▪ brọ'nice ụ'bė:rat ja 'sịtnə 'dė:łə ▪ za 'dė:łə mẹ pa 'ni **2.** |*kar se uresničuje z delanjem*|: 'sẹ:, kẹ p'rịda 'ni b'łə tịstə 'dė:łə, pa m'ra:s ja 'bė:ụ ▪ ụ'sa:jga 'dė:ła se 'łò:tẹ ▪ šalj. s'tò:rjanə 'dė:łə 'må:m 'na:'ra:jšə ▪ kot odgovor tistega, iz katerega se norčujejo, da je majhne rasti 'dė:łə ja pər t"le:x ▪ star. ta 'kuxne ja də'må:ʒga 'dė:ła (*to kuhinjsko pohištvo je bilo izdelano pri domačem mizarju, ne v tovarni*) ● **delo se vkup drži** *veliko dela je*: 'ka: ụ'kəp se dər'ži 'dė:łə ● čustv., star. **imeti (toliko) dela ko osran za plotom** *imeti (zelo) veliko dela*: 'må:m ('tò:g) 'dė:ła kə 'vəsran za p'łụo:tə ([=] ⇨ imeti polne ROKE dela) ● ⇨ imeti polne ROKE dela ▌ ⇨ ŠIHT [=] ⇨ POSEL [L] +

delo[2] ▸ – 'dẹ:łə s ⟨⟩ ● polcit., preg. **brez dela ni jela** *kdor ne dela, ni upravičen do hrane*: ja 'žə 'ta:k, čə bəš le'nuxa š'pilọ – braz 'dẹ:ła 'ni 'jẹ:ła ▌ [L] +

delovodja ▸ dełọ'vọ:d'ja -a (in dẹ-) m živ. ⟨⟩ *delovodja* ▌ [L] +

den ▸ 'dė:n d'ne:va (in d"nẹ:-) m ⟨mn.: rod. d'ne:vọ ‖ -u (in d"nẹ:-) tudi d"ni, tož. d"nẹ:ve in d"ni, mest. d"nẹ:vex tudi d'ne:x (in d"nẹ:-); dv.: rod. d'ne:vọ ‖ -u (in d"nẹ:-) tudi d"ni, tož. d'ne:va (in d"nẹ:-) in d"ni, mest. d"nẹ:vex tudi d"ne:x (in d"nẹ:-)⟩ *dan* **1. a** |*čas štiriindvajsetih ur od polnoči do polnoči*|: 'vəsən d'ni ja ụt pəg'rė:ba b'łə ▪ čas t'ri d'ni bọ 'pa:ršu ▪ pə 'cẹ:le d"nẹ:ve 'de:ła ▪ u d've:γ d"nẹ:vex mə pa 'fẹ:rtẹk ▪ nẹ 'dė:n pəz'nẹ: ja b'łə pa ụ'sẹga 'kụo:nc ▪ nẹ 'dė:n prad bə'žičə ▪ {A} 'kå: za n' 'dė:n ja pa 'dụo:ns? {B} pən'dẹ:lẹk. ▪ ta d'vå: d'ni 'nịsəm nə'bie:ŋga tab'le:ta ụ'zė:ụ ▪ 'cẹ:le d"nẹ:ve pra'jò:ka ▪ šalj. {A} a smə 'dụo:ns t'rė:kẹga? {B} 'ce:ụ 'dė:n. **b** nov., s prilastkom |*ta čas, določen za posebne namene, opravila*|: u'rå:d'nẹ 'dė:n ▪ g'da:j 'må:š 'rụo:js't'nẹ 'dė:n? ▪ na g'lixnẹ 'dė:n sma rə'ja:na, 'så:m d'vẹ: 'lė:tẹ na'rå:zən **2.** |*čas svetlobe od sončnega vzhoda do zahoda*|: 'dė:n se 'dė:lša (: k'ra:jša) ▪ 'dė:n se ja na'rė:d'u (*zdanilo se je*) ▪ 'sọ:nčən 'dė:n ▪ 'lẹ:pẹ

d''nẹ:vẹ 'sə • pər d'ne:və se žə pa 'dẹ: 'ka: 'fa:jn pəz'nå: (*dan se je že občutno podaljšal, skrajšal*) • čaz 'dė:n s''pi, vẹ'čė:r pa 'pụo: g'rė: • (pə) 'cẹ:le d''nẹ:ve ja 'ka: ụ š'łå:frọkə **3.** mn., s prilastkom *omejeno trajanje v življenju, bivanju*: na s'tå:ra d'ni mə ja pa s'ła:bə š'łə ● čustv. **den za dnevom** *kar naprej, zelo pogosto*: 'dė:n za d'ne:və sm̩ 'xȯ:dła ụ 'tå:verx ● čustv. **govoriti (ta) v tri dni** *govoriti brez smisla*: nə'må:łə pəg'runtẹ – 'nịe: 'ka: 'ta:k u t'ri d'ni g'va:rət ● ⇨ iskati koga/kaj z LUČJO pri belem dnevu ● **iz dneva v den** *nenehno, neprestano*: z d'ne:va ụ 'dė:n ja g'lịx, 'nęč se na z'bọ:lša ta bə'le:zən ([=] ⇨ STALNO) ● ⇨ LETO in den ● čustv. **ne veš ne ure ne dneva** *ne veš, kdaj boš umrl, kaj se ti bo zgodilo*: 'kå: sẹ 'mȯ:rəš – 'ta:k 'ja: – s'ma:rt p'ride – na 'vẹ:š 'nịe: 'ura 'nịe: d'ne:va ● čustv. **ni dneva, da ne bi** ... *vsak dan* ...: 'ni d'ne:va, da 'na:‿bę 'pa:ršu x 'nəm ● ⇨ NOČ in den ● čustv. **pri belem dnevu** *podnevi, ne skrivaj*: 'dẹ: žə pr̩ 'bẹ:lmə d'ne:və k'rå:dẹjə ● čustv. **(še) svoj živ den** *(še) nikoli*: 'sȯ:j 'žịụ 'dė:n ša 'nịsm̩ 'ču 'kẹ: 'tå:ga ▌ ⇨ DAN, ZADNE [=] k 3 ⇨ LETO [L] Plet. ⟦Tominšek 1903: 22: ed.: »„d͡ъn" (nom. in acc.) [...] Gen. je samo „dne", za dat. le „dnévъ"; loc. ni ednak dat. kakor drugod često, ampak se glasi dnévь (pъ dnévь), torej z -ь; instr. dném poleg dnévъm.«; mn.: »Plur. nom.: dnévь, gen. dnî, dar. dném in dnévъm, acc.: dní, loc.: dnéh poleg dnévьh, instr. dnémь, dnévь, dnévmь (vse tri oblike je rabila ena in ista oseba; dnévmь posebno v zvezi s kakim pridevnikom ali številnikom, ki s s svojim -mь v instr. menda provzročuje tudi pri dnévmь končni -mь.).«; dv.: »Dual. nom. acc.: dní, gen.: dni, dat., loc., instr. kakor v množini.«⟧

denar ipd. ⇨ GNAR ipd.

denarnica ⇨ PRTOŠELJC

derekt ▸ dẹ're:kt (in de-; in dẹ'rẹ:-) prisl. ⟨⟩ *neposredno, naravnost*: 'pəs ja de're:kt u 'kọ:čə 'lịe:t'ọ • dẹ're:kc‿()ə se pəz'na:lẹ • poud. dẹ're:gʒ‿()aje'bå:va 'me: ▌ [=] NARAVNOST [L] Ø (SSKJ *direkt*)

derekten ▸ dẹ're:ktn̩ ⟨ -tna -ə (in de-; in dẹ'rẹ:-; ⟨ star., redk. -kn- >) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'rẹ:kt'nęga⟩ *direkten, neposreden*: a ja 'tọ: dẹ're:ktna p'rọ:ga a ja t're:ba pras'tọ:pẹt? ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *direkten*)

▸ **derektno** ▸ dẹ're:ktnə (in de-; in dẹ'rẹ:-; star., redk. -kn-) prisl. ⟨⟩ *direktno, neposredno, naravnost*: 'ja:s‿:m‿:ə pa 'ka: de're:ktnə 'rė:ku, da ja 'va:su, kə pəs'ti, da ga ụt'rụo:cẹ 'rịdəjə ▌ [=] NARAVNOST, z derektno (⇨ DEREKTNA) [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *direktno*)

▸ **derektna** ▸ dẹ're:ktna (in de-; in dẹ'rẹ:-) dẹ'rẹ:kt'ne (in de-; star., redk. -kn-) ž ⟨⟩ ● **z derektno** *naravnost*: z' dẹ'rẹ:kt'nẹ ja 'šọ: da'mọ: ([=] ⇨ DEREKTNO) ▌ [L] Ø

derektor ▸ dẹ're:ktọr -ja (in de-; in dẹ'rẹ:-) m živ. ⟨⟩ *direktor* |*vodja*|: 'tịe:č ja 'bė:ụ "'så:rb ⟨ za dẹ're:ktọrja (⟨ = dẹ're:ktọr) ▌ [L] Ø (+ *direktor*)

derektorica ▸ dẹ're:ktọrca -e (in de-; in dẹ'rẹ:-) ž ⟨⟩ *direktorica*: ụ "'ẹ:lk'rọ:jə 'må:jə pa dẹ're:ktọrcə 'dẹ: ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *direktorica*)

derektorski ▸ dẹ're:ktọrs'kę -ska -ə (in de-; in dẹ'rẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *direktorski*: p'rọ: dẹ'rẹ:ktọrskə p'łå:čə 'må:š, 'vẹ:š ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *direktorski*)

dereza ⇨ KAMPIŽAR

DES ▸ 'dẹ:s -a m ⟨⟩ NŠ, nekdaj *podjetje za distribucijo električne energije* |*Državne elektrarne Slovenije*|: na 'dẹ:sə ja 'še:f • ud‿':ẹ:sa ja 'pa:ršu [L] SP 1962: 1038

desen ▸ dė:sən -sna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'nęga⟩ *desni* **a** |*ki je na nasprotni strani telesa kot srce*|: 'dė:sna 'nụo:ga • 'dė:sna 'rụo:ka ([=] DESNICA) **b** |*ki je v odnosu do človeka na taki strani*|: te 'dė:s'nę b'łå:t'nęk 'må: s'tọ:čan • te 'zọ:kən ja 'dė:sən • pə 'dė:s'nę st'ra:nę ja pẹ'lå:ła ([=] DESNA) ● ⇨ na desno ROKO ▌ [L] Ø (+ *desni*)

▸ **desna** ▸ 'dė:sna -s'ne ž ⟨⟩ ● **na desno** *na desno* |*izraža desno stran*|: na 'dė:snə 'jədę • **po desni** *po desni* |*izraža desno stran*|: pə 'dė:s'nę se 'va:zę • **z desne** *z desne* |*izraža desno stran*|: z 'dė:s'ne ja pr̩'pịe:l'ọ ▌ ⇨ DESNO [L] SSKJ

▸ **desno** ▸ 'dė:snə prisl. ⟨⟩ *desno*: 'dė:snə se 'da:ržə • 'dė:snə pəg'lė:dẹ ▌ ⇨ DESNA [L] SSKJ

deset[1] ▸ dẹ'sė:t -'sịe:tẹx (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *deset* |*izraža število*| **a** v samostalniški rabi: d've:kr̩t 'pė:t ja dẹ'sė:t • 'ura ja ('pụo:łə) dẹ'sė:t • ub dẹ'sịe:tẹx vẹ'čė:r (: 'zutrẹ) • u 'pụo:łə dẹ'sịe:tẹx **b** v prilastkovni rabi: dẹ'sė:t 'pa:rstọ • ụ tis'tẹ 'xišə sta 'živeła z dẹ'sịe:tẹm

ut'ruo:kəm ▪ z dẹ'si̯e:tẹm‿:ẹl'jȯ:nəm sẹ na 'mȯ:rəš 'kẹ: 'duo:s't' pə'må:gat ▌ ⇨ DESET² [L] + [Tominšek 1903: 25: »des'ʇt«]

deset² ▶ dẹ'sė:t -- (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *deset* |*izraža številko*| **a:** na'pišə dẹ'sė:t **b** z dẹ'sė:t‿'a:u̯žnd‿':inẹrjəm pa na 'mȯ:rəš u'kọ:lẹ 'xuo:s't' ▌ ⇨ DESET¹ [=] k a ⇨ DESETKA [L] +

desetar ▶ dese'tå:r -ja (in dẹ-; in dẹsẹ-) m živ. ⟨⟩ *desetar* |*čin ali nosilec tega čina*|: 'na:š ja 'bė:u̯ [za dese'tå:rja ([= dẹse'tå:r) ▪ dẹse'tå:r ja g'rå:tọ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

desetbrzinec ▶ dẹ'sė:dbər'zi̯nc -a (in de-) m živ. ⟨im. mn. -'zin'cẹ⟩ *kolo z desetimi prestavami*: dẹ'sė:dbər'zi̯nca ja 'duo:b'u ▌ [L] Ø

desetdineršcak ▶ dẹ'sė:d':ineršak -a (in de-; in -'sė:'di-; in -nẹ-) m živ. ⟨⟩ nekdaj **a** *bankovec v vrednosti deset dinarjev*: 'tiz'd'gale dẹ'sė:d':inẹršaka mẹ 'dẹ:te **b** *kovanec v vrednosti deset dinarjev ali deset par*: z dẹ'sė:d':ineršakə bẹ se pa 'da:łə uč'ra:u̯fat ▌ [=] k b ⇨ KOVAČ [L] Ø (Bunc 1940: 66 *desetdinaršek*)

desetekrati ▶ dẹ'sė:tek'rå:t' (in de-) prisl. ⟨⟩ star. *desetič*: te dẹ'sė:tek'rå:t' mẹ ja 'pu̯o: g'rå:tałə ▌ [=] ⇨ DESETIČ [L] Ø

deseti ▶ dẹ'sė:tẹ -ə (in de-; nov., redk. -'si̯e:-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -tẹga in -d'ga, daj. ed. m. sp. -tẹmə in -t'mə⟩ *deseti*: 'du̯o:ns ja de'sė:tẹ ap'ril ▪ də dẹ'sė:d'ga u̯ 'me:sn̩cə ja ra'čun za p'łå:čat ▪ u̯'så:ga tẹga dẹ'sė:tẹga sə zb'ra:lẹ ▪ pr̥ de'sė:tẹ 'må:šə (*pri maši z začetkom ob desetih ali pol enajstih*) sm̩ b'łə: ▌ [L] +

▸ **deseti** ▶ dẹ'sė:tẹ -tẹga in -d'ga (nov., redk. -'vi̯e:-) m živ. ⟨daj. = mest. = or. -tẹmə in -t'mə⟩ **1.** redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številnikom, ki izraža dan v mesecu *oktober*: d'va:jz'd'ga de'sė:d'ga 'må:š prẹg'le:t ▌ [=] ⇨ OKTOBER [L] SSKJ, SP 1962 ≠

desetica |igralna karta| ⇨ CENER; |številka| ⇨ DESETKA

desetič ▶ dẹ'sė:tẹč (in de-; nov. -'si̯e:-; in -ti-) prisl. ⟨⟩ *desetič*: de'sė:tẹč sm̩ žə 'təle ▌ [=] DESETEKRATI [L] +

desetka ▶ dẹ'sė:tka (*Bo* -t'k-) -t'ke (in de-) ž ⟨⟩ **1.** *številka deset*: 'nə, na'pišə dẹsė:tkə ▪ pr̥'ni̯e:sẹ ne u̯'łọ:škə – dẹ'sė:t'kə (*označene s številko deset*) **2.** nov. *desetica* |*igralna karta*|: 'ma:žə z dẹ'sė:tkẹ ▌ [=] k 1 DESET²; k 2 ⇨ CENER [L] + [Plet.: »desẹ̑tka, *f.* [...] 3) das Zehnkreuzerstück, *Savinska dol.*«]

desetkrat ▶ dẹ'sė:tkrat (in de-; in -kərt) prisl. ⟨⟩ *desetkrat* |*izraža deset ponovitev*|: dẹ'sė:tkrat 'vi̯e:č 'va:de bẹ 'ma:gu 'da:t x škrə'pi̯və, 'ta:k ja pa u̯'sə pəž'ga:u̯, kə ja b'łə pra'mu̯o:čnə ▪ dẹ'sė:tkr̥t sm̩ pa 'žə b'łə: 'təm, čə 'ni̯e: 'vi̯e:čkr̥t ▌ [L] +

desetparščak ▶ dẹ'sė:t'på:ršak -a (in de-) m živ. ⟨⟩ nekdaj *kovanec v vrednosti deset par*: nẹga dẹ'sė:t'på:ršaka 'nucəm ▌ [=] ⇨ KOVAČ [L] Ø (Bunc 1940: 67 *desetparšek*)

desetsater ▶ dẹ'sė:'ca:ter -tẹrja (in de-) m živ. ⟨⟩ čeb. *panj z desetimi sati*: 'nu̯o:u̯ga dẹ'sė:'ca:tẹrja 'må:m ▌ [L] Ø

deska ▶ 'di̯e:ska -s'ke ž ⟨rod. mn. -sək in -sk⟩ **1.** *deska* |*ploščat kos lesa*|: 'di̯e:skə pə'vəblẹ ▪ 'žå:gat na 'di̯e:s'ke ▪ 'kišta ja z 'di̯e:sək z'bi̯ta ▪ da:rve ud 'di̯e:sək (*drva iz (nažaganih) desk*) sma də'bi̯łə ▪ na na'vå:d'nẹ 'di̯e:s'kẹ tm̩ pr̥ 'žå:gẹ ja št'rukle 'de:łała **2.** s prilastkom **2.** *deska* |*(lesena) plošča za različne namene*|: 'di̯e:ska za 'čəbu 'rė:zat ▪ ug'łå:sna 'di̯e:ska **3.** nov. *traktorski plug v obliki deske*: "g'rė:xčọ ja z 'di̯e:s'kẹ z'va:rọ s'ne:k ● čustv., nov., za ženske **biti (taka) ko (ena) deska** *biti brez oblin*: ta 'bå:ba ja pa 'tå:ka 'kə na 'di̯e:ska ▌ |deska za valjanje testa| ⇨ NUDELJPRET [L] +

desnica ▶ dẹs'ni̯ca (in des-) dẹs"nice ž ⟨⟩ redk. *desnica* |*desna roka*|: dẹs'ni̯cə sẹ ja z'łu̯o:m'u ▌ [L] +

desničar ▶ dẹs"ničar -ja (in des-) m živ. ⟨⟩ *desničar* |*kdor uporablja desno roko*|: a sẹ 'ti lẹ'vičar a dẹs"ničar? ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

desničen ▶ dẹs"ničən -čna -ə (in des-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnẹga⟩ *desničen*: 'ja:s‿()m̩ 'bė:u̯ 'čå:s' lẹ'vičən, 'de: sm̩ pa dẹs"ničən ▌ [L] SSKJ, SP 1962

deški ⇨ POBOVSKI

dete ⇨ OTROK [Tominšek 1903: 23: im. ed. »déte^a«; 23: »de^a't'ʇta«]

detelja ▶ 'dė:tẹle -e ž ⟨⟩ *detelja*: 'dẹ: 'za:jcəm 'dė:tẹle ▪ ər'dė:ča 'dė:tẹle (*rdeča detelja*) ◆ bot. **svetla detelja** *zajčja deteljica*: s'vi̯e:tła 'dė:tẹle ([=] kisla DETELJICA) ▌ [L] +

deteljica ▶ 'dė:tẹlca -e ž ⟨⟩ manjš., čustv. *deteljica*: 'za:jc 'ra:d 'dė:tẹlcə 'jẹ: ▪ š'tė:rpe're:sna 'dė:tẹlca ◆ bot. **kisla deteljica** *zajčja deteljica*: 'ki̯sła 'dė:tẹlca ([=] ⇨ svetla DETELJA) ▌ [L] +

deti ▶ 'di̯e:t ['dė:nem ([zastar. 'de:m (in

'dẹ:-)) d. ⟨'die:nę (in 'die:n') 'die:n'te in 'dė: -te; 'die:u -ła -ə⟩ pešaj. d. kaj *dati kaj |napraviti, da pride kaj na določeno mesto|*: 'ka: təle 'sie:m 'die:nę 'kištə • p'rå:ška 'die:nę (= 'dė:) 'nətər • 'dė: kåkə 'da:rvə na 'va:gən' • 'kå:m sę pa 'die:u g'nå:r? • g'da:j pa 'dẹ:ž‿':upə 'kuxat? • t'rå:ge 'žixər 'ta:jle 'dė:neš • nət u 'žie:b 'die:nę pr̥'tuo:šlc • 'die:nę 'nuo:ž z 'rọ:k • 'die:nę 'urə na'za:j • 'die:n' 'žå:kəl z 'a:uta 'vən ● ⇨ deti kaj v usta • ⇨ ne vem, kam naj denem koga (⇨ VEDETI) • ⇨ nismo imeli nič v USTA za deti ▌ ⊟ ⇨ DATI[1] L +

detonacija ⇨ ŠUS

detonator ⇨ KAPSELJ

detrih ▶ 'de:tərx -a (in 'dẹ:-) m ⟨⟩ *vitrih*: z 'de:tr̥xə ja klẹn'ča:unçə 'vəfnọ ▌ L Ø

devati ▶ 'de:vat (in 'dẹ:-) 'dẹ:ulem in ⌈ 'de:vəm (⌈ in 'dẹ:- ⌈ >) nd. ⟨'dẹ:ulę (in 'dẹ:ul) 'dẹ:vəlte (in 'dẹ:ulte) in 'dẹ:vę -te; ⌈ 'de:vọ -vała -ə⟩ d. kaj *dajati kaj |delati, da prihaja kaj na določeno mesto|*: 'kå:m pa 'kå:ŋgłə 'dẹ:ulęte? • dr̥'vọ:jə, kə ja b'łə 'kuxənə, sma pa z g'rå:blęm 'dẹ:vała 'vən • u'så:kə 'lė:tə sma jəm g'nå:r 'dẹ:vała. da sma jəm da'jå:ła. • mẹ'nike sə 'nəd‿':e:valę • 'må:ma 'žə 'dẹ:ule k'rəx u 'pẹ:č ● ⇨ dere se, ko bi ga iz KOŽE devali • **devati** kaj **narazen 1.** star. *razstavljati kaj |dati na sestavne dele|*: za'kå: pa 'a:ut'ka na'rå:zn̥ 'dẹ:uleš?! (⊟ ⇨ RAZSTAVLJATI) **2.** *rezati zaklano žival na kose*: pra'šička 'žə 'dẹ:ulęjə na'rå:zən • star. **devati** kaj **nazaj** *vračati kaj*: 'sẹ: u'rẹ:čke 'ni t're:ba na'za:j 'de:vat (⊟ ⇨ VRAČEVATI) • ⇨ devati koga v nič (⇨ NIČ m) • ⇨ vpije, ko bi ga iz KOŽE devali ▌ ⊟ ⇨ DAJATI L +

devet[1] ▶ dẹ'vė:t -'vie:tęx (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devet |izraža število|* **a** v samostalniški rabi: t'ri̯kr̥t‿()'ri ja dẹ'vė:t • 'ura bọ u'så:k 'ca:jd‿:ẹ'vė:t • ub dẹ'vie:tęx vẹ'čė:r (: 'zutrę) • u 'puo:łə dẹ'vie:tęx **b** v prilastkovni rabi: dẹ'vė:č‿()'kå:fọ x'me:ła • pr̥ dẹ'vie:tęx‿':išax ša 'ni̯sm̥ b'ła: ▌ ⇨ DEVET[2] L + [Tominšek 1903: 25: »devt«]

devet[2] ▶ dẹ'vė:t -- (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devet |izraža številko|*: **a** na'pišə dẹ'vė:t **b** 'kọ:k tę ja us'ta:łə ud‿:ẹ'vė:t‿':a:užn̥t‿'()ọ:lẹrju? ▌ ⇨ DEVET[1] ⊟ k a ⇨ DEVETKA L +

devetdeset[1] ▶ dẹ'vė:dẹs't' (star., redk. -sęt; zastar. -'sė:t) -s'tęx (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devetdeset |izraža število|*: dẹ'vė:dẹs't' 'le:d bm̥ s'ta:r x 'lė:tə • də de'vė:dẹs'tęγ bę ša 'ra:d 'živ'ọ, 'puo: mę ja pa u'sə'ja:nə ▌ ⇨ DEVETDESET[2] L + [Tominšek 1903: 25: »devtdesɫt«]

devetdeset[2] ▶ dẹ'vė:dẹs't' -- (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devetdeset |izraža številko|* **a:** na'pišə dẹ'vė:dẹs't' **b:** 'ce:nə ja s'pus't'u na dẹ'vė:dẹs't‿':aužənt 'må:rk ▌ ⇨ DEVETDESET[1] L +

devetdeseti ▶ dẹ'vė:dẹs'tę ⌈ -desta -ə (in de-; ⌈ in -dẹ-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *devetdeseti*: u dẹ'vė:dẹs't'mə 'lė:tə sə b'lę, kə sə u'ma:rlę ▌ L +

devetekrati ▶ dẹ'vė:tek'rå:t' (in de-) prisl. ⟨⟩ star. *devetič*: 'ẹ:ŋkr̥č‿()a s'pọ:nęm, da sm̥ 'ce:u 'dė:n‿'()ọ:sła, da sn̥ dẹ'vė:tkrat pr̥'ni̯e:sła 'duo:l, tę dẹ'vė:tek'rå:c‿()m̥ pa š'ła: u 'suo:bə, sm̥ pa 'ka: 'på:dła na 'pọ:js't'ọ • te dẹ'vė:tek'rå:t' ja 'kuo:za 'puo: šale b'rija us'ta:ła ▌ ⊟ ⇨ DEVETIČ L Ø

deveti ▶ dẹ'vė:tę -a -ə (in de-; nov., redk. -'vie:-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -tęga in -d'ga, daj. ed. m. sp. -tęmə in -t'mə⟩ *deveti*: ta dẹ'vė:ta ja b'łə: pa čə 'ni̯e: ▪'mi̯ca ● deveti deveti (⇨ DEVETI m) • ⇨ biti komu deveta briga • ⇨ biti v devetem MESECU ▌ L +

▸ **deveti** ▶ dẹ'vė:tę -tęga in -d'ga (nov., redk. -'vie:-) m živ. ⟨daj. = mest. = or. -tęmə in -t'mə⟩ **1.** redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številkom, ki izraža dan v mesecu *september*: t'rė:kęga de'vė:tęga smə se prasẹ'lilę, dẹ'vė:tn̥'šę:jdęz'd'ga 'lė:ta ● **deveti deveti (triinštirideset)** *9. september 1943, dan po kapitulaciji fašistične Italije*: 'ja:nę sə pa 'da:lę sę u'pi̯sat, da sə š'lę prad‿:ẹ'vė:t'mə dẹ'vė:t'mə u partẹ'zå:ne • ja 'bė:u 'bọ:rc ud‿:ẹ'vė:d'ga dẹ'vė:d'ga t'ri̯nš'tė:rdęs't' ▌ ⊟ ⇨ SEPTEMBER L SSKJ, SP 1962 ≠

devetica ⇨ DEVETKA

devetič ▶ dẹ'vė:tęč (in de-; nov., redk. -'vie:-; in -ti-) prisl. ⟨⟩ *devetič*: dẹ'vė:-tęč ja pa 'puo:l b'łə ▌ ⊟ ⇨ DEVETEKRATI L +

devetindvajset[1] ▶ dẹ'vė:tn̥d'va:js't' -tęx (in de-; star. -tnəd-) glav. štev. ⟨⟩ *devetindvajset |izraža število|*: dẹ'vė:tn̥-d'va:js't' 'le:d bọ s'tå:ra čaz n̥' 'me:sn̥c ▌ ⇨ DEVETINDVAJSET[2] L SP 1962

devetindvajset[2] ▶ dẹ'vė:tn̥d'va:js't' -- (in de-; star. -tnəd-) glav. štev. ⟨⟩ *devetindvajset |izraža številko|*: a 'piša təle

dẹ'vė:tn̩d'va:js't' a 'kå:? ▌ ⇨ DEVETINDVAJSET[1] [L] SP 1962

devetindvajseti ▸ dẹ'vė:tn̩d'va:js'tę -sta -ə (in de-; star. -tnəd-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *devetindvajseti*: dẹ'vė:tn̩d'va:js'tęga smə 'du̯o:ns, a'ni̯e:? • 'dȯ:xtẹrja 'må:m pa dẹ'vė:tn̩d'va:jz'd'ga ap'ri̯ła • dẹ'vė:tn̩d'va:jz'd'ga 'fe:brə'vå:rja 'må: 'ru̯o:js't'nę 'dė:n • dẹ'vė:tn̩d'va:jz'd'ga ('lė:ta) ja rə'ja:na ▌ [L] Ø

devetindvajščak ▸ dẹ'vė:tn̩d'va:jšak -a (in de-; in -tnəd-) m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1929*: a 'mis'lęž, da ja "f'rənc 'vəsn̩d'va:jšak? kȯkr̩ 'ja:s 've:m, ja dẹ'vė:tn̩d'va:jšak. ▌ [K] *Za moške, rojene v letih 1912–1929, se uporablja samostalniško poimenovanje iz letnice rojstva. Za ženske se govori na način* dẹ'vė:tn̩d'va:jsta 'le:tn̩ca *ali* rə'ja:na dẹ'vė:tn̩d'va:jz'd'ga 'lė:ta, rə'ja:na 'lė:ta dẹ'vė:tn̩d'va:js't' *(tako se govori tudi za moške in ženske izven navedenega časovnega okvirja) ali – zelo redko –* dẹ'vė:tn̩d'va:jšca. [L] Ø

devetka ▸ dẹ'vė:tka (*Bo* -t'k-) -t'ke (in de-) ž ⟨⟩ **1.** *številka devet*: 'tọ: ja dẹ'vė:tka, 'ni̯e: 'šẹ:stka **2.** nov. *devetica* |*igralna karta*|: dẹ'vė:tkə 'dẹ: ▌ [=] k 1 DEVET[2]; k 2 ⇨ NAJNER [L] +

devetkrat ▸ dẹ'vė:tkrat (in de-; in -kərt) prisl. ⟨⟩ *devetkrat*: "šmar'čå:nę sə də'bilę dẹ'vė:tkr̩t 'vi̯e:ʒ g'nå:rja kə 'mi ▌ [L] +

devetnajst[1] ▸ dẹvẹt'na:jst -ẹx (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devetnajst* |*izraža število*|: dẹvẹt'na:jst nas ja b'łə ▌ ⇨ DEVETNAJST[2] [L] +

devetnajst[2] ▸ dẹvẹt'na:jst -- (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devetnajst* |*izraža številko*|: na'piž dẹvẹt'na:jst ▌ ⇨ DEVETNAJST[1] [L] +

devetnajsti ▸ dẹvẹt'na:js'tę -a -ə (in de-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *devetnajsti*: 'jȯ:žafọvə ja dẹvẹt'na:jz'd'ga 'må:rca ▌ [L] +

devetnajščak ▸ dẹvẹt'na:jšak -a m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1919* ▌ [K] ⇨ DEVETINDVAJŠČAK [L] Ø

devetsto ▸ dẹ'vė:ctọ -- (in de-) glav. štev. ⟨⟩ *devetsto* |*izraža število ali številko*|: kọl dẹ'vė:ctọ 'tȯ:lẹrjọ ja kəš'tå:łə ▌ [L] SSKJ, Plet.

devica ▸ dẹ'vi̯ca -'vice (in de-) ž ⟨⟩ nov. *devica* |*ženska, ki še ni spolno občevala*|: a 'miž, da ja ša dẹ'vi̯ca? ● ⇨ MARIJA devica ▌ [L] +

deviza ▸ dẹ'vi̯za -'vize (in de-) ž ⟨⟩ nav. mn. *tuja plačilna sredstva, devize*: 'kė: bẹ se 'kẹ: dẹ'vi̯s də'bi̯łə? • kåkə dẹ'vi̯zə bẹ pa 'žə 'li̯e:xkə 'mė:ła pr̩š'på:rənə ▌ [L] SP 1962 (SSKJ *devize*)

devžnjak [Plet.: »dẹ́vžnjak, *m.* = žep v obleki, *Savinska dol.*«]

dezentirati ▸ dẹzẹn"tė:rat -əm (in deze-; in -ze-; tudi dẹzən-) d.+nd. ⟨⟩ *dezertirati*: 'un' ja dẹzẹn"tė:rọ 'pu̯o:l • 'tis'tę ja z 'nẹ:mške 'va:js'ke dẹzəntė:rọ ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *dezertirati*)

dezertirati ⇨ DEZENTIRATI

dezodorant ⇨ SPREJ za pod pasko

dež ▸ 'di̯e:š -ža m ⟨⟩ NŠ *dež* |*padavine*|: 'di̯e:ž g'rė: (= nov. 'på:da) • s"pė:t ja 'di̯e:š (*spet dežuje*) • g'da:j bọ 'kẹ: 'di̯e:š 'ni̯e:xọ 'jət (= 'på:dat)? • 'čå:sẹ ja 'di̯e:š 'ta:k 'på:dọ (= 'šọ: = zastar. 'xu̯o:d'u) 'må:ja, 'de: pa 'tå:ka 'suša • 'jutər 'bọ: 'di̯e:š • γ 'di̯e:žə se pr̩štẹ'luja • 'ša: ne 'kå:ple 'di̯e:ža 'ni b'łə te 'me:sn̩c • šalj., kadar dežuje u 'tå:kməle (u̯ra'mė:nə) ja pa 'ra:d‿()i̯e:š • pri označevanju krajevnosti, časovnosti: 'a: ja 'bė:u̯ 'čudn̩ – pə 'di̯e:žə ja 'le:tọ pa k'rọ:lu • u̯ 'di̯e:žə 'de:ła • 'ni̯e: u̯ 'di̯e:žə vag'ła:u̯ 'vənę 'xu̯o:dẹt ● **dež gre** (= pada) **na drobno** *(dež) prši*: 'pəstə 'ja: – 'di̯e:š 'ta:k na d'ru̯o:bnə g'rė: ▌ [L] +

deža ▸ 'dẹ:ža -a ž ⟨⟩ *železna deža* |*za mast*|: 'dẹ:ža za 'zå:b'ọ ▌ |lesena deža| ⇨ KIBLA [=] ⇨ železna KIBLA [L] +

dežek ▸ 'di̯e:žək -a m živ. ⟨⟩ NŠ, manjš., otr. *dežek*: s"pė:d g'rė: 'di̯e:žək ● otr. **delati dežeka** *sliniti se in izdihovati skoz usta*: a 'di̯e:žəka 'de:ła 'na:š 'pȯ:p? ▌ [L] +

dežela ▸ dẹ'ži̯e:ła -le (in de-) ž ⟨⟩ *dežela* |*obsežnejše ozemlje*| ● otr. **biti v pančevi deželi** *spati*: {A} 'kė: sẹ 'bė:u̯, "å:nžək? {B} u 'på:nčọvẹ dẹ'ži̯e:lẹ. ([=] ⇨ SPATI) ● omilj. **iti v krtovo deželo** *umreti*: 'na:‿bọ 'dọ:gə, bm̩ pa 'šọ: u̯ 'ka:rtọvə dẹ'ži̯e:łə ([=] ⇨ UMRETI) ● otr. **iti v pančevo deželo** *iti spat*: 'nə, 'de: pa g'rė:ma u̯ 'på:nčọvə dẹ'ži̯e:łə ▌ [L] +

dežen ▸ 'di̯e:žən -žna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ ● ⇨ dežen MANTELJ ▌ |dežna kaplja| ⇨ ŠKRAPETNA [L] SSKJ, SP 1962

deževati |dežuje| ⇨ DEŽ gre

deževen ▸ dẹ'žọ:n -a -ə (in de-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nęga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nęmə⟩ *deževen*: dẹ'žọ:nə u̯'ri̯e:me ▌ [L] +

▸ **deževno** ▸ dẹ'žọ:nə (in de-) povdk. ⟨⟩ *deževno*: p'rẹ:jšnę 'ke:dn̩ ja b'łə 'vərgnę

dẹ'žọ:nə ▌ [L] SSKJ

deževje ▶ dẹ'žọ:jə (***Bo*** tudi -a) -a (in de-) s ⟨⟩ NŠ *deževje*: u̯ tẹmə dẹ'žọ:jə z ut'ru̯o:kə ša 'vən‿:a 'mȯ:rəš 'jət ▌ [L] +

deževnica ⇨ VODA

deževnik ⇨ ČRV

dežnik ⇨ OMRELA

dežurati ▶ dẹ'žurat -əm (in de-) nd. ⟨⟩ **1.** *dežurati*: "'šė:rkọ bọ d'ruk‿':edn̯ dẹ'žurọ **2.** šalj., nov. *bedeti, čakajoč na koga*: 'ma:ma ja də t're:γ 'zutrẹ dẹ'žuraža, kə me 'ni b'łə da'mọ: ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **dežuren** ▶ dẹ'žurən -rna -ə (in de-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnẹga⟩ *dežuren*: 'kė:r 'dȯ:xter ja pa 'du̯o:nz dẹ'žurən? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dežurna ▶ dẹ'žurna -e (in de-) ž ⟨rod. mn. -nẹx⟩ *dežurna*: a ja 'ma:ma 'du̯o:nz dẹ'žurna? ▌ [L] SSKJ

dežurni ▶ dẹ'žurnẹ -nẹga (in de-) m živ. ⟨⟩ *dežurni*: "'urlep ja dẹ'žurnẹ ▌ [L] SSKJ

diamant ▶ dẹja'må:nt -a (in di-) m ⟨⟩ **1.** *diamant* |*kamen*|: p'rọ: dẹja'må:nt 'må: na 'pa:rstanə **2.** *diamantno rezilo*: z dija'må:ntə pra'rẹ:žə 'ša:jbə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dieta ▶ dẹ'jẹ:ta -'jẹ:te (in di-) ž ⟨⟩ *dieta* |*predpisana prehrana*|: a se 'ti dr̥'žiš dẹ'jẹ:te? • žə štər'na:jst 'le:t ⌈ ja na dẹ'jẹ:tẹ (⌈ = 'må: dẹ'jẹ:tə) • sxujša'vå:lna di'jẹ:ta • di'jẹ:ta za ⌈ ža'łọ:c (: 'žọ:č) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

digati ▶ 'dịgat -əm d.+nd. ⟨'digẹ itd.⟩ čustv., redk. d. koga *zbuditi, buditi koga* |*povzročati prehajanje iz spečega stanja v budno*|: 'nịe: me prax'må:łə 'dịgat • g'da:j sẹ ga pa 'dịgała? ▌ [=] ⇨ BUDITI [L] Plet. ≠

▸ **digati se** ▶ 'dịgat se -əm se d. ⟨⇨ DIGATI⟩ čustv., redk. *vstati* |*po spanju, počitku*|: kə ja b'ła: 'ura 'še:st p'ru̯o:č, sm̩ se pa 'ka:r 'dịgọ ▌ ⇨ DIŽI SE [=] ⇨ VSTATI [L] Ø

dihanje ▶ 'dịxənẹ (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *dihanje*: 'dịxənẹ se ja 'čułə ▌ [L] + [Tominšek 1903: 14: or. ed. »díhańьm«]

dihati ▶ 'dịxat -əm star., redk. 'dišam nd. ⟨'dixẹ -te in 'dišə (in 'diš) -šte; 'dịxọ -xała -ə⟩ *dihati* **1. a** |*zajemati zrak v pljuča in ga iz njih iztiskati*|: 'tịe:škə 'dịxəm • 'dixẹ čaz 'nọ:s (: 'us'te) • 'zẹt 'ma:ra 'dịxat (*mora priti v stik z zrakom*) – za 'cọ:kəl na s'mẹ:š p'łọ:ščẹʒ 'da:t **b** |*izdihavati*|: 'nịe: mẹ 'dịxat u‿u̯'šẹ:sə **2.** redk. |*z odprtimi usti rahlo iztiskati zrak*|: u 'ru̯o:ke sm̩ sẹ 'dịxọ • ⇨ dihati ko star MEH ▌ [L] +

dihot ▶ 'dị'xọ:t' medm. ⟨⟩ klic konju *hovt, na desno* ▌ [=] HOT, TIBO, TIBOHOT [K] *Konj gre na desno tudi, če voznik brez klica sunkoma poteguje vajet.* (⇨ BISTEHAR) [L] Ø (Šivic-Dular 1984/85: 150)

diht ▶ 'dịxt -a m ⟨⟩ ◆ les. v **diht spustiti** *poravnati z debelinskim strojem*: 'dịe:skə smə u̯ 'dịxc‿()pəs'tilẹ ● **na diht** *zatesnjeno, neprepustno, nepredušno*: 'gå:s'må:ska ja na 'dịxt na'rė:ta • 'kå:ŋgła se na 'dịxt 'za:pra • 'xiša na s'mẹ:š na 'dịxʒ‿'()a:pr̥t ▌ [L] Ø

dihtati ▶ 'dịxtat -əm nd. ⟨'dixtẹ itd.⟩ *tesniti* **a** |*zapirati, zmanjševati reže, da tekočina ne uhaja*|: pək'rəu̯ (: 'dịxtəŋga : 'pịpa : 'va:knə) za'nẹʒ 'dịxta **b** |*prilegati se čemu tako, da ni reže, rež*|: 'gå:s'må:ska na 'dịxta ▌ [L] Ø

dihtenga ▶ 'dịxtəŋga -e ž ⟨⟩ *tesnilo*: 'dịxtəŋga na dr̥'ži (= 'dịxta) • 'dịxtəŋga bọ za za'mẹ:net ▌ [L] Ø

dihterica ▶ 'dixterca (in -tẹ-) -tẹrce ž ⟨⟩ les. *debelinski stroj*: smə 'dịe:skə čaz 'dixtercə spəs'tilẹ, smə pa 'rịe:klẹ – »'tọ: smə pa u̯ 'dịxc‿()pəs'tilẹ« ▌ [L] Ø

dihur ▶ dẹ'xur -ja (in dị-) m živ. ⟨⟩ *dihur* |*žival*|: dẹ'xur ja u̯'se: 'kura pə'dušu ● poud., za ljudi **smrdeti ko dihur** *zelo, močno smrdeti*: smər'diš pa 'kə dẹ'xur (⇨ smrdeti ko KUGA) ▌ [=] SMRDET [L] +

dija ▶ 'dija medm. ⟨⟩ **a** klic konju *naprej* **b** šalj., klic človeku *izraža poziv za začetek, nadaljevanje poti*: st'rịc, 'nə, 'dija! ▌ ⇨ HEJ [K] k a: *Namesto tega klica se rabi tudi cmokljaj (v mednarodni fonetični abecedi* [ʘ]*).* [L] Ø (SSKJ *dijo*)

dijak ▶ dẹ'jå:k -a (in di-) m živ. ⟨⟩ nov. *dijak*: a 'ti sẹ 'dẹ: dẹ'jå:k? ▌ [L] +

dile ▶ 'dile 'dil ž mn. ⟨⟩ **1.** *podstrešje*: lẹ'må:rcə 'må:m na 'dilex • z 'dil sm̩ 'šọ:, sm̩ pa pə š'tẹ:ŋgex 'du̯o: 'på:du • na 'dilex smə 'mė:lẹ 'kuxnẹ • 'dile (= pə 'dilex) 'ma:rmə pəš'tė:let **2.** šalj. *nosna votlina*: x'rịe:n me nə'mičkənə s'ta:rža gu̯o pə 'dilex ● slabš., šalj. **imeti pošteljano** ⌈ **po dilah** (⌈ = navrhi ipd.) *biti duševno zdrav, uravnovešen*: ta 'že:nska pa 'ne:ma pəš'tė:lẹnə pə 'dilex • a 'mis'lẹž, da 'må: pəš'tė:lẹnə pə 'dilex? • šalj. **vleči** (: potegniti ipd.) **na dile** *glasno smrkati*: 'nịe: 'nə 'ta:k na 'dile u̯'lẹ:čt – us'ma:rknẹ 'se:! ▌ [L] +

dim ▶ 'dẹm (in 'dịm) 'dịma m ⟨im. mn. 'dimẹ⟩ *dim* **a** NŠ |*plini*|: 'dẹm se ka'di vən s 'pịe:čə • 'kå:g 'dẹm se u̯z'dẹ'guja 'təmle 'du̯o:l! • cẹga'rẹ:t'nẹ 'dẹm • 'dẹm ut‿:e-

'bå:ka **b** redk. |*oblak*|: u 'vi̯e:sę se 'dimę u̯z'dę'gujajə vən z 'ra:jfni̯kọ ▌ [L] +

dima ▶ 'di̯ma 'dime ž ⟨⟩ *temno siva krava* ▌ [=] ⇨ DIMKA [L] +

dimenzija ▶ dę'męːnzę̯ja -a (in di-; in -n'z-; in -zi-) ž ⟨rod. mn. -zi⟩ *dimenzija*: ta 'di̯e:ska 'ni te p'rå:ve dę'męːnzę̯ja ▪ redk. š'kå:tła 'må: pra'vė:lke dę'męːnzija, pa na g'rė: 'nətər ▌ [=] ⇨ MERA [L] SSKJ, SP 1962

dimka ▶ 'di̯mka 'dimke ž ⟨⟩ *temno siva krava* ▌ [=] DIMA [L] +

dimnik ⇨ RAJFNIK

dimnikar ⇨ RAJFENKELER

dinama ▶ dę'nå:ma -e (in di-) ž ⟨⟩ *dinamo, predvsem pri (dvo)kolesu*: dę'nå:ma pr̥ pę'cikl̥nə ja za'ri̯bała ▌ [L] SSKJ

dinamit ▶ dęna'mi̯t -a (in di̯-) m ⟨⟩ NŠ *dinamit*: dę'sė:t 'pa:lʒ dęna'mi̯ta ▌ [L] +

dinar ipd. ⇨ DINER ipd.

dindelj ▶ 'din'd'l̥ -na m ⟨⟩ ***Bo*** *dirndl*: 'ti̯e:ta sə mę 'din'd'l̥ sə'šilę ▌ [=] ⇨ DINDRLJE [L] Ø

dindrlje ▶ 'di̯ndərlę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ *dirndl*: 'kė: sę pa 'tå:kə 'leːpə 'di̯ndr̥lę də'bi̯ła? ▌ [=] DINDELJ [L] Ø (SSKJ *dirndl*)

diner ▶ 'diner -nęrja m ⟨⟩ **1. a** nekdaj *dinar* |*denarna enota*|: t'ri̯stọ 'ta:u̯žn̥d◡':inęrjọ p'ride 'ku̯:štat **b** |*kovanec*|: a 'må:š n̥' 'diner za tele'fọ:n? **2.** čustv. *denar sploh*: 'ša: 'dinęrja 'ni pr̥ 'xišə ▪ 'čuvę na 'dinęrja ● čustv. **tudi** (= še) **dinerja ne glajštati** *biti popolnoma brez denarja*: 'ša: 'dinęrja na g'leːjštəta – 'kək sę p ta 'kę: 'kọ:lm̥ 'kupła!? ● čustv. **gledati na vsak diner a** *biti varčen*: 'ma:ma g'lė:dəjə na u̯'så:g 'diner – da sę 'kę: pr̥š'på:rəjə **b** *biti skop*: na u̯'så:g 'diner g'lė:da – pa 'kå: mə pa 'å:s'ne? ([=] ⇨ biti STISNJEN) ▌ [=] k 2 ⇨ GNAR [K] *Ob zneskih, ki so dosegali milijon ali milijardo dinarjev, se dostavek* 'dinęrjọ *ipd. ni govoril*: 'a:u̯tọ ja 'ku̯:štọ t'ri męl'jọ:ne. [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *dinar*)

dinerček ▶ 'dinęrčək -čka (in -ne-) m ⟨⟩ čustv. **a** manjš., otr. *dinarček*: pə'bi̯e:rə 'dinęrčək (= živ. 'dinerčka) **b** nav. mn. *denar sploh*: ut'ru̯o:cę, 'čuvęte na 'dinęrčke ▪ 'dọ:bər ja 'dinęrčək, čə sę ga zas'łužəš ▌ [=] k b ⇨ GNAR [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *dinarček*)

dinerči ▶ 'dinęrčə -ọ ‖ -u (in -ne-) m mn. ⟨⟩ čustv. *denar sploh*: 'čuvę na 'dinęrča, da 'naː◡u̯š u'sęga zap'råːv'u ▌ [=] ⇨ GNAR [L] Ø

dintah ▶ 'di̯ntax -a m ⟨⟩ *pajčolan* |*tkanina*|: kła'buk ja 'mė:ła pa 'di̯ntaγ 'gu̯o: ▪ 'di̯ntax sę 'ma:rəm ša 'gu̯o: 'da:t, kə g'rė:m x ča'be:łəm ▌ [=] PAJČOLAN [L] Ø

dioptrija ▶ dę̯jọpt'rija -a (in di-) ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ *dioptrija*: 'mu̯o:čnə dę̯jọpt'rijə 'må: ▪ 'kå:kə dijọpt'rija pa 'må:š? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dipniti ▶ 'dipən'tʼ -pnem d. ⟨'dipnę (in -pən') -pən'te; 'dipn'u -pənła -ə⟩ sleng. d. komu kaj *ukrasti komu kaj* |*vzeti kaj brez dovoljenja lastnika*|: pę'cikəl mę ja 'dipn'u ▌ [=] ⇨ UKRASTI [L] Ø

direkt ipd. ⇨ DEREKT ipd.

dirka ▶ 'dė:rka -e ž ⟨⟩ *dirka* **a** |*tekmovanje*|: čas ˈčər'n'ọ:c◡()ə b'leː 'dė:rke ▪ čustv. 'ni̯e:xeta 'ta:k 'leːtat u'kọ:lę! a 'må:ta 'dė:rke a 'kå:? **b** čustv. *dirjanje, hitenje*: 'kå:ka 'dė:rka ja za tęm◡':å:rkəm ▌ [=] k b ⇨ LETANJE [L] +

dirkalen ▶ dėr'kå:lęn (in -ln̥) -lna -ə (in dęr-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnęga⟩ *dirkalen*: dėr'kå:lnę 'a:u̯tọ (: mọ'tọ:r : pę'cikəl) ▪ dėr'kå:lnə kə'leːsə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dirkalni ▶ dęr'kå:lnę -nęga (in di̯-) m živ. ⟨⟩ *dirkalni avtomobil, dirkalno (motorno) kolo*: dęr'kå:lnęga sę ja z'ri̯xtọ ▪ z dęr'kå:lnęmə se u̯'kọ.lę 'vəzę ▌ [L] Ø

dirkati ▶ 'dė:rkat -əm nd. ⟨⟩ **1.** *dirkati* |*tekmovati*|: z 'a:u̯tə 'dė:rka **2.** čustv. **a** *hitro voziti*: 'na:š 'ta:g 'dė:rka z ma'tọ:rjə, da se bọ 'eːŋkr̥t u'bę̯u **b** *tekati*: 'dė:rkəm kə z'męːšən za 'nęmə ▌ [=] k 2b ⇨ LETATI [L] SSKJ, SP 1962

dirndl ⇨ DINDRLJE

disciplina ▶ dęs'cęp'li̯na -'line (in di-; in -ci-) ž ⟨⟩ NŠ *disciplina* |*podrejanje pravilom*|: nə'bi̯e:ne te p'rå:ve dis'cęp'line 'ni b'łə u̯ 'va:js'kę ▌ [L] +

disciplinska ▶ dęs'cęp'li̯nska -'lin's'ke (in di-; in -ci-) ž ⟨⟩ *disciplinska preiskava*: na dęs'cęp'li̯nskə sə jə 'da:lę ▌ [L] SSKJ

disko ▶ 'di̯skọ -ta m ⟨⟩ *disko*: a pta vę'då: š'łə: u̯ 'di̯skọ? ▪ u 'pi̯e:tęγ 'zutrę ja z 'di̯skọta 'pa:ršu ▌ [L] SSKJ 5: 1036

diskusija ▶ dęs'kusę̯ja -a (in di̯-; in -sij-) ž ⟨rod. mn. -si⟩ *diskusija*: a ja b'łə 'kę: dęs'kusija? ▪ b'raːz dęs'kusę̯ja ja b'łə sprę'jətə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

diskutirati ▶ dęsku'tė:rat -əm (in di̯-) d.+nd. ⟨⟩ **1.** *diskutirati*: 'nęč 'ni̯smə dęsku'tė:ralę **2.** šalj. *pogovarjati se* |*izmenjavati mnenja*|: a 'žə s"pė:d◡:ęsku'tė:rəta!? ▌ [=] k 2 ⇨ ZGOVARJATI SE [L] SSKJ, SP 1962

dišati ⇨ DIŠETI

dišava ▶ dę'så:va -e (in di-) ž ⟨rod. mn.

-'ša:u̯⟩ **1.** *dišava* |*snov*|: a sę 'da:ła kåkęɣ dę'ša:u̯ z'ra:u̯nə? **2.** mn. *vonj, duh*: 'kå:ke dę'så:ve g'rė:də s 'kuxne! ▌ [L] +

dišeti ▸ 'dišat ⌈ dę'šịm (⌈ tudi di- ⌈ >) nd. ⟨–; 'dišọ ⌈ dę'šė:ła -ə in 'dišała -ə⟩ **1.** *dišati* **a** |*dajati prijeten vonj*|: 'rȯ:ža dę'šijə ▪ brezos. pə f'rišnęmə k'ruxə dę'ši **b** |*dajati vonj sploh*|: tətale ra'dė:rka pa 'nęč na dę'ši ▪ brezos. pə š'må:rənceɣ dę'ši **2.** čustv. d. komu *vzbujati željo komu, mikati koga*: 'xədə ja z 'nęmə – ša pę'čie:na 'kura mə na dę'ši 'vie:č ▪ 'dė:łə mə na dę'ši ▌ [=] imeti DUH [L] Ø (+ *dišati*)

▸ **dišoč** ▸ dę'šọ:č -a -ə (in di-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə⟩ redk. *dišeč*: dę'šọ:ča 'ža:jfa ▌ [L] Ø (+ *dišeč*)

divan ▸ 'dịvan -a m ⟨⟩ *divan*: 'ja:s‿:ę 'pę:nzęjə na 'dịvanə zas'łužəm ▌ [=] ZOFA [L] +

divizija ▸ dę'vizęja -a (in di-; in -zi-) ž ⟨rod. mn. -zi⟩ *divizija*: štər'na:jsta dę'vizija ja b'ła: 'tie:č na "lubnęm ● čustv. **cela divizija** česa *veliko (ljudi ipd.)*: 'ce:ła dę'vizęja ut'rọ:k ja 'pa:ršła ([=] ⇨ cela RAJDA česa) ▌ [L] +

divjak ▸ dęu̯'jå:k -a (in di-) m živ. ⟨⟩ **1.** *divjak* |*mlada rastlina*|: 'jå:pkə sm̩ na dęu̯'jå:ka 'cę:p'u ▪ 'čė:špọ (: g'rušọ : 'jå:pkọ : s'lịvọ) diu̯'jå:k **2. a** slabš. *kdor ne obvladuje svojih negativnih lastnosti*: 'ce:u̯ dęu̯'jå:k ja g'rå:tọ **b** slabš. *voznik, ki vozi nepreviđno in zelo hitro*: pəg'lė:dę 'ga:, dęu̯'jå:ka, 'kək 'vəzę! **c** čustv. *neugnan, razposajen otrok*: 'na:š 'pȯ:p ja diu̯'jå:k! ▌ [=] k 2a–b ⇨ POLENO; k 2c ⇨ RAZBOJNIK [L] +

divjati ▸ 'dęu̯jat ⌈ dęu̯'jå:m (⌈ in di- ⌈ >) nd. ⟨'dęu̯ję -te; 'dęu̯jọ ⌈ dęu̯'jå:ła -ə⟩ **1.** *divjati* |*divje tekati*|: ut'ru̯o:cę žə 'ce:u̯ 'dė:n u'kọ:lę dęu̯'jå:jə ▪ za 'žọ:gę smə dęu̯'jå:lę **2. a** čustv. *drveti*: s pę'cikəlnə sm̩ 'dęu̯jọ, sm̩ pa 'på:du ▪ a t' ja t're:ba 'ta:g 'dęu̯jat!? **b** čustv. *hitro delati*: 'nie: 'ta:g 'dęu̯jat – 'sę: na 'mȯ:rəš u'sęga na'e:ŋkr̩t na'rie:s't' ▌ [=] k 1 ⇨ LETATI [L] +

divji ▸ 'diu̯jə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jəga⟩ **1.** *divji* |*ki živi, raste svobodno v naravi*|: 'diu̯jə p'rie:šəč (: 'za:jc) ▪ 'diu̯ja 'čę:šne **2.** *divji* |*ki se ne da ukrotiti*|: tịsta 'må:čka ja b'ła: na'pọ: 'diu̯ja ▪ 'kå:kə 'diu̯jə 'va:trak ja 'tọ:! **3.** čustv. *ki ne obvladuje svojih negativnih lastnosti*: p'rọ: 'diu̯jə ja g'rå:tọ ◆ bot. ⇨ divja BUČA ◆ bot. ⇨ divja IVA ◆ bot. ⇨ divja ŠMARNICA ● ⇨ divje MESO ▌ |divji lovec| ⇨ RAVBŠIC [L] +

▸ **divje** ▸ 'diu̯jə prisl. ⟨⟩ **1.** *divje* |< DIVJI 1|: ta 'jå:pka ja 'diu̯jə 'rå:stła **2.** čustv. |< DIVJI 3|: 'diu̯jə g'lė:da (: se u̯b'nå:ša) **3.** čustv. |*z veliko hitrostjo*|: 'vərgnę 'diu̯jə 'vəzę ▌ [=] k 3 DRVASTO [L] +

divka ▸ 'dịu̯ka 'diu̯ke ž ⟨⟩ **a** NŠ *kavni nadomestek iz cikorije in ječmena*: 'dịu̯kə sm̩ s'kuxała **b** *zavojček tega kavnega nadomestka*: d'vę: 'diu̯kę pr̩'nie:s' ▌ [L] Ø

diza ▸ 'dịza 'dize ž ⟨⟩ teh. *šoba*: 'dịza se ja za'bịła ▌ [L] Ø

dizel ⇨ DIZELJ

dizelj ▸ 'dizęl -na (in -z'l̩(-)) m živ. ⟨⟩ *dizel* |*motor*|: p'rę: sm̩ 'jəm'ọ 'diz'l̩na, 'dę: 'må:m pa bęn'cinęrja ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *dizel*)

diži ▸ 'diži ⟨⟩ polcit. ● ⇨ diži sidro (⇨ SIDRO²) ▌ [L] Ø

diži se ▸ 'diži 'se: (in 'diš) 'dište 'se: medm. ⟨2. os. dv. 'dišta 'se:⟩ polcit. **a** *vstani* |*po spanju, počitku*|: 'nə, 'dišta 'se, 'sọ:n'cę ja žə vę'su̯o:kə! **b** *dvigni se pokonci* |*iz sedečega ali ležečega položaja*|: 'diži 'se: pa g'rė:ma ▌ k a ⇨ DIGATI SE [=] k b diži SIDRO [L] Ø

dlaka ▸ d'łå:ka -e ž ⟨⟩ *dlaka* **a** |*nitast izrastek*|: 'tå:ke 'dọ:ge pa 'mu̯o:čne d'łå:ke 'må:m pə 'nu̯o:gex ▪ d'łå:ke u̯ 'nu̯o:sə sę pə'pulę ▪ d'łå:ke pət 'på:s'kę **b** NŠ |*več dlak, dlake*|: 'pəz bọ 'čịst ub d'łå:kə 'pa:ršu, 'ta:k se 'misę ▪ 'nie: 'må:čke prọɣ d'łå:kę 'bȯ:žat ▌ ⇨ KOCINA [L] +

dlakav ⇨ KOSMAT

dlan ▸ d'łən -ę tudi d'łå:n dła'ni ž ⟨⟩ *dlan* |*notranja stran roke od zapestja do (konca) prstov*|: na d'łən se ja u̯'rė:zọ ▪ g'ła:və ja 'da:u̯‿: d'łənę (*med dlani*) ▌ [=] ⇨ ROKA [L] +

dlen ▸ d"le:n -a (in d"lę:-) m ⟨⟩ NŠ, redk. *glen*: 'va:da ja d"le:n pr̩'nie:sła ▌ [=] ⇨ GLEN [L] Ø (+ *glen*)

dlesen ▸ d"lė:sən -s'nę ž ⟨⟩ *dlesen*: ta z'gȯ:rne d"lė:sən se mę ja na 'lė:vę st'ra:nę u̯'nė:ła ▪ z d"lė:s'nę mę k'ri 'tie:ča ▌ [=] GLESEN [L] +

dleto ⇨ LETVO

dlje ⇨ DELJI prisl.

dneven ▸ d'ne:u̯n -u̯na -ə (in d"nę:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. d"nę:u̯nęga⟩ ● ⇨ dnevna SOBA ▌ [L] +

dnevna ▸ d'ne:u̯na (in d"nę:-) d"nę:u̯ne ž ⟨rod. mn. -nęx⟩ **a** *dnevna soba*: u d"nę:u̯nę ja na 'ka:u̯čə lę'žå:ła **b** *pohištvo za*

dnevno sobo: 'nu̯o:və d'ne:u̯nə sma 'kupła ▌ [=] k a dnevna SOBA [L] Ø

dnevnik ▶ d''ne:u̯nęk -a (in -ni̯-) m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *dnevnik* **1. a** |*zapiski*|: žə dęˈsė:t 'le:t 'pišam d''ne:u̯nęk **b** |*zvezek s temi zapiski*|: d''ne:u̯ni̯k sk'ri **2.** |*uradna knjiga*|: u d''ne:u̯nęk ja 'bė:u̯◡()'pi̯sən **3.** |*televizijska oddaja*|: a 'na:◡u̯š g'lė:dǫ d''ne:u̯nęka? ▌ [L] +

dnina ⇨ TAVERH

dno ▶ d'nə d'na: s ⟨v rabi samo ed.⟩ *dno* **a** |*spodnji del posode ali posodi podobne pripravе*|: d'nə ja 've:głastə ▪ na d'nə ja b'łə ša nə'må:łə nęga 'zu̯o:ca |*spodnji del poglobitve v zemeljski površini*|: a dəˈsė:žaž d'nə? ▪ na d'nə 'va:de se 'nė:kę s'vi̯e:t'lęga 'vidę ▌ [=] PODEN [L] +

do ▶ də predl. ⟨⟩ z rodilnikom *do* **1.** |*za izražanje meje v prostoru* **a** *do katere sega dejanje*|: 'va:da mę ja b'łə: də 'kȯ:len 'žə ▪ 'pi̯skər ja 'bė:u̯ də 'rǫ:ba 'pǫ:n ▪ 'vǫ:k jəx ja s'kǫ:s sp'rę:mlǫ, 'nətər də 'əndę, kə sə š'lę 'de:łat ▪ 'ta:j sə nas pa ˈameri'kå:n'cę pr̥pę'lå:lę, s t'ra:ns'pǫ:rtə, a'ni̯e:, də ˈjęsę'ni̯c, də 'mi̯e:ja **b** *proti kateri je dejanje usmerjeno*|: 'kå:k sę pa də 'nęga!? ▪ də 'ži̯e:ne pa 'ni 'bė:u̯ dȯ:bər ▪ 'pu̯o: pa 'in'dę se mę 'ni də'på:dłə, 'pu̯o: pa nə nę'dė:lę g'rė:m də 'tiz'd'ga k'me:ta (*k tistemu kmetu*), kə səm p'rę: 'bė:u̯ tn̩'du̯o:l **2.** |*za izražanje meje v času, do katere sega dejanje*|: ša də 'du̯o:ns 'ni 'va:rn'u ca'pi̯na – pa ga 'tut' 'na:◡bǫ ▪ də 'jutra ga 'ni b'łə da'mǫ: ▪ 'nə, 'pu̯o: sm̩ pa pr̥ 'te:mə 'bė:u̯ də 'ku̯o:nca ▪ 'ura ja 'pė:d◡()ə t're:x (*2.55, 14.55*) ▪ 'pė:t (mę'nut) 'me:ŋka [də t're:x ([= star. t're:x) (*ura je 2.55, 14.55*) ▪ də 'ti̯e:ʒ bəž◡()ə zd'rå:va **3.** z nesklonljivim izrazom količine |*za izražanje dosežene mere*|: a də s'tǫ: žə z'nå:š◡:'ti̯e:t?! ▪ 'nə, š'tė: də t'ri, bəš pa də'bi̯łə 'cukr̥ **4.** od ... do ... |*za izražanje začetne in končne meje*|: ne 'tȯ:k 'di̯e:leč 'ja: kə u̯d 'na:s pa də ˈgǫ:rnekǫ ▪ 'dę: 'de:łəm pa uc◡'()i̯e:d'męx də t're:x ▪ sm̩ 'bė:u̯ 'čist uʒ◡()a'čė:tka pa də 'ku̯o:nca **5.** |*za izražanje načina, posledice dejanja*|: də 'kȯ:ža sm̩ b'łə: 'mu̯o:kra ▪ də k'rəvę se ja u̯'rė:zǫ **6.** |*za izražanje razmerja, navadno čustvenega*|: 'ni mę də 'jəs'tę ▪ 'nęč mę 'ni də 'te:ga, da bę 'šǫ: ▌ [L] +

do prisl. ⇨ DOL

dober[1] ▶ 'dȯ:bər 'du̯o:bra -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'du̯o:brəga; primernik ⇨ BOLJI prid., BOLJŠI prid.⟩ **1.** *dober* **a** |*ki ima pozitivne lastnosti, predvsem v moralnem pogledu*|: 'dȯ:bər č'łu̯o:vek 'ja: **b** |*ki ima pozitivne lastnosti v odnosu do ljudi*|: 'ti̯e:ta sə b'lę 'du̯o:brə də 'na:s ▪ v vljudnem nagovoru: 'bǫ:dę 'tȯ:g 'du̯o:bra pa mę pr̥'ni̯e:sę s šta'cune nę k'rəx ▪ a 'sę (= bę b'łə:) 'tȯ:g 'du̯o:bra pa bę mę 'da:łə 'ca:jtəŋkpa'pė:r? **2.** s širokim pomenskim obsegom *dober* **a** |*ki ima zaželeno lastnost, kakovost v zaželeni meri*|: 'dȯ:bər pę'cikəl ▪ 'du̯o:bra 'pǫ:t ▪ k'rux ja 'bė:u̯ 'dȯ:bər, s'łə:dek, 're:s **b** |*ki v precejšnji meri izpolnjuje dolžnosti ali delovne zahteve*|: 'dȯ:bər de'łə:u̯c 'ja:, čəp'rǫ: ga 'ra:t na 'zǫ:b 'dė:ne ▪ 'ti bę 'bė:u̯ pa za šə'fi̯e:rja 'dȯ:bər **c** |*glede na določene zahteve uspešen, učinkovit*|: 'dȯ:bər 'vå:janc ja 'bė:u̯ ˈpė:tər, 'na:j'bǫ:lę 'ti̯e:č **3.** redk. **a** *dober* |*ki glede na možni razpon dosega precejšnjo pozitivno stopnjo*|: 'du̯o:bra z'nå:nca s'ma: **b** *precejšen, obilen*: 'du̯o:brə płaˈči̯łə smə dəˈbilę **4.** *dober* **a** |*ki prinaša ugodnosti, veselje*|: 'dȯ:bər 'så:xən 'ja:, kə ja 'mi̯e:gła **b** |*ki prinaša precejšnje gmotne koristi*|: 'dȯ:bər k'še:ft ja na'rė:d'u **5.** z izrazom količine *dober* |*ki nekoliko presega točno mero*|: 'dȯ:bər 'li̯tər 'va:de ▪ 'ja:s◡()əm 'bė:u̯ 'kumi 'du̯o:bra t'ri 'mę:s'ce u̯ parti'zå:nex ● ⇨ biti dobre VOLJE ● ⇨ biti v dobrih ROKAH ● ⇨ NAGLICA ni nikol dobra ▌ ⇨ BOLJŠI prid.; ⇨ DOBER[2] [=] k 1 FEST, SNAŽEN; k 1–2a SNAŽEN; k 1a, 2a, 3b FAJN prid.; k 5 ⇨ OBILEN [L] +

▸ **dober**[1] ▶ 'dȯ:bər 'du̯o:bra -ə povdk. ⟨⇨ DOBER[1]⟩ **1. a** *dober* |*ki glede na kak kriterij, normo, zahtevo ustreza, zadovoljuje*|: za rajfəŋ'kė:lęrja bəž◡'()ə 'dȯ:bər ▪ t'ra:ktǫr pa za tis'te x'ribe 'na:◡bǫ 'dȯ:bər ▪ za 'pȯ:jštər sə b'lę pa 'ka: 'žå:klę 'du̯o:brə ▪ a za 'dė:kłə səm jəm pa 'du̯o:bra pr̥ 'xišə? **b** *užiten, nepokvarjen*: k'rəx 'ni 'vi̯e:ʒ 'dȯ:bər **2.** *veljaven, uporaben*: 'a:u̯tǫ bǫ kåkə 'lė:tə 'žə ša 'dȯ:bər **3.** *dober* |*ki ugodno vpliva, koristi*|: 'ža:jbəl ja 'dȯ:bər za prax'łå:t ▪ bər'zi̯na 'ni ŋ'kȯ: 'du̯o:bra **4.** čustv. *sit* |*ki je zadovoljil svojo potrebo, željo po hrani, jedi*|: 'de: sm̩ pa 'dȯ:bər də 'južne **5.** s širokim pomenskim obsegom *izraža* **a** *stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno*: 'le: rəc'nę:vę 'se: pa g'ma:γ 'dę:, pa bəš x'må:łə 'du̯o:bra (*zdrava*) ▪ s 'cukrə za čęˈbę:le sm̩ za

'le:c 'dȯ:bər (*založen, preskrbljen*) ▪ čustv. za 'på:r 'le:t ja 'dȯ:bər (*za nekaj let ga bodo zaprli*), čə ga də'bijə **b** *občudovanje, priznanje*: 'dȯ:bər 'sę, da g'rė:š vę'čė:r ša na 'šịxt ▪ 'dȯ:bər (*pogumen*) 'ja:, da sę 'upa 'så:m 'jət u "'nę:mčijə **c** čustv. *nevoljo, grajo*: sę 'pa: 'tud'‿'dụo:bra, da 'nęč na pə'vẹ:š, 'kå:m g'rė:š! ● ⇨ biti dober ko KRUH ● **biti si dober** (**s** kom (= do koga)) *biti v prijateljskih odnosih (s kom)*: z b'rå:tə sta sę z'łə 'dụo:bra ▪ s "f'rəncə sę pa ['nịsta 'vịe:ʒ 'dụo:bra ([= tudi 'ni 'vịe:ʒ 'dȯ:bər) ▪ a sta sę "p'łọ:nọšak pa "x'ra:s'nịg 'dẹ: 'dụo:bra? ▪ də 'mənę ja 'dȯ:bər ● ⇨ biti dobro ko Grehčev PAJ ● **biti si dober s** kom *biti v ljubezenskem razmerju s kom*: z 'ma:mę sma sę b'ła: 'dụo:bra ▌ [=] k 4 ⇨ SIT [L] SSKJ

▸ **dobro** ▸ 'dụo:brə prisl. ⟨⟩ *dobro* **1.** |< DOBER|: 'tịe:ta 'dụo:brə 'šịva ▪ 'dụo:brə mę ja s'vė:tvọ ▪ 'sẹ: se bọ 'dụo:brə s'tịe:kłə ▪ 'sa:rpskə sm̩ z'na:ụ 'dụo:brə ▪ 'ka: 'dụo:brə sm̩ s'kọ:s 'pa:ršu ▪ 'ka: 'dụo:brə ja b'łə za 'ja:st, 'ka:r smə də'bilę **2.** nov. |*izraža precejšnjo temeljitost dejanja*|: sa'łå:tə pa 'dụo:brə ụ'pịe:rə **3.** z dovršnim glagolom *dobro* |*poudarja pravkaršnjo izvršitev dejanja*|: 'nịsm̩ ša 'dụo:brə 'lė:gła, ja pa pə'ta:rkałə na 'va:knə **4.** nav. elipt. |*izraža* **a** *zadovoljstvo nad čim*|: 'dụo:brə, da smə 'vid'lę 'dęm **b** *začudenje, presenečenje nad čim*|: ša 'dụo:brə, da se ga na na'vė:lčəjə **5.** v medmetni rabi |*izraža* **a** *soglasje, privolitev*|: 'dụo:brə, pa 'jədę **b** *zadržano pritrjevanje*|: 'dụo:brə, 'sẹ: 'ni š'łə dr̩'ga:č **c** *nevoljno sprijaznjenje s čim*|: 'dụo:brə, 'dẹ: 'sa:j 've:m, 'kå: sę 'mis'l̩jə ụd 'mənę ● ⇨ AVTO se dobro drži ceste ● ⇨ dobro gre kaj komu od rok (⇨ ROKA) ● ⇨ dobro PRITI skozi ● ⇨ dobro se držati (⇨ DRŽATI SE (⇨ DRŽATI)) ● ⇨ dobro se godi komu (⇨ GODITI SE) ● ⇨ dobro se imeti (⇨ IMETI SE) ● ⇨ dobro se zdi komu (⇨ ZDETI SE) ● ⇨ dobro zagrabiti BIKA za roge ▌ [=] ⇨ FAJN prisl.; k 4, 5a ⇨ PRAV [L] +

▸ **dobro** ▸ 'dụo:brə povdk. ⟨⟩ *dobro* |*izraža* **a** *primernost, koristnost česa*|: 'dụo:brə bę b'łə, čə bę 'tẹ:pęx 'nụo:ụ 'kuplę **b** v zvezi z bi *(obzirno) željo, trditev*|: 'dẹ: bę b'łə pa 'dụo:brə 'jət ▪ 'dụo:brə bę b'łə, čə bę z'mẹ:n'lę **c** *precejšnjo zadovoljivost razmer, okoliščin*|: 'dụo:brə jəm ja ụ tis'tę 'xišə **č** s smiselnim osebkom v dajalniku *precejšnjo zadovoljivost psihičnega, zdravstvenega ali gmotnega stanja*|: 'dụo:brə mę 'ja: ▪ 'dụo:brə ('ja:), 'pụo: pa g'rė:m ▌ [=] k c FAJN [L] SSKJ

▸ **dobri** ▸ ('dȯ:bər) 'dụo:brəga m živ. ⟨⟩ *dober človek*: 'dụo:brəmə ụ'så:k 'ra:t pə'må:ga, 'tå:kę ba'rå:bę pa 'nịe: ▌ [L] SSKJ

▸ **dobra** ▸ 'dụo:bra -a ž ⟨⟩ ● redk. **tota je pa dobra** *izraža presenečenje*: a da t'ri 'kura ja ụ'zė:łə?! 'nə, 'təta ja 'pa: 'dụo:bra! ([=] ⇨ tota je pa LEPA) ▌ [L] SSKJ, Plet.

▸ **dobro**[1] ▸ 'dụo:brə -rəga s ⟨⟩ *dobra stvar*: 'kå: bəž 'dụo:brəga s'kuxała? ▪ a 'må:š 'kẹ: 'dụo:brəga za pə'vė:dat (*dobro novico*)? ▪ kot nagovor 'kå: bọ 'dụo:brəga? ▪ 'tọ: ja b'łə 'nęmə ụ 'dụo:brə (*v korist*) ▪ nę 'lịtər 'vịna 'må:š u 'dụo:brəm (*moraš še dobiti*) ▪ 'dụo:s'tę 'dụo:brəga ja na'rė:d'u za 'mənę ● ⇨ a si dobro očeš? (⇨ OTETI[2]) ● ⇨ BOG mu daj dobro ● **vzeti vse za dobro** *ne pripisovati slabega namena ravnanju, dejanjem ljudi, čeprav so zanj neugodna*: "'jå:neza 'må:jə 'dụo:mę 'ga:rdə, pa ụ'sə 'ka: za 'dụo:brə ụ'zė:me ● star., redk. **za dobro se imej** (: imejte : imejta) *izraža željo ob slovesu*: pa za 'dụo:brə se 'jəmta ([=] ⇨ dobro se imej (⇨ IMETI SE)) ▌ [L] +

dober[2] ▸ 'dọ:bər -bra -ə prid. ⟨nenaglašeno dọbər -bra -ọ⟩ polcit. ● ⇨ dober DAN ● ⇨ dober TEK ● ⇨ dober VEČER ● ⇨ dobro JUTRO ▌ ⇨ DOBER[1] [L] +

▸ **dober**[2] ▸ 'dọ:bər -bra -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -brəga; brez primernika⟩ polcit., šol. *ki ima uspeh s povprečno oceno dobro*: 'dọ:bər səm 'bė:ụ, nə 'lė:tə p'rẹ: pa za'dọ:stn̩ ▪ {A} 'kå:kə ja b'łə pa spri̯čẹ'vå:łə? {B} 'dọ:brə (*s povprečno oceno dobro*). ◆ šol. **biti prav dober** *imeti uspeh s povprečno oceno prav dobro*: a 'ti sę b'ła: pa p'ra:ụ 'dọ:bra ụ 'šọ:lę? ▪ a 'ca:jgnes‿()ę 'jəm'ọ pa p'ra:ụ 'dọ:bər (*s povprečno oceno prav dobro*)? ▌ [K] *Za oceno dobro* ⇨ TRI, TROJKA, *za prav dobro* ⇨ ŠTIRI, ŠTIRKA. [L] Ø

▸ **dobro**[2] ▸ 'dọ:brə -rəga s ⟨v rabi predvsem or. ed.⟩ ◆ šol., redk. **izdelati** ipd. (**razred**) **s prav dobrim** *na koncu šolskega leta imeti uspeh s povprečno oceno prav dobro*: s p'ra:ụ 'dọ:brəmə səm 'rå:zrat na'rė:d'u ◆ šol., redk. **izdelati** ipd. (**razred**) **z dobrim** *na koncu šolskega leta imeti uspeh s povprečno oceno*

dobro: z 'dọ:brəmə səm z'dė:łọ • 'rå:zrac‿()əm pa 'pu̯o: z 'dọ:brəmə zak'luču ▌ [L] Ø

dobesedno ▸ 'dọ:bẹ'se:dnə (in dọ-; in -'sẹ:-) prisl. ⟨⟩ nov. *dobesedno*: u̯'sə ja 'čịzd‿:ọ:bẹ'se:dnə pənə'vịu̯ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dobiček ▸ də'bičək -čka m ⟨⟩ *dobiček* |*presežek izkupička*|: də'bičək smə sẹ rəs'tå:lelẹ • z 'lịe:sə 'ni də'bička • d'vå:mẹl'jȯ:na də'bička sm̩ 'jəm'ọ ▌ [=] ⇨ PROFIT [L] +

dobitek ▸ də'bịtək (*Bo* -'bitẹk) [-'bịtka ([*Bo* -t'k-) m ⟨im. mn. -'bit'kẹ⟩ *dobitek* |*v igri na srečo*|: g'łaːu̯nẹ də'bịtək ja za'dė:u̯ ▌ [L] +

dobiti ▸ 'du̯o:bẹt də'bịm d. ⟨'du̯o:bẹ (in 'du̯o:p') 'du̯o:pte; 'du̯o:b'u tudi də'bė:u̯ də'bịła -ə, mn. -'bilẹ itd.⟩ *dobiti* **1.** d. kaj *dobiti* |*postati imetnik*|: pər "'mikln̩ẹ səm u'rė:xe 'du̯o:b'u • 'kå:rtə smə ša də'bilẹ ud 'nẹga • 'kė: s'te pa də'bilẹ (*kupili*) 'tå:k 'fa:jn š'pịe:x? **2.** s širokim pomenskim obsegom *dobiti* **a** |*postati bogatejši* **aa** *za kako stvar*|: 'sȯ:j 'tå:l ja 'du̯o:b'u • 'kå: sẹ pa də'bịła za 'gọ:t? • ut'ru̯o:ka ja də'bịła, pa 'ni 'mȯ:gła 'tȯ:g 'de:łat 'vịe:č pr̩ 'xišə • a sẹ 'tọ: za g'nå:r 'du̯o:b'u a zas'tọ:n'? • a 'vẹ:š 'ti, 'kȯ:g‿()'nå:rja (star. 'nətər) də'bijə!? • 'gọ:šə ja pa "s'ta:ne 'du̯o:b'u (*podedoval*) **ab** *za kako lastnost*|: 'kå:kə 'fa:jn 'få:rbə sẹ 'du̯o:b'u na 'mọ:rjə! • 'sive 'łaːsẹ m də'bịła, kə me 'ta:k jẹ'ziš • 'pȯ:bək ja 'du̯o:b'u 'nu̯o:u̯ 'zọ:p **b** |*postati deležen* **ba** *kakega stanja, navadno neprijetnega*|: u̯rə'čịnə (: prat'rė:s məž'gå:nọ) sm̩ 'du̯o:b'u **bb** *kakega pojava, navadno vremenskega*|: 'le:pə u̯'rịe:me smə də'bilẹ **3.** *dobiti* |*sprejeti denar za kaj prodanega ali storjenega*|: 'kȯ:k pa 'mis'łęš 'du̯o:bẹʒ‿()a 'må:raf? **4.** s širokim pomenskim obsegom *dobiti* **a** |*biti uspešen v prizadevanju, da bi se doseglo kaj, prišlo do česa*|: 'ni b'łə k'ruxa za 'du̯o:bẹt • 'šịxta na də'bi • a sẹ 'du̯o:b'u 'kẹ: krẹ'dịta za 'xišə? • 'fe:zd 'bå:bə sẹ ja 'du̯o:b'u • prẹ'vọ:za na də'bịm • čə bẹ 'ja:s kåk‿:ọ: 'du̯o:b'u, bẹ se pa 'mi dr̩'ga:č z'mẹ:n'lẹ **b** |*najti koga, naleteti na koga*|: 'župnẹka sẹ 'na:j'lė:žə u̯ 'mẹ:n'zẹ 'du̯o:b'u • 'sẹ: ša bəž 'də'biła 'a:u̯tọ'bus **5.** s širokim pomenskim obsegom d. koga *dobiti koga* |*priti do koga, biti uspešen v iskanju koga, ki se tega izogiba*|: "'nẹ:mcẹ sə me də'bilẹ, 'pu̯o: səm 'bė:u̯ pa u̯'jət • "'tȯ:nčkə bẹ pa 'ka: zm'linču, čə bẹ jə də'bė:u̯ • 'dịe:š me ja 'du̯o:b'u • g'lịx kə ja k'rå:du, sə ga də'bilẹ (*zalotili*) • dẹk'lė:ta ja u̯ "lẹb'lå:nẹ pə'va:z'u, 'pu̯o: ja pa 'bẹ:jžọ, 'ta:g da sə ga na "də'lẹ:ns'kẹm 'nė:g' də'bilẹ **6.** *dobiti* |*napraviti, da kdo kam pride*|: 'rå:dẹ bẹ ga z 'bọ:lnice da'mọ: də'bilẹ, kə 'na:‿bọ 'nẹʒ z 'nẹmə 'bȯ:j **7.** d. koga/kaj *dobiti koga/kaj* |*izraža, da je kdo/kaj kje na razpolago*|: 'dė:łọce ja 'du̯o:ns 'tịe:škə 'du̯o:bẹt • 'må:rk 'ni za 'du̯o:bẹt • u̯'sə se bọ də'bịłə, såmə g'nå:rja 'na:‿bọ **8.** *ujeti* |*s svojim nastopom, pojavitvijo povzročiti, da pride kdo v položaj, ki se mu s hitenjem želi izogniti*|: 'čuvẹ, da te 'na:‿bọ 'dịe:ž 'du̯o:b'u • 'nọ:č me ja də'bịła, pa 'nịsm̩ nap'rẹ: 'mȯ:gu • brezos. s're:d 'gọ:ša me ja də'bịłə **9.** z oslabljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom *dobiti* |*izraža, da je kdo deležen dejanja, ki ga določa samostalnik*|: u̯'sẹ smə upə'mịn də'bilẹ • 'na:š ja me'då:ljə 'du̯o:b'u • brezos. da ja 'mu̯o:głə 'na:j 'ta:kle 'du̯o:bẹd,‿:a sma bə'lė:na 'dẹ:! ● ⇨ dobiti črno PIKO ● ⇨ dobiti DOZO ● ⇨ dobiti eno (ta) čez RIT ● ⇨ dobiti eno (ta) za BUČO ● čustv. **dobiti jih** *biti tepen*: 'ta:g 'dọ:gə bəž 'bəzọ, da jəγ bəž 'du̯o:b'u ([=] FASATI jih) ● ⇨ dobiti jih po BUČI ● ⇨ dobiti jih po GOFLJI ● ⇨ dobiti jih po PUKELJČU ● ⇨ dobiti jih po RITI ● ⇨ dobiti jih (ta) čez RIT ● ⇨ dobiti jih (ta) za BUČO ● ⇨ dobiti koga na FINTO ● ⇨ dobiti NOGE ● star. **dobiti noter** *dobiti denar za določeno storitev*: na vẹsẹ'licẹ sə 'du̯o:s'tẹ 'nətər də'bilẹ – såmə sə st'rọ:škẹ 'tut' ([=] ⇨ KASIRATI) ● ⇨ dobiti PIKO ● ⇨ dobiti POS ● ⇨ dobiti ŠUS ● star. **dobiti ven** *zaslužiti* |*dobiti denar za opravljeno delo*|: 'kȯ:k pa 'ti 'vən də'biš? ([=] ⇨ ZASLUŽITI) ● ⇨ dobiti v GAJŽLO ● ⇨ dobiti koga v GETRIBE ● ⇨ dobiti koga v PESTI ● ⇨ dobiti kaj za DŽABE ● **dobiti** kaj [(za) **povrhi** ([= star., redk. za cu) *dobiti kaj za povrh*: a sẹ 'du̯o:b'u 'kẹ: za pə'va:rxẹ? • 'za:jce ja 'du̯o:b'u pa ša 'kọ:čnek za 'cu ● ⇨ dobiti za TALJ ● ⇨ tako čakam, da bom dobil mlade (⇨ MLADI m) ▌ k 1 FASATI [L] +

▸ **dobiti se** ▸ 'du̯o:bẹt se də'bịm se d. ⟨⇨ DOBITI⟩ d. se (s kom) *sestati se (s kom)*: z "'å:nẹ se də'bịm up š'tė:rax • ub 'ja:nẹx se də'bima na pəs'tå:jə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dobivati ▸ də'bịvat -əm nd. ⟨də'bivẹ itd.⟩

dobivati **1.** |*postajati imetnik česa večkrat neposredno danega ali poslanega*|: ud 'nė: 'pis'me də'bịvəm, 'pišam pa 'nịe: ▪ a də'bịvəte 'ca:jtəŋge? **2.** s širokim pomenskim obsegom |*postajati bogatejši* **a** *za kako stvar*|: 'tịe:č sə jəm 'zịe:mlę pəb'ra:lę, tęm 'vė:lkęm k'me:-təm, 'dę: jə pa na'za:j də'bịvəjə ▪ 'pȯ:b 'zəbe də'bịva (*fantu začenjajo rasti zobje*), ja pa ra'žọ:č **b** *za kako lastnost*|: g'rȯ:z'd'jə də'bịva 'få:rbə **3.** nav. s prislovnim določilom |*biti oskrbovan s čim, navadno v ustaljenem redu*|: 'va:də də'bịvəmə s "š'må:rt'ne **4.** z oslabljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom |*izraža, da je kdo deležen dejanja ali dejanj, ki jih določa samostalnik*|: 'så:me 'pė:-t'ke də'bịva ▌ ⊟ ⇨ DOBLJAVATI L +

▸ **dobivati se** ▸ də'bịvat se -əm se nd. ⟨⇨ DOBIVATI⟩ d. se (s kom) *sestajati se (s kom)*: na pəs'tå:jə se də'bịvəta ▌ ⊟ ⇨ DOBLJAVATI SE L SSKJ

dobljavati ▸ dəb'łå:vat -əm nd. ⟨⟩ *dobivati* **1.** |*postajati imetnik česa večkrat neposredno danega ali poslanega*|: 'så:me ra'čune dəb'łå:vəmə ▪ ka nap'rẹ: dəb'lå:vəm ka'čịe:sẹ ut‿'()ịe:be **2.** s širokim pomenskim obsegom |*postajati bogatejši* **a** *za kako stvar*|: ut'rụo:cę smə pr̥ "jẹr'nẹ:čkę dəb'lå:valę k'rəx ▪ 'dịe:kle dəb'lå:va 'zəbe (*dekletu začenjajo rasti zobje*) **b** *za kako lastnost*|: 'jå:p-ka 'žə dəb'lå:va c've:t **3.** nav. s prislovnim določilom |*biti oskrbovan s čim, navadno v ustaljenem redu*|: pra'mičkənə pọkọj-'nịnə dəb'lå:vəm ▪ 'kė: pa m'le:kə də-b'lå:vəte? ▪ 'ca:jtəŋge m utpə've:dła, kə jəx na dəb'lå:vəmə 'rė:dnə **4.** z oslabljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom |*izraža, da je kdo deležen dejanja ali dejanj, ki jih določa samostalnik*|: 'så:me c'vịe:ke dəb'lå:va – 'kå: bọ z 'nęga?! ▌ ⊟ DOBIVATI L Ø

▸ **dobljavati se** ▸ dəb'łå:vat se -əm se nd. ⟨⟩ d. se (s kom) *sestajati se (s kom)*: u 'xišə na s'mę: p'rịt, 'ta:g da se 'pụo: na 'va:rtə dəb'lå:vəta ▌ ⊟ DOBIVATI SE L Ø

dobrica ▸ 'dȯ:bərca -e ž ⟨⟩ *okrogla, srednje debela hruška, zrela v začetku julija* ▌ ⊟ BREZNICA, DOBROTKA L Ø

dobričina ▸ dəb'ričịna -čine (in dọ-) ž ⟨⟩ čustv., nov. *dobrodušen, dobrosrčen človek*: 'tå:ka dọb'ričina ja 'bė:ụ "f'rənce! ▌ L SSKJ, SP 1962

dobrikati se ipd. ⇨ PRILIZOVATI SE ipd.

dobrota ▸ dəb'rọ:ta -e ž ⟨⟩ *dobrota* **1.** NŠ |*lastnost*|: 'så:ma dəb'rọ:ta ja 'ja: **2.** nav. mn. |*dobra jed ali pijača*|: 'kȯ:g dəb'rọ:t ja pr̥'nė:su! ● preg. **dobrota je sirota** *dobro dejanje navadno ni poplačano s hvaležnostjo*: 'kȯ:k sə mə 'dụo:mę pə-'må:galę, 'de: ga pa 'ni 'vịe:č b'lịzə. 'kå: sę 'čẹ:š – dəb'rọ:ta ja s'rọ:ta. ▌ L +

dobrotka ▸ dəb'rọ:t'ka -e ž ⟨⟩ *okrogla, srednje debela hruška, zrela v začetku julija* ▌ ⊟ ⇨ DOBRICA L Ø

dobrovoljček ▸ dəbra'vəlčək -čka m živ. ⟨⟩ čustv. *kdor je (rad) dobre volje*: 'kå:g dəbra'vəlčək ja 'na:š 'pȯ:p! ▌ ⊟ LUCIGER L +

dobrovoljen ▸ dəbra'vəlẹn (in -lṇ) -lna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnęga⟩ *dobrovoljen* |*ki je (navadno) dobre volje*|: 'må:t' ja b'ła: dəbra'vəlna, "'ịvan pa 'puzd‿:a se 'nę̣ʒ 'dịe:l na 'rịe:ča ▌ ⊟ LUSTIG L +

dočakati ▸ də'čå:kat -əm d. ⟨⟩ nov. d. kaj *dočakati kaj* **1.** |*s čakanjem priti do česa, doseči kaj*|: 'nịsm̥ sę 'mịsṇła, da bəm də'čå:kała ša tə t'rė:kə 'va:jskə **2.** |*živeti do določene dobe, dogodka*|: dę-'vė:dęs't' 'le:t ja də'čå:kọ ▌ ⊟ ⇨ UČAKATI L +

dodajati ▸ də'då:jat -əm (in -da:-) nd. ⟨⇨ DAJATI⟩ **1.** nov. d. kaj *dodajati kaj* |*dajati (k) čemu še kaj*|: 'sẹ: tę 'ni t're:ba ṇ'če:sr̥ca də'då:jat ▪ 'pəsə ša 'kụo:s'tę̣ də'da:jəmə (*mlademu psu ob mleku dodajamo še kosti*) **2.** čustv. *izmišljati si* |*kar ne ustreza resnici*|: 'ti 'ka: 'ta:k pə'vė:, kə ja b'łə – 'nịe: də-'då:jat ▌ ⊟ k 1 DODEVATI; k 2 ⇨ IZMIŠLJEVATI SI L +

dodatek ▸ də'då:tək -tka m ⟨im. mn. -t'kę⟩ *dodatek* |*kar se doda k rednim prejemkom, k plači*|: də'då:təg 'dę: dəb'lå:vəm ▪ za dẹk'lė:ta də'bịvəm ut'rȯ:škę̣ də'då:-tək (⊟ otroški DOKLADI) ▌ L +

dodati ▸ də'da:t -'då:m d. ⟨⇨ DATI[1]⟩ **1.** nov. d. kaj *dodati kaj* |*dati (k) čemu še kaj*|: 'kȯ:kr̥ bę̣ tę̣ 'me:nłə z'me:ŋkat‿:ę m pa 'ja:z də'da:ła **2.** čustv. *izmisliti si* |*kar ne ustreza resnici*|: čə bę̣ kag'dọ: d'ruk 'rė:ku, bę̣ 'mịsṇła – »ja 'pa:ʒ də'da:ụ« ▌ ⊟ k 2 ⇨ IZMISLITI SI L +

▸ **dodan** ▸ də'då:n -a -ə prid. ⟨⇨ DAN pod DATI[1]⟩ *dodan*: ụ (= x) m'le:kə ja b'łə 'å:pnə də'då:nə ▌ L SSKJ

dodelan ▸ də'de:łən -a -ə (in -'dę:-) povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ čustv. *(zelo) pijan*: 'vərgnę̣ də'de:łən ja 'šọ: da'mọ: ▌ ⊟ ⇨ PIJAN L SSKJ

dodevati ▸ də'de:vat (in -'dę:-) -'de:ụlem in ⌈ -'de:vəm (⌈ in -'dę:- ⌈ >) nd. ⟨⇨ DEVATI⟩

d. kaj *dodajati kaj |dati (k) čemu še kaj|*: də'dẹ:u̯lẹ 'ša:, da bọ 'pọ:nə • brezos. nə'mičkənə ša də'dẹ:u̯le (*nekoliko sneži na že zapadli sneg*) ▌ [=] ⇨ DODAJATI [L] SSKJ, SP 1962

doentoj ▸ dən'tȯ:j prisl. ⟨⟩ star., redk. *tako dobro, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: 'na:š 'a:u̯tə 'žə g'rė: dən'tȯ:j kə 'va:š ▌ [=] ⇨ DOTOJ prisl. [L] Ø

▸ **doentoj** ▸ dən'tȯ:j povdk. ⟨⟩ star., redk. *tako dober, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: 'na:š 'pȯ:p ja dən'tȯ:j kə 'va:š ▌ [=] ⇨ DOTOJ povdk. [L] Ø (Vršnik 1978: 141: »*Do entój* – nekaj, kar je toliko dobro, kot nekaj drugega. Moja krava je do entoj kakor tvoja.«)

dofiljati ▸ də'filet -ẹm nd. ⟨⟩ **1.** d. kaj *napolniti kaj |dati v kaj v tolikšni meri, da postane polno|*: 'čå:sẹ smə 'nu̯o:və s'łå:mə 'nətər 'da:lẹ, 'čå:sẹ smə pa 'ka: də'filelẹ ▌ [L] Ø

doga ▸ 'dọ:ga -e ž ⟨⟩ *doga |deščica pri leseni posodi|* ▌ [L] +

dogajati se ⇨ GODITI SE

dogoditi se ⇨ NAREDITI SE (⇨ NAREDITI)

dogovarjati se ⇨ MENITI SE

dogovoriti se ipd. ⇨ ZMENITI SE ipd.

dohajati ▸ də'så:jat -əm nd. ⟨⟩ d. koga/kaj *dohajati koga/kaj* **a** *|iti enako hitro kot kdo drug, kot se premika kaj|*: na 'mȯ:rəm te də'så:jat, kə g'rė:š 'ta:k 'xi̯tr̥ • na də'så:jəm 'ga:, 'ta:k 'le:ta u̯'kọ:lẹ • na də'så:jəm 'vọ:za **b** *|delati enako hitro kot kdo drug|*: pəs'kusẹ me də'xå:jat, kə zgrab'lujama • pr̥ 'jəs'tẹ te na də'så:jəm ▌ [=] k b ⇨ FOLGATI [L] +

dohiteti ▸ də'xitet ⌈ dəxẹ'tịm ([in -xi-) d. ⟨⇨ HITETI⟩ d. koga/kaj *dohiteti koga/kaj |s hitrejšim premikanjem priti do koga, ki gre spredaj, do česa, kar se premika spredaj|*: 'nịsm̩ ga də'xiteła • s pẹ'cikl̩nə ja də'xit'ọ 'a:u̯tọ'bus ▌ [=] DOITI, ULOVITI [L] +

dohodek ▸ də'xọ:dək -tka m ⟨im. mn. -t'kẹ⟩ nav. mn., nov. *dohodek |vsota, ki jo kdo v določenem razdobju prejme za svoje delo, od premoženja|*: 'a:te 'nịsə 'mu̯o:glẹ pła'čọ:vat, kə 'ni b'łə də'xọ:tkọ ▌ [L] +

dohodnina ▸ dọxọd'nịna -'nine ž ⟨⟩ nov. *dohodnina*: 'kȯ:k pa 'må:ž dọxọd'nine za p'łå:čat? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dohter ▸ 'dȯ:xter -tẹrja m živ. ⟨⟩ **1.** *zdravnik*: a bẹ b'łə 'dȯ:xtẹrja za k'lịcat? • γ 'dȯ:xtẹrjə g'rė:m • g'da:j pa 'må:ž 'dȯ:xtẹrja (*obisk pri zdravniku*)? **2.** nov., redk. *doktor |akademski naslov ali nosilec tega naslova|*: 'dȯ:xter bọ g'rå:tọ • čustv. **govoriti ko strgan dohter** *veliko, spretno govoriti*: gva'ri pa 'žə kə s'ta:rgən 'dȯ:xter ([=] ⇨ govoriti, ko bi PANKELJCE strigel) • čustv., redk. **pisati (tako (grdo)) ko (kak) dohter** *imeti nečitljiv rokopis*: 'sẹ: na z'nå:m prab'ra:t – 'pišaš 'ta:k‿()ə kåg 'dȯ:xter ([=] ⇨ pisati (tako (grdo)) ko KURA) ▌ [=] k 1 DOKTOR, ZDRAVNIK; k 2 ⇨ DOKTOR [L] Ø (SSKJ, Plet. *dohtar*)

dohterica ▸ 'dȯ:xterca (in -tẹ-) -tẹrce ž ⟨⟩ *zdravnica*: a 'du̯o:nz 'dȯ:xterca 'de:łə a 'dȯ:xter? ▌ [L] Ø (SSKJ *dohtarica*)

dohterski ▸ 'dȯ:xtẹrs'kẹ ⌈ -terska -ə ([in -tẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tẹrs'kẹga⟩ *zdravniški*: 'dȯ:xterska 'tȯ:rba ▌ ⇨ PO DOHTERSKO [L] Ø (SSKJ *dohtarski*)

doiti ▸ – 'dȯ:jdem d. ⟨'du̯o:jdẹ (in 'du̯o:jt') 'du̯o:jt:e; 'du̯o:šu in 'dȯ:jdu 'du̯o:šła -ə⟩ star. d. koga/kaj *dohiteti koga/kaj |s hitrejšim premikanjem priti do koga, ki gre spredaj, do česa, kar se premika spredaj|*: 'kumẹ ga 'dȯ:jdem, kə ja 'ta:k 'nå:gu • čə u̯š me 'dȯ:jdu, tẹ m pa pr̥'nė:su u̯'rė:xọ • gə bəž 'žə 'du̯o:šu ▌ [=] ⇨ DOHITETI [L] +

dojc ▸ 'dọ:jc -a m živ. ⟨⟩ *tovorni avtomobil (zahodno)nemške tovarne Deutz*: pr̥ 'gọ:z'd'nẹ 'dọ:jca 'vəzẹ ▌ [L] Ø

dojček ipd. ⇨ DVOJČEK ipd.

dojemati ⇨ ZASTOPITI

dojenček ▸ də'jẹ:nčək -čka (in dọ-) m živ. ⟨⟩ nov. *dojenček*: də'jẹ:nčka sə 'kuplẹ ▌ [=] ⇨ OTRČKE [L] +

dojeti ⇨ POGRUNTATI

dojilja ⇨ DOJILKA

dojilka ▸ də'jị̯u̯ka -'jiu̯ke ž ⟨⟩ redk. **a** *dojilja |ženska, ki doji tujega otroka|*: "maj'då:čọva "'å:na ja b'łə: pr̥ "'ka:u̯tmənẹ za də'jị̯u̯kə – "sta'nė:ta ja də'jị̯łə **b** šalj. *ženska, ki daje piti mleko iz steklenice*: 'ma:ma ja pr̥ 'ku̯o:zeγ za də'jị̯u̯kə ▌ [L] SSKJ

dojiti ▸ də'jị̯t tudi 'du̯o:jət də'jị̯m nd. ⟨'du̯o:jə (in 'du̯o:j) -jte; də'jị̯u̯ tudi 'du̯o:ju də'jị̯łə -ə, mn. -'jilẹ itd.⟩ d. koga/kaj **a** *dojiti |hraniti s svojim mlekom|*: a "rẹ'nå:ta ša də'ji? • 'må:čka də'i te 'må:le **b** *hraniti po stekleničkí*: 'du̯o:jəd bəm 'šọ: ▌ [L] +

dojka ⇨ ZIZEK

dokladi ▸ dək'łå:dẹ -ọ ‖ -u m mn. ⟨⟩ star. *dodatek |kar se doda k rednim prejemkom, k plači|*: 'kȯ:k pa dək'łå:dọ də'biš za u̯t'ru̯o:ka? • ut'rȯ:škẹ dək'łå:dẹ (*otroški dodatek*; [=] otroški DODATEK) ▌

[L] Ø (+ *doklada* ž)

dokler ▶ 'dụo:kler vez. ⟨⟩ v časovnih odvisnikih *dokler* **1.** z nedovršnim glagolom: 'dụo:kler sə ša pa 'mó:glẹ, sə pa 'a:te 'tud'‿'de:łalẹ **2.** z zanikanim glagolom: 'dụo:kler jəx 'ni 'pus't'u, 'nịsə 'łučə ụ'gå:sənlẹ ▌ [=] DOKRAT [L] +

doklicati ▶ dək'lịcat -k'ličam d. ⟨dək'ličə (in -k'lič) -čte; dək'lịcọ -cała -ə⟩ *doklicati*: 'nịsm̩ ga 'mó:gu dək'lịcat ▌ [L] +

dokolenk ▶ dọkọ'le:ŋk -a (in dəkə-; in -'lẹ:-) m ⟨im. mn. -'lẹ:ŋkẹ⟩ nav. mn. *dokolenka* |*nogavica*|: dọkọ'le:ŋku na 'na:jdem ▪ jå 'kå:ke dọkọ'lẹ:ŋke sẹ pa ụ'bu!? ▪ a s' 'kẹ: 'vid'ọ te d'rug dọkọ'le:ŋk? ▌ [=] DOKOLENKA [L] Ø

dokolenka ▶ dọkọ'le:ŋka (in dəkə-; in -'lẹ:-) -'lẹ:ŋke ž ⟨⟩ nav. mn., redk. *dokolenka* |*nogavica*|: dọkọ'lẹ:ŋkə sn̩ sẹ ụ'må:zała ▌ [=] ⇨ DOKOLENK [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

dokončati ⇨ narediti do KONCA

dokrajčiti ▶ dək'ra:jčət -əm d. ⟨dək'ra:jčə (in -k'ra:jč) -k'ra:jčte; dək'ra:jču -čła -ə⟩ sleng. d. kaj *pojesti kaj do konca*: ▪ a sẹ 'ti sa'łå:mə dək'ra:jčła? ▌ [L] Ø

dokrat ▶ 'dụo:kərt vez. ⟨⟩ v časovnih odvisnikih *dokler* **1.** z nedovršnim glagolom: 'dụo:kr̩d ga bọ 'mė:łа, bọ 'bò:ga pr̩ 'nẹmə **2.** z zanikanim glagolom: 'dụo:kr̩t 'ja:s 'a:ụta na 'vidẹm, na 'mó:rəm 'nẹč 'rịe:čt ▌ [=] ⇨ DOKLER [L] Ø

dokreh ▶ dək're:x (in -'rẹ:-) prisl. ⟨⟩ star. *do katere ure*: dək're:x sẹ pa 'bė:ụ s'nọ:č pə'kụo:n'cẹ? ▌ [=] ⇨ do KDAJ [L] Ø

doktor ▶ 'dọ:ktọr -ja m živ. ⟨kot pristavek k imenu tudi dọktọr -ja in -- m živ.⟩ **1.** nov. *doktor* |*akademski naslov ali nosilec tega naslova*|: "'jò:ža ja 'dọ:ktọr fẹłọzọ'fija **2.** uradn. *zdravnik*: a ja 'dọ:ktọr žə 'pa:ršu? ▪ a bẹ 'lịe:γ də'bịła dọktọr "'urlepa? ▪ gəs'pọ:da dọktọrja (= 'dọ:ktọr) "'pọ:pọviča bẹ 'ra:t ▌ [=] k 1 DOHTER; ⇨ DOHTER [L] +

dokument ▶ dəkə'mịe:nt -a m ⟨im. mn. -n'tẹ⟩ *dokument* |*listina*|: g'nå:r pa ụ'se: dəkə'mịe:n'te sm̩ z'gub'u ▌ [L] +

dokupiti ▶ də'kupẹt (in -p't') -ẹm d. ⟨⇨ KUPITI⟩ *dokupiti*: də'kupẹ 'ša:, pra'må:łə sẹ ụ'zė:ụ 'rò:be ▪ 'lẹ:te sm̩ sẹ də'kupła ▌ [L] +

dokurčiti ▶ də'kurčət 3. os. ed. -ə ⟨–; – – də'kurčłə⟩ brezos., nizk. d. komu *močno se razburiti*: 'tịe:č ja pa 'mənẹ də'kurčłə, səŋ ga pa ụ'sė:kọ ▪ 'čuvẹ se 'ti, da mẹ na də'kurčə ▌ [L] Ø

dol ▶ 'dụo:l (in 'dụo:) prisl. ⟨s prislovnim določilom kraja tudi dụo in dụol⟩ **1.** *dol* |*izraža gibanje ali smer proti nižjemu kraju*|: a 'a:te 'nọ:ča 'dụo: p'rịt? ▪ 'jədẹ 'ta:jle 'dụo:l pə ła'på:tə ▪ 'gụo: pa 'dụo: pə 'kuxnẹ ga 'vəz'ma ụ 'va:zə ▪ k'lupə 'dụo: za'sučə ▪ 'ta:jle 'dụo: 'jədẹ ▪ s prislovnim določilom kraja dụo z 'dil (*s podstrešja*) bọ t're:ba k'rå:mə sp'rå:vẹt ▪ ụ'zịe:mẹ s'lịkə dụo s‿()'tẹ:ne (*snemi sliko s stene*) **2.** *doli* |*izraža stanje ali položaj na nižjem kraju*|: 'təmle 'dụo: ja pa ụd "'å:ne 'xiša ▪ s prislovnim določilom kraja dụo za 'va:dẹ sə 'ta:k 'rå:dẹ ▪ dụo na 'nivẹ ma pa zaž'ga:łа 'pụo: tis'tẹ plẹ've:ụ ● ⇨ dati dol (⇨ DATI[1]) ● ⇨ dati koga dol (⇨ DATI[1]) ● ⇨ narediti se dol (⇨ NAREDITI) ● ⇨ pasti dol (⇨ PASTI[1]) ● ⇨ SESTI dol ● ⇨ tišči dol (⇨ TIŠČETI) ● ⇨ USESTI SE dol ● ⇨ VODA gre dol ● ⇨ VREČI jo dol ▌ ⇨ TADOL, TADOLE, TAMDOL [=] k 2 DOLLE [L] +

dolar ▶ 'dò:łar -ja m ⟨⟩ nov., redk. *dolar*: a'mịe:riškẹ 'dò:łar ▌ [=] ⇨ TOLER [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

dole ⇨ DOLLE

doleteti ▶ də'lịe:tet 3. os. ed. ⌈ -lẹ'ti (⌈ in -le-) d. ⟨⇨ LETETI⟩ *doleteti* |*izraža nepričakovan nastop stanja, dejanja*|: 'kå: ụ'sə dəlẹ'ti čłə'vė:ka! ▪ u "'a:ụstrijə ga ja s'ma:rd‿:əlẹ'tė:łа ▌ [L] +

dolg ▶ 'dọ:k -ga m ⟨⟩ redk. *dolg* |*kar mora kdo vrniti*|: g'da:j 'må:š pa 'dọ:g za 'va:rən't'? ● star. **imeti** kaj **na dolgu** *dolgovati kaj*: šk'rinẹ ša 'må:ma na 'dọ:gə ▌ [=] ⇨ PUF [L] +

dolg ▶ 'dọ:k -ga -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -g:a in -gẹga; primernik ⇨ DELJI prid., DELJŠI⟩ *dolg* **1. a** |*ki ima med skrajnima koncema razmeroma veliko razsežnost*|: 'dọ:gẹ 'łа:sẹ ▪ nə 'dọ:gə p'rẹ:kłə sm̩ u'zė:ụ ▪ 'dọ:ge x'łå:ča ▪ 'dọ:ge 'łučə ▪ 'tå:ke 'fa:jn, 'dọ:ge pra'šiča smə 'mė:lẹ ([=] STEGNJEN) **b** |*obsežen*|: 'dọ:gə 'pịsmə sẹ na'pịsọ **2.** z izrazom količine |*ki izraža razsežnost med skrajnima koncema*|: 'a:ụtọ ja 'dọ:k t'ri 'me:tra 'vəsn̩dẹs't' **3.** |*ki traja razmeroma veliko časa*|: 'dẹ: sẹ pa 'jəm'ọ 'dọ:gə p'rid'gə, a'nịe:? ▪ pə 'dọ:gmə 'ca:jtə sma se 'vịdła ▪ 'dọ:k 'ca:jt (*dolgčas*) ja 'xuda 'rẹ:č ▪ pəb'ra:łə (= 'kụo:nc) me bọ ud‿:ọgẹga 'ca:jta (*od dolgočasja*) **4.** z izrazom količine |*ki izraža razsežnost v času*|: 'må:ša ja b'łа: nə 'urə pa 'pọ: 'dọ:ga ● ⇨ biti dolg ko PREKLA ● ⇨ imeti dolg JEZIK ● ⇨ imeti dolgo LAJTENGO ● poud. **lažeš se, kakor si dolg pa širok** *zelo lažeš*: se 'łå:-

žaš, 'kəkər sę 'dọ:k pa š'rụo:k • čustv. **padel** ipd. **je, kakor je dolg pa** (= no) **širok** *padel je tako, da je bil ves na tleh*: nə'må:łə səm s 'xiša 'vən s'tọ:pła, səm 'že 'på:dła, 'kəkər səm 'dọ:ga nə š'rụo:ka • ⇨ pasti dolg CAJT • ⇨ preganjati dolg CAJT ▌ [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. m. sp. »dou̯g«, »do͡ʊg« – morda spada k DOLG m]

▸ **dolgo** ▸ 'dọ:gə prisl. ⟨⟩ *dolgo* |< DOLG|: 'təm 'nịsmə b'lę 'dọ:gə • 'ta:g 'dọ:gə smə b'lę u'jətę 'təm, da ja k'lịcọ jəx 'pụo: tis't' ufi'cė:r • sm̥ 'bė:ụ 'təm 'pụo: 'dọ:gə 'ca:jta • 'dọ:gə te 'ni b'łə da'mọ • redk. 'ni b'łə 'dọ:gə, sə 'že zau̯s'ta:ụlelę (*kmalu so začeli ustavljati*) • ja 'čuvọ, da bę mə na ụš'ła:, p'rəʒ' 'dọ:gə **b** |*izraža trajanje sploh*|: smə 'indę b'lę nę 'dė:n al 'kəg 'dọ:gə ● **dolgo nazaj** *pred davnim časom*: že 'dọ:gə na'za:j sta 'ja:ŋga pəsvə'jịła • čustv. **govoriti** (: razlagati ipd.) **na dolgo pa (na) široko** *govoriti zelo obširno, s številnimi podrobnostmi*: na 'dọ:gə pa š'rụo:kə ja rəspə'vịe:dvọ, 'kək ja b'łə • redk. **ne bo dolgo, bom** ipd. ... *kmalu bom ...*: 'na:‿bọ 'dọ:gə, bọ 'pa:ršu na'za:j (⊟ ⇨ HMALU) • omilj. **ne bom** (: bo) (**več**) **dolgo** *kmalu bom umrl*: z'łə na 'kụo:ncə 'sə 'må:ma – 'na:‿bdə ('vi͡e:ʒ) 'dọ:gə (⊟ napol sem (že) v GROBU) ▌ [L] +

dolgcajt ▸ 'dọ:k'ca:jt povdk. ⟨⟩ *dolgčas*: 'dọ:k'ca:jt mę ja b'łə • kə 'nisę 'nęʒ 'dė:łọ, 'ka: g'runtọ 'sę, ja b'łə pa 'ka:r 'dọ:k'ca:jt • pə 'ma:mę mę ja b'łə 'dọ:k'ca:jt (*mamo sem pogrešal, želel sem si njene prisotnosti*) ▌ ⇨ CAJT [L] Ø

dolgčas ⇨ DOLGCAJT

dolgocajten ▸ dọga'ca:jtn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *dolgočasen*: 'tå:kə dọga'ca:jtnə ụ'rịe:me 'ja:, da 'tud' g'rė:m 'ka:r 'lę:č • 'kək ja ta 'že:nska dọga'ca:jtna! ▌ [L] Ø

▸ **dolgocajtno** ▸ dọga'ca:jtnə prisl. ⟨⟩ *dolgočasno*: 'dụo:ns ja pa 're:z dọga'ca:jtnə • 'tọ: pa 'ni za pəs'łušat, kə 'ta:g dọga'ca:jtnə gva'ri ▌ [L] Ø

dolgocajtiti ▸ dọga'ca:jtęt -ęm nd. ⟨dọga'ca:jtę (in -'ca:jt') -'ca:jt:e; dọga'ca:jt'u -tła -ə⟩ *dolgočasiti*: a te 'filęm 'tịe:be 'tut'‿'()a:g dọga'ca:jtę kə 'mənę? ▌ [L] Ø

▸ **dolgocajtiti se** ▸ dọga'ca:jtęt se -ęm se nd. ⟨⇨ DOLGOCAJTITI⟩ redk. *dolgočasiti se*: 'pę:dę pə'må:gad,‿:a se 'na:‿bəž dọga'ca:jt'u ▌ [L] Ø

dolgočasen ⇨ DOLGOCAJTEN

dolgočasiti ipd. ⇨ DOLGOCAJTITI ipd.

dolgolasec ⇨ KUŠTRAVEC

dolgovati ⇨ DOLŽEN, ⇨ imeti na DOLGU

doli ⇨ DOL

dolile ⇨ DOLLE

dolina ▸ də'lịna -'line ž ⟨⟩ *dolina* |*nižji, podolgovat svet*|: 'kå:ka 'le:pa də'lịna ja 'gụo:r! • 'ni b'łə t're:ba de'łə:ụcəm 'nęč sę z də'line ta'gụo: 'nụo:sęt • 'pụo: smə š'lę pa ụ də'lịnə – 'kå: pa 'bəš ▌ [L] + [Tominšek 1903: 19: or. mn. »dъlínamь«]

dolinast ipd. ⇨ DOLINATEN ipd.

dolinaten ▸ də'lịnatn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *dolinast*: 'təm ja 'bė:ụ s've:d‿()ə'lịnatn̥ ▌ [L] Ø (Plet. *dolinat*)

▸ **dolinatno** ▸ də'lịnatnə prisl. ⟨⟩ *dolinasto*: 'ta:g 'bəl də'lịnatnə ja b'łə ▌ [L] Ø

doliti ▸ də'lęt (nov. -'lịt) -'lijam d. ⟨⇨ LITI⟩ *doliti*: 'le: də'li 'ša: 'vịna, da bọ 'pọ:nə ▌ [L] +

dolivati ▸ də'lịvat -əm nd. ⟨də'livę itd.⟩ *dolivati*: 'va:də ja də'lịvọ x m'le:kə ▌ [L] +

dolle ▸ 'dụo:le prisl. ⟨⟩ *(tam) doli*: 'pụo:l 'dụo:le ja b're:k, p'ra:ụmə, da sə "b'rịe:gę • 'dụo:le sm̥ 'bė:ụ, sn̥ pa 'vid'ọ 'vịdrə, kə ja 'təle 'pa:ršła z 'va:de pa 'tọ:d'le 'dụo: • 'tətale, kə 'dụo:le sę'di, "g'rå:bnerca, ja b'łə: z'ra:ụnə • 'lę:, (poud., redk. 'təmle) 'dụo:le 'ja:, pəg'lė:dę ▌ ⇨ TADOLLE, TAMDOLLE ⊟ ⇨ DOL [L] Ø

določiti ▸ də'łọ:čət (in -čt) -əm d. ⟨⇨ LOČITI⟩ nov. *določiti* **a** |*ukazati, kako naj bo*|: 'nęč me 'ni ụp'rå:šała, 'ka: də'łọ:čła 'ja:, da 'nę: g'rė:m **b** |*izbrati, nameniti za kaj*|: t'ri ja də'łọ:ču, pa smə š'lę ▌ [L] +

dolžen ▸ 'dọ:žən -žna -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ biti dolžen komu *dolžen* |*ki ima dolg*|: za kə'fija sm̥ tę ša 'dọ:žna (*ti še dolgujem*) • 'kọ:k sma pa 'dọ:žna (*koliko morava plačati*)? • sm̥ p'łå:čə 'dụo:b'u, sm̥ 'bė:ụ ša pa (poud., star. 'ta:j) 'dọ:žən, kə sə mę za 'puf 'ta:rgalę ▌ [L] +

dolžina ▸ dọ'žịna -'žine ž ⟨⟩ redk. *dolžina* |*razsežnost med koncema česa*|: dọ'žịnə ša 'ma:rəm z'mė:rt • dọ'žine 'ma:ra 'bęt ne dę'sė:t 'me:tru • pə dọ'žinę pra'rę:žə (⊟ ⇨ PODOLGEM) ▌ [L] +

dolžinski ▸ dọ'žin's'kę -'žịnska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'žin's'kęga⟩ *dolžinski*: d'vå: dọ'žịnska, 'nịe: kə'bična 'me:tra ▌ [L] +

dolžiti ▸ dọ'žịt -'žịm (in dọu̯-) nd. ⟨–; dọ'žịụ -'žịła -ə, mn. -'žilę⟩ nov., redk. *dolžiti*: dọ'žijə 'me:, da 'nịsm̥ pə'må:gała • pə k'rịụmə (= ne'dọ:žnęmə) sə ga dọ'ži-

lę ▌ ⊟ ⇨ KRIVITI L +

dom ▶ 'dọ:m -a in 'du̯o:ma m ⟨⟩ *dom* **1. a** |*prostor, hiša*|: 'de: sma sę 'dọ:m z'rịxtaža • 'kó:k pa 'må:te də 'dọ:ma? • up‿':i̯e:tęɣ 'zutrę ja žə š'ła: u̯d‿':ọ:ma • 'pọ:štə bę 'ma:gu na 'dọ:m pr̥'ni̯e:s'tʼ, 'ni̯e: pa, da jə tm̩ pə'sọ:t 'puša • pa 'ni̯e: 'di̯e:leč ud‿'()ọ:ma 'xu̯o:s'tʼ **b** |*družinska skupnost*|: pə 'du̯o:mə se mę 'tọ:žə • a sę 'kę: z 'du̯o:mə (*z domačimi*) g'va:ru? • ud‿':ọ:ma smə 'ma:glę 'be:gat **2. a** s prilastkom |*stavba, urejena za določen namen*|: ga'silnę (: zad'ružnę : zd'ra:u̯stvęnę) 'dọ:m • płaʼnin's'kę 'dọ:m **b** |*ustanova, ki omogoča bivanje*|: 'vå:jans'kę 'dọ:m • 'dọ:m une'mu̯o:glęx ● star. **biti pri domu** *biti doma*: a mə x'må:łə pər 'du̯o:mə? (⊟ ⇨ DOMAJ) • star. **proh domu** *domov*: 'pe:ma prọɣ 'du̯o:mə (⊟ ⇨ DOMOV), 'nə! • ▌ L + [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »dôma«]

doma ⇨ DOMAJ

domač ▶ 'du̯o:mač (in də'må:č) də'må:ča -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ʒga, daj. ed. m. sp. -čmə⟩ *domač* **1.** |< DOM 1|: 'tọ: ja 'du̯o:mač k'rəx, 'ni̯e: kəp'lė:n's'kę • də'må:čə 'vi̯nə • star. ta 'kuxne ja də'må:ʒga 'dė:łə (*to kuhinjsko pohištvo je izdelal mizar (in ni bilo izdelano v tovarni)* • 'ni̯sm̩ 'du̯o:mač 'təle (*nisem doma pri tej hiši, nisem domačin*) • 'gọ:šne jə'gó:de 'sə, dę'bė:le pa 'kə də'må:ča **2.** |*nanašajoč se na domovino*|: də'må:čə k'rå:jə sə 'na:j'lę:pšə ● ⇨ domača NALOGA ▌L +

▸ **domače** ▶ də'må:čə prisl. ⟨⟩ ● **po domače** *kot doma*: pə'čutę se pə də'må:čə • pə də'må:čə (*v domačem jeziku, narečju*) ja g'va:ru • 'kək se pa pə də'må:čə 'ri̯e:ča 'təm (*katero hišno ime je tam*)? ▌ L +

▸ **domači** ▶ 'du̯o:mač (nov. də'må:č) də'må:ʒga m živ. ⟨⟩ *član iste družine*: nə'bi̯e:ŋga də'må:ʒga 'ne:ma 'vi̯e:č • 'så:mę də'må:čə smə u̯'kupę ▌ L SSKJ, SP 1962

domačija ▶ dəma'čija -a ž ⟨rod. mn. -'či⟩ redk. *domačija* |*hiša z gospodarskimi poslopji in zemljiščem*|: 'kå:kə 'vė:lkə dəma'čijə 'må:jə! ▌ L +

domačin ▶ dəma'či̯n -a m živ. ⟨im. mn. -'činę⟩ redk. *domačin* |*kdor je doma, živi v določenem kraju*|: na 've:m, kə 'ni̯səm dəma'či̯n ▌ L +

domaj ▶ 'du̯o:mę prisl. ⟨⟩ *doma* **a** |*v domači hiši, v svojem stanovanju*|: "'jå:nes ja 'bė:u̯ s'kọs u "p'łọ:nọvę, 'tə, k sə b'lę 'ma:ma 'du̯o:mę • 'a:te pa 'ni b'łə 'du̯o:mę • tə s'ra:jcə 'ži̯x 'må:š 'så:mə za 'du̯o:mę **b** |*v bližini domače hiše*|: 'du̯o:mę ja sę'gurnə, såmə u̯ 'xišə ga 'ni **c** |*v domačem kraju, v domači deželi*|: u̯ "'a:u̯strəjə 'ni b'łə 'nęʒ dr̥'ga:č kə pa 'təle 'du̯o:mę • šalj. "'jå:nes ja 'bė:u̯ 'vi̯e:č pr̥ "'čujężə kə 'du̯o:mę (*več časa je prebil v gostilni pri Čuježi kot doma*) ● ⇨ biti domaj v tem FOHU • ⇨ ČEPETI domaj ▌ ⊟ k a biti pri DOMU L Ø (+ *doma*)

domajge ▶ də'majgę prisl. ⟨⟩ star., redk. *skoraj, domala*: p'ridemə də tiz'd'ga 'kå:mna, 'ja:z ga ž'lė:pęm, da ja na 'cė:stə pr̥'li̯e:tʼọ 'dė:də də'ma:jgę na 'nu̯o:ge • də'ma:jgę u̯'sə ka'ruzə ja s'tọ:kłə ▌ ⊟ ⇨ SKOR L Ø

domala ⇨ DOMAJGE

domeniti se ⇨ ZMENITI SE

domina ▶ 'dọ:męna (in -mi̯-) -męne (in -mi-) ž ⟨⟩ nav. mn. *domina* **a** |*ploščica*|: 'dọ:męne mę ja 'kup'u • nə 'dọ:męnə sm̩ z'gub'u **b** |*igra*|: 'pe:ma se 'dọ:męne ▌ L SSKJ, SP 1962

domisliti se ⇨ SPOMNITI SE

domišljav ▶ dəmęš'le:u̯ -'lå:va -ə (in -mi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'le:u̯ga⟩ *domišljav*: dəmęš'le:u̯ga u̯t'ru̯o:ka 'må:jə • na 'bọ:dę 'nə 'ta:g dəmęš'lå:va! ▌ ⊟ ⇨ VISOK povdk. L +

domišljija ▶ dəmęš'lija -a (in -mi-) ž ⟨⟩ NŠ **1.** *domišljija* |*kombiniranje misli in predstav ali sposobnost zanj*|: 'kå:kə dəmiš'lijə 'må: tə 'va:trak! **2.** *domišljavost*: pr̥ 'nęmə mę pa ti̯sta dəmęš'lija 'ta:k 'mọ:tę ▌ ⊟ k 1 ⇨ FANTAZIJA; k 2 VISOKOST L +

domobranec ▶ dọmọb'rå:nc -a (in dəmə-; in -mə-) m živ. ⟨⟩ *domobranec* |*pripadnik domobranstva*|: dọmọb'rå:ncę sə ga u̯'jəlę ▌ L +

domotožje ▶ dọmọ'tọ:žjə (*Bo* tudi -a) -a (in dəmə-; in -mə-) s ⟨⟩ NŠ, redk. *domotožje*: 'kå:kə dọmọ'tọ:žjə səm‿':ė:łə u̯ "'nę:mčijə! ▌ L +

domov ▶ da'mọ: prisl. ⟨⟩ *domov* **a** |*v domačo hišo, v domače stanovanje*|: 'a:te sə šale vę'čė:r da'mọ: 'pa:ršlę • 'pi̯e:lę jə da'mọ:, da bọ š'łə: u̯ 'pò:js't'ọ • 'ja:z bę 'li̯e:tʼọ da'mọ: pə k'rəmp‿:a pə 'rọ:u̯ncə • 'ja:s pa da'mọ:, pa 'tå:le u̯ 'da:rvəncə, sm̩ pa g'lė:dọ 'vən, čas šp'ra:nę, kå: ja 'dė:łọ **b** |*v bližino domače hiše*|: da'mọ: ja 'pa:ršu, kə pa u̯ 'xišə 'ni 'mó:gu, ja 'šọ: pa u̯ čęb'ọ'n'å:k 'lę:č **c** |*v domač kraj, v domačo deželo*|: • da'mọ: me ja u̯'le:kłə z "'a:u̯strija sə naz da'mọ: spęs"'tilę na "'jęsę'nice ● ⇨ daj pa v BEG pa (h mami) domov pa pod kovter pa v

jok • ⇨ dati koga iz **bolnice** domov ▌ [=] k a proh DOMU [L] +

domovina ▶ dəmə'vi̯na -'vine (in dọ-; in dọmọ-) ž ⟨⟩ *domovina* |*dežela*|: sə pa 'ri̯e:klę, da 'ma:ra u̯'så:k 'jət u 'su̯o:jə dọmə'vi̯nə ● čustv. **pa** (redk. **je**) **rešena domovina** *in stvar bo/je opravljena, urejena*: 'jutər ša mate'må:tękə pə-p'rå:vęm – pa 'rẹ:šana dọmọ'vi̯na ▌ [L] +

donda ▶ 'dọ:nda -e ž ⟨⟩ **a** slabš. *veliko, nerodno dekle*: 'kå:ka 'dọ:nda 'ja: – s'ku̯o: d'vå: 'me:tra ja 'vė:lka pa s'tọ: d'va:js't' 'kil 'vå:ga! **b** čustv. *dekle* |*doraščajoča oseba*|: "na'tå:ša ja pa 'rẹ:z 'vərgnę 'dọ:nda g'rå:taža ▌ [L] +

dones ▶ 'du̯o:ns prisl. ⟨⟩ *danes* **1.** |*pričujočega, sedanjega dne*|: g'li̯x 'pa:rvę ap'ril ja 'bė:u̯, 'ta:k‿:ə 'du̯o:ns • 'du̯o:ns ja pa 'na:‿pta pəkə'si̯ža • 'du̯o:ns 'ke:dn̩ (*čez teden dni*) pta 'pa:ršža • 'du̯o:ns vę'ė:r ([=] DREVI, NOHCOJ) • 'du̯o:ns pə-'nu̯o:čə ([=] NOHCOJ) 'du̯o:nz‿'()utrę ([=] DAVI) **2.** *v sedanjem času, zdaj*: kə bę 'bė:u̯ 'təm, 'ja:z bę 'du̯o:nz‿:'na:u̯ prọ'fe:ktnə 'nẹ:mškə ▌ [=] k 2 DONESTADEN [L] Plet. (+ *danes*) [Tominšek 1903: 25, 26: »d͡oˢns«]

donestaden ▶ 'du̯o:nste'dė:n prisl. ⟨⟩ čustv., star. *v sedanjem času, zdaj, dandanes*: 'du̯onste'dė:n ja 'či̯zd ()r̩'ga:č, kə ja b'łə 'så:sę ▌ [=] ⇨ DONES [L] Ø

donesti ▶ də'ni̯e:s't' -sem d. ⟨⇨ NESTI⟩ **1.** čustv. d. komu *izpolniti željo komu*: s'ta:r 'a:te ja 'pò:bə u̯'sə də'nė:su, za'tọ: ja pa 'tå:k • 'ka: na 'vẹ:jə, 'kå: bę mə ša də-'ni̯e:s'lę **2.** redk. d. komu kaj *(pri)nesti komu kaj*: "rẹ'nå:tę də'ni̯e:sę tis'tę 'ła:k 'pu̯o:l ● ⇨ vse donesti komu h ⇨ RITI ▌ [=] k 1 SPOLNITI; k 2 ⇨ NESTI [L] +

doneti ▶ – 3. os. ed. də'ni nd. ⟨–; – də'nė:ła -ə⟩ redk. *doneti* |*dajati polne, nizke glasove*|: 'vərgle də'nijə • brezos. 'ta:g‿:r̩'mi, da 'ka: də'ni pə də'linę ▌ [L] +

donšen ▶ 'du̯o:nšən -šne -ę prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ *današnji* |*nanašajoč se na dan, ki pravkar je*|: 'du̯o:nšən 'då:tum na'pišə • 'du̯o:nšne 'ca:jtəŋge ▌ [L] Ø

doonegati ▶ dəu̯'ne:gat -əm d. ⟨dəu̯'nẹ:gę itd.⟩ **1.** s širokim pomenskim obsegom, čustv., star. *izraža dejanje, ki je znano, a se ne imenuje zato, ker se govorec ne more spomniti ustreznega glagola s predpono do-*: 'ni̯səm jə 'mò:gu dəu̯'ne:-gat, dəpə'vė:dat, da se 'nẹ: na sę'kė:ra • 'ni̯sə jəx 'mu̯o:glę dəu̯'ne:gat, dək'li̯cat 'vəčəm 'ri̯e:čt **2.** omilj. *dokončati spolni odnos, spolne odnose*: 'təta d'vå: sta pa 'dẹ: dəu̯'ne:gała tə 'su̯o:jə ▌ [L] Ø

doopoldne ▶ dəu̯'pọ:d'nę prisl. ⟨⟩ *dopoldne*: u̯ 'pė:təg dəu̯'pọ:d'nę sə b'lę 'təle • ub ad'na:js'tęγ dəu̯'pọ:d'nę ja šale 'bė:u̯ 'pọ:št'nę 'təle ▌ [=] ⇨ DOPOLDNE [L] Ø

doorati ▶ də'va:rat -rjam d. ⟨⇨ ORATI⟩ *doorati* |*končati oranje*|: 'ma:rmə 'jaŋga 'du̯o:będ‿:a bọ də'va:rọ ▌ [L] SSKJ, Plet.

dopasti se ▶ də'pa:st se -'på:dem se d.+nd. ⟨⇨ PASTI[1]⟩ z dajalnikom *biti všeč, ugajati*: a se tę u̯b'le:ka də'på:de? • 'təm se mə pa 'ni də'på:dłə • a se tę 'tå:kale na də'på:dem? ▌ [L] +

dopisnica ▶ də'pi̯sənca -e ž ⟨⟩ *dopisnica* |*kartonček*|: də'pi̯sn̩cə sę 'du̯o:b'u ▌ [L] +

dopisovati si ⇨ PISATI SI

doplačati ▶ dəp'łå:čat -əm d. ⟨⟩ *doplačati*: 'kò:k ja ša pa za dəp'łå:čat? ▌ [L] +

doplačevati ▶ dəpła'čọ:vat -'čujam nd. ⟨⇨ PLAČEVATI⟩ *doplačevati*: p'łå:ča se 'dọ:m s 'pẹ:nzęja, 'mi, u̯t'ru̯o:cę, pa dəpla'čujamə ▌ [L] +

doplačilo ▶ dəpła'či̯łə -a s ⟨mn. -'čile⟩ *doplačilo*: dəpła'či̯łə nəm bədə 'va:rənlę • 'så:sę, če ja kåkə dəpła'či̯łə, də-'bi̯m pə ne t'ri mẹl'jò:ne ▌ [L] +

dopoldan ipd. ⇨ DOPOLDNE ipd.

dopoldenski ▶ də'pọ:dn̩s'kę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *dopoldanski*: də'pọ:dn̩-s'kę 'ši̯xt • də'pọ:dn̩ska 'må:lca ([=] PREDPOLDANKA) ▌ [L] Ø (+ *dopoldanski*)

dopoldne ▶ də'pọ:d'nę -dnata m tudi s ⟨mn. də'pọ:dnatę -ọ ‖ -u m⟩ *dopoldan, dopoldne*: 'ce:u̯ də'pọ:d'nę sə 'de:łalę • nə də'pọ:d'nę sma u̯'bå: pə'må:gała • t'ri də'pọ:dnate 'må:m u 'du̯o:brəm pr̩ 'nęmə • star. 'ti̯e:ta "ma'rija 'xò:dę də'pọ:dnate pə'må:gat (*ob dopoldnevih, dopoldne*) ▌ [L] +

dopoldne ▶ də'pọ:d'nę prisl. ⟨⟩ *dopoldne*: də'pọ:d'nę ja 'bė:u̯ "'ra:jkọ 'təle ▌ [=] DOOPOLDNE [L] +

dopovedati ▶ dəpə'vė:dat -'ve:m d. ⟨⇨ POVEDATI⟩ **1.** *dopovedati* **a** |*s pripovedovanjem pojasniti*|: 'kå: sę 'kę: tis't'mə "'ne:mcə 'va:t'ọ dəpə'vė:dat? **b** |*z utemeljevanjem doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet*|: nę'če:sər sę na pəs"'ti dəpə'vė:dat • 'ti̯e:p' se pa 'rẹ:s na 'då: 'nęž dəpə'vė:dat • 'kumę səm‿:ə dəpə'vė:dọ, da 'ne:ma p'rọ • dəpə'vė: 'bi̯kə, če 'mò:rəš **2.** redk. *dodati (pri pripovedovanju)*: 'a:te ja 'ra:t pərpə-'vi̯e:dvọ, ša dəpə'vė:dọ ja 'kę: ▌ [=] k 1 DOTAJČATI; k 2 ⇨ PRIDATI [L] +

dopovedovati ▶ dəpəve'dọ:vat (in -pəvę-; star. dəpə'vi̯e:dvat) [-ve'dujam ([in -vę-

[>) nd. ⟨[dəpəve'duj -te; dəpəve'dọ:vọ (in -pəvẹ-; star. -'vi̯e:dvọ) [-ved'vå:ła -ə (in -pəvẹ-)⟩ *dopovedovati* **a** |*s prípovedovanjem pojasnjevati*|: 'sẹ: se tẹ na sp'łå:ča dəpə'vi̯e:dvat, kə na zas'tọ:pęš **b** |*z utemeljevanjem skušati doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet*|: 'ka: nap'rẹ: ja dəpəve'dọ:vọ, da ja 'təm 'nė:kę na'rọ:bę ▌ [=] TAJČATI [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. pod *dopovedavati*)

doprinesti ▸ dəpər'ni̯e:s't' -sem d. ⟨⇨ NESTI⟩ čustv., star. d. komu *izpolniti željo komu*: u̯'sə mə dəpr̥'ni̯e:sẹjə ▌ [=] ⇨ SPOLNITI [L] +

dopust ▸ də'pust -a m ⟨⟩ *dopust* **a** |*dovoljena začasna prekinitev dela*|: 'kò:k pa 'må:ž də'pusta? • u pən'dẹ:lęg◡:'rė:m na də'pust • nə'må:łə p'rẹ: ja 'bė:u̯ na də'pustə • t'ri d'ni də'pusta bm̩ u'zė:u̯ • za nę 'me:sn̩ʒ d'ni sn̩ də'bė:u̯ də'pusta a sę 'lẹ:čnę də'puzd žə kə'ris't'u? • nag'rå:d'nę də'pust ([=] ⇨ NAGRADNI) • redk. pərəd'niškę də'pust ([=] ⇨ PORODNIŠKA) **b** |*letni dopust*|: 'kå:m pa g'rė:te na də'pust? ▌ [=] URLAVB [L] +

dorna ▸ 'dọ:rna -e ž ⟨⟩ ● ***Bo*** poud. **biti pijan ko dorna** *biti zelo pijan*: ja 'bė:u̯ p'jå:n kə 'dọ:rna ([=] ⇨ biti pijan ko KRAVA) ● ***Bo*** poud. **napiti se ko dorna** *zelo se napiti (alkoholnih pijač)*: na'pi̯u̯ se ja s''pė:t◡'()a:k◡()ə 'dọ:rna ([=] ⇨ napiti se ko KRAVA) ▌ [L] Ø

doršek ▸ 'dȯ:ršak -a m ⟨⟩ NŠ *ostra trava, ki raste na močvirnih tleh*: 'dȯ:ršak smə pəkə'silẹ • t'ri m'rė:ža 'dȯ:ršaka ▌ [L] Ø

doručak ▸ dọ'ručak (tudi də-; tudi -čək) -čka tudi 'dọ:ručak -čka m ⟨⟩ *mesni narezek iz konzerve, izdelek tovarne Gavrilović*: dọ'ručak smə 'jəd'lẹ • nę dọ'ručak pr̥'ni̯e:sẹ ▌ [L] Ø

doseči ▸ də'si̯e:čt -'sė:žam d. ⟨⇨ SEČI⟩ *doseči* |*z iztegnjeno roko ali s kakim predmetom priti do česa*|: 'pȯ:b 'žə də'sė:ža də k'lupe • a s 'pa:lcę 'tud' na də'sė:žaš 'jå:pke? ▌ [L] +

doseliti se ▸ dəse'li̯t se -'li̯m se (in -sẹ-) d. ⟨⇨ SELITI⟩ nov. *doseliti se, priseliti se*: g'da:j sta se pa vęd'vå: 'si̯e:m dəsẹ'li̯ła? ▌ [=] ⇨ PRISELITI SE [L] +

dosihmal ▸ dəsẹx'ma:u̯ prisl. ⟨⟩ star. *do zdaj, doslej*: dəsẹx'ma:u̯ sm̩ 'ja:s 'a:u̯tọ 'vəzła, 'de: ga bəš pa 'ti ▌ [=] ⇨ do daj (⇨ DAJ prisl.) [L] + [Tominšek 1903: 25: »dъsьhmáu̯«]

doslej ⇨ do DAJ (⇨ DAJ prisl.)

dosluženje ▸ dəsłə'ži̯e:nę (***Bo*** tudi -e) -e (in 'də-) s ⟨⟩ NŠ, voj. *služenje preostanka vojaščine*: 'na:jp'rẹ: ja 'bė:u̯◡: partẹ'zå:nex, pa 'ni b'łə za'du̯o:s'tẹ, ja pa 'ma:gu 'jət na dəsłə'ži̯e:nę • na dəsłə'ži̯e:nę ja 'bė:u̯, 'pu̯o: ja 'šọ: pa 'ka: u̯ 'ri̯e:st ▌ [L] Ø

doslužiti ▸ dəs'łužət -žəm nd. ⟨⇨ SLUŽITI⟩ **a** *doslužiti* |*končati služenje*|: u ˮp'łọ:nọvę sm̩ 'ja:z dəs'łužła **b** voj. *dopolniti služenje vojaščine*: dəs'łužu 'səm, 'kò:kər ja b'łə ša pra'må:łə ▌ [L] +

dosoliti ▸ də'su̯o:lẹt (in -lt) in dəsə'li̯t dəsə'li̯m d. ⟨⇨ SOLITI⟩ *dosoliti*: 'dẹ: mę 'sọ:, da sę 'župə də'sə'li̯m ▌ [L] +

dostava ▸ dəs'tå:va -e ž ⟨⟩ NŠ, nov. *dostava*: 'tå:ka 'nẹ:'rė:dna dəs'tå:va 'pọ:šte 'ja:, da se m pr̥'tọ:žła ▌ [L] +

dosti ▸ 'du̯o:s't' (in -s'tẹ) prisl. ⟨⟩ **1. a** *dosti, veliko* |*izraža veliko količino ali mero*|: 'du̯o:s'tẹ 'vọ:kọ ja b'łə • de'ła:u̯cọ ja 'jəm'ọ 'du̯o:s't' • 'du̯o:s'tẹ 'zi̯e:mle ja 'ma:gu p'ri̯e:dat • 'du̯o:s'tẹ s'te pə'vẹ:d'lẹ • 'ni̯səm◡':ȯ:gu 'du̯o:s'tẹ 'pi̯t • 'du̯o:s'tẹ u̯t'ru̯o:kəm ja pə'må:gała na s've:t • pr̥ 'du̯o:s't' 'xišax ja 'ta:k **b** v nikalnih stavkih *dosti* |*izraža majhno mero*|: za u̯t'ru̯o:ka se pa na b'ri̯ga ('kẹ:) 'du̯o:s'tẹ **2.** s primernikom *dosti, veliko* |*izraža visoko stopnjo*|: 'le:c ja kəm'pė:r 'du̯o:s'tẹ dębẹ'lẹ:, kə ja 'bė:u̯ 'łå:nę ● ⇨ BOG vama daj dosti otrok pa malo nadlog ▌ ⇨ ZADOSTI [=] k 1a, 2 PRECEJ, ČUDA prisl.; k 1b PRIDA prisl. [L] +

▸ **dosti** ▸ – 'du̯o:s'tẹx prid. ⟨mn.: daj. -s'tẹm, tož. -s'tẹ, mest. -s'tẹx, or. -s'tẹm star., redk. -s't'mẹ⟩ mn. *mnog* **a** |*ki izraža veliko število oseb, stvari od kake celote*|: ud 'du̯o:s'tęγ 'žẹ:nsk sm̩ 'tọ: 'čuła • du̯o:s'tęm lẹ'de:m ja t're:ba d've:kr̥t pə'vė:dat **b** |*ki izraža veliko število stvari sploh*|: pə 'du̯o:s'tẹx 'lẹ:tex ja 'pu̯o: da'mọ: 'pa:ršu ▌ [L] SP 1962

▸ **dosti** ▸ – 'du̯o:s'tẹx m mn. ⟨⇨ DOSTI prid.⟩ *veliko število oseb*: 'du̯o:s'tẹm ja žə pə'må:gọ • pər 'du̯o:s'tẹx ja žə 'bė:u̯ ▌ [L] Ø

dostikrat ▸ 'du̯o:s't'krat (star. -s'tẹk'rå:t; in -kərt) prisl. ⟨⟩ *velikokrat*: pa sma lẹ'žå:ła 'du̯o:s't'krat 'ka: u̯'buta • 'du̯o:s't'kr̥c◡()n̩ žə 'bė:u̯ pr̥ 'nęmə • 'dẹ: ja 'må:rka u̯'re:dna 'du̯o:s't'krat 'vi̯e:č kə prat◡()'re:m◡'()e:sn̩cəm ▌ ⇨ ZADOSTIKRAT [L] +

dostojen ▸ dəs'tȯ:jn̩ -jna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jnęga⟩ redk. *dostojen* |*ki po kakovosti ustreza zahtevam, potrebam*|: dəs'tȯ:jna 'pȯ:js't'ọ ja b'łə: ▌ ⇨ FAJN prid.

[L] +

dosušavati ▸ dəsə'šå:vat -'šujam nd. ⟨dəsə'šuj -te; dəsə'šọ:vọ -š'vå:ła -ə⟩ nov. *sušiti seno do konca s prevetrovalno napravo*: dəsə'šå:vat ja t're:ba ▌[L] Ø

dosušiti ▸ də'sušət (in -št) in dəsə'šịt dəsə'šịm d. ⟨⇨ SUŠITI⟩ nov. *posušiti seno do konca s prevetrovalno napravo*: 'siẹ:nə bədə pa s pravet'rå:vənẹ dəsə'šilẹ ▌[L] Ø

dosuti ▸ də'sət (nov. -'sut) -'sujam d. ⟨də'suj -te; də'su -'suła -ə⟩ *dosuti*: də'suj ša 'pe:ska nə'mičkənə, da bọ 'pọ:nə ▌[L] SSKJ, Plet.

▸ **dosut** ▸ də'sut -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tẹga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tẹmə⟩ *dosut*: 'tət'le š'tå:rter ja 'bė:u pəz'nẹ: də'sut ▌[L] Ø

došel ipd. ⇨ DOITI

doštukati ▸ dəš'tukat -əm d. ⟨⟩ *kaj podolgovatega narediti (bolj) dolgo*: t'rå:me smə dəš'tukalẹ ▪ dəš'tukẹ št'rək ▌[L] Ø

dota ▸ 'dȯ:ta -e ž ⟨⟩ *dota*: šp'rå:mprat pa 'nụo:čnə lẹ'må:rcə ja nẹ'vė:sta də'bịła ụd‿'ọ:ma za 'dȯ:tə ▌[L] +

dotajčati ▸ də'ta:jčat -čəm d. ⟨⟩ čustv., redk. *dopovedati* **a** |*s pripovedovanjem pojasniti*|: 'bọ:x 'vẹ:, 'kå: bẹ mə 'ra:d‿:ə'ta:jčọ **b** |*z utemeljevanjem doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet*|: na 'då: se jə də'ta:jčad,‿:a se 'nẹ: na sẹ'kė:ra ▌[=] ⇨ DOPOVEDATI [L] Ø

dotakniti se ⇨ DOTEKNITI SE, PRITEKNITI SE

dotalka ▸ dọ'tå:lka povdk. ⟨⟩ čustv., redk. *izraža zelo veliko mero*: 'a:ụtọ ja 'bė:ụ dọ'tå:lka ▪ »u "kọ:tə,« ja 'rịe:kła "mịca, »'må:jə 'šịsọca dọ'tå:lka« ▌[=] ⇨ TOTALKA [L] Ø

dotalno ▸ 'dọ:'tå:lnə (in də-) prisl. ⟨⟩ redk. *popolnoma, totalno*: dọ'tå:lnə se ja na'ža:ru ▪ a sẹ dọ'tå:lnə s'le:p a 'kå:? ▌[=] ⇨ ORGNI [L] Ø

dotekniti se ▸ də'tịe:kən't' -'tė:knem d. ⟨də'tịe:knẹ (in -kən') -kən'te; də'tịe:kn'u -'tė:kənła -ə⟩ nov., redk. d. se koga/česa *dotakniti se koga/česa* |*približati se tako, da pride do dotika, stika*|: da se mẹ na də'tė:kneš‿()pọ'xe:rta! ▌[=] ⇨ PRITEKNITI SE [L] Ø (+ *dotakniti*)

doterati se ▸ də'te:rat -əm (in -'tẹ:-) d. ⟨⇨ TERATI⟩ čustv. *zapiti se* **a** |*postati pijan*|: 'dụo:ns‿:ẹ se pa 'fa:jn də'tẹ:rọ **b** |*postati pijanec*|: 'kå: bọ 'kẹ: z 'nẹmə? 'čịst se ja də'te:rọ. ▌[=] ⇨ ZAPITI SE [L] Ø

▸ **doteran** ▸ də'te:rən -a -ə (in -'tẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ čustv. *zapit, pijan*: 'vərgnẹ ja də'tẹ:rəna ▌[=] ⇨ ZAPIT, PIJAN [L] Ø

dotikati se ⇨ PRITIKATI SE

dotlej ⇨ do TEDAJ

dotoj ▸ də'tȯ:j prisl. ⟨⟩ star. **1.** *tako dobro, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: 'le:p‿:ẹ'cikl̥ 'ja: – čə g'rė: də'tȯ:j, ja pa 're:s 'fa:jn ▪ 'tọ:le bẹ pa ụ'så:g z'na:ụ də'tȯ:j na'rịe:s't' ▪ aŋg'lẹ:škə z'nå: "'kå:rmen də'tȯ:j kə słə've:nskə **2.** *tako, na ta način*: 'tọ: ja b'łə pa s'kụo:r də'tȯ:j kə 'zå:d'n̥č, kə 'župnẹk 'ni z'va:nẹt 'pus't'u ▌[=] k 1 DOENTOJ prisl.; k 2 ⇨ TAKO [L] Ø

▸ **dotoj** ▸ də'tȯ:j povdk. ⟨⟩ star. *tako dober, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: nə'bịe:na 'jå:pka 'ni də'tȯ:j kəkər 'så:rjẹvič ▪ 'ni də'tȯ:j kəkər 'va:ča ▪ nə'bịe:ŋga na pəz'nå:m, kə bẹ 'bė:ụ də'tȯ:j ▪ 'sa:j də'tȯ:j 'ma:rəž 'bẹd,‿:a 'rå:zrad z'de:łəš ▌[=] DOENTOJ povdk. [L] Ø

dotolči ▸ də'tọ:čt -čam d. ⟨⇨ TOLČI⟩ *dotolčí*: 'kå:čə ja s 'på:lcẹ də'tọ:ku ▪ brezos., čustv. 'pȯ:bọva s'ma:rd ga ja 'vərgnẹ də'tọ:kła ▌[L] +

dovolilnica ▸ dəvə'lilẹnca -e (in -lṇ-) ž ⟨⟩ nov. *dovolilnica*: a s' 'jəm'ọ dəvə'lilẹncə za 'ribe 'łọ:vẹc‿:‿()ə'bȯ:j? ▌⇨ POS [L] +

dovoliti ▸ də'vəlẹt (in -lt) -ẹm d. ⟨⟩ nov., redk. *dovoliti* |*dati dovoljenje, pristanek*|: st'ric na də'vəlẹ ụ g'rịe:də 'xụo:dẹt ▌[=] ⇨ PUSTITI [L] +

▸ **dovoliti si** ▸ də'vəlẹt sẹ (in -lt) -lẹm sẹ d. ⟨⟩ *dovoliti si*: pə 'nå:šmə sẹ də'vəljə 'va:zẹt ▌[=] ⇨ UPATI SI [L] SSKJ, SP 1962

dovolj ⇨ ZADOSTI

dovoljavati ▸ dəvə'lå:vat -əm nd. ⟨⟩ *dovoljevati*: 'ja:s na dəvə'lå:vəm 'vịe:č 'te:ga ▌[=] PUŠČATI [L] Ø

dovoljenje ▸ dəvə'lịe:nẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *dovoljenje* |*v pisni obliki*|: g'rå:dbenə dəvə'lịe:nẹ ([=] ⇨ GRADBENA) ▪ prọ'me:tnə dəvə'lịe:nẹ ([=] ⇨ PROMETNA) ▪ vəz'niškə dəvə'lịe:nẹ ([=] ⇨ VOZNIŠKA) ▌[L] +

DOZ ▸ 'dọ:s -za m ⟨⟩ NŠ, nekdaj, v rabi do začetka 70. let *zavarovalnica* |*Državni osiguravajući zavod*|: ud‿'ọ:za ja 'pa:ršu ka'sė:rat ▌[=] ⇨ ZAVAROVALNICA [L] SP 1962: 1038

doza[1] ▸ 'dọ:za -e ž ⟨⟩ *doza* **1. a** |*škatla*|: 'dọ:za za cẹga'rẹ:te (*cigaretnica*) **b** redk. |*pločevinka*|: 'dọ:zə sẹ 'vəfnẹ **2.** elektr. |*plastično ohišje*|: a sẹ 'dọ:ze žə ụ'zịdọ? ▌[=] k 1b ⇨ KONZERVA [L] SSKJ, SP 1962

doza[2] ▸ 'dọ:za -e ž ⟨⟩ ● šalj. **dobiti dozo**

popiti alkoholno pijačo, manjšo količino alkoholne pijače: ˈˈxa:ns ja ˈžə ˈdu̯o:bˈu ˈdo̯:zə ˈdu̯o:ns ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dozdevati se ⇨ ŠAJNATI SE

dozidati ▸ dəˈzi̯dat -əm d. ⟨⇨ ZIDATI⟩ *dozidati, prizidati*: gaˈrå:žə sə dəˈzi̯dalę ▌ [=] ⇨ PRIZIDATI [L] +

dozidovati ▸ dəzęˈdo̯:vat -ˈdujam (in -zi̯- >) nd. ⟨dəzęˈduj -te; dəzęˈdo̯:vo̯ -dˈvå:ła -ə⟩ *dozidavati, prizidavati*: ˈdę: bę žə pa ˈbė:u̯ ˈca:jd‿:a bę neˈxå:lę dəzęˈdå:-vat‿()isˈte ˈkurnęke tn̩ ko̯l ˈxiša ▌ [=] ⇨ PRIZIDOVATI [L] Ø (+ *dozidavati*)

dozirati do̯ˈzė:rat ga -əm ga nd. ⟨⟩ ● šalj., nov. **dozirati ga** *piti (alkoholne pijače)*: ˈdu̯o:brə ga do̯ˈzė:ra, ˈta:k‿()əˈˈxa:ns ([=] ⇨ PITI ga) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

doziran ▸ do̯ˈzė:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -nˈmə⟩ šalj., nov. *pijan*: ja ˈbė:u̯ do̯ˈzė:rən ša ut pˈrę:dˈnęga dˈne:va ▌ [=] ⇨ PIJAN [L] SSKJ ≠

dozoreti ▸ dəˈzu̯o:rət (in -rt) -ˈzo̯:rəm d. ⟨⇨ ZORETI⟩ redk. *dozoreti* |*z rastjo priti do zrelosti*|: gˈro̯:zdjə ja dəˈzo̯:rłə, čəpˈro̯: ja bˈłə u̯ˈri̯e:me zaˈnęč ▌ [=] ⇨ SEZORETI [L] +

doživeti ▸ dəˈživet [dəžəˈvi̯m ([in -ži-) d. ⟨⇨ ŽIVETI⟩ nov. **1.** *doživeti* |*v življenju priti do česa, biti deležen česa*|: ˈkå: sę ˈkę: dəˈživˈo̯ pə sˈvi̯e:tə? **2.** *doživeti, dočakati* |*živeti do določene dobe, dogodka*|: ˈsė:dn̩ˈvəsn̩dęsˈt' ˈle:t sə dəˈživelę ▌ [=] k 2 ⇨ UČAKATI [L] +

doživetje ▸ do̯ži̯ˈvę:tˈjə (***Bo*** tudi -a) -a (in ˈdo̯:-) s ⟨⟩ polcit. ● ⇨ GNAR za doživetje ▌ [L] SSKJ, SP 1962

drača ▸ dˈrå:ča -a ž ⟨⟩ NŠ **1.** *dračje*: u ˈda:rvəncę ˈmå:mə ˈså:mə dˈrå:čə **2.** čustv. **a** *nekoristne, odvečne stvari, navlaka*: ˈkå:kə dˈrå:čə ˈmå:mə u̯ ˈkė:u̯drə! **b** ***Bo*** *malo vredni drobni predmeti*: ˈko̯:k‿:əšˈtå: ta dˈrå:ča? ▌ [=] k 1 DRAČJE k 2a ⇨ FAJDIGA; k 2b ⇨ KRAMA [L] Plet. ≠

dračje ▸ dˈrå:čjə (***Bo*** tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *dračje*: ˈda:ru ˈni u̯ ˈda:rvəncę, dˈrå:čja ja pa ˈpo̯:nə ▌ [=] ⇨ DRAČA [L] +

drag ▸ dˈra:k -ga -ə (***Bo*** dˈrå:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -g:a in -gęga; primernik dˈrå:žę -- --⟩ *drag* **a** |*ki stane veliko denarja*|: ˈjəsęx ja dˈra:k • ˈna:jdˈrå:žę ˈža:jfə sę ˈkupła • ˈva:žne u̯ ˈˈci̯e:lę pˈride ˈka: dˈrå:ga (*je draga*) • star., redk. a pˈridejə ˈče:u̯lę dˈra:gę ˈku̯o:štat? (*ali so čevlji dragi?*) **b** |*ki prodaja, opravlja storitve po visokih cenah*|: strę̯ˈžå:čə sə dˈrå:gę • a sˈte ˈtəle dˈra:gę? • dˈra:k šəˈfi̯e:r ˈsę • ˈkək sə u̯ tę sˈtå:rə štaˈcunę dˈra:gę, dˈrå:žę kə u̯ tę ˈnu̯o:vę! ● ⇨ biti drag ko ŽEFRAN • ⇨ to je drag ŠPAS ▌ [=] k b DRAGOLETEN [L] +

▸ **drago** ▸ dˈra:gə (star., ***Bo*** dˈrå:-) prisl. ⟨primernik dˈrå:žę⟩ *drago*: dˈra:gə smə pˈłå:čalę tə ˈrę:č • ˈti sę pa ˈša:jtr̩gə dˈrå:žę pˈłå:čo̯ kə ˈja:s ● ⇨ to ga bo pa drago prišlo (⇨ PRITI) ▌ [L] +

▸ **dragi** ▸ dˈrå:gę -gęga m živ. ⟨⟩ šalj., nov. *mož*: ˈto̯:j dˈrå:gę ja ˈbė:u̯ pˈrę: ˈtəle ▌ [=] ⇨ MOŽ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **draga** ▸ dˈrå:ga -e (in dˈra:-) ž ⟨rod. mn. -gęx⟩ šalj., nov. *žena*: ˈkė: pa ˈmå:š ˈsu̯o:-jə dˈra:gə? ▌ [=] ⇨ ŽENA [L] SSKJ, SP 1962

dragec ▸ dˈra:gęc – m živ. ⟨⟩ nov., ljubk., kot nagovor *dragec*: ˈo̯:, ˈti ˈmo̯:j dˈra:gęc! ▌ [L] +

draginja ▸ draˈgine -e ž ⟨⟩ NŠ *draginja* |*gospodarsko stanje z visokimi cenami*|: ˈkå:ka draˈgine ja! ▌ [=] DRAGOTA [L] +

dragoleten ▸ dragəˈle:tn̩ -tna -ə (in -ga-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lę:tˈnęga⟩ star., redk. *drag* |*ki prodaja, opravlja storitve po visokih cenah*|: zęˈdå:r ja dragəˈle:tn̩ ▌ [=] ⇨ DRAG [L] SSKJ

dragota ▸ draˈgu̯o:ta -e ž ⟨⟩ NŠ, star. *draginja* |*gospodarsko stanje z visokimi cenami*|: ˈdu̯o:ns ja šale draˈgu̯o:ta! ▌ [=] ⇨ DRAGINJA [L] +

drajkselj ▸ dˈra:jksęl -na (in -sˈl̩(-)) m ⟨⟩ les. *lesna stružnica* ▌ ⇨ DREPONK [L] Ø

drajksljati ▸ dˈra:jksˈlet -ęm nd. ⟨⟩ les. *stružiti les* |*oblikovati vrteči se predmet*|: žə nə ˈlė:tə mę tisˈte lę̯ˈsę:ne ˈbuŋke pa ˈru̯o:čke dˈra:jksˈle ▌ [=] ⇨ DREJATI [L] Ø (Planina 1978 *drakslati*)

▸ **drajksljan** ▸ dˈra:jksˈlęn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -nˈmə⟩ les. *stružen*: ˈja:jcę ja ˈta:k ˈle:pə zˈde:-łənə, kə bę bˈłə dˈra:jksˈlęnə ▌ ⇨ DREJAN [L] Ø

drajsati ▸ dˈra:jsat -əm nd. ⟨⟩ **1.** *drgniti, guliti*: ˈni̯e: pə ˈpa:rtə z ˈnu̯o:žə dˈra:jsat • uˈrå:te dˈra:jsəjə **2.** redk. d. kaj *dražiti spolovilo za dosego spolne (samo)zadovoljitve*: ˈlulęka sə ja dˈra:jso̯ ▌ [=] k 1 ⇨ GULITI; k 2 ⇨ DRKATI [L] SSKJ, SP 1962

▸ **drajsati se** ▸ dˈra:jsat se -əm se nd. ⟨⟩ *drseč se voziti*: ˈni̯e: se pə u̯gˈrå:jə dˈra:jsat • utˈru̯o:cę se dˈra:jsəjə (*se drsajo*) pə ˈlė:də ▌ [L] Ø

drap ▸ dˈra:p -- -- prid. ⟨⟩ nov. *drap* |*zelo svetlo rjave barve*|: ˈro̯:pčkę sə dˈra:p • dˈra:p ˈče:u̯le səm‿:ə ˈkupła • šˈtum̩fę bę ˈma:glę ˈbęd ˈbəl dˈra:p ▌ [L] SSKJ, SP 1962

Drava ▸ ˈd'rå:va -e ž ⟨⟩ VOD. I. *Drava* ● ⇨ biti navlečeno, ko bi SAVA no Drava vkup prinesli ▌ [L] SP 1962

dravec ▸ d'ra:u̯c -a m živ. ⟨⟩ *prašič z enim samim modom (v mošnji)* ▌ [L] Plet. ≠

dražba ⇨ LICITACIJA

dražiti[1] ▸ d'rå:žət -əm nd. ⟨d'rå:žə (in d'rå:š) -šte; d'rå:žu -žła -ə⟩ *dražiti* **a** d. kaj |*spravljati žival v razburjenost*|: 'ni̯e: 'pəsa d'rå:žət ▪ p'sa: ja d'rå:žu, ga ja pa u̯g'riz'nu **b** redk. d. koga |*spravljati koga v razburjenost, jezo*|: 'kək me d'rå:žə, kə se 'vəz'jə mi̯emə 'xiša! ▌ [=] k b ⇨ UDRAŽITI [L] +

dražiti[2] ▸ d'rå:žət in dra'žit̯ dra'žim̯ nd. ⟨d'rå:žə (in d'rå:š) -šte; d'rå:žu in dra'žiu̯ dra'žiłła -ə, mn. dra'žilę⟩ *dražiti* |*zviševati ceno*|: as'få:lt 'ka: nap'rę: dra'žijə, u̯'så:g 'dė:n 'bəl ▪ 'mi̯e:sə se dra'ži, m'le:kə pa cę'ni ▌ ⇨ LICITIRATI [L] +

dražji ipd. ⇨ DRAG ipd.

dražnik ⇨ DREŽNIK

drča ▸ 'da:rča -a ž ⟨⟩ gozd. *lesena drča*: ud ˈˈå:nzǫ 'du̯o:l sə 'da:rča nar'dilę, kə sə pa pə 'nęx 'le:s‿:'pušalę, sə jəx pa 'mȯ:člę ▌ ⇨ RIŽA [L] +

drčati ⇨ DRČETI

drčeti ▸ 'da:rčat dər'čim̯ nd. ⟨–; 'da:rčǫ -čała -ə in dər'čė:łа -ə, ***Bo*** dər'čå:łа -ə⟩ **1.** *drseti* |*premikati se po gladki podlagi*|: c'vė:rən 'ma:ra čas 'tətəlę 'łuknę 'da:rčat **2.** brezos. d. komu *drčati komu* |*biti v nevarnosti padca*|: u š'kȯ:rnex mę ja dər'čė:łə ▪ a 'vənę 'kę: dr̥'či? ▌ [=] k 2 ⇨ POLZATI [L] Ø (+ *drčati*)

drdrati ▸ – dərd'rå:m nd. ⟨–; – dərd'rå:łа -ə⟩ nov. **1.** *drdrati* |*dajati ropotajoče glasove*|: słåmə're:zənca ja dərd'rå:łа, da ja b'łə vę'si̯e:lę **2.** *hitro, ropotajoč se premikati*: 'va:zę sə dərd'rå:lę pə tis'tę 'cė:s'tę, p'rę:, kə ša 'ni b'łə as'få:lta ▌ [=] ⇨ ROPOTATI [L] +

dregati ipd. ⇨ ŽOKATI ipd.

drejati ▸ d'rę:jat -əm nd. ⟨⟩ strojn. *stružiti kovino* |*oblikovati vrteči se predmet*| ▌ ⇨ DRAJKSLJATI [L] Ø (Planina 1978 *dreati*)

▸ **drejan** ▸ d'rę:jən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ strojn., za kovinske predmete *stružen*: 'buŋke pr̥ špǫ'xe:rtə sə d'rę:jəne ▌ ⇨ DRAJKSLJAN [L] Ø

drejer ▸ d'rę:jar -ja m živ. ⟨⟩ *kovinostrugar* ▌ [L] Ø

drek ▸ d'ri̯e:k -a m ⟨⟩ **1.** *blato, govno, iztrebek*: u d'ri̯e:k sm̩ s'tǫ:p'u ▪ 'ni t're:ba p'ra:t – 'sę: 'ni z d'ri̯e:kə na'må:zənə ▪ čłə'vė:škę d'ri̯e:k ▪ 'kǫ:n's'kę d'ri̯e:k ([=] FIGA) ▪ k'ra:u̯jə d'ri̯e:k ([=] KRAVJAK) ▪ 'kurjə d'ri̯e:k ([=] KURJAK) ▪ 'mušjə (: 'pa:js'jə) d'ri̯e:k **2.** NŠ *blato* |*razmočena zemlja*|: 'ka: pə'pi̯e:lǫ se ja pə d'ri̯e:kə ▪ u d'ri̯e:k sm̩ za'gå:z'u ▪ pəg'lė:dę, 'kək sę u̯d‿:'ri̯e:ka **3.** NŠ, čustv. *kar je (nenamenoma) zmečkano, zdrobljeno*: 'dę: 'må:š pa z 'jå:bəg d'ri̯e:k **4.** NŠ, čustv. *kar je malo vredno, nepomembno*: za u̯'så:g d'ri̯e:k se c'mė:rə ▪ u̯'så:ga d'ri̯e:ka tę pa 'tud' 'ni t're:ba 'kupęt! ▪ tęga d'ri̯e:ka pa 'na:‿m 'je:du!? **5.** čustv., v medmetni rabi *izraža močno zanikanje ali omalovaževanje*: 'e:, d'ri̯e:k pa 'tå:ka 'južna! ▪ {A} 've:m! {B} d'ri̯e:ka 'vę:š! ▪ d'ri̯e:ka sę 'bė:u̯‿: 'šǫ:lę! ▪ 'e:, d'ri̯e:k 'pa:js'jə, 'na:‿m tęx tab'le:t 'ja:mǫ! ● poud., za človeka **biti akliš** (= aklišen) **ko drek** *biti pretirano natančen*: 'na:š ˈˈf'rənce ja pr̥ m'le:kə 'žə 'å:kəlš kə d'ri̯e:k ● slabš. **biti siten** (= zrel ipd.) **ko (pajsji) drek** *biti zelo nadležen*: na 'mȯ:rəŋ ga pəs'łušat – ja 'sit̯ŋ kə 'pa:js'jə d'ri̯e:k ([=] ⇨ siten ko MUHA) ● čustv. **biti v dreku** *biti v neprijetnem, zapletenem položaju*: 'dę: ja 'pa: u̯ d'ri̯e:kə – 'kå: ja pa u̯'šǫ:! ([=] ⇨ biti v ZOSU) ● poud. **biti za en drek** *biti zelo nesposoben, slaboten*: tiz'd'‿'()ė:da ja 'čiz‿()a n d'ri̯e:k ([=] biti za en KUREC) ● čustv. **bolj (ko) drek mešaš, bolj smrdi** *obravnavanje občutljivih, neprijetnih zadev ni dobro*: 'pus'tę 'tistə, 'kå:m ja g'nå:r 'šǫ:. 'bəl kə d'ri̯e:k 'mę:šəš, 'bəl smr̥'di ● čustv. **dreka na špilji** (= špagi) *izraža močno zanikanje*: {A} a ja 'ša: u̯ ˈˈa:u̯strijə? {B} d'ri̯e:ka na š'pilę! ▪ {A} a 'na:‿pta 'jutr̥ 'pa:ršła? {B} d'ri̯e:ka na š'pilę bəta 'pa:ršła – s''pė:c‿()e pta pə'te:pač‿()'łа: ka'kå:m! ● poud. **en drek** *izraža zelo majhno mero*: 'dǫ:gə sę u̯ 'šǫ:łə 'xu̯o:d'u, pa 'ta:k ən d'ri̯e:k 'vę:š ▪ n̩ d'ri̯e:k ja s'pa:u̯ ▪ 'tǫ: se pa 'ta:k n̩ d'ri̯e:k 'nuca ▪ te st'rǫ:j‿:a nę d'ri̯e:k u're:dn̩ ([=] en KUREC; eno FIGO) ● čustv. **imeti dreka na špilji** (= špagi) *biti v neprijetnem, zapletenem položaju*: 'de: pa 'må:ž d'ri̯e:ka na š'på:gę, kə sę 'ta:k 'xit̯ər 'vəzła ● poud. **imeti gnarja ko dreka** *imeti veliko denarja*: st'ri̯c ja 'jəm'ǫ g'nå:rja kə d'ri̯e:ka ([=] imeti denarja ko ŠUDRA) ● preg. **kar se odlaga, se v drek polaga** *kar lahko storiš danes, ne odlašaj na jutri*: 'čim p'rę: 'ma:rmə p'łå:čat. 'ka:r se u̯d'łå:ga, se u̯ d'ri̯e:k pə'łå:ga. ●

čustv. **mešati drek** (= po dreku) *obravnavati občutljive, neprijetne zadeve*: 'nie: d'rie:ka 'mę:šat, kə ŋ'kå:mər na p'ridemə • ⇨ pustiti kaj ko PRASICA drek • poud. **smrdeti ko drek** *zelo, močno smrdeti*: se 'ma:rəm 'jət u'mit – smr̥'dim kə d'rie:k (⊟ ⇨ smrdeti ko KUGA) • poud. **spraviti** (= potegniti ipd.) koga **iz dreka** *rešiti koga iz nevšečnosti*: u'sę sə g'lix – 'ja:dn̥ d'ruga 'vən u'lę:čajə (⊟ spraviti koga iz šlamastike) • poud. **spraviti** (= poriniti = potegniti ipd.) koga **v drek** *spraviti koga v nevšečnosti*: 'så:ma 'sie:be bəš u d'rie:k sp'ra:u̯ła (⊟ spraviti koga v šlamastiko) • star., redk. **štukati drek** *jesti*: »g'rė:mə d'rie:k š'tukat,« sə 'rie:klę "po'ličo st'ric • 'kå: ja pa 'duo:nz‿()a d'rie:k š'tukat (*kaj je danes za jesti*)? • poud. **tako je ohrski** (= stisnjen), **da bi** (**še**) **drek za seboj požrl** (redk. **če ne bi preveč smrdel**) *zelo skop je*: ja 'ta:k s'tis'nen, da bę ša d'rie:g za sę'bò:j pə'ža:ru, čə 'na:‿bę p'rie:več s'ma:rd'o • čustv. **to je tako, ko če bi si z drekom rit brisal** *to povzroči več slabega kot dobrega*: smę'ti na "'xo:mce 'vəz'jə, 'puo: jəx pa 'pò:vęd'ne na'za:j 'duo: pr̥'nie:se – 'to: ja 'ta:k,‿()ə čə bę sę z d'rie:kə 'rəd b'risọ • čustv. **znati iz dreka narediti gnar** *biti sposoben (zelo) povečati premoženje*: 'un' ja pa 're:z‿:'na:u̯ z d'rie:ka g'nå:r na'rie:s't' ▌ ⊟ k 1 DREKEC; k 1–2 BLATO; k 3 ⇨ ČMAK m; k 4 ⇨ KRAMA [L] +

▸ **drek** ▸ d'rie:k povdk. ⟨⟩ čustv. **1.** *izraža omalovaževanje*: 'rie:k ja u̯'sə u̯'kupę **2.** *biti vseeno*: 'čist u'sə n d'rie:k 'ja:, a g'rė:š u 'cė:rku a pa 'nie: ▌ [L] Ø

drekati ▸ d'rie:kat [drę'kå:m ([in dre- [>; [in dra-) nd. ⟨d'rie:kę -te; d'rie:kọ [drę'kå:ła -ə) čustv., redk. d. po čem *delati kaj slabše, predvsem jed*: 'kå: pa 'dę: dre'kå:š pə sa'łå:tę!? ▌ [L] Ø ≠

drekec ▸ d'rie:kəc -kca m ⟨⟩ **a** manjš., čustv. < DREK 1: 'kò:k ja 'təle 'mušjəɣ d'rie:kcọ! **b** živ., otr. *blato, govno, iztrebek*: a sę u̯ d'rie:kca s'tọ:p'u? ▌ ⊟ ⇨ KAKEC; k b ⇨ DREK [L] SSKJ, SP 1962

dremati ▸ d're:mat (in d'rę:-) d'rę:mlem tudi [d're:məm ([in d'rę:-) nd. ⟨d'rę:mlę (in -məl) -məlte in d'rę:mę -te; d're:mọ -mała -ə (in d'rę:-)⟩ *dremati* |*biti v stanju med budnostjo in spanjem*|: 'ma:ma u̯ 'kuxnę d'rę:mle • d're:mat ja 'šọ: • s smiselnim osebkom v dajalniku d'rę:mle se 'mə ▌ [L] +

dremota ▸ dra'mu̯o:ta -e (in drę-) ž ⟨⟩ NŠ *dremavica* |*želja, potreba po spanju*|: 'pò:ba drę'mu̯o:ta 'łò:mę (= 'då:ja) (*dremlje se mu*) • pəg'lė:dę 'nə, 'kəg‿:a dra'mu̯o:ta (*kako se mu dremlje*) ▌ ⊟ ⇨ SPANEC [L] +

dremoten ▸ dra'mu̯o:tn̥ -tna -ə (in drę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *dremoten* **a** |*ki čuti željo, potrebo po spanju*|: 'pò:bək ja drę'mu̯o:tn̥ **b** |*ki povzroča željo, potrebo po spanju*|: nę dra'mu̯o:tn̥ 'dė:n ja 'du̯o:ns ▌ ⊟ ⇨ ZASPAN [L] +

dren ▸ d're:n -a (in d'rę:-) m ⟨⟩ *dren* |*grm ali nizko drevo*|: u 'butarə se 'då: d'rę:n • poud. **biti zdrav ko dren** *biti zelo zdrav*: st'ric ja zd'ra:u̯ kə d're:n (⊟ ⇨ biti zdrav ko RIBA) ▌ [L] +

drenaža ▸ dra'nå:ža -a (in drę-) ž ⟨⟩ NŠ, nov. *drenaža* **a** |*odvajanje*|: a s'te za drę'nå:žə žə skə'på:lę? **b** |*sistem jarkov in kanalov*|: kọl 'xiša smə drę'nå:žə nar'dilę ▌ ⊟ ⇨ KANALIZACIJA [L] +

drenje ▸ d'rie:nę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ, redk. *drenje, dretje* |< DRETI SE|: nę'gò:u̯ga d'rie:ne na 'mò:rəm 'vie:č pra'nå:šat ▌ ⇨ DRETJE [L] +

drenov ▸ d're:nọ [-va -ə (in d'rę:-; [*Bo* tudi -nav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nọga⟩ *drenov*: d'rę:nọ 'ga:rm̥ ▌ [L] +

dreponk ▸ d'rę:'po:ŋk -a m ⟨⟩ strojn. *kovinska stružnica* ▌ ⇨ DRAJKSELJ [L] Ø

dres ▸ d're:s -a (in d'rę:-) m ⟨im. mn. d'rę:-sę⟩ nov. **1.** *dres*: d'rę:s 'ma:rmə 'jəmet u 'šọ:lę **2.** šalj. *delovna obleka*: a sę 'žə s"pė:t u d'rę:sə? ▌ ⊟ k 2 UNIFORMA [L] SSKJ, SP 1962

dresen ⇨ ANDROSEN

dresirati ▸ drę'sė:rat -əm (tudi dra-) d.+nd. ⟨⟩ *dresirati* |*žival*|: 'miličars'ke 'pəse drę'sė:ra ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **dresiran** ▸ drę'sė:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *dresiran*: drę'sė:rəŋga 'pəsa 'må: ▌ [L] SSKJ

dreta ▸ d'rė:ta -e ž ⟨⟩ *dreta*: d'rė:tə bę 'ma:gu 'jəmez‿()a 'čę:u̯l za'šət ▌ [L] +

dreti[1] ▸ d're:t (in d'rę:-) 'die:ram nd. ⟨'die:rə (in 'die:r) -rte; 'da:ru -rła -ə⟩ **1.** *dreti* |*silovito in hitro teči (npr. voda)*|: 'va:da (: g'rå:bn̥) 'die:ra **2.** čustv. *zelo hitro, množično in neurejeno se premikati*: 'lędę 'ka: 'die:rajə u̯ 'kịnọ • ⇨ tiha VODA brege dere ▌ [L] +

dreti[2] ▸ d're:t (in d'rę:-) 'die:ram nd. ⟨⇨ DRETI[1]⟩ *dreti* |*odstranjevati kožo z živali*|: me'så:r 'žə 'die:ra k'rå:və • ⇨ GRENČICA dere koga • ⇨ vpije, ko bi ga drli (⇨ VPITI) ▌ [L] +

dreti se ▸ d'reːt (in d'rẹː-) se 'di̯eːram se nd. ⟨⇨ DRETI[1]⟩ **1.** za živali *oglašati se z močnim, neprijetnim glasom*: 'ti̯eːle se 'di̯eːra • k'rå:va se ja 'daːrła (*krava je mukala*), 'ti̯eːle ja b'łə pa 'caːrknenə **2.** čust., za ljudi **a** *zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti*: p'rọ: pə'vərgnẹ se ja 'daːrła **b** *zelo glasno jokati*: 'pòːp se 'di̯eːra **c** d. se na koga *grobo, glasno oštevati koga*: za'kå: se 'di̯eːraš na 'mənə? ● ⇨ dere se, ko bi ga iz KOŽE devali • ⇨ dreti se ko grešna DUŠA (v vicah) • ⇨ dreti se na vse GRLO ▌ ⊟ k 2 ⇨ VPITI ⊡ +

dretje ▸ d'rẹːt'jə (***Bo*** tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *drenje, dretje* |< *DRETI SE*|: 'kå: ja 'tọː 'dẹː za nə d'ri̯eːnẹ!? ▌ ⊟ DRENJE, JOK, VPITJE ⊡ +

drevariti ▸ dra'vå:rət (in -rt) -əm (in drẹ->) nd. ⟨dra'vå:rə (in -'vå:r) -rte; dra'vå:ru -rła -ə⟩ *držati plug (pri oranju)*: "'vəłaškẹ bọ drẹ'vå:ru ▌ ⊡ SP 1962, Plet. (SSKJ ≠)

drevce ▸ d'rẹːu̯cẹ (***Bo*** tudi -e) ⌈ d'reːu̯ca (⌈ in d'rẹː-) s ⟨⟩ manjš. *drevesce*: a s'te d'rẹːu̯cẹ žə nar'dilẹ? • bə'žičnə d'rẹːu̯cẹ • 'jutər ̀bm̩ 'šọː d'rẹːu̯cẹ 'i̯skat ▌ ⊟ DREVČEK ⊡ +

drevček ▸ d'reːu̯čək -čka (in d'rẹː-) m ⟨⟩ manjš. *drevesce*: mẹd'vå: pa 'leːc 'naː‿ma d'rẹːu̯čka 'mèːła • bə'žičnẹ d'rẹːu̯čək ▌ ⊟ ⇨ DREVCE ⊡ SSKJ, SP 1962

drevesce ⇨ DREVCE

drevi ▸ d'rẹːvẹ prisl. ⟨⟩ star., za označevanje dejanja v prihodnosti *danes zvečer*: d'rẹːvẹ ma 'nåːz'b'ọk 'ni̯eːsła ▌ ⊟ ⇨ DONES večer ⊡ +

drevje ▸ d'rẹːu̯jə (***Bo*** tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *drevje*: d'rẹːu̯jə ja žə b'łə zẹ'li̯eːnə • 'bukọvə (: 'saːdnə) d'rẹːu̯jə ▌ ⊡ +

drevo ▸ d'ri̯eːvə -a s ⟨mn. d'rẹːve (in d'ri̯eː-) d'reːu̯, daj. d'reːvəm (in d'rẹː-; in d'ri̯eːvəm), or. star., redk. d'rẹːu̯mẹ; dv. d'rẹːvẹ (in d'ri̯eː-) in d'ri̯eːva d'reːu̯, or. star., redk. d'rẹːu̯mẹ⟩ **1.** *drevo* |*lesnata rastlina*|: d'ri̯eːvə ja 'råːstłə • d'vẹː d'reːvẹ ša 'maːrma sk'lẹːs'tẹt (: pə'sèːkat) • pəd‿:'ri̯eːvə s'tọːpma **2.** star. *plug* |*orodje, priprava za oranje zemlje*|: 'jaːz bəm 'šọː za d'ri̯eːvə, 'ti bəš pa 'ku̯oːne 'vaːd'u • d'ri̯eːvə za ⌈ krəm'pèːr 'vən 'mi̯eːtat (⌈ : u̯kə'på:vat) ▌ ⊟ k 2 ⇨ PLUG ⊡ + [Tominšek 1903: 22: im. ed. »Čre͡ˢvъ, dre͡ˢvъ, čúdъ (rabijo se samo v sing.) sklanjajo se le po ъ/o- sklanji [...]«]

drezati ipd. ⇨ ŽOKATI ipd.

drežnik ▸ draž'ni̯k -a (in drẹ-) m ⟨im. mn. -'nikẹ⟩ *lesen žleb na makadamski ali gozdni cesti za odvajanje vode od padavin*: draž'ni̯k smə u̯ 'cèːstə 'daːlẹ • ja 'rèːku "'raːdọ – »drẹž'nike na'pi̯eːlẹ« ▌ ⊡ SP 1962, Plet. ≠

drgetati ⇨ TRESTI SE

drgljati ▸ 'daːrglet 3. os. ed. dərg'lå: nd. ⟨–; dərg'lå:ła -ə⟩ brezos. drglja koga (= redk. po kom) *rahlo trese koga, predvsem od vznemirjenja ali mraza*: pək'ri̯ta sm̩ b'łaː, pa me ja 'taːg drg̩'lå:łə! • redk. 'aːti ja 'kuru, pə 'mənẹ ja pa drg̩'lå:łə ▌ ⊡ Ø (SSKJ, Plet. ≠)

drgniti ipd. ⇨ ČOHATI ipd., DRAJSATI, GULITI, RIBATI ipd.

drgulj ▸ dər'gul -e m ⟨⟩ zastar. *jermen, s katerim se kaj zadrgne*: məš'n'å:k ja 'bèːu̯ na drg̩'gul na'rèːt ▌ ⊡ Ø

drguncati ▸ dər'guncat -əm nd. ⟨⟩ otr. *gugati*: a se ma drg̩'guncała, 'ə? ▌ ⊟ GUGATI ⊡ Ø

drhteti ⇨ TRESTI SE

dribljati ▸ d'riblet -ẹm nd. ⟨⟩ šport. *preigravati* |*voditi žogo mimo nasprotnega igralca*|: 'ni̯eː 'så:m d'riblet, pə'dẹː 'raːjšə ▌ ⊡ Ø (SSKJ, SP 1962 *driblati*)

driker ▸ d'riker -kẹrja m ⟨⟩ redk. *pritiskač* ▌ ⊟ ⇨ DRUKER ⊡ Ø

drinja ▸ d'rine -e ž ⟨⟩ ***Vo*** *listnjak* |*prostor za listje*|: d'rine ja b'łaː 'paːr‿nas 'tut' ▌ ⊟ ⇨ LISTNICA ⊡ Ø

drinje ▸ d'rinẹ -e s ⟨⟩ ***Kr, PP*** *listnjak* |*prostor za listje*|: u "p'łọːnọvẹ ja b'łaː na 'lèːvẹ st'raːnẹ š'tå:łə, na 'dèːs'nẹ k'raːu̯jə x'leːu̯, u'meːs ja b'łə pa d'rinẹ ▌ ⊟ ⇨ LISTNICA ⊡ Ø

driska ▸ d'riska -e ž ⟨⟩ NŠ *driska* |*nenormalno pogosto iztrebljanje tekočega blata*|: 'tå:kə d'ri̯skə 'må:m, da me bọ 'ku̯oːnc ▌ ⊟ PRELIV, ŠISA ⊡ +

driskav ▸ d'ri̯skọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ *driskav*: čə ja 'bèːu̯ 'ku̯oːn' 'šị̀sọ, d'ri̯skọ, ja b'łaː x'råːstava š'kòːrja • na tẹ'li̯ca ja 'taːg d'ri̯skava – pa 'čudnə, d'ruge pər 'is'tẹmə ž'li̯eːbə pa 'ni̯sə ▌ ⊟ ⇨ ŠISAV ⊡ SSKJ, SP 1962

drkati ▸ 'daːrkat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** d. kaj *dražiti spolovilo za dosego spolne (samo)zadovoljitve*: 'lulẹka sẹ 'daːrka • 'kaː naˈeːŋkr̩t mẹ ga ja za'čèːła 'daːrkat • 'taːg 'dọːgə sm̩ jə 'pičkə 'daːrkọ, da jə ja 'paːršłə **b** *samozadovoljevati se*: a 'kẹː 'daːrkəš? **2.** nizk., nov. d. koga *dražiti koga, norčevati se iz koga*: 'kå: se mə pa pəs'tiž 'daːrkat! • a 'kumẹ 'tòːk ja

kəš'tå:łə? 'nie: me 'da:rkat! ▌ [=] k 1a DRAJSATI; k 1b ⇨ TRAJBATI; k 2 ⇨ ZAJEBAVATI [L] + ≠

drljavbati ▸ dər'le:ubat -əm d.+nd. ⟨⟩ star., redk. *dovoliti, dovoljevati*: 'ja:s 'te:ga na dr̥'le:ubəm ▌ [=] ⇨ PUSTITI [L] Ø (Tominec 1964 *drlaubati*)

▸ **drljavbati si** ▸ dər'le:ubat sę -əm sę d.+nd. ⟨⟩ star. *dovoliti si*: čə sę pa 'tȯ:g dr̥'le:ubəjə, ja pa 'tut'‿ta 'så:d'ne ▪ na dr̥'le:ubəm (*upam*) sę, da bę pra're:zała za've:sə ▌ [=] ⇨ UPATI SI [L] Ø

drma ▸ 'da:rma -e ž ⟨⟩ ***Bo, Vo*** NŠ *surovo korenje, repa ali pesa*: 'så:ke sə 'ru̯o:ke ut‿:e 'da:rme! ▌ [L] + ≠

drnec ⇨ TRAB

drob ▸ d'rọ:p -ba m ⟨⟩ NŠ **a** *drobovina* |*živalsko drobovje*|: z d'rọ:ba se kła'så:se nar'dijə **b** zastar. *trebuh* |*del trupa*|: nət u d'rọ:bə me bə'li ▌ ⇨ DROBI [=] k a ⇨ DROBOVINA; k b ⇨ TREBUH [L] +

drobčkan ▸ d'ru̯o:pčkən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ poud. *zelo droben*: 'så:g d'ru̯o:pčkən kəm'pė:r ja 'le:c! ▪ d'ru̯o:pčkənə 'di̯e:kəlčke ▌ [L] SSKJ, SP 1962

drobec ⇨ KONČEK, KOŠČEK, ŠIBRA

droben[1] ▸ d'ru̯o:bən -bna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bnęga, daj. ed. m. sp. -bnęmə⟩ **1. a** *droben* |*ki ima majhne razsežnosti*|: d'ru̯o:bne c'vẹ:te 'må: ti̯sta 'rȯ:ža **b** čustv. *slaboten, šibek, nežen*: d'ru̯o:bnə 'va:tərčke **2.** *droben* |*ki sestoji iz majhnih enot*|: d'ru̯o:bne 'jå:pke ▪ d'ru̯o:bnə pẹ'čọ:jə ▪ star. 'du̯o:mę ja u̯'sə d'ru̯o:bnə na'rė:d'u (*razbil*; [=] ZDROBITI) ● ⇨ imeti (čisto) drobne oči (⇨ OKO[1]) ▌ [=] k 1a ⇨ MIČKEN [L] +

▸ **drobno** ▸ d'ru̯o:bnə prisl. ⟨⟩ *drobno*: kə'fija pa 'ni g'li̯y d'ru̯o:bnə zm'lė:tə ▪ drəp'tin'ce 'či̯zd‿:'ru̯o:bnə cvẹ'tijə ▪ š'nit'lẹx na d'ru̯o:bnə z'rẹ:žə ▌ [L] +

▸ **droben** ▸ d'ru̯o:bən -bna -ə povdk. ⟨⇨ DROBEN prid.⟩ **1.** *razbit, zdrobljen*: pẹ'pẹ:u̯nęk ja d'ru̯o:bən **2.** čustv. *zaspan, utrujen*: 'či̯zd‿()'ru̯o:bna sm̩ b'ła:, sm̩ pa pr̥ tẹlẹ'vizẹjə 'ka: zas'pa:ła ▪ 'ce:u̯ 'dė:n 'pija, vẹ'čė:r ja pa d'ru̯o:bən (*pijan in nesposoben za delo*) ▌ k 1 ⇨ ZDROBLJEN [=] k 2 ⇨ ZASPAN, ZMATRAN [L] Ø

▸ **drobno** ▸ d'rọ:bnə -nęga s ⟨⟩ ● ⇨ DEŽ gre na drobno ● čustv. **iti** (: hoditi) **na drobno** *iti z (zelo) kratkimi koraki*: 'kək ja 'čė:dnə ti̯stə 'di̯e:kle, pa 'či̯st na d'ru̯o:bnə g'rė: ● **na drobno** *na majhne koščke*: 'mi̯e:sə 'bəl na d'ru̯o:bnə z'rẹ:žə ([=] na mičkeno (⇨ MIČKENO s))

● omilj. za moške **ženiti se na drobno** *imeti ljubezenske odnose z več osebami istočastno ali v kratkih časovnih presledkih*: "'i̯uc‿()e na d'ru̯o:bnə 'žė:nę ([=] ⇨ KURBATI SE) ▌ [L] +

droben[2] ▸ dər'be:n -a -ə (in drə-; in -'bẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'be:ŋga (in -'bẹ:-) in -'bẹ:nęga, daj. ed. m. sp. -'bẹ:n'mə in -'bẹ:-nęmə⟩ *drobén* |*iz drobovine*|: dər'bẹ:ne kła'så:se ▌ [=] DROBNAT, DROBNATEN [L] + [Plet.: »drobẹ̑n, *adj.* drobene klobase, t. j. jetrne in krvave, *Savinska dol.*; [...]«]

drobi ▸ d'ru̯o:bę -ę ž mn. ⟨⟩ NŠ *drob* |*delci sena*|: d'ru̯o:bę sm̩ pr̥'nė:su – pər "ble-'så:cə sm̩ jəγ 'du̯o:b'u ▪ ukọl pas'ti sm̩ d'ru̯o:bę nat'rọ:s'u ▌ [L] Ø

drobilnica ▸ dər'bi̯u̯nca -e (in drə-; in -'bi̯vən-) ž ⟨⟩ *sekira za razsekavanje smrekovih vej* ▌ [L] + ≠

drobir ⇨ DROBI

drobiti ▸ d'rọ:bęt in [dər'bi̯t dər'bi̯m ([in drə- [>) nd. ⟨d'rọ:bę (in d'rọ:p') -pte; d'rọ:b'u in [dər'bi̯u̯ dər'bi̯łə -ə, mn. dər'bilę⟩ *drobiti* |*delati iz česa majhne, drobne dele*|: pa'pė:r se dər'bi ▪ 'ni̯e: d'rọ:bęt k'ruxa ▪ d'rọ:bęc‿()m'rẹ:čjə (*razsekavati smrekove veje za steljo*) ▌ [L] +

drobiž ▸ dər'biš -ža (in drə-) m ⟨⟩ NŠ **1.** *drobiž* |*denar, navadno kovanci*|: a 'må:š 'kẹ: dər'biža? **2.** živ., ljubk. *droben, majhen otrok*: 'så:ga 'łušnęga dər'biža 'må:jə! **3.** čustv. *kar je drobno, majhno*: krəm'pė:r smə pə'bė:ralę – 'så:m dr̥'biš 'ja: ▌ [=] k 1 ŠUDER; k 2 ⇨ DROBIŽEK [L] +

drobižek ▸ dər'bižək -a (in drə-) m živ. ⟨⟩ ljubk. *droben, majhen otrok*: 'så:g dər'bižək ja 'čė:dn̩! ▌ [=] DROBIŽ [L] SSKJ, SP 1962

drobljanec ▸ dərb'lå:nc -a (in drə-) m ⟨⟩ *drobir iz smrekovih vej*: k'rå:va na s'mẹ: də lẹ'žiša p'ri̯t, kə bę 'li̯e:xkə kåg drəb'lå:nc pə'ža:rła ▌ [=] TRANKELJC [L] + [Plet.: »drobljánec, nca, *m.* [...] drobljanci odletavajo pri drobljenju nastila, *Savinska dol.*; [...]«]

drobnarija ▸ drəbna'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ nav. mn. *drobnarija* |*droben, navadno malo vreden predmet*|: jə 'kå: pa 'nȯ:sęš s‿:ẹ'bȯ:j te drəbna'rija?! ▌ [L] SSKJ

drobnat ▸ d'rọ:bnat -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ redk. *drobén* |*iz drobovine*|: d'rọ:bnatẹx kła'så:s 'na:‿mə 'vi̯e:ž 'de:-łalę ▌ [=] ⇨ DROBEN[2] [L] Ø

drobnaten ▸ d'rọ:bnatn̩ -tna -ə prid. ⟨rod.

ed. m. sp. -t'nęga⟩ redk. *drobén* |*iz drobovine*|: d'rọ:bnat'ne kła'bå:se səm s"pi̯e:kła (⊟ RAJŽEV) ▌ ⊟ ⇨ DROBEN² L Ø

drobnica ▸ drəb'ni̯ca -'nice ž ⟨⟩ *neceplјena češnja* |*drevo, sadež*| ▌ L +

drobnjak ⇨ ŠNITLIH

drobovina ▸ drəbə'vi̯na -'vine ž ⟨⟩ NŠ *drobovina* |*živalsko drobovje*|: drəbə'vi̯nə pa 'ka: 'pəsə 'va:ržajə ▌ ⊟ DROB L +

drobtina ▸ dərp'ti̯na -'tine (in drə-) ž ⟨⟩ *drobtina* **1.** |*drobec kruha ali peciva*|: dərp'tine 'piškę 'ni̯e:sę ▪ drəp'tine u̯t k'ruxa **2.** mn. **a** |*drobno zmlet posušen kruh*|: u 'ja:jcę 'dę:, 'pu̯o: ša pa u̯ dərp'tine **b** |*zavojček drobtin*|: d'va:jne drəp'tine 'kupę ▌ ⊟ DRTINA L +

drobtinica ▸ dərp'ti̯nca -'tin'ce (in drə-) ž ⟨⟩ **1.** *drobtinica* |< DROBTINA|: u̯'så:kə dərp'ti̯ncə smə pə'jəd'lę ▪ dr̥p'tin'ce pə'bė:rętе, ut k'ruxa **2.** *Kr* bot. *navadna smetlika* ▌ ⊟ k 1 DRTINICA L +

drog ▸ d'rọ:k -ga m ⟨⟩ redk. *drog* |*dolg, raven, navadno okrogel predmet*|: ę'le:ktr̥čnę d'rọ:k ▪ tęlę'fọ:ns'kę d'rọ:k (⊟ ⇨ TELEGRAFŠTANGA) ▌ ⊟ ⇨ ŠTANGA L +

drot ▸ d'rȯ:t -a m ⟨⟩ **1.** *žica*: z d'rȯ:tə sp'rå:vę 'łå:te u̯'kupę ▪ bak're:n (: pə'ci̯ŋkən) d'rȯ:t ▪ d'rȯ:t ja s k'lę:šəm pra'ši̯e:n'u ▪ d'rȯ:t ⌈ ud ę'le:ktr̥ke (⌈ = za ę'le:ktr̥kə) (*električna žica*) ▪ d'rȯ:ʒ‿()a tęlę'fọ:n (*telefonska žica*) ▪ bə'dė:ʒ d'rȯ:t **2.** redk. *kabel* |*električni vodnik*|: 'čuvę, da 'na:‿uš u d'rȯ:te 'pa:ršu, kə 'va:rtəš ▌ k 2 ⇨ KABEL L Ø (Plet. *drat*)

drotek ▸ d'rȯ:tęk -t'ka m ⟨⟩ manjš. *žička*: 'sę: 'tå:g d'rȯ:tęk na 'mȯ:ra 'da:ržat ▌ L Ø

drotnat ▸ d'rȯ:tnat -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *žičnat*: d'rȯ:tnata m'rė:ža ▪ d'rȯ:tnat 'må:n't'l̥ (*žičnat plašč za (dvo)kolo*) ▪ 'tå:ke 'ła:sę 'må:, kə bę b'lę d'rȯ:tnatę ▌ ⊟ DROTNATEN L Ø

drotnaten ▸ d'rȯ:tnatn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ redk. *žičnat*: d'rȯ:tnatn̥ 'må:n'-t'l̥ (*žičnat plašč za (dvo)kolo*) ▌ ⊟ ⇨ DROTNAT L Ø

drotpiršna ▸ d'rȯ:t'pė:ršna -e ž ⟨⟩ *žičnata krtača*: 'fę:lnə z d'rȯ:t'pė:ršnę s'pucę ▌ L Ø

drozg ▸ d'ru̯o:sk -zga m živ. ⟨im. mn. -z'gę⟩ *drozg* ▌ L +

drozgati ipd. ⇨ DRUZGATI ipd. [Plet.: »drǫ̇zgati, am, *vb. impf.* maischen, quetschen, etwas weiches zerdrücken, [...]; s kolom drozgati kaj, *Savinska dol.*«]

drože ▸ d'ru̯o:ža d'ru̯o:š ž mn. ⟨rod. mn. tudi d'rọ:š⟩ redk. **1.** *droži* |*nadomestek za kvas*|: d'ru̯o:ža sə b'le: 'fa:jn, kə 'gi̯e:rma 'ni b'łə **2.** *tropine za pridobivanje kisa*: d'ru̯o:ža se u̯ʒ'gu̯o:rę na'bi̯e:rajə **3.** *črepinje* |*koščki razbite lončene posode, lončenine*|: d'ru̯o:ža sə b'le: na t"lę:xę, kə se ja sk'lė:da u̯'bi̯łə ▪ ja b'łə d'ru̯o:š uc‿()t'rę:šnęga 'ce:gła 'kȯ:kər 'vəč ▌ ⊟ k 1 ⇨ DROŽI; k 2 ⇨ TROPINE; k 3 DROŽI L +

droži ▸ d'ru̯o:žə -ə ž mn. ⟨⟩ **1.** *droži* |*nadomestek za kvas*|: 'čå:sę, kə se ša 'ni 'ta:kle 'gi̯e:rma də'bi̯łə, sə 'žę:n's'ke d'ru̯o:žə xran"vå:lę – nə'må:łə 'ti̯e:sta sə pəs'tile za d'rugič **2.** *tropine za pridobivanje kisa*: 'ja:s 'jəsęɣ z d'ru̯o:žə 'de:łəm **3.** *črepinje* |*koščki razbite lončene posode, lončenine*|: pə'sọ:t ja 'pọ:nə d'ru̯o:žə u̯č‿'()a:jbe ▌ ⊟ k 1 DROŽE; k 2 ⇨ TROPINE; k 3 ⇨ DROŽE L +

drsalec ▸ dər'sa:u̯c -a m živ. ⟨⟩ *drsalec* |*kdor se drsa; športnik*| ▌ L SSKJ (SP 1962, Plet. *drsavec*)

drsalica ⇨ DRSELICA

drsalka¹ ▸ dər'så:lka -e ž ⟨⟩ nav. mn. *drsalka* |*kovinska priprava*|: z dr̥'så:lkəm se 'da:rsa ▪ 'kumę 'du̯o:brə s 'šọ:le p'ride, ja 'žə na dr̥'så:lkex ▪ zdr̥'så:lkę mə ja 'ja:dn̥ čas 'pa:ršč‿'()ọ: ▌ ⇨ AJNŽUH L SSKJ (SP 1962 *drsavka*)

drsalka² ▸ dər'sa:u̯ka -e ž ⟨⟩ *drsalka* |*ženska, ki se drsa; športnica*| ▌ L SSKJ (SP 1962, Plet. *drsavka*)

drsanje ▸ da:rsənę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *drsanje*: a bəž 'da:rsənę g'lė:dọ? ▌ L +

drsati ▸ 'da:rsat -əm nd. ⟨⟩ *drsati* **1.** |*premikati (se) po čem z dotikanjem*|: s 'på:lcę 'da:rsəjə pə t"lę:xę **2.** |*gojiti drsanje, ukvarjati se z drsanjem*|: 'tətale pa 'le:pə 'da:rsa ▌ ⇨ RAJSATI L +

▸ **drsati se** ▸ 'da:rsat se -əm se nd. ⟨⟩ *drsati se*: pə "d'rę:tę smə se 'da:rsalę ▌ L +

drselica ▸ 'da:rsęlca -e ž ⟨⟩ **1.** *drsalnica, drsnica*: 'da:rsęlcə smə sę nar'dilę, 'pu̯o: smə se pa 'da:rsalę **2.** redk. *tobogan* |*priprava za drsenje, spuščanje*|: 'pȯ:ba sma pə 'da:rsęlcę s'pušała ▌ ⊟ k 2 ⇨ TOBOGAN L SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

drseti ⇨ DRČETI

drsiti se ▸ 'da:rsęt se 3. os. ed. -ę se nd. ⟨–; – 'da:rsła se -ə se⟩ star., redk. *drstiti se*: pras'ta:rvę se 'da:rs'jə ▌ ⊟ ⇨ DRSTITI SE L Ø [Lekše 1891: 514: »Od glagola

rastiti ne bi pričakovali „*rašiti*", ampak „*rasiti*", kakor imamo istega korena glagol *drsiti* (Gorenja Savinjska dolina) za *drestiti se* laichen: „ribe se *drsijo*" za pravilno „se *drestijo*".«]

drstiti se ▶ 'da:rs'tęt se 3. os. ed. -ę se in dərs'tịt se 3. os. ed. -'ti se nd. ⟨–; – 'da:rstła se -ə se⟩ *drstiti se*: 'ribe se 'da:rs't'jə ▌ ⊟ DRSITI SE [L] +

drtina ▶ dər'tịna -'tine (in drə-) ž ⟨⟩ *Bo* zastar. *drobtina* |*drobec kruha ali peciva*|: čə drə'tịnə 'vidęm, jə pə'bịe:ram • dr̥'tine smə 'ịskalę ▌ ⊟ ⇨ DROBTINA [L] Plet.

drtinica ▶ dər'tịnca -'tin'ce (in drə-) ž ⟨⟩ *drobtinica* |< DROBTINA|: dr̥'tin'ce u̯'se: z 'mize pəb'rišə ▌ ⊟ ⇨ DROBTINICA [L] Plet.

drug ▶ d'ruk -ga -ə prid. ⟨rod. (= tož.) -gęga in -g:a in -ga, *Bo* tudi d'rujga, daj. = mest. = or. -gęmə in -gmə⟩ **1.** *drug* **a** |*ki ni tisti, na katerega se misli, iz katerega se izhaja*|: x kåkę d'rugę 'xišə 'jədę • p'ridę kåg d'rug 'dė:n • a 'ne:-məš nə'bịe:ŋga d'ruga 'dė:łła? **b** nov. |*ki se po lastnostih razlikuje od določenega*|: a se 'då: ša na kåg d'ruk na'čịn də g'nå:rja p'rịt? **2.** nav. mn. *drug* |*ki v kaki skupini ali celoti obstaja poleg navedenega in se od tega razlikuje*|: 'ja:s 'nịsm 'tå:k,‿:əkr̥ sə d'rugę 'lęd'jə • d'ruge 'lę:te (*prejšnja leta*) ja b'łə 'vịe:č 'jå:bək, kə jəx ja 'le:c **3.** *tuj* |*ki ni domač*|: pr̥ d'rugęx lę'de:x ja 'pu̯o: 'živ'ǫ ▌ ⇨ DRUGI štev. ⊟ k 3 ⇨ TUJ [L] +

▸ **drug** ▶ d'ruk -gęga in -g:a in -ga, *Bo* tudi d'rujga m živ. ⟨daj. = mest. = or. ed. -gęmə in -gmə⟩ **1. a** *drug človek, moški*: nę d'ruk ja 'bė:u̯, 'nịe: 'tət' • "'ịvan ja 'bė:u̯ – g'dǫ: pa d'ruk! • 'kumę nęx 'på:r nas ja b'łə na ses'tå:ŋkə, tęγ d'rugęx pa na za'nịma a 'kå: • 'da:r-žac‿()e pa 'ma:ra č'łu̯o:veg zarad‿()'rugęx 'pu̯o:l, čə d'rugę p'ridęjə **b** *drug predmet*: 'tət'le mę 'ni u̯'šė:č – nęga d'rug:a mę 'dę: • səm‿'()ịsn̥ła, da mę ja nęga d'rujga u̯'zė:łła **2.** v zvezi z drug *kdor je s kom v medsebojnem razmerju, kot ga izraža glagol*: d'rug d'rugmə na vęr'jå:męjə ● slabš. **drug drugega sta vredna** *oba sta enako slaba*: 'e:, u'bå: sta g'lịx – d'rug d'ruga sta u̯'re:dna ▌ ⇨ DRUGI[1] m [L] SSKJ

▸ **druga**[1] ▶ d'ruga -e ž ⟨rod. mn. -gęx⟩ *druga ženska*: "'ịu̯c‿()ę ja 'žə d'rugə 'na:šu s"pė:t • "kə'vå:č ja 'ra:ʒ‿()a d'rugęm g'lė:dǫ ▌ ⇨ DRUGA[2] [L] SSKJ

▸ **drugo**[1] ▶ d'rugə -gęga in -g:a in -ga, *Bo* tudi d'rujga s ⟨daj. = mest. = or. -gęmə in -gmə, tož. = rod.⟩ **1. a** *druga stvar (poleg že znane)*: a bę 'rå:dę ša 'kę: d'rujga? • a ša 'lịe:x kę d'ruga pə'vę:š? • za d'rugə 'nęč na 'rịe:čam, såmə na 'må:terə bę pa 'žịx nə'må:łə 'bəl g'lė:dǫ **b** *ostanek*: nə 'nịvə sę ja u̯b'da:ržǫ, tə d'rugə ja pa u̯'sə p'rịe:dǫ **2.** z nikalnico *drugo* |*poudarja omejenost na določeno, navedeno*|: 'nęž d'rug:a na z'nå: kə 'šịmfat ● poud. **no pa ta drugo** *pa še veliko več (in ne samo toliko)*: {A} s'tǫ: ja b'łə 'bȯ:j 'ma:rtvęx. {B} nə pa tə d'rugə! • {A} t'ri t'rå:ktǫrja 'må:. {B} nə pa tə d'rugə! ● star. **za drugo (nič) ne rečem, samo** ... *drugo se mi zdi sprejemljivo, samo* ...: za d'rugə 'nęč na 'rịe:čam, såmə 'pęt mə pa 'na:‿bę b'łə t're:ba 'ta:g z'łə ▌ ⇨ DRUGO[2] ⊟ k 1a, 2 DRUGAJ [L] SSKJ

drugače ▶ dər'ga:č prisl. ⟨⟩ **1.** *drugače* |*izraža* **a** *drugačen, različen način dejanja*|: dr̥'ga:č se u̯'lė:žə **b** z nikalnico *omejenost na določeno, navedeno*|: 'na:‿bǫ š'łə dr̥'ga:č, kə da mə k'rå:və pra'da:lę • 'nęž dr̥'ga:č 'ni b'łə kə pa 'du̯o:mę • kot podkrepitev 'ta:k 'ja: pa 'nęž dr̥'ga:č **2.** v vezniški rabi, v vzročnem priredju *drugače, sicer* |*za izražanje dejanja, stanja ob drugih, drugačnih priložnostih*|: 'vič, kə bę 'ja:z‿:a 'tå:kə 'vė:d'ǫ, bę pa na 'rė:ku, da sm̥ 'bė:u̯‿: parti'zå:nex, 'ta:g bę me 'pu̯o: mǫbli-'zė:ralę, dr̥'ga:ʒ bę 'šǫ: pa da'mǫ: • čə se ga na'pija, ja n'må:łə 'tịe:žag, dr̥-'ga:č ja pa 'fe:st **3.** v vezniški rabi, v vzročnem priredju *sicer* |*za izražanje* **a** *posledice, če bi se prej povedano ne uresničilo*|: 'lịe:tę, dr̥'ga:č 'na:‿bəš 'pa:ršu p'ra:u̯ 'ca:jt **b** redk. *podkrepitve, ukaza*|: z'ginę, dr̥'ga:ʒ bǫ 'šịba 'pe:łła ▌ ⊟ k 3 ⇨ ČE ne [L] +

▸ **drugače** ▶ dər'ga:č povdk. ⟨⟩ *drugače* |*izraža razmere ali stanje, ki se razlikujejo od določenih*|: 'čå:sę ja b'łə 'čịzd‿()r̥'ga:č, kə ja 'dę: • nov., kot vljudnostna fraza **pa** dr̥'ga:č – 'kək 'ja: (*kako je sicer*)? ▌ [L] SSKJ

drugačen ▶ dər'gå:čən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *drugačen* **1.** |*ki se razlikuje od določenega*|: dr̥'gå:čne 'čę:u̯le səm‿':is'lu 'kupęt **2.** |*ki je spremenjen*|: 'du̯o:ns‿:e mę z'di pa 'tịe:ta 'čịzd‿()r̥-'gå:čna ▌ [L] +

drugam ▶ d'rəgəm prisl. ⟨⟩ *drugam*: 'ịskǫ sm̥ 'jə, sə pa pə'vę:d'lę, da ja š'ła:, pa

'nie: u "cie:lę, 'nė:kəm d'rəgəm • ka-'kå:m d'rəgəm bę ša 'ma:glę 'jət • d'rə-gəm ša 'jədę up'rå:šat ▌ L +

drugaj ▸ – rod. ed. d'rugę s ⟨⟩ star. **1.** *druga stvar (poleg že znane)*: a sę sę ša 'kę: d'rugę 'kup'u? • a sę 'va:t'o kę d'rugę pə'vė:dat? **2.** z nikalnico *drugega* |*poudarja omejenost na določeno, navedeno*|: na 'čujaš 'təm d'rugę kə 'nę:mškə • u "k'lučə, k smə b'lę, 'tə pa 'nismə 'mė:lę d'rugę kə nə 'va:rtə za zęlę'n'å:-və, 'nismə 'vie:č 'mė:lę d'rugę n'če:sr̥ca • sm̩ ':is'lu – 'təta s'ma:rt‿'()a:k 'ni 'xuda. d'rugę me pa 'ta:k na 'čå:ka kə s'ma:rt. • a 'ne:məš 'nęž d'rugę za g'va:rət? • 'se: sə tis'tę 'kọ:trə tŋ-'guo:r, kə 'nisə za d'rugę (*niso za nič drugega*) kə za 'jå:pke pək'rivat ▌ ⊟ ⇨ DRUGO[1] L Ø

drugec ⇨ DRUŽEC

drugekrati ▸ d'rugek'rå:t' prisl. ⟨⟩ star. *drugič* |*pri ponavljanju na drugem mestu*|: kə se ja te d'rugek'rå:t' 'pie:lọ 'mie:mə, sm̩ pa 'vidła, da ja 'nė:kę na'rọ:bę • kə bəž d'rugek'rå:t' 'pa:ršu, se ma pa z'me:nła ▌ ⊟ ⇨ DRUGIČ L SSKJ

drugi ▸ d'ruk -ga -ə vrstil. štev. ⟨⇨ DRUG prid.⟩ *drugi* **1.** |*ki v zapovrstju ustreza številu dve*|: d'rugęga au'gusta • d'rug:a 'lė:ta ja 'bė:u 'ruo:jan • z d'rugmə t'ra:ns'pọ:rtə sm̩ pa 'puo: 'šọ: • d'rugęga 'lė:ta (*leta 1902*) sm̩ 'bė:u 'ruo:jan • star. "å:nčka ja b'ła: d'ruga 'le:tn̩ca (*rojena leta 1902*) • u tę d'rugę 'xišə ja 'jəm'ọ š'tå:ntməne 'tudę **2. a** |*izmed dveh bolj oddaljen*|: na d'rugę st'ra:nę 'va:de • sm̩ 'va:t'ọ p'rit na d'ruk‿()'ra:j 'va:de (*želel, hotel sem priti na drugo stran reke*) • sma š'ła: pa u d'rugę x'rip **b** *naslednji* |*ki sledi prejšnjemu*|: 'tie:č sə b'lę ša u 'rė:də, d'rug 'dė:n sə pa 'puo: zbə'lė:lę • d'ruk‿':e:dn̩ • d'ruk 'mę:sn̩c • d'rugə 'lė:tə pa 'le: p'ridę, čə 'na:‿bəš p'rę: ● ⇨ na enem ušesu gre (komu) noter, na drugem pa ven (⇨ UŠESO) ▌ ⇨ DRUG prid. L Plet. (SSKJ, SP 1962 *drugi*) [Tominšek 1903: 25: im. ed. m. sp. »drúgъ [...] (navadno te[a] párvъ i. t. d.).«]

▸ **drugi**[1] ▸ d'ruk -gęga in -g:a in -ga, ***Bo*** tudi d'rujga m živ. ⟨daj. = mest. = or. -gęmə in -gmə⟩ **1.** redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številnikom, ki izraža dan v mesecu *februar*: t'rė:kęga d'rugęga ja 'ruo:jan ▌ ⊟ ⇨ FEBRUAR L SSKJ, SP 1962 ≠

▸ **druga**[2] ▸ d'ruga -e ž ⟨rod. mn. -gęx⟩ **1.** avt. *druga prestava*: u d'rugę sę 'mė:łə, kə sę spę'lå:vałə • 'čist pə'čå:sə se ja 'pie:lọ, 'na:jbarž z d'rugę **2.** v zvezi z ena ali druga *oseba, stvar ženskega spola, ki je z drugo v medsebojnem razmerju, kot ga izraža glagol*: 'kuo:ze se 'tie:snə 'ja:na (= druga) d'ruge tę'ši-jə ▌ ⇨ DRUGA[1] L SSKJ

▸ **drugo**[2] ▸ d'rugə -gęga in d'rug:a in d'ruga, ***Bo*** tudi d'rujga s ⟨⇨ DRUGO[1]⟩ ● ⇨ eno z drugim (⇨ EDEN) • ⇨ pa eno pa drugo (⇨ EDEN) • ⇨ na eno drugo (⇨ EDEN) ▌ ⇨ DRUGO[1] L SSKJ

drugič ▸ d'rugęč (in -gi-) prisl. ⟨⟩ *drugič* **a** |*pri ponavljanju na drugem mestu*|: 'duo:ns ja 'dọ:xter žə d'rugęč pr̥ 'nė: **b** |*ob naslednji, drugi priložnosti*|: čə 'da:rvə 'ni 'čistə zgə'rė:łə, se ja pa d'rugič 'lie:xkə 'die:łə 'nətər • 'e:ŋ-kr̥d‿:'rugęč ma pr̥pę'lå:łə 'nå:z'b'ọk • d'rugič pa 'bəl 'čuvę ▌ ⊟ k a DRUGEKRATI, VDRUGIČ; k b DRUGKRAT, ENDRUGKRAT L +

drugikrat ⇨ DRUGIČ

drugje ▸ d'rəgę prisl. ⟨⟩ *drugje* **a** |*izraža drug kraj dejanja, stanja*|: 'ja:s‿()m̩ 'bė:u d'rəgę u 'łå:gerjə • a sę 'mọ:rat k'luč ka'kė: d'rəgę pəs'tiłła? • ŋ'kė:r d'rəgę 'ni 'vie:č p'ła:ca **b** |*izraža druge kraje dejanja, stanja*|: d'rəgę 'må:jə 'vie:č 'rọ:š kə 'pa:rnas ▌ ⊟ k b DRUGOD, PODRUGOD L +

drugkrat ▸ d'rukərt prisl. ⟨⟩ star., redk. *drugič* |*ob naslednji, drugi priložnosti*|: se pa d'rukr̥t ug'łå:sę ▌ ⊟ ⇨ DRUGIČ L Ø (+ *drugikrat*; Plet.: »drúgikrat, [...] ein anderesmal (nam. drugkrat)«)

drugod ▸ dər'gọ:t prisl. ⟨⟩ **1.** *drugod, drugje* |*izraža druge kraje dejanja, stanja*|: dər'gọ:c‿()ə ut'ruo:cę 'bəl p'rid'nę • pə'sọ:d‿()ər'gọ:t ja 'bəl 'fa:jn kə pa 'duo:mę **2.** *drugod* |*izraža drug*

kraj pri premikanju iz kake smeri|: ud‿()r̥'gọ:t ja 'pa:ršu, pa na 've:m 'rie̯:čt, ut 'kọ:t • dər'gọ:d bę̯ 'ma:gu 'jət, 'nie̯: pə 'cė:s'tę ▌ [=] k 1 ⇨ DRUGJE [L] +

drujec ⇨ DRUŽEC

druk ▶ d'ruk -a m ⟨⟩ NŠ, lov. *udarna moč (izstrelka)*: če 'pəsa s š'rò:tẹrcę ụstra-'liš, ga d'ruk u'bija ▌ [=] PRITISK [L] Ø

drukati ▶ d'rukat -əm nd. ⟨⟩ **1.** d. za kaj *potegovati se za kaj* |*zelo si prizadevati za kaj*|: 'ja:s na d'rukəm (za 'tọ:), da bę̯ se pə'tịca ụ šk'rinę 'da:ła **2.** redk. d. za koga/kaj *želeti komu/čemu uspeh, navijati za koga/kaj*: za 'kė:rga pa 'ti d'rukəš – za 'nå:ša a za "'ruse? • 'tọ: 'ni p'rọ: – səd'nịk 'za:ne d'ruka ▌ [=] ⇨ NAVIJATI [L] Ø (Planina 1978 ≠)

druker ▶ d'ruker -kẹrja m ⟨⟩ *pritiskač*: d'rukẹrja sę̯ na'ši • b'luza se mę̯ z d'rukẹrjəm 'za:pra ▌ [=] DRIKER, KONFETER [L] Ø

drumlja ▶ d'rumle -e ž ⟨⟩ teh. *zavorni boben*: kə'le:sə na d'rumlę̯ namọn'tė:rəš ▌ [L] Plet. ≠

druščina ⇨ DRUŠTNJA

društnja ▶ d'rušt'ne -e (in -šn-) ž ⟨⟩ NŠ *druščina, družba* **a** |*skupina*|: s (= u) 'kå:kę d'rušt'nę pa 'xò:dęš u'kọ:lę!? • u s'ła:bę̯ d'rušnę̯ 'ja: • u d'rušt'nę ja 'łušən **b** |*prisotnost koga*|: za d'rušnę̯ ja 'fa:jn, 'živec‿()e pa 'na:‿bę̯ 'da:łə z 'nęmə ● **delati** komu **društnjo** *biti s kom, da ni sam*: s'tå:ra 'ma:ma mə d'rušt'nę̯ 'de:łəjə • pər 'jəs'tę̯ mę̯ d'rušnę̯ 'de:łə (*jé z menoj*) ● **društnjo gor držati** *skrbeti za zabavo družbe*: d'rušt'nę̯ sta pa "'xọ:s'nịkọ pa "'jò:ža 'gụo: 'da:ržała ▌ [L] Ø

društvo ▶ d'ruštvə -a s ⟨rod. mn. -tu⟩ nov. *društvo* |*organizirana skupina ljudi*|: u d'ruštvə 'de:łə • čębe'łå:rskə (: ga-'silskə) d'ruštvə • d'ruštvə ụpə'kọ:jancọ ▌ [L] +

druzgati ▶ d'ruzgat -əm nd. ⟨⟩ *drozgati*: g'rò:z'd'jə smə prp "m'linẹrjə z 'mučkẹlcę d'ruzgalę ▌ [=] ⇨ MUČKATI [L] Plet. (+ *drozgati*)

druzgelica ▶ d'ruzgẹlca -e ž ⟨⟩ *mlin za drozganje sadja* ▌ [=] BRUZGELICA, MUČKA[1], MUČKELICA [L] Ø (+ *drozgalica* ≠)

družba ▶ d'ružba -e ž ⟨⟩ *založba*: "mọ'xọ:rjọva d'ružba (*Mohorjeva družba*) • "pra-'sė:rnọva d'ružba (*Prešernova družba*) ▌ ⇨ DRUŠTNJA [L] +

družec ▶ d'rušc -a m živ. ⟨⟩ *drugec, drujec* |*drugi roj iz iste čebelje družine v istem letu*|: 'na:jp'rẹ: ja 'rụo:j, 'pụo: ja d'rušc, 'pụo: pa te t'rė:-kę̯ • d'rušca 'må:m ▌ [L] +

družina ▶ drə'žịna -'žine (in dər-; nov. dru-) ž ⟨⟩ *družina* **1. a** |*zakonski par z otroki ali brez njih*|: a ja t're:ba, da ja drə'žịnə rəz'ba:jkọ? **b** |*eden od zakoncev in otroci*|: 'kò:k jəx ja pa b'łə ụ dr̥'žinę? **2.** s prilastkom |*skupina ljudi, ki jih druži organizirano skupinsko delo*|: 'łọ:ụska dru'žịna ● ver. **sveta družina** *slika svete družine*: 'då:sę̯ sə 'mė:lę̯ za s'vė:tę̯ dru'žinę̯ 'på:lcə, ja pa gəspə'då:r‿'()ė:ku – »a p'rimem za s'vė:tə dru'žịnə?« ▌ [=] ⇨ FAMILIJA [L] +

družinski ▶ drə'žin's'kę̯ -'žịnska -ə (in dər-; nov. dru-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'žin's'kęga⟩ *družinski*: drə'žịnska pọkọj'nịna ▌ [L] +

drva ▶ 'da:rve 'da:ru s mn. ⟨⟩ *drva* **a** |*razžagan in navadno naklan les za kurjavo*|: 'da:rve 'cẹ:pęt (: z'łå:gat : 'žå:-gat) • męd'vå: ša 'ka: z 'da:rvəm 'kurma • 'mụo:kra (: 'suxe) 'da:rve • g'nile 'da:rve ([=] ⇨ GNILAD) • 'pẹ:č na 'da:rve • s'tå:va 'da:ru • 'bukọve 'da:rve • 'jədę̯ pə 'da:rve (*prinesi jih iz drvarnice, iz skladovnice*) • nę̯ 'me:tr̥ 'da:ru • d'vẹ: k'łå:ftrə 'da:ru • 'jutr̥ ma š'ła: ụ 'da:rve (*napravljat drva v gozd*) • 'a:te ja ụ 'da:rvex (*napravlja drva*) **b** |*les za kurjavo sploh*|: 'da:rve ja pr̥'pie̯:lọ, 'dẹ: jəγ bọ t're:ba ša pa sə'žå:gat pa s'cẹ:-pęt • ụ płа'nịnə sta š'ła: pə 'da:rve – s t'rå:ktọrjə jəγ bəta pr̥pẹ'lå:ła ▌ ⇨ DRVO [=] DRVOVJE; k b DRVO [L] +

drvar ipd. ⇨ OLCER ipd.

drvarnica ▶ dər'vå:rənca -e ž ⟨⟩ nov. *drvarnica*: 'jət' u dr̥'vå:rəncə pə 'på:-cęke ▌ [=] ⇨ DRVNICA [L] +

drvast ▶ 'da:rvast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **1.** slabš. *nagel, vročekrven* |*ki ravna nepremišljeno*|: "m'liner ja 'ta:g 'da:rvazd,‿:a se'bọ:x us"milę • 'da:rvaš‿č'łụo:vek 'ja: **2.** slabš. *ki vozi neprevidno in zelo hitro*: ja žə 'dẹ: 'ta:g 'da:rvast – 'kå: šale 'bọ:, če 'a:ụtə də'bi! ▌ [L] Ø

▸ **drvasto** ▶ 'da:rvastə prisl. ⟨⟩ slabš. < *DRVAST* 2: kə 'le: 'na:‿bę̯ 'ta:g 'da:rvastə 'vəz'u! ▌ [=] ⇨ DIVJE [L] Ø

drvčko ▶ 'da:ručkə -a s ⟨⟩ manjš. *drvce* |< *drvo*|: 'lẹ:, 'kå:kə 'mičkənə 'da:ručkə səm 'na:šu! ▌ [=] ⇨ DRVO [L] Ø

drveti ⇨ DIVJATI

drvež ▸ 'da:rvẹš -ža m živ. ⟨⟩ **1.** slabš. **a** *kdor ne obvladuje svojih negativnih lastnosti*: za'kå: sẹ 'tå:g 'da:rvẹš!? • zmer. prak'lė:d'‿()a:rvẹš xu'dičọ! **b** *voznik, ki vozi nepreviđno in zelo hitro*: pəg'lė:dẹ ga, 'da:rvẹža, 'sẹ: se bọ ša za'lie:t'ọ! • zmer. pəčas'nẹ: 'va:zẹ, 'da:rvẹš 'jå:s'nẹ! **2.** *Kr* šalj., posam. *kdor pripravlja, napravlja drva*: 'ja:z bm̩ pa 'dụo:ns pa 'jutr̥ ša za 'da:rvẹža ▌ k 1 ⇨ POLENO [L] SSKJ ≠

drvnica ▸ 'da:rvənca -e ž ⟨⟩ *drvarnica*: se pa 'ka: s'pọ:nẹm pa 'xi̯tr̥ 'tå:le u 'da:rvəncə pa də'bịm nə 'dọ:gə p'rẹ:kłə • 'jədẹ ụ 'da:rvn̩cə pə t'rẹ:s'ke ● iron. **drvnico bodo belili** ipd. *(pri določeni hiši) v drvarnici nimajo drv*: pər 'nẹx bədə pa s''pė:d‿':a:rvəncə 'bẹ:l:ę ▌ [=] DRVARNICA [L] SSKJ, Plet. (SP 1962 ≠) [Plet.: »drvníca, *f.* 1) die große Holzhacke mit langem Stiel, *C.*, *BlKr.*, *Gor.*, *Savinska dol.*; [. . .]«]

drvo ▸ 'da:rvə -a s ⟨rod. mn. -ru⟩ **1. a** redk. *drva* |*les za kurjavo sploh*|: za 'da:rvə ja 'pụo: 'dụo:bra 'tå:ka płata'nị̣ca, kə se rəzlẹ'ti • 'da:rve ud 'dịe:sək • prak'lė:tə 'jå:pkọvə 'da:rvə, kə na 'då: nə'bịe:ne 'ice **b** *poleno* |*kos lesa*|: 'une 'da:rve s‿:'tå:ve 'ja:mlę • 'tis'tele 'da:rve ša pə'bịe:rə **c** *kos lesa sploh*: 'tị̣stəle 'da:rvə 'təmle ụ'zịem' za pəd'łụo:žət • 'čå:kę, da 'ja:s nə 'da:rvə də'bịm, tẹ m pə'kå:zọ xu'diča **2.** slabš. *kdor ne obvladuje svojih negativnih lastnosti*: 'se: mə bọ ụš'ła:, kə ja pa 'tå:kə 'da:rvə • zmer. prak'lė:tə 'da:rvə 'ti, a 'nisẹ 'mụo:gła 'čuvat?! ▌ ⇨ DRVA [=] DRVČKO; k 1a ⇨ DRVA; k 1b, 2 ⇨ POLENO; k 1c ⇨ ČAČKA [L] SSKJ, Plet.

drvovje ▸ dər'vọ:jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *drva* **a** |*razžagan in navadno naklan les za kurjavo*|: 'de: pa 'må:ma dr̥'vọ:ja, se na bə'ị̣ma 'zime **b** |*les za kurjavo sploh*|: 'tå:kə, 'ča:rstnə dr̥'vọ:jə smə də'bilẹ ▌ [=] ⇨ DRVA [L] Ø

drzniti se ⇨ UPATI SI

držaj ⇨ ROČEK, ŠTELJ

držalo ⇨ ROČEK

držati ▸ 'da:ržat dər'ži̯m nd. ⟨'da:ržə (in 'da:rš) -šte; 'da:ržọ -ała -ə in dər'žė:ła -ə in predvsem *Bo*, drugod redk. dər'žå:ła -ə⟩ **1.** d. kaj *držati kaj* **a** |*imeti kaj oprijeto z rokami*|: ja žə 'da:ržọ za k'lupə • z u'be:m 'rụo:kəm sm̩ se 'da:ržọ za št'rək • 'kək 'čė:dnə se dr̥'ži̯ta za 'rụo:ke! **b** |*imeti kaj oprijeto z rokami zaradi kakega namena, dela*|: a na z'nå:ž 'da:ržat 'vilc? • 'da:ršte se za p'rė:lčə, da na 'på:dẹte • a bəš 'pa:ršu 'da:ržat pra'šiča (za 'ri̯e:pəc)? **2. a** *držati* |*opravljati delo, ki kaj povezuje v celoto*|: te 'lị̣m pa 're:s 'fa:jn dr̥'ži **b** *ne prepuščati tekočino*: 'sọ:t na dr̥'ži 'vi̯e:č, kə se ja rəs':ušu • pị̣pa na dr̥'ži • 'tətę 'čẹ:ụlę pa 'nị̣sə za ụ mək'rọ:tə, kə na dr'žijə **3.** d. (kaj) *držati* **a** |*ohranjati kaj v določenem položaju kljub delovanju nasprotne sile*|: d'rẹ:ụjə ja 'ta:k 'pọ:nə, da 'kumę dr̥'ži ('så:t) • s'ne:k 'pəsa dər'ži, 'sa:rne pa 'ni̯e: **b** d. koga/kaj |*ohranjati kaj v določenem položaju, na določenem mestu sploh*|: 'pọ:ba səm na 'rụo:keɣ dr̥'žė:ła **4.** d. koga *ohranjati koga pod vplivom, v oblasti*: 'ka:rč me ja 'da:ržọ pa 'ni 'va:-t'ọ s'pus'tęt **5.** redk. *trajati*: da bę 'le: 'tå:kəle ụ'ri̯e:me ša 'da:ržałə kåg 'dė:n! **6.** *držati* |*biti tak, da ne more skozi tekočina, sipka snov, zrak*|: š'kọ:rnę na dr'žijə 'vi̯e:č • a 'gumə dr̥'ži 'dẹ:, kə sm̩ jə zaf''lị̣kọ? **7.** s prislovnim določilom *držati* |*imeti določeno prostornino*|: 'pị̣skr̥ dr̥'ži d'vå: 'lị̣tra • 'kọ:k pa 'tå:ŋg za bẹn'cịn dr̥'ži? **8.** *držati* **b** |*biti v skladu z resničnostjo*|: 'tị̣stə, kar smə se z'mẹ:n'lę, pa na dr̥'ži 'vi̯e:č **b** brezos. |*vztrajati pri obveznosti*|: {A} pə'jutr̥šnẹm se 'vid'ma 'pụo:. {B} dr'ži. • bọ 'da:ržałə – 'ta:k 'ja:. ● ⇨ DRUŠTNJO gor držati • ⇨ držati GOBEC • ⇨ držati JEZIK • ⇨ držati ko PES ježa • ⇨ držati komu LUČ • ⇨ držati MAVELJ • ⇨ držati PRIDIGO • ⇨ držati RILEC • ⇨ držati ROKE skrižem • **držati s** kom *strinjati se s kom in ga podpirati pri (škodljivem) delovanju*: a 'ti z' 'nęmə dər'žiš? ([=] ⇨ DRŽATI vkupaj) • ⇨ držati komu SVEČO • ⇨ držati kaj v GLAVI • **držati vkupaj** *strinjati se in se podpirati med seboj pri (škodljivem) delovanju*: u'kupę dər'žijə, jəm pa 'nę:č na 'mọ:rəš ([=] DRŽATI s kom) • star. **držati za** kom *dedovati po kom* |*dobiti premoženje po umrlem*|: pəłə'vị̣cə ja 'da:ržọ za 'ti̯e:tę ([=] ⇨ JERBATI) • ⇨ držati koga za JEZIK • ⇨ NOREC drži koga ▌ |držati plug| ⇨ DREVARITI; kot klic za ščuvanje psa dŕži ga ⇨ ŠAV; |voditi, peljati| ⇨ ITI [=] k 1 DRŽIKATI; k 2b ⇨ DIHTATI; k 3b ⇨ IMETI; k 5 ⇨ TRAJATI; k 7 IMETI [L] +

▸ **držati se** ▸ 'da:ržat se dər'ži̯m se nd. ⟨⇨ DRŽATI⟩ **1. a** *dotikati se, stikati se*: 'xiša se ụ'kupę dr̥'ži̯ta **b** *držati se*

|*biti pritrjen, prilepljen na čem*|: š'kȯ:rnǫ se dr̥'ži d'rie:k • pəg'lė:dę, 'kək se 'cie:g dr̥'ži **c** *držati se* |*premikati se po določeni poti, določeni smeri*|: 'ka: g'ła:une 'cė:s'te se 'da:ržə • 'lė:və se 'da:ržə, pa bəš p'rǫ: 'pa:ršu **č** *ne oddaljevati se od česa, ne zapuščati česa*: nə'kå:mər na g'rė: – 'ka: 'bəl 'duo:ma se dər'ži pa 'ma:me za 'kiklę **2.** *držati se* |*delati, kot se zahteva, predpisuje*|: čə se z'mę:nęš 'nė:kę, se ja t're:ba ('tiz'd'ga) 'da:ržat 'puo: **3.** *držati se* **a** |*z izrazom na obrazu in z obnašanjem kazati razpoloženje*|: za'kå: se pa 'ta:k◡'(ı̯słə dr̥'žiš? **b** |*imeti, ohranjati telo v določenem položaju*|: 'bəl pə'kuo:n'cę se 'da:ržə **4.** nov. *izraža željo ob slovesu*: 'daržə (: 'da:ršte: 'da:ršta) 'se:! • ⇨ AVTO se dobro drži ceste • **dobro se držati** za ljudi *biti nadpovprečno zdrav, čil*: "'ge:ła se 'duo:brə dər'ži za 'suo:ja 'lę:te • ⇨ DELO se vkup drži • **dobro se drži** za stvari *ne kvari se, ne gnije*: 'jå:pke se na bal'kǫ:nə 'duo:brə dər'žijə • ⇨ držati se koga/česa ko CEK • ⇨ držati se koga/česa ko CEK • ⇨ držati se ko KURA, ki se presiplje • ⇨ držati se ko lipov BOG • ⇨ držati se česa ko PIJANEC plota • ⇨ držati se ko mokra KURA • star. **držati se nazaj pri** čem *biti zmeren pri čem*: pa pər pę'jå:čə se na'za:j 'da:ržə • šalj. pər pę'jå:čə se na'za:j dər'ži̯m, pər 'jəs'tę pa nap'rę: • **držati se vkupaj 1.** *biti sprijet*: k'nė:d'l̥ca sta z'ma:rz'nena, se u̯'kupę dər'ži̯ta **2.** redk. *družiti se*: u'kupę se 'da:ršta, da se na zgə'bi ka'kė:r • ⇨ GNAR se ne drži koga • čustv. **kislo se držati** *biti slabe volje*: 'nie: se 'ta:k◡'(ı̯słə 'da:ržat! (⊟ imeti svoje CAJTE) • ⇨ ne vem, kje se me GLAVA drži • ⇨ SMOLA se drži koga ▌ [L] +

država ▶ dər'žå:va -e ž ⟨rod. mn. -'ža:u̯⟩ **1.** *država* |*politična skupnost; ozemlje*| **2.** NŠ *državni aparat*: ud◡:r̥'žå:ve də'bi̯va g'nå:r • šalj. **biti država za sebe** *biti posebnež, biti izjema*: "'lȯ:js pa "s'ta:ne sta s"pė:d◡(ı̯)r̥'žå:va za 'si̯e:be – 'nǫ:čta 'da:d g'nå:rja za 'cė:stə ▌ [L] +

državen ▶ dər'ža:u̯n -una -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ **1.** *državen* **a** |*ki je last države*|: 'tǫ: ja dr̥'ža:u̯nə šta'cuna, ni̯e: pri̯'vå:t **b** |< DRŽAVNO s|: u dr̥'ža:u̯nę 'gǫ:šə ja 'sė:kǫ **2.** šalj. *ki je plačan iz sredstev zdravstvenega zavarovanja*: dr̥'ža:u̯ne 'zəbe 'må:m • tę š'pę:glę sə dr̥'ža:u̯nę ▌ ⊟ k 1b GRAŠČINSKI; k 2 ⇨ SOCIALEN [L] +

državno ▶ dər'ža:u̯nə -nęga s ⟨⟩ NŠ *posest Gozdnega gospodarstva Nazarje*: u dr̥'ža:u̯nęmə ja gə'rė:łə ▌ ⊟ BANOVINSKO, GRAŠČINSKO [L] Ø

držikati ▶ 'da:ržəkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *držati* |*z rokami*|: 'nə, 'da:ržəkę 'a:jmęrčək! ▌ ⊟ ⇨ DRŽATI [L] Ø (Plet. *držkati*)

ducat ▶ 'ducat -a m ⟨⟩ redk. *ducat*: nę 'ducat 'rǫ:pčku səm◡()ə 'kupła ▌ ⊟ DVANAJST (kosov) [L] +

duda ▶ 'duda -e ž ⟨⟩ *duda, cucelj*: 'kək 'cė:dnə "'mi̯xa 'dudə u̯'lę:ča (*sesa dudo; pije po dudi*) • "'å:nža u̯'lę:ča (= 'pija) pə 'dud'lę (*pije po dudi*) • tę'lė:ta sm̥ g'li̯x 'kumę na'vå:dła na 'dudə ▌ ⊟ CUCA, CUCEK, CUCELJ, DUDIKA, DUDLJA, GOLJUFIVČEK [L] SSKJ, SP 1962

dudati ▶ 'dudat -əm nd. ⟨⟩ **1.** *piti iz stekleničke z dudo*: a bę 'ra:d◡':udǫ? • 'žə s"pė:d◡':udəš • 'tie:le 'duda (*pije iz steklenice*) **2.** *sesati* |*mleko iz mlečne žleze*|: a bǫ 'pȯ:p◡(ı̯)r̥ 'tie:b' 'dudǫ? • tę m'ła:dę g'rė:də x pra'sicę 'dudat ▌ ⊟ ⇨ ZIZATI [L] SSKJ, Plet. ≠

dudika ▶ 'dudęka -e ž ⟨⟩ **1.** otr. *duda, cucelj*: 'lę:, 'dudęka ja 'žə 'təle **2.** *drobnejša rumena poletna hruška* ▌ ⊟ k 1 ⇨ DUDA [L] Ø (+ *dudka*)

dudlja ▶ 'dud'le -e ž ⟨rod. mn. -d'l̥⟩ *duda, cucelj*: 'die:kle 'dud'lę u̯'lę:ča (*sesa dudo; pije po dudi*) • (s f'łå:ša) pə 'dud'lę u̯'lę:ča • 'de: mə 'dud'lę! • 'sa:rne pə 'dud'lę 'pija ▌ ⊟ DUDA [L] SSKJ (SP 1962 *dudla*)

dudljati se ▶ 'dud'let se -ęm se nd. ⟨'dud'lę se -te se; 'dud'lǫ se -leła se -ə se⟩ žarg. šol. **a** *učiti se mehanično, brez razumevanja*: 'sę: 'nęč na z'nå: – kə se 'dud'le, 'ka: p'rǫ:kę u̯'sə pə'zå:bę **b** d. se kaj *učiti se kaj*: 'kȯ:k 'ca:jta sę se pa 'dud'lǫ 'fizękə? ▌ ⊟ ⇨ PIFLJATI SE [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *dudlati se*)

duh ▶ 'dux -a m ⟨⟩ NŠ **a** *duh* |*značilnost, ki se zaznava z vohom*|: 'dux pə bęn'ci̯nə (: 'ga:u̯trǫžax : kri̯zan'tę:mex : pr̥'fumə : 'rȯ:žax) • u 'łǫ:pę ja 'dux pə ples'nuo:bę • pa 're:s 'må:š nę 'tå:g 'dȯ:bər 'dux – pə g'nȯ:jəncę • **imeti duh a** *smrdeti*: 'mie:sə 'må: 'dux • 'ca:jtəŋge 'må:jə 'dux pə bęn'ci̯nə (⊟ ⇨ SMRDETI) **b** redk., s prilastkom *dišati* |*dajati prijeten vonj*|: 'cǫ:ta 'må: 'dux pə f'rišnęmə (⊟ ⇨ DIŠETI) • **ne biti ne duha ne sluha od** koga/česa *nihče ne ve, kje je kdo/kaj*: ra'muŋke ja u̯'zė:u̯, 'dę: 'ni pa 'nie:

'duxa 'nie̯: s'łuxa ud 'nęx • ut◡ˈ:ȯ:na žə pa 'på:r 'le:t 'ni 'nie̯: 'duxa 'nie̯: s'łuxa • 'pȯ:ba sta š'ła: na 'ruskə f'rọ:ntə, 'pu̯o: 'ni b'łə pa 'nie̯: 'duxa 'nie̯: s'łuxa ud 'nęx ● čustv. **priti ko duh** *priti tiho, neopazno, nepričakovano*: 'vẹ:žda se u̯st'rå:šəm, kə pa p'rideš u 'kuxnę kə 'dux ▌ [L] + [Tominšek 1903: 14: im. mn. »Besede, kakor darovъ, dъhovъ so nastale po vplivu cerkvenega jezika.«; 14: mest. ed. »dúhъ«]

duh ▶ 'dux medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'dux, 'dẹ:le m pa 'xuda! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

duhati ▶ 'duxat -əm nd. ⟨⟩ redk. *smrdeti*: 'mie̯:sə n'må:łə 'duxa ▌ ⇨ VOHATI [=] ⇨ SMRDETI [L] + ≠ (Karničar 1990)

duhnahamol ▶ 'duxnaxa'mọ:l medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'kė: ja 'på:lca, 'duxnaxa'mọ:l!? ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

duhnamol ▶ 'duxna'mọ:l medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'duxna'mọ:l, 'dẹ:te g'ma:x! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

duhoven ▶ du'xọ:u̯n -u̯na -ə (in də-) prid. ⟨rod. ed. m. sp.-nęga⟩ *duhoven*: du'xọ:u̯ne 'så:ja ● ⇨ biti na duhovnih VAJAH ▌ [L] +

duhovnik ⇨ ŽUPNIK

dulec |pri lijaku| ⇨ CUCELJ

dunst ▶ 'dunst -a m ⟨⟩ ● čustv., star. **ne imeti dunsta o** čem ([= od česa) *(skoraj) nič ne vedeti o čem, ne biti seznanjen s čim, ne razumeti se na kaj*: 'cė:lska 'bọ:lni̯ca ša 'dunsta 'ne:ma u̯ 'tətę bə'lie̯:z'nę • u 'kištə 'die̯:nę pa'pė:r, 'nie̯: na 'va:gən' – 'tud' 'ne:məš nə'bie̯:ŋga 'dunsta ([=] ⇨ ne imeti POJMA o čem) ▌ [L] Ø (Tominec 1964 ≠)

duplikat ▶ duplę'kå:t -a (in -li̯-) m ⟨⟩ redk. *duplikat, dvojnik* |*drugi izvod*|: a 'må:ž duplę'kå:t (ut) p'ru̯o:šne? ▌ [=] ⇨ DVOJNIK [L] +

duplina |v drevesu| ⇨ ŽLAMPOR

durak ▶ 'durak -a m živ. ⟨⟩ *durak* **a** |*igra*|: 'pe:mə se 'duraka • 'se: smə u̯'čė:rę 'duraka š'pilelę **b** |*igralec*|: s"pė:c◡()ę 'durak ▌ [L] +

durh ▶ 'durx prisl. ⟨⟩ star. **1.** *nenehno, neprestano*: 'durɣ gva'ri • 'durɣ bę g'lė:dọ tęlę'vizęjə • 'durx me zaja'så:va **2.** redk. *skozi* |*izraža premikanje ali usmerjenost z ene strani na drugo glede na širino, globino*|: 'puščęca ja š'ła: 'durx • 'kəkr̥ ja š'ła: 'kugła 'nətr̥, 'ta:k ja š'ła: 'vən – 'durɣ 'durx ● redk. **durh na durh** *nenehno, neprestano*: 'durh na 'durx jə ja spraš'vå:ła, u̯'čitęlca dęk'lė:ta ([=] ⇨ kar NAPREJ) ▌ [=] k 1 ⇨ kar NAPREJ; k 2 ⇨ SKOZ [L] Ø

durhcug ▶ 'durx'cuk -ga m ⟨⟩ star., redk. *prepih*: 'za:prə u̯'rå:te, kə ja 'durx'cuk • 'mi u̯ "'bȯ:čnę̯ 'må:mə pa na pəs'tå:jə 'durx'cuk, kə sə nəm 'die̯:s'ke 'vən s'tọ:klę ▌ [=] ⇨ PREPIH [L] Ø (Thesaurus 1992)

durhmarš ▶ 'durx'ma:rš prisl. ⟨⟩ star., redk. *nenehno, neprestano*: us'tå:nem up š'tė:rax pa ja 'durx'ma:rž 'dė:łə • 'durx'ma:rš me spra'šuja, 'kå:m bm̥ š'ła: 'jutr̥ ▌ [=] ⇨ STALNO [L] Ø

duri ▶ 'durə -ə ž mn. ⟨or. star., redk. 'durmę̯⟩ star., redk. *vrata* |*odprtina; naprava; plošča*|: 'za:prə 'durə • 'pie̯:čne 'durə • 'se: bọ ša 'durə zd'rọ:b'u, kə jəx 'ta:g za'pie̯:rja ● čustv., star., redk. **ne biti kar v durih** *biti daleč, ne biti v bližini*: 'va:žne 'tut' kəš'tå: – 'ki̯nọ 'tut' 'ni 'ka:r u 'durax ▌ [=] ⇨ VRATA [L] +

durla ▶ 'durła -le ž ⟨rod. mn. -rəl⟩ redk. *polšja samica, ki ima mladiče*: 'durła ja 'ti̯sta, kə 'må: mła'diča pa də'i

duršlak ▶ 'duršłak -a m ⟨⟩ *cedilo z dvema ročajema, predvsem za pripravljanje solate*: sa'łå:tə u̯ 'duršłak na'rė:dę • s'kutə čaz 'duršłak pra'cẹ:dę ▌ ⇨ CEDILO [L] Ø

duš ▶ 'duš medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'duš, 'kək u'rija! • 'duš 'jå:s'nę! • ti 'duš ti 'jå:s'nę! ▌ [=] BOH, AJDUH, AJDUŠ, ARBEČMAŠINA, ARDUH, ARDUHANCA, ARDUNAJ, ARDUŠ, ARGOLINA, ARKA, ARKADUŠ, ARKAFIKS, ARKALAPIPALA, ARKUŠ, AŠENBAŠ, AŠENDUŠ, AŠENFIKS, AŠENIBAŠ, AŠENIDUŠ, AŠENIFIKS, BAJGEŽ, BOH, BOH AZIJA, DUH, DUHNAMOL, DUHNAHAMOL, DUŠNAKOSE, EJDUŠ, GROMSKA STRELA, HARDUŠ, JEBELACESTA, HARKADUŠ, KADUŠ, KAŠLJEVBAŠ, KRŠČENAMAST, KRŠČENDUŠ, KRŠČENEPODILE, KRŠČENFIKS, KRŠČENIDUŠ, KRŠČENIDUŠI, MOJDUH, MOJDUN, ORDUŠ, ORKA, ORKADIJA, ORKADUŠ, ORKAFIKS, ORKAMAŠINA, ORKODIJO, OREŠENDUŠ, OREŠENIDUŠ, PRIMOJDETEL, PRIMOJDUH, PRIMOJDUŠ [L] SSKJ

duša ▶ 'duša -a ž ⟨⟩ *duša* **1.** |*neumrljivo bistvo človeka*|: 'tu̯o:ja 'duša bọ š'ła: u̯ 'pie̯:ku **2.** |*čustveno-moralna stran človeka*|: u 'dušə səm◡:ė:rna **3. a** čustv., nav. s prilastkom *človek, predvsem z vidika njegovih značajskih, čustvenih značilnosti*: z'łå:ta 'duša 'ja: • kə 'le: ta 'duša 'na:◡bę 'bė:u̯ 'ta:g z'mẹ:šən! • 'tọ: ja u̯pčət'li̯va 'duša • jå 'kå: pa 'de:łəš, 'luba 'duša!? • čustv. 'žive 'duša (*nikogar*) 'ni̯sma s'rė:čała • zmer.: prak'lė:ta 'duša! za'kå: te pa 'ni b'łə

u̯'čė:rę? • 'ti 'duša ('ti) 'jå:sna! **4.** |*osrednji, notranji del česa*|: 'duša pr̥ petrọ'lẹ:jkę (: 'žọ:gę) ● čustv. **imeti dušo počrez** *kljub težki bolezni ne umreti*: "ma'rija 'tud' 'må: 'dušə pə-č're:s ● čustv. **kaj ti leži na duši?** *kaj želiš povedati?*: pə'vė:, 'kå: tę lẹ'ži na 'dušə ● čustv. **letel sem** ipd. (**tako hitro**), **da** ⌈ **bi hmalu** (⌈ = sem skoraj) **dušo izpustil** *zelo hitro teči*: səm 'ta:k 'lie:t'ọ, da bę x'må:łə 'dušə s'pus't'u ● **mirne duše** *brez pomislekov, skrbi*: 'mie:rne 'duša ga spəs'tịm na 'mọ:rjə 'så:mga ● šalj., kadar se kaj razbije **saj nima duše** *predmet je mogoče nadomestiti*: a 'šå:lca se ja zdr̥'bịła? 'nə, 'sẹ: 'ne:ma 'duša. • 'duša pa 'tut' 'ni 'jəm'ọ te g'ła:š ● **vernih duš** *na verne duše* |*praznik 2. novembra*|: kə ja b'łə 'vė:rnęγ 'duš – 'a: smə 'čå:sę 'rò:žəŋk'rå:nc 'mò:d'l̥lę! • 'jutər bọ 'vė:rnęγ 'duš ● poud. **vpiti** (= dreti se = kroliti ipd.) **ko grešna duša (v vicah) a** *zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti*: 'ja:zəs, 'kək ja u̯'pịła – 'kə g'rẹ:šna 'duša u̯ 'vicex **b** *zelo glasno jokati* (⊟ vpiti na vse GRLO; vpiti ko ČREVO (= SRAKA = ZVERINA = ŽERJAV = ŽIVINA)) ● poud. **živa duša** *nihče*: 'žịva 'duša me 'ni 'vịdła, da b' mę pə'må:gała • 'živę 'dušə (*nikomur*) na pə've:m, 'kå: se ja nar'dịłə • 'žive 'duša (*nikogar*) 'ni b'łə ▌ L +
[Tominšek 1903: 18: daj. ed. »dúšъ«; 19: daj. mn. »dúšъm in dúšam«]

dušek ⇨ EKS

dušica ▶ 'dušca -e ž ⟨⟩ ◆ bot. **materina dušica a** *materina dušica*: 'må:terna 'dušca **b** redk. *migalica*: ma'rijənęm 'sọ:zękəm 'tut' 'rie:čajə 'må:terna 'dušca (⊟ ⇨ marijina SOLZIKA) ▌ L +

dušiti ▶ 'dušət (in 'dušt) tudi də'šịt də'šịm nd. ⟨'dušə (in duš) -šte; 'dušu (tudi də'šiu̯) də'šịła -ə, mn. də'šilę itd.⟩ **1.** d. koga/kaj *dušiti koga/kaj* **a** |*ovirati, oteževati dihanje*|: 'dęm◡:e də'ši **b** |*moriti z onemogočanjem dihanja*|: u 'łå:gərjə sə jəγ də'šilę **2.** d. kaj *klati kaj* |*ubijati domače živali za hrano, navadno z nožem*|: 'kọ:m g'rė:š pa 'dẹ: nap'rẹ: pra'šiča də'šịt? **3.** nov. d. kaj *dušiti* |*kuhati*|: 'mie:sə ja t're:ba də'šịt 'na:jp'rẹ: ▌ ⊟ k 1 ⇨ DAVITI; k 2 ⇨ KLATI; k 3 ⇨ TENSTATI L +

▸ **dušiti se** ▶ 'dušət (in 'dušt) tudi də'šịt də'šịm nd. ⟨⇨ DUŠITI⟩ *dušiti se*: 'dušət smə se za'čė:lẹ, kə smə b'lę 'nətər zap'rẹ:tę – 'rie:čə, 'kò:k nas ja b'łə! ▌ ⊟ GAGATI L +

dušnakose ▶ 'dušna'kọ:se medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'dušna'kọ:se, 'le: pə'så:kę 'me:! ▌ ⊟ ⇨ DUŠ L Ø

dušnik ▶ dəš'nịk -a m ⟨im. mn. -'nikę⟩ *dušnik* |*odprtina za zračenje*|: pr̥ 'ku̯o:pę sə b'lę pa 'ta:k u'kọ:lnəu̯'kọ:lę 'ta:k◡:ə nę dəš'nikę. 'pu̯o: ja pa na tis'tęγ dəš'nikex 'pu̯o:l tis'tę 'dęm 'šọ: 'vən. ▌ L +

dva[1] ▶ d'vå: d'vẹ: d'vẹ: glav. štev. ⟨rod. = mest.(/or.) d've:x (in d'vẹ:-), daj. = or. d've:m star., redk. d'vẹ:mẹ⟩ *dva* **1.** |*izraža število*| **a** v samostalniški rabi: 'ja:na pa 'ja:na ja d'vẹ: • 'kumę d'vå: s'ma:, pa 'tò:k ẹ'le:ktr̥ke p'łå:čəma • 'ura ja d'vẹ: • ub d've:x p'ru̯o:č (*nekaj čez drugo uro*) ja 'pa:ršła • ub d've:x pə'pọ:d'nę (: 'zutrę = pə'nu̯o:čə) • 'dẹ: g're:u̯c na d''vẹ: (*vklopi (električni aparat) na stopnjo ena*; ⊟ DVOJKA) **b** v prilastkovni rabi: d'vå: b'rå:ta (: u̯t'ru̯o:ka) • d'vẹ: dẹk'lė:tę (: 'xišə) • ⌈ d'vẹ: 'ja:jcę (⌈ = d'vå: 'ja:jca) • prad◡()'ve:m 'le:təm pa 'pọ: **c** poudarja dvojino: tis'te d'vẹ: 'rus'kine • 'kė:ra d'vẹ: u̯m'rẹ:le sta 'vå:ša? • 'tətale d'vå: 'nẹ: g'rė:ta ● ⇨ dati za dva DECI ● ⇨ dve CVIBI ● ⇨ ena dve (⇨ EN) ● ⇨ EN dva tri ● ⇨ imeti dve levi ROKI ● ⇨ iti na dva DECI ● ⇨ iti na dva KONCA ● ⇨ iti se BILJARD na dve kugli ● ⇨ iti se med dvema ognjema (⇨ OGENJ[2]) ● ⇨ narediti kaj na EN dva tri ● ⇨ ta MLADA dva (MLADI m) ● ⇨ ta STARA dva (STARI m) ▌ ⇨ DVA[2], DVE L +

▸ **dva**[2] ▶ d'vå: -- glav. štev. m. sp. ⟨⟩ *dva* **1.** |*izraža število*|: ukọl d'vå: 'me:tra ja 'dọ:ga **2.** |*izraža številko*|: **a** d'vå: 'ta:u̯žənd◡':inẹrjọ **b** redk. 'te:kma ja b'łə: d'vå: 'ja:na • d'vå: 'nuła ja b'łə ▌ ⇨ DVA[1] ⊟ k 2b ⇨ DVE L + [Tominšek 1903: 25: im., daj. m. sp. »„dvá" in u̯bá (dat. dvémaj, u̯'bémaj!).«]

▸ **dve** ▶ d'vẹ: -- glav. štev. ž./s. sp. ⟨⟩ *dve* **1.** |*izraža število*|: kọl d'vẹ: 'lė:tę bọ s'tå:ra **2.** |*izraža številko*|: **a** na'piž d'vẹ: • mate'må:tękə 'må:m d'vẹ: • pr̥ słə'vẹ:nščinę ja d'vẹ: 'du̯o:b'u **b** 'nå:šə sə z'må:galę d'vẹ: 'nuła ▌ ⊟ k 2 DVA[1–2]; k 2a ⇨ DVOJKA L +

dva[3] ▶ d'va: ⟨⟩ polcit. ● ⇨ narediti kaj na EN dva tri ▌ L +

dvadeci ▶ d'vå:'dẹ:cę -- -- prid. ⟨⟩ *dvadecilitrski*: d'vå:'dẹ:cę g'ła:š • d'vå:'dẹ:cę 'sọ:k (*v dvadecilitrski embalaži*) • 'tət'le g'ła:š ja 'dẹ:cę, 'un'le pa d'vå:'dẹ:cę ▌

[L] Ø

dvadinerščak ▶ d'vå:'dineršak -a (in -nę-) m živ. ⟨⟩ nekdaj *kovanec v vrednosti dva dinarja*: a 'må:ž nęga d'vå:dineršaka za pə'so:dęt? ▌ [L] Ø

dvaindvajset[1] ▶ d'vå:nd'va:js't' -tęx (star. -nəd-) glav. štev. ⟨⟩ *dvaindvajset* |*izraža število*|: d'vå:nd'va:js't' 'le:t ja s'ta:r ▌ ⇨ DVAINDVAJSET[2] [L] SSKJ, SP 1962 [Tominšek 1903: 25: »dvándvàjst«]

dvaindvajset[2] ▶ d'vå:nd'va:js't' -- (star. -nəd-) glav. štev. ⟨⟩ *dvaindvajset* |*izraža število*| ▌ ⇨ DVAINDVAJSET[1] [L] SSKJ, SP 1962

dvaindvajseti ▶ d'vå:nd'va:js'tę -sta -ə (star. -nəd-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *dvaindvajseti*: d'vå:nd'va:js'tęga ja 'duo:ns • d'vå:nd'va:jz'd'ga ('lė:ta) ja 'bė:u 'ruo:jan ▌ [L] SSKJ

dvaindvajščak ▶ d'vå:nd'va:jšak -a (in -nəd-) m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1922* ▌ [K] ⇨ DEVETINDVAJŠČAK [L] Ø

dvajsen ⇨ POŠNAJSEN DVAJSEN, ŠNAJSEN DVAJSEN

dvajset[1] ▶ d'va:js't' -tęx glav. štev. ⟨⟩ *dvajset* |*izraža število*| **a** v samostalniški rabi: š'tė:rkrt 'pė:t ja d'va:js't' **b** v prilastkovni rabi: d'va:js't' 'me:trǫ • z d'va:js'tęm 'pie:nęm bę 'jəm'ǫ p'rie:vež 'dė:ła ▌ ⇨ DVAJSET[2] [L] + [Tominšek 1903: 25: »dvajst«]

dvajset[2] ▶ d'va:js't' -- glav. štev. ⟨⟩ *dvajset* **1.** |*izraža število*|: kǫl d'va:js't' 'le:t ja žə ut‿'ie:č **2.** |*izraža število*| **a:** 'təle ja na'pisənə d'va:js't' **b** d'va:js't‿'()a:užnt‿'()ò:lerjǫ ▌ ⇨ DVAJSET[1] [=] k 2a ⇨ DVAJSETKA [L] +

dvajsetdinerščak ▶ d'va:jz'd':ineršak -a (in -nę-) m živ. ⟨⟩ nekdaj *bankovec v vrednosti dvajset dinarjev* **b** *kovanec v vrednosti dvajset dinarjev ali dvajset par*: d'vå: d'va:jz'd':inęršaka səm 'va:rgu ▌ [L] Ø (Bunc 1940: 66 *dvajsetdinaršek*)

dvajseti ▶ d'va:js'tę -sta -ə vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *dvajseti*: prǫ:γ d'va:js't'mə 'lė:tə žə g'rė: • d'va:js'tęga 'må:rca ▌ [L] +

dvajsetka ▶ d'va:js't'ka -e ž ⟨⟩ *številka dvajset*: d'va:js't'ka ja b'ła: na'pisəna ▌ [=] DVAJSET[2] [L] Ø

dvajsetkrat ▶ d'va:js't'krat (in -kərt) prisl. ⟨⟩ d'va:js't'krat sma 'žə b'ła: pr 'nęmə, čə 'nie: 'vie:čkrat ▌ [L] +

dvajščak ▶ d'va:jšak -a m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1920*: "'ga:rmǫ "'jò:ža ja 'bė:u d'va:jšak ▌ [K] ⇨ DEVETINDVAJŠČAK [L] Ø

dvajščica [Plet.: »dvájščica, *f.* = dvajsetica [= das Zwanzigkreuzerstück], *Mur.*, *C.*, *Mik.*, *Savinska dol.*«]

dvakrat ⇨ DVEKRAT

dvakraten ⇨ TOPELJŠEN

dvanajst[1] ▶ dva'na:jst -s't'ęx glav. štev. ⟨⟩ *dvanajst* **1.** |*izraža število*| **a** v samostalniški rabi: t'ri krač‿()'tė:r ja dva'na:jst **b** v prilastkovni rabi: u dva'na:js'tęx 'urax • dva'na:jst 'rǫ:pčkǫ ([=] ⇨ DUCAT) ▌ ⇨ DVANAJST[2], OPOLDNE, POLNOČ [L] +

dvanajst[2] ▶ dva'na:jst -- glav. štev. ⟨⟩ *dvanajst* **1.** |*izraža število*|: dva'na:jst 'le:t ja 'xuo:d'u u 'šǫ:łə **2.** |*izraža število*|: **a** 'så:ger ja 'pa:ršu də dva'na:jst • dva'na:jst ja 'pisałə na 'tå:blę **b** dva'na:jst‿':a:užənd‿':inęrjǫ ▌ ⇨ DVANAJST[1] [=] k 2a ⇨ DVANAJSTKA [L] +

dvanajsternik ▶ dvanajs"tie:rnęk -a (in -ni-) m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *dvanajsternik, dvanajstnik*: na dvanajs"tie:rnękə 'må: 'čė:r ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dvanajsti ▶ dva'na:js'tę -sta -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *dvanajsti*: dva'na:js'tęga 'fę:bru'å:rja ja b'łə • te dva'na:js'tę sm na 'va:rs'tę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **dvanajsti** ▶ dva'na:js'tę -s'tęga in -z'd'ga m živ. ⟨daj. = mest. = or. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **1.** redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številnikom, ki izraža dan v mesecu *december*: d'rugęga dva'na:js'tęga t'rin'pė:dęz'd'ga 'lė:ta sə 'tie:ta u'ma:rlę ▌ [=] ⇨ DECEMBER [L] SSKJ, SP 1962 ≠

dvanajstica ⇨ DVANAJSTKA

dvanajstka ▶ dva'na:jstka (*Bo* tudi -s't'-) -s't'ke ž ⟨⟩ *številka dvanajst*: dva'na:jstka ja b'ła: na'pisəna ▌ [=] DVANAJST[2] [L] Plet.

dvanajstkrat ▶ dva'na:jstkrat (in -kərt) prisl. ⟨⟩ *dvanajstkrat*: dva'na:jstkrc‿()m 'bė:u u "'cie:lę ▌ [L] SP 1962, Plet.

dvanajstnik ⇨ DVANAJSTERNIK

dvanajščak ▶ dva'na:jšak -a m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1912* ▌ [K] ⇨ DEVETINDVAJŠČAK [L] Ø

dve ⇨ DVA

dvekrat ▶ 'dve:krat (in -'vę:-; in -kərt) prisl. ⟨⟩ *dvakrat*: d've:krt 'pė:t ja dę'sę:t • d've:krat sə jə k'ri u'zė:lę • 'te:gale ja 'e:ŋkrt, 'uŋgale pa d've:krt 'vie:č kə 'łå:nę ● ⇨ ni dvekrat za REČI, da ... • ⇨ ni treba dvekrat REČI komu • ⇨ v MLINU se dvekrat pove ▌ [L] Ø (+ *dvakrat*)

dvenadstropen ⇨ DVONADSTROPEN

dvesto ▶ d've:stǫ -tęx in -- (in -'vę:-) glav. štev. ⟨⟩ *dvesto*: za d've:stǫ 'må:rg‿()a də'biš • z d've:stǫtęm 'tȯ:lęrjəm 'xȯ:dę u̯'kǫ:lę ▌ [L] +

dvestodinerščak ▶ d've:stǫ'dineršak -a (in -nę-) m živ. ⟨⟩ nekdaj *kovanec v vrednosti dvesto dinarjev*: d've:stǫ'dinęršaka sm̩ 'nė:kę z'gub'u ▌ [L] Ø

dvig ▶ d'vi̯k -ga m ⟨im. mn. d'vigę⟩ nov. *dvig* |*sprejemanje pripadajočega, naročenega*|: na'pišə 'lis'teg za d'vi̯k ▌ [L] +

dvigalka ▶ dvę'ga:u̯ka -e (in -vi̯-) ž ⟨⟩ nov. *avtomobilsko dvigalo*: a 'må:ž dvę'ga:u̯kə za pə'sǫ:dęt? ▌ [=] ⇨ VINTA [L] SSKJ ≠

dvigalo ▶ dvę'gå:łə -a (in dvi̯-) s ⟨⟩ *dvigalo* |*naprava za prevoz*|: z dvę'gå:łə smə se pę'lå:lę ▌ [=] LIFT [L] +

dvigati ▶ d'vi̯gat -gəm nd. ⟨d'vigę itd.⟩ nov., redk. d. kaj *dvigati kaj* |*sprejemati pripadajoče, naročeno*|: 'kė: pa p'łå:čə d'vi̯gəš? ▌ [=] ⇨ VZDIGOVATI [L] +

dvigniti ▶ d'vigən't' -gnem d. ⟨d'vignę (in -gən') -gən'te; d'vign'u -gənła -ə⟩ nov., redk. d. kaj *dvigniti* |*sprejeti pripadajoče, naročeno*|: d'vignę 'ka:r 'vəz g'nå:r [z 'båːŋke ([= s k'nige) ▌ [=] ⇨ VZDIGNITI [L] +

dvigovati ▶ dvę'gǫ:vat -'gujam (in -vi̯- >) nd. ⟨dvę'guj -te; dvę'gǫ:vǫ -g'vå:łə -ə⟩ nov., redk. *dvigati* |*sprejemati pripadajoče, naročeno*|: 'sę: tę 'ni t're:ba dvę'gǫ:vad g'nå:rja ▌ [=] ⇨ VZDIGOVATI [L] +

dvobrzinec ▶ d'vǫ:bər'zi̯nc -a m živ. ⟨im. mn. -'zin'cę⟩ *kolo s pomožnim motorjem tovarne Tomos z dvema prestavama*: d'vǫ:br̩'zi̯nca sə 'mė:lę ▌ [=] ⇨ AVTOMATIK [L] Ø

dvocevka ▶ d'vǫ:'ce:u̯ka (in -'cę:-) -'cę:u̯ke ž ⟨⟩ lov. *dvocevka* ▌ [L] +

dvofazen ▶ d'vǫ:'få:zən -zna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'nęga⟩ elektr. *dvofazen*: d'vǫ:'få:z'nę 'tǫ:k • 'tǫ:k ja 'təle d'vǫ:'få:zən, 'ni̯e: t'rǫ:'få:zən ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dvojček[1] ▶ 'dȯ:jčək -čka m živ. ⟨⟩ nav. dv., mn. *dvojček, dvojčica* |*otrok*|: d've:kr̩t ja 'dȯ:jčke 'mė:łə • ti̯sta d'vå: 'dȯ:jčka sta za xu'diča st'rå:št ▌ [L] +

dvojček[2] ▶ d'vǫ:jčək -čka m živ. ⟨⟩ nov. *dvojček* **a** |*hiša*|: d'vǫ:jčka sta pəs'ta:u̯łə • u d'vǫ:jčkə žə'vijə **b** |*vsak od dveh telefonskih priključkov*|: d'vǫ:jčka 'må:m • na d'vǫ:jčka sə me pr̩k'lučlę • d'vǫ:jčək ja tęlefǫ'nė:rǫ, me pa 'nisę 'mȯ:gu dək'li̯cat ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dvojčeten ▶ 'dȯ:jčatn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *dvojčičen*: 'dȯ:jčat'nę u̯t'ru̯o:cę 'ni̯sə 'ta:k 'rę:t'kę • "'pė:tr̩ ja 'dȯ:jčatn̩ (*ima brata dvojčka ali sestro dvojčico*) • "'mi̯ca pa "f'rənce sta b'łə: 'dȯ:jčatna (*sta se rodila kot dvojčka*) ▌ [L] Plet.

dvojčičen ⇨ DVOJČETEN

dvojčka ▶ 'dȯ:jčka -e ž ⟨⟩ nav. dv. *dvojčica*: 'dȯ:jčke sta b'le: z "'å:nę ▌ [L] Ø

dvoje ⇨ DVOJEN

dvojen ▶ d'va:jn̩ -jna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ **1.** *dvojen* **a** |*dvakrat tolikšen*|: d'va:jnə 'dė:łə sę sę nar'di̯łə **b** |*iz dveh delov, enot*|: d'va:jna 'nęt • d'va:jne 'lę:te (*vojni čas, ki se za pokojnino šteje dvojno*) **2.** pri množinskih samostalnikih *dvoje* |*skupina dveh enot*|: d'va:jne x'łå:ča (: 'us'te : 'vilce) • d'va:jnę š'kȯ:rnę (*dva para*) ▌ [=] k 1 TOPELJŠEN [L] +

▸ **dvojno** ▶ d'va:jnə prisl. ⟨⟩ *dvojno*: d'va:jnə 'vidęm • kə ja 'bė:u̯‿() partę'zå:nex, se 'nęmə d'va:jnə š'tę:ja ▌ [=] TOPELJŠNO [L] SSKJ

▸ **dvojno** ▶ d'va:jnə -nęga s ⟨⟩ ● **na dvojno** *na dvojno*: 'ja:zęk ja 'mė:łə 'kå:ča na d'va:jnə na'rė:t ▌ [L] SSKJ

dvojka ▶ d'vǫ:jka -e ž ⟨⟩ **1.** *številka dve*: na'pišə d'vǫ:jkə • 'dę: (= 'šå:ltę) na d'vǫ:jkə (*vklopi (električni aparat) na stopnjo dve*; [=] ⇨ DVE) **2.** *zadostno* |*najnižja pozitivna ocena (v šoli)*|: d'vę: 'd'vǫ:jkę 'må:m ▌ [=] DVE [L] +

dvojnik ▶ d'vǫ:jnęk -a (in -ni̯-) m ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ redk. *dvojnik* |*drugi izvod*|: p'ru̯o:šnę 'ma:rəš u d'vǫ:jnękə na'pi̯sat ▌ [=] DUPLIKAT [L] +

dvolisten |dvolistna senčnica| ⇨ divja ŠMARNICA

dvomiti ⇨ ne VERJETI

dvonadstropen ▶ d'vǫ:nact'rǫ:pən -pna -ə (tudi d'vę:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pnęga⟩ nov. *dvonadstropen*: d'vǫ:nact'rǫ:pnə 'xišə bədə nar'dilę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

dvor ▶ d'va:r -a m ⟨⟩ *Kr* nekdaj **1.** *ograjen prostor navadno ob hlevu za izpuščanje svinj*: pra'šiča smə na d'va:r spəs"tilę **2.** redk. *gnoj* |*ograjen prostor za iztrebke*|: pę'pe:u̯ pa 'va:ržə na d'va:r ▌ [=] k 1 ⇨ GORICA; k 2 ⇨ GNOJ [L] +

dvorana ▶ dvǫ'rå:na -e (tudi dvə-) ž ⟨⟩ *dvorana*: u dvǫ'rå:nę sə 'fė:rlęŋkę gə'rė:lę ▌ [L] +

dvovprežnik ⇨ CVAJŠPANIGER

džabe ▶ – tož. ed. 'ʒa:bę ⟨⟩ ● redk. **dobiti** (= kupiti ipd.) kaj **za džabe** *dobiti kaj zelo poceni*: 'a:u̯tǫ sta za 'ʒa:bę də'bi̯łə

⟨⇨ ZASTONJ⟩ ▌ L Ø

džem ▶ 'ʒe:m -a (in 'ʒẹ:-) m ⟨⟩ NŠ *džem*: s‿:'lịụ sṃ 'ʒe:m s'kuxała ▪ 'ʒe:m z ma-'rẹ:lẹc ▌ L SSKJ, SP 1962

džems ▶ 'ʒe:ms -a (in 'ʒẹ:-) m živ. ⟨im. mn. 'ʒẹ:msẹ⟩ nekdaj *ameriški poltovorni avtomobil*: 'ʒe:msa ja 'va:z'u ▌ L Ø

džezva ▶ 'ʒe:zva (in 'ʒẹ:-) 'ʒẹ:z've ž ⟨rod. mn. -zu⟩ *džezva*: kə'fija 'kuxa ụ 'ʒẹ:zvẹ ▌ L SSKJ, SP 1962

džip ▶ 'ʒịp -a m živ. ⟨im. mn. 'ʒipẹ⟩ *džip*: ž‿'ʒịpə se 'vəzẹ ▪ 'ʒịpa sẹ ja 'va:t'ọ 'kupẹt ▌ L SSKJ, SP 1962

džumbus ▶ 'ʒumbus -a m ⟨⟩ NŠ, redk. *kričanje, razgrajanje, hrup*: 'nịsṃ z'da:ržọ ụ tis't'mə 'ʒumbusə ▌ E ⇨ ŠUNDER L Ø

E

e ▶ 'ẹ: -ja tudi -- m ⟨⟩ *e* |*samoglasnik*; *črka*|: 'rie:čə 'ẹ: • 'ẹ:ja 'nisę na'pisọ ▌ ⊟ A¹ medm. [L] SSKJ, SP 1962

e¹ ▶ 'e: medm. ⟨⟩ **1.** *izraža vdano, ravnodušno prepričanje o povedanem*: 'e:, 'duo:ns ja ša 'čudn̩, də 'jutr̩ se bọ pa 'žə u̯'jẹ:z'd'u! **2.** *izraža zavrnitev*: {A} a 'vi se 'nis'te 'ba:lę. {B} 'e:. • {A} a ja b'łə 'xədə? {B} 'e:, 'ni b'łə. ▌ ⊟ A¹ medm., AH [L] SSKJ

e² ▶ 'ẹ: medm. ⟨⟩ **a** klic konju *stoj* **b** šalj., klic človeku *izraža zahtevo po prenehanju premikanja*: 'må:tę, 'kå:m pa g'rė:te? 'ẹ:! ▌ ⊟ ⇨ VE [L] SSKJ, SP 1962

edelj ▶ 'ẹ:d'l̩ -na m ⟨⟩ NŠ, grad. *malta (za zunanji omet)*: a bę mę pə'sọ:d'lę mọr'tå:lkə za 'ẹ:d'l̩? ▌ ⊟ ⇨ EDELJPUC, FASADA [L] Ø

edeljpuc ▶ 'ẹ:d'l̩'puc -a m ⟨⟩ NŠ, grad. *malta (za zunanji omet)*: 'ẹ:d'l̩'puc ša 'va:ržamə 'gu̯o:r ▌ ⊟ EDELJ [L] Ø

eden ▶ 'ja:dn̩ 'ja:na -ə glav. štev. ⟨rod. ed. m. sp. 'ja:ŋga, daj. ed. m. sp. 'ja:n'mə; nenaglašeno nę (in n̩') na nə, rod. ed. m. sp. nęga⟩ **1.** |*izraža število ena*| **a** v samostalniški rabi *eden*: 'ja:na pa d'vẹ: ja t'ri • 'ja:dn̩ ja u̯c'pọ:č‿'()å:kọ, d'vå: sta pa 'gu̯o: 'pa:ršła • 'ta:k p'ra:u̯jə – čə 'vẹ: 'ja:dn̩, se na z"vẹ:, čə ja męd‿d"vẹ:mę, ja med 'nẹ:mę, čə ja met‿()'rẹ:mę, ja pa med u'sẹ:mę • 'ura ja 'ja:na • ub 'ja:nęx pə'pọ:d'nę (: 'zutrę = pə'nu̯o:čə) • 'så:ltę na 'ja:nə (*vklopi (električni aparat) na stopnjo ena*; ENKA) **b** v prilastkovni rabi *en*: nę 'lit̩r̩ š'n'ọ:psa • na 'så:lca m'le:ka • 'kumę nə 'nu̯o:gə ja 'jəm'ọ • čaz n̩' 'me:sn̩c pa s"pė:t p'ridem • star. ən 'ta:u̯žənd‿()ẹ'vė:ctọ ča'ta:rtęga 'lė:ta sm̩ 'bė:u̯ 'ru̯o:jan • pod poudarkom: 'ja:ŋga pra'šiča smə 'kuplę • 'ja:nə 'ku̯o:zə ša 'må:jə • a 'måte 'ja:nə k'rå:və a d'vẹ:? • məč'nẹ: be'tọ:n‿:a'rė:dę – 'ja:na 'ja:na (*v razmerju en del cementa, en del peska*) • pri množinskih samostalnikih: ne x'łå:ča ša ma 'kupła • 'kumę nę 'čẹ:u̯lę sə mę ša p'rọ: **2. a** v zvezi z drugi *en* |*izmed dveh bližji*|: ut'ru̯o:cę se z 'ja:ŋga 'ku̯o:nca 'vie:sę 'pọ:jəjə na d'rug:a **b** |*izraža nedoločeno osebo, stvar, ki se pri razmejevanju navede na prvem mestu*|: (tę) 'ja:nę sə 'jəd'lę š'mu̯o:rən, d'rugę sə sę 'ja:jce 'pie:klę • tę 'ja:nę se zaję'bå:vəte, d'rugę pa na'jẹ:blemə • s predlogom 'ja:dn̩ ud "bə'čå:nọ ja 'bė:u̯ **c** |*izraža medsebojno razmerje*|: 'ja:dn̩ d'ruga se bə'i̯ta **3. a** *ki ni natančneje določen*: nə (*kako*) k'ni̯gə mę pr̩'ni̯e:sę • ne (*kake*) š'tė:r 'kile ja 'vå:gọ • nęx (*kakih*) s'tọ: 'kil 'må: • krəm'pė:rja ja pa 'le:c n̩ (= ne) (*približno*) 'tọ:k‿()ə 'łå:nę • 'ura ja b'łə: ne (*približno*) 'ja:na • ub nęx 'va:s'męx (*približno ob osmih*) ma 'pa:ršła • ne 'nå:ša ž'łå:xte ja 'bė:u̯ (*z nami je bil v sorodstveni zvezi, ki pa ni natančneje določena*) • v samostalniški rabi: 'ja:dn̩ (*nekdo*) ja u̯'ma:ru **b** mn., v samostalniški rabi *nekateri*: tę 'ja:nę bədə pa 'du̯o:ns 'mu̯o:krə • tęm 'ja:nęm g'rė: 'fa:jn • te 'ja:ne ša pə'ra:jtəjə 'ni̯e:, kə rə'dijə **c** star. *niti en (sam)*: 'ja:na 'šå:lca 'ni 'vi̯e:č 'ce:łə **4.** *nesestavljen, cel*: ta 'di̯e:ska ja z 'ja:ŋga 'kọ:sa ● ⇨ biti eno FIGO česa • ⇨ biti oblečena ko ena CIGANICA • ⇨ biti oblečen ko en CIGAN • ⇨ biti (taka) ko (ena) DESKA • ⇨ biti tak ko ena ČMERIKA • ⇨ biti tak ko ena GORILA • ⇨ biti tak ko en GREBEC • ⇨ biti za en DREK • ⇨ biti (oblečen) ko en MERIKANEC • ⇨ dati komu eno (ta) čez RIT • ⇨ dati komu eno (ta) za BUČO • ⇨ dati za en DECI • ⇨ dobiti eno (ta) čez RIT • ⇨ dobiti eno (ta) za BUČO • star., redk. **do enega vse** *popolnoma vse (dele celote)*: də 'ja:ŋga da mę u̯'se: kə'nu̯o:fe pə'bi̯e:raš (⊟ ⇨ do ZADNJEGA) • star. **do enega drugega** *tesno skupaj*: za 'li̯e:žac‿()ma 'di̯e:ła pa ne 'tå:kele 'da:rve, də 'ja:ŋga 'druga • də 'ja:ŋga d'rug:a smə s'ta:lę u̯ 'cė:rkvę • **eden po eden** *po eden, posamič*: 'ja:dn̩ pə 'ja:dn̩ smə 'xọ:d'lę 'nətər • ⇨ en DREK • ⇨ enega LETA • ⇨ eno FIGO • star. **eno z drugim** *vse skupaj*: g'rė:š u šta'cunə, pa 'ja:nə z d'rugmə 'tọ:k pr̩'ni̯e:se, da g'runtəš, a bę na'za:j 'da:u̯ a 'kå: (⊟ z enim drugim (⇨ EDEN)) • ⇨ GLIH en(e) toliko • ⇨ iti na en DECI • star. **kakor eden, tako ta drugi** *eden ravna tako kot drugi*: u'bå: sta g'li̯x – 'kəkər 'ja:dn̩, 'ta:k te d'ruk • ⇨ na enem ušesu gre (komu) noter, na drugem pa ven (⇨ UŠESO) • star. **na eno drugo** *zaporedoma, zdržema, neprestano, vedno znova*: 'čå:s' 'ni̯sm̩ kə'le:sa pra'da:rła nə 'lė:tə, 'čå:s' pa 'ka: na 'ja:nə d'rugə • na 'ja:nə d'ru-

gə ja 'pi̯łə • na 'ja:nə d'rugə ja 'xu̯o:d'u na stra'niščə • **pa eno pa drugo** *in podobno, in kar je še takega, in tako dalje*: sn̥ u̯'sə pə pra'vic' pə'vė:dọ, a'ni̯e:, da sn̥ 'bė:u̯◡: parti̯'zå:nex pa da sn̥ 'bė:u̯◡()'jət, pa 'kå: sn̥ 'təm 'dė:łọ 'tudę, pa 'ja:nə pa d'rugə • ⇨ po enem KOPITU • ⇨ še enega CUKRA ne prinesti • čustv., star. **(to) je ⌈ enkrat ena** (⌈ = redk. ena) *(to) je gotovo, nedvomno*: 'tọ: ja 'e:ŋkr̥t 'ja:na, da na 'mó:rəš 'ka: nap'rẹ: da'mọ: 'xu̯o:s't' • 'bò:ga ša 'bọ: pr̥ tęmə tę'ližnekə – 'tọ: ja 'ja:na • 'e:ŋkr̥t 'ja:na 'ja:, da ja 'bė:u̯ "'jå:-nez◡()'ra:u̯nə (⊟ ⇨ SIGURNO povdk.) • ⇨ vse ena FIGA je • ⇨ za eno gromsko (⇨ GROMSKA ž (⇨ GROMSKI)) • star., redk. **z enim drugim** *vse skupaj*: z 'ja:n'mə d'rugmə ja 'tọ: n' mę̨l'jò:n (⊟ eno z drugim (⇨ EDEN)) ▌ ⇨ ENCAJT, HENIKRATI, ZAEDEN ⊟ k 3b GOTOVI, NEHTERNI [L] + [Tominšek 1903: 25: m. sp. »je͡ednn̥, gen. je͡enga, dat. je͡enmъ = loc. = instr.«; 25: ž. sp. »je͡ena (po a-sklanji).«; 26: im./tož. ed. »ъn (tudi le n̥), ъna (ali: „na") ъnъ (ali „nъ"): „ъn nóu̯ klabúk" ali: „n̥nóu̯ klabúk".«]

edin ▶ ẹ'di̯n -a -ə (in e-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. ẹ'di̯ŋga (in e-) in ẹ'dinęga, daj. ed. m. sp. ẹ'din'mə in ẹ'dinęmə⟩ nov. *edini* |*ki obstaja v enem samem primerku*|: "'i̯u̯c ja 'nė:n ẹ'di̯n 'si̯n • ẹ'dine 'šọ:lne g'rė:š fr̥'dė:rbat ▌ [L] Plet. (SSKJ, SP 1962 ≠; SSKJ, SP 1962 *edini*)

edinec ▶ ẹ'di̯nc -a (in e-) m živ. ⟨im. mn. ẹ'din'cę⟩ nov. *edinec* |*sin*|: "'ža:rkọ ja ẹ'di̯nc ▌ [L] +

edinka ▶ ẹ'di̯ŋka -'di̯ŋke (in e-) ž ⟨⟩ nov. *edinka* |*hči*| ▌ [L] +

edino ▶ ẹ'di̯nə (in e-) prisl. ⟨⟩ nov. *edino* **1.** |*izraža omejenost na navedeno*|: u̯'sę sə pə'ma:rlę, ẹ'di̯nə 'un' ja 'va:stọ **2.** z oslabljenim pomenom |*poudarja pomen prislova*|: 'tọ: ja b'łə ẹ'di̯nə p'rọ:, da sę 'ka: p'łå:čọ ▌ ⊟ k 1 ⇨ SAMO; k 2 ⇨ NAJBOLJ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. pod *edin*)

ednajst[1] ▶ ad'na:jst -s'tęx glav. štev. ⟨⟩ *enajst* |*izraža število*| **a** v samostalniški rabi: ad'na:jst jəx ja b'łə • ub ad'na:js't'tęɣ də'pọ:d'nę (: vẹ'čė:r) • u 'pu̯o:łə ad'na:js'tęx • t'ri ča'ta:rt na ad'na:jst **b** v prilastkovni rabi: 'kå:m pa 'nę: g'rė:ta z ad'na:js'tęm ut'ru̯o:kəm?! ▌ ⇨ EDNAJST[2] [L] Ø (+ *enajst*; Thesaurus 1992) [⇨ ENAJST]

ednajst[2] ▶ ad'na:jst -- glav. štev. ⟨⟩ *enajst* |*izraža številko*|: ad'na:jst ja 'pi̯sałə 'gu̯o:r • ub ad'na:jst◡':a:u̯žənt 'må:rk ja 'pa:ršu ▌ [L] Ø

ednajsti ▶ ad'na:js'tę -sta -ə vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *enajsti*: ta ad'na:jsta səm pa 'ja:s • ad'na:js'tęga 'må:rca ▌ ⇨ EDNAJST[1] [L] Ø (+ *enajsti*; Thesaurus 1992)

▸ **ednajsti** ▶ ad'na:js'tę -stęga in -z'd'ga -'vi̯e:-) m živ. ⟨daj. = mest. = or. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **1.** redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številnikom, ki izraža dan v mesecu *september*: pęt'na:js'tęga ad'na:js'tęga dẹ'vė:tn̥'pė:dęz'd'ga 'lė:ta ja b'łə: pa "'må:nca rə'ja:na ▌ ⊟ ⇨ NOVEMBER [L] SSKJ, SP 1962 ≠

ednajstka ▶ ad'na:jstka (*Bo* in -s't'-) -s't'ke ž ⟨⟩ **1.** *številka enajst*: zrọn ad'na:js't'ke na'pišə d'va:js't' **2.** *enajstica* |*pri športni napovedi*|: ad'na:jstkə ja 'mənda 'jəm'ọ (= za'di̯e:u̯) ▌ ⊟ ENAJSTICA, ENAJSTKA; k 1 EDNAJST[2] [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *enajstka*)

efe ▶ 'ẹ:f'ẹ: -ja (in 'e:-) m živ. ⟨⟩ grad. *zidak, izdelan iz elektrofiltrskega pepela*: 'xišə sə z 'ẹ:f'ẹ:ja nar'dilę • 'ẹ:f'ẹ:ja sə də'bilę ▌ [L] Ø

ehcem ▶ ẹx'ce:m -a (in ex-; in ẹx'cẹ:-) m ⟨⟩ NŠ *ekcem*: ẹx'ce:m 'må:m na (= pə) 'ru̯o:kę • ẹx'ce:m se mę ja na'rė:d'u ▌ ⊟ EKSCEM [L] SSKJ, SP 1962

ej ▶ 'ẹ:j (in 'e:j) medm. ⟨⟩ *izraža neprijetno spoznanje, zavrnitev*: 'ẹ:j, 'tọ: pa 'ni b'łə 'du̯o:brə ▌ ⊟ ⇨ AJ [L] +

ejduš ▶ 'ẹ:j'duš (in 'e:j-) medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'ẹ:j'duš, 'a: se ma s'ti̯e:pła 'dẹ:le! ▌ ⊟ ⇨ DUŠ [L] SSKJ

ek ▶ 'e:k -a (in 'ẹ:k(-)) m ⟨im. mn. 'ẹ:kę⟩ ◆ les. **odrezati** ipd. **v ek** *odrezati tako, da stranici tvorita pravi kot*: 'iverkə ja t're:ba u̯ 'ẹ:k ud'rė:zat ▌ ⊟ ⇨ KOT [L] Ø

ekcem ⇨ EHCEM

ekonom[1] ▶ ekọ'nọ:m -a (in ẹ-) m ⟨⟩ *ekonomlonec*: u ekọ'nọ:m 'dẹ: 'župə 'kuxat ▌ ⊟ EKONOMPISKER [L] Ø (SSKJ *ekonom lonec*)

ekonom[2] ▶ ekọ'nọ:m -a (in ẹ-) m živ. ⟨⟩ *ekonom* |*uslužbenec*|: za ekọ'nọ:ma ja 'bė:u̯ 'čå:sę na "sm'rė:kę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ekonomija ▶ ekọnọ'mija -a (in ẹ-; tudi -'nọ:mę-; in -mi̯-) ž ⟨⟩ NŠ, prva leta po 1945 *veliko kmetijsko družbeno posestvo*: na "ra'čicę ja u̯ ekọnọ'mijə 'de:łała • x'me:u̯ ja pa ša pə 'va:js'kę 'mė:ła ẹkọ-'nọ:mę̨ja na "gr̥'žọ:nọmə u̯ "'gò:rnęmə

ˈg'ra:də ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ekonomlonec ⇨ EKONOM[1]

ekonompisker ▸ ekọ'nọ:m'pịskər -kra (in ẹ-) m ⟨⟩ *ekonomlonec* ▌ [=] ⇨ EKONOM[1] [L] Ø (SSKJ *ekonom lonec*)

ekran ▸ ek'rå:n -a (in ẹ-) m ⟨⟩ **a** *televizijski zaslon*: ek'rå:n ja 'ca:rkn'u **b** *računalniški zaslon, prikazovalnik* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

eks ▸ 'e:ks -a (in 'ẹ:-) m ⟨⟩ ● **spiti na eks** *izpiti kozarec do dna, ne da bi se vmes oddahnil*: ja 'mis'lu, da ja š'n'ọ:ps, ja pa na 'e:ksu̯:'pė:u̯ ([=] ⇨ EKSATI) ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *eks* medm.)

eksaminirati ⇨ SAMINIRATI

eksati ▸ 'e:ksat -əm (in 'ẹ:k-) d.+nd. ⟨'ẹ:ksę itd.⟩ *izpiti kozarec do dna, ne da bi se vmes oddahnil*: ˈˈrọ:za n' g'łaːš 'ta:u̯žn̩t-'rọ:š 'ka: 'e:ksa ▌ [=] spiti na EKS [L] SSKJ, SP 1962

ekscem ▸ ęks'ce:m -a (in ek-; in -'cę:-) m ⟨⟩ NŠ, redk. *ekcem*: na 've:m, 'kė: sm̩ ęks-'ce:m də'bị:łə ▌ [=] ⇨ EHCEM [L] SP 1962 pod *ekcem*

eksplozija ▸ eksp'łọ:zęja -a (in ẹ-; in -zi-) ž ⟨rod. mn. -zi⟩ nov. *eksplozija* **a** |*sprostitev energije*|: də ekp'łọ:zęja ja 'pa:ršłə **b** |*pok*|: eksp'łọ:zija se ja 'čuła ▌ [=] k 2 ⇨ ŠUS [L] Ø

ekspresen ▸ ęksp're:sən -sna -ə (in e-; in -'rẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'rẹ:s'nęga⟩ *ekspresen* **a** |*ki zelo hitro vozi*|: a ja 'bė:u̯ na'vå:dn̩ a ęksp're:sn̩ 'cuk? ([=] ⇨ EKSPRESNI) **b** |*ki se dostavi takoj*|: eksp're:snə 'pị:smə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **ekspresno** ▸ ęksp're:snə (in e-) prisl. ⟨⟩ *ekspresno* |< EKSPRESEN b|: 'pị:smə 'pu̯o:-šlę ęksp're:snə, pa bọ p'ra:u̯ 'ca:jt 'pa:ršłə ▌ [L] SSKJ

▸ **ekspresni** ▸ eksp'rẹ:s'nę -nęga (in ẹ-) m ⟨rod. mn. -s'nęx⟩ *ekspresni vlak*: z ęksp'rẹ:s'nęmə sma se pẹ'lå:le ▌ [L] Ø

▸ **ekspresna** ▸ ęksp're:sna (in -'rẹ:-) -'rẹ:s'ne (in e-) ž ⟨⟩ ● poud. **pripeljati** (: priti ipd.) **z ekspresno** *pripeljati zelo hitro*: ja 'ta:g z ęksp'rẹ:s'nę pr̥'pị:e:lọ, da ga sp'łọ:x 'nị:sm̩ 'vị:dła ▪ z ęksp'rẹ:-s'nę ja 'pa:ršu pa 'tut' 'ka: 'šọ: ▌ [L] Ø

ekstra ▸ 'e:kstra -- -- (in 'ẹ:k-) prid. ⟨⟩ **a** *nenavaden, poseben* |*ki se razlikuje od drugih*|: 'så:me 'e:kstra ra'či sə 'mė:lę 'du̯o:mę **b** *izvrsten, odličen*: 'tọ: ja pa 'e:kstra 'sė:r **c** *poseben* |*samo za določen namen*|: 'ku̯o:s'tę sə u̯ šk'rinę u̯ 'e:stra u̯'rẹ:čkę ▪ u 'kuxnę 'må:mə 'e:kstra š'kå:rja za 'kurjə 'mị:sə ▌ [=] k a ⇨ POSEBEN [L] SSKJ, SP 1962

▸ **ekstra** ▸ 'e:kstra (in 'ẹ:k-) prisl. ⟨⟩ **1. a** *posebej* |*izraža, da dejanje poteka ločeno od drugega*|: pr̥ ˈˈtė:užə ja u̯'så:k 'e:kstra 'je:du ▪ a 'ti bəš s'pa:u̯ pa 'e:kstra? ▪ za 'məne ja t're:ba 'e:kstra 'kuxat **b** v zvezi z vsak |*izraža, da je dejanje ločeno izvedeno in porazdeljeno na večje število enot*|: u̯'så:ga sə 'e:kstra zasliš'vå:lę **2.** čustv. *zelo, posebej* |*izraža visoko stopnjo*|: te 'kura sə 'e:kstra pət'rucəne ▪ 'e:kstra sm̩ 'čuvała na m'le:kə – pa mę ja u̯'sə-'ja:nə s'kipełə ▪ 'e:kstra 'le:pə 'dị:e:kle 'ja: **3.** redk. *samo* |*izraža omejenost na navedeno*|: te 'nu̯o:š ja 'ẹ:kstra za k'rəx ▌ [=] k 1 ⇨ POSEBEJ; k 2 ⇨ ZELO; k 3 ⇨ SAMO [L] SSKJ, SP 1962

▸ **ekstra** ▸ 'e:kstra (in 'ẹ:k-) -- s ⟨⟩ NŠ *posebno, posebna stvar*: a 'må:š 'kẹ: 'e:kstra za na'rọ:čat? ▪ ta 'muzęka 'ni pa 'nęč 'ẹ:kstra ▌ [=] ⇨ POSEBNO s [L] SSKJ

ekstracimer ▸ 'e:kstra'cị:mər -mra (in 'ẹ:-) m ⟨⟩ *posebna soba*: u 'mẹ:n'zę smə u̯ 'e:kstra'cị:mrə 'mė:lę ses'tå:nek ▌ [=] posebna SOBA [L] Ø

elastičen ▸ e'łå:s'tęčən -čna -ə (in ẹ-; in -ti-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *elastičen* **1. a** *prožen*: e'łå:s'tęčən 'le:s **b** *razteglјiv*: e'łå:s'tęčnę 'zọ:knę ▪ e'łå:-s'tične x'łå:ča **2.** čustv., redk. *lahkoten, gibčen*: pəg'lė:dę 'jə, 'kək ja 'nå:šə 'dị:e:kle ẹ'łå:s'tičnə ▌ [=] LASTIČEN [L] +

elastika ▸ e'łå:s'tęka (in -tị-) [-e (in ẹ-; [in -ti-) ž ⟨⟩ *elastika*: e'łå:s'tęka mę ja 'pọ:knła ▪ e'łå:s'tị:ka pr̥ 'gå:tex me dr̥'ži ▌ [=] GUMILASTIKA, LASTIKA [L] SSKJ, SP 1962

električar ▸ ẹ'le:ktr̥čar -ja (in e-; in ẹ'lẹ:-) m živ. ⟨⟩ *električar* |*poklic*|: za ẹ'le:ktr̥čarja se je 'zuču ▌ [L] SSKJ

električen ▸ ẹ'le:ktərčən -čna -ə (in e-; in ẹ'lẹ:-; tudi ẹ'lẹ:ktrič-; redk. ẹ'lẹ:tər-; redk. -'le:tər-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ **1.** *električen* |< ELEKTRIKA 1|: ẹ'le:ktr̥čnę pas'tė:r ▪ ẹ'le:ktr̥čna błaˈzị:na (: 'ura) ▪ ẹ'lẹ:ktr̥čna 'pẹ:čka (: 'žå:ga) **2.** *naelektren*: 'de:kna ja ẹ'le:ktr̥čna ▪ ẹ'le:ktr̥čne 'ła:sę 'må:m **3.** redk. *boleč zaradi udarca v podlahtnični živec* |< ELEKTRIKA 3|: ẹ'le:ktr̥čnə 'ru̯o:kə 'må:m ▪ 'pa:rs'te 'må:m 'vərgnę ẹ'le:ktr̥čne ● ⇨ električni PASTIR ▌ [L] +

elektrika ▸ ẹ'le:kt̥ərka (tudi ẹ'lẹ:ktr̥ika) -e (in e-; in ẹ'lẹ:-; tudi ẹ'lẹ:ktrik-; redk. ẹ'lẹ:tər-; redk. -'le:tər-) ž ⟨⟩ NŠ **1.** *elektrika* |*tok*| **a:** ẹ'le:ktr̥ka [me ja st'rė:-sła (: ga ja u̯'bị:ła) ▪ 'pẹ:č na ẹ'le:ktr̥kə

▪ e'le:ktr̥kə sə jəm u'zė:lę (*prekinili so jim dovod električnega toka*) **b:** ę'le:ktr̥ka ja 'pa:ršła ▪ ę'le:ktr̥ke ja z'me:ŋkałə ▪ 'cė:rku 'dę: p'ri̯e:več ę'lę:tr̥ke pə'nuca ▪ za ę'le:ktr̥kə (*električno energijo*) ja 'pa:ršu pə'bė:rat **2.** *elektrika* |*napeljava*|: g'da:j s'te pa u̯ 'vė:s ę'le:ktr̥kə napę'lå:lę? **3.** redk. **a** *podlahtnični živec*: 'a:u̯, 'kək sn̥ se u̯ ę'le:ktr̥kə u̯'då:rła! **b** *bolečina zaradi udarca v podlahtnični živec*: ę'le:ktr̥kə 'må:m u 'pa:rs'tex ● šalj., redk. **biti hin, ko bi vzel elektriko** čemu/komu *v trenutku poginiti, umreti*: p'ri̯e:se ja b'łə 'xi̯n, 'kə bę mə ę'le:ktr̥kə u̯'zė:u̯ (▤ biti hin, ko bi vzel TOK čemu/komu) ▌ ▤ k 1–2 TOK; k 1b LUČ [L] +

element ▸ ęlę'me:nt -a (in -'mę:-) m ⟨im. mn. -'mę:n'tę⟩ nov. *kos kuhinjskega pohištva, ki se lahko uporablja sam ali se kombinira z drugimi kosi*: d'vå: ęlę-'me:nta 'ma:rma ša 'kupęt, namist 'ja:ŋga bo̯ 'pa:ršu pa xła'dilnęk ▌ [L] + ≠

eletrika ipd. ⇨ ELEKTRIKA ipd.

elija ▸ ę'lija ⟨⟩ ● poud. ⌈ **peljati se** (⌈ = iti ipd.) **ko elija** *zelo hitro peljati*: "s'tå:ŋkǫ se 'vəzę z 'mǫ:pędə 'kə ę'lija ▪ brezos. z 'a:u̯tə ja š'łə kə ę'lija (▤ peljati se ko ALELUJA) ▌ [L] Ø (SP 1962 *Elija*)

emajl ▸ e'ma:jl -ła (in ę-) m ⟨⟩ NŠ *emajl* |*steklasta snov za prekrivanje*|: e'ma:jl ja pə'pǫ:kǫ ▌ ▤ ⇨ LOŠČ [L] SSKJ, SP 1962

emajliran ▸ emaj'lė:rən -a -ə (in ę-; in -ma'lė:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *emajliran*: 'be:łə emaj'lė:-rən špǫ'xe:rt ▌ [L] SSKJ, SP 1962

emaliran ⇨ EMAJLIRAN

embalaža ▸ emba'łå:ža -a (in ę-) ž ⟨⟩ trg. *embalaža* |*kar se rabi za zavijanje, zaščito izdelkov*|: a se ja ęmba'łå:ža s'ta:rgała? ▌ ▤ AMBALAŽA [L] SSKJ, SP 1962

emigrirati ▸ ęmęg'rė:rat -əm (in -mi-) d.+nd. ⟨⟩ e. kam *emigrirati kam*: nov. 'va:š ja u̯ "a:u̯strijə ęmęg'rė:rǫ, a'ni̯e:? ▌ ▤ POTEGNITI jo kam [L] SSKJ, SP 1962

emze ▸ 'e:m'zę: -ja (in 'ę:-) m živ. *motorno kolo (vzhodno)nemške tovarne MZ (Motorradwerk Zschopau)*: 'e:m'zę:ja ja 'jəm'ǫ ▌ [L] Ø

en ▸ 'e:n -a -ə (in 'ę:n(-)) ⟨v rabi samo im. ed.⟩ polcit., v medmetni rabi *ena* |*izraža število ena*|: 'e:n, d'vå:, t'ri – s'ku̯o:čə! ▪ 'e:na, d'vę:, t'ri – z'da:j! ● čustv., nov. **ena dve** *v trenutku, v hipu*: 'ę:na d'vę: bǫ pę'či̯e:nə (▤ ⇨ GREDOČ) ● čustv. **en dva tri** *v trenutku, v hipu*: 'e:n d'vå: t'ri bm̥ na'za:j (▤ ⇨ GREDOČ) ● čustv. **narediti** kaj **na en dva tri** *(na) hitro narediti*: a 'mis'lęž, da 'li̯e:x k'łǫ:p 'ka:r na 'ęn: d'va: t'ri nar'di̯m? ▪ kə bę 'mu̯o:glę 'cė:stə na 'ę:n d'vå: t'ri na'ri̯e:z'd', bę jə žə 'mė:lę ▌ ⇨ EDEN [L] +

enaindvajset[1] ▸ 'ja:nand'va:js't' -s'tęx (star., redk. -nəd-) glav. štev. ⟨⟩ *enaindvajset* |*izraža število*|: 'sė:dn̥kr̥t‿()'ri ja 'ja:nand'va:js't' ▪ u 'ja:nand'va:js'tęx 'lę:tex ▌ ⇨ ENAINDVAJSET[2] [L] SSKJ, SP 1962 [Tominšek 1903: 25: »énandvàjst«]

enaindvajset[2] ▸ 'ja:nand'va:js't' -- (star., redk. -nəd-) glav. štev. ⟨⟩ *enaindvajset* |*izraža številko*| **a:** 'xiša štę'vilka 'ja:nanəd'va:js't' **b:** 'ja:nand'va:js't‿':a:u̯-žənt 'må:rk ▌ ⇨ ENAINDVAJSET[1] [L] SSKJ, SP 1962

enaindvajseti ▸ 'ja:nand'va:js'tę -sta -ə (star., redk. -nəd-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *enaindvajseti*: 'ja:nand'va:jz'd'ga 'må:rca sm̥ 'ru̯o:jan ▪ star., redk. na 'ja:nand'va:js'tę štę'vilkę ja 'du̯o:mę (*številka njegove hiše je 21*) ▌ [L] SSKJ

enaindvajščak ▸ 'ja:nand'va:jšak -a (in -nəd-) m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1921* ▌ [K] ⇨ DEVETINDVAJŠČAK [L] Ø

enainštirideset[1] ▸ 'ja:nanš'tė:rdęs't' (star. -sęt; star., redk. -'sė:t) -s'tęx (star., redk. -nəš-) glav. štev. ⟨⟩ *enainštirideset* |*izraža število*|: u 'ja:nanš'tė:rdęs'tęx 'lę:tex ▌ ⇨ ENAINŠTIRIDESET[2] [L] SSKJ, SP 1962

enainštirideset[2] ▸ 'ja:nanš'tė:rdęs't' -- (star., redk. -nəš-; star. -sęt; star., redk. -'sė:t) glav. štev. ⟨⟩ *enainštirideset* |*izraža številko*|: 'bǫ:rc ud 'lė:ta 'ja:nanəš'tė:rdęsęt ▌ ⇨ ENAINŠTIRIDESET[1] [L] SSKJ, SP 1962

enainštirideseti ▸ 'ja:nanš'tė:rdęs'tę ⌈ -desta -ə (star., redk. -nəš-; ⌈ in -dę-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *enainštirideseti*: 'jå:, 'təc'‿()e ja pa sk'ri̯vǫ ud 'ja:nanš'tė:rdęz'd'ga 'lė:ta ▌ [L] SSKJ

enajst ipd. ⇨ EDNAJST ipd. [Tominšek 1903: 25: »anájst«]

enajsterac ▸ enajs'te:rac -rca (in ę-; in -'tę:-) m ⟨⟩ žarg. šport. *enajstmetrovka*: 'ni̯sə 'da:lę enajs'te:rca ▌ [L] Ø

enajstica ▸ enajs'ti̯ca -s"tice (in ę-) ž ⟨⟩ nov. **1.** *številka enajst* **2.** *enajstica* |*pri športni napovedi*| ▌ ▤ ⇨ EDNAJSTKA

[L] +

enajstka ▶ e'na:jstka (*Bo* in -s't'-) -s't'ke (in ę-) ž ⟨⟩ nov. **1.** *številka enajst* **2.** *enajstica* |*pri športni napovedi*|: sę̯ 'gurnə ga ę'na:jstka 'čå:ka ▌[=] ⇨ EDNAJSTKA [L] SSKJ, SP 1962

enajstmetrovka ⇨ ENAJSTERAC

enak ipd. ⇨ GLIH ipd.

enako ▶ e'na:kọ (in ę-) prisl. ⟨⟩ polcit., nov. **1.** kot odgovor na voščilo pri jedi *hvala enako*: {A} dọbr̥ 'tę:k. {B} ę'na:kọ. **2.** kot zamenjava za drugič izrečeno zahvalo *hvala*: {A} x'va:ła. {B} ę'na:kọ. ([=] ⇨ HVALA) ▌[=] k 1 ⇨ HVALA enako [L] SSKJ, Plet.

encijan ▶ 'ę:n'cę̯'jå:n -a (in ęn'-; in -ci-) m ⟨⟩ NŠ *encijan* |*žgana pijača*|: 'ę:n'cę̯'jå:na mę̯ 'dę: • 'ę:n'cę̯'jå:n sm̥ vəm pr̥'ni̯e:sła ▌[L] +

endivija ▶ ęn"diu̯ja -a (nov. -'divę̯j-; nov. -'divij-) ž ⟨rod. mn. -'divi⟩ *endivija* **a** NŠ |*jesenska solata*|: ęn"diu̯jə 'må:m u g'ri̯e:dę̯ • t'ri g'ła:ve ęn"diu̯ja **b** |*glava te solate*|: d'vę: ęn"diu̯jə mę̯ pr̥'ni̯e:s' ▌[L] +

endrugkrat ▶ ənd'rukərt prisl. ⟨⟩ star., redk. *drugič* |*ob naslednji, drugi priložnosti*|: 'tọ:le ša pə'pi, tę pa nd'rukr̥t 'na:‿bọ pę̯'jå:ča pr̥'ni̯e:sła • n̥d'rukr̥d (*kdaj drugič*) bm̥ 'pa:ršła ▌[=] ⇨ DRUGIČ [L] Ø

enekcija ▶ ę'nę:kcę̯ja -a (in -ci-) ž ⟨rod. mn. -ci⟩ **a** *injekcija* |*vbrizganje*|: a sę̯ žə 'du̯o:b'u ę'nę:kcę̯jə? • u̯'så:g 'dė:n ja də'bi̯ła ę'nę:kcijə 'mọrfija • ę'nę:kcija jə 'då:jəjə (= čustv. š'tė:plę̯jə) **b** *injekcijska brizgalka*: ę'nę:kcija se ja za'bi̯ła • a 'må:š ę'nę:kcę̯jə s‿:ə'bò:j? ▌[=] IMFA, PIKICA [L] Ø (+ *injekcija*)

enesu ▶ 'ę:n'e:s'u -ja (in -'ę:s- m živ. ⟨⟩ *tip osebnega avtomobila znamke NSU (zahodnonemške tovarne iz Neckarsulma)*: 'dọ:gə ja tiz'd'ga 'ę:n'ę:s'uja 'jəm'ọ ▌[L] SP 1962: 1041 (*NSU*)

enica ⇨ ENKA

enka ▶ 'ja:ŋka -e ž ⟨⟩ **1.** *številka ena*: 'ja:ŋka 'me:ŋka • na 'ja:ŋkə 'dę: (= 'så:1-tę) (*vklopi (električni aparat) na stopnjo ena*; [=] ⇨ ENA) **2.** *negativna ocena (v šoli)*: s"pė:t ja 'ja:ŋkə 'du̯o:b'u ▌[=] k 2 CVEK, ČIK, FAJFA, GAJŽLA, KOL, ŠUS [L] SSKJ, SP 1962

enkrat ▶ 'e:ŋkrat (in 'ę:ŋ-; tudi 'ja:ŋ-; star. i̯ŋ-; in -kərt) prisl. ⟨⟩ **1.** *enkrat* **a** |*izraža, da kaj nima ponovitve*|: 'e:ŋkr̥t sm̥ 'bė:u̯ də z'dę: na 'mọ:rjə, 'kumę̯ 'e:ŋkr̥t • kə bę̯ 'sa:j 'e:ŋkr̥t 'pa:ršu da'mọ:! **b** |*izraža eno ponovitev*|: 'ša: 'e:ŋkr̥d bọ t're:ba p'łå:čat • de pta pa 'i̯ŋkrat p'rė:šała, 'pu̯o: ša pa d'ruk‿'()e:dn̥ 'i̯ŋkrat **2.** *nekoč, enkrat* **a** |*izraža ne natančneje določen čas*|: 'e:ŋkr̥c‿()ə pa 'ma:ma 'ri̯e:klę̯ – »'de: mə pa š'lę̯« • a pa 'e:ŋkr̥c‿()mə š'lę̯ pa z "'vəłage • pa p'rå:vęm 'nå:šmə 'pò:bə, da 'bəm ša š'ła:, čə bę̯ ša 'živeła, 'lę:c 'ja:ŋkrat 'ša: ta'gu̯o:r g'lė:dat • kə'da:j sm̥ 'pa:ršu? 'ta:kle u̯s'rę:d 'lė:ta 'ja:ŋkr̥t. • pə'nu̯o:čə 'i̯ŋkrat nəm ja 'må:čkə pə'vəzłə **b** |*izraža zapovrstnost pri menjavanju*|: 'e:ŋkr̥t ja 'du̯o:bra 'vəle, d'rugič pa 'puzd,‿()a 'bọ:x pə'må:gę **3. a** *enkrat* |*izraža nastop česa po daljšem prizadevanju*|: kə 'mi 'e:ŋkr̥ʒ‿'()a:čnemə 'de:łat, 'pu̯o: ja xu'dič, se na ne'xå: **b** *končno, nazadnje*: kə bę̯ se 'le: žə 'e:ŋkr̥c‿()'tė:gn'u! ● čustv. **pa ne enkrat** *(in to) večkrat*: sn̥ te k'li̯ca̯ła, pa 'ni̯e: 'e:ŋkr̥t • ⇨ (to) je enkrat ena (⇨ EDEN) • ⇨ TUDI enkrat ▌[=] ANKRAT [L] +

enojen |z enojnimi šipami| ⇨ ANFAČEN

enoličen ▶ enọ'ličən -čna -ə (in ę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ nov. *enoličen*: 'tọ: ja 'tå:kə ęnọ'ličnə 'dė:łə ▌[=] ⇨ zmerom GLIH [L] +

enomalo ▶ nə'må:łə (in n̥'må:-) prisl. ⟨⟩ *malo, nekaj* **1. a** |*izraža majhno količino ali mero*|: • na u̯'så:kmə k'rå:jə ja b'łə pa 'ta:k n̥'må:łə nęga 'pọ:ta • čaz nə'må:łə 'ca:jta (*čez nekaj časa*) pta pa 'pa:ršła ta'gu̯o:r • 'sė:t:e 'təle 'du̯o: nə'må:łə • 'vọ:kọ ja b'łə 'du̯o:s'tę̯, 'ni̯e: ka n'må:łə • 'kumi p'ride nə'må:łə ud 'vi̯e:sę̯, mə ja pa 'ku̯o:n' 'ta:k sk'rulu, da 'ni 'mò:gu 'nę̯ʒ 'di̯e:lę̯ • nə'må:łə p'rę: ja 'bė:u̯ na də'pustə **b** v zvezi z manjkati ipd. |*izraža, da je dejanje blizu uresničenja*|: 'kumę̯ n'må:łə (*zelo malo*) ja 'me:ŋkałə, pa bę̯ se s'ti̯e:plę̯ **2.** |*izraža nedoločeno omejitev povedanega*|: tə 'mi̯e:sə žə pa nə'må:łə 'duxa • 'təm smə n'må:łə 'pilę̯ • "'å:nčka ja b'ła: nə'må:łə sta'rę:jšə ● ⇨ biti enomalo čez LES • ⇨ biti enomalo PRISMUKNJEN ▌[=] ENOMIČKENO, MALO [L] Ø

enomičkeno ▶ nə'mičkənə prisl. ⟨⟩ *malo, nekaj* **1. a** |*izraža majhno količino ali mero*|: nə'mičkənə k'ruxa mə ša 'dę: • 'kumę̯ nə'mičkənə (*čisto malo*) bęn'ci̯na ja 'ša: • 'či̯stə nə'mičkənə ša pə'čå:kę • čaz nə'mičkənə 'ca:jta (*čez nekaj časa*) se ja pa z'bud'u • nə'mičkənə ja pə'je:du pa 'ka: 'šọ: 'lę:č • sma š'ła: pa n'mičkənə nap'rę: ta'du̯o: 'ša: – 'a:jdę̯, sə 'žə b'lę̯ 'bę:u̯čkę̯ s"pė:t **b** v zvezi z

manjkati ipd. |*izraža, da je dejanje blizu uresničenja*|: nə'mičkənə ja fa'lịłə, pa bẹ ga ụst'rẹ:lu **2.** |*izraža nedoločeno omejitev povedanega*|: nə'mičkənə m'ła:jšə ja ụd 'mənę • nə'mičkənə ša pə'čå:kẹ ▌ [=] ⇨ ENOMALO [L] Ø

enonadstropen ▶ 'ẹ:nọnact'rọ:pən -pna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pnęga⟩ nov. *enonadstropen*: 'ẹ:nọnact'rọ:pna 'xiša ▌ [L] SSKJ, SP 1962

enosmeren ▶ 'ẹ:nọs'mė:rən -rna -o (in 'ẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnęga⟩ nov. *enosmeren*: 'ẹ:nọs'mė:rən prọ'me:t • 'təm ja 'cė:sta 'ẹ:nọs'mė:rna ▌ [L] SSKJ

enostaven ▶ enọs'ta:ụn̩ -na -ə (in ẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ nov. *preprost, nezapleten*: ta 'rẹ:č 'ni 'ta:k enọs'ta:ụna, kə bẹ č'łụo:vek 'mis'lu ▌ [=] ⇨ ANFAK [L] +

▸ **enostavno** ▶ enọs'ta:ụnə (in ẹ-) prisl. ⟨⟩ nov. *poudarja trditev*: tẹx 'ja:nẹx 'ja:s ẹnọs'ta:ụnə na zas'tọ:pẹm ▌ [=] ⇨ SPLOH [L] SSKJ, SP 1962

enoten ▶ e'nọ:tn̩ -tna -ə (in ẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *enoten*: e'nọ:tna 'mọ:ka ● ⇨ biti oblečen ko enotna MOKA ▌ [L] SSKJ, SP 1962

enovprežnik ⇨ AJNŠPANIGER

entlati ipd. ⇨ ENTLJATI ipd.

entljati ▶ 'ẹ:n't'let -ẹm nd. ⟨⟩ obl. *entlati* |*s cikcak vbodi robiti blago*|: 'tịe:ta ša 'ẹ:n't'le ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *entlati*)

▸ **entljan** ▶ 'ẹ:n't'lẹn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *entlan* |*obrobljen*|: b'ła:gə 'ma:ra 'bẹt 'ẹ:n't'lẹnə ▌ [L] SSKJ

entljerica ▶ 'ẹ:nt'lerca (in -lẹ-) -lẹrce ž ⟨⟩ obl. *stroj za entlanje* ▌ [L] Ø (SSKJ *entlarica*)

enzelj ▶ 'ẹ:n'zẹl -na (in -z'l̥(-)) m ⟨⟩ star., redk. *manjši kos zemljišča*: "'vọ:rxẹ 'må:jə na d'rugẹ st'ra:nẹ "jẹr'nẹ:čkọ tis'tẹ 'ẹ:n'zẹl ('zịe:mle) ▌ [=] ⇨ FLIKA [L] Ø

erb ipd. ⇨ JERB ipd.

eroplan ▶ erọp'ła:n -a (in ẹ-; *Bo* in -'łå:-) m ⟨⟩ *letalo*: erọp'ła:n ⌈ se ja ụz'dign'u (⌈ : 'le:ta pə 'łuftə) • erọp'ła:n ja 'dụo: 'på:du • a bẹ se 'ra:ʒ⌣() erọp'łå:nə 'pịe:lọ? • jad'rå:lnẹ erọp'ła:n • erọp'ła:n s pa'pė:rja ▌ [=] LETALO [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *aeroplan*)

eroplanček ▶ erọp'ła:nčək -čka (in ẹ-; *Bo* in -'łå:-) m ⟨⟩ manjš., ljubk. *letalce*: ẹrọp'ła:nčək sm̩ tẹ 'kup'u ▌ [L] Ø

esbeštek ▶ 'e:zbẹš'te:k -a (in 'ẹ:z-; in -'tẹ:-) m ⟨im. mn. -'tẹ:kẹ⟩ star., redk. *jedilni pribor* ▌ [=] ⇨ BEŠTEK [L] Ø

esih ipd. ⇨ JESIH ipd.

eto ▶ 'e:tọ (in 'ẹ:-) medm. ⟨⟩ s predmetom v rodilniku, redk. *glej* |*izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazi*|: 'e:to, pa 'må:te as'få:lt! • 'e:tọ 'ga:, pa sẹ se 'le: pr̥'pịe:lọ! • 'e:tọ 'jəγ – 'de: smə pa ụ'sẹ ▌ [=] ⇨ EVOTI [L] Ø

etoti ▶ 'e:tọtẹ (in 'ẹ:-; -ti) medm. ⟨⟩ s predmetom v rodilniku *glej* |*izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazi*|: 'e:tọtẹ, 'təle ja pẹ'cikl̥ • 'e:tọtẹ "'jå:neza! • 'e:tọtẹ 'ga:, sẹ 'pa: te p'rå:vẹ! ▌ [=] ⇨ EVOTI [L] Ø

eva ▶ 'e:va medm. ⟨⟩ kletv. *izraža močno podkrepitev trditve*: ma'dọ:na ('bọ:x) 'e:va, 'a: me zaje'bå:va! ▌ [=] ⇨ PORKA [L] Ø (SP 1962 *Eva*)

evangelij ▶ ẹvaŋ'gė:li (in e-; in -lẹ) -lja m ⟨⟩ ⟨⟩ *evangelij* |*odlomek pri maši*|: 'kå:k ja 'bė:ụ pa evaŋ'gė:li 'dụo:ns? ▌ [=] ⇨ VANGELIJ [L] +

evo ▶ 'e:vọ (in 'ẹ:-) medm. ⟨⟩ s predmetom v rodilniku *glej* |*izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazi*|: 'e:vọ, ụ'sə sm̩ pə'je:du • 'e:vọ 'jå:bək • 'təle ja g'nå:r, 'e:vọ 'ga: • 'e:vọ 'ja: – pa sẹ 'le: 'pa:ršła! • 'ẹ:vọ 'jəx, sə 'žə 'tə! ▌ [=] ⇨ EVOTI [L] SSKJ, SP 1962

evoti ▶ 'e:vọtẹ (in 'ẹ:-; in -ti) medm. ⟨⟩ s predmetom v rodilniku *glej* |*izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazi*|: 'e:vọti 'ja: – 'kå: ja pa 'tịe:be pr̥'nịe:słə? • 'ẹ:vọtẹ 'jəx – g'da:j s'te pa pr̥'xọ:d'lẹ? ▌ [=] ETO, ETOTI, EVO [L] Ø

ezes ▶ 'ė:zəs medm. ⟨⟩ star., redk. **1.** *izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost*: 'ė:zəs, 'kək ja b'łə 'xədə! **2.** *izraža zanikanje*: prad 'nụo:ụmə 'lė:tə, 'e:zəs, prad bə'žičə ja b'łə ▌ [=] k 1 ⇨ JEZES; k 2 ⇨ NE [L] Ø

F

f ▶ 'fə -ja tudi - m ⟨⟩ *f* |*soglasnik*; *črka*|: 'fə sę pə'zå:b'u na'pịsat ▌ [L] SSKJ, SP 1962

fabrički ▶ fab'ričkę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga⟩ *tovarniški* |< FABRIKA|: a sə 'tọ:le fab'ričkę 'nud'ḷcę? ▪ ta ụb'le:ka ja fa-b'rička ▌ [=] STORJEN [L] Ø (+ *fabriški*)

fabrika ▶ fab'rịka -'rike ž ⟨⟩ *tovarna* **a** |*večje podjetje*|: u fab'rikę sm̩ 'de:łała **b** |*stavba*|: fab'rịka ja zgə'rė:ła ▌ [L] +

faca ▶ 'få:ca -e ž ⟨⟩ sleng., slabš. *obraz* |*prednja stran glave*|: 'få:cə 'må: pa 'tå:kə kə nę 'kụo:n' ▪ u 'få:cə tę m š'pukn'u ▌ [=] ⇨ LICE [L] Ø

facati ▶ 'fa:cat fa'cå:m tudi -əm nd. ⟨'fa:cę -te; 'fa:cọ fa'cå:ła -ə tudi 'fa:cała -ə⟩ čustv. **1.** f. kaj *mazati kaj* |*delati kaj umazano*|: g'dọ: ja pa pə 'kuxnę 'fa:cọ? **2.** f. koga *nestrokovno delati, ravnati s kom*: na 'upəm sę 'jət u 'bọ:lṇcə – se bə'jịm, da bę me 'dȯ:xtẹrjə 'ka: 'ta:k fa'cå:lę ▌ [=] k 1 ⇨ MAZATI; k 2 ⇨ PACATI [L] Ø

facek ▶ 'fa:cęk -a m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *rutica* |< FACEL|: 'fa:cęka sę za'vė:žə ▪ 'jədę sę pə 'fa:cęka ▌ [=] ⇨ FACEL [L] Plet. ≠ (Tominec 1964)

facel ▶ 'fa:c'ọ fa'cịe:le m ⟨⟩ *ruta* |*pokrivalo*|: 'fa:c'ọ sę ša ụ'vė:žam pa g'rė:m ▪ 'tịe:ta z'me:rəm 'fa:cọ 'nȯ:s'jə ▪ u 'fa:cọ se ụ'vė:žə ▌ [=] ⇨ FACEK, FACELČEK, FACELEK [L] Ø

facelček ▶ fa'cịe:lčək -čka m ⟨⟩ manjš. *rutica* |< FACEL|: u tis't' ər'dė:č fa'cịe:lčək ja b'ła ụ'vė:zəna ▌ [=] ⇨ FACEL [L] Ø

facelek ▶ fa'cịe:lęk -a m živ. ⟨⟩ manjš., otr., redk. *rutica* |< FACEL| ▌ [=] ⇨ FACEL [L] Ø

fafelčka ▶ 'få:fəlčka -e ž ⟨⟩ manjš. *perutnička* |< FAFLA 1|: 'kå:ke 'čė:d'ne 'få:fəlčke 'må:! ▪ čustv. a bəš 'få:fəlčkə 'jədła? ▌ [=] ⇨ FAFLA [L] Ø

fafla ▶ 'få:fła (tudi -le) -le ž ⟨rod. mn. -fəl⟩ **1. a** *perut, perutnica* |*organ za letanje na trupu ptičev*| 'kura sę ja 'få:-fłə z'łȯ:mła ▪ 'kurə sm̩ 'få:fle pṛst'rịgła ▪ 'kək 'må:xa s 'få:fləm! ▪ 'ja:n'mə 'få:flę, d'rugmə 'få:flę, 'sịe:bę pa 'zịpkə ▪ "gęl'jå:žọva 'pȯ:ba sta uc◡()'tå:ra 'må:-tera 'kụo:žəx rəz're:zała, 'pụo: sta s' pa 'ta:k nar'dịła kə ne 'få:fle, da bę ụ "d'ra:ge sfṛ'čė:ła, ta'gụo:rle ụ "rọ:t ▪ čustv. 'ta:g◡()'rė:, kə b' 'mė:ła 'få:fle (*hitro, urno*) **b** *krilo* |*organ za letanje pri žuželki*|: tis'te čę'bę:le s'kụo: 'nęč 'få:fəl 'nę:mjə **2.** *krilce pri naoknici*: 'få:fle ụ 'pȯ:lknex sə rəpə'tå:le **3.** redk. *krilo* |*pri letalu*|: d'va:jne 'få:fle ja 'jəm'ọ tis't' erọp'ła:n (*tj. letalo je bilo dvokrilnik*) ▌ [=] k 1 FAFELČKA; k 3 ⇨ KRILO[1] [L] Ø

faflati ▶ 'fa:fłat faf'łå:m nd. ⟨'fa:flę -te; 'fa:fłọ faf'łå:ła -ə⟩ **1.** *letati, leteti* |*premikati se* **a** *s perutmi*|: 'łå:stọke faf'łå:jə ▪ 'kura 'čå:s' 'tut' faf'łå: **b** redk. *s krili*|: a čę'bę:le 'dụo:ns 'kę: faf'łå:jə? **2.** čustv. **a** *hoditi* |*večkrat opraviti kako pot*|: pə 'cę:le d"nę:ve faf'łå: ụ'kọ:lę **b** *teči, hiteti*: 'kå:m pa 'ta:k faf'łå:š? **3.** redk. *plapolati* |*viseti in se valujoče gibati zaradi premikanja zraka*|: zas'tå:va faf'łå: ▌ [=] ⇨ LETATI, LETETI [L] Ø (+ *fafljati* ≠)

fah ⇨ FOH

fahman ▶ 'få:xmən -a m živ. ⟨⟩ *strokovnjak* |*kdor kako stroko (dobro) obvlada*|: "'ła:ụtner ja 'pa: 'bė:ụ 'få:xmən! ▪ 'tis'tę sə pa 're:s 'få:xmənę, kə z'nå:jə s prị'kọ:lęčarjə 'ca:ụfat ▪ iron. 'tọ:le s' pa 'fa:jn fṛ'dė:rbọ – te p'rå:vę 'få:xmən 'sę ▌ [=] FOHMAN [L] Ø

fajdiga ▶ faj'dịga -dige ž ⟨⟩ ***Bo*** NŠ, čustv. *nekoristne, odvečne stvari, navlaka*: faj'dịga ja kọl 'xiša ▪ 'tå:kəle faj'dịgə 'må:mə, kə 'kȯ:lemə ▌ [=] ⇨ NAROBEST [L] Ø (Glonar 1936 ≠)

fajerberker ▶ 'fa:jar'bịe:rker -kẹrja (in -jẹ-) m živ. ⟨⟩ zastar. *gasilec*: 'čå:s', p'rẹ: 'ša:, sə ga'silcəm 'rịe:klę 'få:jar'bịe:r-kẹrjə ▌ [=] ⇨ GASILEC [L] Ø (Thesaurus 1992 *fajerberkar* pod *fajarber*)

fajercajg ▶ 'få:jar'ca:jk -ga (in fa-; in -jẹr-) m ⟨⟩ predvsem ***Bo*** *vžigalnik* |*priprava za prižiganje (cigaret)*|: 'kå:-mənčək za 'få:jar'ca:jk ▪ 'få:jar'ca:jk za p'lịn ▌ [=] ⇨ FARACAJG [L] Ø (Thesaurus 1992 *fajarcajg*)

fajermaver ▶ 'få:jar'ma:ụṛ -ra (in -jẹ-) m ⟨⟩ *zidan zatrep (pri stavbi)*: 'xiša ja 'mė:ła 'łuknę ụ 'få:jẹr'ma:ụṛ, 'ta:g da sm̩ 'lịe:xkə s'kọ:s 'šọ: ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992 *fajarmaver*)

fajfa ▶ 'fa:jfa -e ž ⟨⟩ **1.** *pipa* |*za kajenje*|: 'fa:jfə ša na'filẹm, pa g'rė:ma ▪ 'na:š 'a:te sə 'fa:jfə ka'dilę ▪ bərc"'lå:nasta (: lẹ'se:na) 'fa:jfa ▪ te'bå:g za 'fa:jfə ▪ nə 'fa:jfə te'bå:ka ša pəka'dịm ▪ "ma'tịe:ụ-

škọ "'jå:ka ja 'mis'lu, da ja ụ pła'ninę 'fa:jfə z'gub'u, jə 'šọ: pa ta'gụo:, ja pa 'ni 'na:šu. ja 'pa:ršu pa da'mọ:, sə mə pa 'rịe:klę – »jə ụ 'us'tex jə 'må:š!« **2.** žarg. šol. *negativna ocena*: 'fa:jfə pr̥ 'fa:jfę 'må:m – u'čė:rę sn̥ t'ri 'nụo:ve 'få:sọ ▌ [=] k 2 ⇨ ENKA [L] +

fajfati ▸ 'fa:jfat -əm nd. ⟨⟩ čustv. **a** *spolno občevati*: a sę te 'me:sn̥c žə 'kę: 'fa:jfọ? **b** f. koga *imeti spolni odnos s kom*: a 'ti 'kę: 'bå:be 'fa:jfəš? ▌ [=] ⇨ KAVSATI [L] Ø (Thesaurus 1992)

fajfika ▸ 'fa:jfəka -e ž ⟨⟩ manjš., otr. *pipica* |< *FAJFA* 1|: 'kå: 'må: pa st'rịc u‿':s'tex? 'fa:jfəkə, a'nịe:? ▌ [=] ⇨ FAJFA [L] Ø

fajhnoba ▸ fajx'nụo:ba -e (tudi -xt'nụo:-) ž ⟨⟩ NŠ *vlaga* |*manjša količina vode*|: fajx'nụo:ba pə s"tę:nę 'gụo: 'silę • ut fajx'nụo:be ja ụ'sə p'lė:s'n'ęvə ▌ [=] TUNŠNOBA, VLAGA [L] Ø

fajhtati ▸ 'fa:jxtat -əm nd. ⟨⟩ *vlažiti*: a pr̥ 'pe:głənę 'fa:jxtəš [s 'cọ:tę ([= čas 'cọ:tə) a 'må:ž‿:ə 'pę:glezn̥ 'tå:k? ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992)

fajhten ▸ 'fa:jxtn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ **1.** *vlažen* **a** |*ki je prepojen z manjšo tekočino vode*|: 'tətele 'fa:jxt'ne s'ra:jce pa 'jå: 'na:‿bəš ub'łå:ču! • 'ce:-gu ja 'fa:jxtn̥ • 'fa:jxtn̥ 'zęt **b** |*ki ima precej vlage*|: 'fa:jxtn̥ p'rịe:star **2.** čustv. *okajen* |*(nekoliko) pijan*|: "'mịma ja s"pė:t 'vərgnę 'fa:jxtna ▌ [=] k 1 TUNŠEN, VLAŽEN; k 2 ⇨ PIJAN [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fajhtno** ▸ 'fa:jxtnə prisl. ⟨⟩ *vlažno* |< *FAJHTEN* 1|: 'fa:jxtnə gra'tuja ▌ [=] TUNŠNO prisl., VLAŽNO prisl. [L] Ø

▸ **fajhtno** ▸ 'fa:jxtnə povdk. ⟨⟩ *vlažno* |< *FAJHTEN* 1|: p'rịe:več 'fa:jxtnə ja b'łə tm̥ 'nətər ▌ [=] TUNŠNO povdk., VLAŽNO povdk. [L] Ø

fajhtnoba ⇨ FAJHNOBA

fajk ▸ 'fa:jk medm. ⟨⟩ kot obrazec, pri izzivanju *izraža sprožitev dejanja z neugodnimi posledicami*: 'rịe:čə 'fa:jk! ● ⇨ REČI fajk ▌ [K] *Govorca A in B sta se sporekla, zato izzivalec A vpraša (ali sprašuje) B-ja, če si ta upa reči* 'fa:jk. *(Po mnenju A-ja B ne verjame, da si A upa storiti kako dejanje, ki bi lahko imelo predvsem za B-ja neugodne posledice, lahko tudi posredne, npr. pljuniti ga, naščuvati nanj psa ali razbiti steklenico na cesti pred B-jevo hišo.) Če izzivani B izreče obrazec* 'fa:jk, *izzivalec A stori dejanje, zaradi česar prvotno besedni spor lahko preraste v kaj resnejšega, npr. v pretep; če B obrazca ne izreče, A dejanja ne stori, vendar pa ima potem B-ja za strahopetnega. – Tak pogovor je lahko predvsem med odraslimi tudi šaljiv, saj je že vnaprej jasno, da neugodnih posledic ne glede na (ne)odgovor ne bo.* [L] Ø (Thesaurus 1992 *fajg* ≠)

fajmešter ▸ 'fa:jmęštər -tra m živ. ⟨⟩ **1.** *župnik*: 'kå: ja pa 'fa:jmęštər 'dụo:ns 'kę: pə'vė:dọ? **2.** *duhovnik*: "pəšk'ruxọ ja za 'fa:jmęštra 'šọ:, bọ 'fa:jmęštr̥ ▌ [=] ⇨ ŽUPNIK [L] Ø (SSKJ, Plet. *fajmošter*)

fajn ▸ 'fa:jn -- -- tudi -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -nęga⟩ s širokim pomenskim obsegom **1. a** *dober, lep*: 'fa:jn s'lịka tę ja g'rå:tała • 'fa:jn x'łå:ča sę 'kupę • 'fa:jna ja 'pa:jsa 'le:c **b** *dober, okusen*: 'kė:s' pa 'tå:k 'fa:jn k'rəx 'kup'u? **c** *dober, prijazen*: 'fa:jn č'łụo:vek ja 'tọ: **2. a** *prijeten*: sə 'ka: 'fa:jn 'lędę b'lę tm̥ 'nətər **b** *lep*: na 'fa:jnęmə k'rå:jə 'må:jə 'xišə • 'fa:jn u'rịe:me (*sončno, brez padavin*) 'må:mə ▌ [=] k 1 ⇨ DOBER[1]; k 2a ⇨ FEST; k 2b ⇨ LEP [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fajn** ▸ 'fa:jn prisl. ⟨⟩ **1.** *dobro*: 'fa:jn smə se zas'tọ:plę • p'rę: mə ja š'łə 'fa:jn • 'fa:jn smə 'živelę • sn̥ se 'ka: 'fa:jn zagə'vå:rjọ, 'fę:st **2.** *močno, zelo*: 'dịe:š pa 'dụo:ns 're:s 'fa:jn 'på:da • 'fa:jn ga ja pra'tọ:ku • 'fa:jn me bə'li • 'fa:jn ga 'cuka (*zelo pije*) • se 'fa:jn ka'di, čə 'vọ:gu 'kuxəš • p'rọ: 'fa:jn ja smər'dė:łə ● ⇨ fajn se imej (⇨ IMETI SE) ▌ [=] k 1 ⇨ DOBRO prisl.; k 2 ⇨ ZELO [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fajn** ▸ 'fa:jn povdk. ⟨⟩ *dobro* |*izraža precejšnjo zadovoljivost razmer, okoliščin*|: 'təm ja b'łə 'ka: 'fa:jn • 'ka: 'fa:jn mə ja 'təm 'dę: 'bė:j ● nov. **fajn bodi** (: bodite : bodita) *izraža željo ob slovesu*: 'fa:jn 'bọ:dę! a'dijọ! ([=] ⇨ fajn se imej (⇨ IMETI SE)) ▌ [=] ⇨ DOBRO povdk. [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fajno** ▸ – 'fa:jnęga s ⟨⟩ NŠ, nov. *dobra stvar*: a ja ụ 'ca:jtəŋgex 'kę: 'fa:jnęga? • 'ti z'me:rəm 'kę: 'fa:jnęga s'kuxəš ▌ [=] ⇨ DOBRO s [L] Ø

fald ▸ 'fa:ụt -da m ⟨⟩ ***Bo*** *guba* |*pri namernem zapognjenju tkanine*|: d'vå: 'fa:ụda bę 'žə b'łə 'fa:jn 'jəmet • 'kiklę na 'fa:ụde mę na'rė:t:e ▌ [=] ⇨ FALTEN [L] Plet.

falden ▸ 'fa:ụdn̥ -dna m ⟨im. mn. -d'nę⟩ ***Vo*** *guba* |*pri namernem zapognjenju tkanine*|: na 'fa:ụd'ne na'rė:ta 'kikle ▌ [=] ⇨ FALTEN [L] Ø

faliti ▶ fa'lịt -'lịm d. ⟨–; fa'lịu̯ -ła -ə, mn. -'lilẹ itd.⟩ **1.** *zgrešiti* **a** |*pri streljanju ne zadeti*|: p'rå:zn̩ 'gọ:l ja fa'lịu̯ **b** |*pri premikanju ne videti*|: a sẹ u̯'rå:te fa'lịła? **2.** star. f. česa *primanjkovati česa, manjkati česa* |*ne biti v zadostni meri*|: ne 'ta:u̯žənt 'må:rk jəm ja fa'lịłə ▌ ⇨ FALJEN [=] k 1 ZGREŠITI; k 2 ⇨ MENJKATI [L] Plet.

faljen ▶ fa'lịe:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ **1.** redk. *okvarjen, poškodovan, defekten*: 'tịstəle d'rịe:və ja fa'lịe:nə • 'łuč ja fa'lịe:na • tə fa'lịe:nə 'kȯ:rpcə pa u̯k'ra:j 'va:ržmə **2.** slabš., nov. *omejen, neumen*: 'tọ: ja pa 're:s nẹ fa'lịe:n 'tịp ▌ k 1 ⇨ PRDERBAN; k 2 ⇨ NEUMEN [L] Ø

falot ▶ fa'łȯ:t -a m živ. ⟨⟩ slabš. *slab, malopriden človek*: "f'rənce ja fa'łȯ:t ▌ [L] +

falš ⇨ FAVŠ

falten ▶ 'få:ltn̩ -tna m ⟨im. mn. -t'nẹ⟩ *Kr, Ko guba* |*pri namernem zapognjenju tkanine*|: ucp'rẹ:dẹ 'må:m na 'kiklẹ t'ri 'få:lt'ne na'rė:te ▌ [=] FALD, FALDEN [L] Ø

familija ▶ fa'milẹja -a (in -li-) ž ⟨rod. mn. -li⟩ *družina* **a** |*zakonski par z otroki*|: z 'vė:lke fa'milẹja 'ja: **b** |*eden od zakoncev in otroci*|: »fa'milẹjə 'må: 'du̯o:mẹ,« sm̩ 'rė:ku, »pəg'lė:dẹte 'na:ŋga n'må:łə« ▌ [=] DRUŽINA [L] +

fangelj ▶ 'få:ŋgəl -na m ⟨⟩ *zidarska zajemalka* ▌ [L] Ø

fangljica ▶ 'få:ŋgəlca -e ž ⟨⟩ *Bo* star., redk. *okrogla, proti dnu ožja posoda za kuhanje*: 'få:ŋgəlca 'må: 'ru̯o:cẹk pa nẹ 'pọ:d'rugẹ 'lịtr̩ dr̩'ži ▌ [L] Ø

fant ipd. ⇨ POB ipd.

fantazija ▶ fanta'zija -a ž ⟨⟩ NŠ *domišljija* |*kombiniranje misli in predstav ali sposobnost zanj*|: u fanta'zijə sẹ prac'ta:u̯lẹm, 'kək ja b'łə • 'må: pa 're:s fanta'zijə! ▌ [=] DOMIŠLJIJA [L] +

fantilček ▶ fan'tilčək -čka ⟨⟩ *ventil zračnice*: fan'tilčək ja s'pus't'u • 'miličarjə sə 'ka: fan"tilčke pəb'ra:lẹ, čə pr̩ pẹ'cikəlnə 'łučə 'nisẹ 'jəm'ọ ▌ [=] FENTILČEK [L] Ø

fantovščina ⇨ SLOVA

fara ▶ 'få:ra -a ž ⟨⟩ *župnija* |*upravna enota*|: 'mi s'på:dəmə pəd ra'čičkə 'få:rə ▌ [=] ŽUPNIJA [L] +

faracajg ▶ fara'ca:jk -ga (in 'fa:-; in 'få:-) m ⟨⟩ *vžigalnik* |*priprava za prižiganje (cigaret)*|: 'få:ra'ca:jk sm̩ čas 'xišə 'va:rgu • 'så:s' ja b'łə t'rẹ:bẹ u̯ fara'ca:jg 'da:t 'kå:mənčək pa 'bå:tə pa 'tå:xt pa ben'cịn • 'få:ra'ca:jk na bẹn'cịn (: p'lịn) • fara'ca:jg za p'lịn (*priprava za prižiganje plina za kuhanje*) • u 'a:u̯tə ja bẹn'cịna ša za fara'ca:jk 'mȯ:rat (*v avtu je še zelo malo bencina*) ▌ [=] FAJERCAJG, FOGA [L] Ø

faran ▶ fa'rå:n -a m živ. ⟨⟩ *župljan, faran*: 'ja:s‿:n̩ 'təle fa'rå:n – 'vəčəm 'bẹt u pəkə'på:n "š'må:rt'nẹ ▌ [=] farman [L] +

farba ▶ 'få:rba -e ž ⟨⟩ *barva* **1.** |*lastnost predmeta*|: 'ča:rna 'få:rba • 'tə sə pa u̯'se: 'få:rbe z'mẹ:šəne • ta u̯b'le:ka ja pa xədr̩'le:jsas'te 'få:rbe • 'få:rbe se 'tịe:pẹjə (*se ne ujemajo*) • 'čud'ne 'få:rbe ja tə 'mịe:sə **2.** |*naravna obarvanost kože, obraza*|: 'kå:ke 'fe:st 'få:rbe 'sẹ! • na 'mọ:rjə sẹ pa n'må:łə 'få:rbe də'bịła, 'ə? **3.** |*sredstvo*|: pr̩'nịe:sẹ tə zẹ'lịe:nə 'få:rbə (*tj. izmed več različnih barv, ki so na voljo*) • 'få:rba za 'ja:jce ('få:rbat) **4.** *igralne karte kralj, kraljica in fant*: 'så:mə 'få:rbə sm̩ 'du̯o:b'u ▌ [=] k 1–3 BARVA [L] Plet.

farbast ▶ 'få:rbast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tẹga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tẹmə in -s't'mə⟩ **1.** *barven*: 'få:rbast‿:'ra:k **2.** *barvast* |*drugačne barve, kot jo ima navadno*|: 'få:rbast pa'pė:r **3.** *pisan*: u 'kå:kẹx 'få:rbas'tẹx 'cọ:tex 'xȯ:dẹ u̯b'lẹ:čana! ▌ [=] BARVAST; k 1 ⇨ BARVEN; k 3 ⇨ PISAN [L] Ø

farbati ▶ 'få:rbat -əm nd. ⟨⟩ **1.** f. kaj *barvati kaj* |*prepajati, pokrivati z barvo*|: 'cọ:te smə 'få:rbalẹ, da 'nịsmə b'lẹ 'ta:g u'tọ:žnə u̯b'lẹ:čanẹ **2.** *povzročati obarvanost*: g'rȯ:zdjə 're:z‿:'ȯ:rə, 'nịe: da bẹ 'ka: 'ta:k se 'få:rbałə • 'lis't'jə se 'få:rba **3.** čustv., nov. *zardevati (od sramu)*: za'kå: pa 'få:rbəš? **4.** čustv. f. koga *lagati komu*: 'sẹ: me 'ni t're:ba 'få:rbat • t'ri 'lẹ:te jə ja 'få:rbọ, da jə 'må: 'ra:t **5.** *dajati slabe karte*: 'nịe: 'få:rbat, 'å:sa 'va:ržə, čə ga 'må:š ▌ [=] k 1–2 BARVATI; k 4 ⇨ LEGATI SE [L] SSKJ

▸ **farban** ▶ 'få:rbən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ redk. *barvan* |< *FARBATI* 1|: k'łọ:p ja b'ła: na f'rišnə 'få:rbəna ▌ [=] ⇨ PREFARBAN [L] Ø

farben ▶ 'få:rbən -bna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bnẹga⟩ *barven*: 'få:rbnẹ s'vinčnẹkẹ (*barvice*; [=] BARVICA) ▌ [=] ⇨ BARVEN [L] Ø

farbenblint ▶ 'få:rbənb'lịnt -- -- povdk. ⟨⟩ *barvno slep, slep za barve*: a sẹ 'ti 'få:rbənb'lịnd,‿:a na 'vidẹž, da ja 'tọ:le p'łạ:və? ▌ [L] Ø

farbica ▶ 'få:rbẹca (in -bị-) [-e ([in -bice) ž ⟨⟩ **1.** mn. *barvice*: 'tẹ:mpera

'fåːrbice 'maːrmə pr̥'nie̯ːsʼt' ▪ və'deːne 'fåːrbice **2.** *barvni svinčnik*: zę'lie̯ːnə 'fåːrbicə sm̩ z'łu̯oːmʼu ▌ [=] BARVICA [L] Ø

farman ▶ 'fåːrmən -a m živ. ⟨⟩ star., redk. *župljan, faran*: 'fåːrmənę p'łåːčəmə 'łuč ▌ [=] ⇨ FARAN [L] +

farof ▶ 'fåːraf -a m ⟨⟩ *župnišče*: a sə gəs'pọːd žə u̯ 'fåːraf šʼlę? ▌ [L] SSKJ, Plet.

farovški ▶ 'fåːrọškę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga⟩ *župniški, župniščen* |< FAROF|: 'tọː ja 'fåːrọškę sʼveːt ▌ [L] +

▸ **farovško** ▶ 'fåːrọškə -kęga s ⟨⟩ ***Bo*** *gozd v lasti župnišča*: "f'raːnčęk ja 'šọː u̯ 'fåːrọškə naʼreːjat ▌ [L] Ø

fasada ▶ fa'såːda -e ž ⟨⟩ **a** *zunanja površina navadno stanovanjske hiše*: fa'såːdə smə 'sėːdn̩dęzʼd'ga 'lėːta u̯met'vå:lę **b** *zunanji omet navadno pri stanovanjski hiši*: fa'såːdə mə 'leːʒ 'gu̯oː 'daːlę (= 'vaːrglę) ▌ [L] + ≠

fasati ▶ 'fåːsat 'fåːšam d. ⟨'faːšə (in 'faːš) -šte; 'fåːsọ -sała -ə⟩ redk. f. kaj **1.** čustv. *dobiti kaj* **a** |*postati imetnik*|: 'tətele 'čęːu̯le sm̩ na 'šı̯xtə 'fåːsọ ▪ u̯'såːke 'pọː 'lėːta 'fåːšam 'nu̯oːvə u̯b'leːkə ▪ za 'vaːgən' na 'vėːlkə sə'bóːtə sę pa 'jaːjcę 'fåːsọ a pa k'rəx **b** čustv. |*postati deležen kakega stanja*|: na 'veːm, 'kė: sn̩ g'rı̯pə 'fåːsọ **2.** žarg. šol. *dobiti slabo ali negativno oceno*: sʼ"pėːc‿()əm dʼvọːjkə 'fåːsọ ● ⇨ fasati eno (ta) za BUČO ● ⇨ fasati eno (ta) čez RIT ● čustv. **fasati jih** *biti tepen*: čə bọ ša napʼrę: 'tåːke kʼ'łåːtʼu, jəγ bọ pa 'fåːsọ ([=] ⇨ DOBITI jih) ● ⇨ fasati jih po PUKELJČU ● ⇨ fasati jih po BUČI ● ⇨ fasati jih po RITI ● ⇨ fasati jih (ta) čez RIT ● ⇨ fasati jih (ta) za BUČO ▌ [=] ⇨ DOBITI [L] SSKJ

fascikel ▶ fas'cikəl -'cı̨kła in -'cikle m ⟨⟩ *registrator* |*kartonaste platnice*|: u fas'cı̨kłə smə 'vı̨nə u̯ 'fėːrmə 'nọ́ːsʼlę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

faseljc ▶ 'fåːsęlc -a (in -sʼl̩-) m ⟨⟩ star., redk. *sod* **a** |*posoda*|: pʼrå:zən 'fåːsʼl̩c **b** |*vsebina*|: nę 'fåːsʼl̩c 'vı̨na ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992 *fasel*)

fasenga ▶ 'fåːsəŋga -e ž ⟨⟩ **1.** NŠ *zaloga živil*: 'čı̨st 'nęč 'fåːsəŋge 'neːm ▪ 'fåːsəŋgə sma s šta'cune prpę'låːła ▪ 'kåː bọ tʼreːba za 'fåːsŋgə 'kupęt? ▪ s‿:'tåːrə 'maːmę sma šʼła: (u̯ šta'cunə) pə 'fåːsŋgə (*kupit zalogo živil*) z 'vọːzękə **2.** *okov (za žarnico)*: 'žåːrəncə u̯ 'fåːsəŋgə u̯š'raːu̯fəš ▪ 'ni kọn'tåːkta u̯ 'žåːrəncę ▌ k 1 ZALOGA; k 2 GRLO [L] Ø (Planina 1978 *fasunga* ≠)

faš ▶ 'faːš -a m ⟨tož. mn. -a in -ə⟩ **1.** les. **a** *v splavu podolgem zvezane deske* **b** *zvezane deske za ladijski pod*: tʼri 'faːšə ša 'maːrma naʼrie̯ːsʼt' **2.** grad. *izravnalni pas ometa*: 'faːšə – 'tọː sə 'tåːkę 'paːsę, kə se naʼmėːčajə na 'zęt ▪ 'faːšə smə 'gu̯oː 'vaːrglę ▪ 'naːjpʼręː se špʼrı̨ʒ 'gu̯oː 'vaːrža, 'pu̯oː se 'faːšə naʼmėːčajə, 'pu̯oː se ẹnšta'łåːcęja napę'låː, 'pu̯oː se u̯'mėːča, 'pu̯oː pʼride pa 'puc ▌ [=] k 1b ⇨ ZVEZ [L] Ø (Kotnikov zbornik 1956: 60)

faširati ▶ fa'šėːrat -əm d.+nd. ⟨⟩ **1.** *(meso) na drobno (z)mleti ali (se)sekljati*: ma'šı̨na za 'mie̯ːsə fa'šėːrat **2.** nd., čustv. *s pretiranimi zahtevami povzročati komu neprijetnosti, slabo voljo*: 'nie̯ːme zarad 'aːu̯ta fa'šėːrat ▌ [=] k 2 ⇨ SEKIRATI [L] SSKJ, SP 1962

▸ **faširan** ▶ fa'šėːrən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -nʼmə⟩ *na drobno zmlet ali sesekljan*: fa'šėːrəŋga 'mie̯ːsa prn̩'nie̯ːsę nə 'kı̨łə ([=] ⇨ FAŠIRANO) ▪ fa'šėːrən zʼręːzek ▌ [=] ⇨ MLET [L] SSKJ, SP 1962

▸ **faširano** ▶ fa'šėːrənə -ŋga s ⟨daj. ed. -nʼmə⟩ NŠ *na drobno zmleto ali sesekljano meso*: fa'šėːrənə mə 'jəd'lę 'du̯oːns ▪ prn̩'nie̯ːsʼ ne 'pọː 'kile fa'šėːrəŋga ▌ [L] Ø

favček ▶ 'faːu̯čək -čka (***Bo*** 'fọːč-) m ⟨⟩ *žepni nož z lesenimi platnicami*: 'čåːkę – 'kė: 'mm̩ːm 'jaːs 'faːu̯čək, da tę kʼri sʼ"pijam? ▌ [L] Ø

favd ipd. ⇨ FALD ipd.

favl ▶ 'faːu̯l (in -l̩) -ła m ⟨⟩ šport. *prekršek, prestopek*: 'tọː ja 'bėːu̯ pa 'faːu̯l ▌ [L] SSKJ, SP 1962

favlencati ▶ fau̯'leːncat -əm (in fọ- >; in -'leː- [>) nd. ⟨fau̯'leːnʼcę -te; [fau̯'leːncọ -cała -ə⟩ čustv. *lenariti* |*ne (hoteti) delati*|: 'mı̨ smə bętọ'nėːralę, 'un' ja pa fọ'leːncọ ▪ pə 'cęːle dʼ"nęːve fau̯'leːnca ▌ [=] ⇨ LENARITI [L] Ø (Thesaurus 1992)

favlirati ▶ fau̯'lėːrat -əm (tudi fọ-) d.+nd. ⟨⟩ šport. **a** nd. *delati prekrške*: 'kaː napʼręː fau̯'lėːra **b** d. f. koga *narediti prekršek nad kom*: "s'taːne ga ja fau̯'lėːrọ ▌ [L] Ø

favljast ▶ 'faːu̯lest -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -sʼtęga in -zʼdʼga, daj. ed. m. sp. -sʼtęmə in -sʼtʼmə⟩ slabš., star. *len* |*ki ne dela rad*|: ja 'taːk 'faːu̯lest 'kə xu'dič ▪ 'ti 'die̯ːkle 'faːu̯lestə! ▌ [=] ⇨ NEMAREN prid. [L] Ø (Thesaurus 1992 *favlast*)

▸ **favljast** ▶ 'faːu̯lest -a -ə povdk. ⟨⇨ FAVLJAST prid.⟩ čustv. biti f. za kaj *biti len*

za kaj |*ki nima volje za kako opravilo*|: 'fa:ṵlesta ja, pa za 'kė:rə 'kọ:lę 'dė:lə • ša za 'ja:st ja 'fa:ṵlest – 'kå:bọ z 'nęga!? ▌ [=] ⇨ NEMAREN povdk. [L] Ø

▸ **favljasto** ▸ 'fa:ṵlestə prisl. ⟨⟩ *leno* |< FAVLJAST prid.|: 'nie: se 'nə 'ta:k 'fa:ṵlestə 'nṵo:s't' ▌ [=] ⇨ NEMARNO [L] Ø

favš ▸ 'fa:ṵš -- -- (***Bo*** 'fọ:š) povdk. ⟨⟩ **1.** *nevoščljiv, zavisten*: 'fa:ṵš sə 'v

̯mę, kə 'må:ta 'a:ṵtọ • {A} 'nie: 'vie:č 'pęt. {B} a s' mę 'kę: 'fọ:š? • ja s'tọ:pła nət u de'ła:ṵncə, jəx ja pa 'vidła, da se kə'šujata. ja pa "'jọ:ža 'rie:kła – »'nə, a s' mę 'fọ:š?« ● ⇨ BOG ti požegnaj, saj ti nisem favš ● kot vljudnostni obrazec **saj ti nisem (: nismo : nisva) favš** *izraža željo za prenehanje kašlja, kadar se komu zaleti* |*pride v sapnik tujek*|: 'sę: tę 'nism (: 'nismə : 'nisma) 'fa:ṵš (= 'fọ:š) • redk. g'višnə, da tę 'nismə 'fọ:š ▌ [=] FOVŠERIT, FOVŠERITEN [K] k ●: *Množino ali dvojino lahko govorec uporabi glede na število prisotnih. Na izraženo željo se ne odgovarja z zahvalo.* [L] Ø (Planina 1978 *fovš*)

favšerit ipd. ⇨ FOVŠERIT ipd.

favšfoter ▸ 'fa:ṵš'fò:tər -tra (***Bo*** 'fọ:š-) m ⟨⟩ NŠ, star., redk. *poživilo za živino, predvsem za konje*: 'diṵja 'buča ja b'ła: za 'fa:ṵš'fò:tər • 'fa:ṵš'fò:tra se na s'mę: 'kṵo:nę 'da:t – 'na:jp'rę: ja 'le:p, čaz n̩ 'ca:jt pa s'xè:ra ▌ [L] Ø (Videčnik 1988: 53 *fošfuter, foušfuter*)

favtner ▸ 'fa:ṵtner -t'nerja m ⟨⟩ **1.** *premična lesena vratca za živino*: pr̥ 'kurnekə ja 'fa:ṵt'ner na'rė:t • 'jət' 'fa:ṵt'ner 'za:pr̥t • ṵ'rå:te na 'fa:ṵt'ner **2.** *pokrov pri svinjskem koritu*: 'fa:ṵt'ner pr̥ kə'rịtə, da se ja 'za:pr̥łə, da 'nisə pra'šičə 'nət 'mṵo:glę **3.** *zapornica pri vodnem koritu* **4.** *premična vratca pri žitni skrinji*: 'fa:ṵt'ner pr̥ 'kò:štə ▌ [L] Ø

faza ▸ 'få:za -e ž ⟨⟩ elektr. *fazni vodnik*: 'ja:dn̩ d'rò:t ja 'få:za, te d'ruk ja 'nuła, te t'rė:kę pa ṵzem'lịtu ▌ [L] SSKJ, SP 1962

fazan ▸ fa'zå:n -a m živ. ⟨⟩ **1.** *fazan* |*ptica*|: š'ła: sma na fa'zå:na (*šla sva ustrelit fazana*) • fa'zå:nę sə 'təmle 'dṵo: **2.** voj., šalj. *vojak na začetku služenja vojaščine*: 'tie:č sm̩ 'ja:z 'bė:ṵ ša fa'zå:n ▌ [L] +

fazenprifer ▸ 'få:zənp'rifer -fẹrja m ⟨⟩ teh. *indikator električne napetosti v faznem vodniku*: s 'få:zənp'rifẹrjə pəg'lė:dəš, čə ja ẹ'le:ktr̥ka u š'tẹ:kẹrjə ▌ [L] Ø

fazona ▸ fa'zọ:na -e ž ⟨⟩ *fazona* |*ovratniški del obleke*|: 'kå:kə fa'zọ:nə bəš pa 'mė:ła pr̥ kəs'tịmə? • pra'vė:lkə fa'zọ:nə ja nar'dịła ▌ [L] SSKJ

februar ▸ 'fe:bru'å:r -ja (in 'fẹ:-; star. -rə'vå:-; star., redk. -bə'vå:-) m ⟨⟩ *februar*: d'va:jz'd'ga 'fe:bru'å:rja ja b'łə • 'fe:brə'vå:rja səm◡':ė:ła 'rṵo:js't'nę 'dė:n • st'rịc◡:ə ṵ'ma:rlę 'fe:bə'vå:rja • 'pust ja 'bė:ṵ 'fe:bru'å:rja (= star., redk. 'fe:rə'vå:rja 'me:sn̩ca) ▌ [=] DRUGI² m [L] +

februarski ▸ 'fe:bru'å:rs'kę -ska -ə (in 'fẹ:-; star. -rə'vå:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *februarski*: 'fe:bru'å:rska 'cọ:lnga ▌ [L] +

febuvar ⇨ FEBRUAR

fecljati ⇨ FICLJATI

federacija ▸ fẹde'rå:cęja -a (in -dẹ-; in -ci-) ž ⟨⟩ NŠ *vzmetenje* |*celota naprav*|: 'kå:kə 'fa:jn fẹde'rå:cęjə ja 'mė:ła ta 'må:ła 'žå:ba • na 'va:zə 'ruka, kə 'ne:ma fẹde'rå:cęja ▌ [L] + ≠

federbati ipd. ⇨ FRDERBATI ipd.

federirati ▸ fẹdẹ'rė:rat -əm (in -de-; in -d'rė:-) d.+nd. ⟨⟩ *zibati se* **a** *na vzmetenju*: 'kək 'fa:jn u tęmə 'a:ṵtọ'busə fẹdẹ'rė:ra! **b** *na vzmetnici*: 'pò:js't'ọ p'rọ: 'vərgnę fẹdẹ'rė:ra ▌ [L] SP 1962 ≠

fedra ▸ 'fe:dra -a (in 'fẹ:-) ž ⟨rod. mn. -dər⟩ **1.** *vzmet* **a** |*za blaženje sunkov*|: 'fe:drə ja z 'dịvana 'vən pə'rịnłə • 'fe:dra šk'riplẹjə • star. məd'rṵo:c na 'fe:dra (*vzmetnica, vzmetna žimnica*; [=] JOGI) • star. 'vọ:s na 'fe:dra (*zapravljivček*; [=] ⇨ ZAPRAVLJIVČEK) • pr̥ prị'kọ:licę sə 'fe:dra 'dṵo: 'sė:d'le (*zaradi obremenitve so se vzmeti popolnoma podale*) **b** *pero* |*za premikanje česa*|: 'fe:dra ṵ 'urə ja 'pọ:kn̩łə **2.** star. *(večje) pero* |*pri ptici*|: 'kå:ke 'lẹ:pe 'fe:dra 'må: pẹ'tie:lẹn! **3.** čustv., pri moškem *daljši lasje ob ušesih*: 'så:mə da "f'rənce 'fẹ:dr̥ 'ne:ma – 'tịst ja 'ta:g◡':a:rdə! **4.** les. *pero* |*stanjšani rob deske za stik z utorom*|: 'fe:dra 'ma:ra ṵ 'nò:t 'på:sat ● šalj. **fedre so dol sedle** komu *mirujoč na mestu (s težkim bremenom) težko stoji*: "'mịca ja žə 'ta:k 'tie:škə 'da:ržała – u◡ṵ'så:kę 'rṵo:kę ja 'mė:la n' 'cė:ker 'da:ru –, 'pṵo: jə ja ša pa "čəndẹ'lå:kọ ṵ'se:x 'sò:rt spra'šọ:vọ, 'ta:g da sə jə 'fe:dra 'vərgnę 'dṵo: 'sė:d'le ▌ [=] k 2, 4 ⇨ PERE [L] Ø (Thesaurus 1992 *feder*)

fedrčka ▸ 'fe:dərčka -e (in 'fẹ:-) ž ⟨⟩ manjš. *peresce* |< FEDRA 1|: 'tịstale 'fe:dr̥čka bọ za za'mę:net ▌ [L] Ø

fedrirati ⇨ FEDERIRATI

fehtanje ▸ 'fė:xtənę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ **1.** *beračenje, prosjačenje*: kə ja s'pọ:-młat 'pa:ršła, se ja pa 'čå:sę 'fė:xtənę za'čė:łə **2.** slabš. *prošenje*: pr̥ 'nę̞mə pa 're:s 'ni ŋ'kȯ:l 'kṵo:nc tę̞ga 'fė:xtəne za pę̞'jå:čə ▌ [=] k 1 ⇨ PETLJANJE; k 2 FEHTERIJA [L] Ø

fehtariti ▸ fex'tå:rət (in -rt) -əm (in fę- >) nd. ⟨fex'tå:rə (in fex'tå:r) fex'tå:rte; fex'tå:ru -rła -ə⟩ slabš. **1.** *beračiti, prosjačiti*: na cęg'nịca ja 'pa:ršła, ja fęx'tå:rła **2.** slabš. f. koga (za kaj) *prositi koga za kaj*: za pę̞'jå:čə me ja s"pė:t fex'tå:ru, 'ta:k◡()ə z'me:rəm ▌ [=] k 1 ⇨ PETLJATI; k 2 ⇨ PROSITI [L] SSKJ

fehtati ▸ 'fė:xtat -əm nd. ⟨⟩ **1.** *beračiti, prosjačiti*: da bę 'lė:žə 'fė:xtalę z 'nę̞mə, sə ga čaz ne pę̞'či 'va:rglę **2.** slabš. f. koga (za kaj) *prositi koga za kaj*: t'ri d'ni me žə 'fė:xta, 'nę: jə 'då:m g'nå:r za 'nṵo:ve 'šọ:lne **3.** čustv., star., redk. f. koga *jemati moč komu, slabiti koga (s fizičnim delom)*: 'nịe: 'pȯ:ba 'ta:g z 'dė:-łə 'fė:xtat ▌ [=] k 1 ⇨ PETLJATI; k 2 ⇨ PROSITI; k 3 ⇨ MATRATI [L] SSKJ

▸ **fehtati se** ▸ 'fė:xtat se -əm se nd. ⟨⟩ čustv., star. *mučiti se* |*opravljati kako fizično delo z veliko truda*|: za'kå: se pa 'ta:k 'fė:xtəš? a t' ja t'rę:bę? ▌ [=] ⇨ MATRATI SE [L] Ø

fehter ▸ 'fė:xter -tę̞rja m živ. ⟨⟩ slabš. *kdor prosi, predvsem za denar, pijačo*: pə-g'lė:dę 'ga:, 'kå:k 'fė:xter 'ja: ▌ [L] Ø

fehterica ▸ 'fė:xterca (in -tę-) -tę̞rce ž ⟨⟩ slabš. *ženska, ki prosi, predvsem za denar*: 'nå: dę̞'sė:t 'jurjọ, 'fė:xterca ▌ [L] Ø

fehterija ▸ fęxtę̞'rija -a (in -te-) ž ⟨⟩ NŠ, slabš. *prošenje*: 'ka: nap'rę: 'xȯ:dę za pę̞'jå:čə ṵ'kọ:lę. 'e:, prọk'lė:ta fęxtę̞'rija xu'dičọva! ▪ 'så:ma fęxtę̞'rija ga 'ja: ▌ [=] ⇨ FEHTANJE [L] Ø

fej ⇨ FUJ

fejst ⇨ FEST

feldbebelj ▸ 'fę:ld'bę:bəl -na m živ. ⟨⟩ zastar. *narednik* |*v avstro-ogrski vojski*| ▌ [L] Ø (Cigale 1860 pod *Feldwebel*)

feler ▸ 'fę:ler -lę̞rja m ⟨⟩ star. *napaka* **1.** |*kar ni v skladu* **a** *z določenim pravilom*|: a sę̞ ṵ 'te:stə 'dṵo:s't' 'fę:lę̞rjọ na'rė:d'u? **b** *z resničnostjo*|: ṵ 'ca:jtŋgex ja 'tȯ:k 'fę:lę̞rjọ, da se 'bọ:x us"milę! **c** *z zahtevanimi lastnostmi*|: x'łå:ča 'må:jə 'fę:ler, za'tọ: sə pa cę̞'nę: **2.** |*dejanje, ki ni v skladu z določenim ciljem*|: 'tə sę̞ pa 'fę:ler na'rė:d'u, kə sę̞ mə 'vəz g'nå:r 'ka:r 'da:ṵ ▌ [=] ⇨ NAPAKA [L] Ø (Thesaurus 1992 *felar*)

felerski ▸ 'fę:lę̞rs'kę [-lerska -ə ([in -lę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lę̞rs'kęga⟩ *tak, ki ima napako*: s'ra:jca ja 'fę:lerska ▪ tę 'kę:ksę sə pa 'fę:lę̞rs'kę – sə n'må:łə zaž'gå:nę ▪ 'rȯ:ba ja 'kumę n'må:łə 'fę:lerska ▌ [L] Ø

feljen ▸ fę̞'lịe:n -a -ə (in fe-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nę̞ga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nę̞mə⟩ *okvarjen, poškodovan, defekten*: 'kȯ:ža ṵt 'kṵo:ne ja 'na:jbarž b'łą: fę̞'lịe:na, za'tọ: ja b'łą: pa 'ta:k pə'cę:-nę ▌ [=] ⇨ FRDERBAN [L] Ø

felna ▸ 'fę:lna -e ž ⟨rod. mn. -lę̞n (in -lṇ)⟩ *platišče* |*pri (motornem) kolesu, avtomobilu*|: 'fę:lnə sę̞ skr̥'vịṵ ▪ a na 'vidęš? 'guma t' ja 'pọ:kṇła, se pa pə 'fę:lnę̞ 'vəzęš ▌ [=] FELTNA [L] Ø

feltna ▸ 'fę:ltna -e ž ⟨rod. mn. -tṇ⟩ *platišče* |*pri (motornem) kolesu, avtomobilu*|: 'fę:ltnə ja s'tọ:ku ▌ [=] ⇨ FELNA [L] Ø

fen ▸ 'fe:n -a (in 'fę:-) m ⟨im. mn. 'fę:nę̞⟩ *sušilnik za lase*: s 'fe:nə sę̞ 'łą:sę̞ pə'sušə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

fendra ▸ 'fe:ndra -a (in 'fę:-) ž ⟨rod. mn. -dər⟩ gozd. **a** *na kup vzdolžno zložene veje, navadno na poseki*: na f'rå:tę sə 'fe:ndra nar'dilę ▪ u 'fe:ndrax sə 'lę:pe ma'line **b** *več na kup vzdolžno zloženih hlodov*: pəd 'rižə ja b'łą: na'rė:ta 'fe:ndra s płata'nịc ▌ [L] Ø

fendrati ▸ 'fe:ndrat -əm (in 'fę:-) nd. ⟨'fę:ndrę itd.⟩ gozd. f. kaj **a** *zložiti veje razpotegnjeno na kup, navadno na poseki*: 'vę:ja smə 'fe:ndralę **b** *zložiti hlode vzdolžno na kup*: 'le:s◡:mə š'lę 'fe:ndrat – kə p'rę: 'le:s pə'se:kəš, ga nara-'diš, 'pṵo: ga pa 'dė:dę nad 'rižə s'fe:ndrəjə, uc'pọ:t pa 'pṵo: s"pė:t ▌ [L] Ø

fenik ▸ 'fę:nę̞k -a m ⟨⟩ čustv. **a** *novec majhne vrednosti*: nę̞ 'fę:nę̞k səm 'na:šu **b** mn. *denar sploh*: se bm̥ 'ja:z◡:a tis'te 'fę:nę̞ke 'må:trọ – 'sę: 'nịsm̥ z'mę:šən! ▪ 'kå: pa də'bịm tis'tę̞x 'fę:nę̞ku! ▌ [=] k a FIČNEK, HELER; k b ⇨ GNAR [L] Plet.

fenka ▸ 'fe:ŋka (in 'fę:-) 'fę:ŋke ž ⟨⟩ bot. *beka* **a** |*grm ali drevo*|: 'fe:ŋka pr̥ "ša-'tịncə 'rå:s'te **b** |*šiba*|: s 'fę:ŋkę̞ se 'pṵo: 'butara pə'vija ▌ [=] MEKA [L] Ø

fentati ▸ 'fė:ntat -əm d. ⟨⟩ čustv. **1.** f. koga/kaj *ubiti koga/kaj, usmrtiti koga/kaj*: a t' ja b'łə t're:ba 'kå:čə 'fė:ntat? ▪ pr̥ "ž'vip'lọmə kə'zọ:cə ja 'nė:dę "'ta:rnọga 'fė:ntọ **2.** f. koga *zelo pretepsti, kaznovati koga*: 'ma:ma ga bọ 'fė:ntała, čə bọ z've:dła, 'kå: ja na'rė:d'u ● ⇨ JEZEN sem, da bi te fental ▌ [=] ⇨ UBITI [L]

SSKJ, Plet.

▸ **fentati se** ▶ 'fė:ntat se -əm se d. ⟨⟩ čustv. *ubiti se, storiti samomor*: zarad 'žẹ:n's'ke se ja 'fė:ntọ • čə 'tọ: nar'diš, se m pa 'ka: 'fė:ntała ▌ [=] ⇨ UBITI SE [L] Ø

fentil ▶ fẹn"til -'tịła tudi -'tile (in fe-) m ⟨⟩ *Bo ventil |naprava|* ▌ [=] ⇨ VENTIL [L] Ø

fentilček ▶ fẹn"tilčək -čka (in fe-) ⟨⟩ redk. *ventil zračnice*: a t' ja guma na fẹn"tilčkə spəs'tịła? ▌ [=] ⇨ FANTILČEK [L] Ø

fer.. ⇨ FR..

ferank ⇨ FIRANK

fergazer ▶ fer'gå:zer -zẹrja (in fẹ-) m ⟨⟩ strojn. *uplinjač*: fer'gå:zer se ja za'bẹu̯ ▌ [L] Ø

ferguson ▶ 'fe:rgu'sọ:n -a (in 'fẹ:-) m živ. ⟨⟩ *traktor beograjske tovarne Industrija motora i traktora*: 'fe:rgu'sọ:na ja 'kup'u ● šalj., redk. **smrčati ko ferguson** *zelo smrčati*: 'nå:ša smr̥'či kə 'fe:rgu'sọ:n ([=] ⇨ smrčati ko TRAKTOR) ▌ [L] Ø

ferlink ⇨ FIRLENK

fertajler ▶ fer'ta:jler -lẹrja (in fẹ-) m ⟨⟩ *razdelilnik vžiga (pri bencinskem motorju)* ▌ [L] Ø

fertik ▶ 'fẹ:rtẹk -- -- (*Bo* tudi 'fi̯e:-) prid. ⟨⟩ redk. *gotov |ki je v svoji končni obliki|*: 'kiklẹ 'må:š 'fẹ:rtẹk • 'ti̯e:ta 'må: ud 'ma:me 'må:nt'l̩ 'fẹ:rtẹk (*teta je izdelala mamin plašč, plašč za mamo*) • 'fẹ:rtẹg 'dė:łə 'må:m 'na:'ra:jšə ▌ [=] ⇨ STORJEN [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fertik** ▶ 'fẹ:rtẹk -- -- (*Bo* tudi 'fi̯e:-) povdk. ⟨⟩ **1.** *gotov* **a** *|ki je v svoji končni obliki|*: k'łọ:p ja 'žə 'fẹ:rtẹk • 'južna ša 'ni 'fẹ:rtẹk **b** *|ki konča, opravi kako delo|*: s 'kuxnẹ sm̩ 'fẹ:rtẹk • 'må:ler ja z u'rå:təm žə 'fẹ:rtẹk, z 'va:knəm bọ pa pə'jutr̥šnẹm **2.** čustv. **a** *zelo utrujen, zdelan*: 'ta:k sm̩ 'dė:łọ 'ce:u̯ 'dė:n, da sm̩ 'vərgnẹ 'fẹ:rtẹk **b** *zmeden, prestrašen*: 'ta:k se ja 'pəsa u̯st'rå:šu, da ja 'bė:u̯ 'či̯st 'fẹ:rtẹk – sə mə 'ma:glẹ 'ka: 'cukrọve 'va:de 'da:t **c** redk. *mrtev, ubit*: p'ri̯e:se ja 'fi̯e:rtẹk ▌ [=] k 1 GOTOV[1–2] povdk.; k 2a ⇨ ZMATRAN; k 2b ⇨ ZMEŠAN; k 2c ⇨ MRTEV [L] Ø

▸ **fertik** ▶ 'fẹ:rtẹk (*Bo* tudi 'fi̯e:-) prisl. ⟨⟩ ● ⇨ fertik NAREDITI • ⇨ fertik NARET • čustv. **pa fertik** *in konec |izraža odločnost, nepopustljivost|*: 'na:‿u̯š u tẹ s'ra:jcẹ 'šọ:, pa 'fẹ:rtẹk! ([=] ⇨ pa KONEC) ▌ [L] Ø

fest ▶ 'fe:st -- -- (in 'fẹ:-; redk. 'fẹ:jst; redk. 'fijst) prid. ⟨⟩ **1. a** *ki ima pozitivne lastnosti v precejšnji meri*: "gə'łọ:pka ja b'ła: 'fẹ:st • s x'rịbọ 'sə, pa 'ta:k sə 'fẹ:st • 'fẹ:st 'lẹd'jə 'sə **b** *dober |ki ima zaželeno lastnost, kakovost v precejšnji meri|*: 'fe:st 'xišə sẹ ja na'rė:d'u • 'fe:st 'ja:, au̯tọ'må:t **2. a** *postaven, lep*: "'na:ndi ja 'fe:st 'pọ:p • 'kå:ka 'fe:zd 'bå:ba 'ja:! **b** *debel, rejen*: "'zọ:rka ja 'ta:k 'fe:zd 'bå:bn̩ca – ja 'ma:gła u̯ 'bọ:lnc̩ə na 'xujšənẹ 'jət ▌ [=] FAJN prid. [L] SSKJ pod *fejst*

▸ **fest** ▶ 'fe:st (in 'fẹ:-; redk. 'fẹ:jst; redk. 'fijst) prisl. ⟨⟩ **1.** < FEST 1: 'ta:kle sẹ 'na:jbəl 'fe:zʒ‿()'rịxtn̩ **2.** *dobro, izvrstno*: 'fe:sc‿()mə se 'mė:lẹ • 'fa:jn sm̩ se zagə'vå:rjọ, 'fẹ:st • brezos. smə pa 'ta:k ves'vå:le – 'fe:st ja b'łə **3.** *zelo, hudo*: 'de:łac‿()əm‿()a:gu 'ka: 'fe:st • g'rọ:z'd'jə ja žə 'fẹ:st s'ła:tkə ▌ [=] FAJN prisl. [L] SSKJ pod *fejst*

fetec ▶ 'fətəc -c:a m ⟨⟩ *Bo* NŠ, otr. *zrak, ki se piha z našobljenimi ustnicami*: 'se: 'må:š 'fətəc, sẹ pa 'pixẹ 'župə! ▌ [=] FULA [L] Ø

fetna ▶ 'fe:tna (in 'fẹ:-) 'fẹ:t'ne ž ⟨⟩ NŠ *mazivo*: s 'fẹ:t'nẹ na'ma:žə ▌ ⇨ ŠMIR [L] Ø (Thesaurus 1992)

fezljati ⇨ FIZLJATI

fiat ▶ 'fijat -a m živ. ⟨⟩ redk. *fiat |avtomobil|*: 'fijata ja 'jəm'ọ ● nov. **poljski fiat** *osebni avtomobil fiat 126*: 'pọ:ls'kẹga 'fijata ja 'mė:ła ([=] ⇨ BOLHA) ▌ [=] ⇨ FIČKO [L] SSKJ, SP 1962

ficek ⇨ FIČNEK

ficelj ▶ 'ficẹl -na (in -c'l̩(-)) m ⟨⟩ **1.** *bicelj |del noge pri konju tik nad kopitom|*: kə'bị́ła sẹ ja 'nu̯o:gə u̯ 'fic'l̩nə z'łọ́:mła • čə 'må: 'ku̯o:n' 'bẹ:le 'fic'l̩ne pa jəx čaz 'va:də 'vidẹš, ga 'žị́xər 'kupẹš, 'ta:g 'dọ:bər 'ja: **2.** redk. *štrcelj |po odstranitvi dela uda preostali del|*: 'a:te sə sẹ na 'fic'l̩ (*štrcelj noge*) prọ'te:zə 'da:lẹ • s' tis'tẹm 'ficẹlnəm ja 'ku̯o:sə b'rus'u **3.** redk. *noga |ud|*: bẹ 'du̯o:b'u tiz'd'ga p'rå:sca – bẹ ga p'rim'u za 'fic'l̩ne 'zå:d'ne ▌ [L] Ø

ficljati ▶ 'fẹc'let fẹc"lå:m nd. ⟨'fẹc'lẹ -te; 'fẹc'lọ fẹc"lå:ła -ə⟩ čustv., redk. *trgati |na več manjših delov|*: za'kå: pa fẹc'-'lå:š pa'pė:r? 'kå: tẹ ja na'rė:d'u?! • 'ni̯e:xẹ 'mi̯e:sə 'fẹc'let pa ga pə'jə 'ra:jšə ▌ [L] Ø (+ *fecljati* ≠)

fičipoki ▶ 'fiči'pọ:ki -ja m živ. ⟨⟩ nov., šalj. *osebni avtomobil fiat 126* ▌ [=] ⇨ BOLHA [L] Ø

fičko ▶ 'fičkọ -ta (*Bo* tudi -ja) m živ. ⟨⟩ *fiat |avtomobil|*: 'fičkọta 'må: • s 'fičkọtə se ja u̯'ba:rn̩ła ▌ [=] FIAT, FIČO [L]

SSKJ, SP 1962

fičnek ▸ 'fičnek -a (in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę⟩ čustv. **a** *novec majhne vrednosti*: 'kå: 'kę: də'biž za te 'fičnek! **b** mn. *denar sploh*: tis'te 'fičnęke 'ka: 'xitr̥ zap'rå:vęm ▌ [=] ⇨ FENIK; k b ⇨ GNAR [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *fičnik*)

fičo ▸ 'fičǫ -ta, ***Bo*** tudi -ja m živ. ⟨⟩ *fiat |avtomobil|*: 'fičǫta sə 'mė:lę ▌ [=] ⇨ FIČKO [L] SSKJ

fifik ▸ 'fifęk -- -- prid. ⟨⟩ ***Bo*** čustv., star., redk. *domišljav, prevzeten*: a 'nǫ:č u'zie:t 'ke:ksu? 'a: sę 'fifęk! ▌ [=] ⇨ VISOK [L] Ø

figa ▸ 'figa 'fige ž ⟨⟩ **1.** *figa, smokva |sad, predvsem posušen|*: 'fige bę 'je:du ▪ s'rǫ:ve 'fige 'tut' nap'rę: 'žie:nęjə **2.** pri zavrnitvi *pest s palcem, položenim med kazalec in sredinec*: 'figə mə ja pə'kå:-zǫ **3.** *konjski iztrebek*: 'pǫ:nə 'fik ja na 'cė:s'tę ▪ 'kǫ:nska 'figa **4.** *na tilniku v šop speti kratki lasje*: 'figə 'nǫ:sę ▪ 'ła:sę 'må: u̯ 'figə na'rė:te **5.** NŠ, čustv. *kar je malo vredno, nepomembno*: za u̯'så:kə 'figə se 'tud' 'jǫ:kəš **6.** NŠ, v medmetni rabi *izraža močno zavrnitev*: 'figə, na g'rė:m! ▪ 'e:vǫti 'fige, na də-'biš me z'ra:unə! ● poud. **biti eno figo** česa *biti (zelo) malo česa*: nə 'figə lę'di ja b'łə na pəg'rė:bə ([=] biti en KUREC česa) ● čustv. **biti glihna figa** *biti enako, biti enaki*: sə kəmə'nis'tę a pa 'tətę 'dę: – [u̯'sə ja ([: u̯'sę sə) g'liχ-na 'figa ● poud. **eno figo** *zelo malo*: (p'rǫ:) nə 'figə me b'rigа, 'kå: 'må:jə 'təm – a se zas'tǫ:pjə a 'nie: ▪ p'rę: ja 'jəm'ǫ 'du̯o:z'd' g'nå:rja na k'nigę, 'pu̯o: ja pa nə 'figə 'vən 'du̯o:b'u ([=] en KUREC) ● ***Bo*** čustv., redk. **figo freško** *izraža močno zavrnitev*: a g'nå:r, 'mislęž, da 'ja:?! 'figə f'rę:škə! ● čustv. **prava figa** *vseeno*: p'rå:va 'figa, čə mę 'a:u̯tǫ u̯k'rå:dęjə – 'sę: 'ni 'nęč u're:dn̥ ([=] ⇨ VSEENO) ● čustv. **vse ena figa je** *vseeno je*: u̯sə na 'figa 'ja:, a g'rė:š a pa 'nie: ([=] ⇨ **vseeno**) ▌ [=] k 3 ⇨ konjski DREK [L] +

figole ▸ 'figǫle medm. ⟨⟩ nov., redk. *izraža močno zanikanje*: 'figǫle, 'məne 'žə na də'bijə z'ra:unə! ▌ [L] Ø

figura ▸ fę'gura -a (in fi-) ž ⟨⟩ ● star. **delati figure** *skakati |z odrivi se oddaljevati od podlage|*: 'kå:ke fę'gura ja 'dė:łǫ 'ku̯o:n', kə sn̥ **ga** s'pus't'u! ([=] ⇨ SKAKATI) ▌ [L] +

fijakovski ▸ fę'jå:kǫs'kę -ska -ə (in fi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *fijakarski*: 'tå:ga fę'jå:kǫs'kęga 'ku̯o:ne ja 'jəm'ǫ, 'nie: t'ra:jnǫs'kęga ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *fijakarski*)

fijst ⇨ FEST

fiks ▸ 'fiks -a m ⟨im. mn. 'fiksę⟩ *dlakava rast na spodnji čeljusti*: 'fiks 'må: (= 'nǫ:sę) ▪ 'fiks‿()ę ja 'pus't'u ('ra:st) ▌ [L] Ø

fiksati ▸ 'fiksat -əm nd. ⟨'fiksę itd.⟩ čustv. f. koga *nadlegovati, razburjati koga z neupravičenimi zahtevami, ukazi*: 'nie: me zarat 'pǫ:ba 'fiksat! ▪ 'ce:u̯ 'dė:n me žə 'fiksa, kə səm 'pie:ne 'kup'u ▪ na pəs'tim se 'fiksat! ▌ [=] ⇨ ZAJEBAVATI [L] SSKJ

fiksenfertik ▸ 'fiksən'fę:rtęk (in -səŋ-; ***Bo*** tudi -'fie:-) prisl. ⟨⟩ redk. *dokončno, gotovo*: 'dę: ja pa u̯'sə 'fiksn̥'fę:rtęk na'rė:-tə ▪ 'fiksŋ̩'fę:rtęk u'sə səm 'så:m u'rixtǫ ▌ [=] ⇨ do KRAJA [L] Ø

fiksirati ▸ fęk'sė:rat -əm (in fi-; in fi-) nd. ⟨⟩ čustv., redk. f. koga *nadlegovati, razburjati koga z neupravičenimi zahtevami, ukazi*: 'nie: ga fęk'sė:raʒ‿()arad nęs'rė:ča ▌ [=] ⇨ ZAJEBAVATI [L] + ≠

filc ▸ 'filc -a m ⟨⟩ NŠ *polst, klobučevina*: u̯'łǫ:škę za u̯ 'čę:u̯le sə s 'filca ▌ [L] SSKJ

filenga ▸ 'filəŋga -e ž ⟨⟩ les. *polnilo, panel |uokvirjena plošča v vratih|*: pər u'rå:tex ja 'filəŋgə 'vən z'bęu̯ ▌ [L] Ø

filja ▸ 'file -e ž ⟨⟩ NŠ *nadev*: 'file za pə-'ticə (: 'på:prkə) ▪ s 'filę na'ma:žə ▪ 'na:‿m 'je:du 'file, 'mie:sə 'bəm ▪ 'pǫ:p s 'ke:ksǫ 'vən 'filę pə'ję: ▌ [=] FRONTA[1], FRUNTA [L] Ø

filjati ▸ 'filet -ęm nd. ⟨⟩ **1.** f. kaj **a** *polniti kaj |dajati v kaj v tolikšni meri, da postaja polno|*: 'nie: 'žå:kle 'ta:k 'filed – bǫ 'pǫ:kn'u! ▪ 'kå: sę 'filęš ([=] BASATI, MAŠITI, TLAČITI) u 'us'te? **b** *nadevati kaj |pripravljati jed z nadevom|*: 'pe:mə kła'bå:se 'filet ▪ k'rå:pe bəm 'fileła **2.** čustv. f. koga/kaj *pretirano hraniti koga/kaj |dajati hrano|*: 'tie:ta sə me 'filelę z u'mę:šən'mə krəm'pė:rjə pa či'žå:nę ▌ [=] k 2 BASATI [L] Ø (Planina 1978 *filati*)

▸ **filjati se** ▸ 'filet se -ęm se nd. ⟨⟩ čustv. f. se s čim *pretirano, pohlepno jesti kaj*: 'nie: se 'ta:k 'filec‿() pę'čę:ŋkę! ▌ [=] ⇨ JESTI [L] Ø

▸ **filjan** ▸ 'filęn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *polnjen (z nadevom)*: 'filęnə 'på:prkə mə 'jəd'lę ▪ 'filęn 'za:jc ▪ 'filęnę 'kę:ksę ▌ [L] Ø

film ▸ 'filęm (in -lm̩) -lma m ⟨⟩ *film* **1.**

|*trak (s posnetki)*|: a s' 'kup'u 'filęm? • na'rė:te s'like mę ja 'da:u̯, 'filma pa 'nie: **2.** |*umetniško delo*|: a u̯ž g'lė:dọ 'filęm? • 'kė:r 'filęm bọ 'du̯o:ns (*kateri film bodo predvajali danes*)? ● šalj., nov. **film se je utrgal** komu *zaspal je*: tęlę'vizijə səm už'ga:ła pa 'lė:gła, se mę ja pa 'filęm u'ta:rgọ (⊟ ⇨ ZASPATI) ▌ [L] SSKJ

filozof ▸ fęłọ'zọ:f -a (in fi̯-) m živ. ⟨⟩ **1.** slabš. *kdor (rad) obširno, razvlečeno govori*: 'kå: 'vəča pə'vė:dat‿:e fęłọ'zọ:f? **2.** *Kr* posam., šalj. *tapetnik*: 'mȯ:j b'ra:t ja fi̯łọ'zọ:f, kə 'zȯ:fe 'file ▌ ⊟ k 2 ⇨ TAPETNIK [L] +

filozofija ▸ fęłọzọ'fija -a (in fi̯-) ž ⟨⟩ NŠ, slabš. *razvlečen, dolgočasen govor* |*sestavek o kaki stvari ali njegovo podajanje*|: g'dọ: bọ pəs'łušọ tə fęłọzọ'fijə ▌ [L] + ≠

filozofirati ▸ fęłọzọ'fė:rat -əm (in fi̯-) nd. ⟨⟩ slabš. *vsebinsko prazno, razvlečeno govoriti*: 'kək tət'le pə tęlę'vizijə fęłọzọ'fė:ra! • 'nie:xę fęłọzọ'fė:rat pa 'pę:dę ▌ [L] SSKJ, SP 1962 ≠

filter ▸ 'filter -tęrja m ⟨⟩ *filter*: 'filter pər p'rå:lnęmə st'rọ:jə se ja za'bęu̯ • cęga'rę:tę s 'filtęrjə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

filtercigaret ▸ 'filtercęga're:t -a (in -tę-; in -'rę:-) m ⟨im. mn. -'rę:tę⟩ redk. *cigareta s filtrom*: 'ja:s ka'di̯m 'filtęrcęga'rę:te ▌ [L] Ø

fin ▸ 'fi̯n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'fi̯ŋga in 'finęga, daj. ed. m. sp. 'fin'mə in 'finęmə⟩ nov., redk. **1.** *fin* |*ki se vede v skladu z družabnimi pravili in se izbrano oblači*|: 'tọ: sə 'finę 'lędę **2.** *boljši, izbran* |*ki je višje, bolj izbrane vrste*|: 'så:me 'fine ra'či ja 'da:ła na 'mi̯zə • z'łə 'finę 'kę:ksę tę g'rå:təjə **3.** *zelo natančno, podrobno izdelan*: 'fine rəka'vice 'må:š ▌ ⊟ ⇨ FAJN prid. [L] +

▸ **fin** ▸ 'fi̯n -a -ə povdk. ⟨⇨ FIN prid.⟩ nov., slabš., redk. *domišljav, prevzeten, izbirčen*: 'kå: sę 'kę: 'ta:k 'fi̯na!? • 'nie: 'bęt‿()a:k 'fi̯n pa u̯'zie:mę pə'ti̯cə, 'nə! ▌ ⊟ ⇨ VISOK povdk. [L] Ø

▸ **fino** ▸ 'fi̯nə prisl. ⟨⟩ nov., redk. **1.** *natančno, podrobno izdelano* |< FIN prid. 3|: 'ru̯o:čkę sə 'fi̯nə na'rė:tę **2.** slabš. *v knjižnem ali ljubljanskem pogovornem jeziku*: 'fi̯nə ja g'va:ru **3.** v medmetni rabi *izraža navdušeno pritrjevanje*: {A} za 'vəsənstọ 'tȯ:lęrjọ sm̩ ga 'du̯o:b'u. {B} 'fi̯nə! ▌ ⊟ k 1, 3 ⇨ FAJN; k 2 ⇨ GOSPODSKO [L] SSKJ

financminister ▸ fę'nå:ncmę'ni̯stər -tra (in fi̯-; in -mi-) m živ. ⟨⟩ šalj. *kdor v družini plačuje večje zneske*: 'kė: pa 'må:te fę'nå:ncmę'ni̯stra, da bọ p'łå:čọ 'va:də? ▌ ⊟ ⇨ FINANČNI [L] Ø

finančni ▸ fę'nå:nčnę -nęga m živ. ⟨⟩ šalj. *kdor v družini plačuje večje zneske*: pə'čå:kę, da 'na:š fę'nå:nčnę pə'vę:, čə ma š'łə: na iz'le:t ▌ ⊟ FINANCMINISTER [L] SSKJ ≠

finfer ▸ 'fiŋfer -fęrja m ⟨⟩ čustv. **a** *novec majhne vrednosti*: za u̯'så:kmə 'fiŋfęrjə se ja 'jȯ:kọ, 'ta:k ja 'bė:u̯ 'ọ:xərs'kę **b** mn. *denar sploh*: 'kumę də'bi̯m tis'te 'fiŋfęrja, 'žə braz 'nęx us'tå:nem ▌ ⊟ ⇨ FIČNEK; k b ⇨ GNAR [L] Ø (Thesaurus 1992, Bunc 1940: 60 *finfar*)

fingrat ▸ 'fi̯ŋgrat -a m ⟨⟩ **a** *naprstnik*: ža'lė:zən 'fi̯ŋgrat • 'fi̯ŋgrat sę 'dę: gu̯o na 'pa:rst **b** čustv. *zelo majhna posoda*: a 'pu̯o: 'då:š pa kə'fija pa u̯ te 'fi̯ŋgrat 'kuxat? ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992)

finka ▸ 'fi̯ŋka 'fi̯ŋke ž ⟨⟩ **1.** *zunanje spolovilo samice*: pra'si̯ca se 'buča – 'må: 'fi̯ŋkə 'či̯st r̩'dė:čə **2.** nizk. **a** *žensko spolovilo*: 'fi̯ŋkə səm jə 'vid'ọ. 'kək 'ča:rnə 'må:! **b** *ženska, predvsem mlada*: pəg'lė:dę, 'kå:ka 'fi̯ŋka g'rė: 'təmle! ▌ ⊟ k 1 RIT; k 2 ⇨ ŠIŠKA [L] Plet.

finšten ▸ 'fin'štn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *binkošten*: 'fin'št'nę pən'dę:lęk ▌ BINKOŠTEN [L] Ø

finšti ▸ 'fin'štę -ọ ‖ -u m mn. ⟨⟩ *binkošti*: g'da:j sə pa 'fin'štę? • ut 'fin'štọ 'si̯e:m te 'ni b'łə da'mọ • 'fin'štəm sə 'čå:sę 'ri̯e:klę ta d'ruga (= 'må:ła) 'vė:lka 'nọ:č ▌ ⊟ BINKOŠTI [L] Ø (Plet. *finkošti*)

finštnica ▸ 'fin'štnca -e ž ⟨⟩ *Kr* zastar. *šmarnica* |*rastlina*| ▌ ⊟ ⇨ ŠMARNICA [L] Ø

finta ▸ 'fi̯nta 'fin'te ž ⟨⟩ sleng. *prevara, zvijača, trik*: 'kå:ke 'fin'te z'gå:ne (: z'nå:)! ● sleng. **dobiti** (= vreči) koga **na finto** *prevarati koga*: na 'fi̯ntə ga ja 'du̯o:b'u, da mə ja pə 'ši̯xtə 'šọ: pə'må:gat – 'pu̯o: mə 'ni pa 'nęč p'łå:čọ • a sə te s"pė:t na 'fi̯ntə 'va:rglę? (⊟ ⇨ PRINESTI koga okoli) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

fintirati ▸ fi̯n'tė:rat -əm (in fin'-; in fęn'-) nd. ⟨⟩ sleng. *varati* |*zavajati v zmoto*|: z'me:rəm 'ta:k fęn"tė:ra, da ja 'pu̯o: ša na s'łå:pšəm ▌ ⊟ ⇨ PRINAŠATI okoli [L] +

firank ▸ 'fė:raŋk -a (tudi -rə-) m ⟨⟩ redk. **a** *zavesa* |*kos tkanine za omejevanje svetlobe*|: a s'te 'fė:raŋke žə u̯'bę:s'lę 'gu̯o:r • ud'ga:rnę 'fė:raŋk **b** *kar je podobno zavesi*: 'pəsə 'ma:rmə na 'kọ:čnek 'da:t 'fė:raŋg‿':u̯o:r ▌ ⊟ ⇨ FIRLENK [L] Ø (Thesaurus 1992 pod *firhank*)

firbčen ▶ 'fė:rpčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *radoveden* |*ki bi rad vedel stvari, ki mu jih ni nujno potrebno vedeti*|: 'silę 'fė:rpčən ja 'pȯ:p • 'fė:rpčna pa s"'tė:knena ja b'ła: "rę'nå:ta • šalj. 'kå:kə 'fė:rpčnə 'kurə 'må:mə! ▌ ⊟ FIRBIČEN [L] SSKJ

firbec ▶ 'fė:rbəc -pca m ⟨⟩ **1.** NŠ *radovednost* **a** |*lastnost, značilnost radovednega človeka*|: 'fė:rbəc ga ja g'na:u̯ u "'nę:mčijə **b** |*želja vedeti stvari, ki jih ni nujno potrebno vedeti*|: s 'fė:rpca (*iz radovednosti*) ja 'rin'u‿u̯ "š'må:rtnə **2.** živ., čustv. *radovednež*: g'dǫ: ja pa tęga 'fė:rpca k'lı̯cǫ?! • 'fė:rpcę sə 'žə z'ra:u̯nə • slabš. 'ti 'fė:rbəc 'ti 'bå:bjə, 'kǫ:m 'kę: 'silęš!? ● čustv. **firbec matra** (= daje = ima) koga *radoveden je*: me 'må: 'fė:rbəc, 'kå:g bǫ 'ku̯o:nc 'filma • elipt. a te 'fė:rbəc (*ali si radoveden*), 'kå: ja 'nətər? ● čustv. **pasti** (= prodajati ipd.) **firbec** *zadrževati se kje in si radovedno ogledovati kaj*: a 'žə s"'pė:t 'fė:rbəc 'på:seš!? • a sta 'dę: pra'da:ła 'fė:rbəc (*ali sta si zdaj potešila radovednost*)? ▌ [L] SSKJ

firbičen ▶ 'fė:rbęčən -čna -ə (in -bi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ redk. *radoveden* |*ki bi rad vedel stvari stvari, ki mu jih ni nujno potrebno vedeti*|: tę 'ja:nę u̯t'ru̯o:cę sə 'žə 'ta:k'fė:rbęčnę, da se u̯t'ru̯ca ▌ ⊟ ⇨ FIRBČEN [L] Ø (Thesaurus 1992 *firbečen*)

firkeljc ▶ 'fė:rkəlc -a m ⟨⟩ star. **1.** *četrt* **a** |*del časovne enote*|: 'fė:rkl̥c 'ura • 'fė:rkəlc 'me:ŋka ⌈ də 'ši̯e:s'tęx (⌈ = star., redk. 'ši̯e:s'tęx) **b** redk. |*del merske enote*|: 'fė:rkl̥c 'me:tra • 'fė:rkəlc (*četrt litra*) 'vi̯na ja pə'pi̯u̯ ● **zvoni firkeljc** *zvoni 15 minut pred začetkom maše*: 'fė:rkəlʒ‿()və'ni ▌ ⊟ ⇨ ČETRT [L] SP 1962

firlenk ▶ 'fė:rlę̨ŋk -a m ⟨⟩ **a** *zavesa* |*kos tkanine za omejevanje svetlobe*|: 'zi̯e:len 'fė:rlę̨ŋk • 'kå:ke s'ta:rgəne 'fė:rlę̨ŋkę 'må:jə! • na 'ru̯o:kə na'rė:te 'fė:rlę̨ŋke ma 'kupła **b** *kar je podobno zavesi*: 'fė:rlę̨ŋk pr̥ 'kǫ:čnekə (*kos plastične folije za varovanje pred mrazom*) ▌ ⊟ FIRANK [L] Ø

firma[1] ▶ 'fė:rma -e ž ⟨⟩ *birma*: a x 'fė:rmę bəž‿:ə 'šǫ:? • g'da:j s' pa 'ti b'ła: pr̥ 'fė:rmę? • 'kė:r š'ku̯o:f ja pa 'ti̯e:č 'jəm'ǫ 'fė:rmə? ● **vezati firmo** *biti za birmanskega botra*: "kə'zǫ:čka 'gȯ:ta mę ja 'fė:rmə 'vė:zała (⊟ vezati BIRMO) ▌ ⊟ BIRMA [L] Plet.

firma[2] ▶ 'fė:rma -e ž ⟨⟩ *podjetje*: 'urə sm̥ na (= pr̥ = u) 'fė:rmę 'du̯o:b'u ▌ ⊟ PODJETJE [L] +

firmanski[1] ▶ 'fė:rməns'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *birmanski*: 'fė:rməns'kę 'gȯ:t'n̩' • 'fė:rmənska 'gȯ:ta (: u̯b'le:ka : 'ura) ▌ ⊟ BIRMANSKI [L] Ø

firmanski[2] ▶ 'fė:rməns'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *ki je last podjetja* |< FIRMA[2]|: 'fė:rmənska 'xiša ▌ [L] Ø

firmati ▶ 'fė:rmat -əm d.+nd. ⟨⟩ **1.** *birmati*: 'kȯ:k sə jəx pa 'du̯o:ns 'fė:rmalę? • 'kė:r š'ku̯o:f te ja 'fė:rmǫ? **2.** šalj. *dati zaušnico*: "s'rę:čǫ me ja 'fė:rmǫ ▌ ⊟ k 1 BIRMATI; k 2 ⇨ KLOFUTITI, KLOFUTATI [L] Ø (Thesaurus 1992)

firož ▶ 'fė:rǫš -ža m ⟨⟩ NŠ *juha s štrukeljci iz moke in svinjske krvi*: kə smə 'mė:lę kə'line, smə pa 'čå:sę z'me:rəm 'fė:rǫš 'jəd'lę ▌ [L] Ø

firšpati ▶ 'fė:ršpat -əm d.+nd. ⟨⟩ ***Bo*** *pripreči, pripregati*: na "k'rǫ:pę, kə ja k'łå:nc, sə z'mė:rę 'fė:ršpalę ▌ ⊟ FORAJTATI [L] Ø (Videčnik 1988: 14)

firtaf ▶ 'fė:rtaf -a m ⟨⟩ **1. a** *predpasnik* |*za sprednji del telesa*|: 'fė:rtaf sę 'dę: 'gu̯o:r • 'fė:rtaf səm ub'le:kła **b** *polovični ženski predpasnik (od pasu navzdol)*: 'jå:pke sę ja pa u̯ 'fė:rtaf nab'ra:ła (*tako da je na spodnjem robu nabrani predpasnik prijela z roko*) **2.** *ženska halja brez rokavov predvsem za delo doma* ▌ ⊟ FIRTAFČEK, FIRTAH, FIRTEK [L] Ø

firtafček ▶ 'fė:rtafčək -čka m ⟨⟩ manjš. *predpasniček* |< FIRTAF 1|: p'rǫ: 'čė:dn̩ 'fė:rtafčək sę ja sə'ši̯ła • živ., otr. *(polovični) predpasnik*: a 'fė:rtafčka bę 'ra:t 'jəm'ǫ? ▌ ⊟ ⇨ FIRTAF [L] Ø

firtah ▶ 'fė:rtax -a m ⟨⟩ redk. **1. a** *predpasnik* |*za sprednji del telesa*|: 'fė:rtax ub'lę:čə • a 'ka: bras 'fė:rtaxa 'kuxəš? **b** *polovični ženski predpasnik (od pasu navzdol)* **2.** *ženska halja brez rokavov predvsem za delo doma* ▌ ⊟ ⇨ FIRTAF [L] Ø (Thesaurus 1992 *firteh*)

firtek ▶ 'fė:rtęk -a (tudi -t'ka) m ⟨⟩ manjš. *predpasniček* |< FIRTAF 1|: 'kå:k 'fė:rtęk 'le:p 'må:š! • živ., otr. *(polovični) predpasnik*: 'fė:rtęka mę 'kupę! ▌ ⊟ ⇨ FIRTAF [L] Ø

fišlak ▶ 'fišłak -a m ⟨⟩ NŠ *(ribiška) vrvica iz umetne snovi*: s 'fišłakə sm̥ 'łǫ:v'u • 'fišłak se ja u̯'ta:rgǫ ▌ [L] Ø (SSKJ *laks*)

fit ▶ 'fi̯t -a m ⟨im. mn. 'fitę⟩ *avtomatska varovalka (za prekinitev tokokroga)*: 'jədę 'fi̯t utk'łǫ:pęt ● **fit je ven vrglo**

ipd. *avtomatska varovalka je prekinila tokokrog*: 'fịt ja 'vən zab'rịsałə, kə ja st're:łła ụda'rịłła (⊟ ⇨ AVTOMAT je ven vrglo) ▌ ⊟ ⇨ AVTOMAT [L] Plet. ≠

fizekelj ⇨ FIZETELJ

fizetelj ▸ fẹ'zẹ:t'l̥ -na (in fi-; tudi fẹ'zė:-; *Bo* tudi fẹ'zė:kəl(-)) m ⟨⟩ nav. mn., star., redk. *moška nogavica, navadno debelejša*: ne d'ruge fẹ'zẹ:t'l̥ne u̯'buj • u fẹ'zẹ:t'l̥nə ja 'łukne ▌ ⊟ ⇨ ZOKEN [L] Ø

fizika ▸ 'fizẹka (in -zị-) -zẹke (in -zi-) ž ⟨⟩ NŠ *fizika |šolski predmet|* ● ⇨ biti PROFESOR kurje fizike ▌ [L] +

fizkultura ▸ 'fịskul'tura -a ž ⟨⟩ NŠ, star. *telesna vzgoja, telovadba*: pṛ sọ'dåː:tex smə 'mė:lẹ 'fịskul'turə • a 'måː:ta 'fịskul'turə, kə se 'ka: nap'rẹ: s pẹ'cikl̥nə u̯'kọ:lẹ 'vəsta? ▌ ⊟ ⇨ TELOVADBA [L] SSKJ, SP 1962

fizljati ▸ 'fẹz'lẹt fẹz"låː:m nd. ⟨'fẹz'lẹ -te; 'fẹz'lọ fẹz"låː:ła -ə⟩ star., redk. f. kaj *neredno dajati kaj*: 'fẹz'lọ mẹ ja 'cọ:lẹŋgə – 'təm pa 'təm‿:ẹ ja 'kẹ: 'daː:u̯ ▌ [L] Ø

fižek ▸ 'fəžək -a (tudi 'fẹ-) m živ. ⟨⟩ manjš. *fižolček* |< FIŽOL|: a bəš 'fəžəka 'jẹ:du? ▌ ⊟ ⇨ FIŽOLEK [L] Ø

fižol ▸ 'fəžu in fẹ'žọ: fẹ'žȯ:łła m ⟨⟩ **1.** *fižol* **a** NŠ |*rastlina*|: 'fəžu cvẹ'ti • 'fəžu sma sa'dịłła 'dụo:ns • x fẹ'žȯ:łə bəma p'rẹ:kle 'daː:łła • 'pė:rjə u̯t fẹ'žȯ:łła **b** |*sad (strok s semeni)*|: g'rė:m na 'nịvə 'fəžu nab'raː:t • st'ru̯o:k fẹ'žȯ:łła • a bəš 'jẹ:du u̯st'rọ:čjə 'fəžu? • za'bẹ:len 'fəžu **c** |*seme*|: 'tis'tele fẹ'žȯ:le ša pə'bịe:rə s t"le:u̯ • fẹ'žọ: m na'mȯ:čła, 'jutṛ ga 'dẹ: pa 'kuxat ● **jabkov** (= jabolčen) **fižol** *jed iz fižola, jabolk, drobtin in podmeta*: 'jåː:pkọ 'fəžu ▌ [K] *Mlajši govorci govorijo, kot da se fižol seje, ne sadi.* (⇨ BRAZDOVEC) [L] Ø

fižolček ⇨ FIŽOLEK

fižolek ▸ fẹ'žȯ:lẹk -a m ⟨⟩ manjš. *fižolček* |< FIŽOL|: nẹ fẹ'žȯ:lẹk mẹ ja 'naː‿t'le 'på:du • a ja 'dȯ:bər fẹ'žȯ:lẹk? ▌ ⊟ FIŽEK [L] Plet.

fižoliti ▸ 'fẹ'žȯ:lẹt (in -lt) -ẹm nd. ⟨–; fẹ'žȯ:lu -łła -ə⟩ *Bo* šalj., redk. *(rad) jesti fižol*: a 'žə s"pė:t fẹ'žȯ:lte? ▌ [L] Ø

fižolov ▸ fẹ'žȯ:łọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -łav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -łọga⟩ *fižolov*: fẹ'žȯ:łọva 'župa • fẹ'žȯ:łọve łə'šine ▌ [L] +

fižolovka ⇨ PREKLA

flahajzelj ▸ f'laːx'laːjzẹl -na (in -z'l̥(-)) m ⟨⟩ *tračno železo*: ucˈpọ:d bẹ 'maːgu f'laːx'aːjzẹl naˈbẹt ▌ [L] Ø

flahnoba ▸ fłax'nu̯o:ba -e ž ⟨⟩ *jasa*: na flax'nu̯o:bə sma 'paːršła ▌ ⊟ FLAKNOBA [L] Ø

flajšmašina ▸ f'leːjšma'šịna -'šine ž ⟨⟩ *mesoreznica*: 'mịe:sə mə z're:zalẹ s f'leːjšma'šịnẹ • 'ša:jbə za f'leːjšma'šịnə 'kupta, štẹ'vilkə 'vəsəm ▌ [L] Ø

flajšter ▸ f'leːjštər -tra m ⟨⟩ *oblič |lepljiv trak|*: a 'måː:š kåk f'leːjštər, kə sn̥ se u̯'rė:zọ? ▌ ⊟ [L] Ø (Plet. *flašter*)

flajštrati ▸ f'leːjštrat -əm nd. ⟨⟩ f. koga *lepiti obliže komu*: 'sẹ: me 'ni t're:ba 'ta:k f'leːjštrat! ▌ ⊟ FLIKATI [L] Ø

flajštrček ▸ f'leːjštərčək -čka m ⟨⟩ manjš. < FLAJŠTER: nẹ f'leːjštṛčəg bọ za'du̯o:s't' ▌ [L] Ø

flajzer ▸ f'leːjzer -zẹrja m ⟨⟩ star. *prostor |del zemeljske površine|*: na n'mə f'leːjzẹrjə 'gu̯o: 'taːg‿'()ọ:be 'råː:s'tẹjə ▌ ⊟ ⇨ PLAC [L] Ø

flaknoba ▸ fłak'nu̯o:ba -e ž ⟨⟩ redk. *jasa* ▌ ⊟ ⇨ FLAHNOBA [L] Ø

flam ▸ f'łåː:m -a m ⟨⟩ NŠ *potrebušina*: f'łåː:m za 'župə • d'vå: 'kọ:sẹ f'łåː:ma ▌ [L] +

flanca ▸ f'łåː:nca -e ž ⟨⟩ *sadika, predvsem zeljna*: 'ziu̯ne f'łåː:nce ša 'maːrəm u'såː:dẹt ▌ [L] Ø (Tominec 1964 *flancat*)

flancat ▸ f'łåː:ncat -a m ⟨⟩ *flancat iz kvašenega testa*: f'łåː:ncate m nar'dịłła ▌ ⇨ ŠTRAVB [L] SSKJ, SP 1962

flancati[1] ▸ f'łåː:ncat -əm nd. ⟨⟩ ***Bo*** *saditi sadike na stalno mesto*: bọ t're:ba s"pė:c‿()a'łåː:tə f'łåː:ncat ▌ [L] Ø

flancati[2] ▸ f'łåː:ncat fłan'cåː:m nd. ⟨f'łåː:ncẹ -te; f'łåː:ncọ fłan'cåː:ła -ə⟩ slabš. **1.** *vsebinsko prazno, dolgovezno govoriti*: 'kåː 'kẹ: "də'łåː:nc‿()'pė:t fłan'cåː:?! **2.** f. koga *lagati komu*: 'məne 'ni t're:ba s 'tåː:kmə f'łåː:ncat, kə te pra'du̯o:brə pəz'nåː:m • p'rẹ: jə ja f'łåː:ncọ, da bọ s'kaːrb'ọ 'zaːnẹ, 'pu̯o: 'ni b'łə pa 'nẹž z u'sẹga u̯'kupẹ ▌ ⊟ k 1 ⇨ GOVORITI; k 2 ⇨ LEGATI SE [L] SSKJ

flanela ▸ fła'ne:ła (in -'nẹ:-) -'nẹ:le ž ⟨⟩ NŠ *flanela*: s'raːjca ja pa 'tåː:ka, kə bẹ b'łaː: s fła'nẹ:le naˈrė:ta • d'vå: 'me:tra fła'nẹ:le ▌ [L] +

flanelka ▸ fła'nẹ:lka -e ž ⟨⟩ *flanelka |rjuha|*: fła'nẹ:lka ja za pə'zimẹ 'faːjn, kə ja 'bəl 'tu̯o:płła ▌ [L] SSKJ

flaša ▸ f'łåː:ša -a ž ⟨⟩ *steklenica |posoda|*: f'łåː:ša se ja zdṛ'bịłła • nə f'łåː:šə 'pė:ra ša pṛ'nịe:s' • u mọ'me:ntə ja 'jəm'ọ f'łåː:šə p'råː:znə • f'łåː:ša u̯t 'kis'le 'vaː:de (= redk. kịsła'vaːdna f'łåː:ša) • f'łåː:ša u̯t 'pė:ra (= redk. 'pė:rọva f'łåː:ša) • f'łåː:ša u̯d 'vịna (= redk. 'vịnska f'łåː:ša) • f'łåː:ša u̯d 'vəle (= redk. 'vəlnatna

f'łå:ša) • f'łå:ša na š'ra:u̯f (*z navojem*) • f'łå:ša na 'rọ:p (*za kronasti zamašek*) • u g'ła:š sę na'tu̯o:čə, 'mənda 'jå: 'na:‿bəš 'ka: s f'łå:ša 'pė:u̯! • za dojenčka a "'mi̯xa žə [pə f'łå:šə (= s f'łå:ša) 'pija? ● kot igra **spuščati flašo** *spuščati steklenico, da drsi po žlebu, narejenem v snegu*: a g'rė:ma f'łå:šə s'pušat? ▌ [=] k a BARIGLA [L] SSKJ, Plet.

flašencug ▶ f'łå:šən'cək (in -'cuk) -'cuga m ⟨⟩ redk. *škripec*: 'ša:jtr̥gə bę 'li̯e:xkə s f'łå:šən'cugə ta'gu̯o: pə'tė:gn̥lę ▌ [=] ⇨ ŠKRIBEC [L] Ø

flaška ▶ f'łå:ška -e ž ⟨⟩ *steklenička*: płaš'nå:ta f'łå:ška • f'łå:škə za pər'fum ja b'łə t're:ba s‿:ę'bò:j 'jəmet • te 'må:lę [pə f'łå:škę ([= s f'łå:ške) 'pija ▌ [=] [L] SSKJ

flaža ▶ f'łå:ža -a ž ⟨⟩ NŠ *ruša* |*vrhnja plast zemlje z rastlinjem*|: 'na:jp'rẹ: smə f'łå:žə pəb'ra:lę 'du̯o:l ▌ [L] Ø

flegma ▶ f'le:gma -- -- (in f'lẹ:-) prid. ⟨⟩ *ravnodušen, flegmatičen*: f'le:gma 'dė:da 'ma:rəš 'jəmet, pa 'ja: • "'å:na ja f'le:gma, se na sę'kė:ra 'kẹ: 'du̯o:s't' • 'čistə 'nęč jəm na pə'må:ga – 'va:n ja f'le:gma ▌ [L] SSKJ

▸ **flegma** ▶ f'le:gma (in f'lẹ:-) prisl. ⟨⟩ *ravnodušno, flegmatično*: 'čist f'le:gma ja 'pa:ršu, ud‿:'ve:x ja g'nå:r pə'ra:u̯ pa 'šọ: ▌ [L] SSKJ

flegmatičen ipd. ⇨ FLEGMA

flegmatik ▶ fleg'må:tęk -a (in flẹ-; in -ti̯-) m živ. ⟨im. mn. -tękę (in -ti-)⟩ *flegmatik*: "'mė:rọ ja fleg'må:tęg, da mə 'ni 'på:ra ▌ [L] SSKJ, SP 1962

flek ▶ f'le:k -a (in f'lẹ:-; in f'li̯e:-) m ⟨im. mn. f'lẹ:kę in f'li̯e:kę⟩ **1.** *madež*: 'lẹ:, 'kå:ke f'lẹ:ke sę na'rė:d'u s 'få:rbę • f'li̯e:k ut čr̥'ni̯łə (: k'rəvę) **2.** *maroga* |*lisa, navadno temenjša*|: na 'zis'kə se mę ja r'dė:č f'le:k na'rė:d'u • f'lẹ:ke 'må: pə 'nou̯o:gex • čə 'må:š r̥'dė:čə bə'lẹ:zən, də'biš tm̥ pə'sọ:t pə t'rupłə r'dė:ča f'lẹ:ke ▌ [L] Ø

flekast ▶ f'le:kast -a -ə (in f'lẹ:-; in f'li̯e:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ **1.** *madežast*: f'le:kasc‿()t'ru̯o:p • ub'le:kə 'må:š f'le:kastə u̯d b'łå:ta **2.** *marogast*: kə me 'zė:be, 'må:m 'vərgnę f'li̯e:kas'te 'nu̯o:ge ▌ [L] Ø

flerjanovo ▶ flẹr'jå:nọvə -nọga (in fle-) s ⟨⟩ NŠ *praznik sv. Florijana 4. maja*: na flẹr'jå:nọvə ja "'xa:ns 'šọ: u "p'łọ:nọvə "flẹr'jå:nə za 'gọ:t 'vọ:šət • jajča'rija ja na flẹr'jå:nọvə • u flẹr'jå:nọmə se 'fəžu sa'di ▌ [L] Ø

fleten ▶ f'lė:tn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *čist* |*brez umazanije, prahu*|: 'sę: 'må:m̩ f'lė:t'ne 'zọ:kne • a ja te 'rọ:pčək f'lė:tn̥? • "'be:ta ja f'lė:tna 'že:nska (*ki ima smisel in skrb za snago*) ▌ [L] Plet. (SSKJ, SP 1962 ≠)

▸ **fletno** ▶ f'lė:tnə prisl. ⟨⟩ *čisto* |*brez umazanije, prahu*|: 'kək 'må:te 'pa:r‿vas f'lė:tnə! • u 'kė:u̯drə ja 'fa:jn f'lė:tnə ▌ [L] Ø (SSKJ ≠)

fličkati ▶ f'ličkat -əm nd. ⟨⟩ **a** f. s čim *pokati s čim* |*s tankim, prožnim predmetom*|: z 'ga:jžlę sm̥ f'ličkała – š'mi̯c ja 'ma:gu 'bęt na 'ku̯o:ncə **b** čustv. f. koga/kaj *udarjati koga/kaj* |*s tankim, prožnim predmetom*|: za'kå: ga pa s"pė:t f'ličkəš? ▌ [=] k a ⇨ POKATI; k b ⇨ MLATITI [L] Ø

fligehorn ▶ f'ligę'xọ:rən -rna m ⟨⟩ glasb. *krilni rog*: 'ja:dn̥ ja na tis't' f'ligę'xọ:rən š'pilọ • f'ligę'xọ:rən, 'tọ: ja ti̯sta ta 'vė:lka z'vi̯ta trọ'be:nta ▌ [L] Ø

flider ▶ f'li̯dər -dra m ⟨⟩ star. *španski bezeg* ▌ [=] ⇨ španski BEZEG [L] Ø (Thesaurus 1992)

fligelica ▶ f'ligęlca -e ž ⟨⟩ *krilna vodna črpalka*: s ff'ligęlcę smə 'va:də 'pumpalę ▌ [=] FLIGERICA [L] Ø

fligeljc ▶ f'ligəlc -a m ⟨⟩ *okensko krilo*: f'ligl̥ce 'du̯o: pə'bi̯e:rə ▌ [=] FRIGELJC [L] Ø

fligerica ▶ f'ligerca (in -gę-) -gęrce ž ⟨⟩ *krilna vodna črpalka*: pr̥ "'tin'čkę smə f'ligercə 'mė:lę, p'rẹ:, kə ša 'ni b'łə vọdọ'vọ:da ▌ [=] ⇨ FLIGELICA [L] Ø

flika ▶ f'li̯ka f'like ž ⟨⟩ **1. a** *zaplata, krpa* |*manjši kos blaga, usnja, gume za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela*|: f'li̯ka pr̥ f'likę ja b'ła: na u̯b'lẹ:kę • f'li̯ka za 'gumə (: pę'cikəl) **b** *krpa* |*manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju*|: a ša 'må:š kåkə f'li̯kə u̯d 'må:nt'l̩na? **c** *krpa* |*manjši kos blaga*|: nə f'li̯kə 'nucəm, da m pəs'kus'u 'ši̯vat **2.** čustv., redk., nav. s prilastkom *kar je podobno zaplati*: f'like s'ni̯e:ga sə ša b'le: **3.** čustv., z rodilnikom *manjši kos zemljišča*: nə f'li̯kə 'zi̯e:mle 'må: tm̩'du̯o:l ▌ [=] k 1c COTA; k 3 ENZELJ, FLIKICA, OGEL[1] [L] SSKJ

flikati ▶ f'li̯kat -əm tudi f'ličam nd. ⟨f'likę -te tudi f'ličə (in f'lič) f'ličte; f'li̯kọ -kała -ə⟩ **1. a** f. kaj *krpati kaj* |*prekrivati s krpo*|: 'gumə (: mọ'tọ:r : pę'cikəl : 'vọ:z) f'li̯kəm **b** čustv., redk. f. koga *lepiti komu obliže*: 'kå: s'‿sę pa nar'di̯łə, da te f'li̯kəjə? **2.** f. kaj *po-*

pravljati kaj |*zadelavati luknje*|: u̯'så:kə 'lė:tə ja b'łə t'rẹ:ba t'rịkr̥t, š'tė:rkr̥t 'cė:stə f'lịkat, p'rẹ:, kə ša 'ni b'łə as'få:lta • 'ma:jce pa 'gå:te f'lịkəm • "kə'vå:čọ "zd'ra:u̯c ja 'pịskra f'lịkọ **3.** star., redk. *fotografirati*: 'una, kə z "a'mịe:rke p'ride, 'ta:k 'rå:da f'lịka – s'lịka ▌ [=] k 1b ⇨ FLAJŠTRATI; k 3 ⇨ SLIKATI [L] Ø

▸ **flikati se** ▸ f'lịkat se -əm se tudi f'ličam se nd. ⟨⇨ FLIKATI⟩ čustv., redk. *prebijati se* |*(s težavo) se preživljati*|: {A} 'kå: 'de:łəta? {B} 'e:, f'ličama 'se:. ▌ [=] ⇨ TOLČI SE [L] Ø

flikica ▸ f'lịkca f'likce ž ⟨⟩ **1.** manjš. *krpica* |< FLIKA| **a** |*manjši kos blaga, usnja, gume za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela*|: f'lịkcə sẹ na 'ła:xt na'ši **b** |*manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju*|: 'kumẹ d'vẹ: f'likcẹ b'ła:ga sta u̯s'ta:le **c** |*manjši kos blaga*|: nə f'lịkcə mẹ 'dẹ: za 'pužəkə u̯b'lẹ:čt **2.** čustv., redk., z rodilnikom *manjši kos zemljišča*: jə 'kå: sm̩ pa 'lịe:x 'mė:ła na tis'tẹ f'likcẹ 'nive!? ▌ [=] k 1c ⇨ COTIKA; k 2 ⇨ FLIKA [L] Ø

flikniti ▸ f'likən't' -knem d. ⟨f'liknẹ (in -kən') -kən'te; f'likn'u f'lịkənła -ə⟩ **1.** slabš. *umreti*: 'bəm 'šọ: u̯d‿':ọ:ma, pa čə 'ka: f'liknem **2.** čustv. f. koga/kaj *vreči koga/kaj* |*s silo povzročiti, da (po zraku) preide na drugo mesto*|: tə š'kå:tłə ša 'ma:rma u̯k'ra:j f'likn̩'t' • st'rå:n f'liknẹ 'čẹ:u̯le, čə jəx na 'mis'lẹš 'vịe:č 'nu̯o:sẹt **3.** čustv. f. koga/kaj *fotografirati koga/kaj*: 'ka: na 'xịtr̥ nas ja f'lik'n'u, pa sə 'ta:kele 'fa:jn s'like g'rå:tale ▌ [=] k 1 ⇨ UMRETI; k 2 ⇨ VREČI; k 3 ⇨ SLIKATI ▌ [L] SSKJ, SP 1962 ≠

flinta ▸ f'lịnta f'lin'te ž ⟨⟩ slabš. *puška* |*orožje*|: 'kå:kə f'lịntə pa 'må:! ▌ [=] ⇨ PUKŠA [L] SSKJ, Plet.

flobert ⇨ FLOBRT

flobrt ▸ f'łọ:bərt -a m ⟨⟩ *flobert* |*puška za streljanje na kratke razdalje*|: s f'łọ:bertə ja st'rẹ:lọ ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *flobert*)

floder ▸ f'lọ:dər -dra m ⟨⟩ NŠ *barva, ki ponareja lesno strukturo*: u'rė:xọ f'lọ:dər • f'lọ:dər se 'le:pə dr̥'ži ▌ [L] Ø

flodrati ▸ f'lọ:drat -əm nd. ⟨⟩ *flodrati* |*z barvanjem ponarejati lesno teksturo*|: a bəš pə'xištvə f'lọ:drọ? ▌ [L] SSKJ

flomaster ▸ f'łọ:'må:stər -tra (in fłọ-) m ⟨⟩ *flomaster* ▌ [L] SSKJ

florjanovo ⇨ FLERJANOVO

flos ▸ f'łȯ:s -a m ⟨⟩ *splav* |*za plovbo po reki povezan ali s klini zbit les*|: 're:-zən (: 'vė:zən) f'łȯ:s • pə 'pė:t, 'šẹ:st f'łȯ:su ja na'ẹ:ŋkr̥č‿()'łə • f'łȯ:s‿:mə u̯'da:rlẹ ▌ [L] SP 1962, Plet.

flosar ipd. ⇨ FLOSER ipd.

flosati ▸ f'łȯ:sat -əm nd. ⟨⟩ čustv. f. kaj *metati kaj* **a** |*s silo, navadno ročno, povzročati, da prehaja po zraku na drugo mesto*|: za'kå: pa 'ta:k f'łȯ:səž 'dịe:ske?! **b** brezos. |*s silo povzročati, da prehaja v velikih količinah na drugo mesto*|: pəg'lė:dẹ, 'kək f'łȯ:sa 'va:də! ▌ [=] ⇨ METATI [L] Ø

floser ▸ f'lȯ:ser -sẹrja m živ. ⟨⟩ *splavar*: 'čå:sẹ sm̩ 'ja:s 'tud' 'bė:u̯ f'lȯ:ser ▌ [L] Ø (+ *flosar*)

floserski ▸ f'lȯ:sẹrs'kẹ [-serska -ə ([in -sẹr-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -sẹrs'kẹga⟩ *splavarski*: 'tọ: ja 'tå:kə f'lȯ:serskə 'jəs'tẹ ◆ ies. ⇨ floserske KLEŠČE ● ⇨ floserski BAL ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (*flosarski*)

▸ **floserski** ▸ f'lȯ:sẹrs'kẹ -kẹga m živ. ⟨⟩ *flosarski bal* |*tradicionalna prireditev na Ljubnem ob Savinji*|: a g'rė:š na f'lȯ:sẹrs'kẹga? ▌ [=] floserski BAL [L] Ø

flosk ▸ f'łəsk medm. ⟨⟩ *posnema zamolkel glas pri udarcu, padcu*: f'łəsk ja nar'dịłə, kə ja 'ja:jcẹ u̯ d'rịe:və pr̥lẹ-'tė:łə ▌ [L] Plet. (+ *plosk*)

fluder ▸ f'ludər -dra (redk. f'łu-) m ⟨⟩ *odprtina na jezu za prehajanje splavov*: f'łȯ:s ja 'šọ: pr̥ 'ja:zə čas f'ludər ▌ [L] Ø

fočkanje ▸ 'fọ:čkənẹ (tudi -e) -e s ⟨⟩ ● ***Bo*** ITI SE ZA FOČKANJE *skrivati se* |*otroška igra*|: 'pe:mə se za 'fọ:čkənẹ ([=] ⇨ SKRIVATI SE) ▌ [L] Ø

fočkati se ▸ 'fọ:čkat se -əm se nd. ⟨⟩ ***Bo*** *skrivati se* |*otroška igra*|: 'fọ:čkat smə se š'lẹ ▌ [=] ⇨ SKRIVATI SE [L] Ø (SSKJ *pofočkati*)

fodresati se ° **fəd'rė:sat se** *3. os. ed.* **-a se** *d.+nd.* [[] ***Vo*** f. se komu *zamalo se zdi komu*: 'ta:k se mẹ fəd'rė:sa ▌ [=] ⇨ zamalo se zdi komu (⇨ ZDETI SE) [L] Ø

foga ▸ 'fọ:ga -e ž ⟨⟩ ***ŠD*** posam. *vžigalnik* |*priprava za prižiganje cigaret*|: a 'må:š 'fọ:gə? ▌ [=] ⇨ FARACAJG [L] Ø

fogati ▸ 'fọ:gat -əm d.+nd. ⟨⟩ ***Kr*** šalj., star. f. koga *ubogati* |*narediti tako, kot kdo predlaga*|: čə me 'na:‿u̯š 'fọ:gała, bm̩ 'xut ▌ [=] ⇨ UBOGATI [L] Ø

foglovž ▸ 'fọ:głọš -ža m ⟨⟩ **a** *ptičja kletka*: "tȯ:na ja gr̥'lịcə s 'fọ:głọ:ža s'pus't'u **b** redk. *kletka* |*za (divje) živali*|:

mẹd'vė:da 'må:jə 'nət u tis't'mə 'fọ:głọžə zap'rẹ:d'ga ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992)

foh ▶ 'fu̯o:x -a m ⟨⟩ *stroka*: 'tišlẹrs'kẹ 'fu̯o:x ● **biti domaj v tem fohu** *biti strokovnjak na tem področju*: ˮ'pė:tər ja 'bəl u̯ tẹmə 'fu̯o:xə 'du̯o:mẹ kə 'ja:s, kə ja 'tišler ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992)

fohman ▶ 'fu̯o:xmən -a m živ. ⟨⟩ redk. *strokovnjak* |*kdor kako stroko (dobro) obvlada*|: 'tišlẹrs'kẹ 'fu̯o:xmən ▪ šalj. ˮ'i̯uc ja za 'bå:be 'fu̯o:xmən ▌ [=] ⇨ FAHMAN [L] Ø (Thesaurus 1992 pod *fohmon*)

fojšner ipd. ⇨ FOJŠTNER ipd.

fojštner ▶ 'fò:jštner -t'nẹrja (in -šn-) m živ. ⟨⟩ *gozdar* |*strokovnjak*|: 'fò:jštner ja 'bė:u̯ łə'gå:r, pa 'ni 'så:mə utka'zọ:vọ – 'čå:s', ša p'rẹ:, sẹ mə 'kå:rtə 'ma:gu pə'kå:zat, če sẹ 'va:t'ọ u̯ ma'line 'jət ▌ [=] FORŠTNER, GOZDAR [L] Ø

fojštnersko ⇨ PO FOJŠTNERSKO

folc ▶ 'fu̯o:lc -a m ⟨⟩ les. *brazda* ▌ [L] Ø

folcati ▶ 'fu̯o:lcat -əm nd. ⟨⟩ les. f. kaj *delati brazdo, brazde v kaj*: g'rė:ma 'fu̯o:lcat‿()is'te 'łå:te ▪ 'fu̯o:lcała ma pa na sekə'łå:rjə ▌ [L] Ø (Planina 1978 ≠)

folcer ▶ 'fu̯o:lcer -cẹrja m ⟨⟩ les. *venčnjak, venčenjak* |*skobljič*| ▌ [=] FOLCHOBELJ [L] Ø

folcfrklajdenga ▶ 'fu̯o:lcfərk'le:jdəŋga -e ž ⟨⟩ les. *podbojna obloga na strani z vratnim krilom*: na 'ja:nẹ st'ra:nẹ, 'təm, kə sə u̯'rå:te, ja 'fu̯o:lcfr̥k'le:jdŋga, na drugẹ pa 'cė:rfərk'le:jdŋga ▌ [L] Ø

folchobelj ▶ 'fu̯o:lc'xọ:bəl -na m ⟨⟩ les. *venčnjak, venčenjak* |*skobljič*| ▌ [=] ⇨ FOLCER [L] Ø

folcvagen ▶ 'fọ:lc'vå:gən -gna m živ. ⟨⟩ *tip osebnega avtomobila znamke Volkswagen*: 'fọ:lc'vå:gna ja 'jəm'ọ ▌ [=] HROŠČ [L] Ø (SSKJ *folksvagen*; SP 1962 *volkswagen*)

folencati ⇨ FAVLENCATI

folgas ▶ 'fọ:l'gå:s -a m ⟨⟩ NŠ, avt. *polni plin*: s 'fọ:l'gå:sə 'vəzẹ ▪ 'dẹ: 'fọ:l'gå:s (*pritisni na pedal za plin do konca; pelji kar se da hitro*) ▌ [L] Ø

folgati ▶ 'fò:lgat -əm nd. ⟨⟩ **1.** f. komu *dohajati koga* |*delati enako hitro kot kdo drug*|: na 'fò:lgəm 'jəm z be'tọ:nə, 'ta:k 'xi̯tr̥ betọ'nė:rəjə **2.** f. kaj *požirati kaj* |*biti tak, da lahko prehaja skozi*|: 'ce:u̯ 'ni 'fò:lgała 'va:de **3.** čustv. *dojemati, razumevati*: a 'fò:lgəš, kə rəz'łå:ga? ▪ na 'mò:rəm vi̯e:č 'fò:lgat ▌ [=] k 1 DOHAJATI; k 2 ⇨ POŽIRATI; k 3 ⇨ ZASTOPITI [L] Ø

folija ▶ 'fọ:lẹja -a (in -li-) ž ⟨rod. mn. -li⟩ nov. *folija* |*tanek list*| ▌ [L] SSKJ, SP 1962

folirati ⇨ FAVLIRATI

foliš ▶ 'fọ:lẹš -- -- (in -li-) povdk. ⟨⟩ redk. *jezen* |*ki ima negativen, odklonilen odnos do koga*|: ˮ'rusẹ sə b'lẹ pa 'silẹ 'fọ:liš ▪ 'fọ:liš ja b'łə: na:ŋga ▌ [=] ⇨ JEZEN [L] Ø

folk ▶ 'fọ:lk -a m ⟨⟩ NŠ, sleng. *ljudje* |*skupina ljudi*|: 'kò:k 'fọ:lka ja b'łə na 'igrə! ▌ [=] ⇨ LJUDJE [L] Ø (Thesaurus 1992)

folksvagen ⇨ FOLCVAGEN

fora ▶ 'fọ:ra -a ž ⟨⟩ sleng. **1.** NŠ *prednost* |*boljši položaj pri tekmovanju*|: d'vå: 'gọ:łə 'må:jə 'fọ:ra **2.** slabš. *misel, mnenje, domislek*: 'må:š pa 'fọ:ra, da se 'bọ:x us'ˮmilẹ ▪ 'kå: ja pa 'tọ: 'dẹ: za na 'fọ:ra? ▌ [L] Ø

forajtati ▶ 'fọ:'ra:jtat -əm d.+nd. ⟨⟩ *Kr, Ko pripreči, pripregati*: ka'məjə sn̩ 'va:z'u, ˮ'i̯van ja pa 'fọ:'ra:jtọ ▌ [=] FIRŠPATI [L] Ø (Tominec 1964; Videčnik 1988: 13)

forati ▶ 'fọ:rat -əm nd. ⟨⟩ čustv., redk. f. kaj *metati kaj* |*s silo, navadno ročno, povzročati, da prehaja po zraku na drugo mesto*|: 'ni̯e: 'da:ru 'ta:k 'fọ:rat! ▌ [=] ⇨ METATI [L] Ø

format ▶ fọr'må:t -a (tudi fər-) m ⟨⟩ *format* |*velikost pol papirja*| ▌ [L] +

formerati ⇨ FRMERATI

forsitija ⇨ FORZICIJA

foršibati ▶ 'fọ:r'šibat -əm d.+nd. ⟨'fọ:r'šibẹ itd.⟩ redk. f. kaj *poriniti, porivati kaj* |*s sunki, rinjenjem povzročiti, povzročati (hitrejše) premikanje*|: 'nə, 'dẹ: ša pa tə š'kå:tłə 'fọ:r'šibema ▪ sn̩ ga 'vid'ọ, kə ja 'au̯tọ 'fọ:r'šibọ ▌ [L] Ø (Planina 1978)

forštner ▶ 'fò:rštner -t'nẹrja m živ. ⟨⟩ redk. *gozdar* |*strokovnjak*| ▌ [=] FOJŠTNER [L] Ø (Thesaurus 1992 *forštnar*)

fortenzija ▶ fọr'tẹ:n'zẹja -a (in -zi-) ž ⟨rod. mn. -zi⟩ *hortenzija* |*rastlina*| ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *hortenzija*)

fortrajber ▶ 'fọ:rt'ra:jber -ẹrja m živ. ⟨⟩ šalj. *ščegetavček*: 'fọ:rt'ra:jbẹrja jə ja zma'sė:rọ ▌ [=] PETELINČEK, VASERPINČ [L] Ø

fortuna ⇨ FRTUNJA

forzicija ▶ fọr'zicẹja -a (in -ci-) ž ⟨rod. mn. -ci⟩ *forsitija* |*okrasni grm*| ▌ [L] SSKJ

forželj ▶ 'fò:ržəl -na m ⟨⟩ *veriga (za privezovanje goveda k jaslim)* ▌ [L] SSKJ, Plet.

fošfoter ⇨ FAVŠFOTER

fotelj ▶ fọ'tẹ:l [-'te:łə ([in -'tẹ:-) tudi -'tẹ:le m ⟨⟩ *fotelj*: 'na:j'ra:šə pa 'žə u̯ fọ'te:łə sẹ'di̯m pa tẹlẹ'vizẹjə g'lė:dəm ▌ [L] SSKJ, SP 1962

foter[1] ▶ 'fȯ:tər -tra m ⟨⟩ NŠ **1.** *krma* |*hrana, navadno rastlinska, za živali*|: a sę 'fȯ:tər žə naš'tė:łǫ? ▪ 'fȯ:tra jəm ja z'me:ŋkałə ▪ 'fȯ:tər za 'sa:rne (: s'vęne) **2.** *vmesna podloga* |*za oblačilo, obuvalo*|: a sę pr̥'nie:sła 'fȯ:tr̥ za 'må:nt'l̥? ▌ k [L] Ø (Thesaurus 1992)

foter[2] ▶ 'fǫ:tər -tra (tudi 'fu̯o:-) m živ. ⟨⟩ *ata, oče*: 'nå:š 'fǫ:tər sə 'ka: 'le:pə s'tå:rast u'čå:kalę ▪ 'tista ja b'ła: ma'čȯ:xa 'nå:šmə 'fǫ:trə ▪ ut "f'rənca 'fu̯o:tər ▌ [=] ⇨ ATE [K] *Pri mlajših govorcih prehaja v območje slabšalnega.* [L] Ø (Planina 1978)

fotoaparat ▶ 'fǫ:tǫapa'rå:t -a m ⟨⟩ *fotografski aparat* ▌ [=] APARAT za slikati [L] SSKJ, SP 1962

fotograf ▶ fǫtǫg'rå:f -a m živ. ⟨⟩ *fotograf* ▌ [=] SLIKAR [L] +

fotografija ⇨ SLIKA

fotografirati ⇨ SLIKATI

fotrati ▶ 'fȯ:trat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** f. kaj *krmiti kaj* |*dajati (živali(m)) krmo*|: "'zie:fa 'fȯ:tra k'rå:ve šale u̯'pǫ:'nu̯o:čə, da sə 'pu̯o: 'čistə z 'viža **b** f. čemu kaj *krmiti kaj s čim* |*dajati (živali(m)) krmo*|: s'vęnem 'dę:le žə 'jå:pke 'fȯ:trəm **2.** f. koga *hraniti koga* |*dajati hrano*|: a "rę:'nå:ta 'pȯ:ba 'fȯ:tra? ▪ g'dǫ: ga bǫ pa 'fȯ:trǫ pa 'rixtǫ!? **3.** d.+nd. f. kaj s čim *podložiti, podlagati (oblačilo, obuvalo) s podlogo*: 'tie:ta ja te 'må:nt'l̥ z 'bå:tę 'fȯ:trała ▪ 'čę:u̯le sə 'šǫ:štęrjə 'čå:sę 'fȯ:tralę, na d'va:jnə sə 'limalę – uʒ'gu̯o:rę sə 'da:lę 'tė:nę 'lė:dər, uc'pǫ:t pa s'vin's'kęga **4.** čustv. f. koga *lagati komu*: a da sę p'ra:u̯ 'ca:jd‿()a-'mǫ: 'pa:ršu?! 'nie: me s 'tå:kmə 'fȯ:trat! ▌ [=] k 3 ⇨ PODLOŽITI, PODLAGATI; k 4 ⇨ LEGATI SE [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fotran** ▶ 'fȯ:trən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ **1.** *krmljen*: š‿'če:mə sə pa b'lę 'fȯ:trənę pra'šičə, da sə 'ta:k 'lę:pę? **2.** *podložen* |*kot podloga prišit, prilepljen oblačilu, obuvalu*|: 'fȯ:trənę 'čę:u̯lę ▪ a ja te 'må:nt'l̥ z 'vå:tę 'fȯ:trən? ▌ k 2 ⇨ PODLOŽEN [L] Ø

fovček ⇨ FAVČEK

fovš ipd. ⇨ FAVŠ ipd.

fovšerit ▶ fǫša'rit -a -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -'rid'ga in -'ritęga, daj. ed. m. sp. -'rit'mə in -'ritęmə⟩ *nevoščljiv, zavisten*: za'kå: sę pa fǫša'rita? ▌ [=] ⇨ FAVŠ [L] Ø

fovšeriten ▶ fǫša'ritn -tna -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -'rit'nęga⟩ redk. *nevoščljiv, zavisten*: pəg'lė:dę 'ga:, 'kək ja fǫša'ritn! ▌ [=] ⇨ FAVŠ [L] Ø

fovšija ▶ fǫ'šija -a (redk. fǫu̯-) ž ⟨rod. mn. -'ši⟩ **1.** NŠ *nevoščljivost, zavist*: zarat fǫ'šija ja 'pa:ršłə də k'rę:ga ▪ fǫ'šija ga 'må:tra ▪ ut fǫ'šija ja 'bė:u̯ 'ka: 'zie:len **2.** bot. *drobnocvetni rogovilček*: pə 'nivę fǫ'šija 'rå:s'te ▪ 'čå:sę sə 'rie:-klę grag'rå:nska fǫ'šija, kə se ja u̯ "'gȯ:rnęmə "g'ra:də za'čė:ła, pə 'unę 'va:js'kę. 'čå:sę ja za'čė:ła 'ra:st ję'sę:-nę, 'de: pa 'ce:łə 'lė:tə 'rå:s'te ▌ [L] SSKJ

frača ▶ f'rå:ča -a ž ⟨⟩ *frača* |*igrača*|: s f'rå:čə sm̥ 'žå:be st'rę:lǫ ▌ [L] +

fraj ▶ f'ra:j (*Bo* f'rę:) -- -- prid. ⟨⟩ *prost* **1.** |*s katerim lahko človek sam razpolaga, ker nima določene obveznosti*|: u̯'se: f'ra:j sə'bȯ:te za'bija za 'ba:jtə ▪ 'tie:č sə'bȯ:te ša 'nisə b'le: f'ra:j **2.** |*ki ni zaseden, oddan*|: nə'bie:ne f'ra:j 'su̯o:be 'ni 'vie:č ▪ a ja kåk s'tǫ: ša f'ra:j? ▪ f'ra:j 'zic‿()ę 'na:jdę ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fraj** ▶ f'ra:j -- -- (*Bo* f'rę:) povdk. ⟨⟩ *prost* **1.** *prost* |*brez obveznosti*|: up sə'bȯ:tex smə b'lę f'ra:j, žə 'ni b'łə 'vie:č‿'()ǫ:le **2.** star. f. česa *prost česa* |*ki ga to, kar izraža dopolnilo, ne veže*|: a sę sǫ'då:tǫ (: 'šǫ:le) žə f'ra:j? **3.** *prost* |*ki pri določenem dejanju ni vezan, omejen s kako zahtevo*|: me ja pəs'tiła, 'de: sm̥ pa f'ra:j **4. a** *prost* |*ki ni oviran, omejen v svobodi gibanja*|: 'pəs ja f'ra:j **b** *svoboden* |*ki mu kdo s silo, prisilo ne omejuje gibanja*|: 'pu̯o: smə b'lę pa f'ra:j, da smə 'lie:x š'lę da'mǫ: **5.** *prost, prevozen, prehoden*: 'čė:sta ja s"pė:t f'ra:j ● ⇨ biti LEDIK pa fraj ▌ [=] k 2 ⇨ KONEC povdk.; k 4a PROST; k 4b SVOBODEN [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **fraj** ▶ – tož., mest. ed. f'ra:j s ⟨⟩ ● **biti na fraj** *biti svoboden, izpuščen*: a ja 'pəs na f'ra:j? ● ⇨ GROZDJE je na fraj ● **izpustiti** koga/kaj **na fraj** *izpustiti koga na svobodo*: a sę 'ti 'pəsa na f'ra:j s'pus't'u? ▌ [L] Ø

frajer ▶ f'rå:jar -ja m živ. ⟨⟩ sleng., čustv. **a** *moški, navadno mlajši, ki se vpadljivo vede in oblači*: pəg'lė:dę 'ga:, f'rå:jarja, 'kək se ja z'rixtǫ **b** *fant* |*moška oseba, ki je v ljubezenskem odnosu do dekleta*|: d'rug:a f'rå:jarja sę ja 'na:šła ▌ [=] k b ⇨ POB [L] SSKJ

frajerski ▶ f'rå:jars'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ sleng., čustv. < *FRAJER* a: f'rå:jars'kę 'a:u̯tǫ 'må: ▌ [L] SSKJ

▸ **frajersko** ▸ f'rå:jarskə prisl. ⟨⟩ sleng. < *FRAJERSKI*: f'rå:jarskə se 'nȯ:sę ▌ [L] SSKJ

frajhant ▸ f'ra:j'xå:nt prisl. ⟨⟩ **a** *izraža, da se pri vožnji s kolesom krmila ne drži z nobeno roko*: 'nie: se f'ra:j'xå:nt 'va:zęt **b** šalj., redk. *brez pripomočkov, posode, orodja*: "'xa:ns ja 'ka: f'ra:j'xå:nč‿'()ọ: u̯ ma'line ▌ [L] Ø

frajla ▸ f'ra:jła -le ž ⟨⟩ čustv. *gospodična* |*naslov za doraslo mlado žensko*|: pəg'lė:dę 'nå:šə – 'kå:ka f'ra:jła 'ja:! ▪ 'kọ:m pa g'rė:š, f'ra:jła? ▌ [=] GOSPODIČNA [L] SSKJ

frajlavf ▸ f'ra:j'ła:u̯f -a m ⟨⟩ *prosti tek*: na'vå:dn̩ pę'cikəl 'må: f'ra:j'ła:u̯f, 'rę:ner ga pa 'ne:ma ▌ ⇨ FRAJLAVFATI [L] Ø

frajlavfati ▸ f'ra:j'ła:u̯fat 3. os. ed. -a (***Bo*** f'rę:) nd. ⟨⇨ LAVFATI⟩ *prosto se vrteti*: kə'le:sə f'ra:j'ła:u̯fa – pa pər‿'()ẹ:nẹrjə se 'ni šta:k 'rie:kłə – za 'uŋga, kə 'må: p're:mzə na 'nu̯o:ge ▌ ⇨ FRAJLAVF [L] Ø

frajlika ▸ f'ra:jlęka -e ž ⟨⟩ manjš., čustv. < *FRAJLA*: 'kå:ka f'ra:jlęka sę 'žə! ▌ [L] SSKJ

frajtonerica ▸ f'ra:j'tȯ:nerca (in -nę-) -nẹrce ž ⟨⟩ redk. *diatonična harmonika* ▌ [=] ⇨ lobasove RAMUNIKE [L] Ø (SSKJ 5: 1039 *frajtonarica*)

frakelj ▸ f'rå:kəl -na m ⟨⟩ *frakelj* **a** |*prostorninska mera, osmina litra*|: nę f'rå:kəl š'n'ọ:psa **b** |*steklenička za to mero*| ▌ [=] FRAKELJC [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »frákl̥«]

frakeljc ▸ f'rå:kəlc -a m ⟨⟩ *frakelj* **a** |*prostorninska mera, osmina litra*| **b** |*steklenička za to mero*| ▌ [=] ⇨ FRAKELJ [L] +

franconkljevo ▸ frən'cȯ:ŋklọvə -lọga (in -ra-) s ⟨⟩ NŠ, star., redk. *porcijunkula* |*2. avgusta*|: 'du̯o:ns ja frən'cȯ:ŋklọvə – se 'rė:pa 'sẹ:ja ▌ [L] Ø

francoz ▸ fran'cȯ:s -za (in frə-) m živ. ⟨⟩ *francoz* |*priprava*|: 'dẹ: mę fran'cȯ:za ▌ [L] SSKJ, SP 1962

frank ▸ f'rå:ŋk -a m ⟨⟩ **1. a** NŠ *kavni nadomestek iz cikorije*: a 'då:š zrọn f'rå:ŋka k'ne:jp 'tut'? **b** *zavojček tega kavnega nadomestka*: d'vå: f'rå:nka mę pr̥'nie:sę **2.** *frank* |*denarna enota*| ▌ [=] k 1 CIKURIJA [L] + ≠

franže ▸ f'rå:nža f'rå:nš ž mn. ⟨⟩ *črta na steni pod stropom, ki zaključuje z valjčkom naneseni vzorec*: z'vå:lcnọ sm̩ 'žə – f'rå:nža ša 'ma:rəm na'rė:dẹt (= pə'tė:gən't') ▌ [L] +

frata ▸ f'rå:ta -e ž ⟨⟩ *krčevina, poseka*: u tę s'pȯ:d'nę f'rå:tę sə 'lẹ:pe ma'line ▪ u "'kȯ:z'jəmə "'ła:zə ja 'tud' b'ła: 'då:sę f'rå:ta, 'dẹ: se ja pa za'rå:stłə ◆ gozd. **sekati** (: posekati) **na frato** *sekati na golo*: "p'łọ:nọs'kę sə na f'rå:tə pə'se:kalę ▌ [L] +

frbolter ▸ fər'bu̯o:lter -tẹrja m živ. ⟨⟩ šalj., redk. *neugnan, razposajen fant, otrok*: 'kå: s"pė:č‿()'pilęš, fr̥'bu̯o:lter?! ▌ [=] ⇨ RAZBOJNIK [L] Ø

frčada ▸ fər'då:da -e ž ⟨⟩ *zakrivljen del toporišča pri cepinu*: fr̥'då:da ja u̯d'lẹ'tė:ła (: 'pọ:kn̩ła) ▪ za fr̥'då:də p'rim' ▌ |pri hiši| ⇨ AHER [L] SSKJ ≠

frčati ⇨ FRČETI

frčeti ▸ 'fa:rčat fər'ći̯m nd. ⟨'fa:rčə (in 'fa:rč) -čte; 'fa:rčọ fər'čė:ła -ə tudi 'fa:rčała -ə⟩ čustv. **a** *hitro, slišno leteti*: čẹ'bẹ:le (: 'tičə) fr̥'čijə pə 'łuftə ▪ erọp'łå:n ja 'fa:rčọ nad 'vie:sę **b** *letati, švigati*: 'i̯skra sə fr̥'čė:le ▌ [=] ⇨ LETETI; k b ⇨ LETATI [L] Ø (+ *frčati*)

frdaman ▸ fər'då:mən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ slabš. *ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari*: fr̥'då:məna 'rẹ:č 'ti, da ja 'ma:głə 'tie:le p'ru̯o:č p'ri̯t! ▪ ša 'ka: 'die:š 'på:da – 'ti u̯'rå:k fr̥'då:mən(ę) 'ti! ▪ zmer. 'dẹ: g'ma:x, 'bå:ba fr̥'då:məna! **b** poud. *ki izraža občudovanje*: fr̥'då:mənə 'die:kle, 'kək ja 'fe:st! ▌ [=] ⇨ PRESNET [L] SSKJ

frdamanski ▸ fər'då:məns'kę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ **a** slabš. *ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari*: fr̥'då:mənska 'va:jska 'ti! ▪ zmer. 'ti 'dė:da fr̥'då:məns'kę! **b** poud. *ki izraža občudovanje*: 'ọ:, 'ti fr̥'då:mənska "'jọ:ža 'ti, 'kək sę se z'ri̯xtała! ▌ [=] ⇨ PRESNET [L] Ø

▸ **frdamansko** ▸ fər'då:mənskə prisl. ⟨⟩ |*izraža veliko mero stanja*|: 'kək fr̥'då:mənskə me 'ru̯o:ka bə'li ▌ [=] ⇨ PRESNETO [L] Ø

frderbati ▸ fər'dė:rbat -əm (tudi fə'dė:-) d. ⟨⟩ **1. a** f. kaj *pokvariti kaj* |*narediti slabše, neuporabno*|: 'le:pə 'dė:lẹ s pẹ'cikl̥nə, da ga na fər'dė:rbəš ▪ 'ura se ja fə'dė:rbała ▪ p'ra:u̯jə, da se bọ u̯'ri̯e:me fr̥'dė:rbałə (*postalo bo deževno, mrzlo*) **b** f. koga *pohabiti koga*: s' tis't'mə 'va:zə sę ja k'riš fr̥'dė:rbọ ▪ **2.** čustv. f. koga/kaj *ubiti, usmrtiti koga/kaj*: 'bå:bə bę x'må:łə fr̥'dė:rbọ ▪ t'ri 'pišate sm̩ fr̥'dė:rbọ ▪ a sę 'təm d'vå: pra'šiča fr̥'dė:rbọ (*zaklal*)? **3.** čustv. f. koga *zelo pretepsti, kaznovati koga*: 'å:te te bọ fr̥'dė:rbọ, čə 'na:‿bəš‿'()ọ: da'mọ: ● ⇨ JEZEN sem, da bi te frderbal ▌ [=] k 2–3 ⇨ UBITI [L] Ø (Tominec 1964)

▸ **frderbati se** ▸ fər'dė:rbat se -əm se (tudi fə'dė:-) d. ⟨⟩ **1.** *pokvariti se* **a** |*postati neužiten, slab*|: u̯'sę ža'łọ:cę sə se fr̥'dė:rbalę **b** |*postati slabši, neuporaben*|: st'rọ:j se ja fr̥'dė:rbọ **2.** čustv. *ubiti se, storiti samomor*: "'vå:nč se ja fr̥'dė:rbọ – ust'rę:lu se 'ja: ▌ ⊟ k 2 ⇨ UBITI SE [L] Ø

▸ **frderban** ▸ fər'dė:rbən -a -ə (tudi fə'dė:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ **1. a** *pokvarjen* |< FRDERBATI 1|: p'rå:lnę st'rọ:j‿()a fr̥'dė:rbən **b** *pokvarjen, defekten*: 'ru̯o:ka ja fr̥'dė:rbəna **2.** *ubit, usmrčen*: 'na:šlę sə ga fər'dė:rbəŋga ▌ ⊟ k 1b DEFEKT prid., DEFEKTEN, FALJEN, FELJEN [L] Ø

frderbovati ▸ fərder'bọ:vat -'bujam (redk. fəd- >; in -dę- >) nd. ⟨fərder'buj -te; fərder'bọ:vọ -b'vå:ła -ə⟩ **1.** f. kaj *kvariti kaj* |*delati slabše, neuporabno*|: 'ni̯e: 'nə ma'šine fr̥der'bọ:vat • 'ni̯e: 'mi̯e:sa 'vənę 'pušat, kə se fr̥dęr'buja **2.** čustv. f. koga *ubijati koga, usmrčevati koga*: u 'łå:gęrjə sə jəx 'pu̯o: fəderb'vå:lę • 'kək se u̯ tę 'va:js'kę 'lędę fr̥der'bujajə! • "'mi̯łan 'ta:k fr̥der'buja pra'šiča (*kolje prašiče*) – pə š'tė:r na 'dė:n! ▌ ⊟ k 2 ⇨ POBIJATI [L] Ø

▸ **frderbovati se** ▸ fərder'bọ:vat se -'bujam se (redk. fəd- >; in -dę- >) nd. ⟨⇨ FRDERBOVATI⟩ *kvariti se* **a** |*postajati neužiten, slab*|: sa'łå:ta se fr̥der'buja, čə ja u̯ p'łå:stičnę u̯'rę:čkę **b** |*postajati slabši, neuporaben*|: kə'le:sə se fr̥der'buja, čə 'ta:g‿'()a:rdə p're:mzəš ▌ [L] Ø

freh ▸ f're:x -- -- (in f'rę:x) prid. ⟨⟩ star., redk. *nesramen*: 'kå:k f'rę:x č'łu̯o:vek ja 'tọ: • na 'bọ:dę 'nə 'ta:k f're:x! ▌ ⊟ ⇨ NESRAMEN [L] Ø (Thesaurus 1992)

▸ **freh** ▸ f're:x (in f'rę:x) prisl. ⟨⟩ star., redk. *nesramno*: 'ni̯e: se 'ta:k f're:x ub'nå:šat ▌ ⊟ ⇨ NESRAMNO [L] Ø

frekinstler ▸ f'rę:'kin's't'ler -lęrja m živ. ⟨⟩ slabš., redk. *kdor opravlja navadno obrtniška dela brez dovoljenja* ▌ ⊟ ⇨ ŠUŠMAR [L] Ø

freški ▸ – f'rę:ška – prid. ⟨⟩ ● ⇨ FIGO freško ▌ [L] Ø

freza[1] ▸ f're:za (in f'rę:-) f'rę:ze ž ⟨⟩ **a** *prekopalnik, freza*: s f'rę:zę bọ 'šọ: pə 'nivę **b** *rezalnik silaže*: f're:zə 'må:, za 'si̯łọs ▌ [L] SSKJ, SP 1962

freza[2] f'rė:za -e ž ⟨⟩ les. *pokončni del okvirja pri vratnem krilu* ▌ [L] Ø

frezati ▸ f're:zat -əm (in f'rę:-) nd. ⟨f'rę:zę itd.⟩ **1.** nov. *rigolati*: 'ni̯və męd'vå: f're:zad‿':å:ma **2.** les. *rezkati, frezati*: a bəš 'tọ:le f're:zọ? • na sekə'łå:rjə 'ti̯e:škə f're:zəš, 'ma:rəš 'jəmet f'rę:zercə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

frezer ▸ f'rę:zer -zęrja m ⟨⟩ les. *rezkar, frezalo* |*orodje*| ▌ [L] SSKJ, SP 1962 ≠

frezerica ▸ f'rę:zerca (in -zę-) -zęrce ž ⟨⟩ les. *rezkalnik, frezalnik* |*stroj*|: f'rę:zerca ja ma'ši̯na za f're:zat ▌ [L] Ø

frfuliti ▸ fər'fulęt -ęm nd. ⟨fər'fulę (in -'ful) -lte; fər'fulu -łła -ə⟩ čustv. *opazno, pozornost vzbujajoče se česati, kodrati*: za 'ku̯o:ga se pa 'ta:k fr̥'fulęš? • 'ma:mə fr̥'fulem (*mami urejam priče-sko*) ▌ [L] Ø

frheranje ▸ fər'xe:rənę (***Bo*** tudi -e) -e (in -'xę:-) s ⟨⟩ NŠ *zaslišev anje* |*strogo in natančno izpraševanje koga z namenom ugotoviti resnico*|: 'kå: ja pa 'tọ: za nə fr̥'xe:rənę!? ▌ [L] Ø

frherati ▸ fər'xe:rat -əm (in -'xę:-) nd. ⟨fər-'xę:rę itd.⟩ f. koga *zaslišev ati koga* |*strogo in natančno izpraševati koga z namenom ugotoviti resnico*|: 'ta:g 'dọ:gə jə ja fr̥'xe:rọ, da mə ja 'pu̯o: pə've:dła, g'dọ: ja 'gume pr̥'pi̯e:lọ • 'ma:rəm 'ka:r 'čuvat na u̯t'ru̯o:ka, da jəx 'na:‿bọ ę̯ŋka'så:nt 'kę: fr̥'xę:rọ zarat‿()ęlę'vizija ▌ ⊟ ⇨ SPRAŠEVATI [L] Ø

frigeljc ▸ f'rigəlc -a m ⟨⟩ ***Bo*** *okensko krilo*: f'rigl̥c 'kumę ša na n'mə 'på:ntə vę'si ▌ ⊟ ⇨ FLIGELJC [L] Ø

frika ▸ f'ri̯ka f'rike ž ⟨⟩ ***Do*** NŠ *jed iz pražene slanine in sira*: f'ri̯kə sə sę 'vəlcęrjə 'de:łalę, sə jə zrọn pə'lęn'te a pa ž'gå:ncọ 'jəd'lę ▌ [L] Ø

fris ▸ f'ri̯s -a m ⟨im. mn. f'risę⟩ *obraz* **a** slabš. |*prednja stran glave*|: 'kək se ja pə f'ri̯sə pə'tọ:ku! • f'ri̯s tę m s'ta:u̯šọ (= s'tọ:ku) **b** čustv. |*z mimiko izraženo razpoloženje, stanje*|: 'kå:k f'ri̯s ja na'rė:d'u, kə ja 'ču, 'kȯ:k smə 'də'bilę za 'xišə! ● čustv. **pokati frise** *spakovati se*: 'ni̯e:xę se spa'kọ:vat pa f'rise 'pọ:kat! • čustv., redk. **pokati (si) frise iz** koga *norčevati se iz koga*: za'kå: sę s‿:t'ri̯ca f'rise 'pọ:kəš? (⊟ ⇨ delati si NORCA iz koga) ▌ ⊟ k 1 ⇨ LICE [L] SSKJ

frišen ▸ f'rišən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ *svež* **1. a** |*dobljen, pripravljen pravkar in še ni izgubil svojih bistvenih dobrih lastnosti*|: f'rišn̩ k'rəx • f'rišnə m'le:kə u̯'zi̯e:m' • a ja tə 'jəs'tę f'rišnə? **b** |*ki vsebuje še veliko vlage*|: f'rišn̩ 'fȯ:tər • f'rišne sa'łå:me na 'mȯ:rəm, 'suxə 'pa: **2.** |*ki še ni uporabljen, izrabljen*|: nə'må:łə f'rišnęga

'łufta 'nəc‿()'pus'tę • f'rišna 'va:da • u f'rišne 'cǫ:te (*oprana, zlikana oblačila*) jə ja ụb'le:kła, te s'tå:ra pa 'tut' 'ka: zaž'ga:ła • f'rišnə (*oprano, zlikano*) s'ra:jcə ụ'zi̯e:mę **3. a** |*pravkar ali pred kratkim narejen*|: cę'mi̯e:nt ja ša f'rišən • 'få:rba ja f'rišna (*se še ni posušila*) **b** |*nastal na novo, pred kratkim*|: {A} a sə 'ca:jtŋge f'rišne? {B} 'ni̯e:, ụ'čė:ršne. • te 'må:lę 'må: f'rišnə (*rahlo vneto*) 'rit'kə **4. a** |*prijetno hladen*|: f'rišən 'vė:tr̥ • f'rišən 'ləft **b** |*hladen*|: 'de: sə pa 'jutra žə 'vərgnę f'rišne ● ⇨ frišna ŽUPA ▌ L SP 1962, Plet.

▸ **frišno** ▸ f'rišnə prisl. ⟨⟩ *sveže* **1.** |< FRIŠEN 2|: pəg'lė:dę, kə 'må: ša f'rišnə (*svežo rano*) • na f'rišnə ja 'bė:ụ‿()b'ri̯t **2.** |< FRIŠEN 4b|: 'dụo:nz‿'()utrę ja b'łə pa z'łə f'rišnə ▌ L Ø

▸ **frišno** ▸ f'rišnə -nęga s ⟨⟩ **1.** *umit, opran, prebeljen*: pə f'rišnęmə dę'ši **2.** < FRIŠEN 1b: a sę 'kę: za f'rišnə na'kǫ:s'u? (*ali si nakosil kaj sveže krme?*; ⊟ PRELAST) ▌ L Ø

fritof ▸ f'ri̯taf -a m ⟨⟩ *pokopališče* **a** |*prostor za pokopavanje mrličev*|: a bəta š'ła: na f'ri̯taf? **b** |*prostor za pokopavanje živali*|: s'ta:r 'a:te sə b'lę 'šiŋkler – sə pr̥ "'å:nzę 'mė:lę f'ri̯taf za 'ca:rknęnə ž'vå:t ● nizk. **gniti na fritofu** *biti mrtev*: "'lǫ:jza pa 'ni 'dụo:mę – kə na f'ri̯tafə g'nija (⊟ ⇨ gniti na BRITOFU) ▌ ⊟ ⇨ BRITOF L Ø (Thesaurus 1992)

friza ▸ f'ri̯za f'rize ž ⟨⟩ ***Bo*** redk. *frizijka* |*krava pasme črno-belega goveda*|: f'ri̯za ja 'mė:ła g'li̯x ub 'ra:jtŋgę ▌ ⊟ ⇨ FRIZIJKA L Ø

frizer ▸ fri'zi̯e:r -ja (in fri̯-) m živ. ⟨⟩ *frizer*: za fri'zi̯e:rja se ja 'zuču • g'da:j bəš pa 'šǫ: x fri̯'zi̯e:rjə (*kdaj se boš šel ostrič*)? • šalj. a 'dụo:ns‿:ę pa 'ti za fri̯'zi̯e:rja (*ali danes ti strižeš, urejaš pričesko*)? ▌ L +

frizerija ▸ frizę'rija -a (in fri̯-) ž ⟨⟩ *frizerski salon*: uc'pǫ:t 'må: šta'cunə pa frizę'rijə ▌ L Ø

frizerka ▸ fri'zi̯e:rka -e (in fri̯-) ž ⟨⟩ *frizerka*: za fri̯'zi̯e:rkə se ja š'łə: 'učət • šalj. a 'ti sę b'łə: za fri̯'zi̯e:rkə (*ali si ti strigla, urejala pričesko*)? ▌ L SSKJ, SP 1962

frizijka ▸ f'rizęka (in -zi̯-) [-zęke ([in -zi-) ž ⟨⟩ *frizijka* |*krava pasme črno-belega goveda*|: f'rizękə sə 'kuplę • te 'kụo:n' ja pa 'tå:k‿:ə na f'rizęka ▌ ⊟ FRIZA L Ø

frizirati ▸ fri'zė:rat -əm (in fri̯-) nd. ⟨⟩ *frizirati* |*strokovno urejati lase*|: a se g'rė:š s"pė:t fri'zė:rat? • "'må:nca me ja ụ'čė:rę fr̥'zė:rała (*mi je uredila pričesko*) ▌ L SSKJ, SP 1962

frizura ▸ fri̯'zura -a ž ⟨⟩ *frizura, pričeska*: ụ'så:g 'dė:n 'må: d'rugə fri̯'zurə ▌ L SSKJ, SP 1962

frjunks ▸ fər'juŋks -a m ⟨⟩ ● zastar. **iti na frjunks** *iti od doma tja, kjer se človek prijetno počuti*: 'dę: s'te pa s"pė:č‿()'lę na fər'juŋks ▌ L Ø

frklajdenga ▸ fərk'le:jdəŋga -e ž ⟨⟩ les. *podbojna obloga*: fərk'le:jdŋgə ma na'bi̯łə • fərk'le:jdŋga ja za'tǫ, da se pr̥ u'rå:tex š'tụo:g zak'rija ▌ L Ø

frmenski ▸ fər'mę:n's'kę [-'me:nska -ə ([in -'mę:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'mę:n's'kęga⟩ slabš. *ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari*: 'ni̯sə 'nęč 'pa:ršlę, fr̥'mę:n's'kę! • ti xu'dič fr̥'mę:n's'kę, kək sm̥ se ga ụst'rå:šła! **b** poud. *ki izraža občudovanje*|: 'ti 'bå:ba fr̥'me:nska, 'kək ja 'čė:dna! ▌ ⊟ ⇨ PRESNET L Ø

frmerati ▸ fər'me:rat -əm (in -'mę:-) nd. ⟨fər'mę:rę itd.⟩ ***Bo*** star. *delati, početi*: 'kå: sta pa fr̥'me:rała tm̥ 'nətər? ▌ L Ø

frmežen ▸ fər'mė:žən -žna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ ***Kr*** zastar. *živahen* |*ki se lahkotno in veliko giblje*|: fr̥'mė:žnə 'va:trak • 'kək ja 'bė:ụ fr̥'mė:žən, kə ja 'bė:ụ 'mičkən! • pəg'lė:dę tə 'kụo:zękə fr̥'mė:žnə! ▌ ⊟ ⇨ ŽIV L Ø

frnažiti ▸ fər'nå:žət -əm nd. ⟨⟩ čustv. *peči, kuhati*: 'kå: mə pa 'dụo:ns fr̥'nå:žlę? • 'na:š sę 'vəs 'ca:jt 'ka: 'ja:jce fr̥'nå:žə • 'sę: na 'mis'lęm, da ja t're:ba 'ka: 'kuxat pa fr̥'nå:žət ▌ ⊟ ⇨ KUHATI, PEČI L Ø (Thesaurus 1992 ≠)

frnikola ⇨ FRNIKULA

frnikula ▸ fər'ni̯kuła -le ž ⟨⟩ *frnikola* ▌ L SSKJ pod *frnikola*

froc ▸ f'rụo:c -a m živ. ⟨⟩ slabš. *otrok* |*v odnosu do staršev*|: 'kǫ:k se zarat‿:ęga f'rụo:ca prasę'kė:rəm! • 'le:ga, f'rụo:ca, kə zas'tǫ:pę! • 'še:st f'rụo:cǫ ja 'mė:ła, pa ụ'så:ga z d'rugmə 'dė:də – 'nə 'jå:, 'dǫ:jčke sta b'le: 'na:j'ba:rš ud 'ja:ŋga • zmer. prǫk'lė:t' f'rụo:c xu'dičǫ, p'ric'‿:i̯e:m, da te za ụ'šę:se! ▌ ⊟ ⇨ OTROK L SSKJ

frocovje ▸ frə'cǫ:jə (***Bo*** tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ, slabš. *več otrok, otroci*: pa 'kå: se tə frə'cǫ:jə 'ta:k pra'gå:ne?! • zmer. 'xi̯tr̥ 'vən – prak'lė:tə frə'cǫ:jə! ▌ ⊟ otroci (⇨ OTROK) L Ø (Thesaurus 1992)

frokati ▸ f'rȯ:kat -əm nd. ⟨⟩ zastar. *peči, kuhati*: 'nå:ša s"pė:t 'nė:kę f'rȯ:ka ▌ ⇨ FRNAŽITI [=] ⇨ KUHATI, PEČI [L] Ø

fronta[1] ▸ f'rọ:nta -e ž ⟨⟩ NŠ **1.** *nadev* **a** *za klobase, želodce*: te ža'łọ:c ja s'łå:pšə, kə ja z d'ruge f'rọ:nte na'rė:t **b** *za potico, štruklje*: ja b'łə 'tȯ:k tis'te f'rọ:nte za u̯ pə'tị:cə, da sta jə 'ma:gła 'ka: 'så:ma pə'ja:st **2.** *masa* |*snov, surovina*|: 'kȯ:k ja te f'rọ:nta za š'n'ọ:ps! ▌ [=] k 1a, 2 FRUNTA, MASA; k 1b ⇨ FILJA [L] Plet.

fronta[2] ▸ f'rọ:nta -e ž ⟨⟩ *fronta* |*področje, kjer se spopadata dve sovražni vojski*|: u "'rusęjə sm̩ 'bė:u̯ na f'rọ:ntę ▪ na 'sọ:škę f'rọ:ntę sə 'a:te 'pa:ršlę u̯b 'nu̯o:gə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

froškati ▸ f'rȯ:škat -əm nd. ⟨⟩ *zajtrkovati*: a sę žə f'rȯ:škọ? ▪ kə'fija sm̩ f'rȯ:škọ pa mr̩ma'łå:də na k'ruxə ▪ g'da:j pa f'rȯ:škəte? ▪ 'ja:s na 'mȯ:rm̩ f'rȯ:škat, šale 'pu̯o: 'je:m, ub nęγ dę'si̯e:tęx, 'pu̯o:łə ad'na:js'tęx ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992 *fruštkati* pod *fruštek*)

froštek ▸ f'rȯ:štęk -ška m ⟨⟩ *zajtrk* **a** |*obrok hrane*|: a žə 'må:š f'rȯ:štęg žə naš'tė:lęn? ▪ 'tọ: ja 'bė:u̯ pa 'vərgnę f'rȯ:štęk ▪ ja 'du̯o:mę, pa mə na naš'tė:le f'rȯ:ška **b** |*uživanje tega obroka*|: ut f'rȯ:ška 'ni̯sm̩ ša 'nęč 'jẹ:du ▌ [L] Ø (Thesaurus 1992)

froštkati ⇨ FROŠKATI

frotir ▸ frọ'tė:r -ja m ⟨⟩ NŠ *frotir*: nę 'me:tr̩ frọ'tė:rja ▪ bri̯'så:ča s frọ'tė:rja ([=] ⇨ FROTIRKA) ▌ [L] SSKJ

frotirast ▸ frọ'tė:rast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *frotiren*: frọ'tė:rastə b'łə:gə ▪ frọ'tė:rasta bri̯'så:ča ([=] ⇨ FROTIRKA) ▌ [L] Ø

frotirka ▸ frọ'tė:rka -e ž ⟨⟩ *frotirka*: tə r'mi̯e:nə frọ'tė:rkə mę 'dẹ: ▌ [L] SSKJ, SP 1962

frpant ▸ fər'på:nt -a m ⟨⟩ *povoj* |*za zavarovanje rane, poškodovanega dela telesa*|: s fr̩'på:ntə u'bė:zat (= pə'vęt) kə'lė:nə ▪ e'łå:stičən fr̩'på:nt ▌ [=] POVEJ [L] Ø

fršlus ▸ fərš'lus -a m ⟨⟩ **1.** *zadrga* |*priprava za zapenjanje česa*|: 'va:prə (= 'vəfnę : 'za:prə) sę fr̩š'lus ▪ 'čẹ:u̯lę (: š'li̯c) na fr̩š'lus **2.** *zaklep* |*del strelnega orožja*|: fr̩š'luz‿:a 'pukšə sn̩ sę 'kup'u ▌ [=] k 2 ZATVARAČ [L] Ø (Planina 1978 *feršlus* ≠)

fršolati ▸ fər'šọ:łat -əm nd. ⟨⟩ **1.** *delati opaž za beton*: "'ra:dọ fr̩'šọ:ła za 'jå:šək **2.** sleng., čustv. *spolno občevati*: pr̩ "tat"jå:nę ja fr̩'šọ:łọ ▌ [=] k 2 ⇨ KAVSATI [L] Ø

fršolenga ▸ fər'šọ:łəŋga -e ž ⟨⟩ *opaž za beton*: fr̩'šọ:łəŋgə sm̩ na'rė:d'u (: rəz'da:ru) ▪ fr̩'šọ:łəŋga z 'di̯e:sək (: 'i̯verk) ▌ [L] Ø (Planina 1978 *feršolnga*)

frtunja ▸ fər'tune -e ž ⟨⟩ *ploha, nevihta*: 'lẹ:, 'kək se u̯'ri̯e:me na'rẹ:ja – fr̩'tune 'bọ: ▪ x fr̩'tunę se pr̩'štẹ'luja ▪ t'ri fr̩'tune sə žə b'le: 'du̯o:ns ▌ [=] **naliv,** *nevihta* ⁻ Ø **(Plet.** *or* **)**

frtušati ▸ fər'tušat -əm d.+nd. ⟨⟩ čustv. *ubiti, usmrtiti, ubijati, usmrčevati*: pə'g'lė:dę, žə t'ri 'dė:de ja fr̩'tušała ▪ t'ri 'må:čke sm̩ fr̩'tušọ ▪ "'mi̯łan 'ta:k fr̩'tuša pra'šiča 'kə pə te'kọ:čmə t'ra:kə – 'kȯ:k sę jəx pa 'žə 'le:c? ▌ [=] ⇨ UBITI [L] Ø

frunta ▸ f'runta -e ž ⟨⟩ NŠ **1.** *nadev* **a** *za klobase, želodce*: a ja f'runta za ža'łọ:ce žə 'fẹ:rtęk? **b** *za potico, štruklje*: na'rė:dę 'nə f'runtə za št'rukle! **2.** *masa* |*snov, surovina*|: 'pė:t‿:is'te f'runte 'då: 'ja:nə š'n'ọ:psa ▪ pra'må:łə ja b'łə 'du̯o:bra f'runte, ja pa s'vẹ:ča s'ła:bə gə'rė:ła ▌ [=] k 1a, 2 ⇨ FRONTA[1]; k 1b ⇨ FILJA [L] Plet.

frzenkati ▸ fər'ze:ŋkat -əm (in -'zẹ:-) nd. ⟨fər'zẹ:ŋkę itd.⟩ les. *zabijati globlje v les, predvsem žeblje z izbijačem*: 'sẹ: tę 'ni t're:ba fr̩'ze:ŋkat ▌ [L] Ø

frzenker ▸ fər'zẹ:ŋker -kẹrja m ⟨⟩ les. *izbijač, izbijalo*: ž'ri̯e:bl̩ s fr̩'zẹ:ŋkẹrjə za'bi 'bəl 'nətr̩ ▌ [L] Ø

fržanček ▸ fər'žå:nčək -čka m ⟨⟩ *Kr* posam. **a** *skodelica za pravo kavo*: 'dẹ: ša nę fr̩'žå:nčək ▪ fr̩'žå:nčək sm̩ zd'rọ:b'u ▪ pr̩ fr̩'žå:nčkə ja 'ru̯o:čək ud'li̯e:t'ọ **b** *vsebina skodelice za pravo kavo*: d'vå: fr̩'žå:nčka kə'fija sm̩ žə pə'pi̯ła ▌ [=] ⇨ ŠALČKA [L] Ø (SSKJ *fildžan*)

fržmagati se ▸ fərž'må:gat se 3. os. ed. -a se d.+nd. ⟨⟩ f. se komu *zamalo se zdi komu*: fərž'må:ga se 'mę, kə 'tå:kə 'de:łəjə z 'mənę ▪ čłə'vė:kə se fr̩ž'må:ga, kə də'bi ti̯stə 'bȯ:gə 'pẹ:n'zijə ▌ [=] ⇨ zamalo se zdi komu (⇨ ZDETI SE) [L] Ø

fržol ▸ fər'žọ: fər'žȯ:ła m ⟨⟩ šalj., star., redk. *fižol*: 'a: sn̩ se fr̩'žȯ:ła na'je:du! ▌ [=] ⇨ FIŽOL [L] Plet.

fuč ▸ 'fuč -- -- (in 'fəč) povdk. ⟨⟩ **1. a** *poškodovan, uničen*: x'łå:ča sə 'fuč ▪ š'kȯ:rne 'må:m 'fəč ▪ lẹ'dice 'må: 'bȯ:j 'fəč **2.** redk. *utrujen*: 'ta:k sm̩ 'dė:łọ 'ce:łə də'pọ:d'nẹ, da sm̩ 'čist 'fuč **3.** *izločen (iz igre)*: na 'mȯ:rəš se 'vi̯e:č

'jət – sę 'žə 'fuč ▌ [=] k 1–2 ⇨ HIN; k 3 AVS, VEN povdk. [L] SSKJ

fučkati se ▸ 'fučkat se -əm se ⟨⟩ čustv. f. se komu *izraža popolno nezanimanje, neprizadetost*: 'fučka se 'mə, 'kək ja z 'mənę • ut'rụo:cę se mə p'rọ: 'fučkəjə • 'fučkəm se 'ja:z 'dė:də! ▌ [=] ⇨ BRIGATI [L] SSKJ

fufla ▸ 'fufła -le ž ⟨rod. mn. -fəl⟩ *Kr* čustv., star. **1.** *ženska, ki se (rada) potepa*: 'tọ: ja ta p'rå:va 'fufła • zmer.: 'kọ:t' pa 'xò:dęš, 'fufła 'fuflasta!? • 'ti 'fufła 'ti! **2.** redk. *ženska, ki dela počasi in neučinkovito*: 'nə, pə'žurə, 'fufła ▌ [=] k 1 ⇨ POTEPIVNICA [L] Ø (Plet. *fuflja* ≠)

fuflast ▸ 'fufłast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *Kr* čustv., star. < *FUFLA* 1: tə 'nå:šə 'dịe:kle ja 'fufłastə • 'ti 'fufła 'fufłasta 'ti! ▌ ⇨ FUFLAT [L] Ø

fuflat ▸ fəf'łå:t -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *Kr* čustv., star. < *FUFLA* 2: fəf'łå:ta 'že:nska 'nęč na nar'di 'ce:ụ 'dė:n ▌ ⇨ FUFLAST [L] Ø

fuflati ▸ 'fəfłat fəf'łå:m nd. ⟨'fəflę -te; 'fəfłọ fəf'łå:ła -ə⟩ *Kr* čustv., star. *potepati se |hoditi okrog brez dela, cilja|*: 'kọ:c‿ę s''pė:t fəf'łå:ła!? • 'nịe:xę 'nə 'fəfłat pə 'vịe:sę! ▌ [=] ⇨ POTEPATI SE [L] Ø (Plet. *fufljati* ≠)

fuga ▸ 'fuga -e ž ⟨⟩ grad. *fuga, reža |presledek med dvema zidakoma, ploščicama|*: u stra'niščə sə 'tå:ke, glę'xọ:ne 'fuge • na t''lę:xę na s'mę: 'bęt 'fuk ▌ [L] SSKJ

fugirati ▸ fu'gė:rat -əm (tudi fə-) nd. ⟨⟩ grad. *fugirati |zalivati, zadelavati fuge, reže|*: a 'mis'lęš p'rę: fu'gė:rat a bəš 'ka: ụ'mė:tọ? ▌ [L] SSKJ

fuj ▸ 'fəj (in 'fuj) medm. ⟨⟩ *izraža zoprnost, gnus*: 'fuj, 'kək 'təle smr̥'di! • 'fəj te 'bọ:t' – 'lę:, 'kå:k 'sę! ▌ [L] +

fuk ▸ 'fuk -a m ⟨⟩ NŠ, nizk. *spolno občevanje*: pa 'jå: 'mənda 'na:‿bəš tęga 'fuka g'lė:dọ! ▌ [=] ⇨ KAVS [L] Ø

▸ **fuk** ▸ 'fuk povdk. ⟨⟩ nizk., nov. *izraža met*: sm̥ pa 'dịe:skə 'fuk na 'a:ụtọ pa səm 'šọ: ▌ [L] Ø

fukati ▸ 'fukat -əm nd. ⟨⟩ nizk. **1. a** *spolno občevati*: 'nęč na də'bi za 'fukat pr̥ (= ud) 'nė: • a ša 'kę: 'fukəš? **b** f. koga *imeti spolni odnos s kom*: g'da:j sę pa 'kę: na'zå:d'nę 'bå:bə 'fukọ? • ni se pəs'tịła 'fukat **2.** f. koga *nadlegovati koga, dražiti koga, norčevati se iz koga*: čə me ša 'dọ:gə 'mis'lęš 'fukat,‿()e m 'ta:k u'su! ● nizk. **ne me fukati** *izraža presenečenje, dvom*: 'nịe: me 'fukat! 'tò:k sę 'da:ụ 'za:ŋga!? ([=] ⇨ ne me HECATI) ▌ [=] k 1 ⇨ KAVSATI; k 2 ⇨ ZAJEBAVATI [L] SSKJ, SP 1962

▸ **fukati se** ▸ 'fukat se -əm se nd. ⟨⟩ nizk. **1.** f. se s kom *imeti spolni odnos s kom*: z 'bå:bę sta se ụ nę b'rå:z'dę 'fukała **2.** f. se s čim *truditi se s čim, mučiti se s čim*: 'na:‿m se 'vịe:č s' tęmə 'kå:mnə 'fukọ ▌ [=] ⇨ KAVSATI SE; k 2 ⇨ MATRATI SE [L] Ø

fukica ▸ 'fukęca (in -kị-) -kęce (in -ki-) ž ⟨⟩ sleng., šalj. *ženska, ki ima (rada) spolne odnose*: "dịta – 'təta ja b'ła: šale 'fukịca! ja 'mė:ła 'dė:du! ▌ [L] Ø

fukiš ▸ 'fukęš -- -- (in -ki-) prid. ⟨⟩ sleng., nizk., za ženske *(spolno) privlačen*: 'kå:ka 'fukęž 'bå:ba ja b'ła:! • "da'rịna ja 'tud' b'ła: 'fukiš ▌ [L] Ø

fukniti ▸ 'fukən't' -knem d. ⟨'fuknę (in -kən') -kən'te; 'fukn'u -kənła -ə⟩ nizk. **1.** f. kaj *vreči kaj |s silo povzročiti, da preide (po zraku) na drugo mesto|*: kə'le:sə sm̥ 'fukn'u‿ụ 'a:ụtọ pa sma š'ła: • səm 'lịe:t'ọ, səm pa pə t''le:x 'fukn'u • brezos. čaš‿':a:jbə ga ja 'fukn̥łə **2.** f. koga *vreči |s silo spraviti na tla|*: u mọ'me:ntə ga ja 'na:‿t'le 'fukn'u **3.** s prislovnim določilom f. koga/kaj *s silo spraviti koga/kaj od kod*: z gəs''tilne sə ga 'fukn̥lę • ụ'rå:te bę 'ma:gu 'vən 'fukən't' pa ža'lė:z'ne ụ'zịdat ● ⇨ fukniti koga iz ŠOLE • ⇨ fukniti koga s ŠIHTA ▌ [=] ⇨ VREČI [L] Ø

▸ **fukniti se** ▸ 'fukən't' se -knem se d. ⟨⇨ FUKNITI⟩ nizk. **1.** *vreči se |hitro, sunkovito uleči se|*: ta na 'pò:js't'ọ se 'fukne pa 'ọ:dmaγ zas''pi ▌ [=] ⇨ VREČI SE [L] Ø

▸ **fuknjen** ▸ 'fuknen -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -neŋga (in -nę-), daj. ed. m. sp. -nęn'mə⟩ nizk., redk. *neumen, nespameten*: 'kå: se m s' tęmə 'fuknęn'mə 'kifłcə 'mę:n'u!? • a sę 'ti 'čịst 'fuknen a 'kå: tę 'ja:?! ▌ [=] ⇨ PRISMOJEN [L] Plet.

fuks ▸ 'fuks -a m živ. ⟨⟩ **1.** *fuks |konj rdečkaste barve|*: u "p'łọ:nọvę sə 'mė:lę 'fuksa **2.** čustv. *zvit, prebrisan moški*: a bę ša n' 'cukər‿'()a:t? 'a:, 'ti sę 'fuks! ▌ [=] k 2 FUKSELJ [L] SSKJ

fuksa ▸ 'fuksa -e ž ⟨⟩ **1.** *fuksa |kobila|*: 'a:te sə 'fuksə ụp'rė:glę pa š'lę **2.** čustv. *zvita, prebrisana ženska*: sę 'pa: 'fuksa! • 'ti 'fuksa 'fuksasta 'ti! ▌ [L] SSKJ

fukselj ▸ 'fuks'l̥ -na m živ. ⟨⟩ čustv., redk. *zvit, prebrisan moški*: sə pa 'tut' 'fuk-

s'l̥nę – g'nå:r bę u̯'zė:lę, 'da:ru pa 'na:‿bę prpę'lå:lę • sę 'ti nę p'rå:vę 'fuks'l̥! • 'ti 'fuks'l̥ 'fuksas'tę! ▌ [=] ⇨ FUKS [L] Ø

fuksija ▸ 'fuksęja -a (in -si-) ž ⟨rod. mn. -si⟩ *fuksija* |*rastlina*|: 'lę:pe 'fuksęja 'må:š ▌ [L] SSKJ, SP 1962

fukssšvanc ▸ 'fuksš'vå:nc -a (in 'fukš:'vå:-) m ⟨⟩ les. *lisičji rep* |*ročna žaga*| ▌ [L] Ø

fula ▸ 'fuła -le ž ⟨⟩ ***Kr***, ***Ko*** NŠ, otr. *zrak, ki se piha z našobljenimi ustnicami*: 'le: 'pixę 'župə, 'sę: 'må:š 'fułə! ▌ [=] FETEC [L] Ø

fuliti ▸ 'fulęt (nov. -lt) 3. os. ed. -ę nd. ⟨'fulę (in ful) -lte; 'fulu 'fułła -ə⟩ redk. *pihati, vleči z glasovi, podobnimi zavijanju*: 'vė:tər 'fulę • brezos. 'vənę ja p'rọ: 'fułə ▌ [=] ⇨ ULITI [L] Plet.

▸ **fuliti se** ▸ 'fulęt (nov. -lt) se -ęm se nd. ⟨'fulę (in 'ful) 'fulte; 'fulu 'fułła -ə⟩ čustv. f. se komu kaj *lagati komu kaj*: 'kå: se jəm pa s"pė:t 'fulęš? ▌ [=] ⇨ LEGATI SE [L] Ø

fundament ▸ fənda'mi̯e:nt -a m ⟨⟩ star., redk. *temelj* |*nosilni del kakega gradbenega objekta v zemlji*|: 'xišə sma s fənda'mi̯e:nta 'vən pəs'ta:u̯ła ▌ [=] ⇨ TEMELJ [L] SSKJ, SP 1962

funt ▸ 'funt -a m ⟨⟩ nekdaj *funt* |*utežna mera, približno pol kilograma*|: 'funt ja 'bė:u̯ 'šesn̩'pė:dęz'd'‿'(')ę:k ▌ [L] +

funten ▸ 'funtn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ ● ⇨ funtna VAGA ▌ [L] +

fura ▸ 'fura -a ž ⟨⟩ *prevoz, vožnja* **a** |*s konjsko vprego*|: t'ri 'fura sm̩ 'žə na'rė:d'u, ša d'vę:, pa bọ 'fę:rtęk **b** |*z motornim vozilom*|: 'a:te ja 'šọ: na 'furə • 'dọ:ga 'fura ja b'ła: z 'mọ:rja ▌ [=] k b VOŽNJA [L] SSKJ

furati ▸ 'furat -əm nd. ⟨⟩ *voziti, prevažati s konjsko vprego*: u "'nå:zęrja səm 'le:s 'furọ • s 'ku̯o:nę ja 'furọ • 'ku̯o:ne smə 'mė:lę za 'furat, 'ni̯e: za 'jå:xat • "ble'kå:čọ st'ri̯c‿:ə 'rò:žəŋk'rå:nc 'mò:d'l̥:ę, sə pa u̯'me:z‿:ad're:malę, sə pa zau̯'pilę – »'dija, 'dija!« kə sə 'mi̯sn̩lę, da 'furəjə ▌ [L] SSKJ

furem ▸ 'furəm -rma m ⟨⟩ ● star. **na ta furem** *tako, na tak način*: na te 'furəm ja sk'ra:u̯žəna kə 'ti • 'ti sę pa na te 'furəm na'rė:t kə 'na:š 'a:te – 'tud' 'nọ:čəš u 'cė:rku 'xu̯o:dęt ([=] ⇨ TAKO) • star. **ne imeti (nobenega (pravega)) furma 1.** *izraža neprimernost, nepotrebnost česa*: 'sę: 'ne:ma n'bi̯e:ŋga p'ra:u̯ga 'furma, da ša 'xò:dęš u 'šọ:łə • a 'må: 'tọ: kåk 'furəm, da bę 'ja:s 'xò:dła x 'nė:, kə sm̩ s'tå:ra pa bə'lė:na? **2.** *ne imeti prave, primerne oblike*: ti̯sta 'xiša 'ne:ma n'bi̯e:ŋga p'ra:u̯ga 'furma ▌ [L] Ø

furija ▸ 'furja -a ž ⟨rod. mn. -ri⟩ **1.** NŠ, čustv. *naglica, razburjenje*: s' tę 'furjə 'tut' 'nęč na nar'diš **2.** slabš. *vihrava, razburljiva ženska*: 'nå:ša 'ni za 'va:zęt, ja pra'vė:lka 'furja ▌ [L] +

furijast ▸ 'furjast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ čustv. *vihrav, neučakan, nagel*: "f'rå:nčęk u'sə na'pọ: nar'di, kə ja 'ta:k 'furjast • 'furjasta 'kė:lnerca ▌ [L] +

▸ **furijasto** ▸ 'furjastə prisl. ⟨⟩ čustv. *vihravo, neučakano, naglo*: 'ni̯e: 'nə 'ta:k 'furjastə 'va:zęt ▌ [L] SSKJ

furkelj ▸ 'furkəl -na m ⟨⟩ ● čustv. **furkeljne zganjati** (= tudi špiljati) *delati, govoriti kaj šaljivega*: na 'pusta ja u̯ "mə'zė:rjə tis'tę "x'ri̯bar 'furkl̥ne z'gå:n'ọ ([=] AFNE guncati; FURKELJCE zganjati) ▌ [L] Ø

furkeljc ▸ 'furkəlc -a m ⟨⟩ ● čustv. **furkeljce zganjati** (= tudi špiljati) *delati, govoriti kaj šaljivega*: a se ja "s'ta:ne za'da:ržọ a ja s"pė:t tis'te 'su̯o:ja 'furkəlce z'gå:n'ọ? • g'rė:m na vęsę'li̯cə, 'så:mə čə 'na:‿bəš s"pė:t kåkęx 'furkl̥cọ š'pilọ ([=] ⇨ FURKELJNE zganjati) ▌ [L] Ø (Tominec 1964 *forkeljc*)

furman ▸ 'furmən -a m živ. ⟨⟩ *voznik, prevoznik* |*kdor vozi, prevaža* **a** *s konjsko vprego*|: 'furmə̀na ja 'du̯o:ns 'ti̯e:škə 'du̯o:bęt **b** *z motornim vozilom*|: 'furmə̀na za 'da:rve 'išam ▌ [=] VOZNIK [L] SSKJ

furmanski ▸ 'furmə̀ns'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *vozniški, prevozniški* |< FURMAN|: 'furmə̀ns'kę 'ku̯o:n' (: 'vọ:s) • 'furmə̀nskə 'dė:łə ja b'łə 'ti̯e:škə • 'furmə̀nska gəs"tilna • 'furmə̀nskə 'jəs'tę ● ⇨ furmanska LAHTERNA ▌ [L] SSKJ

furmovka ▸ 'furmọka -e ž ⟨⟩ nekdaj *laterna, ki so jo uporabljali vozniki, prevozniki s konjsko vprego*: łax'tė:rnę se ja 'ri̯e:kłə š'turmọka 'tut', a pa 'furmọka, če jə ja 'furmən 'jəm'ọ na 'va:zə u̯'bę:šanə ▌ [=] furmanska LAHTERNA [L] Ø

furnir ▸ fur'nė:r -ja m ⟨⟩ les. *furnir*: 'bukọ fur'nė:r ▌ [L] SSKJ, SP 1962

fusbal ▸ 'fuz'bå:l -ła (in -'ba:-) m ⟨⟩ NŠ, sleng. *nogomet*: a g'rė:mə 'fuz'bå:l š'pilet? ▌ [=] ⇨ NOGOMET [L] Ø

fusbaler ▸ fuzba'li̯e:r -ja m živ. ⟨⟩ sleng. *nogometaš* ▌ [=] ⇨ NOGOMETAŠ [L] Ø

fusbalski ▸ 'fuz'bå:ls'kę -ska -ə prid. ⟨rod.

ed. m. sp. -s'kęga⟩ *nogometen* |< FUSBAL|: 'fuz'bå:lska 'te:kma ▌ ⊟ ⇨ NOGOMETEN L Ø

fuš ▸ 'fuš -a m ⟨⟩ NŠ *opravljanje navadno obrtniških del brez dovoljenja*: na 'fuž 'de:ła ▪ ud 'fuša žə'vi ▌ L SSKJ 5: 1039

fušer ▸ 'fušar -ja m živ. ⟨⟩ slabš., redk. *kdor opravlja navadno obrtniška dela brez dovoljenja*: a k'łọ:p s'te 'da:lę pa tęmə 'fušarjə 'de:łat? ▌ ⊟ ⇨ ŠUŠMAR L Ø

fušati ▸ 'fušat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** *opravljati navadno obrtniška dela brez dovoljenja*: dəu̯'pọ:d'nę ja na 'ši̯xtə, pə'pọ:d'nę pa 'fuša ▪ {A} a 'må: u̯'ba:rt? {B} 'ə'ə, 'fuša. **b** šalj. *delati popoldne, po opravljeni službi*: a s"pė:t 'fušəš? te mə pr̥'ja:u̯lę. **2.** *peti, igrati napačne tone*: g'dọ: te bọ 'kę: pəs'łušọ, kə 'ta:k 'fušəš! ▌ ⊟ k 1a ŠUŠMARITI; k 1b ⇨ DELATI L SSKJ 5: 1039

futec ⇨ FETEC

futer ipd. ⇨ FOTER[1] ipd.

futrola ▸ fət'rȯ:ła -le (tudi -'rọ:-) ž ⟨⟩ *tok, etui*: fət'rȯ:ła za š'pę:gle ▪ pęš'tȯ:łə ja 'da:u̯‿: fət'rọ:łə ▌ L Ø (SSKJ *futeral*)

fuzati se ▸ 'fuzat se -əm se nd. ⟨⟩ **a** *izločati nadev pri obarjanju, pečenju*: kła'bå:se se 'fuzəjə **b** redk. *trgati se, tako da izteka sipka vsebina*: tę 'žå:-klę se 'rå:dę 'fuzəjə ▪ 'žå:kəl, za'kå: se 'fuzəš!? ▌ L Ø

G

g ▸ 'gə -ja tudi -- m ⟨⟩ *g* |*soglasnik*; *črka*|: 'gə bę 'ma:gu 'rie:čt • na 'gə se 'piša ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ga ▸ 'ga: medm. ⟨⟩ otr. *ga* |*posnema glas rac*|: 'rå:čka 'de:ła 'ga: 'ga: ('ga:) ▌ [L] SSKJ

gabarden ⇨ GABRDEN

gabati[1] ▸ 'gå:bat -əm nd. ⟨⟩ čustv. **a** za živali *poginjati*: ž'vå:t 'ka: 'gå:ba u̯ tę u̯rə-'činę **b** za ljudi, čebele *umirati*: tịstə 'va:trak se ja 'jȯ:kałə pa 'gå:bałə ● čustv. ⇨ gabati ko MUHE ▌ [=] k a ⇨ CRKAVATI; k b ⇨ UMIRATI [L] Plet.

gabati[2] ▸ 'gå:bat -əm nd. ⟨⟩ *Bo* star., redk. g. sneg *gaziti po snegu* ▌ [=] ⇨ GAZITI [L] Plet.

gaber ▸ 'gå:bər -bra m ⟨⟩ **a** *gaber* |*drevo*|: 'təmle 'du̯o: sta d'vå: 'gå:bra **b** NŠ *gabrov les*: za 'ra:jkəl ja 'bė:u̯ te 'bo:lę 'gå:bər ▌ [L] +

gabez ▸ 'gå:bes -za m ⟨im. mn. -bęzę⟩ bot. *gabez*: 'gå:bes na 'ma:s'tę ▌ [L] +

gabezov ▸ 'gå:bezọ -va -ə (in -bę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -zọga⟩ < *GABEZ*: 'gå:bezọva 'ma:st ja za 're:u̯mə ▌ [L] Ø

gabiti se ⇨ GADITI SE

gabrden ▸ gabər'de:n -a (in -'dę:-) m ⟨⟩ NŠ *gabarden*: 'kikle z gabr̥'de:na ▌ [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *gabarden*; SSKJ *gaberden* pod *gabarden*)

gabrov ▸ 'gå:brọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -rav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rọga⟩ *gabrov*: 'gå:brọ 'le:s ([=] ⇨ GABER) • 'gå:brọva 'vija 'ma:ra 'bę3‿()a 'ra:jkəl ▌ [L] +

gačiti ⇨ ŠOPATI

gad ▸ 'ga:t -da m živ. ⟨⟩ *gad* |*strupena kača*|: 'kå: 'mis'lęš, a ja 'bė:u̯ 'ga:t a 'mədras? ▌ [L] +

gaditi se ▸ 'gå:dęt se -ęm se nd. ⟨–; 'gå:d'u -dła -ə, mn. -d'lę itd.⟩ g. se komu *gabiti se komu, gnusiti se komu*: 'nęč se tę 'nę: ta pə'tịca na 'gå:dę – 'sę: 'ni b'ła: zrọn mr̥'liča • 'čudnə, da se jə tiz'd'‿'()ė:da 'nęč na 'gå:dę • 'mənę bę se pa 'tå:k pę'jå:n3 'gå:d'u ▌ [=] GRAVŽATI SE [K] *Kr* "'ta:rnọ "f're:ŋk (*iz Kraš*), ut‿'()əd'ga "f're:ŋka st'rịc, ja u̯ 'kå:štę na 'dileɣ ža'łọ:c ubg'rịzu, 'pu̯o: ga ja pa pət 'pȯ:js't'ọ 'va:rgu. sə pa 'va:ča 'pa:ršlę, sə pa tiz'ʒ‿()a'łọ:c 'na:šlę, sə pa 'rie:klę – »'lę:, 'męž ga 'ja:, 'de: ga bọ t're:ba pa u̯k'ra:j 'va:ršt.« "f're:ŋk ja pa 'rė:ku – »'e:, 'va:ča, 'ka: 'mənę ga 'dę:te, 'mənę se pa 'nęč na 'gå:dę.« *(Po Logar 1993: 86)* [L] Plet.

gaga ▸ 'ga:ga -e ž ⟨⟩ otr. *raca*: a sə 'tọ: 'ga:ge? ▌ [=] ⇨ RACA [L] +

gagati ▸ 'ga:gat -əm (in 'gå:-) nd. ⟨⟩ **1.** *gagati* |*oglašati se z glasom ga*|: 'rå:ce 'ga:gəjə **2.** čustv. *dušiti se*: u̯'rọ:čə ja b'łə 'ta:g, da smə 'ka:r 'gå:galę ▌ [=] k 2 ⇨ DUŠITI SE [L] +

gagica ▸ 'ga:gęca (in -gị-) -gęce (in -gi-) ž ⟨⟩ otr. *raca*: pəg'lė:dę, 'kə 'ga:gęce lę-'tijə ▌ [=] ⇨ RACA [L] SSKJ ≠

gajba ▸ 'ga:jba -e ž ⟨⟩ *gajba* **a** |*lesena zaboj*|: 'ga:jbe sma 'de:łała (= z'bijała) • 'ga:jba se ja rəzlę'tė:ła (= nizk. sə-s'ra:ła) **b** |*vsebina gajbe*|: d've: 'ga:jbę krəm'pė:rja ja 'kup'u ▌ [=] ⇨ KIŠTA [L] +

gajbica ▸ 'ga:jbęca -e (in -bi-) ž ⟨⟩ manjš. *gajbica* **a** |*lesen zaboj*|: 'ga:jbęca mə ja z 'a:u̯ta 'på:dła **b** |*vsebina gajbe*|: t'ri 'ga:jbęce g'rȯ:z'd'ja ▌ [=] ⇨ KIŠTA [L] +

gajcast ▸ 'ga:jcast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ slabš., star. *skop* |*ki nerad daje, porablja denar*|: s'rọ:u̯ 'ja:, pa 'ga:jcast 'kək – ut'ru̯o:kəm nə'čę:sərca na pr̥'vọ:šə ▌ [=] ⇨ OHRSKI [L] Ø

gajcati ▸ 'ga:jcat -əm nd. ⟨⟩ slabš. *skopariti*: 'ga: g'lė:da, 'kəg bę ša 'bəl 'ga:jcała ▌ [L] Ø

gajge ▸ 'ga:jge 'ga:jk ž mn. ⟨⟩ star., redk. *violina*: "'ivan ja na 'ga:jge š'pilọ ▌ [=] ⇨ VIOLINA [L] Ø

gajst ▸ 'ga:jst -a m ⟨⟩ NŠ **1.** star. *alkohol, mentol (v živilih)*: u̯ tę pę'jå:čə ja pa 'ga:jst‿'()ut' **2.** *grenčica* |*grenka žgana pijača*| ▌ [=] k 1 ⇨ MENTOL [L] Ø

gajsten ▸ 'ga:jstn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s't'nęga⟩ star. *ki vsebuje alkohol, mentol*: 'ga:jstn̥ 'cukər (*mentolni bonbon(i)*) ▌ [=] ⇨ MENTOLEN [L] Ø

▸ **gajsten** ▸ 'ga:jstn̥ -tna -ə povdk. ⟨⇨ GAJSTEN prid.⟩ čustv., redk. *prizadeven, marljiv, priden*: 'kək ja 'ga:jstn̥ pr̥ 'dė:łə! ▌ [=] ⇨ PRIDEN [L] Ø

▸ **gajstno** ▸ 'ga:jstnə prisl. ⟨⟩ čustv., redk. *prizadevno, marljivo, pridno*: 'vərgnę 'ga:jstnə se u̯'či ▌ [=] ⇨ PRIDNO [L] Ø

gajtižen ▸ 'ga:jtęžən -žna -ə (in -ti-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ **1.** slabš. *skop* |*ki nerad daje, porablja denar*|: te 'pȯ:p‿:a 'na:‿bọ 'ga:jtęžən, kə g'nå:r 'ka: z'då:ja **2.** redk. *varčen*: "cę'gå:łọvę 'dė:dę

sə b'lę u̯'sę p'rid'nę pa 'ga:jtężnę ▌ [=] k 1 ⇨ OHRSKI; k 2 ⇨ ŠPAROVEN [L] Ø (ESSJ *gajtičen* pod *ganiti II*)

gajželnek ▸ 'ga:jžəlnek -a (in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę⟩ zastar. *bič* |*palica z jermenom*|: səm 'rie̯:kła 'va:čə – »na'rė:t:e mę 'nə 'ga:jžəlnek,« kə səm 'på:sła ▌ [=] k 1 GAJŽLA [L] Ø

gajžla ▸ 'ga:jžła -le ž ⟨rod. mn. -žəl⟩ **1.** *bič* |*palica z jermenom*|: z 'ga:jžlę ga ja u̯'då:ru • 'ga:jžłə ja pr̥ 'ku̯o:nę **x** 'kò:mə za'tie̯:kn'u • š'tie̯:l ⌈ ud 'ga:jžle (⌈ = pr̥ 'ga:jžlę) ([=] GAVŽNEK) **2.** žarg. šol. *negativna ocena*: d'vę: 'ga:jžlę ja s 'šo̯:le pr̥'nė:su ● ***Bo*** zastar. **dobiti v gajžlo** *zaslužiti s prevažanjem s konjsko vprego*: 'tə 'žə na g'rė:m, kə 'nęč u 'ga:jžłə na də'bi̯m ▌ [=] k 1 BIČ², GAJŽELNEK; k 2 ⇨ ENKA [L] Plet. (Videčnik 1988: 44)

galama ▸ ga'łå:ma -e ž ⟨⟩ NŠ *kričanje, razgrajanje, hrup*: na g'rė: na vęsę'li̯cə, kə ga ti̯sta ga'łå:ma 'mo̯:tę • g'do̯: bo̯ tə ga'łå:mə pəs'łušo̯!? • 'kå:ka ga'łå:mə ja b'łə: (= š'łə:)! • 'kå:kə ga'łå:mə ja nag'na:u̯ (= na'rė:d'u) ● **zganjati** (= delati) **galamo** *vpiti, razgrajati*: 'ce:u̯ vę'čė:r sə ga'łå:mə z'gå:nelę ([=] ⇨ GALAMITI) ▌ [=] ⇨ ŠUNDER [L] Ø

galamiti ▸ ga'łå:mę̯t (in -mt') -mę̯m nd. ⟨ga'łå:mę̯ (in -'łå:m') -mte; ga'łå:m'u -mła -ə⟩ *razgrajati*: 'ni̯e:xę̯ ga'łå:mę̯t! ▌ [=] delati GALAMO (= HUDIČA) [L] Ø

galeja ▸ ga'lę:ja -a ž ⟨⟩ slabš. **a** *velika stavba, predvsem stanovanjska hiša*: 'kå: sma š'łə: 'tå:kə ga'lę:jə 'de:łat! **b** *velik avtomobil*: 'kå:kə ga'lę:jə sę ja 'kup'u! ▌ [L] SSKJ (SP 1962, Plet. ≠)

galun ▸ ga'łun -a m ⟨⟩ NŠ *galun*: 'a:te sə se u̯b'rilę, 'pu̯o: sə se pa z ga'łunə na'må:zalę ▌ [L] +

gambelja ▸ 'ga:mbęle -e ž ⟨⟩ ***Vo*** čustv. *(človekova) noga* ▌ [=] ⇨ NOGA [L] Ø (Plet. *gambele* ž mn.)

gams ▸ 'ga:ms -a (star. 'gə-) m živ. ⟨⟩ *gams*: 'nå:ša 'ku̯o:za ja 'tå:ka kə nę 'gəms ● poud. **iti ko gams** *iti zelo hitro, predvsem navkreber*: "'zi̯e:fa g'rė: kə 'ga:ms ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gamsov ▸ 'ga:mso̯ ⌈ -va -ə (star. 'gə-; ⌈ ***Bo*** tudi -sav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -so̯ga⟩ *gamsov*: 'ga:mso̯və 'mi̯e:sə ◆ lov. ⇨ gamsov ČOP ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gamsport ▸ 'ga:ms'pu̯o:rt -a m ⟨⟩ star. *gamsov čop*: 'zi̯e:len kła'buk ja 'jəm'o̯ pa 'ga:ms'pu̯o:rt 'pu̯o: 'gu̯o:r ▌ [L] Ø

ganiti ipd. ⇨ GENITI ipd.

gank ▸ 'gəŋk -a (tudi 'gå:-) m ⟨⟩ *pokrit balkon z ograjo* **a** *na gospodarskem poslopju*: 'gəŋk na (= u) 'må:rafə • t'rå:ge 'ni̯e:sę na 'gəŋk **b** *na hiši*: s 'kuxne se g'rė: na 'gəŋk • z 'gəŋka ja 'på:dła ▌ [L] SSKJ, SP 1962

ganljiv ⇨ ŽALOSTEN

gantner ▸ 'gå:ntner -t'nęrja m ⟨⟩ **1. a** *deblo, po katerem se valijo hlodi na voz*: məč'nę: 'gå:nt'nęrja bę 'ma:glę u̯'zi̯e:t **b** *deblo, na katerem ležijo hlodi*: płata'nice ja t're:ba 'jəmet na 'gå:nt'nęrjax **c** *eden od dveh tramov v žagi, po katerih se hlod pelje proti žaginemu listu*: u̯ 'žå:gę g'rė: płata'ni̯ca pə 'gå:nt'nęrjax na 'va:zə prǫɣ 'žå:gę **2.** *lega* |*lesena podloga za sode v kleti*|: 'gå:nt'ner ja g'ni̯u̯ ▌ [L] Ø (SSKJ, Plet. *gantnar*)

garač ▸ ga'rå:č -a m živ. ⟨⟩ nov. *garač*: "ble'kå:čo̯ st'ri̯c‿:ə ga'rå:č ▌ [L] SSKJ, SP 1962

garancija ▸ ga'rå:nceja -a (in -ci-), nov. garan'cija -a ž ⟨rod. mn. ga'rå:nci, nov. garan'ci⟩ NŠ *garancija* **a** |*obveza za brezplačno popravilo*|: xła'dilnęk ⌈ 'må: ša (⌈ = ja ša u̯) ga'rå:nceja **b** |*garancijski list*|: 'kė: ja pa garan'cija? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

garanje ▸ ga'rå:nę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *garanje*: nə 'så:mə ga'rå:nę 'ja: pr̥ tę 'xišə, 'nęč 'ne:m:a 'ca:jta ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

garanten ▸ ga'rå:ntn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *garancijski*: ga'rå:nt'nę 'li̯st ▌ [L] SSKJ, SP 1962

garantirati ▸ garan'tė:rat -əm (in -rən-) d.+nd. ⟨⟩ **1.** *garantirati, (za)jamčiti*: 'ce:nə garan'tė:rəjə də 'ku̯o:nc 'me:sn̩ca **2.** čustv. *zagotoviti, zagotavljati* |*da je ali da bo povedano uresničeno*|: garan'tė:rəm, da bo̯ 'på:rtęja pra'på:dła ▌ [L] SSKJ, SP 1962

garaški ▸ ga'rå:škę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga⟩ *garaški* |*izredno naporen, težek*|: 'kå:kə ga'rå:škə 'dė:łə ja b'łə 'to̯:! ▌ [L] SSKJ

garati ▸ 'gå:rat ga'rå:m tudi 'gå:rəm nd. ⟨'gå:rę -te; 'gå:ro̯ ga'rå:ła -ə tudi 'gå:rała -ə⟩ *garati*: 'må:ma 'ta:g‿:a'rå:, da se bo̯ z'nucała • 'ce:łə də'po̯:d'nę smə 'vərgnę ga'rå:lę na 'nivę • a 'ta:k 'mis'lęš? 'ja:z ga m u'ko̯:lę s'ra:u̯, 'ti pa 'gå:rę. ● ⇨ garati ko (črna) ŽIVINA • garati ko KONJ ▌ [L] +

garaža ▸ ga'rå:ža -a ž ⟨⟩ *garaža*: 'dę: 'a:u̯to̯ u̯ ga'rå:žə • u̯'rå:te u̯d ga'rå:ža

(*garažna vrata*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

garažen ▶ ga'rå:žən -žna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ *garažen*: a sə ga'rå:žne u̯'rå:te u̯tk'lė:nęne? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

garbati ▶ 'gå:rbat -əm nd. ⟨⟩ **1.** ***Bo*** *goliti* |*strgati ščetine*|: 'pa:rvęga pra'šiča 'gå:rbəmə **2.** čustv. *močno tepsti*: 'milęčar ga ja 'gå:rbọ pə 'ru̯o:kex, pa se 'ni 'va:t'ọ s'pus'tęt • 'a: sta se 'gå:rbała! ● ⇨ garbati koga ko ⌈ (črnega) BIKA (⌈ = (staro) COTO) ▌ [=] k 1 PAŽULITI [L] SSKJ, Plet.

garda ▶ 'gå:rda -e ž ⟨⟩ *garda* |*izbrana vojaška enota*|: u "'tịtọvę 'gå:rdę sm̥ s'žužu ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gare ▶ 'gå:ra 'gå:r ž mn. ⟨⟩ **1. a** *gare* |*ročni voziček, navadno na dveh kolesih*|: 'gå:ra ja 'pi̯e:łọ pə 'cė:s'tę **b** slabš. *vozilo, predvsem avtomobil*: s tęm 'gå:rəm se 'na:‿m 'vi̯e:č 'va:z'u **2.** *gare, gornje jasli* **3.** redk. *staja, predelek* |*ločen, ograjen prostor*|: u tis'tęγ 'gå:rax 'må: pra'šiča ▌ [=] k 1a ⇨ CIZA; k 1b AVTO; k 2 ⇨ JASLI; k 3 ⇨ BOKS² [L] +

garjav ▶ 'gå:rjọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -jav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jọga⟩ *garjav* |*ki ima garje*|: 'gå:rjọ 'pəs • 'må:čka ja 'gå:rjọva ▌ [L] +

garje ▶ 'gå:rja -ri ž mn. ⟨⟩ *garje*: 'pəs 'må: 'gå:rja • 'gå:ri sm̥ se na'le:zu • 'gå:rja se nar'dijə u̯ z'gė:bnex ▌ [L] +

garkelj ▶ 'gå:rkəl -na m ⟨⟩ ***Vo*** star., redk. *greda* |*ploskev zemlje*|: 'nå:ša ja b'ła: g'li̯x u 'gå:rkəlnə ▌ [=] ⇨ GREDA [L] ∅ (DLS *gartelj*)

garn ▶ 'gå:rən -rna m ⟨⟩ *preja, sukanec*: z 'gå:rna se pr̥'tičkę 'de:łəjə ▌ [L] ∅

gas ▶ 'gå:s -a m ⟨⟩ NŠ **a** *plin* |*zmes zraka in bencinskih hlapov*|: 'dę: 'gå:s (= 'gå:sa) (*dodaj plin*) • s'pus'tę 'gå:s (*odvzemi plin*) **b** *pedal, ki uravnava dotok goriva*: p'ri̯e:več sm̥ pr̥'tịsn̥ła na 'gå:s, ja pa 'a:u̯tọ 'ca:rkn'u • 'ni̯e: 'ta:k na 'gå:s 'tišat ● šalj. **biti pod gasom** *biti pijan*: "'tò:na ja 'bė:u̯ s"'pė:t nə'mičkənə pəd 'gå:sə (⌈ ⇨ PIJAN) ▌ [L] SSKJ, Plet.

gasilec ▶ ga'silc -a m ⟨⟩ *gasilec*: "'nå:zęrs'kę ga'silcę sə b'lę tę 'pa:rvę na "č'rė:tę ▌ [=] FAJERBERKER [L] SSKJ (SP 1962, Plet. *gasivec*)

gasilen ▶ ga'silęn (in -lṇ) -lna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnęga⟩ *gasilen* |*ki je za gašenje*|: ga'silnę apa'rå:t • ga'silnę (*gasilski*) 'dọ:m ▌ [L] +

gasilski ▶ ga'sils'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *gasilski*: ga'silska vęsę'lịca (: ub'le:ka = unę'fọ:rma) • ga'sils'kę 'å:u̯tọ (= 'kọ:mbi) ● ⇨ gasilska VESELICA ▌ [L] SSKJ (SP 1962, Plet. *gasivski*)

gasiti ▶ ga'sịt in 'gå:sęt ga'sịm nd. ⟨'gå:sę (in 'gå:s') -s'te, 2. os. dv. 'gå:sta; ga'sị̯u in 'gå:s'u ga'sị̯ła -ə, mn. ga'silę itd.⟩ **1.** *gasiti*: a sə 'li̯e:xkə 'kę: ga'silę? • sm̥ 'pa:ršu š‿'()i̯xta, sm̥ 'šọ: pa 'ka: pə'må:gat 'va:gən' ga'sịt • na "'ba:rdęm p'rę: 'čå:sę 'ni̯sə 'mė:lę za'du̯o:s't' 'va:de za 'gå:sęt (*za gašenje*) • 'å:pnə smə ga'silę (*živo apno smo polivali z vodo*) **2.** šalj., za moške *opravljati malo potrebo (na prostem)*: a st'riʒ ga'si? ▌ [=] k 2 ⇨ SCATI [L] +

gasmaska ▶ 'gå:s'må:ska -e ž ⟨⟩ *plinska maska*: kə sm̥ 'bė:u̯ ša pr̥ sọ'då:tex, smə 'vi̯e:čkr̥d 'gå:s'må:skə 'nu̯o:s'lę • 'gå:s'må:skə bę 'nucọ, 'ta:k smər'di 'təle ▌ [L] ∅

gašenje ▶ ga'ši̯e:nę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *gašenje*: sm̥ 'bė:u̯ 'ja:s 'tut' pr̥ ga'ši̯e:nę z'ra:u̯nə ▌ [L] +

gašperček ▶ 'gå:špęrčək -čka m živ. ⟨⟩ *gašperček* |*peč*|: 'gå:špęrčka bę 'jəm'ọ, mə pa 'na:bę b'łə t're:ba zmər'zọ:vat ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gate ▶ 'gå:te 'gå:t ž mn. ⟨⟩ *spodnje hlače*: u 'så:męγ 'gå:tex ja u̯'kọ:lę s'kå:kọ • 'dọ:ge (: k'rå:t'ke) 'gå:te • 'žę:n's'ke 'gå:te ▌ [=] GATKE, spodnje HLAČE, (spodnje) HLAČKE [L] +

gater ▶ 'gå:tər -tra m ⟨⟩ **1.** les. *gater, jarmenik* **2.** mn. *železna okenska mreža*: na "vr̥'tå:čax sə 'pò:bę 'ka: 'gå:tra pə'žå:galę, da sə γ dęk'lė:təm 'pa:ršlę • 'təm na 'un'mə 'va:knə pa 'ni 'gå:trọ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gaterpetelj ▶ 'gå:tər'pę:t'l̥ -na m ⟨⟩ *otroška posteljica*: 'pò:p u 'gå:tr̥'pę:t'l̥nə s'ti pa u̯'kọ:lę g'lė:da ▌ [=] GATRC, otroška POJSTEL, otroška POJSTELJA [L] ∅

gatke ▶ 'gå:t'ke 'gå:t'k ž mn. ⟨⟩ manjš. *otroške spodnje hlače*: 'gå:t'ke sə se mę s'ta:rgale • d'va:jne 'gå:t'ke u̯'zi̯e:m' s‿()ę'bò:j ▌ [=] ⇨ GATE [L] ∅

gatrast ▶ 'gå:trast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *mrežast* |*ki vsebuje vzorec, podoben mreži*|: tə 'gå:trastə 'kiklę u̯b'lę:čə ▌ [L] ∅

gatrc ▶ 'gå:tərc -a m ⟨⟩ **1.** *stranica pri otroški posteljici*: 'gå:tr̥c pr̥ 'pò:js'tęlę se 'då: 'vən u'zi̯e:t **2.** *otroška posteljica*: 'gå:tr̥c 'må:, pa 'pò:js't'ọ žə 'tut' 'kuplenə ▌ [=] k 2 ⇨ GATERPETELJ [L] ∅

gatre ▶ 'gå:tra -tər ž mn. ⟨⟩ *rešetka* |*priprava iz vzporednih ali prekrižanih*

navadno železnih palic|: 'gå:tra na 'va:knə ja pra'žå:gǫ • 'čaz 'gå:tra bę 'ra:ʒ‿z'le:zu • 'gå:tra pər 'jå:škə ▌ |v kurišču| ⇨ ROŠ [L] Ø

gavge ▶ 'ga:u̯ge 'ga:u̯k ž mn. ⟨⟩ *vislice*: kə čas "'xǫ:m g'rė:š, sə 'ga:u̯ge 'təm • 'ga:u̯ge bę sę zas'łužu, 'tå:kə 'de:ła z 'nəm ▌ [=] VISLICE [L] SSKJ (Plet. *galge*)

gavner ▶ 'ga:u̯ner -nęrja m živ. ⟨⟩ slabš. *neugnan, razposajen fant, otrok*: "'vǫ:jkǫ ja 'bė:u̯ 'ga:u̯ner • zmer. 'ǫ:, 'ti 'ga:u̯ner 'jå:s'nę! ▌ [=] ⇨ RAZBOJNIK [L] Ø

gavnerica ▶ 'ga:u̯nerca (in -nę-) -nęrce ž ⟨⟩ slabš. *neugnana, razposajena ženska, predvsem deklica*: 'nå:ša "rę'nå:ta ja b'ła: ta p'rå:va 'ga:u̯nerca ▌ [L] Ø

gavnerski ▶ 'ga:u̯nęrs'kę ⌈ -nerska -ə (⌈ in -nę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęrs'kęga⟩ slabš. *neugnan, razposajen*: "c've:ta ja 'mė:ła 'så:me 'ga:u̯nęrs'ke u̯t'ru̯o:ke • 'kək ja tə 'va:trag‿'a:u̯nerskə! • 'ti f'ru̯o:c 'ga:u̯nęrs'kę! ▌ [L] Ø

gavtroža ▶ 'ga:u̯trǫža -a ž ⟨⟩ *vrtnica*: du̯o pr̥ g'ri̯e:dę 'rå:s'tęjə r'mi̯e:ne 'ga:u̯trǫža ▌ [L] SSKJ

gavžnek ▶ 'ga:u̯žnek -a m (in -nę-) ⟨im. mn. -nękę⟩ zastar. *bičevnik* |*držaj pri biču*|: 'ga:u̯žnek ja 'ma:gu 'bęt b'rin'ǫ, 'ga:jžła ja b'ła: pa 'gu̯o: z 'lė:dra – 'ki̯ta ja b'ła: pa u̯ t'ri c'vibe ▌ [L] Ø (Plet. *gajželnik*; Videčnik 1988: 44 *gajžnek*)

gaz ▶ 'gå:s ⌈ 'ga:zę (in 'gå:-) ž ⟨⟩ *gaz* |*pot v snegu*|: pə 'ga:zę 'pę:dę, 'ni̯e: pə cę-'linę ▌ [L] +

gaza ▶ 'gå:za -e ž ⟨⟩ *gaza*: a 'må:š 'kę: 'gå:ze? ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

gazda ▶ 'gå:zda -a m živ. ⟨⟩ nov., redk. *(hišni) gopodar*: a 'må:te 'gå:zda 'du̯o:mę? ▌ [=] ⇨ BIRT [L] +

gazdarica ▶ 'gå:zdarca -e ž ⟨⟩ nov., redk. *(hišna) gospodinja, (hišna) gospodarica*: a ja 'gå:zdarca b'ła: 'kę: u̯ "lęb-'lå:nę? ▌ [L] +

gaziti ▶ 'gå:zęt (in 'gå:s't') 'gå:zęm nd. ⟨'gå:zę (in 'gå:s') 'gå:s'te, 2. os. dv. 'gå:-sta; 'gå:z'u -zła -ə, mn. -z'lę⟩ g. sneg, g. po snegu *gaziti sneg* |*hoditi*|: də 'pa:sə smə 'gå:z'lę s'ne:k • ut'ru̯o:cę 'gå:z'jə pə s'ni̯e:gə • na s'mę:š s'ni̯e:ga 'gå:s't' ▌ [=] GABATI² [L] +

gege ▶ 'gę:ge ⌈ 'ge:k (⌈ in 'gę:-) ž mn. ⟨⟩ **a** *žabe* |*otroške hlačne nogavice*|: 'gę:ge u̯b'lę:čə **b** *hlačne nogavice*: ne 'gę:ge sn̥ sę 'kupła • pr̥ 'gę:gex ja 'zå:ŋka š'ła: ▌ [=] GEGICE, HOLAHOPKE, PEGICE, SKOKE, ŽABE [L] Plet.

gegice ▶ 'gę:gęce (in -gi-) -gęc (in -gi̯-) ž mn. ⟨⟩ **a** *žabe* |*otroške hlačne nogavice*|: d'va:jne 'gę:gice 'må:m za 'pȯ:ba **b** redk. *hlačne nogavice* ▌ [=] ⇨ GEGE [L] Plet.

gehajte ▶ ge'xa:jte -'xa:jt (in gę-) ž mn. ⟨⟩ *Kr* čustv., zastar., posam. *trebuh* |*trebušna votlina (z organi)*|: u̯ ge'xa:jtex me bə'li ▌ [=] ⇨ TREBUH [L] Ø

gelender ▶ gę'lę:nder -dęrja m ⟨⟩ *oprijemalo pri ograji*: za gę'lę:nder se p'rim'te ▌ [L] Ø

geljuf ▶ gę'luf -a m živ. ⟨⟩ *goljuf*: "g'rubęlič ja gę'luf • 'pus'tę gę'lufa pr̥ g'må:-xə ▌ [=] PETRIGER [L] Ø (+ *goljuf*)

geljufati ipd. ⇨ GOLJUFATI ipd.

genav ▶ ge'na:u̯ -- -- (in gę-) prid. ⟨⟩ *točen* |*ki se sklada z resničnim stanjem*|: a ja 'vå:ša 'ura ge'na:u̯? ▌ [=] ⇨ TOČEN [L] Ø

▸ **genav** ▶ ge'na:u̯ (in gę-) prisl. ⟨⟩ *natančno, točno*: ge'na:u̯ ub 'ja:nęx ja 'pa:ršu • a 'tu̯o:ja 'ura ge'na:u̯ 'xȯ:dę? • ge'na:u̯ 'ta:k ja b'łə, pa ŋ'kȯ:ŋ'kəkər dr̥'ga:č • ge'na:u̯ prad 'mənę ja u̯st'rę:lu • be'tǫ:na na 'mȯ:rəš 'ta:k na ge'na:u̯ zg'li̯xat • {A} a t'ri 'me:tra 'kå:bła tę 'nę: pr̥'ni̯e:sem? {B} ge'na:u̯! ▌ [=] ⇨ TOČNO [L] Ø

general ▶ gene'rå:l -ła in -le (in gę-; in gęnę-) m živ. ⟨⟩ **1.** *general* |*čin*| **2.** iron. *kdor se dela imenitnega*: 'dę:te gęnę-'rå:lę za 'pęt pa za 'ję:st ● šalj. **iti** (= goditi se) komu **ko generalu** *imenitno se goditi komu*: "'mi̯xə g'rė: kə gęne'rå:lə ([=] ⇨ iti komu ko BARONU) ● šalj. **ležati** ipd. **ko general** *imenitno ležati*: u 'gå:-tr̥'pę:t'l̥nə lę'ži kə gęne'rå:l ([=] ⇨ ležati ko BARON) ▌ [=] k 2 ⇨ BARON [L] +

geniti ▶ 'gi̯e:nęt (in -n't') 'gė:nem d. ⟨'gi̯e:-nę (in 'gi̯e:n') -n'te; 'gi̯e:n'u 'gė:nła -ə⟩ z nikalnico *narediti gib, premakniti*: z 'nu̯o:gę 'ni̯səm‿'ːu̯o:gła 'gi̯e:n't' ▌ [=] ⇨ MIGNITI [L] Plet. (SSKJ, SP 1962 *ganiti*)

▸ **geniti se** ▶ 'gi̯e:nęt (in -n't') se 'gė:nem se d. ⟨⇨ GENITI⟩ z nikalnico *ganiti se* **a** |*spremeniti položaj*|: ša 'gi̯e:n't' se 'ni̯-səm‿'ːȯ:gu, 'tȯ:k lę'di ja b'łə 'nətər **b** |*oditi*|: da se mę na 'gė:neš ut 'xiša! ▌ [=] ⇨ PREMEKNITI SE [L] Plet. (SSKJ, SP 1962 *ganiti se*)

geometer ▶ geǫ'me:tər -tra (in gę-; in -'mę:-) m živ. ⟨⟩ *geometer*: geǫ'me:tra smə də'bilę, da ja 'mi̯e:jə z'mė:ru ▌ [=] ŽONIR [L] +

gepelj ▶ 'gę:pəl -na m ⟨⟩ *gepelj*: kə smə m'łå:t'lę, smə 'mė:lę na 'gę:pl̥ na'rė:tə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gepirati ▶ gę'pė:rat -əm d.+nd. ⟨⟩ star., redk. g. komu **1.** *pripadati komu* |*biti določen*|:

bę mə 'kȯ:j gę'pė:rałə, da bę ša 'du̯o:mę 'kę: 'jərbǫ **2.** *spodobiti se za koga*: 'tis't'mə, kə ja 'du̯o:mę, ša 'bəl gę'pė:ra, da bę 'šǫ: x 'må:šə • u'så:k 'ma:ra 'de:łat‿'(i̯)istə, 'ka:r mə gę'pė:ra ▌ ⊟ k 2 ⇨ ŠIKATI SE L̲ Ø

gerenga ▸ 'ge:rəŋga -e (in 'gę:-) ž ⟨⟩ NŠ, les. *zajera* |*poševno prižagana ploskev*|: 'tǫ:le 'ma:rma u̯ 'ge:rəŋgə u̯'žå:gat • u 'ge:rəŋgə 'ci̯ŋkat (*skrito roglji̯čiti, spahovati*) ▌ L̲ Ø

gerengtruga ▸ 'ge:rəŋkt'ruga -e (in 'gę:-) ž ⟨⟩ les. *jeralnik* ▌ ⊟ ŠNAJTLADELJ L̲ Ø

germ ▸ 'gi̯e:rəm -rma m ⟨⟩ *kvas* **a** NŠ |*snov za vzhajanje testa*|: 'kȯ:k ja pa 'gi̯e:rma na nə 'ki̯łə 'mǫ:ke t'rę:bę 'da:t? • 'gi̯e:rm̩ se ja pə'sušu • s‿':uxmə 'gi̯e:rmə pa na z'nå:m 'ti̯e:sta u̯ 'rė:də na'ri̯e:s't' **b** |*zavitek, vrečka kvasa*|: d'vå: 'gi̯e:rma 'må:m, tę 'ja:ŋga 'li̯e:γ 'då:m ▌ ⊟ KVAS L̲ Ø

gerofelj ▸ 'gė:rafəl -fle m živ. ⟨⟩ star., redk. *skrbnik (pri zapuščini)*: za 'gė:rafle bę jəm‿':a:gu 'bęt ▌ ⊟ ⇨ VARUH L̲ Ø (Plet. *gerob*)

gerofer ▸ 'gė:rafer -fęrja m živ. ⟨⟩ star. *skrbnik (pri zapuščini)*: čə bǫ kåke 'jərpšne, bǫ 'xi̯tr̩ za 'gė:rafęrja z'ra:u̯nə ▌ ⊟ ⇨ VARUH L̲ Ø (Kotnikov zbornik 1956: 71 *gérofer*)

geroferica ▸ 'gė:raferca (in -fę-) -fęrce ž ⟨⟩ star. *skrbnica (pri zapuščini)* ▌ L̲ Ø

geštapovec ▸ gęš'tå:pǫc -a (in ge-) m živ. ⟨⟩ *pripadnik gestapa*: d'vå: gęš'tå:pǫca sta 'pa:ršła ● slabš. **biti ko en** (= kak) **geštapovec** *biti surov, strog, nasilen*: ja 'pa:ršu, nas ja zaję'bå:vǫ 'kə kåg‿:ęš'tå:pǫc ▌ L̲ Ø (SSKJ, SP 1962 *gestapovec*)

geštelj ▸ gęš'tę:l -e (in ge-) m ⟨⟩ redk. *ogrodje (motornega) kolesa*: gęš'tę:l mę ja 'pǫ:kn'u • u̯'sə sə pək'rå:d'lę, g'li̯γ gęš'tę:l ja 'va:stǫ, kə ja 'bė:u̯ pr̩k'lė:nen ▌ ⊟ ⇨ GRUŠT L̲ Ø

getribe ▸ gęt'ribe -'ri̯p (in ge-) ž mn. ⟨⟩ **1.** teh. *zobniško predležje*: 'nu̯o:gə mə ja u̯ gęt'ribe pə'tė:gn̩łə **2.** *menjalnik*: u̯ gęt'ribex 'ni b'łə 'nęč 'vəle • 'kək pa pras'ta:u̯lęš – bəž gęt'ribe sə'suła! ● čustv. **dobiti** koga **v getribe** *ozmerjati koga*: u̯ kęg'lišə sə ga də'bilę u̯ gęt'ribe ● čustv. **imeti** koga **v getribah** *zmerjati koga*: 'kėr:ga 'må: pa 'ti̯e:ta 'du̯o:ns u gęt'ribex? ● čustv. **pasti** komu **v getribe** *biti ozmerjan od koga*: ja 'šǫ: mi̯emə 'xiša, ja pa "'mimę u̯ gęt'ribe 'på:du ▌ L̲ Ø

gevint ▸ gę'vi̯nt -a (in ge-) m ⟨im. mn. -'vin't̩ę⟩ nav. mn. *navoj* |*grebeni spiralne oblike*|: gę'vintę sə se z'nucalę • gę'vin'te bəš 'nė:su (*izrabil boš navoje*) • u'rę:žə 'nu̯o:ve gę'vin'te • redk. za d'vå: gę'vi̯nta ša pr'vi (*naredi še dva obrata (pri vijaku, pripravi)*) ▌ L̲ Ø

gibati ▸ 'gi̯bat 'giblem in 'gi̯bəm nd. ⟨'giblę (in -bəl) -bəlte in 'gi̯bę -te; 'gi̯bǫ -bała -ə⟩ redk. *gibati* |*delati gibe*|: z 'ru̯o:kę na s'mę:š 'nęž 'gi̯bat ▌ ⇨ MIGATI L̲ +

▸ **gibati se** ▸ 'gi̯bat se 'giblem se in -əm se nd. ⟨⇨ GIBATI⟩ redk. *gibati se* |*biti, zadrževati se kje*|: 'vi̯e:č se 'ma:rəš 'vənę 'gi̯bat ▌ ⊟ ⇨ BITI², HODITI L̲ SSKJ, Plet.

gibčen ▸ 'gipčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *gibčen* |*ki se z lahkoto giblje, premika*|: "rę'nå:ta ja b'łə: 'gipčnə 'va:trak • pəg'lė:dę, 'kək ja 'pȯ:b 'gipčən! • ja 'gipčən kə 'ba:rgl̩c ● ⇨ biti gibčen ko BALETKA ▌ L̲ +

gift ▸ 'gi̯ft -a m ⟨⟩ NŠ, star. *strup* |*snov*|: 'gi̯fta za pəd'gå:ne 'ma:rm̩ 'du̯o:bęt • 'gi̯fta mę 'dę:te, da bǫ g'ma:x ▌ ⊟ ⇨ STRUP L̲ Ø (DLS)

giftati ▸ 'gi̯ftat -əm nd. ⟨'giftę itd.⟩ star. *zastrupljati*: za'kå: se pa s cęga're:təm 'gi̯ftəš? ▌ ⊟ ⇨ STRUPITI L̲ Ø

giften ▸ 'gi̯ftn̩ -na -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'gift'nęga⟩ star. *strupén*: "vər'tå:čkę "f'rənce 'nǫ:ča š‿(i̯)k'rine 'mi̯e:sa 'ja:st – p'rå:vę, da ja 'gi̯ftnə ▌ ⊟ ⇨ STRUPEN¹ L̲ Ø

gimnazija ▸ gęm'nå:zęja -a (in gi̯-; in -zi-) ž ⟨rod. mn. -zi⟩ *gimnazija*: 'nå:ša na gęm'nå:zijə 'xȯ:dę • u 'pa:rvęmə 'lę:tni̯kə gęm'nå:zija (= star., redk. u 'pa:rvę gęm'nå:zijə) sm̩ 'bė:u̯ 'ti̯e:č ▌ L̲ +

giniti ▸ 'ginęt (in 'gin't') -nem nd. ⟨'ginę (in 'gin') -n'te, 2. os. dv. 'gi̯nta; 'gin'u 'gi̯nła -ə, mn. 'gin'lę⟩ redk. **a** za živali *poginjati*: ž'vå:t 'ka: 'gine ud urə'čine **b** redk., za ljudi *umirati, giniti*: 'lędę 'ginęjə pa d'rugę 'pu̯o: p'ridęjə ▌ ⊟ k a ⇨ CRKAVATI; k b ⇨ UMIRATI L̲ +

gips ▸ 'gi̯ps -a m ⟨im. mn. 'gipsę⟩ **1.** NŠ *mavec* |*prah*|: nə 'ki̯łə 'gi̯psa 'kupę • z'mę:šę 'gi̯ps • z 'gi̯psə zaf'likę • 'gi̯ps 'må:m u 'zəbə **2.** *mavčna obveza*: 'gi̯ps ja 'du̯o:b'u • g'da:j sə tę pa 'pu̯o: 'gi̯bz 'du̯o: u̯'zė:lę? • 'ru̯o:kə 'må: də 'rəme u̯ 'gi̯psə • 'ce:u̯ ja u̯ 'gi̯psə 'mənda ▌ L̲ +

gipsati ▸ 'gi̯psat -əm nd. ⟨'gipsę itd.⟩ *obdelovati, popravljati, prekrivati z mavcem*: 'łukne (: 'zęt) 'gi̯psəm ▌ L̲ +

gir ▸ 'gė:r -a m ⟨⟩ *osti* |*vilice za lovljenje rib*|: 'ribe smə 'čå:sę łə'vilę ⌈ z 'gė:rə (⌈ = na 'gė:r) ▌ [L] Ø

glad ▸ g'łå:t -da in g'łaːdə m ⟨⟩ NŠ, redk. *glad, lakota* **1.** |*občutek potrebe po jedi*|: 'tå:g‿()'łå:t up'čutęm, da se mę 'ka: 'vəmatnə 'de:ła **2.** |*pomanjkanje hrane*|: ta k'rulǫva 'tie:ta sə naz g'łå:da 'rę:šlę • ud g'łaːdə ša 'žə 'naː‿mə pə'ma:rlę • u 'łå:gęrjə smə g'łå:t‿:ṛ'pė:lę • 'de: nəm 'ni t'rę:bę g'runtat na g'łå:t ▌ [=] ⇨ LAKOTA [L] + [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »sâdъ, strâhъ [...] glâdъ (nom. pa strâh, sâd ..., nasprotno kakor: bȉk : bîka).«]

gladek ▸ g'łå:dək (tudi -dek (in -dęk)) -tka -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'kęga⟩ *gladek* **1. a** |*ki ima površino brez izboklin, vdolbin*|: g'łå:tka 'die:ska • 'ti 'må:š‿:a g'łå:tkə 'kȯ:žə **b** |*preprosto oblikovan*|: g'łå:t'kę 'łaːsę (*ki niso kodrasti, skodrani*) les. g'łå:dek 'le:s (*brez grč*) **c** *gladek* |*spolzek*|: st'rė:xa ja b'łaː: g'łå:tka, mə ja pa spət'pǫ:zṇłə ▌ [=] k 1a GLIHOVEN [L] +

▸ **gladek** ▸ g'łå:dək -tka -ə povdk. ⟨⇨ GLADEK prid.⟩ slabš. *normalen* |*duševno uravnovešen*|: a sę 'ti 'čizd g'łå:tka? • 'kå: pa 'vəča ṷd ut'rṵo:ka?! 'sę: 'ni g'łå:dək! ▌ [=] ⇨ NORMALEN povdk. [L] Ø

▸ **gladko** ▸ g'łå:tkə prisl. ⟨⟩ **1.** < GLADEK: g'łå:tkə pə'čė:sənę 'laːsę **2. a** *izraža podkrepitev trditve ali zanikanja*: bę 'ma:gu g'łå:tkə na'za:j‿'()ət, čə bę 'nṵo:ža pə'zå:b'u • g'łå:tkə zamə'dịłə 'bę, čə 'naː‿bę 'aːṵtǫ'bus 'jəm'ǫ za'mude **b** *popolnoma, čisto* 'tǫ: sę ja pa g'łå:tkə z'mịsṇła • g'łå:tkə sm̩ pə'zå:bła, 'kå: ja t're:ba na'rie:s't' ▌ [=] k 2 NARAVNOST [L] +

▸ **gladko** ▸ g'łå:tkə -t'kęga s ⟨⟩ NŠ *gladka površina*: na g'łå:t'kęmə mę ja spə'da:rkṇłə ▌ [L] Ø

gladilka |zidarska gladilka| ⇨ HOBELJ

gladilnik ⇨ ABCIGŠTAJN

gladiti ▸ g'łå:dęt -ęm nd. ⟨g'łå:dę (in g'łå:t') -t:e, 2. os. dv. -t:a; g'łå:d'u -dła -ə, mn. -d'lę itd.⟩ **1.** g. kaj *gladiti kaj* |*delati gladko, ravno*|: pəlę'turə na 'le:s u'lijaš, 'pṵo: pa 'tȯ:k 'ca:jta g'łå:dęž, da se 'fa:jn s'vę:tę **2. a** g. kaj *gladiti kaj* |*premikati roko po čem*|: 'ruse sę ja g'łå:d'u pa 'sukǫ **b** redk. g. po čem *gladiti po čem* |*božati*|: pə 'łaːsex jə ja g'łå:dła ▌ [=] k 2b ⇨ BOŽATI [L] +

gladovati ▸ gła'dǫ:vat -'dujam nd. ⟨gła'duj -te; gła'dǫ:vǫ -d'vå:ła -ə⟩ star., redk. *stradati* |*živeti v pomanjkanju hrane*|: 'kək smə pə 'vaːjs'kę gład'vå:lę! ▌ [=] ⇨ LAKATI [L] +

gladoven ▸ gła'dǫ:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nęga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nęmə⟩ star., redk. *lačen* **1.** |*ki čuti potrebo po jedi*|: a sę z'łə gla'dǫ:n? • 'ti ž'vå:d gła'dǫ:na 'ti! **2.** |*ki živi v pomanjkanju hrane*|: 'vie:č smə b'lę gła'dǫ:nę kə 'sitę ▌ [=] ⇨ LAČEN [L] +

glajštati ▸ g'le:jštat -əm d. ⟨⟩ star., redk. g. kaj *imeti kaj* |*izraža, da je kaj osebkova svojina, lastnina*|: a g'le:jštəš 'kę: k'ruxa? • 'ša: d've:stǫ 'dinęrjǫ na g'le:jštəm • na g'le:jštəš 'mišə na 'dilex, čə ja ta p'rå:va 'må:čka pṛ 'xišə ● ⇨ tudi DINERJA ne glajštati ▌ [=] ⇨ IMETI [L] Ø (+ *gleštati*)

glajz ▸ g'le:js -za m ⟨⟩ **1.** *vlaka* |*žlebasta vdolbina v tleh za spravljanje lesa do gozdne ceste*|: u 'gǫ:šə sə ṷ'łå:člę pə g'le:jzə **2.** *tir* |*nosilec, po katerem kaj drsi*|: pṛ sekə'łå:rjə ja 'fa:jn, čə sə g'le:jzę na'rė:tę **3.** *tir* |*tirnice*|: 'diner na g'le:jz 'då:š pa pə'čå:kəž, da 'cuk p'ride ▌ [=] k 3 ⇨ TIR [L] Ø

glanc ipd. ⇨ GLONC ipd.

glas ▸ g'łå:s -a m ⟨⟩ *glas* **1.** NŠ |*zvok, ki ga* **a** *dela človek*|: 'die:b'ǫ (: głə'bṵo:k : 'nizek : 'tie:nek : vę'sṵo:k : zah'rịpən) g'łå:s • čustv. ja 'jəm'ǫ 'tå:g‿()'łå:s kə s t'ruge (*nizek*) • 'kå:ke g'łå:se s'puša! • 'čịsc‿()m̩ ub g'łå:s 'pa:ršu, k sm̩ 'pṵo:jǫ p'rie:več **b** *daje žival*|: 'kå:g 'žå:łastṇ g'łå:s 'må: 'pəs, kə "f'ra:nčęka 'ni **2.** |*zvok izvajalca pri petju*|: "'jå:nes 'må: 'fa:jn (= 'le:b) g'łå:s **3.** |*zvok, ki ga daje kak predmet*|: 'kå:g‿:'łå:s 'må: z'vǫ:n **4.** |*odločitev pri glasovanju*|: kə 'e:ŋkṛd‿':å:ž g'łå:s, ja 'kṵo:nc, sę na 'mȯ:rəš 'vie:č pra'mis'łt • za š'tė:r g'łå:se (raz'like) ja z'må:gǫ ● star. **dati glase** *intonirati*: 'dę: g'łå:se • čustv. **imeti glas** *lepo peti*: "'bȯ:lk pa "'jå:ka na 'kȯ:rə 'pṵo:jəta, kə 'må:ta g'łå:se • poud. **na ves glas** *zelo glasno*: na 'vəz g'łå:s jəm ja pṛpə'vie:dvǫ, 'kək ja b'łə • čustv. **ni glasa od** koga *nič se ne ve o kom, ker se ne javi*: ud 'nå:žga "'tȯ:na žə t'ri 'lę:te 'ni nə'bie:ŋga g'łå:sa ▌ ⇨ NAGLAS [=] k 1–3 ⇨ ŠTIMA [L] + [Tominšek 1903: 16: tož. mn. »glâse"«]

glasba ▸ g'łå:zba -e ž ⟨⟩ NŠ, nov. **1.** *glasba* |*umetnost*|: za mə'die:rnə g'łå:zbə 'mənę 'ni **2.** *glasba* |*izvajanje*|: g'łå:zbə 'ja:s 'rå:da pəs'łušəm **3.** žarg. šol. *glasbeni pouk*: 'jutər 'må:mə 'zå:d'nę 'urə g'łå:zbə ▌ ⇨ ALIJE, ARIJE [=] k 1–2 ⇨ MUZIKA; k

3 GLASBENI [L] +

glasben ▶ g'łå:z'ben -a -ə (in -bẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -beŋga (in -bẹ-) in -bẹnẹga, daj. ed. m. sp. -bẹn'mə in -bẹnẹmə⟩ nov. *glasben*: g'łå:z'bẹnẹ pə'uk ([=] GLASBA, GLASBENI) • g'łå:z'bena 'šọ:ła ([=] GLASBENA) ▌[L] +

▸ **glasbeni** ▶ g'łå:z'bẹnẹ [-beŋga ([in -bẹ-) in -bẹnẹga m ⟨daj. ed. m. sp. -bẹn'mə in -bẹnẹmə⟩ NŠ, žarg. šol. *glasbeni pouk*: pr̥ g'łå:z'bẹn'mə sm̥ pa 'ra:t ▌[=] ⇨ GLASBA [L] Ø

▸ **glasbena** ▶ g'łå:zbena -z'bẹne ž ⟨⟩ NŠ, nov. *glasbena šola*: "mar'jå:na ja u̯ g'łå:zbenə 'xò:dła, 'ja:s pa 'nị̯sm̥ s'mė:ła ▌[L] Ø

glasbilo ⇨ INŠTRUMENT

glasen ▶ g'ła:sən -sna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'nẹga; primernik 'bəl g'ła:sən -sna -ə in [głas'nẹ: -- --⟩ *glasen* **1. a** |*zelo dobro slišen*|: g'ła:sən z'gọ:var se ja 'ču tn̥'du̯o:l **b** |*slišen sploh*|: 'kå:kə g'ła:snə u̯'pit'jə ja b'łə **2. a** |*ki zelo slišno govori*|: na 'bọ:dẹ 'nə 'ta:‿g‿()'ła:sən, kə 'pò:p s"pi • ut'ru̯o:cẹ sə pa 'du̯o:ns 're:z g'ła:s'nẹ – 'di̯e:ž 'bọ: **b** |*ki ima močen glas*|: 'kək ja 'ra:dijọ g'ła:sən! 'de: ga na 'ti̯xə. ▌[L] +

▸ **glasno** ▶ g'ła:snə prisl. ⟨primernik 'bəl g'ła:snə in głas'nẹ:⟩ *glasno*: za'kå: 'ta:g‿:'ła:snə gva'riš? • głas'nẹ: pə'vė:, da te mə 'čulẹ ▌[L] SSKJ, SP 1962

glasovati ▶ gła'sọ:vat -'sujam d.+nd. ⟨gła'suj -te; gła'sọ:vọ -s'vå:ła -ə⟩ **1.** *glasovati*: 'ja:s‿:m̥ na rẹfẹ'rẹ:ndumə gła'sọ:vọ 'za: **2.** *voliti* |*izražati odločitev o kandidatu*|: a sẹ žə głas'vå:ła? • "'xa:ns ja za "'kučana gła'sọvọ, ja pa 'lis'tek 'nətər 'va:rgu, ja pa 'za:čọ 'jå:mrat – »'jəzəz, 'de: sm̥ pa "'kučana u̯pk'rọ:žu.« ▌[=] k 1 VOLITI; k 2 ⇨ VOLITI [L] +

glava ▶ g'ła:va -ve ž ⟨rod. mn. g'ła:u̯⟩ **1.** *glava* |*del človeškega ali živalskega telesa*|: g'ła:va me bə'li • 'dẹ:knə sm̥ 'da:u̯ čaz g'ła:və • u g'ła:və ja 'bė:u̯ 'rå:nen • s'vị̯nskə g'ła:və ja u̯'bė:rọ • g'ła:və (*lase, del glave, ki ga pokrivajo lasje*) sẹ g'rė:m u'mẹt • na g'ła:və (*z glavo naprej*) ja 'på:du • za nə g'ła:və (*za višino glave*) ja 'vė:čə u̯d 'mənẹ • u g'ła:vẹ mẹ zvə'ni • tab'le:tə za g'ła:və 'ma:rəm u'zi̯e:t • za izražanje žalosti, zadrege 'ja:nẹm sə se 'ka: g'ła:ve pə'vẹ:s'le (*nekateri so kar povesili glave*) **2.** *glava* |*pri človeku kot središče njegovega razumskega življenja*|: 'kå: mə 'kẹ: 'xò:dẹ pə g'ła:vẹ? • 'ja:s na 'mò:rəm u'sẹga u g'ła:vẹ 'nu̯o:sẹt • 'kå: tẹ ja 'kẹ: u̯'då:rłə u̯ g'ła:və? • 'na:š 'ni g'lị̯x ut'pr̥ẹ:te g'ła:ve • u g'ła:və 'nị̯sm̥ 'vi̯e:č 'ta:k‿()ə sm̥ b'ła: – na za'pọ:nẹm sẹ 'vi̯e:č • poud. 'tət' ja 'pa: g'ła:va (*pameten*)! **3.** *glava* **a** |*del česa po obliki*|: ž'ri̯e:blẹm g'ła:ve pə'šiplẹ **b** |*del rastline*|: 'zi̯u̯na g'ła:va • redk. na g'ła:va čə'bule (*ena čebula*) ● ⇨ a ti bo KRONA padla z glave, če ...? • slabš., redk. **biti prehlajen (ta) v glavo** *ne delati pametno, ne biti normalen, duševno zdrav*: 'tət' ja pa 'tut'‿ta u̯ g'ła:və prax'ła:jan • zmer. a sẹ 'ti ta u̯ g'ła:və praxła'ja:na? ([=] ⇨ biti ZMEŠAN) • ⇨ biti v glavo tak ko en SRAKOPER • preg., kadar kdo kaj pozabi **če nimaš v glavi, imaš pa v petah** *pozabljiv človek se mora večkrat vrniti*: čə 'ne:məš u g'ła:vẹ, 'må:š pa u̯ 'pi̯e:tex • **delati po svoji glavi** *ravnati brez upoštevanja mnenja drugih*: 'ni̯e: u̯'sẹga pə 'su̯o:jə g'ła:vẹ 'de:łat – pəs'łušẹ 'me: ([=] biti SAMOVIŽEN; DELATI po svoje) • **držati** (= nositi) kaj **v glavi** *zapomniti si kaj*: pə'zå:bła 'səm – 'ja:s na 'mò:rəm u'sẹga u g'ła:vẹ 'da:ržat • 'kå: u̯'sə 'ma:ra č'łu̯o:vek u g'ła:vẹ 'da:ržat! • šalj., redk. **glava hodi** komu **ko zaklanemu zajcu** *glava niha komu, z glavo dela neurejene gibe*: g'ła:va mə 'xò:dẹ kə zak'łå:n'mə 'za:jcə • čustv. **glavo dam vkraj, če ...** *izraža podkrepitev trditve*: g'ła:və 'då:m uk'ra:j, čə 'ni 're:s ([=] ⇨ BUČO dam vkraj, če ...) • ⇨ glavo imam ko ČEBER (= KIBLO) • poud. **imeti** koga/česa **navrh glave** *biti zelo naveličan koga/česa*: 'šole 'må:m na'va:rγ g'ła:ve ([=] imeti koga/česa navrh BUČE) • ⇨ imeti SLAMO v glavi • čustv. **iti** komu **iz glave** *pozabiti*: z g'ła:ve mẹ ja š'łə, 'kå: sm̥ tẹ ša 'mė:ła za pə'vė:dat • na g'rė: mẹ z g'ła:ve (*ne morem pozabiti*), 'kək sẹ 'mò:gu 'bė:t‿'()å:k s'nọ:čə ([=] ⇨ POZABITI) • čustv. **izbiti** komu kaj/koga **iz glave** *pozabiti kaj/koga, ne misliti na kaj/koga*: 'mọ:rjə sẹ pa 'le:c 'ka: z g'ła:ve z'bi ([=] izbiti komu kaj/koga iz BUČE) • iron. **kapljati** komu **na glavo** *ne biti normalen*: a 'ti̯e:bẹ na g'ła:və kap'lå: a 'kå:, da 'tå:kə gva'riš? • čustv. **ne gre** komu kaj **v glavo** *ne razume, ne zapomni si česa*: kə smə se pa u̯ 'šọ:lẹ 'təle 'xò:d'lẹ 'učət, sm̥ pa 'mis'lu – 'mənẹ bədə 'ta:k ustra'lilẹ, 'ja:s‿:e na 'mò:rəm na'učət. 'ni mẹ š'łə u̯ g'ła:və , u̯ 'šọ:lẹ. ([=] ne gre komu v BUČO) • čustv. **ne vem, kje se**

me glava drži *imam zelo veliko skrbi*: uc‿()kr̥'bi na 've:m, 'kė: se me g'ła:va dr̥'ži • 'tȯ:k ja 'dė:ła, da na 've:m, 'kė: se me g'ła:va dr̥'ži (⊟ glavo imam ko ČEBER (= KIBLO)) • čustv., z nikalnim stavkom **pa če se na glavo postaviš** *poudarja zanikano trditev*: 'na:‿m na'rė:d'u, pa čə se na g'ła:və pəs'tå:vęš (⊟ pa če se na BUČO postaviš) • čustv. **po glavi hodi** komu kdo/kaj *misli na koga/kaj, premišlja o kom/čem*: 'ka: nap'rę: mę 'xȯ:dę pə g'ła:vę, 'kək smə z 'ma:mę nar'dilę • tis't' 'pȯ:p mę pə g'ła:vę 'xȯ:dę 'ka: nap'rę: • 'kå: tę 'kę: 'xȯ:dę pə g'ła:vę? • čustv., redk. **postaviti** (= obrniti) kaj **na glavo** *obrniti narobe* |*tako, da je zgornja stran spodaj*|: xła'dilnęk smə 'ma:glę na g'ła:və u̯'ba:rən't', ja pa s''pė:d‿'()e:łọ (⇨ NAROBE) • **skočiti** (: skakati) na glavo *skočiti z glavo naprej*: na g'ła:və ja s'ku̯o:ču u̯ 'va:də • 'nie: na g'ła:və s'kå:kat • ⇨ SOLATA dela glave • čustv. **ubijati si glavo** [**s** čim ([= zarad česa) *delati si skrbi s čim, veliko razmišljati o čem*: zarad g'nå:rja sę pa nę'ka:r 'nie: g'ła:ve u̯'bijat – bọ 'žə 'nė:kak (⊟ ⇨ delati si SKRBI zarad česa) • star. **vedeti** (= znati : računati ipd.) **iz glave** *vedeti na pamet*: a 'ti u̯'sə 'tọ: z glave 'vęš? • 'te:ga pa na z'nå:m z g'ła:ve zra'čunat • čustv. **zabiti** (= zapikniti si) kaj **v glavo** *trdno se odločiti kaj doseči, narediti*: sę ja za'pikn'u u̯ g'ła:və, da bọ 'šọ: – pa 'nę: g'rė:! ▌ ⊟ k 1–2 BUČA, BUTICA, BUTIČKA, PISKER L + [Tominšek 1903: 18: daj. ed. »glàvь«; 18: tož. ed. »glavъ«; 19: daj. mn. »glavъm in glavam«; im./tož. dv. »(dve) [...] glàvь«]

glavat ▸ gła'vå:t -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *ki ima debelo, veliko glavo*: se ša s'pọ:nęm – 'mičkən, 'pust pa gła'vå:d‿'ė:da ja 'bė:u̯ ▌ L +

glavčka ▸ g'ła:u̯čka -e ž ⟨⟩ ljubk., manjš. < GLAVA: 'kå:kə 'čė:dnə g'ła:u̯čkə 'må:! • 'tȯ:k 'ca:jta ja t're:ba 'tė:mənce 'pus'tęd,‿()a se g'ła:u̯čka s'tis'ne (*da se mečava zaraste*) • otr. 'čuvę na g'ła:u̯čkə ▌ ⊟ GLAVICA L Ø

glaven ▸ g'ła:u̯n (in -n̥) -na -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ *glaven* |*po pomembnosti na prvem mestu in največji*|: g'ła:u̯na nag'rå:da • tę g'ła:u̯nę 'łu̯o:ger ja 'bė:u̯ pa 'nət u "'då:xọmə ▌ L +

▸ **glavni** ▸ g'ła:u̯n (in -n̥) -nęga m živ. ⟨⟩ *kdor ima večjo, največjo odgovornost*: g'dọ: ja te g'ła:u̯n̥? • 'un' ja za tęga g'ła:u̯nęga • pr̥ tęmə g'ła:u̯nęmə sm̥ 'bė:u̯ ▌ L SSKJ

▸ **glavna** ▸ g'ła:u̯na -e ž ⟨rod. mn. -nęx⟩ *ženska, ki ima večjo, največjo odgovornost*: ta g'ła:u̯na ja na u̯d':ę:lkə ▌ L Ø

▸ **glavno** ▸ g'ła:u̯nə -nęga s ⟨⟩ *najpomembnejša stvar*: 'tọ: ja tə g'ła:u̯nə, da sę 'ce:u̯ 'va:stọ ▌ L SSKJ, SP 1962

glavica ▸ g'ła:u̯ca -e ž ⟨⟩ redk. *glavica* **1.** manjš., ljubk. < GLAVA: 'dę: g'ła:u̯cə 'təle 'sie:m **2.** |*del rastline*|: g'ła:u̯cə 'čie:sna 'nucəm ▌ ⊟ k 1 ⇨ GLAVČKA; k 2 ⇨ GLAVA L +

glavnat ▸ g'ła:u̯nat -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *glavnat*: gła:u̯nata sa'å:ta ▌ ⊟ GLAVNATEN L +

glavnaten ▸ g'ła:u̯natn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ redk. *glavnat*: gła:u̯natna sa'å:ta ▌ ⊟ ⇨ GLAVNAT L Ø

glavnik ▸ głọ'ni̯k -a m ⟨im. mn. -'nikę⟩ *glavnik* |*za česanje las*|: 'gọ:zd (: 're:dəg‿()łọ'ni̯k • głọ'ni̯g z alu'minęja (*aluminijast glavnik*) • ža'lė:zən (*aluminijast*) głọ'ni̯k • š'pilet na głọ'ni̯k (*piskati na papir, položen na glavnik*) ▌ ⇨ KAMPELJC ⊟ GLAVNIKEC L +

glavnikec ▸ głọ'ni̯kəc -kca m živ. ⟨im. mn. -'nikcę⟩ manjš., otr. *glavnik*: u̯'zie:mę głọ'ni̯kca ▌ ⊟ ⇨ GLAVNIK L Ø

glazura ▸ gła'zura -a ž ⟨⟩ NŠ **1.** *glazura* |*steklasta snov na keramičnih izdelkih*|: gła'zura na sk'lė:dę se ja u̯d'łušła **2.** *finejša cementna prevleka*: g'da:j mə pa na stəp'ničə gła'zurə nar'dilę? • be'tọ:nska gła'zura **3.** *glazura* |*za oblivanje peciva*|: gła'zura na 'tȯ:rtę ▌ ⊟ k 1 ⇨ LOŠČ L SSKJ, SP 1962

glaž ▸ g'ła:š g'łå:ža m ⟨⟩ *kozarec* **1. a** |*steklena posoda za pitje*|: 'pọ:ŋ g'ła:š 'ta:u̯žənt'rọ:š ja pə'pi̯łə • g'łå:ža sə 'mė:talę u̯ s'te:nə **b** |*vsebina te posode*|: s''pi te g'ła:š, 'pu̯o: tę mə ša pa 'ja:ŋga na'lilę • nęx 'på:r g'łå:žu sm̥ pə'pė:u̯ **2.** |*steklena posoda za shranjevanje živil*|: g'ła:š ud 'murk • g'ła:ž za s'ta:rt **3.** *steklena posoda pri petrolejki*: š'pe:gu pr̥ pętrọ'lę:jkę se ja zd'rọ:b'u, g'ła:š ja pa 'ce:u̯ us'ta:u̯ **4.** čustv. *(huda) poledica*: prad upə'tę:kę 'ni 'mȯ:gu s''pie:let – 'så:m g'ła:š • šalj. **biti si po glažu v žlahti** (**s** kom) *pijančevati (skupaj s kom)*: "'jȯ:ža pa "z'vọ:ne sta sę pə g'łå:žə u̯ ž'łå:xtę • **cesta** ipd. **je ko glaž** *na cesti je (huda) poledica*:

'vənę ja u̯'sə lę'de:nə – 'cė:sta ja 'kə g'łaːš ▌ [=] k 1–2 GLAŽEK; k 4 ⇨ POLEDICA [L] SSKJ, Plet.

glažek ▶ g'łaːžək -a (tudi g'łå:-) m ⟨⟩ manjš. *kozarček* |< GLAŽ 1–2|: g'łå:žəg za š'n'ọ:ps • nę g'łaːžək š'n'ọ:psa sm̩ zau̯'žəu̯, 'nęč 'vi̯e:č • nę g'łaːžək s'taːrdę tę m 'da:u̯ • 'kumę t'ri g'łå:žəke 'vin'čka ja pə'pupọ ▌ [L] SSKJ, Plet.

glaževina ▶ g'łå:žọna -e ž ⟨⟩ NŠ **a** *steklene črepinje*: nę 'ku̯o:nʒ‿g'łå:žọne se mę ja pət 'kȯ:žə za'rəu̯ **b** *poškodba, poškodbe avtomobila v prometni nesreči*: u̯'sə ja u̯ 'rė:də, 'nęʒ d'ruga 'ni b'łə kə g'łå:žọna ● a **misliš, da si iz glaževine (naret)?** *stopi tako, da mi ne boš zastiral pogleda*: 'jənę 'nə sprat‿()ẹlẹ'vizẹja! a 'mis'lęž, da sę z g'łå:žọne (na'rė:t)? ▌ [=] k b ⇨ ČREPINJA [L] +

glaževinat ▶ g'łå:žọnat -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *ki se nanaša na steklene črepinje* |< GLAŽEVINA|: g'łå:žọnatę 'ku̯o:ncę uč‿'()a:jbe ▌ [=] STEKLEN [L] Plet.

gledati ▶ g'lė:dat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** *gledati* |*upirati pogled*|: 'ka: nap'rę: čaz 'vaːknə g'lė:da • u t'le: g'lė:da **b** *gledati* |*imeti odprte oči*|: g'lė:dałə 'bę – za'kå: s' pa 'mė:žałə? • a 'za:jčkę žə g'lė:dəjə? **c** *gledati* |*z gledanjem dojemati vsebino česa*|: erọp'łaːn smə š'lę g'lė:dat, kə ja 'du̯o: 'på:du • 'a:te g'lė:dəjə tęlẹ'vizẹjə • g'lė:dalę sə 'naːs • 'jaːs‿()m̩ pa g'lė:dọ 'vən, čaš‿()p'raːnę, 'kå: ja 'dė:łọ **2.** s prislovom *gledati* |*s pogledom izražati kaj*|: 'kəg‿'()aːrdə g'lė:dəš! **3.** g. proti čemu *gledati proti čemu* |*biti obrnjen, usmerjen kam*|: 'vaːknə ja g'lė:dałə prọx "z'vė:rəm • 'xiša g'lė:da prọx 'vi̯e:sę **4.** *gledati* |*izstopati iz svoje okolice*|: 'paːrs'tę sə mə š 'čẹ:u̯le g'lė:dalę **5.** nov. g. na kaj *gledati na kaj* |*imeti določen odnos do česa*|: 'kək 'ti g'lė:dəš na u̯'sə 'tọ:? • za'kå: na u̯'sə 'taːg z'viška g'lė:dəš? **6.** g. na koga/kaj *gledati na koga/kaj* |*prisojati pomembnost*|: 'nę:č na g'lė:da na g'nå:r, 'ka: zap'ra:u̯le • na 'pȯ:ba bę pa 'ži̯xər nə'må:łə 'bəl g'lė:dọ **7.** *gledati* |*delati, da se zgodi zaželeno*|: 'le: g'lė:dę, da na u̯s'tå:než braz u'sęga • 'så:mə na 'tọ: g'lė:da, kəg bę ša 'vi̯e:č nag'rå:b'u **8.** čustv. *prenašati, trpeti*: te krbẹ'rija 'na: 'mȯ:rəm 'vi̯e:ʒ g'lė:dat ● čustv. **debelo gledati** *zelo neumno ali začudeno gledati*: 'ka: dę'bė:łə ja g'lė:dałə, 'ni 'mu̯o:gła 'vi̯e:rjat ([=] ⇨ gledati ko TELE v nova vrata) • ⇨ gleda tebe MANDI • ⇨ gledati ko TELE v nova vrata • ⇨ gledati ko HUDIČ iz krugle • ⇨ gledati ko zaboden BIK • ⇨ gleda koga MANDI • ⇨ gledati na vsak DINER • ⇨ gledati se ko PES pa mačka • ⇨ gledati spod ČELA • ⇨ gledati s ta belim (⇨ BELO s (⇨ BEL prid.)) • ⇨ gledati v LUFT • čustv., star. **gor si gledaj** (: gledajte : gledajta) *pazi se* |*izraža grožnjo, svarilo*|: 'gu̯o: sę g'lė:dę, čə se 'łå:žaš! • čə 'šaːjbə u̯'bijaš, sę 'ti g'lė:dę 'gu̯o:r! • ⇨ iti gledat na URO • ⇨ KUREC te gleda • čustv., redk. **pisano gledati** *biti (zelo) jezen*: g'rė:m – pa za'kå: 'taːk 'pi̯sənə g'lė:dəš? ([=] ⇨ skrižem GLEDATI) • **skrižem gledati 1.** *škiliti*: a 'pȯ:bək sk'rižəm g'lė:da? **2.** čustv. *biti (zelo) jezen*: 'ka: sk'rižəm ja g'lė:dọ, 'taːk ja 'bė:u̯ 'jəzən • za'kå: pa 'maːma 'taːk sk'rižəm g'lė:da? ([=] k 1 ⇨ škiljavo GLEDATI; k 2 PISANO gledati) • **šiljavo gledati** *škiliti*: "'dušị:ca ja nə'må:łə 'šilọvə g'lė:dała ([=] skrižem GLEDATI) • čustv. **zviška gledati na** koga/kaj *vzvišeno, z zaničevanjem presojati koga/kaj*: 'na‿nę pa u'sę 'taːg z'viška g'lė:dəjə, kə ja 'dė:da u̯'maːru ▌ [=] ZEJATI [L] +

glede ⇨ ZARAD; |glede na| ⇨ PROH

glej ipd. ⇨ LEJ ipd.

glen ▶ g'leːn -a (in g'lẹ:-; *Bo* g'li̯e:-) m ⟨⟩ NŠ *glen*: 'kȯ:k ja b'łə na t'raːu̯nękə pə 'pȯ:vẹd'nę g'leːna! • g'leːn ja pr̥'ni̯e:słə (= na'nȯ:słə) ▌ [=] DLEN [L] +

glesen ▶ g'lė:sən -s'nę ž ⟨⟩ star., redk. *dlesen*: ta s'pȯ:d'ne g'lė:sən • g'lė:s'nę me bə'lijə ▌ [=] ⇨ DLESEN [L] Ø

gležnar ▶ g'lẹ:žnar -ja m ⟨⟩ nav. mn., nov. *gležnjar*: pə'cẹ:nę g'lẹ:žnarja sm̩ 'naː:šła ▌ [=] GLEŽNJAR [L] Ø

gležnjar ▶ g'lẹ:žner -nẹrja m ⟨⟩ nav. mn., nov., redk. *gležnjar*: 'jaːs na 'mȯ:rŋ̩ g'lẹ:žnẹrju 'nu̯o:s't' ▌ [=] ⇨ GLEŽNAR [L] SSKJ 5: 1040

glid ▶ g'lẹt (tudi g'li̯t) g'li̯da m ⟨im. mn. g'lidę⟩ *člen* |*verige, verižice*|: g'lẹt ja pra'šė:nła s k'lẹ:šəm • g'li̯da u̯d vẹ'rišce na 'naːjdem • vẹ'rišca 'må: 'gọ:s'te g'lide (*verižica ima majhne in sorazmerno debele člene*) ▌ [L] Ø

glih ▶ g'li̯x -- -- prid. ⟨⟩ *enak* **1.** |*ki se po lastnostih ne razlikuje* **a** *med seboj*|: 'tọ: sta g'li̯x 'pi̯skra • pəg'lė:dę, 'kək 'rå:s'te! s'ku̯o: g'li̯x sta 'žə! **b** *pri dveh ali več osebah, stvareh*|: a sta ta d'vå: 'zọ:kna g'li̯x 'fåːrbe? • te d'vẹ: 'di̯e:s'kę sta g'li̯x • nə'bi̯e:dn̩ ud 'nęx 'ni 'kẹ:

p'rịda – u̯'sę sə g'lịx ▌ [=] GLIHEN, GLIHOVEN [L] Plet.

▸ **glih** ▸ g'lịx -- -- povdk. ⟨⟩ **1.** *enak* |*ki v primerjavi drugega z drugim nobeden nima prednosti, večjih pravic*|: u̯'sę sə g'lịx – nə'bi̯e:ŋga 'ni 'kę: p'rịdę **2.** *enak* |*ki ima lastnosti, značilnosti nespremenjene*|: "'å:na ja z'me:rəm g'lịx **3.** *enoličen*: ta 'muzęka ja pa z'me:rəm g'lịx, da čłə'vė:kə 'ka: 'dọ:k 'ca:jd g'rå:ta ▌ [=] k 3 ENOLIČEN [L] Ø

▸ **glih** ▸ g'lịx prisl. ⟨⟩ **1.** *enako* |< GLIH|: u'bę: sma g'lịx 'ti̯e:ške • z'me:rəm 'xọ:dę g'lịx ub'lę:čana **2.** *ravno* **a** |*izraža odsotnost kakršne koli omejitve*|: g'lịx u 'sę:n'svętex ja b'łə • g'lịɣ 'dę:le (*ravnokar*) sm̩ 'pa:ršu da'mọ: • g'lịɣ 'du̯o:brə (*ravnokar*) ja z 'va:žne 'pa:ršu • glịx 'tå:ke 'čę:u̯le 'må: kə 'ti • čə 'ka: prad u'rå:təm stə'ji 'ce:łə 'må:šə, ja g'lịx 'ta:k‿:ə da bę nęč na 'šọ: u̯ 'cė:rku • 'pu̯o: sm̩ pa 'bė:u̯ g'lịx 'ta:k‿()ə na zgəb'li̯e:na 'ọ:ca • sn̩ pa g'lịx 'ta:k 'šọ: ž 'nę:mę kə 'nęč (*hitro, brez pomišljanja sem odšel z njimi*) • 'ra:dijọ ja 'bė:u̯ g'lịx 'tọ:g‿()'łaːsn̩, da 'nịsəm‿':ọ:gu zas'pa:t • g'lịx p'rọ:, da sę 'pa:ršła, bəš pr̩ 'južnę pə'må:gałа • g'lịx 'tọ:g (*malo je manjkalo*), da me s 'pọ:js'tęle 'ni 'va:rgłə **b** z oslabljenim pomenom |*poudarja pomen besede, na katero se veže*|: g'lịɣ za 'ni̯e:leš tę 'na:‿m 'kup'u słado̯'le:da • 'ta:k sę kə'pujaš, kə da 'må:mə g'lịx na 've:m 'kọ:g‿()'nå:rja • iron. {A} x 'nęmə g'rė:m. {B} pa g'lịx 'čå:kọ te 'bọ: (*ne bo te čakal*)! **c** v zvezi s še |*izraža omejitev za uresničitev dejanja*|: g'lịx ša 'pọ: 'ura 'ca:jta 'må:ma **3.** v nikalnih stavkih *ravno* |*izraža nezadostno stopnjo*|: 'ni g'lịx 'på:metn̩ • 'župa pa 'ni na 've:m 'kək u'rọ:ča **4.** *ravno(kar), pravkar* |*izraža, da se je dejanje zgodilo v najbližji, neposredni preteklosti*|: g'lịx 'na:šła sm̩ tis'te 'ca:jtŋge, 'dę: tę jəx pa 'li̯e:xkə 'då:m • g'lịx u'gå:s'n̩'t' sm̩ 'va:t'ọ 'ra:dijọ, ja pa st're:łа u̯da'rịłа **5.** *ravno(kar), pravkar* |*izraža sočasnost dogajanja v* **a** *sedanjosti, gledano s stališča govorečega*|: g'lịx 'južnəmə • kə sn̩ žə g'lịx 'tə, bm̩ pa pə'čå:kọ **b** *preteklosti, gledano s stališča govorečega*|: g'lịx sp'ra:u̯lọ sm̩ 'se:, pa p'rịde **6.** *natančno, natanko*: g'lịɣ d'vå: 'dinęrja ša 'må:m • na 'mọ:rəm 'ri̯e:čt g'lịx, 'kọ:kęga 'lė:ta ja b'łə **7.** *edino* |*izraža omejenost na navedeno*|: g'lịx 'ti̯e:plę me 'nịsə, d'rugə sə pa u̯'sə 'de:łalę z 'męn' • u̯'sę sə 'pa:ršlę, g'lịx "'jå:neza 'ni b'łə, kə ja 'bė:u̯ u "'rusęjə 'tịe:č • **glih en(e) toliko** *približno toliko*: 'vəlę p'ride 'ku̯o:štad g'lịx ne (= n̩) 'tọ:k‿:ə 'jəsęx • **glih kako** *kako (zelo)*: ja 'pị:sała, g'lịx 'kək 'fa:jn ja b'łə • pa p'ra:u̯jə, g'lịx 'kəg da sə 'du̯o:bra 'tọ:rte • ⇨ ITI glih za glih ▌ [=] k 1 GLIHNO, GLIHOVNO; k 4, 5a GLIHKAR; k 6 TOČNO; k 7 ⇨ SAMO [L] Plet.

gliha ▸ g'lịxa g'lixe ž ⟨⟩ • preg. **gliha vkup štriha** *ljudje podobnih, navadno slabih lastnosti se radi družijo, dobro razumejo*: "'mịma pa "'vịda se 'fa:jn zas'tọ:pta – g'lịxa u̯'kəp št'rịxa • star. **pri eni glihi** *približno*: pr̩ nę g'lixę 'vę:mə, 'kọ:k ja d'ruge 'męːsn̩ce za p'łå:čat ([=] ⇨ PRIBLIŽNO) ▌ [L] Plet.

glihati ▸ g'lịxat -əm nd. ⟨g'lixę itd.⟩ **1.** *ravnati* **a** |*delati ravno*|: 'a:te 'vənę 'pa:rzd g'lịxa **b** |*delati, da pride kaj v naraven, pravilen položaj*|: 'ru̯o:kə sə mə g'lịxalę pa g'lịxalę, nau̯'sə'zå:d'nę se mə ja pa na'rọ:bę za'rå:stła **2.** *pogajati se za ceno*: za 'xišə sta g'lịxała, pa nə'bi̯e:dn̩‿'ni 'va:t'ọ 'jənet ▌ [=] k 1 ⇨ RAVNATI [L] SSKJ, Plet.

glihen ▸ g'lịxən -xna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. g'lixnęga⟩ star. **1.** *enak* |*ki se po lastnostih ne razlikuje* **a** *med seboj*|: 'čịzd g'lixne 'kå:mne 'må:m **b** *pri dveh ali več osebah, stvareh*|: pr̩ pę'jå:čə 'må:ta g'lịxnə vę'si̯e:lę **c** *od določenega, primerjanega*|: g'lixne 'čę:u̯le kəkər 'ti sę ja 'kupła **2.** redk. *isti* |*iz katerega se izhaja*|: na g'lixnę 'dė:n sma rə'ja:na, 'så:m d'vę: 'lė:tę na'rå:zən • ⇨ biti glihna FIGA ▌ [=] k 1 a–b ⇨ GLIH; k 2 ⇨ ISTI prid. [L] Ø

▸ **glihno** ▸ g'lịxnə prisl. ⟨⟩ redk. *enako* |< GLIHEN a|: g'lịxnə 'vė:lka s'ta: ▌ [=] ⇨ GLIH prisl. [L] Ø

glihkar ▸ g'lịx'ka:r prisl. ⟨⟩ *ravno(kar), pravkar* **1.** |*izraža, da se je dejanje zgodilo v najbližji, neposredni preteklosti*|: g'lịx'ka:r səm us'ta:u̯ **b** |*izraža sočasnost dogajanja v sedanjosti, gledano s stališča govorečega*|: g'lịx'ka:r mə 'pišam ▌ [=] GLIH prisl. [L] Ø

glihoven ▸ glę'xọ:n -a -ə (in glị-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nęga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nęmə⟩ star. **1.** *enak* |*ki se po lastnostih ne razlikuje* **a** *med seboj*|: 'tọ: sta s'ku̯o: glị'xọ:ne 'få:rbe **b** *pri dveh ali več osebah, stvareh*|: glę'xọ:ŋ krəm'pė:r ja 'bė:u̯ **c** *od določenega,*

primerjanega|: ta s'lịka ja glę'xọ:na 'unęle **2. a** *enakomeren* |*ki je prostorsko enako razporejen*|: 'tət'le 'kọ: ja pa 'ta:g‿()lę'xọ:n, da na 'vẹ:š, 'kė: ja u̯ʒ'gu̯o:rę pa 'kė: u̯c'pu̯o:dę **b** *brez izboklin in vboklin, raven*: t"le: sə glę'xọ:ne ▌ ⊟ k 1a–b ⇨ GLIH prid.; k 2b ⇨ RAVEN [L] Ø

▸ **glihovno** ▸ glę'xọ:nə (in glị-) prisl. ⟨⟩ star. *enako* |< GLIHOVEN|: u̯'sə ja glę'xọ:nə pə'få:rbənə • 'tọ:le ša 'ma:rmə glę'xọ:nə na'rie:s't' ▌ ⊟ ⇨ GLIH prisl. [L] Ø

glina ⇨ ILOVKA

glinast ▸ g'lịnast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *glinast, glinen* |*iz gline*|: g'lịnasta sk'lė:da • 'lę: te pę'tie:lęn ja pa g'lịnast ▌ ⊟ GLINATEN [L] +

glinaten ▸ g'lịnatn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ redk. *glinast, glinen* |*iz gline*|: g'lịnatna pə'sò:dva ▌ ⊟ ⇨ GLINAST [L] Ø

glinen ⇨ GLINAST

glista ▸ g'lịsta g'lis'te ž ⟨⟩ **1.** *glista* |*zajedavec*|: g'lis'te sma 'mė:ła • g'lịstə sm̩ 'na:šu, kə sm̩ 'šọ: na st'rå:n **2.** slabš. *suh, slaboten človek*: ta g'lịsta ša ca'pịn 'tie:škə 'nie:se ● poud., redk. **biti suh** (= tak) **ko (ena) glista** *biti zelo suh*: sę 'tå:ka kə na g'lịsta, 'vie:č 'ma:rəš 'jẹ:st (⊟ ⇨ biti suh ko TRLICA) ▌ [L] +

glistav ▸ g'lịstọ [-va -ə ([***Bo*** tudi -tav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tọga⟩ *glistav*: g'lịstọ 'pəs • g'lịstavę smə b'lę ▌ [L] +

gliste ▸ g'lis'te g'lịst ž mn. ⟨⟩ *prostor za sušenje mesa nad ognjiščem*: 'mie:sə smə u̯ g'lis'te 'da:lę 'sušt ▌ [L] Plet. pod *glista* (+ *glisti*)

glizdaj ▸ g'liz"dẹ: prisl. ⟨⟩ *kmalu, vsak hip*: 'ka: 'nie:xeta, kə bọ g'liz"dẹ: 'južna na 'mizę ▌ ⊟ ⇨ vsak CAJT [L] Ø

glizdajle ▸ g'liz"dẹ:le prisl. ⟨⟩ redk. *kmalu, vsak hip*: g'liz"dẹ:le bọ 'a:ti 'du̯o:mę ▌ ⊟ ⇨ vsak CAJT [L] Ø

globa ⇨ ŠTRAF

globača ▸ głə'bå:ča -a ž ⟨⟩ *globača* **1.** |*vdolbina, navadno v valovitem svetu*|: 'kå:kę głə'bå:ča sə tn̩'gu̯o: u̯ pła'ninę! **2.** |*globoko zajedena kolovozna pot*|: 'kė:r 'bọ:dę ja b'ła: głə'bå:ča, 'pu̯o: ja b'łə t're:ba pa 'pa:jsat ▌ [L] +

globanek ▸ głə'ba:nek -a (in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę⟩ star. *jurček, goban* |*goba*|: d'vå: głə'ba:neka sm̩ 'na:šu ▌ ⊟ ⇨ JURČEK [L] Ø (+ *globanja*)

globek ⇨ GLOBOK

globin ▸ głə'bịn -a m ⟨im. mn. -'binę⟩ **a** NŠ *loščilo, pasta za čevlje*: 'čẹ:u̯le sę z głə'bịnə na'ma:žə **b** *škatlica tega loščila*: d'vå: 'ča:rna głə'bịna 'kupę ▌ ⊟ MAZA, MAŽA [L] SSKJ, SP 1962

globina ▸ głə'bịna -'bine ž ⟨⟩ NŠ *globina* **1.** |*razsežnost v navpični smeri navzdol*|: głə'bịna (= redk. głə'bine) ja pa 'təm ne 'pė:t 'mẹ:tru **2.** |*prostor, ki je nižje, globlje od okolja*|: u̯ 'kå:kə głə'bịnə ja 'på:du! ▌ [L] +

globiti ▸ głə'bịt -'bịm nd. ⟨–; g'łọ:b'u in głə'bịu̯ głə'bịła -ə, mn. -'bilę itd.⟩ *globiti, poglabljati*: u "k'rå:šax s"pė:c‿()t'rugə głə'bijə ▌ [L] +

globočeje ⇨ GLOBOKO

globočejši ipd. ⇨ GLOBOK

globok ▸ głə'bu̯o:k (star., redk. g'łəbek) głə'bu̯o:ka -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga in -g:a, daj. ed. m. sp. -kęmə in -kmə; primernik 'bəl głə'bu̯o:k (star., redk. g'łəbek) głə'bu̯o:ka -ə tudi głəbə'čẹ: -- -- tudi głəbə'čẹ:jšə -a -ə in -- --, rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga in --⟩ *globok* **1. a** |*ki ima navzdol razmeroma veliko razsežnost*|: głə'bu̯o:ka 'jå:ma • 'va:da ja 'təm z'łə głə'bu̯o:ka • głə'bu̯o:k 'tå:ler **b** |*ki je navzdol razmeroma zelo oddaljen od površine*|: 'jå:pka ja 'mė:ła głə'bu̯o:ke kra'nine **c** z izrazom količine |*ki izraža razsežnost navzdol*|: 'va:da ja 'təm głə'bu̯o:ka kåga 'pọ: 'me:tra, 'du̯o: 'nižę ja pa głəbə'čẹ:, ja pa na d'vå:. 'təm ja pa tis'tę partę'zå:n‿':ət 'på:du. **2. a** |*ki ima vodoravno v notranjost razmeroma veliko razsežnost*|: a ja 'šus na'rė:d'u głə'bu̯o:kə 'łuknę? **b** z izrazom količine |*ki izraža razsežnost vodoravno v notranjost*|: lę'må:ra ja głə'bu̯o:ka 'šẹ:jdęs't' **3.** |*ki ima zamolkel, nizek zven*|: 'tå:kə głə'bu̯o:kə š'tịmə ja 'jəm'ọ ▌ ⊟ k 3 ⇨ DEBEL [L] +

▸ **globoko** ▸ głə'bu̯o:kə prisl. ⟨primernik 'bəl głə'bu̯o:kə tudi głəbə'čẹ:⟩ *globoko* **1.** |< GLOBOK 1|: głəbə'čẹ: ša bę 'ma:gu s'ku̯o:pat 'jå:mə • za vọdọ'vọ:t ja t're:ba 'ku̯o:pat 'vəsəndẹz'd' głə'bu̯o:kə **2.** |< GLOBOK 2|: bəl głə'bu̯o:kə 'ma:rəš‿:a z'va:rtat **3.** |< GLOBOK 3|: głə'bu̯o:kə ja g'va:ru ▌ ⊟ k 3 ⇨ DEBELO [L] Ø

globus ▸ g'łọ:bus -a m ⟨⟩ *globus* ▌ [L] +

glodati ▸ g'łȯ:dat -əm nd. ⟨⟩ g. kaj *glodati kaj* |*z zobmi odlamljati*|: 'pəz g'łȯ:da 'kọ:st • šalj. 'kå: pa s"pė:d g'łȯ:dəš (*ješ*)? ▌ ⊟ ŠKRUCATI [L] +

glok ▸ g'łọ:k -a m ⟨⟩ ● ***Bo*** **na glok** *zvonast(o)*: na g'łọ:k x'łå:ča sę m 'da:ła

na'rie:s't' • 'kikle bọ na g'łọ:k na'rė:ta (⊟ ⇨ na GLOKEN) ▌ [L] Ø

gloken ▶ g'łọ:kən -kna m ⟨⟩ ● *Kr, Ko* **na gloken** *zvonast(o)*: na g'łọ:kən 'må:nt'l̥ 'må:m • 'kikle ja na'rė:ta na g'łọ:kən (⊟ na GLOK) ▌ [L] Ø

glomazen ▶ głə'må:zən -zna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'nęga⟩ redk. *velik |ki zavzema velik prostor|*: 'kå: bəš s 'tå:kmə głə-'må:z'nęmə 'a:u̯tə! ▌ ⊟ ⇨ VELIK [L] Ø

glonc ▶ g'łu̯o:nc -a m ⟨⟩ NŠ *lesk |videz, ki ga daje odbijanje svetlobe|*: t''le: 'ma:rəš na g'łu̯o:nʒ‿:'bịksat ▌ [L] Ø (Planina 1978)

gloncati ▶ g'łu̯o:ncat -əm nd. ⟨⟩ *loščiti |dajati lesk z mazanjem in drgnjenjem|*: 'ka: g'łu̯o:ncę 'čẹ:u̯le, 'ta:g 'dọ:gə, da se bədə 'vərgnę s've:t'lę ▌ ⊟ BIKSATI [L] Ø (Planina 1978)

glota ▶ g'łu̯o:ta -e ž ⟨⟩ bot. *glota*: g'łu̯o:ta ja plę've:u̯‿: 'žịtə ▌ [L] +

gluh ▶ g'łux -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -xęga in -γga, daj. ed. m. sp. -xęmə in -xmə⟩ *gluh |ki ni sposoben dojemati zvoke|*: 'tie:ta sə b'lę g'łuxę • na nə u̯'šẹ:sə ja g'łux • nə'mičkənə səŋ g'łux (*ne slišim dobro*) • 'mutast ja 'bė:u̯, g'łux pa 'nie: • čustv. 'nie: 'ta:g‿()'ła:snə g'va:rt – 'sẹ: 'nịsmə g'łuxę! ● **gluh pa mutast** *gluhonem*: "kə'må:rjọva 'tie:ta ja b'ła: g'łuxa pa 'mutasta (⊟ GLUHONEM) ▌ [L] +

gluhonem ▶ głuxọ'ne:m -a -ə (in -'nẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'ne:mga (in -'nẹ:-), daj. ed. m. sp. -'ne:m:ə; rod. ed. ž. sp. -'nẹ:me⟩ nov. *gluhonem*: ud 'ru̯o:jstva ja głuxọ-'ne:ma ▌ ⇨ GLUH pa mutast [L] +

glušec [Tominšek 1903: 12: im. ed. »glúšc«]

glušnik ▶ głəš'nịk -a m ⟨im. mn. -'nikę⟩ nov. *glušnik*: głəš'nịk ja 'du̯o: u̯'zė:u̯, 'dẹ: se pa s 'tå:kmə mọ'tọ:rjə u̯'kọ:lę 'vəzę ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gmah ▶ g'ma:x g'må:xa m ⟨⟩ NŠ, star. *mir |stanje brez hrupa, ropota|*: 'ce:łə 'nọ:č 'ni b'łə g'må:xa • a 'bọ: g'ma:x a ga 'na:‿bọ? • a 'na:‿bọ g'må:xa? • 'tọ:le ša s''pijamə 'nå:głə, pa ja g'ma:x (*ne bomo več govorili o pijači*) ● redk. **biti pri** (= na = v) **gmahu** *mirovati*: 'bọ:dę 'nə pr̥ g'må:xə! (⊟ ⇨ biti pri MIRU) • **dati (si) gmah** *mirovati*: 'de: pa 'dẹ: g'ma:x, čə tę 'rie:čam! (⊟ ⇨ dati (si) MIR) • **dati** komu **gmah** *ne motiti (koga), ne nadlegovati (koga)*: 'lẹ:, 'nọ:ča mę 'da:d g'må:xa (⊟ ⇨ dati komu MIR) • brezos., čustv. **ni dalo** komu **gmaha** *ni se mogel premagati, ni dalo komu miru*: mę 'ni 'da:łə g'må:xa, sm̩ jə pa 'rie:kła – »'kå: pa 'va:š, kə ja 'bė:u̯ z'ra:u̯nə?« • 'ni mę 'da:łə g'må:xa, sm̩ pa š'ła: pəg'lė:dat, 'kək ja s' tęmə 'må:lmə (⊟ ni dalo komu MIRA) • **pustiti** koga **pri** (= na = v) **gmahu** *ne motiti, ne nadlegovati, ne vznemirjati koga*: 'pus't' me pr̥ g'må:xə, a 'čujaš!? (⊟ pustiti koga pri MIRU) • **sedeti** ipd. **pri** (= na = v) **gmahu** *mirno sedeti*: pr̥ g'må:xə 'sẹ:dę (⊟ ⇨ sedeti pri MIRU) ▌ ⊟ ⇨ MIR [L] Plet.

gmajn ▶ g'ma:jn -- -- prid. ⟨⟩ zastar. *preprost |ki je brez višje izobrazbe, višje kulture|*: p'rie:vez̥ g'ma:jn ja b'ła: 'za:ne • za kåkə 'pa:u̯rskə sə 'čå:sę 'rie:klę, da ja g'ma:jn ▌ [L] Ø

gmajna ▶ g'ma:jna -e ž ⟨⟩ NŠ *gmajna |neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov|*: u (= na) g'ma:jnę sm̩ 'på:sła k'rå:və ● ⇨ živeti ko TELE v gmajni ▌ ⊟ GMAJNŠČNO, SOSEDSKO, VEŠKO [L] +

gmajnski ipd. ⇨ GMAJNŠČEN ipd.

gmajnščen ▶ g'ma:jnšən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ *gmajnski*: 'təm ja 'bła: pa g'ma:jnšna 'zie:mle • čustv. a 'mis'lęž, da ja te 'a:u̯tọ g'ma:jnšən (*skupen*)? ▌ ⊟ SOSEDSKI, VAŠKI [L] Ø

▸ **gmajnščno** ▶ g'ma:jnšnə -nęga s ⟨⟩ NŠ *gmajna |neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov|*: na g'ma:jnšnęmə ja 'på:su ▌ ⊟ ⇨ GMAJNA [L] Ø

gmajnščica ▶ g'ma:jnšca -e ⟨⟩ les. *deska, debela 14 milimetrov*: g'ma:jnšca ja pra'tie:ŋka za t'rugə – st'rò:pn̩ca ja ta p'rå:va ▌ [L] Ø (Kotnikov zbornik 1956: 47 *gmajnšca*)

gnar ▶ g'nå:r -ja m ⟨⟩ **1.** NŠ *denar* **a** *|plačilno sredstvo|*: 'dẹ: mę g'nå:r za u̯ šta'cunə • g'nå:r ja 'da:u̯ ⌈ na (= u) 'bå:ŋkə (⌈ = star. na k'nịgə ⌈ = zastar. u 'kå:sə) • a pr̥ tę 'rie:čə 'kẹ: g'nå:rja zas'łužəš? • 'kå:m g'rė: g'nå:r (*za kaj se porabi denar*)? **b** *|kovinski ali papirnati predmeti kot plačilno sredstvo|*: p'rẹ: sm̩ tę 'vəz g'nå:r 'da:łə • a 'må:š 'ta:u̯žənt‿()ò:lẹrjọ za z'mẹ:net? • pa'pė:rnatn̩ g'nå:r (*bankovec, bankovci*) • ža'lė:zən g'nå:r (*kovanec, kovanci*) **2.** mn., s prilastkom *plačilo, znesek*: za d'ra:ge g'nå:rja sma 'kupła te 'pušl̥c ● čustv. **a misliš, da gnar na cesti pobiram?!** *denar težko zaslužim*: 'na:‿mə 'kuplę, pa 'ku̯o:nc – a 'miž, da g'nå:r na 'cė:s'tę pə'bė:rəmə?! • **biti pri gnarju a** *imeti denar*: a sę 'ti kę 'bəl pr̥ g'nå:rjə kə 'ja:s? • 'nịsma 'mie:-

sa 'kupła, kə 'nisma b'łaː pr̥ g'nåːrjə **b** *biti premožen*: 'tåːga 'dèːda bę̥ sę̥ 'maːgła 'naːjt', kə ja 'bəl pr̥ g'nåːrjə • čustv. **biti svojega gnarja vreden** *biti slab, pokvarjen človek*: "'jåːnes ja 'tucˇ'()ȯːjga g'nåːrja u̯'reːdn̩ • **debel gnar** *bankovec večje vrednosti*: a 'måːš 'kaː 'die̯ːb'o̯ g'nåːr, 'nę̥ʒ dr̥'biža? • redk. **gnar se ne drži** koga *ne varčuje, je zapravljiv*: na 'veːm, 'kək ja z 'mənę̥, da se me g'nåːr na dr̥'ži • pri življenjskem zavarovanju **gnar za doživetje** *izplačana določena vsota ob koncu zavarovalne dobe*: a sę̥ žə 'du̯oːb'u g'nåːr za do̯ži'veːt'jə? • ⇨ imeti gnarja ko DREKA • ⇨ iz DREKA narediti gnar • čustv. [**lep gnar** ([= lepi gnarji) *veliko denarja*: 'pèːtˇ:aːu̯žənt 'måːrk – 'to̯ː ja pa 'leːb g'nåːr za tə k'ri̯pə • **metati** ipd. **gnar** *metati dinar*: g'nåːr sma 'mèːtała, g'do̯ː bo̯ 'šo̯ː • čustv. **metati** ipd. **gnar vkraj** *prekomerno zapravljati*: na s'mę̥ːž g'nåːrja u̯k'raːj 'mie̯ːtaʒˇ()a 'tåːke blesa'rija • čustv. **poznati** koga **ko star gnar** *dobro poznati slabe strani koga*: 'nę̥č 'naːˇmə 'kuplę̥ u̯tˇ:ie̯ːbe – te pəz'nåːmə kə s'taːr g'nåːr • čustv. **za gnar me** ipd. **baše** *sem v stiski z denarjem*: za g'nåːr me ja 'båːsałə, pa 'nism̩ š'łaː na jz'leːt • **za malo gnarja malo muzike** *za malo denarja se malo dobi*: 'aːu̯to̯ ja 'žə pə'ceːnę̥, såmə – za 'måːłə g'nåːrja 'måːłə 'muzę̥ke • čustv., z nikalnico **za nobene gnarje** *sploh*: za nə'bie̯ːne g'nåːrja 'naːˇbę̥ 'šo̯ː naˈzaːj u "š'måːrtnə • ⇨ znati iz DREKA narediti gnar ▌ ⊟ DINER, DINERČEK, DINERČI, FENIK, FIČNEK, FINFER, GROŠ [L] Ø (+ *denar*)

gnaren ▸ g'nåːrən -rna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnęga⟩ *premožen, bogat*: 'bəl g'nåːrnęga 'dèːda sę̥ pə'išə ▌ [L] Ø (+ *denaren*)

gnati ▸ g'naːt 'ži̯eːnem nd. ⟨'ži̯eːnę̥ (in 'ži̯eːn') -n'te; g'naːu̯ -ła -ə⟩ **1. a** g. kaj *gnati kaj* |*delati, da se giblje, premika*|: 'vèːtər 'ži̯eːne 'veːtrəncə **b** g. koga/kaj *gnati koga/kaj* |*delati, da se zelo hitro giblje, premika*|: za'kå: 'taːg 'ži̯eːneš 'ku̯oːne? **2.** g. kaj/koga *gnati kaj/koga* |*delati, da pride na določeno mesto*|: k'råːve sm̩ g'naːła da'mo̯ː • čustv. 'ti̯eːta 'žə 'ži̯eːne "f'raːnčęka da'mo̯ː **3.** čustv. **a** *povzročati, da mora biti kdo zelo aktiven, gnati*: 'təm sə nas pa 'faːjn g'naːlę̥ (γ 'dèːłə) • 'ki̯słə m'leːkə nap'rę̥ː 'ži̯eːne • brezos. na 'vaːdə me 'ži̯eːne **b** *delati, povzročati, da pride kdo v določeno stanje*: 'bo̯ːx 'vęːˈ, 'kå: ga ja g'naːłə u̯ s'maːrt **4.** čustv. *kar naprej govoriti, ponavljati*: 'kaː napˈrę̥ː 'ži̯eːne tə 'su̯oːjə ● ⇨ gnal te bom ko HUDIČA, če ... • ⇨ gnati si k SRCU ▌ ⊟ k 1a, 3a ⇨ GONITI [L] +

▸ **gnati se** ▸ g'naːt se 'ži̯eːnem se nd. ⟨⇨ GNATI⟩ *izredno si prizadevati za kaj*: p'ri̯eːveč se 'ži̯eːneš – spə'či 'sę̥ ▌ ⊟ BUSATI SE [L] +

gneča ⇨ GUŽVA

gnesti ▸ g'ni̯eːs't' g'ni̯eːdem nd. ⟨g'ni̯eːdę̥ (in g'ni̯eːt') -tːe; g'nèːdu g'ni̯eːdła -ə, mn. -d'lę̥ itd.⟩ *gnesti* |*obdelovati mehko snov*|: 'ti̯eːstə g'ni̯eːdem z 'ru̯oːkəm, 'ni̯eː z ma'šinę̥ ▌ gnesti se ⇨ GUŽVATI SE [L] +

gnezdo ▸ g'neːzdə -a (in g'nęːˈ-) s ⟨mn. g'nęːz'de⟩ **1.** *gnezdo* **a** |*prostor, ki si ga pripravi ptica za nesenje jajc in valjenje*|: 'łåːstǫke sə sę̥ u̯ x'leːvə nar'dile 'nu̯oːvə g'neːzdə • t'ri g'nęːz'de 'måːjə 'łåːstǫke 'vənę̥ pəd 'nåːpšə **b** |*prostor, kjer imajo mladiče nekatere druge živali*|: g'neːzdə u̯d 'mišə **2.** *gnezdo* |*istočasno skoteni ali izvaljeni mladiči*|: tę̥ 'pəsę̥ sə z 'jaːŋga g'neːzda **3.** otr. *postelja, ležišče*: a ša 'nisę̥ z'leːzu vən z g'neːzda? • p'ridę̥ u̯ g'neːzdə, 'nə **4.** šalj. *žensko spolovilo*: 'måː 'tåːkə k'råːtkə 'kiklę̥, da se jə s'ku̯oː g'neːzdə 'vidę̥ ▌ ⊟ k 2 PONT; k 4 ⇨ ŠIŠKA [L] +

gnida ▸ g'ni̯da g'nide ž ⟨⟩ *gnida* |*jajčece uši*|: 'po̯ːnə g'ni̯t ja 'jəm'o̯ pə g'łaːvę̥ ▌ [L] +

gnil ▸ g'ni̯u̯ -ła -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. g'nilęga in g'ni̯u̯ga; rod. ed. ž. sp. g'nile⟩ **1.** *gnil* |*ki gnije ali je že zgnil*|: g'ni̯u̯ 'leːs • te š'tȯːr ja g'ni̯u̯ • 'ko̯ːt'nękę̥ sə b'lę̥ g'nilę̥ **2.** čustv. **a** *moker* |*polit ali prepojen z vodo*|: 'mo̯ːdr̥cˇ()əmˇ'()èːła 'či̯stə g'ni̯u̯ • p'ro̯ː g'ni̯łə s'raːjcə 'måːm **b** *znojen, poten*: 'taːk sm̩ 'xit'o̯, da sm̩ 'vərgnę̥ g'ni̯u̯ ● ⇨ gnilo JAJCE ▌ ⊟ k 2a ⇨ MOKER; k 2b ⇨ PREŠVICAN [L] +

▸ **gnilo** ▸ g'ni̯łə g'ni̯u̯ga in g'nilęga s ⟨⟩ NŠ *gniloba* |*gnila snov*|: g'ni̯łə pa 'vən z'rę̥ːžə ▌ ⊟ ⇨ GNILOBA [L] SSKJ

gnilad ▸ gnę̥'låːt -dę̥ (in gni̯-) ž ⟨⟩ NŠ *gnilad*: 'tåːkə gni'łåːcˇ()ə pr̥pę̥'låːlę̥, da 'ni za ŋ'kȯːn'čeːsərce ▌ [L] +

gnile ▸ g'nę̥le – m živ. ⟨⟩ slabš., redk. *zelo len človek*: 'tåːgˇ()'nę̥le 'jaː, da mə 'ni 'på:ra • zmer. prak'lèːd' g'nę̥le 'jåːs'nę̥! ▌ ⊟ ⇨ LENUH [L] Ø

gnile ▸ g'nę̥le – s živ. ⟨⟩ slabš., redk. *zelo*

len človek: "zd'ra:u̯c ja nə g'nę̯le ▪ zmer. 'ti g'nę̯le xu'dičǫvə! ▌ [=] ⇨ LENUH [L] Ø

gniloba ▸ gnę̯'łu̯o:ba -e (in gni̯-) ž ⟨⟩ NŠ **1. a** *gniloba* |*razkroj organskih snovi*|: 'kå:kə gni̯'łu̯o:ba 'må:š u‿':s'tex ▪ pə gnę̯'łu̯o:bę smr̥'di **b** |*gnila snov*|: 'ni̯e:sę 'nə tə gnę̯'łu̯o:bə 'vən ▪ gnę̯'łu̯o:bə 'vən z'rę:žə **2.** slabš., redk. *zelo len človek*: 'kå: bǫ s' te gnę̯'łu̯o:be!? ▌ [=] k 1b GNILO s; k 2 ⇨ LENUH [L] +

gniti ▸ g'nę̯t (nov. g'ni̯t) g'nijam nd. ⟨g'nę -te (nov. g'ni -te); g'nę̯u̯ (nov. g'ni̯u̯) g'ni̯łə -ə, mn. g'nilę itd.⟩ **1.** *gniti* |*razkrajati se zaradi delovanja bakterij*|: krəm'pė:r ja pa 'le:c na 'nivę g'nę̯u̯, kə ja b'łə 'ta:k mu̯o:krə ▪ 'nu̯o:ga mə g'nija **2.** slabš. *živeti v nedejavnosti, negibnosti*: d'vå: 'me:sn̥ca žə 'du̯o:mę g'nija ● ⇨ gniti na BRITOFU ▌ [=] k 2 ⇨ LENARITI [L] +

gnjat ▸ g'n'å:t -ę ž ⟨⟩ nov. *gnjat* ▌ [=] ⇨ BUNKA [L] +

gnjatnica ▸ g'n'å:tn̥ca -e (in -'nå:-) ž ⟨⟩ *gnjat*: a mə g'n'å:tn̥cə 'jəd'lę? ▌ [=] ⇨ BUNKA [L] +

gnoj ▸ g'nǫ:j g'nu̯o:ja m ⟨⟩ **1. a** NŠ *gnoj* |*iztrebki*|: g'nǫ:j ša s'ki̯dəm ▪ g'nǫ:j t'rǫ:sęt ▪ 'kǫ:n's'kę (: 'kurjə : s'vin's'kę) g'nǫ:j ▪ u g'nǫ:j ga ja za'ku̯o:pǫ **b** *gnoj* |*ograjen prostor za iztrebke*|: 'tǫ:le 'va:ržə na g'nǫ:j **c** NŠ *gnojilo*: u'mę:t'nę g'nǫ:j ▪ "f'ra:nčęk pa u̯'mę:t'nę g'nǫ:j t'rǫ:sę **2.** NŠ *gnoj* |*pri vnetjih*|: g'nǫ:j se mę ja u̯ kə'lė:nə nab'ra:u̯ ▪ g'nǫ:j mę 'vən 'ti̯e:ča (*se cedi*) **3.** živ., nizk. *zelo len človek*: tiz'd'ga g'nu̯o:ja se 'nę: znę-'bijə, pa jəm bǫ 'bǫ:lę š'łə ● poud. **toliko je** česa, **da se gnoj dela (iz njega** ipd.) *zelo veliko je česa*: 'jå:bək ja 'le:c 'tǫ:g, da se g'nǫ:j 'de:łə (z 'nęx) ▌ [=] k 1b DVOR; k 3 ⇨ LENUH [L] +

gnojen ▸ g'nu̯o:jn̥ -jna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jnęga⟩ *gnojen* **a** |< GNOJ 1a|: g'nu̯o:jnę 'vǫ:s ▪ g'nu̯o:jna 'jå:ma ▪ g'nu̯o:jne 'vile **b** |< GNOJ 2|: g'nu̯o:jna 'buła ▪ 'rå:-na ja g'nu̯o:jna ▌ [L] +

▸ **gnojno** ▸ g'nu̯o:jnə prisl. ⟨⟩ < GNOJEN: na 'ru̯o:kę, kə sm̥ se 'zå:d'n̥č u ž'ri̯e:bl̥, se mę ja pa g'nu̯o:jnə nar'di̯łə (*ognojilo*) ▪ g'nu̯o:jnə se tę 'de:łə (*gnoji se ti*) ▌ [L] SSKJ

gnojenje ▸ gnə'ja:nę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *gnojenje*: gnə'ja:nę ša naš‿'čå:ka ▌ [L] +

gnojiti ▸ g'nu̯o:jət in gnə'(j)i̯t gnə'(j)i̯m nd. ⟨g'nu̯o:jə (in g'nu̯o:j) -jte; g'nu̯o:ju in gnə'(j)i̯u̯ gnə'(j)i̯łə -ə, mn. gnə'(j)ilę itd.⟩ *gnojiti* |*dodajati gnojilo*|: 'pa:r‿naz gnə'i̯mə s 'kǫ:n's'kęmə g'nu̯o:jə ▪ te 'rǫ:-ža 'na:‿bę s'mi̯e:u̯ g'nu̯o:jət ▌ [L] +

▸ **gnojiti se** ▸ g'nu̯o:jət se in gnə'(j)i̯t se 3. os. ed. gnə'(j)i se nd. ⟨⇨ GNOJITI⟩ 3. os. g. se komu/čemu *gnojiti se komu/čemu*: 'nu̯o:ga se mę gnə'ji ▪ brezos. na 'nu̯o:gę se mę ja gnə'ji̯łə ▌ [L] +

gnojnica ▸ g'nǫ:jənca -e ž ⟨⟩ NŠ *gnojnica*: "'tǫ:na s"pė:d g'nǫ:jn̥cə t'rǫ:sę ▪ g'nǫ:-jəncə ja t're:ba 'na:jp'rę: z'mę:šat ▪ 'sǫ:ʒ‿()a g'nǫ:jn̥cə ▌ [L] +

gnusiti se ⇨ GRAVŽATI SE

go ipd. ⇨ GOR ipd.

goba ▸ 'gǫ:ba -e ž ⟨⟩ *goba* **1. a** |*rastlina*|: u̯ 'gǫ:be g'rė:ma (*gobe greva nabirat*) ▪ str̥'pę:ne 'gǫ:be ▪ na 'vė:lkə sə'bǫ:tə se g'rė: pə 'va:gən' s pəsə'ši̯e:nę 'gǫ:bę (z d'ri̯e:va) (*s posušeno kresilno gobo*) **b** *hišna goba*: "'lǫ:js ja u̯ t"'le: 'ku̯o:pǫ, kə ja 'gǫ:bə 'jəm'ǫ u̯ 'xišə **2.** |*kar je po obliki podobno gobi*|: 'gǫ:ba za ('zǫ:kne) š'tǫ:ftat **3.** |*luknjičast predmet, ki vpija vodo*|: z 'gǫ:bę pəb'rišə ▪ u̯'ži̯e:mę 'gǫ:bə ● poud. **biti siten** ipd. **ko goba** *biti zelo siten*: na 've:m, 'kå: mə 'ja: – 'du̯o:ns ja 'tė:čna kə 'gǫ:ba (⇨ biti siten ko MUHA) ● **biti v gobah** *nabirati gobe*: 'kė: s' pa 'bė:u̯ u 'gǫ:bex? ● **iti v gobe** *iti nabirat gobe*: u 'gǫ:be sma š'ła: u̯ "'tė:bər ● poud. **napiti se ko goba** *zelo se napiti* **a** *alkoholnih pijač* **b** *vlage*: tis'tę t'rå:mę sə 'či̯zd g'nilę – sə se na'pilę 'kə 'gǫ:ba (⇨ k a ⇨ napiti se ko KRAVA) ● poud. **piti ko goba** *zelo piti*: "'xa:ns 'pija kə 'gǫ:ba (⇨ piti ko KRAVA) ▌ [L] +

goban ⇨ JURČEK

gobavec [Tominšek 1903: 12: im. ed. »góbou̯c«]

gobcati ▸ 'gǫ:pcat gəp'så:m in 'gǫ:pcəm nd. ⟨'gǫ:pcę -te; 'gǫ:pcǫ gəp'så:ła -ə in 'gǫ:pcałə -ə⟩ **a** slabš. *veliko, predrzno govoriti*: 'ka: 'nę: gəp'så:jə, 'kǫ:kər 'vəčjə, 'sę: jəγ bǫ 'mi̯nłə **b** nizk. *govoriti*: jəx 'li̯e:γ də'bi pə 'ma:u̯l̥nə, čə 'na:‿bǫ 'ni̯e:xǫ 'gǫ:pcat ▌ [=] ⇨ GOVORITI [L] SSKJ, SP 1962

gobčen ▸ 'gǫ:pčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ čustv. *klepetav, jezikav*: 'gǫ:pčnə 'bå:bə 'pa: 'må: ▪ 'a: ja 'gǫ:pčən! ▌ [=] ⇨ ZGOVOREN [L] SSKJ, Plet.

gobec ▸ 'gǫ:bəc -pca m ⟨⟩ **1.** *gobec* |*prednji del glave pri nekaterih sesalcih in ribah*|: k'rå:va 'må: 'ma:u̯l̥, s'vęne 'ri̯u̯c, 'pəs pa 'gǫ:bəc ▪ 'pəs‿:e ja u̯s'ca:u̯, səm‿:ə pa 'gǫ:bəc 'nət na'mu̯o:-ču ▪ nizk. 'nęga pa 'ni d'rug:a kə 'gǫ:bəc

pa t'rupłə (*samo govori, ne stori pa ničesar*) • nizk. 'tət' pa 'må: 'gọ:bəc! (*zna spretno govoriti, prepričevati*) **2.** nizk. **a** *obraz*: u 'gọ:bəc tẹ m š'pukn'u **b** *usta* |*del obraza*|: te m 'ta:k pə 'gọ:pcə u̯'sė:kọ, da u̯š 'vid'ọ xu'diča! • nizk., iron. {A} 'så:ma m u'sə nar'di̯łə, da 'vẹ:š! {B} 'jå:, z 'gọ:pcə (*z govorjenjem*) 'mọ:rat! **3.** živ., nizk. *kdor veliko, predrzno govori*: "å:na, 'jå: – 'tọ: tẹ ja 'gọ:bəc! ● poud. **biti mrzel ko pajsji gobec** *biti zelo mrzel*: 'ru̯o:ke 'må:š pa 'ma:rz'le kə 'pa:js'jə 'gọ:bəc • nizk. **dobiti** (= fasati ipd.) **jih po gobcu** *biti tepen, kaznovan zaradi predrznega, zabavljivega govorjenja*: 'ka: g'va:rə 'tå:kə – jəγ bəš pə 'gọ:pcə 'du̯o:b'u (⊟ ⇨ dobiti jih po GOFLJI) • nizk. **držati gobec** *molčati*: ja 'bė:u̯ u 'ri̯e:stə, kə 'ni z'na:u̯ 'gọ:pca 'da:ržat • 'da:ržə 'gọ:bəc! (⊟ ⇨ držati JEZIK) • nizk. **imeti dolg gobec** *grdo, neprimerno govoriti (o kom/čem)*: 'pọ:b, 'dọ:g◡':ọ:bəc 'må:š (⊟ ⇨ imeti dolg JEZIK) • nizk. **otresati gobec** *govoriti*: 'ni tẹ t're:ba zarad' 'nẹga 'gọ:pca u̯t're:sat (⊟ ⇨ GOVORITI) • nizk. **zapreti gobec** *umolkniti*: 'za:prə 'gọ:bəc, tẹ 'ri̯e:čam! (⊟ ⇨ zapreti GOFLJO) • nizk. **zapreti gobec** komu *onemogočiti ugovarjanje komu, pripraviti koga do molčanja*: a 'dẹ: tẹ ja pa 'za:pru 'gọ:bəc, 'ə? (⊟ ⇨ zapreti GOFLJO komu) ▌ ⊟ k 2a ⇨ LICE; k 2b ⇨ USTA; k 3 GOFLJA [L] +

gobelin ▶ gọbẹ'li̯n -a m ⟨im. mn. -'linẹ⟩ *gobelin* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

god ▶ 'gọ:t -da m ⟨⟩ *god* |*dan v letu*|: čaz n̩' 'ke:dn̩ bm̩ 'jəm'ọ pa 'gọ:t (⊟ ⇨ REŠEVATI SE) • 'ma:ma, kə sə b'lẹ "'tọ:nčka, sə 'mė:lẹ sẹd'na:jz'd'ga 'ja:nu'å:rja 'gọ:t pa 'ru̯o:js't'nẹ 'dė:n, u'sə u̯'kupẹ • 'kå: sẹ pa də'bi̯łə za 'gọ:t? • a s'te jə za 'gọ:t 'kẹ: u̯'fė:ralẹ • za 'gọ:c◡()ə mẹ 'pa:ršlẹ 'vọ:šət • 'čå:s' ja 'bė:u̯ 'gọ:t 'nė:kẹ – za 'ru̯o:js't'nẹ 'dė:n ša 'vẹ:d'lẹ 'ni̯smə ▌ [L] + [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »gôda«]

godba |godba na pihala| ⇨ PLEHMUZIKA

godec ▶ 'gọ:c 'gọ:ca in 'gọ:c:a m živ. ⟨⟩ *godec* |*kdor igra na preprosto glasbilo*|: a ja b'łə 'kẹ: 'gọ:c:u 'tut'? • g'dọ: ja pa 'bė:u̯ za 'gọ:c:a na 'ọ:xcẹtẹ? • za 'gọ:c:a bọ 'pọ:p, kə 'ta:k 'ra:t u 'pišọ 'pi̯xa ▌ ⊟ MUZIKANT [L] +

goden ▶ 'gu̯o:dn̩ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nẹga⟩ redk. *goden*: kə bədə z'rẹ:s'kẹ 'gu̯o:d'nẹ, jəγ bəš pa 'da:łə na 'mi̯zə • 'zå:b'ọ ja 'gu̯o:dn̩ • 'di̯e:kle ja žə 'gu̯o:dnə za žẹ'ni̯tu ▌ [L] +

goditi ▶ 'gọ:dẹt -ẹm nov., redk. -em nd. ⟨'gọ:dẹ (in 'gọ:t') -t:e, 2. os. dv. -t:a; 'gọ:d'u -dła -ə, mn. -d'lẹ itd.⟩ **1.** *gosti* |*igrati, predvsem na godalo*|: 'le:pə 'gọ:dẹjə **2.** g. nad kom *gosti, godrnjati*: 'pọ:ba 'ka: nap'rẹ: 'nė:kẹ 'gọ:t'ta • 'kå: pa 'gọ:deš? • pə na'vå:dẹ "re'nå:ta 'ta:g◡'()ọ:dẹ nad 'mən', kə na 'då:m za'du̯o:z'd' g'rušk 'sušət • ud 'nė:gdẹ sə 'gọ:d'lẹ 'dė:dẹ za u̯'så:kə st'vå:r ▌ ⇨ PASATI [L] + ≠ (+ *gosti*)

goditi se ▶ gə'di̯t se 3. os. ed. gə'di se nd. ⟨–; gə'di̯u̯ -'di̯łə -ə, mn. -'dilẹ itd.⟩ redk. **1.** *goditi se, dogajati se*: 'tå:kə se gə'di pə s'vẹ:tẹ, da 'bọ:x pə'må:gẹ! • 'kå:ke ra'či se 'du̯o:nste'dė:n gə'di̯jə! **2.** g. se komu *goditi se komu* |*biti, živeti v določenih razmerah*|: 'kək se tẹ gə'di u̯ "lẹb'lå:nẹ? • 'du̯o:brə (: s'łə:bə) se mə gə'di ● **dobro ⌈ se godi** (⌈ = gre) komu *živi v dobrih gmotnih, zdravstvenih razmerah*: 'du̯o:brə nəm ja š'łə p'rẹ: – 'dẹ: nəm 'ni̯e: 'vi̯e:č 'ta:k (⊟ ODREZATI) • ⇨ goditi se komu ko BARONU • ⇨ KRIVICA se godi komu ▌ ⊟ k 1 ⇨ BITI[2]; k 2 ⇨ ITI [L] +

godlja ▶ 'gọ:d'le -e ž ⟨⟩ NŠ *godlja* **a** |*kar ostane po obarjanju krvavic*|: 'gọ:d'lẹ 'mi 'ka: u̯k'ra:j z'lijamə **b** |*gosta juha*|: 'čå:sẹ sə 'gọ:d'lẹ 'jəd'lẹ, 'dẹ: ja pa 'ni̯e: 'vi̯e:č ▌ k a črna ŽUPA [L] +

godovati ipd. ⇨ REŠEVATI SE ipd.

godoven ▶ gə'dọ:n -a -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -nẹga⟩ star., redk. *ki goduje*: a sẹ 'ti 'du̯o:nz gə'dọ:na? (⊟ ⇨ REŠEVATI SE) ▌ [L] Plet. ≠

godrnjati ⇨ GODITI

goflja ▶ 'gọ:fle -e ž ⟨⟩ slabš. **1.** *usta*: pə 'gọ:flẹ te 'bəm **2.** *kdor veliko, predrzno govori*: 'tət' ja šale 'gọ:fle! • zmer. 'ti̯xə, 'gọ:fle! ● čustv. **dobiti** (= fasati ipd.) **jih po goflji** *biti tepen, kaznovan zaradi predrznega, zabavljivega govorjenja*: s"pė:t jəx ja pə 'gọ:flẹ 'få:sọ, kə se ja jẹ'zẹkọ (⊟ dobiti jih po GOBCU) • čustv. **držati gofljo** *molčati*: čə bẹ z'na:u̯ 'gọ:flẹ 'da:ržad, bẹ tẹ pa 'bọ:lẹ š'łə (⊟ ⇨ držati JEZIK) • čustv., redk. **imeti dolgo gofljo** *grdo, neprimerno govoriti (o kom/čem)*: pa za'kå: 'må:š 'tå:kə 'dọ:gə 'gọ:flẹ? (⊟ ⇨ imeti dolg JEZIK) • čustv., redk. **zapreti gofljo** *umolkniti*: 'vẹ:š 'kå:, 'ka: 'za:prə 'gọ:flẹ pa g'ma:γ 'dẹ: (⊟ zapreti GOBEC) • čustv. **zapreti gofljo** komu *onemogočiti ugovarjanje komu, pripraviti koga do molčanja*: z'ra:u̯nə sə ga u̯'zė:lẹ, sə mə

pa 'gọ:flẹ 'za:pṛlẹ (⊟ zapreti GOBEC komu) ▌ ⊟ GOBEC [L] +

gojenje ▶ 'gọ:jẹnẹ (in -ja-; *Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *godenje, godrnjanje* |< *GODITI*|: 'na:‿m tẹga 'gọ:jane pəs'łušọ ▌ [L] ≠

gojzar ⇨ GOJZER

gojzder ▶ 'gọ:jz'der -dẹrja m ⟨⟩ nav. mn. *gojzar*: 'gọ:jz'dẹrja sm̩ 'nu̯o:ve 'du̯o:b'u ▌ ⊟ ⇨ GOJZER [L] Ø

gojzer ▶ 'gọ:jzer -zẹrja m ⟨⟩ nav. mn. **a** *gojzar*: 'gọ:jzẹrja u̯'buj • 'gọ:jzẹrja sə za'ćė:lẹ 'nu̯o:sẹt 'på:r 'lẹ:t prad‿()'rugẹ 'va:js'kẹ **b** *smučarski čevelj*: s'muča sm̩ 'jəm'ọ, 'gọ:jzẹrju pa 'nịe: ▌ ⇨ BERŠTAJGER ⊟ GOJZERICA; k a GOJZDER [L] SSKJ pod *gojzar*

gojzerica ▶ 'gọ:jzerca (in -zẹ-) -ẹrce ž mn. ⟨⟩ nav. mn., redk. **a** *gojzar* **b** *smučarski čevelj* ▌ ⊟ ⇨ GOJZER [L] SSKJ pod *gojzarica*

gol ▶ 'gọ:l -ła m ⟨⟩ *gol* šport. **a** *vrata pri nogometu, rokometu ali hokeju*: 'gọ:l se ja pə'da:ru **b** *zadetek pri nogometu, rokometu ali hokeju*: t'ri 'gọ:le ja 'da:u̯ • d'vå: 'gọ:ła 'fọ:ra 'må:jə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gol ▶ –, mn. gə'li -'li ž ⟨⟩ *gol* |*obsekano tanjše deblo*|: gə'li sə b'le: u m'łå:ke 'va:ržane, namịzd‿()a p ka'məja na'sulẹ ▌ [L] +

gol ▶ 'gu̯o:u̯ -ła -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -u̯ga in -lẹga⟩ **1.** *gol* |*ki je brez dlake, las, perja ali listja*|: g'ła:və 'må: 'čịstə 'gu̯o:łə, kə sə jə u̯p'se:valẹ • 'tičə (: 'za:jcẹ) sə ša 'gu̯o:lẹ • d'rẹ:u̯jə ja 'žə 'gu̯o:łə • pə 'šiškẹ ja 'gu̯o:ła, pa 'na:‿bọ 'dọgə 'vịe:č **2.** *gol* |*na katerem ni blazine, podloge*|: na 'gu̯o:lẹx t''le:x ja 'lịe:žọ **3.** čustv. *poudarja pomen samostalnika, na katerega se veže*: 'tọ, kar sm̩ pə'vė:dọ, ja 'gu̯o:ła rẹs'nịca ▌ ⇨ NAG; |na golo nogo| ⇨ BOS; |sekati na golo| ⇨ FRATA [L] +

golaž ⇨ GOLEŽ

goldiner ▶ gəl'diner -nẹrja m ⟨⟩ *goldinar* |*denarna enota*|: kåkẹɣ gəl'dinẹrjọ ja də'bịła za 'dọ:tə ▌ [L] +

gole ⇨ GORLE

golež ▶ 'gọ:leš -ža m ⟨⟩ *golaž*: a bəž 'gọ:leš 'jẹ:du? ▌ segedinski golež ⇨ SEGEDINER [L] Ø (SSKJ, SP 1962 *golaž*)

golf ▶ 'gọ:lf -a m živ. ⟨⟩ *golf* |*avtomobil*|: "f'rå:nčẹk 'må: 'be:u̯ga 'gọ:lfa ▌ [L] SSKJ 5: 1040

golida ⇨ ŽEHTAR

goliti se ⇨ PRESIPATI SE

goljuf ipd. ⇨ GELJUF ipd. [Plet.: »goljùf, úfa, *m.* [...] 2) der Bauernstrumpf ohne Fußsack, *C.*; goljufe so nosili, da niso golih meč kazali, *Kr.*, *Savinska dol.*; [...]«]

goljufati ▶ 'ga:lfat ⌈ gal'få:m (⌈ in gẹ- ⌈ >) d. ⟨'ga:lfẹ -te; 'ga:lfọ ⌈ gal'få:ła -ə⟩ **1.** g. koga *ogoljufati koga* |*okoristiti se*|: kə ja 'a:u̯tọ 'kup'u, sə ga gal'få:lẹ za 'på:r 'ta:u̯žənt 'må:rk **2.** goljufa koga *zmoti se kdo* |*naredi napako*|: səm 'dịe:skə 'rė:zọ, me ja pa gẹl'få:łə za dẹ'sė:t cẹn'tẹ'me:trọ ▌ ⇨ GOLJUFAVATI ⊟ k 1 okoli PRINESTI; k 2 ⇨ ZMOTITI SE [L] + (nd.)

goljufavati ▶ gal'få:vat -əm (in gẹ-) nd. ⟨⟩ g. koga *goljufati koga* |*okoriščati se*|: pṛ̥ m'le:kə naz gal'få:vəjə • u šta'cunẹ gẹl'få:vəjə ▌ ⊟ okoli PRINAŠATI, ŠVINGLJATI [L] Ø

goljufija ▶ gal'fija -a (in gẹ-) s ⟨rod. mn. -'fi⟩ *goljufija*: te rẹfẹ're:ndum ja 'bė:u̯ na 'vė:lka gẹl'fija • gal'fija ja z'gå:n'ọ, sə ga pa 'za:pṛlẹ ▌ ⊟ ŠVINGLERIJA [L] +

goljufiv ▶ gal'fịu̯ -va -ə (in gẹ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'fịu̯ga; rod. ed. ž. sp. -'five⟩ **1.** *goljufiv*: tịsta 'pọ:štarca ja b'ła: gal'fịva **2.** *varljiv* |*ki vara, zavaja*|: z'łə gal'fịva ja ta 'ba:ru – 'bọ:x 'vẹ:, čə bọ z'da:ržała • tə u̯'rịe:me ja gal'fịvə – 'videt ja 'tu̯o:płə, sxła'di se pa 'tut' 'ka:r 'xịtṛ̥ ▌ [L] +

goljufivček ▶ gal'fịu̯čək -čka (in gẹ-) m živ. ⟨⟩ redk. *duda, cucelj*: 'nə, tẹ mə gẹl'fịu̯čka 'da:lẹ, pa 'bọ: ▌ [L] Ø

golman ▶ 'gọlman -a m živ. ⟨⟩ **1.** šport. *vratar*: 'ja:s‿()m̩ 'bė:u̯ 'na:j'vịe:čkṛd 'gọ:lman (= za 'gọ:lmana), kə 'nịsəm‿'()ó:gu 'le:tat‿'()ó:k **2.** šalj., redk. *vratar* |*v ustanovi*|: na "g'lịnə ja za 'gọ:lmana ▌ ⊟ k 2 ⇨ VRATAR [L] SSKJ, SP 1962

golob ▶ gə'łọ:p -ba (in g'łọ:-) m živ. ⟨or. mn. star., redk. -b'mẹ; or. dv. star., redk. -b'mẹ⟩ *golob* **a** |*ptica*|: gə'łọ:bẹ va'lijə • gə'łọ:be 'fò:tra • d'vå: g'łọ:ba mẹ ja u̯'zė:łə • ud g'łọ:ba 'ja:jcẹ • ud gə'łọ:ba d'rịe:k (*golobjak*) **b** |*samec*|: te r'ja:u̯ ja g'łọ:p, ta 'sịva pa gła'bịca ▌ [L] +

golobek ▶ gə'łọ:bək -a (in g'łọ:-) m živ. ⟨⟩ manjš., ljubk. *golobček*: kra'gul ja gə'łọ:bəka u̯'zė:u̯ ▌ [L] Ø

golobica ▶ gła'bịca -'bice ž ⟨⟩ *golobica* |*samica*|: ub gła'bịcə sm̩ 'pa:ršu ▌ [L] +

golobička ▶ gła'bička -e ž ⟨⟩ manjš. *golobička*: 'tå:kə 'fa:jn gła'bičkə sm̩ 'jəm'ọ ▌ [L] +

golobivnek ▶ gła'bịu̯nek -a (in -'biu̯-; in -nẹ-) m ⟨im. mn. -nẹkẹ⟩ *golobnjak* |*pro-*

stor|: u̯ ˮp'łọnọvẹ̯ sə st'rị̯c u'så:kə 'lė:-tə głə'biu̯nẹke pə'mị̯e:d'lẹ̯ ▌ L Ø

golobnjak ⇨ GOLOBIVNEK

golobuč ▸ gła'buč -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ʒga, daj. ed. m. sp. -čmə⟩ *plešast*: nęga gła'buʒga 'dė:da sę ja də'bị̯łja • nə'mičkənə ja žə gła'buč ▌ L Ø (+ *golobučen*)

gologlav |brez pokrivala| ⇨ OGLAV

golša |povečana ščitnica| ⇨ KROF; |pri pticah| ⇨ KROŠ

goltanec ⇨ GRTANEC

goltniti ▸ 'gọ:t'n̩'t' -t'nem d. ⟨'gọ:t'nẹ (in -t'n̩') -t'n̩'te; 'gọ:t'n'u -tn̩łja -ə⟩ ***Bo*** čustv., star., redk. *narediti požirek, grižljaj*: s f'łå:ša ja n'må:łə 'gọ:t'n'u • ˮ'rọ:za 'ša: 'gọ:tn̩łja 'ni 'ra:jža ▌ ⊟ ⇨ GOLZNITI L +

golzniti ▸ 'gọ:zẹn't' (in -z'n̩'() [>) -z'nem d. ⟨'gọ:z'nẹ (in [-zẹn') -zẹn'te; 'gọ:z'n'u -zənła -ə⟩ ***Kr*** čustv., star., redk. *narediti požirek, grižljaj*: k'ra:u̯jəga m'le:ka 'ku̯o:za ša 'gọ:zənła 'ni ▌ ⊟ GOLTNITI L Ø

gombelja ▸ 'gọ:mbẹle -e ž ⟨⟩ čustv. *(človekova) noga*: 'kå: ste'gujaž 'gọ:mbẹle? • 'gọ:mbẹlẹ̯ sm̩ sẹ̯ z'łò:mła ▌ ⊟ ⇨ NOGA L Ø

gombuza ▸ gəm'buza -e ž ⟨⟩ **1. a** *krasta* |*posušen izcedek*|: gəm'buze 'må:m (: se mẹ̯ 'de:łəjə) pə 'nu̯o:gex • pr̥ ž'va:dex sə se gəm'buze nar'dile pa 'ča:rvẹ̯ sə b'lẹ̯ 'nətr̥ **b** *buška bunka*: sm̩ 'på:dła, 'må:m pa gəm'buzə **c** *škrlup (na sadežih sadnega drevja, na krompirjevih gomoljih)*: na krəm'pė:rjə sə 'tud' gəm'buze, na d'rị̯e:və pa 'nị̯e:, ja 'ra:k **2.** čustv. *zelo zvit les za drva*: tis'te gm̩'buze sə prp̥ẹ'łå:lẹ̯ ▌ ⊟ k 1a, c ⇨ KRASTA; k 1b ⇨ BUNKA L Ø

gombuzast ▸ gəm'buzast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ ***Bo*** **a** *krastav*: kə'lė:nə 'må:m gəm'buzastə, kə sm̩ se pə'tọ:kła **b** *buškast, bunkast*: gəm'buzast bəš pə g'łą:vẹ̯, kə 'ta:k u u̯'rå:te t're:skəš **c** *škrlupast*: 'łå:nẹ̯ ja 'bė:u̯ 'tis'te 'sò:rte krəm'pė:r gəm'buzast ▌ ⊟ k a, c ⇨ KRASTAV L Ø

gondati ▸ 'gəndat gən'då:m nd. ⟨'gəndẹ -te; 'gəndọ gən'då:łə -ə⟩ **1.** g. kaj *zvijati in pri tem mečkati kaj*: za'kå: 'cọ:te 'ta:g◡:ən'då:š! **2.** čustv. g. koga *zelo oblačiti koga*: 'sẹ: 'ni 'čudnə, da ja 'pò:p 'ka: nap'rẹ: prax'ła:jan, kə ga pa 'ta:g◡()n̩'då:jə! ▌ ⊟ k 1 MOTATI; k 2 ⇨ OBLAČITI L Ø

▸ **gondati se** ▸ 'gəndat se gən'då:m se nd. ⟨⇨ GONDATI⟩ *zvijati se in se pri tem mečkati se*: 'tẹ:pẹx se gən'då: pəd 'nu̯o:gəm ▌ L Ø

goniti ▸ 'gu̯o:nẹt (in -n't') 'gò:nẹm nd. ⟨'gu̯o:nẹ (in 'gu̯o:n') -n'te; 'gu̯o:n'u 'gò:nła -ə⟩ **1.** *goniti* **a** |*delati, da se giblje, premika*|: čaš ˮčr̥'n'ọ:c ja t're:ba pa 'fa:jn 'gu̯o:nt' pẹ'cikəl **b** |*delati, da se zelo hitro giblje, premika*|: 'nị̯e: 'ku̯o:ne tag◡':u̯o:nẹt! • 'bå:bə ja 'gu̯o:n'u kọl 'xiša **2.** *goniti* |*delati, da pride navadno žival na določeno mesto*|: 'kọ:m s'te pa 'gò:nlẹ̯ k'rå:ve? **3.** čustv. **a** *povzročati, da mora biti kdo zelo dejaven, goniti*: pra'må:łə sə me 'gò:nlẹ̯, se pa 'nị̯sm̩ 'učU **b** *odganjati*: 'mənda jəx ja s"pė:t ut 'xiša 'gu̯o:n'u **4.** čustv. *kar naprej govoriti, ponavljati*: 'ka: nap'rẹ: 'gò:nẹ̯ 'ja:nə pa 'ị̯stə ▌ ⊟ k 1a, 3a GNATI; k 1b–3a, 4 TERATI; k 3b ⇨ POJATI[1] L +

▸ **goniti se** ▸ 'gu̯o:nẹt (in -n't') se 'gò:nẹm se nd. ⟨⇨ GONITI⟩ **1. a** *goniti se* |*kazati nagnjenje za parjenje*|: pra'sị̯ca se 'gò:nẹ̯ **b** nizk. *vlačugati se, vlačiti se*: u̯'sə, kar ja p'rọ: – 'gu̯o:n'c◡()e tẹ pa 'na:◡bẹ̯ b'łə t're:ba **2.** slabš. *poditi se, divjati*: ut'ru̯o:cẹ̯ se 'gò:n'jə pə 'vị̯e:sẹ̯ ▌ ⊟ k 1a, 2a BUKATI SE, POJATI SE; k 1b ⇨ KURBATI SE L +

gor ▸ 'gu̯o:r (in 'gu̯o:) prisl. ⟨s prislovnim določilom kraja gu̯o in gu̯or⟩ **1.** *gor* |*izraža gibanje ali smer proti višjemu kraju*|: 'ta:jle 'gu̯o:r 'jədẹ̯ • 'təle 'gu̯o: (*sem gor*) pəg'lė:dẹ̯ • bal'kọ:n 'må: 'tọ:d' 'gu̯o:r u'ba:rnen • 'gu̯o: pa 'du̯o: pə 'kuxnẹ̯ ga 'vəz'ma u̯ 'va:zə • 'ta:jle 'gu̯o:r bẹ̯ b'łə za 'jət • š'pị̯ca 'ma:ra 'bẹd 'gu̯o: (*navzgor*) u̯'ba:rnena • u̯s'ta:-nẹ̯ 'gu̯o:r (*vstani*) • s prislovnim določilom kraja gu̯o pə k'łå:ncə ja t're:ba 'jət • 'nė:kẹ̯ gu̯o pə s"tẹ:nẹ̯ 'lẹ:ze **2.** *gori* |*izraža stanje ali položaj na višjem kraju*|: 'jå:, 'kė: 'gu̯o: ja ˮšənt'jò:št! • 'təmle 'gu̯o: sə 'tičə • s prislovnim določilom kraja gu̯o u̯ b'rị̯e:gə 'må:mə 'xišə • 'čị̯zd gu̯o pəc◡()t'rė:xẹ̯ sə sẹ̯ 'łå:stọke g'ne:zdə nar'dile ● ⇨ dati gor (⇨ DATI[1]) ● ⇨ GOR SI GLEDAJ (⇨ GLEDATI) • ⇨ narediti se gor (⇨ NAREDITI) • ⇨ PLAČATI gor • ⇨ priti si gor (⇨ PRITI) • ⇨ ROKE gor • ⇨ SPRAVITI koga gor • ⇨ VZET gor • ⇨ ZRASTI gor • ⇨ ZREDITI gor ▌ ⇨ TAGOR, TAGORLE, TAMGOR ⊟ k 2 GORLE L +

gora ▸ 'gu̯o:ra -a ž ⟨rod. mn. 'gọ:r tudi 'gu̯o:r; or. ed. zastar. gə'rò:j⟩ **a** *gora* |*vzpetina*|: 'nị̯ska (: š'pičasta : vẹ'su̯o:-ka) 'gu̯o:ra • 'kå:ke 'gu̯o:ra sə 'təm vẹ-

'sụo:ke! • zastar. pəd gə'rȯ:j sta sę 'xišə s'cịmpraža **b** ***Bo*** mn. *hribi, hribovit svet*: 'uṇ' z nęɣ 'gọ:r ja tę'lė:ta ụ'zė:ụ, čə 'ni 'bė:ụ znad "b'rå:sło̯č ● čustv., kot vzklik **križana gora** *izraža strah, vznemirjenje obup*: k'rižəna 'gụo:ra, jå 'kå:ka sę 'pa:!? ▌ ⇨ PODGORA [=] k b HRIB [L] + [Tominšek 1903: 18: or. ed. »V obče so te vrste tvorbe redke, izključne pa niso nikjer: vъdůj (= vodoj), rъkůj, nъgůj, gъrůj in morebiti še katera druga. Pa tudi: vo͡ᵉdь, ro͡ᵉkь, no͡ᵉgь.«]

gorat ▶ gə'rå:t -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *gorat*: gə'rå:t s've:t ▌ [L] +

gorčica ⇨ ZENF

gorec ▶ 'gọ:rc -a m živ. ⟨⟩ sleng. *gorsko kolo*: z 'gọ:rcə se ụ'kọ:lę 'vəzę • 'gọ:rca mə 'kupte ▌ [=] ⇨ gorsko KOLESO [L] + ≠

goreč ▶ gə'rė:č -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə⟩ čustv., redk. *goreč* |*razgret od bolezni, napora*|: 'lice 'må: gə'rė:ča ▌ [L] +

goreti ▶ 'gụo:rat ⌈ gə'rịm (⌈ in g'rị-) nd. ⟨'gụo:rə (in 'gụo:r) -rte; 'gụo:rọ ⌈ gə'rė:-ła -ə (⌈ in g'rė:-)⟩ **1.** *goreti* |*izginjati v ognju*|: 'da:rve gə'rijə • 'kụo:zuc ja 'gụo:rọ • a ụ špọr'xe:rtə ša gə'ri? • brezos. pər "ble'kå:čə ja gə'rė:łə **2.** *goreti* |*dajati svetlobo*|: 'łuč (: s'vẹ:ča : 'žå:rṇca) gə'ri • 'łuč ja ne'xå:ła 'gụo:rat **3.** čustv. |*biti razgret od bolezni, napora*|: 'ka: gə'rịm, 'ta:k mę ja ụ'rọ:čə • 'čịe:łə mə gə'ri **4.** brezos., vzklik pri metanju kocke *kocka se s spodnjo ploskvijo ni dotaknila podlage*: gə'rė:łə 'ja! 'ša: 'e:ŋkr̥t 'va:ržə. ▌ [L] +

gori ⇨ GOR

gorica ▶ gə'rịca (in g'rị-) -'rice (in g'ri-) ž ⟨⟩ nekdaj *ograjen prostor navadno ob hlevu za izpuščanje svinj*: u gə'ricę smə 'mė:lę pra'šiča • ka'kė: sə 'mė:lę ụ g'ricę m'łå:kə 'tut', da sə se pra'šičə 'nət 'vå:lelę ▌ [=] DVOR [L] +

gorila ▶ gə'rịła -'rile ž ⟨⟩ nov. *gorila* |*največja človeku podobna opica*|: u ži'vå:ls'kęmə 'va:rtə smə gə'rịłə 'vid'lę ● poud. **biti tak ko ena gorila** *biti zelo močen, orjaški*: ja 'tå:k‿:ə na gə'rịła ▌ [L] +

gorile ⇨ GORLE

gorjanec ▶ gər'jå:nc -a m živ. ⟨⟩ **1.** *gorjanec*: gər'jå:ncę sə 'fe:st 'lędę **2.** slabš. *neroden, neuglajen človek*: za'kå: sę 'tå:g‿:r̥'jå:nc? ▌ ⇨ POLJANEC [=] k 1 HRIBOVEC [L] +

gorjanski ▶ gər'jå:ns'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ slabš. *neroden, neuglajen*: na 'bọ:dę 'nə 'ta:g‿()r̥'jå:nska pa 'jədę na 'pụo:grap • 'så:sę smə b'lę 'bəl gər'jå:ns'kę, šale pə d'rugę 'va:js'kę sə nas 'pụo: za'čė:lę 'rịxtat ▌ [=] ⇨ GORSKI[1] [L] +

▸ **gorjansko** ▶ gər'jå:nskə prisl. ⟨⟩ slabš. *nerodno, neuglajeno*: pə gər'jå:nskə se 'nȯ:sę • redk. pə gər'jå:nskə g'rė: zrọn pę'cikəlna (*hodi ob (dvo)kolesu po desni strani*) ▌ [=] ⇨ GORSKO [L] SSKJ

gorjup ▶ gər'jup -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pęga⟩ zastar. *grenek* |*neprijetnega okusa kot pelin*|: 'pụo: ja kə'fija žə gər'jupə, čə se tę p'rịe:več cəkər'lịna 'nət u'suja ▌ [=] ⇨ GRENEK [L] +

gorle ▶ 'gụo:rle in 'gụo:le prisl. ⟨⟩ *gori* |*izraža stanje ali položaj na višjem kraju*|: 'gụo:le ụ'zịe:m' 'le:stucə • 'gụo:rle ja erọp'ła:n, a 'vidęš? • 'təmle 'nətr̥ 'gụo:rle səm 'dịe:ła 'pịsmə ▌ ⇨ TAGORLE, TAMGORLE [=] ⇨ GOR [L] Ø

gornjak ▶ gər'n'å:k -a m ⟨⟩ NŠ, star., redk. *gornik* |*veter*|: gər'n'å:k u'lę:ča ▌ [L] +

gornji ▶ 'gȯ:rnę -e -ę prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga⟩ redk. *zgornji* |*ki je višje*|: na 'gȯ:rnę pə'lịcə pəg'lė:dę ● ⇨ gornja HIŠA • ⇨ gornji KAMEN ▌ [=] ⇨ ZGORNJI [L] +

gorovje ▶ gə'rọ:jə (***Bo*** tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *gorovje* |*v celoto povezane gore*|: kọl "rə'bå:nọga "'kọ:ta ja gə'rọ:jə, ja pa 'dọ:gə 'ma:rzłə ▌ [L] +

gorski[1] ▶ 'gȯ:rs'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ slabš. *neroden, neuglajen*: 'tå:ka, 'bəl 'gȯ:rska 'ọ:xcet ja b'ła: • na 'bọ:dę 'nə 'ta:g‿:ȯ:rska! ▌ [=] GORJANSKI [L] +

▸ **gorsko** ▶ 'gȯ:rskə prisl. ⟨⟩ slabš. *nerodno, neuglajeno*: p'rọ: 'gȯ:rskə 'ja:, čə 'ka:r u'se: lę'di 'tịkəš • "š'te:fa 'xȯ:dę zrọn pę'cikəlna pə 'gȯ:rskə (*hodi ob (dvo)kolesu po desni strani*) ▌ [=] GORJANSKO [L] +

gorski[2] ▶ 'gọ:rs'kę -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ ● ⇨ gorsko KOLESO ▌ [L] +

goršati ▶ 'gȯ:ršat -əm nd. ⟨⟩ star., redk. *lepšati, delati lepše*: "f'rå:nčęk 'gȯ:rša 'a:ụtọ • 'xišə 'gȯ:ršəmə ▌ [=] ⇨ LEPŠATI [L] Plet.

▸ **goršati se** ▶ 'gȯ:ršat se -əm se nd. ⟨⟩ star., redk. *postajati* **a** *lepši*: "'må:nca se g'lịx'ka:r 'gȯ:rša **b** za vreme *boljši*: ụ'rịe:me se 'gȯ:rša ▌ [=] k a ⇨ LEPŠATI SE; k b ⇨ BOLJŠATI SE [L] Plet. (SP 1962 ≠)

gorši ▶ 'gȯ:ršə -- -- tudi -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga in -žga, daj. ed. m. sp. -- tudi -šəmə in -šmə⟩ star., primernik

lepši |*ki ima v estetskem pogledu pozitivne lastnosti*|: 'nåːša 'kʊ̯oːza ja 'gȯːršə (tudi 'gȯːrša) kə 'våːša • 'gȯːršə (tudi 'gȯːršəga) 'aːʊ̯ta pa nə'biːeːdn̩ u 'viːeːsę 'deː 'neːma • 'nåːša ja b'łə 'naːj-'gȯːršə ud u'seːx • səm sę 'rėːku – »'naːj'gȯːrž, da pək'ličam« ▌ [=] ⇨ LEPŠI prid. [L] + [Lekše 1891: 138: »V savinjski dolini je znana beseda „gorši" v pomenu „lepši" „najgorši = najlepši". N. pr. ongav M. je bil izmed vseh „najgorši = najlepši".« – Plet.: »gȍrši, *adj. compar.* [...] 2) stattlicher, schöner, hübscher; [...] bil je izmed vseh najgorši, *Savinska dol.-DSv.*«]

▸ **gorši** ▸ 'gȯːršə prisl. ⟨⟩ star., primernik *lepše*: 'maːma 'gȯːršə 'pišajə kə pa 'mi ʊ̯'sę ▌ [=] ⇨ LEPŠI prisl. [L] Plet.

gorta ▸ 'gȯːrta -e ž ⟨⟩ *trak iz usnja, tkanine*: 'gȯːrta pər‿()o̯'leːtę se ja ʊ̯'taːrgała • 'doːgə 'gȯːrtə ma ʊ̯'zėːła pa na 'pʊ̯oːpr̩k nar'diːła ▌ [=] ⇨ TRAK [L] Ø (Glonar 1936 *gurta*)

gortna ▸ 'gȯːrtna -e ž ⟨rod. mn. -tn̩⟩ redk. *trak iz usnja, tkanine* ▌ [=] ⇨ TRAK [L] Ø

gos ▸ 'gọːs gə'si ž ⟨⟩ redk. *gos* |*ptica*|: pr̩ ˈzag'žiːeːnę sə 'åːs', pə 'tətę 'vaːjs'kę 'žə, 'mėːlę gə'si ▌ [=] ⇨ GOSKA [L] +

gosenica ▸ 'gọːsenca (in -sę-) -sęn'ce ž ⟨⟩ *gosenica* **1.** |*žival*|: na 'zėːlę sə 'gọːsęn'-ce **2.** nav. mn. **a** |*brezkončna jeklena veriga*|: 'gọːsęn'ce pr̩ 'buldọ'žęːrjə • čə š'tåːŋgə p'rọː ʊ̯ 'tåːŋk 'vaːržaš, se mə 'gọːsenca 'kaː ʊ̯'taːrga, ja pa 'kʊ̯oːnc • z 'gọːsęn'cę ja 'šọː 'tåːŋk 'čaːžnęga **b** |*sledi brezkončne jeklene verige*|: na as-'fåːltə se ša 'gọːsęn'ce 'vid'jə ▌ [L] + [Plet.: »gosệnica, *f.* [...] 2) g. med parklji (goveja bolezen), *Cig.*, *C.*, *Strp.*; tudi neko ulje pri ovcah, *Savinska dol.*; [...]«]

goseničar ▸ gəsę'ničar -ja (in gọ-) m živ. ⟨⟩ *gosenič*ar |*motorno vozilo*|: gəsę'ničarja 'vəzę ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

gosinjak ⇨ GOSJAK

gosjak ▸ gəs'jåːk -a m ⟨⟩ *gosinjak* |*prostor za gosi*|: kə ja b'łaː 'zaːdruga, sə gəs'jåːke 'tud' 'mėːlę ▌ [L] SP 1962, Plet. ≠

gosji ▸ 'gọːs'jə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jəga⟩ *gosji*: 'gọːs'ja 'jaːjce • 'gọːs'jə 'pėːrjə ▌ [L] +

goska ▸ 'gọːska -e (redk. -s'k-) ž ⟨⟩ *gos* |*ptica*|: 'gọːs'k pa 'tọːd'le 'ni ▌ [=] GOS [L] +

goslav ▸ 'gọːsłọ [-va -ə ([***Bo*** tudi -łav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -łọga⟩ star. **a** *ki ima razgaljene prsi*: 'tətə b'luza mę pa 'ni ʊ̯'šėːč, kə səm u 'nė: 'taːg‿':ọːsłọva **b** *ki ima velik izrez pri obleki*: zaˈkåː sę ga pa ʊ̯ 'tåːkə 'gọːsłọvə 'maːjcə ʊ̯b'leːkła? ▌ [L] Ø

gosli ▸ 'gọːs'lę -ę ž mn. ⟨⟩ redk. *violina*: na 'gọːs'lę š'pile ▌ [=] ⇨ VIOLINA [L] +

gospa ▸ gəs'på: -'pę: in ['gʊ̯oːspa -e ([in 'gọː-) ž ⟨ob gəs'på: -'pę: se govori le še im. mn. gəs'pę: – za preostale sklone so v rabi oblike 'gʊ̯oːspa -e ipd.⟩ **1.** nov., spoštljivo *gospa* |*naslov za odraslo žensko*|: na gəs'på: mę ja pə'kåːzała, 'kọːm‿':aːrəm 'jət • kot nagovor dọbər 'daːn, gəs'på: ˈ'miːkužọva! **2.** šalj., nov. *gospa* |*žena, soproga*|: a ja š'łaː 'gọːspa 'tuʒ'‿: 'nę̃mə? • a 'gʊ̯oːspə pa ʊ̯d'łȯːžəš? **3.** čustv. *ženska, ki udobno živi in ji ni treba (fizično) delati*: 'jaːz bę 'tud' 'råːda b'łaː gəs'på: • 'nə, gəs'på:, a bəš 'kę: pə'måːgała? ▌ [L] +

gospod ▸ gəs'pọːt -da m živ. ⟨⟩ **1.** nov., spoštljivo *gospod* |*naslov za odraslega moškega*|: nę gəs'pọːt me ja pa 'pʊ̯oː na 'miːlęcə 'piːeːlọ • kot nagovor p'ritːe, gəs'pọːž‿ˈ()unter! • gəs'pọːž‿'()upnęk! **2.** šalj., nov. *mož*, *soprog*: 'kė: sę pa gə-s'pọːda pəs'tiːła? **3.** star., pri govorjenju o odsotnem nav. z obliko za 3. os. mn. *duhovnik*: za gəs'pọːda 'bọː (= štə'dėːra = redk. se ʊ̯'či) • u'čėːrę sə b'lę gəs'pọːt pr̩ 'maːmę • 'jaːdn̩ ja 'bėːʊ̯ za tęga 'vėːžga, te d'ruk pa za tęga 'måːlga gəs'pọːda (*tj. eden od duhovnikov je maševal, drugi pa somaševal*) **4.** čustv. *mošk*i, *ki udobno živi in mu ni treba (fizično) delati*: 'ti sę gəs'pọːt – a 'nę: 'jaːs u'sə nar'diːm?! ▌ [=] k 3 ⇨ ŽUPNIK [L] + [Tominšek 1903: 6: im. ed. »V Gornjem gradu se n. pr. govori gъspůd (= gospod), le nekaj minut izven trga proti Bočni pa gъspôd.«]

gospoda ▸ gəs'pʊ̯oːda -e ž ⟨⟩ NŠ, čustv. *ljudje, ki udobno živijo in jim ni treba (fizično) delati*: 'tọː ja gəs'pʊ̯oː-da – 'sę: na z'nåːjə 'dėːłat! ▌ [L] +

gospodar ▸ gəspə'dåːr -ja m ⟨⟩ nov. *gospodar na (kmečkem) posestvu*: 'un' ja 'dę: pr̩ ˈ'bėːgl̩nę gəspə'dåːr (= za gəspə'dåːr-ja) • 'kė: pa 'måːte gəspə'dåːrja? ▌ [=] ⇨ BIRT [L] + [Tominšek 1903: 17: or. mn. »nezaslišano bi bilo: gospodármь, bíkmь«]

gospodaren ▸ gəspə'dåːrən -rna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnęga⟩ *gospodaren* |*ki zna dobro gospodariti*|: ˈ'tȯːna ja 'kaː gəspə'dåːrən ▌ [=] ⇨ BIRČAFTEN [L] +

gospodariti ▶ gəspə'då:rət (in -rt) -əm nd. ⟨gəspə'då:rə (in -'då:r) -rte; gəspə'då:ru -rła -ə⟩ **a** *gospodariti na (kmečkem) posestvu*: "'tȯ:nčka 'ka: 'čė:dnə gəspə'då:rə **b** *gospodariti |upravljati, uporabljati materialne dobrine|*: 'kək pa gəspə'då:rjə, da g'rė: u̯'sə x‿:u'dičə?! ▌ ⊟ ⇨ BIRTOVATI L +

▸ **gospodariti se** ▶ gəspə'då:rət (in -rt) se -əm se nd. ⟨⇨ GOSPODARITI⟩ **a** *gospodariti |upravljati, uporabljati materialne dobrine|*: pərə'čile sə b'le:, 'kək smə se čębe'łå:rjə gəspə'då:rlę **b** redk. *prebijati se (skozi življenje), preživljati se*: pr̥ "'tin'čkę se 'ka: 'nė:kakə gəspə'då:rjə ▌ ⊟ k a ⇨ BIRTOVATI; k b ⇨ RIHTATI SE L Ø

gospodična ▶ gəspə'dična -e ž ⟨⟩ šalj., nov. *gospodična |naslov za doraslo mlado žensko|*: 'sę: sę žə 'ce:ła gəspə'dična! ▌ ⊟ ⇨ FRAJLA L +

gospodinja ▶ gəspə'dine -e ž ⟨⟩ *gospodinja |ženska, ki opravlja ali vodi domača dela|*: a 'du̯o:ns‿()ę pa 'ti za gəspə'dinę!? ▌ L +

gospodinjiti ▶ gəspə'dinęt (in -n't') -ęm nd. ⟨gəspə'dinę (in -'din') -'n'te; gəspə'din'u -'dı̯nła -ə, mn. -'din'lę itd.⟩ **a** *gospodinjiti*: 'ja:z gəspə'dinęm, 'un' pa na 'šı̯xt 'xȯ:dę **b** g. koga *preživljati, vzdrževati*: "'mı̯ca nas ja 'pu̯o: gəspə'dı̯nła pa 'kuxała 'nəm ▌ ⊟ k b ⇨ RIHTATI L +

gospodnica ▶ gəs'pȯ:dn̥ca -e ž ⟨⟩ ● **mala gospodnica** *mali šmaren, 8. septembra*: 'må:ła gəs'pȯ:dn̥ca • **velka gospodnica** *veliki šmaren, 15. avgusta*: na 'vė:lkə gəs'pȯ:dn̥cə sma se 'žė:nła • u 'vė:lkę gəs'pȯ:dn̥cę ja b'łə ▌ L Plet.

gospodničen ▶ gəs'pȯ:dn̥čən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *iz časa med velikim in malim šmarnom*: |< GOSPODNICA|: gəs'pȯ:dn̥čne 'ja:jce sə se 'då:sę u̯'łå:gale u̯ 'žı̯tə ▌ L Ø

gospodski ▶ gəs'pu̯o:c'kę -cka -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -c'kęga⟩ **1.** *gosposki* |< GOSPOD 1, GOSPODA|: 'tọ: ja gəs'pu̯o:c'kę č'łu̯o:vek **2.** čustv. *dragocen, razkošen*: 'kå:ka gəs'pu̯o:cka 'južna ja b'ła:! ▌ ⊟ NOBLIH prid. L Plet.

▸ **gospodsko** ▶ gəs'pu̯o:ckə prisl. ⟨⟩ **1.** *gosposko* **a** |< GOSPODSKI 1|: gəs'pu̯o:ckə se 'nȯ:sę **b** |< GOSPODSKI 2|: p'rọ: (pə) gəs'pu̯:ckə ž'vı̯ta **2.** redk. *v knjižnem ali ljubljanskem pogovornem jeziku*: ut 'kọ:t ja 'bė:u̯, da ja 'ta:k pə gəs'pu̯o:ckə g'va:ru? ▌ ⊟ k 1 NOBLIH prisl.; k 2 FINO, LJUBLJANSKO, SLOVENSKO L Ø

gosposki ipd. ⇨ GOSPODSKI ipd.

gost ▶ 'gọ:st -a m ⟨im. mn. -s'tę⟩ redk. *gost |kdor je kam povabljen in pogoščen|*: 'gọ:s'te 'må:mə • šalj. 'ti sę pa 'bəl 'rę:deg‿':ọ:st pr̥ 'nå:šə 'xišə ▌ L +

gost ▶ 'gọ:st -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *gost* **1.** *|ki je bolj v trdnem kot v tekočem stanju|*: 'gọ:sta 'župa **2.** *|skozi katerega se težko vidi|*: gọ:zd‿'()ęm • 'kå:ka 'gọ:sta 'mı̯e:gła ja u̯ "ž'rę:lę! **3. a** *|razvrščen v majhnih medsebojnih presledkih|*: 'zəbę pr̥ głọ'nı̯kə sə 'gọ:s'tę • 'gọ:s'tę 'ła:sę • 'gọ:stə gr̥'mọ:jə • 'vę:ja sə 'gọ:s'te **b** *|ki sestoji iz enot, razvrščenih v majhnih medsebojnih presledkih|*: 'gọ:sta kr̥'tå:ča • 'bəl 'gọ:stə 'cọ:tə ja t're:ba 'jəmez‿()a m'le:kə cę'dı̯t ▌ L +

▸ **gosto** ▶ 'gọ:stə -s'tęga in -z'd'ga s ⟨daj. ed. -s'tęmə in -s't'mə⟩ NŠ **1.** *gosto živilo, predvsem juha*: 'bəl 'gọ:stə mę 'dę: – 'nọ:čəm 'čis'tęga • 'nęž 'gọ:s'tęga na 'mȯ:ra 'ja:st **2.** ▌ ⇨ PRENAGOSTO L SSKJ

gosti ⇨ GODITI

gostija ▶ gəs'tija -a (in gəs'-) ž ⟨rod. mn. -'ti⟩ *gostija, pojedina*: 'kå:kə gəs"tijə sə naš'tė:lelę! ▌ ⊟ POJEDA L +

gostilna ▶ gəs'tilna -e (in gəs'-) ž ⟨⟩ *gostilna*: u "š'må:rt'nę sta d'vę: gəs'tilnę • 'na:š "pė:t u gəs'tilnę 'pija • x 'južnę sm̩ 'xu̯o:d'u pa u̯ (= zastar. na) gəs'tilnə ● ⇨ biti na HRANI v gostilni • ⇨ hoditi na HRANO v gostilno ▌ ⊟ OŠTARIJA L +

gošča ▶ 'gọ:ša -a ž ⟨or. mn. star., redk. -mę; or. dv. star., redk. -mę⟩ *gozd |drevje ali z njim porasel svet|*: u 'gọ:šə sma š'ła: u̯ s'tu̯o:rža • 'təle 'rı̯e:čamə tm̩ pəč‿"()'tukə 'du̯o:l, tm̩ za 'gọ:šə • 'gu̯o:r sə 'dę: žə 'cę:le 'gọ:ša • z 'gọ:šmę se u̯ 'zå:drugę 'ni ub'nı̯e:słə ▌ ⇨ GOŠČAVA; |v kavi| ⇨ ZOC ⊟ ZAVOD L +

goščava ▶ gə'šå:va -e ž ⟨⟩ NŠ **1. a** *goščava |gosto grmovje in drevje ali z njima porasel svet|*: na p'rı̯dež 'dę: čas tı̯stə gə'šå:və • gə'šå:va 'rå:s'te 'dę: tı̯'gu̯o:r **b** čustv. *plevel*: z 'nive 'ma:rmə tə gə'šå:və sp'rå:vęt **2.** *gošča |kar je gostega, navadno v tekočini|*: 'ni b'łə 'gọ:stə – se ja "'tȯ:na 'čud'u, da ja gə'šå:ve u̯ g're:zəncę 'ta:k 'må:łə ▌ ⊟ k 1b ⇨ PLEVEL L +

goščen ▶ 'gọ:šən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ *gozden*: 'gọ:šne jə'gȯ:de smə nab'ra:lę • te 'gọ:šnę 'pušlc‿()əm pr̥-

'nie:sła (*šopek iz gozdnih rož, cvetlic*) ▌ ⇨ GOZDEN [L] Ø

goščika ▶ 'gọ:šəka -e ž ⟨⟩ manjš. *gozdiček* |< *GOŠČA*|: 'kå: pa 'må: tis'te 'gọ:šəkę – pa ša 'tọ: bọ s'tọ:ku! ▌ [L] Ø

gota ▶ 'gȯ:ta -e ž ⟨⟩ star. *botra* |*zastopnica otroka pri krstu ali priča pri birmi*|: 'sę: 'gȯ:ta sə x'må:łə 'pu̯o: u̯'ma:rlę, 'gȯ:t'n̩' sə pa ša b'lę 'pu̯o: kåkə 'lė:tə ▪ "'žọ:lọva 'gȯ:ta sə pa bə'lė:nę ▪ 'kək se ja 'jȯ:kała, kə sə u̯'ma:rlę 'gȯ:ta 'mu̯o:ja! ▪ a sə 'tətele 'rȯ:ža u̯d 'gȯ:te (*botrine*)? ▌ [=] ⇨ BOTRA [L] Ø (Plet. *gotica*)

gotenj ▶ 'gȯ:t'n̩' -t'ne m živ. ⟨⟩ star. *boter* |*zastopnik otroka pri krstu ali priča pri birmi*|: 'mu̯o:jə 'ka:rs't'nę 'gȯ:t'nę sə b'lę pa "'jurčkavę z "'rọ:ta ▪ 'fė:rmən-s'kę 'gȯ:t'n̩' ▪ 'tət'le 'a:u̯tọ ja u̯d 'gȯ:t'ne (*botrov*) ▌ [=] ⇨ BOTER [L] Ø (Plet. *goter*)

gotenjček ▶ 'gȯ:t'n̩'čək -čka m živ. ⟨⟩ ljubk., star. *botrček* |< *GOTENJ*|: 'dę: 'gȯ:t'n̩'čkə 'pa:'pa:, 'nə ▌ [=] ⇨ BOTRČEK [L] Ø

gotika ▶ 'gȯ:t'ka -e ž ⟨⟩ ljubk., star. *botrica* |< *GOTA*|: 'tọ:le mę ja pa 'gȯ:t'ka 'kupła ▌ [=] ⇨ BOTRICA [L] Ø

gotin ▶ 'gȯ:tęn -a -ə (in -ti̯-) prid. ⟨mn. -tęnę (in -ti-)⟩ star., redk. *botrin* |< *GOTA*|: 'gȯ:tęne 'čę:u̯le sm̩ də'bi̯ła ▌ [L] Ø

gotnjev ▶ 'gȯ:t'n'ọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -nev-(in -nęv-)) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -n'ọga⟩ star., redk. *botrov* |< *GOTENJ*|: 'pus'tę, 'tọ: sə 'gȯ:t'n'ọvę š'pę:glę ▌ [=] ⇨ BOTROV [L] Ø

gotov[1] ▶ gə'tu̯o:u̯ -va -ə (tudi -'tọ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -u̯ga in -vęga⟩ mn., star., z oslabljenim pomenom *določen, neki, nekateri*: gə'tu̯o:vęm lę'de:m 'ni u̯'šė:č, kə mə as'få:lt nar'dilę ▪ 'tọ: sə gə'tu̯o:ve stva'ri, kə se jəx ja t're:ba 'da:ržat ▌ [=] ⇨ ta eni (⇨ EDEN) [L] +

▸ **gotov**[1] ▶ gə'tu̯o:u̯ -va -ə (tudi -'tọ:-) povdk. ⟨⇨ GOTOV[1] prid.⟩ **a** redk. *gotov* |*ki konča, opravi kako delo*|: a sę žə gə'tu̯o:va s pə'mi̯vənę? **b** *napravljen, oblečen*: pa da bəž gə'tu̯o:u̯ up 'ši̯e:-s'tęx, kə g'rė:ma ▌ ⇨ GOTOV[2] povdk.; ⇨ SIGUREN [=] k a ⇨ FERTIK; k b ⇨ PRIŠTELJAN [L] SSKJ

▸ **gotovo**[1] ▶ gə'tu̯o:və prisl. ⟨⟩ star., v medmetni rabi *seveda* |*izraža soglasje, pritrditev, pritrjevanje*|: {A} na 'mȯ:rma p'łå:čat u'sęga na'e:ŋkr̩t. {B} gə'tu̯o:və, 'sę: se zas'tọ:pę, da 'ni̯e:. ▪ {A} a pte š'lę? {B} 'bəm, gə'tu̯o:və. ▌ ⇨ GOTOVO[2] [=] ⇨ SIGURNO [L] +

gotov[2] ▶ 'gọ:tọu̯ (tudi -tọ) ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -tav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -u̯ga⟩ ● ⇨ pa gotova MAŠA ▌ [L] Ø

▸ **gotov**[2] ▶ 'gọ:tọu̯ (tudi -tọ) -va -ə povdk. ⟨⇨ GOTOV[2] prid.⟩ biti gotov redk. **1.** *biti gotov* **a** |*ki je v svoji dokončni obliki*|: 'xiša ja 'žə 'gọ:tọva **b** |*ki konča, opravi kako delo*|: sm̩ 'žə 'gọ:tọu̯ z 'rę:zənę **2.** čustv. **a** *biti pokvarjen*: 'kəkər 'nu̯o:ž z b'rusə pə'tė:gneš, ja 'žə 'gọ:tọu̯ **b** *poginiti, umreti*: 'za:jca sm̩ š'tixn'u – ja 'bė:u̯ uč‿'()uba 'gọ:tọu̯ **c** *biti utrujen*: sma 'ce:u̯ 'dė:n 'de:łała, sma pa 'vərgnę 'gọ:tọva ▌ ⇨ GOTOV[1] povdk.; ⇨ SIGUREN [=] FERTIK povdk. [L] Ø

▸ **gotovo**[2] ▶ 'gọ:tọvə (in -vọ) prisl. ⟨⟩ v medmetni rabi, redk. < *GOTOV*[2] povdk. 1: {A} a s'te žə 'fę:rtęk? {B} 'gọ:tọvọ! ● čustv., redk. **pa gotovo** *izraža odločnost, nepopustljivost*: 'ta:g 'bọ:, kə sm̩ 'rė:-ku, pa 'gọ:tọvə! ([=] ⇨ pa KONEC) ▌ ⇨ GOTOVO[1] [=] ⇨ KONEC [L] Ø

▸ **gotovo** ▶ 'gọ:tọvə (in -vọ) povdk. ⟨⟩ redk. < *GOTOV*[2] povdk. 2b: 'kəkər s'vęne u̯3‿()a-'pa:rtja na 'sė:rja, ja 'gọ:tọvə z 'nęmə ▪ 'tọ:lę ša 'ni̯e:s'ma, pa ja 'gọ:tọvə za 'du̯o:ns ▌ [=] ⇨ FERTIK povdk. [L] Ø

gotovina ▶ gətə'vi̯na -'vine ž ⟨⟩ NŠ, nov. *gotovina*: a 'må:š 'kę: gətə'vine? ▌ [L] +

govedina ▶ 'gȯ:vedna -vęd'ne in gə'vė:dna -d'ne ž ⟨⟩ NŠ *govedina* |*meso*|: d'vę: 'kilę 'gȯ:vęd'ne sm̩ tę 'kupła ▌ [L] +

govedo ▶ gə'vė:də -a s ⟨mn. tudi gə'vė:dę -ę in 'gȯ:vędę -ę⟩ **1.** *govedo* **a** |*žival*|: 'pė:d gə'vė:t (= gə'vė:dę = 'gȯ:vędę) 'må:jə **b** NŠ |*več goved, goveda*|: gə'vė:də ja 'dę: pə'cę:nę – 'ni 'fȯ:tra **2.** slabš. *neroden, navadno surov človek*: 'tå:jga gə'vė:da ša pa 'tud' na 've:m ▪ zmer. 'ma:rš 'vən, gə'vė:də za'rukənə! ▌ [=] k 2 ⇨ SUROVINA [L] + [Plet.: »gov̨ędọ, *n.* [...] tudi psovka: ti si pravo govedo! *Savinska dol.*«]

goveji ▶ gə'vę:jə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jga in -jəga⟩ nov. *goveji*: gə'vę:ja 'župa ● ⇨ goveja ŽUPA ▌ [=] ⇨ GOVEJSKI [L] +

govejski ▶ 'gȯ:vęs'kę ⌈ -veska -ə (⌈ in -vę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -vęs'kęga⟩ **1.** *goveji*: 'gȯ:veskə 'mi̯e:sə ▪ sə 'ri̯e:klę – »də 'tọ:d'le se 'ži̯xər 'ọ:ce 'på:sęjə, 'təle pa 'gȯ:veska ž'vå:t (*goveja živina*) **2.** slabš., redk. *surov, neotesan*: 'tå:g, 'bəl 'gȯ:vęs'kę 'ja:, se pa 'ra:t‿'()i̯e:pe ● ⇨ govejska ŽUPA ▌ [=] k 1 GOVEJI; k 2 ⇨ SUROV [L] Plet.

govno ⇨ DREK

govor ▶ 'gọ:vọr -a m ⟨⟩ nov. *govor* |*sestavek o kaki stvari ali njegovo podaja-*

nje|: 'gọ:vọr ja 'bė:ụ 'čịst k'rå:tək • g'dọ: ja pa 'gọ:vọr na'pịsọ? • "'bå:kọ "'jò:ža ja 'jəm'ọ 'gọ:vọr (*je govoril*) na pəg'rė:bə ▌ [L] +

govoranca ▶ gọvọ'rå:nca -e ž mn. ⟨⟩ nav. mn., slabš., nov. *govorjenje, govor* |*sestavek o kaki stvari ali njegovo podajanje*|: na 'mò:rəm pəs'łušat‿()ẹɣ gọvọ'rå:nc • s"pė:t 'må: "dr̥'nọ:ụšak tis'te gọvọ'rå:nce b'ra:z'vė:z'ne ▌ [=] FILOZOFIJA, GOVORANCIJA [L] SSKJ, SP 1962

govorancija ▶ gọvọ'rå:ncija -a ž mn. ⟨rod. mn. -ci⟩ nav. mn., slabš., nov. *govorjenje, govor* |*sestavek o kaki stvari ali njegovo podajanje*|: gọvọ'rå:ncija sə t'rå:jale s'kụo: nə 'urə • u'gå:s'nẹ 'nə te gọvọ'rå:ncija (*izključi radijski ali televizijski sprejemnik, kjer predvajajo govor*) ▌ [=] ⇨ GOVORANCA [L] Ø

govoriti ▶ g'va:rət (in gə'va:- [>; in -rt) gva'rịm nd. ⟨[g'va:rə (in g'va:r) g'va:rte; g'va:ru (in gə'va:-) star. gə'vọ:ru (in g'vọ:-) gva'rịła -ə, mn. -'rilẹ⟩ **1.** *govoriti* **a** |*oblikovati besede, povedi z govorilnimi organi*|: 'bəl 'tịxə g'va:rə • čaz 'nọ:z gva'riš **b** |*biti sposoben oblikovati besede*|: na 'mò:ra g'va:rət, kə ja 'mutast **2.** *govoriti* |*izražati misli z govorjenjem*|: na zas'tọ:pẹm 'ga:, 'kå: gva'ri • na s'mẹ:š 'tå:ga g'va:rət • za "sta'nė:ta pa na 'vẹ:š, a gva'ri a 'sė:rja **3.** *govoriti* |*znati, obvladati jezik, predvsem v govorjeni obliki*|: (pə) xra'va:čkə pa 'bəl s'ła:bə gva'ri • pə 'nå:šə ja gə'vọ:ru **4.** nov. *govoriti* |*podajati sestavek o kaki stvari*|: g'dọ: ja pa g'va:ru na pəg'rė:bə? **5.** nav. 3. os. g. kaj *govoriti* |*širiti kaj, navadno s pripovedovanjem*|: 'lẹdẹ gva'rijə ụ'se:x 'sò:rt ra'či ud 'nẹga • redk. gva'ri 'se:, da 'må: tiz'd'ga dẹk'lė:ta z "'jå:nezə **6.** g. s kom *govoriti* |*izmenjavati mnenje, misli z govorjenjem*|: 'pọ: 'ura sma gva'rịła pə tẹle'fọ:nə • g'da:j sẹ pa z 'ma:mẹ g'va:ru? **7.** g. s kom *biti s kom v normalnih odnosih*: žə 'på:r 'le:t na gva'rijə, k sə se sk're:galẹ • "'jò:ža na gva'ri [z 'nẹmə ([= star. 'na:ŋga) ● čustv. **govorijo vsi skrižem** *vsevprek govorijo*: ụ'sẹ sk'rižəm gva'rijə, se pa 'nẹč na 'čuja ● star., redk. **govoriti čez** koga *udrihati po kom, kritizirati koga, očitati napake komu*: 'ka: nap'rẹ: gva'ri 'čịe:žnẹ • 'nė:kẹ ja gva'rịła [čaz 'nẹga ([= 'čịe:žnẹga = č'rịe:žnẹga) s"pė:t ([=] ⇨ ŠIMFATI) ● ⇨ govoriti, ko bi bil NAVIT ● ⇨ govoriti, ko bi PANKELJCE strigel ● ⇨ govoriti ko strgan DOHTER ● ⇨ govoriti (po) nemško na ROKE ● ⇨ govoriti táko, da se (še) HUDIČU gravža ● ⇨ govoriti (ta) v tri dni (⇨ DEN) ● čustv., ob pomoti **kaj kaj govorim!** *izraža preklic povedanega*: d'va:js't' 'le:t ja s'ta:r. 'e:, 'kå: 'kẹ: gva'rịm! t'ridẹs't'. ([=] ni RES) ● ⇨ ko bi STENI govoril ▌ [=] ČEBULITI, ČVEKATI, ČVONITI, FLANCATI, GOBCATI, otresati GOBEC; k 5 ⇨ PRAVITI; k 6 ⇨ ZGOVARJATI SE [L] +

govorjenje ▶ gvar'ja:nẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *govorjenje*: 'kå:kə gvar'ja:nẹ ja pa 'dẹ: 'tọ:? ▌ [=] ⇨ ZGOVOR [L] +

govornik ▶ gọ'vọ:rnẹk -a (in -nị-) m živ. ⟨im. mn. -nẹkẹ (in -ni-)⟩ nov. *govornik*: "dər'nọ:ụšẹk ja 'bəl s'ła:p gọ'vọ:rnẹk ▌ [L] +

gozd ipd. ⇨ GOŠČA ipd.

gozdar ▶ gəz'då:r -ja m živ. ⟨⟩ nov. *gozdar* |*strokovnjak za gozdarstvo*| ▌ [=] ⇨ FOJŠTNER [L] +

gozden ▶ 'gọ:zdn̥ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'd'nẹga⟩ nov. *gozden*: 'a:te sə b'lẹ 'gọ:z'd'nẹ de'ła:ục • 'gọ:zdna 'cė:sta • 'gọ:zdna up'rå:va ([=] ⇨ GOZDNA) ▌ ⇨ GOŠČEN [L] +

▸ **gozdna** ▶ 'gọ:zdna -z'd'ne ž ⟨rod. mn. -z'd'nẹx⟩ *gozdna uprava*: 'a:te sə pr̥ 'gọ:z'd'nẹ 'de:łalẹ • na 'gọ:z'd'nẹ (*na sedežu gozdne uprave*) sm̥ 'bė:ụ ▌ ⇨ GRAŠČINA [L] Ø

gož ▶ 'gọ:š -ža m živ. ⟨⟩ *gož* |*kača*|: x'må:łə bẹ na 'gọ:ža s'tọ:p'u ▌ [=] GOŽ ž [L] +

gož ▶ 'gọ:š -žə ž ⟨⟩ redk. *gož* |*kača*|: 'gọ:š ja b'ła: ▌ [=] ⇨ GOŽ m [L] ≠

gož |pri cepcu| ⇨ LEDER

graben ▶ g'rå:bən -bna (*Bo* in g'ra:-) m ⟨⟩ **1.** *jarek* |*podolgovata vdolbina*|: g'rå:bən sə čas t'ra:ụnẹk nar'dilẹ • 'kå:ke g'rå:bne ja 'dịe:š na'rė:d'u! **2.** *potok* |*voda*|: čaz 'vė:s 'tịe:ča g'rå:bən • u g'rå:bnə smə 'ra:ke łə'vilẹ • k'ra:škẹ g'rå:bən (*potok, ki teče skozi Kraše*) • "'sẹ:čkẹ (= "vər'tå:čkẹ) g'rå:bən ▌ [=] k 1 GRABNICA [L] + [Tominšek 1903: 14: mest. ed. »grábnъ«]

grabenček ▶ g'rå:bənčək -čka m ⟨⟩ manjš. *potoček* |< GRABEN 2|: jə 'kò:k ja pa tiz'd'ga g'rå:bənčka!? 'se: ga 'ni 'tò:g, da bẹ 'lịe:x 'ribe 'jəm'ọ 'nətər! ▌ [L] SP 1962

grabiti ▶ g'rå:bẹt -ẹm nd. ⟨g'rå:bẹ (in g'rå:p') -pte; g'rå:b'u -bła -ə⟩ **1.** g. kaj *grabiti kaj* |*z grabljami*|: 'sịe:nə smə g'rå:blẹ • t'rå:və g'rė:m g'rå:bẹt • ụ'kupẹ g'rå:bẹt (*zgrabljati*; [=] ZGRABLJEVATI) • za 'kupəm sm̥ g'rå:bła (*grabila na*

čisto, potem ko je seno v kupih) **2. a** g. za kaj *grabiti za kaj* |*močno prijemati*|: za rə'ka:u̯ me ja g'rå:b'u **b** g. ⌈ za čim (⌈ = po čem) *grabiti po čem, za čim* |*prizadevati si z roko priti do česa*|: pəg'lė:dę, 'kək 'čė:dnə g'rå:bę ta pə f'łå:šə **3.** čustv., redk. *polaščati se, prevzemati*: 'kå: te 'kę: s"pė:d g'rå:bę?! **4.** *imeti močno, stiskajočo bolečino*: 'ka:rč me u̯ 'ru̯o:kə (= 'ru̯o:kę) g'rå:bę • brezos., z mest. u 'nu̯o:gę me g'rå:bę ● ⇨ NOREC grabi koga ▌ [=] k 2 GRAJFATI; k 3 ⇨ PRIJEMATI [L] +

grablje ▸ g'rå:ble -bəl ž mn. ⟨⟩ *grablje* **1.** |*orodje*|: na g'rå:ble ja s'tọ:p'u • š'tie:l pr̥ g'rå:blex (*grabljišče*; [=] GRABLJIŠČE) • d'va:jne g'rå:ble pr̥'nie:s' • lę'sę:ne (: ža'lė:z'ne) g'rå:ble **2.** |*pregrada v reki*|: na g'rå:ble u̯ st'rugę sə se 'vę:ja u̯łə'vile pa 'tå:kə ▌ [L] + [Tominšek 1903: 19: or. mn. »gráble°«]

grabljica ▸ grab'lica -'lice ž ⟨⟩ *grabljica* |*ženska, ki grabi seno*|: t'ri grab'lice smə b'le: ▌ [L] +

grabljice ▸ g'rå:bəlce -bəlc ž mn. ⟨⟩ manjš. *grabljice*: u̯'zie:mę g'rå:bəlce pa la'på:t'kə ▌ [L] +

grabljišče ▸ grab'lišə (***Bo*** tudi -a) -a s ⟨⟩ *grabljišče*: grab'lišə ja 'pọ:kn̥łə ▌ [=] ŠTELJ pri grabljah [L] +

grabnica ▸ g'rå:bənca -e ž ⟨⟩ ***Bo*** zastar. **a** *jarek* |*podolgovata vdolbina*|: 'təle sə b'le: g'rå:bənce **b** *tekoča voda v jarku*: 'så:sę sə 'təle pəd 'nå:šə 'xišə tis'te g'rå:bənce 'tie:kle ▌ [=] ⇨ k a GRABEN [L] Ø

grad ▸ g'rå:t -da in g'ra:də m ⟨⟩ **a** *grad* |*utrjeno poslopje*|: na "gra'dišə ja 'så:z' g'rå:t s'ta:u̯ **b** poud. *velika hiša*: 'kå:g‿:'rå:t 'må:! ▌ [=] k b ⇨ GRAŠČINA [L] + [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »sȁdъ, strȁhъ [...] grȁdъ [...] (nom. pa strâh, sâd ..., nasprotno kakor: bȉk : bîka).«; 16: tož. mn. »grâde°«]

gradbena ▸ g'rå:dbena (in -bę-) -bęne ž ⟨rod. mn. -nęx⟩ *gradbeno dovoljenje*: g'rå:dbenə žə 'må:m ▌ [=] ⇨ gradbeno DOVOLJENJE [L] Ø

graditi ▸ gra'dit -'dim nd. ⟨g'rå:dę (in g'rå:t') -t:e; gra'diu̯ -ła -ə, mn. -'dilę⟩ nov. *graditi (stavbo)*: 'xišə gra'dita ▌ [=] ⇨ ZIDATI [L] +

gragulj ▸ gra'gul -e m živ. ⟨⟩ redk. *kragulj*: "rə'jå:s ja gra'gule u̯st'rę:lu ▌ [=] ⇨ KRAGULJ [L] Ø

grah ▸ g'ra:x g'rå:xa (in g'ra:-) m ⟨⟩ *grah* **a** |*rastlina*|: γ g'ra:xə bọ t're:ba ša 'pa:lce 'nət na'tie:kn̥'t' **b** |*stroki*|: g'ra:x ša z'łušəm **c** |*sadovi*|: a bę z g'rå:xa 'župə (*grahovo juho*) 'je:du • za n' g'ra:γ dę'bė:ła brada'vica • z'łušan g'ra:x ▌ [L] +

grahamkruh ▸ g'ra:xamk'rəx (in -'ru-) -'ruxa (in g'rå:-) m ⟨⟩ nov. *grahamkruh* ▌ [L] SSKJ, SP 1962 *graham kruh*

grahast ▸ g'rå:xast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *grahast* |*siv z belimi in črnimi pikami ali lisami*|: g'rå:xasta 'kura • ***Kr*** posam. g'rå:xast k'rəx (*grahamkruh*; [=] ⇨ GRAHAMKRUH) ▌ [L] +

graja ▸ g'rå:ja -a ž ⟨rod. mn. g'ra:j in g'rå:j⟩ šol. *negativna ocena ob ocenjevalni konferenci*: š'tė:r g'rå:ja sm̥ 'jəm'ọ up t'rė:kę kọmfę'rę:n'cę, ta 'pė:ta mę ja pa cvę'tė:ła ▌ [L] +

grajati ⇨ TADLATI

grajfati ▸ g'ra:jfat -əm nd. ⟨⟩ star. g. ⌈ za čim (⌈ = po čem) *grabiti po čem, za čim* **a** |*močno prijemati*|: a ja 'tọ: 'tis't', kə ga ja žə p'rę: g'ra:jfọ? • 'nie:xę me g'ra:jfa3‿()a 'kiklę **b** |*prizadevati si z roko priti do česa*|: pə jg'ricę g'ra:jfa ▌ [=] ⇨ GRABITI [L] Ø

gram ▸ g'rå:m -a m ⟨⟩ *gram*: 'kọ:g‿()'rå:mu 'må: 'dę:ka? ▌ ⇨ DEKA², KILA [L] +

gramenal ⇨ GREMENAL

gramofon ▸ gramọ'fọ:n -a m ⟨⟩ *gramofon*: gramọ'fọ:n pəs'łušəm • p'łu̯o:šča za gramọ'fọ:n (*gramofonska plošča*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

grampav ▸ g'rå:mpọ ⌈ -va -ə (⌈ ***Bo*** tudi -pav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pọga⟩ redk. **a** *krastav*: g'rå:mpọ krəm'pė:r • g'ruške sə g'rå:mpave **b** *hrapav, raskav* |*ki ni gladek*|: 'ru̯o:čkę sə zła'kė:rənę, pa sə ša z'me:rm̥ g'rå:mpọvę ▌ [=] k a ⇨ KRASTAV; k b ⇨ HRAPAV [L] +

granata ▸ gra'nå:ta -e ž ⟨⟩ *granata* |*topovski izstrelek*| ▌ [L] +

granek ▸ g'rå:nek -a (in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę⟩ *žerjav* |*naprava za dviganje, prenašanje*|: g'rå:nek sə pəs'ta:u̯lę • b'ra:t ud 'nęga zas'łužə t'ri 'ta:u̯žənt 'vəsn̥stọ 'må:rk – 'de:ła na g'rå:nekə ● čustv. **si težek, da bi te z granekom ne prestavil** ipd. *zelo si težek*: sę 'ta:k 'tie:ška, da bę te z g'rå:nekə 'tie:škə pras'tå:v'u ([=] ⇨ biti težek ko centna VAGA) ▌ [=] ŽERJAV [L] Ø (Planina 1978 *granik*)

granica ▸ g'rå:nęca (in -ni-) ⌈ -nice (⌈ in -ni-) ž ⟨⟩ star., redk. *državna meja*: za 'bugars'kę g'rå:nęcę ja 'va:jskə s'łužu –

ja 'bė:u̯ g'rå:nęčar ▌ [=] ⇨ MEJA [L] +

graničar ▶ g'rå:nęčar -ja (in -ni-) m ⟨⟩ *graničar*: 'na:š 'pȯ:p ja 'bė:u̯ g'rå:nęčar (= za g'rå:nęčarja) ▌ [L] +

grapast ▶ g'rå:past -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ redk. *hrapav, raskav*: g'rå:pastə 'kȯ:žə 'må: pə 'licę ▌ [=] ⇨ HRAPAV [L] +

graščina ▶ gra'šịna -'šine ž ⟨⟩ **1. a** *graščina* |*poslopje*|: gra'šịnə u̯ "'nå:zẹrjax sə u̯bnə'vilę (*grad Vrbovec v Nazarjah*) • gra'šịna u̯ "'gȯ:rnęmə "g'ra:də (*škofijski dvorec*) **b** poud. *velika hiša*: 'ce:łə gra'ši'nə s' ja pəs'tå:v'u **2.** NŠ, star. *gozdna uprava v gradu Vrbovec v Nazarjah*: na gra'šịnə sm̥ š'ła: pə p'łå:čə ▌ k 2 ⇨ GOZDNA [=] k 1b GRAD [K] k 2: *Ozemlje (predvsem gozdovi) ljubljanske škofije v Zgornji Savinjski dolini je bilo po drugi svetovni nacionalizirano in je prešlo v last Gozdnega gopodarstva Nazarje. Uprava tega ozemlja je bila ves čas v gradu Vrbovec v Nazarjah.* [L] +

graščinski ▶ gra'šin's'kę -'šịnska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'šin's'kęga⟩ < GRAŠČINSKO: 'tịstə ja b'łə pa u̯ gra'šin's'kęmə s'vịe:tə ▌ [=] ⇨ DRŽAVEN [L] +

graščinsko ▶ gra'šịnskə -'šin's'kęga s ⟨⟩ NŠ, star. *(po drugi svetovni vojni nacionalizirano) ozemlje v Zgornji Savinjski dolini v lasti ljubljanske škofije*: u̯ gra'šin's'kęmə ja 'sė:kọ ▌ ⇨ GRAŠČINA [=] ⇨ DRŽAVNO [L] Ø

gratati ▶ g'rå:tat -əm d. ⟨⟩ **1.** s povedkovim določilom *postati* **a** |*izraža, da nastopi lastnost ali stanje osebka*|: 'łå:čən sm̥ g'rå:tọ • kə ja 'tọ: 'ču, ja g'rå:tọ pa 'ka:r 'jəzən • s'xujọ 'ja:, sə mə pa x'łå:ča p'rọ: g'rå:tale • ud g'ru̯o:ze sm̥ 'ta:rd g'rå:tọ (*odrevenel sem*) • g. komu: s'ła:bə mę ja g'rå:tałə • brezos. x'ła:dnə (: 'tịe:mnə) ja g'rå:tałə (*shladilo (: stemnilo) se je*) **b** redk. |*izraža dosego poklica, položaja*|: 'tịe:č ja "'å:nęca 'zọ:bọzdrọ'nịca g'rå:tała **2.** g. (komu) *posrečiti se (komu), uspeti (komu)* **a** |*uresničiti se tako, kot se želi, pričakuje*|: "'må:ncę ja pa pə'tịca 'fa:jn g'rå:tała • s'like tę pa 'nịsə g'rå:talę **b** |*izraža uresničitev dejanja, kot ga nakazuje sobesedilo*|: a tę ja g'rå:tałə 'du̯o:będ bę'rịłə? • 'ni nəm g'rå:tałə, da bę se z'mẹ:n'lę **3.** nav. s prislovnim določilom *obroditi*: krəm'pė:r ja 'lẹ:c 'du̯o:brə (= 'fa:jn : s'ła:bə) g'rå:tọ • ka'ruza nəm ja ša 'ka:r 'nė:kag‿:'rå:tała • 'łå:nę pša'nịca 'ni g'rå:tała ● ⇨ gratati BOGI • ⇨ gratati HUD (na koga) • **hudo je gratalo** komu *obšla ga je slabost*: 'ma:mę ja 'xədə g'rå:tałə ▌ [=] k 2 ⇨ POSREČITI SE; k 3 UGRATATI [L] Plet.

gratovati ▶ gra'tọ:vat -'tujam nd. ⟨gra'tuj -te; gra'tọ:vọ -t'vå:ła -ə⟩ **1.** s povedkovim določilom *postajati* **a** |*izraža, da nastopa lastnost ali stanje osebka*|: 'gła:sən ja za'čė:u̯ gra'tọ:vat • sładọ'lẹ:ž‿()ə 'mịe:geg‿:ra'tuja • čə'dịe:lę 'bəl vẹ'se:u̯ ja gra'tọ:vọ • g. komu: 'dọ:k'ca:jt mę gra'tuja • brezos. x'ła:dnə ja gra'två:łə **2.** g. komu *uspevati komu* |*uresničevati se tako, kot se želi, pričakuje*|: u̯'sə mə gra'tuja, pa kė:ra 'rịe:čə se žə pr̥s'tọ:pę **3.** *uspevati* |*imeti ustrezne pogoje za rast, razvijanje*|: krəm'pė:r pa 'le:b gra'tuja • sa'łå:ta jəm pa 'gu̯o: gra'tuja, čəp'rọ: ja 'ta:k vẹ'su̯o:kə ▌ [L] Plet.

gravžati se ▶ g'ra:u̯žat se -əm se nd. ⟨⟩ g. se komu kaj *gabi se komu kaj, gnusi se komu kaj*: 'jəs'tę se mę g'ra:u̯ža • 'čudnə, da se jə tiz'd‿'()ė:da u̯'må:zənę 'nęč na g'ra:u̯ža • čustv. pə'litęka se mę g'ra:u̯ža ● ⇨ biti grd, da se HUDIČU gravža • ⇨ govoriti táko, da se (še) HUDIČU gravža ▌ [=] ⇨ GADITI SE [L] Ø (Planina 1978)

grb ▶ 'ga:rp -ba m ⟨⟩ *grb*: jugọsłọ'vå:ns'kę 'ga:rp ▌ [L] +

grba ipd. ⇨ PUKELJ ipd.

grbančiti ▶ gər'bå:nčət -əm nd. ⟨gər'bå:nčə (in -'bå:nč) -čte; gər'bå:nču -čła -ə⟩ *grbančiti, gubančiti, gubati*: 'nịe: 'ta:k 'čịe:ła gr̥'bå:nčət! • brezos. 'kȯ:žə mę ja za'čė:łə gr̥'bå:nčət ▌ [L] +

▸ **grbančiti se** ▶ gər'bå:nčət se -əm se nd. ⟨⇨ GRBANČITI⟩ *grbančiti se, gubančiti se, gubati se*: 'kȯ:ža se mę gr̥'bå:nčə • 'jå:pke se gr̥'bå:nčjə pa 'suxe gra'tujajə ▌ [L] SSKJ, Plet.

grča ▶ 'ga:rča -a ž ⟨⟩ **1.** *grča* |*del veje*|: nə'bịe:ne 'ga:rča na s'mẹ: 'bęt • 'ga:rča ja 'vən 'på:dła **2.** *buška, bunka*: na g'łạ:vę se mə ja 'ga:rča nar'dịła **3.** poud. *krepek, trden človek*: 'jå:, "'å:na ja 'ga:rča, zd'rå:va pa 'ča:rstna ▌ [=] ⇨ BUNKA [L] +

grčav ▶ 'ga:rčọ [-va -ə ([*Bo* tudi -čav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čọga⟩ *grčav* |*poln grč*|: 'ga:rčọ 'le:s • ta 'dịe:ska ja pa p'rịe:vež 'ga:rčọva ▌ [L] +

grd ▶ 'ga:rt -da -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -dęga; primernik 'ga:ršə -- -- tudi -a

-ə, rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga⟩ *grd* **1. a** |*estetsko negativen*|: 'ga:rdə 'kuxnę 'må:jə • dr̥'ga:č 'ni s'ła:ba, u̯ f'ris ja pa p'rọ: 'ga:rda **b** *umazan, nečist*: s'ra:jcə 'må:ž 'ga:rdə • pə b'luzę sę 'ga:rda **2. a** |*z moralno negativnimi, nesprejemljivimi lastnostmi*|: 'ga:rt ja, 'nę̣ǯ ga 'ni p'rịda • 'ga:rde stva'ri mę ja pə've:dła ud 'nę̣ga • zmer. le'nu̯o:ba 'ga:rda! • otr. a ja 'pəz 'ga:rt, kə ja "'ma:rjana u̯g'riz'n'u? • 'ga:rt (*brezobziren*) ja 'bė:u̯ ⌈ də 'nė: (⌈ = 'za:nę) **b** |*ki je posledica teh lastnosti*|: 'må:š pa 'tud' 'ga:rdə na'vå:də, da z'me:rəm 'večež z'ra:u̯nə s'vẹ:tęt • 'ni ja 'ga:ršə stva'ri, kə čə 'må:tę u̯t'ru̯o:ka za'va:rža **3.** s širokim pomenskim obsegom *slab, nekakovosten*: 'ga:rc‿()'ve:t • 'təm ta'gu̯o:r ja 'ga:rda 'pọ:t • 'ga:rdə u̯'rịe:me 'må:mə (*deževno, oblačno*) ● ⇨ biti grda ko COPRNICA • ⇨ biti grd, da se (še) HUDIČU gravža • ⇨ biti grd ko HUDIČ • ⇨ biti grd ko smrtni GREH • ⇨ grda ROKA • **grd se narediti** *umazati se*: a sę se s"pė:d 'ga:rt na'rė:d'u? (⊟ UMAZATI SE) ▌ [L] + [Tominšek 1903: 10: im. ed. m. sp. »gȁrd«]

▸ **grdo** ▸ 'ga:rdə prisl. ⟨primernik 'ga:ršə⟩ **1.** *grdo* **a** |< GRD 1a|: 'pišata pa u̯'bå: 'ta:g‿':a:rdə, da ša 'ja:s 'lẹ:pšə, kə na 'vidẹm • 'nịe: 'ta:g‿':a:rdə (*grdo, jezno*) g'lė:dat **b** |< GRD 1a|: 'ga:rdə 'de:łəjə z 'nė: **2.** čustv. *zelo* |*izraža visoko stopnjo*|: 'ga:rdə se ja pə'tọ:ku • 'kək se jəm 'ga:rdə (*močno*) ka'di z 'ra:jfnęka! ● ⇨ pisati (tako (grdo)) ko (kak) DOHTER • ⇨ pisati (tako (grdo)) ko KURA ▌ ⊟ k 2 ⇨ ZELO [L] +

▸ **grdo** ▸ 'ga:rdə povdk. ⟨primernik 'ga:ršə⟩ *grdo* **1.** *izraža neprimernost česa*: z'łə 'ga:rdə ja, čə se u̯t'ru̯o:cę na zas'tọ:pjə, 'ša: 'ga:ršə 'pa:, čə 'må:t' x 'te:mə pr̥pə'mó:ra **2.** *deževno, oblačno*: za 'jutər pəra:u̯jə, da bọ 'ga:rdə • 'ga:rdə se 'de:łə (*vreme se slabša*) ▌ ⊟ k 2 ⇨ DEŽEVNO, OBLAČNO [L] SSKJ

grdoba ▸ gər'du̯o:ba -e ž ⟨⟩ **1.** NŠ *grdost, grdota*: zarad gr̥'du̯o:be jə ja 'pus't'u – kə ja 'ga:rda 'ta:k **2.** slabš. **a** *grda, neprikupna, zoprna stvar*: jə 'kė: sę pa 'na:jdu tə 'žå:bə!? 'nịe:sę 'nə u̯k'ra:j, gər'du̯o:bə! **b** *malopriden, malovreden človek*: pəg'lė:dę ga, gr̥'du̯o:bə, 'dę: ja ša pa vẹ'se:u̯ • zmer. gr̥'du̯o:ba 'jå:sna! ▌ [L] +

grdobija ▸ gərdə'bija -a ž ⟨rod. mn. -'bi⟩ *grdobija* |*slabo ravnanje*|: 'ka: nap'rẹ: kåke gr̥də'bija 'de:ła • 'nịe: gərdə'bi g'va:rət ▌ [L] +

grdost ⇨ GRDOBA

grdota ⇨ GRDOBA

grebator ▸ gre'bå:tọr -ja (in grẹ-) m živ. ⟨⟩ sleng., slabš. *stremuh*: "'ma:rkọ ja gre'bå:tọr, se u̯'či kə z'mẹ:šən ▌ [L] Ø (SP 1990: 133)

grebatorka ▸ gre'bå:tọrka -e (in grẹ-) ž ⟨⟩ sleng., slabš. *stremuhinja* |< GREBATOR| ▌ [L] Ø

grebčev ▸ g'rəpčọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -čav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čọga⟩ *ocvirkov* |< GREBEC|: g'rəpčọ 'zå:b'ọ • g'rəpčọva 'ma:st (: pə'tịca) ▌ [L] Ø

grebec ▸ g'rəbəc -pca m ⟨⟩ **1.** *ocvirek* |*košček mesa*|: g'rəpcę 'ma:rjə 'bętˇ()a:k 'vė:lkę kə nę 'tičə • u̯ pə'ticę sə g'rəpcę **2.** živ., slabš. *majhen, slaboten fant, otrok*: 'kå: 'kẹ: te g'rəbəc 'mó:ra na'rịe:s't'! ● poud., predvsem za otroka **biti tak ko en grebec** *biti zelo majhen, slaboten*: "f'ra:nčęk ja 'tå:k‿:ə nę g'rəbəc (⊟ biti tak ko eno ZGRIZE) ▌ ⊟ k 2 ⇨ KROTA [L] Plet. (»grębec, bca, *m.* die Griebe, *Savinska dol.*; – iz nem.«)

grebelica ▸ grabẹ'lịca -'lice (in grẹ-) ž ⟨⟩ *Bo bunčica, nastala pri piku žuželke*: na 'ru̯o:kę sə se mę grabẹ'lice nar'dile ▌ [L] Ø

greben ▸ gra'be:n -a (in grẹ-; in -'bẹ:-) m ⟨im. mn. -'bẹ:nę⟩ **1.** *greben* |*na vrhu petelinove glave*|: 'na:š pẹ'tịe:lẹn 'må: pa 're:s 'le:b gra'be:n **2.** *priprava za česanje preje* ● čustv. **greben raste** komu *domišljav postaja*: jə 'žə s"pė:t 'rå:s'te gra'be:n • čustv. **greben se je povesil** komu *pokazal je svoje razočaranje, neprijetno presenečenje*: 'a: se mə ja pə'vẹ:s'u grẹ'bẹ:n, kə ja 'vid'ọ, da 'vẹ:mə, 'kå: ja z dęk'lė:tə ▌ [L] +

grebljica[1] ▸ g'rẹ:bəlca -e ž ⟨⟩ *priprava za čiščenje, strganje*: g'rẹ:bəlcə pr̥'nịe:s' ▌ |za žerjavico, pepel| ⇨ ŠIRAKELJ [L] +

grebljica[2] ▸ g'rẹ:bəlca -e ž ⟨⟩ redk. *groblja* |*kup nametanega kamenja*|: med 'nịvəm sə b'le: g'rẹ:bəlce ▌ ⇨ BAKOVE GREBLJICE ⊟ GROBLJA [L] Ø

grebsti se ▸ g'rịe:ps't' se g'rịe:bem se nd. ⟨g'rịe:bę (in g'rịe:p') se -pte se; (g'rė:bu) g'rịe:bła -ə⟩ sleng., slabš. g. se za kaj *stremeti po čem, za čim*: a se g'rịe:bež za 'pė:tkə? ▌ [L] Ø (+ *grebsti* ≠)

greda ▸ g'rịe:da -e ž ⟨⟩ *greda* |*ploskev zemlje*|: para'da:js ša 'må:m u̯ g'rịe:dę • 'tu̯o:pla g'rịe:da ▌ GARKELJ, VRT, VRTO [L] +

grede ▸ g'rė:de g'rė:t ž mn. ⟨⟩ *gredi* |*priprava iz palic, na kateri prenočuje,*

počiva perutnina|: 'kura sə na g'rė:dex sẹ'dė:le, uc'pọ:t sə b'lẹ pra'šičə, ja pa 'ja:na 'dụo: z g'rė:t 'på:dła, sə jə pa 'tut' 'ka: pə'ža:rlẹ ▌ L +

grede ⇨ GREDOČ

gredeljnica ▸ g'rė:d'lẹnca -e ž ⟨⟩ *gredeljnica* |*venec iz hrastovih, gabrovih ali brezovih trt, s katerim je na splavu veselnik pritrjen na stožir*|: g'rė:d'lẹnce ja "gẹl'jå:žọ "'jó:ža 'de:łọ ▌ ⊟ GREGLJICA L +

gredenca ▸ gra'de:nca (in -'dẹ:-) -'dẹ:n'ce ž ⟨⟩ *kuhinjska kredenca*: zẹ'lie:nə gra'de:ncə smə 'mė:lẹ 'så:sẹ pṛ "'tin'čkẹ ▌ L Ø (SSKJ, SP 1962 *kredenca*)

greder ▸ g'rẹ:der -dẹrja m živ. ⟨⟩ *greder*: g'rẹ:dẹrja 'vəzẹ • z g'rẹ:dẹrjə bədə 'pa:ršlẹ zg'lịxat ▌ L SSKJ

gredoč ▸ gra'dọ:č prisl. ⟨⟩ **1.** *gredoč* |*izraža, da kdo kaj opravi medtem, ko kam gre*|: gra'dọ:č sm̩ 'da:u̯ ša kə'le:sə u̯ ga'rå:žə **2.** *v trenutku, v hipu*: gra'dọ:č sm̩ ga 'jəm'ọ na t"lẹ:xẹ ▌ ⊟ k 2 AJNS cvaj; za ČAS posla; ena dve (⇨ EN); EN dva tri; v MOMENTU; TA GREDOČ, L +

gregljica ▸ g'rẹ:gəlca -e ž ⟨⟩ *gredeljnica* |*venec iz hrastovih, gabrovih ali brezovih trt, s katerim je na splavu veselnik pritrjen na stožir*| ▌ ⊟ ⇨ GREDELJNICA L Ø

greh ▸ g're:x -a (in g'rẹ:-) m ⟨im. mn. g'rẹ:xẹ⟩ *greh* **1.** ver. |*krštev božje ali cerkvene zapovedi*|: 'sẹ: 'nẹ:m g'rẹ:xu, 'kå:m 'xụo:d'u x s'pọ:vẹdẹ!? • za g'rẹ:xe bọ 'dė:łọ pə'kọ:rə • s'ma:rt'nẹ g're:x • g're:x ja na'rė:d'u (= star. s'tọ:ru) **2.** čustv. *prekršek, prestopek*: 'tọ: ja 'kå:zən za g'rẹ:xe ● poud., za ljudi **biti grd ko smrtni greh** *biti zelo grd*: "'ịvan ja 'ga:rt kə s'ma:rt'nẹ g're:x (⊟ ⇨ biti grd ko HUDIČ) ● preg., ob vztrajnem poizvedovanju po storilcu kakega dejanja **greh se pove, grešnika pa ne** *dejanje se razkrije, storilec pa zamolči*: g're:x se pə'vẹ:, g'rẹ:šnẹka pa 'nie: ● šalj., za ženske **vredna greha** *privlačna, zapeljiva*: "'å:na ja ša z'me:rəm u̯'rẹ:dna g'rẹ:xa ▌ L + [Tominšek 1903: 14: mest. ed. »gréhъ«; 16: mest. mn. »gréhьh«; 17: or. mn. »gréhь«]

▸ **greh** ▸ g're:x (in g'rẹ:-) povdk. ⟨⟩ čustv. *pokvarjeno, neumno*: g're:γ bẹ 'bė:u̯, čə bẹ tẹmə 'župnẹkə ša nẹ 'diner u 'cė:rku 'nie:s'lẹ • 'bå:be 'jå:gat ja g're:x ▌ L SSKJ

Grehčev ▸ "g'rė:xčọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -čav-) ⟨rod. ed. m. sp. -čọga⟩ < HIŠ. I. |*Kraše 27*| ● ⇨ biti dobro ko Grehčev PAJ ▌ L Ø

grelec ▸ g're:u̯c -a (in g'rẹ:-) m ⟨im. mn. g'rẹ:u̯cẹ⟩ *grelec* **a** |*grelna naprava*|: g're:u̯c pṛ p'rå:lnẹmə st'rọ:jə **b** |*del grelne naprave*| ▌ L SSKJ (SP 1962 *grevec*)

grelnik |za vodo| ⇨ BOJLER

gremenal ▸ grame'nå:l -ła (in grẹ:-; in -mẹ-) m ⟨⟩ redk. *krmilo pri kolesu ali motornem kolesu*: čaz grame'nå:l ja z'lie:t'ọ ▌ ⊟ ⇨ BALANCA L Ø

grenca ▸ g're:nca (in g'rẹ:-) g'rẹ:nc'e ž ⟨⟩ zastar. *državna meja*: də g'rẹ:nce ja 'pa:ršu, 'die:l pa 'nie: ▌ ⊟ ⇨ MEJA L Ø

grenčica ▸ grẹn'čịca -'čice (tudi gra-) ž ⟨⟩ ● *Bo* **grenčica dere** koga *zgaga peče koga*: 'kək 'mənе 'du̯o:nz žə 'ce:u̯ 'dė:n grẹn'čịca 'die:ra! (⊟ ⇨ ZGAGA peče koga) ▌ |grenka žgana pijača| ⇨ GAJST L +

grenek ▸ g'rie:nek (in -nẹ-) -ŋka -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋkẹga⟩ *grenek* |*neprijetnega okusa kot pelin*|: g'rie:ŋke rəc'nẹ:ja • ra'dič ja g'rie:nek • kə'fija bm̩ 'pịła g'rie:ŋkə (*brez sladkorja*) ▌ ⊟ GORJUP L +

greneti ⇨ GRENITI

greniti ▸ grẹ'nịt -'nịm (in gra- >) nd. ⟨–; grẹ'nịu̯ -ła -ə, mn. -'nilẹ⟩ **1.** 3. os. *greneti* |*imeti nekoliko grenek okus*|: sa'łå:ta (: 'sė:r) grẹ'ni • 'murke grẹ'nijə **2.** nov. g. kaj *greniti kaj* |*delati manj prijetno, manj srečno*|: te 'pọ:p mẹ grẹ'ni žịu̯'lie:nẹ ▌ L +

gres ▸ g'rė:s -a m ⟨⟩ *zdrob* **a** NŠ |*izdelek za pripravo živil*|: pša'ničnẹ g'rė:s • pa 'nie: 'cẹ:le š'kå:t'le g'rė:sa 'nət u'sət! • 'nọ:kərlẹ z g'rė:sa (*zdrobovi žličniki*) • m'lẹ:čnẹ g'rė:s (*pšenični zdrob, kuhan na mleku*) **b** |*zavojček zdroba*|: d'vå: g'rė:sa səm‿'(̯)ė:łа, 've:m ▌ L SP 1962, Plet.

gresnokrlj ▸ g'rė:s'nọ:kərəl -rle m ⟨⟩ *Bo* nav. mn. *zdrobov žličnik*: g'rė:s'nọ:kərle sm̩ nar'dịla za u̯ 'župə ▌ ⊟ ⇨ gresov NOKRLJ L Ø

gresov ▸ g'rė:sọ ⌈ -va -ə (⌈ *Bo* tudi -sav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -sọga⟩ ● ⇨ gresov NOKRLJ ▌ L SP 1962

grešati ▸ g'rẹ:šat -əm nd. ⟨⟩ star., redk. *pogrešati*: a 'vẹ:š 'ti, kək səm te 'ja:z g'rẹ:šała, da b' mẹ 'da:rve na'nụo:s'u? ▌ ⊟ ⇨ POGREŠATI L +

grešen ▸ g'rẹ:šən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnẹga⟩ *grešen*: g'rẹ:šnə žiu̯'lie:nẹ 'ja:, čə žə'viš na ka'ruzẹ ● ⇨ vpiti ko grešna DUŠA (v vicah) ▌ L +

▸ **grešno** ▸ g're:šnə prisl. ⟨⟩ *grešno*: g'rẹ:šnə žə'vịta, kə 'nịsta u̯'že:nena ▌ [L] SSKJ

grešiti ▸ grẹ'šịt -'šịm (in gra-) nd. ⟨g'rẹ:šə (in g'rẹ:š) -šte; grẹ'šịu̯ -ła -ə, mn. -'šilẹ itd.⟩ ver. *grešiti* |*kršiti božjo ali cerkveno zapoved*|: 'kå: pte 'xò:d'lẹ x s'pọ:vẹdẹ!? a sẹ 'kẹ: grẹ'šilẹ? ▌ [L] +

greška ▸ g'rẹ:ška -e ž ⟨⟩ redk. *napaka* |*dejanje, ki ni v skladu z določenim ciljem*|: 'kė: ja 'kẹ: g'rẹ:škə na'rė:d'u? ▌ [=] ⇨ NAPAKA [L] Ø

grešnik ▸ g'rẹ:šnẹk -a (in -nị-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ čustv. *kdor napravi prekršek, prestopek*: a 'ti sẹ 'tis'tẹ g'rẹ:šnẹk,‿()ə ja 'va:knə zd'rọ:b'u! ● ⇨ GREH se pove, grešnika pa ne ▌ [L] +

greti ▸ g'rịe:t g'rẹ:jam nd. ⟨g'rė: -te; g'rịe:u̯ (tudi g'rė:u̯) g'rė:ła -ə⟩ **1. a** *greti* |*oddajati toploto*|: 'pẹ:č (: 'sọ:n'cẹ) g'rẹ:ja ▪ 'må:nt'l̩ g'rẹ:ja (*ščiti pred mrazom*) **b** g. koga/kaj *greti koga/kaj* |*povzročati občutek toplote*|: 'ta:k 'ja: – z 'ja:ne st'ra:nẹ te g'rẹ:ja 'sọ:n'cẹ, z d'ruge st'ra:nẹ te pa 'zė:be **2.** g. kaj *greti kaj* |*delati toplo*|: 'va:də g'rẹ:jam ▌ [L] +

▸ **greti se** ▸ g'rịe:t se g'rẹ:jam se nd. ⟨⇨ GRETI⟩ *greti se*: 'na:'ra:jšə se pr̥ 'pịe:čə g'rẹ:ja ▪ 'kå:ča se ja na 'sọ:ncə g'rė:ła ▪ c'vė:dər se p'rịe:več g'rẹ:ja (*prehitro postaja vroč*) ▌ [L] +

grezilo ⇨ PLAJBA

greznica ▸ g're:zənca -e (in g'rẹ:-) ž ⟨⟩ *greznica*: g're:zn̩cə bọ t're:ba sp'rå:zẹn't', ja 'pọ:na ▌ [L] +

grgrati ▸ 'ga:rgrat gərg'rå:m nd. ⟨–; 'ga:rgrọ gərg'rå:ła -ə⟩ *grgrati* |*zadrževati in premikati tekočino v grlu z izdihavanjem zraka*|: ka'mẹ:lce 'ma:rəš pə'pẹt, pa 'nịe:, da jəx ta'du̯o: pə'žịe:raš – gr̥g'rå:š jəx ▌ [L] +

grguliti ⇨ GRUGULITI

grič ▸ g'rəč (in g'ri-) g'riča m ⟨⟩ *grič*: na tiz'd' g'rəč sma 'pu̯o: 'pa:ršła ▌ [L] + [Tominšek 1903: 17: or. mn. »gríčь«]

griček ▸ g'ričək -čka m ⟨⟩ manjš. *griček* ▌ [L] +

gričevje ▸ gri'čọ:jə (*Bo* tudi -a) -a (tudi grə-) s ⟨⟩ NŠ *gričevje*: ▌ [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

gričevnat ▸ gri'čọ:nat -a -ə (tudi grə-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tẹga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tẹmə⟩ *gričevnat*: gri'čọ:nat s've:t ▌ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **gričevnato** ▸ gri'čọ:natə -tẹga in -d'ga (tudi grə-) s ⟨daj. ed. -tẹmə in -t'mə⟩ NŠ *gričevanata pokrajina*: 'təm ja 'tå:kə 'bəl, gri'čọ:natə ▌ [L] Ø

grif ▸ g'rəf (in g'rị̊f) g'rị̊fa m ⟨⟩ ● **imeti grif** *rutinsko obvladati ročno opravilo*: me'så:r 'ka: 'ta:k 'lịe:xkə k'rižnə 'kọ:st rəs'ˈe:ka, kə 'må: g'rəf ▌ [L] ≠

gril ▸ g'rəl (in g'ril) g'rị̊ła in g'rile m živ. ⟨⟩ *ščurek*: 'kò:k sə g'rilọ 'mė:lẹ 'təm! ▌ [L] +

grimati ▸ g'rị̊mat -əm in g'rimlem nd. ⟨g'rimẹ -te in g'rimlẹ (in -məl) -məlte; g'rị̊mọ -mała -ə⟩ star. g. za kom/čim *žalovati* |*čutiti žalost zaradi izgube koga*|: 'kəg‿:'rimle za "'å:nicẹ! ▪ st'rịc‿:ə g'rị̊malẹ za 'pò:bmẹ, 'pu̯o: sə pa s'cå:galẹ ▪ 'ra:t‿()e 'må:m, 'dịe:kəlčke, pa g'rimlem za 'tịe:bẹ ▪ 'kək ja g'rị̊mała pə 'tis't'mə, kə ja u̯'ma:ru! ▌ [=] ⇨ ŽALOVATI [L] Plet. ≠

grinta ▸ g'rị̊nta g'rin'te ž ⟨⟩ ● čustv., star. **iti** komu **za grinte** *biti v težkem položaju*: xu'dičọvə jəm ja za g'rin'te š'łə, da jəm 'ni u̯'sə zgə'rė:łə ▪ kə tẹ g'rė: za g'rin'te, pa p'rideš ([=] ZAGUSTITI) ▌ [L] +

grintavec ▸ g'rị̊ntọc -a m ⟨⟩ bot. *grintavec* ▌ [L] +

gripa ▸ g'rị̊pa g'ripe ž ⟨⟩ NŠ *gripa*: g'rị̊pə sm̩ 'jəm'ọ ▪ g'rị̊pə ja 'du̯o:b'u ● star. **biti v gripi** *imeti gripo*: 'ma:ma ja u̯ g'ripẹ, 'ja:s pa 'tud' 'nịsm̩ zd'ra:u̯ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gristi ▸ g'rəs't' (in g'rị̊st) g'rizem nd. ⟨g'rizẹ (in g'ris') -s'te; g'rị̊zu -zła -ə, mn. g'riz'lẹ itd.⟩ **1.** *gristi* **a** |*drobiti z zobmi*|: 'nịe: 'cukra g'rəs't' **b** g. kaj |*zasajati zobe v kaj, predvsem v zadregi, jezi*|: 'nu̯o:fte sẹ g'rize **2. a** *gristi* |*rad napadati z zobmi*|: 'sẹ: te 'pəs na g'rize ▪ 'muxe g'rizẹjə **b** *pikati* |*zasajati želo v kožo*|: b'rė:cẹlnẹ g'rizẹ:jə **3.** brezos. *črvičiti* |*imeti sunkovite bolečine v trebuhu*|: "'å:nža s"pė:d g'rize ▪ čə ja 'ku̯o:ne g'rị̊złə, ja b'łə: pa 'pọ:xọva 'ma:st ▌ [=] k 2b ⇨ PIKATI; k 3 ⇨ ZVIJATI [L] +

griva ▸ g'rị̊va g'rive ž ⟨rod. mn. g'rị̊u̯⟩ **a** *griva* |*pri konju*|: 'kå:kə g'rị̊və ja 'jəm'ọ tis't' p'ra:mč! **b** čustv. *dolgi, gosti, navadno neurejeni lasje, griva*: g'rị̊və tẹ bm̩ pəsmə'dị̊ła pə'nu̯o:čə, kə bəš s'pa:u̯, čə 'na:‿bəš‿'()ọ: x fri'zịe:rjə ▌ [L] +

grivati ▸ g'rị̊vat 3. os. ed. -a nd. ⟨–; – – g'rị̊vałə⟩ griva koga *žal je komu* |*izraža neprijetno čustvo, žalost zaradi storjenega slabega, nepravilnega*

dejanja ali opustitve česa dobrega, koristnega|: g'rịva 'me:, da 'nịsəm 'šọ: γ 'dȯ:xtərjə žə p'rẹ: • 'ma:mə bọ ša g'rịvałə, kə 'ni s'tå:ra 'ma:me da'mọ: u̯'zė:ła ▌ ⇨ ŽAL [L] Ø (Plet. *grevati*)

grivenga ▸ g'rịvəŋga -e ž ⟨⟩ ● star. **delati** (= tudi imeti) **grivenge (zarad** česa) *obžalovati kaj*: 'tå:ke g'rịvəŋge ja 'dė:-łọ, kə 'ni 'da:u̯ za 'må:šə • ˈvå:nč se ja u̯st'rẹ:lu, 'pu̯o: sə st'rịʒ g'rịvəŋge 'dẹ:-łale, za'kå: mə 'nịsə ma'tọ:rja 'kuplẹ • 'kå: bəš 'jəm'ọ 'tå:ke g'rịvəŋge zarat k'rå:ve! ▌ [L] Ø (Plet. *grevinga*)

griža ▸ g'riža -a ž ⟨⟩ NŠ *griža* |*bolezen*|: ut'ru̯o:cẹ sə u̯'sẹ za g'rižə pə'ma:rlẹ ▌ [L] +

grižev ▸ g'rižọ -va -ə (*Bo* tudi -ža-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žọga⟩ *grižav* |*ki ima grižo*|: 'nịe: tẹx 'jå:bək 'je:st! g'rižọvə 'bəš! ▌ [L] +

grižljaj ⇨ USTA

grlica ▸ gər'lịca -'lice ž ⟨⟩ *grlica* ▌ [L] +

grlo ▸ 'ga:rłə -a s ⟨rod. mn. -rəl⟩ **1.** *grlo* **a** |*zgornji del sapnika*|: 'ga:rłə me bə'li • 'va:sa ga ja u̯ 'ga:rłə 'pịkn̥ła **b** redk. |*sprednji, srednji del vratu*|: 'ga:rłə mə ja pra'rė:zọ **2.** redk. *okov (za žarnico)* ● poud., nov. **vpiti** (= dreti se = kroliti ipd.) **na vse grlo a** *zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti*: na u̯'sə 'ga:rłə ja k'rọ:lu **b** *zelo glasno jokati* ([=] ⇨ vpiti ko grešna DUŠA (v vicah)) ▌ |najožji del predmeta| ⇨ VRAT [=] k 1 ⇨ GRTANEC; k 2 ⇨ FASENGA [L] +

grm ▸ 'ga:rəm -rma m ⟨⟩ *grm*: 'ma:ča se ja u̯ 'ga:rm̩ sk'rịłə ▌ [L] + [Tominšek 1903: 15: rod. mn. »pápežbu̯, pastírjbu̯, ríbčbu̯ ali: gármbu̯ (= grmov), stȯ͡ˢłbu̯, pískrbu̯, vátlbu̯.«]

grmavša ▸ gər'ma:u̯ša -a ž ⟨⟩ NŠ, čustv. *plevel*: tə gr̩'ma:u̯šə kọl 'xiša ša m pə'kọ:s'u ▌ [=] ⇨ PLEVEL [L] Ø

grmček ▸ 'ga:rəmčək -čka m ⟨⟩ manjš. *grmiček*: pəg'lė:dẹ, 'kȯ:kə ja na tẹmə 'ga:-rəmčkə brọ'nịc! ▌ [L] Ø (+ *grmiček*)

grmenje ▸ gər'mịe:nẹ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *grmenje*: gr̩'mịe:nẹ se 'čuja ▌ [L] +

grmeti ▸ 'ga:rmet 3. os. ed. gər'mi nd. ⟨–; 'ga:rm'ọ gər'mė:ła -ə⟩ brezos. *grmeti* |*dajati zelo slišne glasove*|: 'kək ja gərmė:łə 'ce:łə 'nọ:č! ● ⇨ če v takemle CAJTU grmi, se leto novi ▌ [=] BOGEC se krega [L] +

grmičar ⇨ BRAZDOVEC

grmovje ▸ gər'mọ:jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *grmovje*: sẹ'kė:rə sm̩ u gər'mọ:jə 'va:r-gu • 'kura se pə gər'mọ:jə sk'rịvəjə ▌ [L] +

grob ▸ g'ru̯o:p -ba m ⟨⟩ **1.** *grob* **a** |*prostor v zemlji*|: ˈˈịvan bọ g'ru̯o:p s'ku̯o:pọ • a ja g'ru̯o:b žə za'sut? **b** |*pokrit, zasut prostor*|: a pta š'ła: 'kẹ: na 'ma:mẹn g'ru̯o:p? • g'ru̯o:p se ja u̯'sė:du • na g'rȯ:bə ja 'mənda p'rọ: 'čė:dnə na'rė:tə • 'kė: 'må: 'må:čka g'ru̯o:p? **2.** *cvetlična greda v obliki gomile*: prat 'xišə mə 'rȯ:ža u̯ g'ru̯o:p nasa'dilẹ **3. a** *krompirjevi gomolji ene krompirjeve zeli*: a ja te krəm'pė:r z 'ja:ŋga g'ru̯o:ba? **b** *prostor, kjer so krompirjevi gomolji*: pəg'lė:dẹ, 'kȯ:k ja u̯ tẹmə g'ru̯o:bə krəm'pė:rja! ● čustv. **napol sem** (: je) **(že) v grobu** *kmalu bom umrl*: 'na:‿m 'vịe:ʒ 'dọ:gə, səm žə na'pọ: u̯ g'ru̯o:bə ([=] ⇨ ne bom več DOLGO) • čustv. **spraviti** koga **v grob** *(z neustreznim ravnanjem, obnašanjem) povzročiti smrt koga*: 'dė:da me bọ u̯ g'ru̯o:p sp'rå:v'u, kə 'ta:k 'pija ▌ [L] + [Tominšek 1903: 16: mest. mn. »grȯ͡ˢbьh«; 17: mest. mn. »grьbéh«]

grob ▸ g'rọ:p -ba -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bga in -bẹga⟩ **1.** *velik* |*ki dosega visoko stopnjo glede na razsežnost*|: z 'bəl g'rọ:bẹ ž'licẹ ja t're:ba 'župə pəs'ne:-mat • 'kək ja 'pȯ:b žə g'rọ:p! • 'kå:kə g'rọ:bə 'xišə 'må:jə! **2.** nov., redk. *grob* |*ki v odnosu do ljudi na žaljiv način kaže svoje negativne lastnosti*|: g'rọ:p ja də (= z) 'nė: ▌ [=] k 1 ⇨ VELIKI prid. [K] k 1 **X** 2 *Kr*: kə sə š'ma:rčkẹ 'župnẹk ˈˈkịtak š'lẹ ta'gu̯o: 'nė:kəm u ˈˈrọ:t, jəx ja ˈˈjurjọ ˈˈjå:nes‿:'rė:čọ, jəm ja pa 'rė:ku – »'kå:m pa g'rė:š?« sə mə pa 'župnẹk 'rịe:klẹ – »'ti, 'pȯ:p, 'ti sẹ pa g'rọ:p« – kə jəx 'ni 'vịkọ. ˈˈjå:nes ja pa 'rė:ku – »'a:, 'kå: 'ja:s, 'mȯ:j b'ra:t, ˈˈjurə, 'tis't' ja šale g'rọ:p, ja za d'vẹ: g'ła:vẹ 'vė:čə u̯d 'mənе.« *(Po Logar 1993: 86)* [L] + [Plet.: grȍb, grȍba, *adj.* 1) massiv, groß: grobo hrastje, *ogr.-C., Savinska dol.*; [. . .]«]

▸ **grobi** ▸ g'rọ:p -bẹga in -bga m živ. ⟨⟩ *odrasel človek, moški*: u'ka:kəš se pa 'bəl kə kåg‿'()rọ:p ▌ [=] ⇨ VELIKI m [L] Ø

▸ **grobo** ▸ g'rọ:bə -bẹga in -bga s ⟨⟩ ● **na grobo 1.** *grobo* |*izraža, da kaj vsebuje velike dele*|: kə'fija ja na g'rọ:bə zm'lė:tə **2.** redk. *zelo*: na g'rọ:bə ga 'łȯ:mẹ ([=] ⇨ ZELO) ▌ [L] +

grobar ⇨ TUTENGROBER

grobati ▸ g'rȯ:bat -əm nd. ⟨⟩ *osipavati, ogrebati*: g'da:j pta pa krəm'pė:r g'rȯ:-bała? ▌ [=] OBSIPAVATI [L] +

grobek ▸ g'rụo:bək -a m ⟨⟩ manjš. *grobek*: a s'te 'muc'kə 'nie:s'le 'kẹ: 'rọ:š na g'rụo:bək? ▌ [L] +

grobež ▸ g'rọ:bẹš -ža m živ. ⟨⟩ poud. *nenavadno velik in močen moški*: čə te g'rọ:bẹš 'på:de, bọ xu'dič ▌ [=] ⇨ VELIKAN [L] Ø

grobijan ▸ grọb'jå:n -a m živ. ⟨⟩ nov. **1.** čustv. *grobijan* |*grob človek*|: "jẹ'linčič ja grọb'jå:n **2.** poud., redk. *nenavadno velik in močen moški*: pəg'lė:dẹ 'ga:, 'kək ja z'rå:stu! pə'vərgnẹ grọb'jå:n 'ja:. ▌ [=] k 2 ⇨ VELIKAN [L] +

groblja ▸ g'rọ:ble -e ž ⟨⟩ *Kr groblja* |*kup nametanega kamenja*|: tis'te g'rọ:ble sə b'le:, 'pụo: sə pa 'gụo:r u'nė:tẹlce 'rå:-s't'le ▌ [=] ⇨ GREBLJICA [L] +

grobnica ⇨ ŽERK

grof ▸ g'rụo:f -a m živ. ⟨⟩ **1.** *grof* |*plemič*| **2.** iron. *kdor se dela imenitnega*: 'nə, ụs'ta:nẹ, g'rụo:f! ● šalj. **iti** (= goditi se) komu **ko grofu** *imenitno se goditi komu*: 'na:šmə 'dẹ:, kə ja ụ 'pẹ:nzijə, g'rė: kə g'rụo:fə ([=] ⇨ iti komu ko BARONU) ● šalj. **ležati** id. **ko grof** *imenitno ležati*: 'pọ:p lẹ'ži kə g'rụo:f ([=] ⇨ ležati ko BARON) ▌ [=] k 2 ⇨ BARON [L] +

grofica ▸ grə'fịca -'fice ž ⟨⟩ *grofica* |*plemkinja*|: 'e:ŋkṛt ja b'ła: na grə'fịca ▌ [L] +

grojzdje ▸ g'rọ:jz'd'jə -a (in -zd-) s ⟨⟩ NŠ, star., redk. **a** *grozdje*: 'så:sẹ smə 'mė:lẹ g'rọ:jzdja 'vịe:č kə 'dẹ: • kə'šice ud g'rọ:jz'd'ja smə pra'žịgalẹ **b** *trta* ▌ [=] k a ⇨ GROZDJE; k b ⇨ TRTA [L] Ø

grojzdjev ▸ g'rọ:jz'd'jọ [-va -ə (in -zd-; [*Bo* tudi -jav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jọga⟩ star., redk. *grozden* |*nanašajoč se na grozdje*|: kə kə'fija 'ni b'łə, smə g'rọ:jz'd'jọve kə'šice pra'žịgalẹ ▌ [=] ⇨ GROZDJEV [L] Ø

grom [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »grôma«]

gromska strela ▸ g'rọ:mska st're:łə (in st'rẹ:-) medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'så: ja pa 'dẹ: 'tọ:, g'rọ:mska st're:łə! ▌ [=] ⇨ DUŠ [L] Ø

gromski ▸ g'rọ:ms'kẹ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kẹga⟩ ● ⇨ GROMSKA STRELA • ⇨ za eno gromsko STRELO ▌ [L] +

▸ **gromska** ▸ g'rọ:mska -e ž ⟨⟩ ● čustv., redk. **za eno gromsko** *za silo* |*izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje za uresničitev dejanja, stanja*|: {A} 'kəg‿()'rė:? {B} 'e:, za nə g'rọ:mskə. • za nə g'rọ:mskə z'nå:m 'nẹ:mškə ([=] ⇨ za SILO) ▌ [L] Ø

groš ▸ g'rụo:š -a m ⟨⟩ **1.** *groš* **a** nekdaj |*avstrijski novec*|: 'så:sẹ sə b'lẹ g'rụo:šə, 'de: sə pa 'dinẹrjə **b** |*avstrijski kovanec, stotinka šilinga*| **2.** čustv. *denar sploh*: nẹx 'på:r g'rụo:šu ja p'łå:čọ, ja pa 'puf 'va:rn'u ▌ [=] k 2 ⇨ GNAR [L] +

grot ▸ g'rụo:t -a m ⟨⟩ *grot* |*pri mlinu*|: pša'nịca ụ g'rụo:t lẹ'ti ▌ [L] +

groza ▸ g'rụo:za -e ž ⟨⟩ NŠ *groza* |*velik strah*|: ud g'rụo:ze sm̥ 'ta:rd g'rå:tọ ● poud. **imeti od** (= do) **groze** česa *imeti zelo veliko česa*: "'fe:rdọ 'må: də g'rụo:-ze 'dė:łə • poud. **od groze** *zelo*: ud g'rụo:ze 'dụo:s't' jəx ja b'łə na pəg'rė:-bə • ud g'rụo:ze 'xədə ja b'łə ([=] ⇨ ZELO) ▌ [L] +

▸ **groza** ▸ g'rụo:za povdk. ⟨⟩ čustv., redk. *izraža veliko težavnost, mučnost česa*: g'rụo:za 'ja:, kə ja ụ'sə 'dẹ:le na 'kupə – 'd'vẹ: k'rå:vẹ må:mə na 'ca:jtə pa mẹd'vå: 'nịsma zd'rå:va pa ụ'sə 'tå:kə • poud. **da je groza no strah** *zelo*: 'ta:k ja sẹt'nå:ru, da ja b'łə (= b'łə:) g'rụo:za nə st'rå:x ([=] ⇨ ZELO) ▌ [L] SSKJ

grozd ▸ g'rụo:st -zda m ⟨im. mn. -z'dẹ⟩ **a** *grozd* |*sad vinske trte*|: 'kå:kẹ na'bitẹ g'rụo:z'dẹ 'sə! **b** *grozdu podoben sad*: 'kå:ke g'rụo:z'de 'må: 'rịbes! ▌ [L] +

grozden ⇨ GROZDJEV

grozdje ▸ g'rọ:z'd'jə -a (in -zd-) s ⟨⟩ NŠ **a** *grozdje*: g'rọ:z'd'jə ja z'rė:łə • 'mučkat (: p'rė:šat) g'rọ:z'd'jə • ud g'rọ:z'd'ja kə'šịce ja t're:ba 'vən p'luvat • u g'rọ:z'd'jə (*v grozdu, v grozdih*) sə st'rigẹlce **b** redk. *trta* |*rastlina*|: 'pa:r‿naz g'rọ:z'd'jə pər ba'rå:kẹ 'rå:-s'te ● star. **grozdje je na fraj** *trta raste na latniku*: na "'sė:čax sə 'mė:lẹ g'rọ:z'd'jə na f'ra:j (⇨ ODER) ▌ [=] k a GROJZDJE; k b ⇨ TRTA [L] +

grozdjev ▸ g'rọ:z'd'jọ [-va -ə (in -zd-; [*Bo* tudi -jav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jọga⟩ *grozden* |*nanašajoč se na grozdje*|: med 'va:js'kẹ smə 'žịe:łət pra'žịgalẹ za cẹ'kurjə pa g'rọ:z'd'jọve kə'šice, da smə sẹ kə'fija 'kuxalẹ ▌ [=] GROJZDJEV [L] +

grozen ▸ g'rụo:zən -zna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'nẹga⟩ **1.** *grozen* |*ki prinaša veliko trpljenje, hude težave*|: 'ra:k ja g'rụo:-zna bə'le:zən **2.** čustv. *ki povzroča odpor, nenaklonjenost*: 'dė:da ja 'bė:ụ p'rọ: g'rụo:zən za 'videt **3.** čustv. *ki se pojavlja v zelo visoki stopnji*: u g'rụo:z'nẹx skṛ'be:x sm̥ b'ła: 'za:nẹ ▌ [L] + [Plet.: »grózen, zna, *adj.* [...] 2) stattlich, schön, *Gor.*, *Tolm.*, *Savinska dol.-C.*; [...]«]

▸ **grozno** ▸ g'rụo:znə prisl. ⟨⟩ čustv. *grozno*

|< GROZEN 2|: g'rṵo:znə 'xədə ga ja b'łə g'lė:dat • g'rṵo:znə me ja b'łə st'rå:x ▌ [=] ⇨ ZELO ▌ [L] SSKJ, Plet.

▸ **grozno** ▸ g'rṵo:znə povdk. ⟨⟩ čustv. *izraža veliko težavnost, mučnost česa*: ṵ 'łå:-gẹrjə ja b'łə g'rṵo:znə • nov. pṛ tis'tẹ 'xišə ja g'rṵo:znə (*imajo zelo neurejene razmere*) ▌ [L] SSKJ

groziti ▸ grə'zịt -'zịm nd. ⟨–; grə'zịṵ -ła -ə, mn. -'zilẹ itd.⟩ nov. *groziti* |*obljubljati kaj neprijetnega*|: grə'zịṵ 'ja:, da se bọ 'fė:ntọ ▌ [L] +

grožnja ▸ g'rṵo:žne -e ž ⟨rod. mn. -žən'⟩ nov. *grožnja*: nẹ'gȯ:vẹɣ g'rṵo:žən' sm̩ žə 'sẹt ▌ [L] +

grši ⇨ GRD, GRDO

grtanec ▸ gər'tå:nc -a m ⟨⟩ *grlo, goltanec* **a** |*zgornji del sapnika*|: a se tẹ ja 'kọ:st u gər'tå:nʒ‿()a'pịkn̩ła? **b** |*srednji, srednji del vratu*|: za gṛ'tå:nc me ja zag'rå:b'u ▌ [=] GRLO [L] Plet.

grtavze ▸ gər'ta:ṵze -'ta:ṵs ž mn. ⟨⟩ nizk. *usta* |*del obraza*|: te m 'ta:k pə gṛ-'ta:ṵzex! • 'ta:k sm̩ 'kȯ:z'l̩ła, da səm‿':ị-sn̩ła, da mẹ bọ gṛ'ta:ṵze ṵ'ta:rgałə ▌ [=] ⇨ USTA [L] Ø

gruba ▸ g'ruba -e ž ⟨⟩ *gruda* |*kos sprijete prsti*|: g'rube sm̩ 'tọ:kła ▌ [L] Ø

grubnek ▸ g'rubnek -a (in -nẹ-) m ⟨im. mn. -nẹkẹ⟩ *bat za tolčenje grud*: g'rubnek ja za g'rube 'tọ:čt ▌ [L] Ø

gruča ⇨ GRUPA

gruda ipd. ⇨ GRUBA ipd.

grudobran ▸ g'rudọb'rå:n -a m ⟨⟩ voj. *prsobran*: 'šịcŋg'rå:bən smə skə'på:lẹ, ucp'rẹ:dẹ ja 'bė:ṵ pa 'pṵo: g'rudọb'rå:n ▌ [L] Ø

grugru ▸ g'rug'ru medm. ⟨⟩ *grugru*: gə'łọ:b 'de:ła g'rug'ru ▌ [L] SSKJ

gruguliti ▸ grə'gulẹt (in -lt) -ẹm (redk. gər'gu- >) nd. ⟨grə'gulẹ (in -'gul) -lte; grə'gulu -łła -ə⟩ redk. **a** *gruliti* |*oglašati se z glasom grugru*|: 'na:ž gə'łọ:p, čə g'rė:š ub dẹ'sịe:tẹx a pa ṵ'pọ:'nṵo:čə 'mịe:mə, 'za:čne gṛ'gulẹt • 'kəg‿:ə'łọ:b grə'gulẹ! **b** čustv. *dajati gruljenju podobne glasove*: a 'čujaš "'mịxca, 'kəg‿()ṛ'gulẹ? • 'pȯ:bək s"'pė:d grə'gulẹ ▌ [L] Ø

gruliti ⇨ GRUGULITI

grunt ▸ g'rənt -a (tudi g'ru-) m ⟨im. mn. -n'tẹ⟩ **1.** *grunt* |*večje kmečko posestvo*|: bẹ se 'lịe:xkə ṵ'žė:nła na g'runt • nad "'lučəm 'gṵo: sə 'så:mẹ 'vė:lkẹ g'runtẹ • 'pọ: g'runta ja 'dṵo:b'u **2.** NŠ *tla* |*zemljska površina*|: 'təm sma kə'på:ła za tịstə 'ba:jtə, a'nịe:, u g'rənt ▌ [=] ⇨ TLA [L] +

gruntati ▸ g'runtat -əm nd. ⟨⟩ **1.** star. *premišljevati, razmišljati*: a bẹ 'vi g'runtalẹ, a bẹ 'gṵo:r us'ta:lẹ a bẹ da'mọ: 'pa:ršlẹ? • 'fa:jn smə 'živelẹ 'nət u tis't'mə 'łṵo:gẹrjə, såmə kə 'nisẹ 'nẹʒ 'dė:łọ, 'ka: g'runtọ 'sẹ, ja b'łə pa 'ka:r 'dọ:k'ca:jt • n̩'ca:jt g'runtəm, xu'dič, səm‿'()is'lu, 'tọ: bẹ pa ṵ'sə b'łə 'mọ:žnə **2.** star. **a** g. na koga/kaj *misliti na koga/kaj*: g'liz'dẹ:le sm̩ g'runtała na 'vå:jə **b** g. koga/kaj *misliti na koga/kaj, premišljevati o kom/čem*: 'ka: nap'rẹ: jə ja g'runtọ • ša z'me:rm̩ 'tis'te 'ca:jte g'runta ▌ [=] ⇨ MISLITI [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

grunthobelj ▸ g'runt'xọ:bəl -na m ⟨⟩ les. *osnovnik* |*skobljič*| ▌ [L] Ø

gruntpoden ▸ g'runt'pȯ:dn̩ -dna (tudi g'rə-) m ⟨⟩ star., redk. *izpisek iz zemljiške knjige* ▌ [=] ⇨ zemljiški LIST [L] Ø

grupa ▸ g'rupa -e ž ⟨⟩ redk. *gruča, skupina ljudi*: u d'vẹ: g'rupẹ smə se nar'dilẹ ▌ [L] SSKJ, SP 1962

grušč ⇨ ŠUDER

grušev ▸ g'rušọ -va -ə (***Bo*** tudi -šav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šọga⟩ *hruškov*: g'rušọ 'le:s • g'rušọ diṵ'jå:k • g'rušọ płа'tičək (*hruškov krhelj*) • g'rušọ 'tọ:kəc (*hruškovec* |*mošt*|) • g'rušọva 'va:da (*hruševka, hruškovka*) ● ⇨ kofije je táko ko gruševa VODA ▌ [=] GRUŠKOV [L] Plet.

gruševec ▸ g'rušọc -a m živ. ⟨⟩ ***Bo*** zastar. *oreh z velikimi sadovi* ▌ [L] Plet. ≠

gruška ▸ g'ruška -e ž ⟨rod. mn. -šək in -šk⟩ *hruška* |*drevo ali njegov sad*|: g'ruškə smə 'mė:lẹ prat 'xišə • 'dṵo:bra g'ruške sə b'le: • d'vå: 'cė:kẹrja g'rušək • 'suxe g'ruške ▌ [L] Plet. [Tominšek 1903: 18: daj. ed. »grúškь«]

gruškov ▸ g'rušką [-va -ə ([***Bo*** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ redk. *hruškov*: g'rušką 'le:s ▌ [=] ⇨ GRUŠEV [L] Plet.

grušt ▸ g'rəšt -a (tudi g'ru-) m ⟨⟩ **1. a** *ostrešje* |*nosilno ogrodje*|: a ja g'rəžʒ‿()ə 'gṵo:r? • g'rəšt pər 'xišə (: 'må:rafə) • čustv. nə'må:łə 'bəl ga ja 'žə pə g'rəštə kə 'mənə (*malo močnejši, debelejši je kot jaz*) **b** *streha pri stavbi*: na "vər'tå:čax ja 'bė:ṵ na g'rə-štə nẹ 'kṵo:nʒ g'ruške, kə ja čęb'ọ'n'å:k rəz'nịe:słə **2.** *ogrodje (motornega) kolesa*: g'rəšt pṛ pẹ'cikəlnə mẹ ja 'pọ:kn'u ● **grušt potegniti** (: vleči) **gor** *postaviti ostrešje*: g'rəšt smə 'gṵo: ṵ'lẹ:klẹ ▌ [=] k 1b ⇨ STREHA; k 2

GEŠTELJ [L] Plet. ≠

guba |pri namernem zapognjenju tkanine| ⇨ FALTEN [Tominšek 1903: 19: im./tož. dv. »(dve) [...] gúbъ«]

gubančiti ipd. ⇨ GRBANČITI ipd.

gubati ipd. ⇨ GRBANČITI ipd.

gugalica ⇨ GUGELICA

gugalnica ⇨ GUGELICA

gugati ▸ 'gugat -əm in -glem nd. ⟨'gugę -te in guglę (in -gəl) 'gugəlte; 'gugǫ -gała -ə⟩ 1. *gugati*: 'ti ša 'gugę 'pȯ:ba • na 'guŋgęlcę se ja 'gugała • 'pe:ma se 'gugat 2. čustv. guga koga *drgetati* |*močno se tresti*|: kə 'ni 'du̯o:b'u š'n'ǫ:psa, ga ja 'ka: 'gugałə ▌ ⊟ k 1 DRGUNCATI, GUNCATI, GUNGATI; k 2 ⇨ TRESTI SE [L] +

▸ **gugati se** ▸ 'gugat se -əm se in -glem se nd. ⟨⇨ GUGATI⟩ 1. *gugati se, majati se* |*biti majav*|: s'tǫ: se 'guga • 'zǫ:p se mę 'gugle 2. čustv. *opotekajoče se, okorno hoditi*: pəg'lė:dę, 'kək se "'xa:nz da'mǫ: 'gugle ▌ ⊟ k 1 GUNCATI SE, GUNGATI SE [L] +

gugelica ▸ 'gugęlca -e ž ⟨⟩ *gugalnica*: na 'gugęlcę se 'guga • a sta 'gugęlcə žə nar'dịła? • 'dę: ga na 'gugęlcə ▌ ⊟ GUNCELICA, GUNGELICA [L] Ø (+ *gugalica*)

guliti ▸ 'gulęt (in -lt) -ęm nd. ⟨'gulę (in 'gul) -lte; 'gulu -lła -ə⟩ *drgniti, guliti*: 'ka: 'gulę x'łå:ča, da u̯š 'mė:ła x'må:łə 'nu̯o:ve! ▌ ⊟ DRAJSATI [L] +

▸ **guliti se** ▸ 'gulęt (in -lt) se -ęm se nd. ⟨⇨ GULITI⟩ žarg. šol. **a** *učiti se mehanično, brez razumevanja*: 'kək se 'gulę – pa 'nęč mə u̯ g'ła:vę na u̯s'tå:ne! **b** *učiti se sploh*: t'ri d'ni sn̩ se 'gulła 'fizękə • za "'ra:u̯naka (*tj. matematiko ali fiziko*) sn̩ se 'gulu ▌ ⊟ k a ⇨ PIFLJATI SE; k b ⇨ UČITI SE [L] SSKJ, SP 1962

guma ▸ 'guma -e ž ⟨⟩ 1. NŠ *guma* |*snov*|: za bęn'cịn na s'mę: 'będ 'guma, p'łå:s'tękə ja 'žịxər • 'pu̯o:d (: 'puža) z 'gume 2. **a** *guma* |*izdelek*|: 'guma za 'pịskər **b** *plašč* |*za na kolo*|: 'guma ja 'pǫ:kn̩ła • tə p'rę:d'nę 'gumə pr̩ 'a:u̯tə sm̩ pra'sė:-kǫ ▌ ⊟ 2b ⇨ MANTELJ [L] +

gumb ipd. ⇨ KNOF ipd.

gumbnica ⇨ KNOFLUKNJA

gumer ▸ 'gumer -męrja m, tudi živ. ⟨⟩ *voz z gumijastimi kolesi*: 'gumęrja sę 'du̯o:bę ▌ ⊟ GUMIVOZ [L] Ø (SSKJ *gumar*)

gumi |žvečilni gumi| ⇨ ČIGUMI

gumica ▸ 'gumęca (in -mị-) -męce (in -mi-) ž ⟨⟩ 1. manjš. *gumica* |< GUMA *(izdelek)*|: a 'må:š kåkə 'gumęcə za g'łła:ž 'za:pr̩t? • u̯'rę:čkə z 'gumęcę 'za:prə • 'gumęca za pę're:mzə pr̩ pę'cikln̩ə 2. redk. *radirka*: 'gumịcə mę pə'sǫ:dę ▌ ⊟ k 2 ⇨ RADIRKA [L] SSKJ, SP 1962

gumidefekt ▸ 'gumęde'fe:kt -a (in -mi-; in -dę-; in -dę'fę:-) m ⟨im. mn. -dę'fę:ktę⟩ *okvara na pnevmatiki*: 'višę "k'rǫ:pe smə 'mė:lę 'gumęde'fe:kt ▌ ⊟ ⇨ DEFEKT [L] Ø (SSKJ *gumi defekt* pod *gumi*)

gumijast ▸ 'gumjast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *gumijast, gumén*: 'gumjast 'pu̯o:tpłat • 'gumjas'tę š'kȯ:rnę • gumjasta 'dịxtəŋga ▌ ⊟ GUMNATEN [L] SSKJ, SP 1962

gumilastika ▸ gəmę'łå:s'tęka (in -tị-) [-tęke (in gu-; in -mi-; [in -ti-) ž ⟨⟩ star. *elastika*: gəmę'łå:s'tęka [sę ja u̯'ta:rgała ([= ja 'pǫ:kn̩ła) ▌ ⊟ ⇨ ELASTIKA ▌ [L] SSKJ, SP 1962

gumivoz ▸ 'gumę'vǫ:s -za (in -mị-) m ⟨⟩ *voz z gumijastimi kolesi* ▌ ⊟ ⇨ GUMER [L] Ø (SSKJ *gumi voz* pod *gumi*)

gumnaten ▸ 'gumnatn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ *Kr* redk. *gumijast, gumén*: 'gumnatn̩ pratp'rå:žnęk • 'gumnat'nę š'kȯ:rnę • 'gumnat'ne rəka'vice ▌ ⊟ ⇨ GUMIJAST [L] Ø

gumolezenga ▸ gəmə'le:zəŋga -e (tudi gu-; in -'lę:-) ž ⟨⟩ *lepilo za gumo*: š'łła:u̯f pa f'lịkə z gəmə'le:zəŋgę na'må:žaš pa pəs'tiš, da se n'må:łə pəsə'ši, pa pr̩-'lịməš – 'pu̯o: pa dr̩'ži, 'du̯o:kler dr̩'ži ▌ [L] Ø

gunca ▸ 'gunca medm. ⟨⟩ (večkrat) ponovljen *pri ujčkanju, zibanju otroka*: 'gunca 'gunca 'gunca, d'vå: dę'bė:ła 'junca ▌ [L] Ø

guncalica ⇨ GUNCELICA

guncati ▸ 'guncat -əm nd. ⟨⟩ *gugati*: 'pe:ma se 'guncat ● ⇨ AFNE guncati ▌ ⊟ ⇨ GUGATI [L] +

▸ **guncati se** ▸ 'guncat se -əm se nd. ⟨⟩ *gugati se, majati se* |*biti majav*|: 'mịza (: 'vǫ:s) se 'gunca ▌ ⊟ ⇨ GUGATI SE [L] Plet.

guncelica ▸ 'guncęlca -e ž ⟨⟩ redk. *gugalnica*: u̯ d'rịe:və ja 'guncęlca u̯'bę:šana ▌ ⊟ ⇨ GUGELICA [L] Ø (SP 1962, Plet. *guncalica*)

gungalica ⇨ GUNGELICA

gungati ▸ 'guŋgat -əm nd. ⟨⟩ *gugati*: 'nə, 'guŋgę 'me: ▌ ⊟ ⇨ GUGATI [L] Plet.

▸ **gungati se** ▸ 'guŋgat se -əm se in nd. ⟨⟩ *gugati se, majati se* |*biti majav*|: 'łå:dja se 'guŋga ▌ ⊟ ⇨ GUGATI SE [L] Ø

gungelica ▸ 'guŋgęlca -e ž ⟨⟩ *gugalnica*: 'de: ga na 'guŋgęlcə, da bǫ g'ma:x ▌ ⊟ ⇨ GUGELICA [L] Ø

gunt ▸ 'gunt -a m ⟨im. mn. -n'tę⟩ *hunt*

|*rudniški voziček*|: 'ta:rjə smə b'lę, da smə na tis'tęɣ 'guntex 'vəz'lę 'vən tis'tę 'šudr̥, a'nie:, tistə ka'məjə ▪ 'tistə 'va:zę sə b'lę 'gun'tę ▌ L Ø (SSKJ, SP 1962 *hunt*)

gura ▶ 'gura -a ž ⟨⟩ slabš., star. *konj* |*žival*|: 'gura 'nǫ:ča pə'tė:gən't' ▌ ⊟ ⇨ KONJ L Plet.

gurati ▶ 'gurat -əm nd. ⟨⟩ čustv., redk. **a** g. kaj/koga *mučiti kaj/koga* |*povzročati napor*|: 'ni 'le:pə, da 'kuo:ne 'ta:g‿':ura **b** redk. *s težavo se preživljati*: z d'ne:va u 'dė:n 'gurəmə ● čustv., redk. **gurati jo** *s težavo se preživljati*: {A} 'kək vəm g'rė:? {B} 'e:, 'gurəm 'jə. (⊟ ⇨ TOLČI SE) ▌ ⊟ k a ⇨ MATRATI; k b ⇨ TOLČI SE L Plet.

▸ **gurati se** ▶ 'gurat se -əm se nd. ⟨⟩ čustv., redk. *s težavo se preživljati*: zd'rå:va 'nisma, pa 'gurəma se 'pa: 'nė:kak ▌ ⇨ TOLČI SE L Ø

guzniti ▶ 'guzen't' (in -z'n̥'(-)' ⌈ >) -z'nem d. ⟨'guz'nę (in ⌈ -zen') -zen'te; 'guz'n'u -zənła -ə⟩ nizk. **a** *umreti*: 'guz'nę, 'kǫ:rba 'jå:sna! **b** redk., za živali *poginiti*: p'rie:se 'ni pa 'ni 'va:tłə 'guz'n̥'t' ▌ ⊟ ⇨ UMRETI L +

gužba ▶ 'gužba -e ž ⟨⟩ star., redk. *gneča*: 'kå:ka 'gužba ja b'ła: u 'a:utǫ'busə! ▌ ⊟ ⇨ GUŽVA L Ø

gužbati se ▶ 'gužbat se -əm se nd. ⟨⟩ star., redk. **a** g. se kje *gnesti se kje*: 'ta:k se ja t're:ba 'gužbat, kə na 'då:jə d've:x 'a:utǫ'busǫ **b** g. se kam *tlačiti se kam, riniti se kam*: 'nie: se 'guo: 'gužbat ▌ ⊟ k a ⇨ GUŽVATI SE; k b ⇨ BASATI SE L Ø

gužva ▶ 'gužva -e ž ⟨⟩ *gneča*: 'tå:ka 'gužva ja b'ła: u 'cė:rkvę, da sp'łǫ:x 'nisəm 'nətər 'šǫ: ▌ ⊟ GUŽBA L Ø

gužvati se ▶ 'gužvat se -əm se nd. ⟨⟩ **a** g. se kje *gnesti se kje*: a sę se 'ti 'tuʒ‿()'ra:unə u 'a:utǫ'busə 'gužvǫ? **b** g. se kam *tlačiti se kam, riniti se kam*: ▌ ⊟ k a GUŽBATI SE; k b ⇨ BASATI SE L Ø

gvaltik ▶ g'va:utęk povdk. ⟨⟩ star., redk. *izraža, da je kdo telesno dovolj močen za izvršitev določenega dela*: uz'digən'ma 'tǫ:le. a 'bəž g'va:utęk? ▌ ⊟ ⇨ UKOS L Ø (Karničar 1990)

gvant ▶ g'vənt -a (tudi g'vå:-) m ⟨⟩ star. *obleka* |*oblačilo, ki pokriva zgornji in spodnji del telesa predvsem moškega*|: 'nuo:u g'vənt sm̥ sę 'kup'u ▪ d'vå: g'vənta 'må: 'nuo:va ▪ u 'te:məle s'tå:rmə g'vəntə 'pa: 'na:‿m š'ła: ▌ ⊟ ⇨ OBLEKA L SSKJ

gver ▶ g'vie:r -a (in g'vė:-) m ⟨⟩ star. *puška*: g'vė:r sm̥ 'jəm'ǫ ▌ ⊟ ⇨ PUKŠA L Ø

gvinjati ▶ g'vinet -ęm d. ⟨⟩ star. *zmagati* |*v vojaškem, fizičnem spopadu, na tekmovanju, pri družabni igri*|: smə 'kå:rte š'pilelę, sm̥ t'rikərd g'vin'ǫ ▪ "'å:na pa 'ša: 'ja:dn̥ sta se š'ła: 'vå:d'let – pa na 've:m, g'dǫ: ja g'vin'ǫ ▪ u 'tətę 'va:js'kę sə "'rusę pa "mer'kå:ncę g'vinelę ▌ ⊟ ⇨ ZMAGATI L Ø

gvirati ▶ g'vė:rat -əm nd. ⟨⟩ star. g. koga *zadoščati komu* |*biti v skladu s pričakovanim, zahtevanim, potrebnim*|: g'vė:rəjə te tę 'čę:ulę ▪ nę škər'nic'l̥ u'rė:xǫ ga bǫ g'vė:rǫ za'e:ŋkrt ▪ nə'bie:ŋga 'fė:rlęŋka 'nę:mjə, pa jəx 'ka: g'vė:ra "'mica bę ga 'tut' 'ka: g'vė:rała ▌ L Ø (Karničar 1990 *gverati*)

gvišen ▶ g'višən -šna -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ *prepričan, gotov*: a sę g'višna, da sę jə 'da:ła g'nå:r? ▌ ⊟ ⇨ SIGUREN L Ø

▸ **gvišno** ▶ g'višnə prisl. ⟨⟩ star. **1.** čustv. *izraža nepreklicnost česa*: pa da 'jutr̥ 'čistə g'višnə p'rideš ▪ {A} a ja t'rę:ba p'rit? {B} s'tǫ:kərd g'višnə, da 'nie:. **2.** v medmetni rabi *seveda* |*izraža soglasje, pritrditev*|: {A} a bəž zasę'gurnə 'nė:su g'nå:r? {B} g'višnə, da ga 'bəm. ▌ ⊟ k 2 ⇨ SIGURNO L SSKJ

▸ **gvišno** ▶ g'višnə povdk. ⟨⟩ star. **a** čustv. **a** *izraža prepričanost o čem*: g'višnə, da na 'mǫ:ra p'rit **b** v medmetni rabi *izraža pritrjevanje*: g'višnə, da tę 'nismə 'fǫ:š ▪ 'čistə g'višnə, da na 'mǫ:ra 'jət ▌ ⊟ ⇨ SIGURNO L SSKJ

gzunt ▶ g'zunt -- -- povdk. ⟨⟩ *Kr* čustv., posam. *duševno zdrav, uravnovešen*: ta 'bå:ba 'ni 'čistə g'zunt ▌ ⊟ ⇨ NORMALEN povdk. L Ø

H

h ▸ 'xə -ja tudi -- m ⟨⟩ *h* |*soglasnik*; *črka*|: 'xə bę 'ma:głə 'pi̯sat, 'ni̯e: 'bə ▌ [L] SSKJ, SP 1962

h ▸ x predl. ⟨γ pred b g z ž ǯ⟩ z dajalnikom (*Bo* redk. z orodnikom) *k* **1. a** |*za izražanje cilja*|: 'vọ:k na g'rė: x 'łučə ▪ *Bo* redk. a bəš‿'()ọ: x ut'rṵo:kex? **b** |*za izražanje splošne usmerjenosti*|: x‿':išə ja b'łа: ṵ'ba:rnena **2.** |*za izražanje pripadnosti*|: γ zę'dâ:rjəm sə me 'da:lę **3. a** |*za izražanje namena*|: γ 'di̯e:žə se pr̥šte'luja **b** |*za izražanje primernosti*|: a 'tətęle 'čẹ:ṵlę g'rė:də x ub'lẹ:kę? ▌ [L] + (+ *k*)

ha ▸ 'ĥə medm. ⟨⟩ **1.** *izraža obotavljanje, pomislek*: 'ĥə, na 've:m, 'kâ: 'nẹ: 'ri̯e:čam – š'pa:sna 'ja: **2.** *izraža posmeh*: 'ĥə, a 'ti bę 'ra:č‿()ọ: z'ra:ṵnə!? ▌ [L] +

habat ▸ 'xəbət -a m ⟨⟩ bot. *habat* ▌ [L] +

hacati ▸ 'xâ:cat -əm nd. ⟨⟩ redk. *kuriti* **a** |*delati in vzdrževati ogenj*|: z 'da:rvəm 'xâ:cəjə **b** |*ogrevati, segrevati*|: 'ni̯e:xę 'nə 'ta:k 'xâ:cat ṵ de'łа:ṵn̥cę! ▌ [=] ⇨ KURITI [L] ≠

hacenga ▸ 'xâ:cəŋga -e ž ⟨⟩ **1.** *kurišče* |*prostor v napravi*|: 'xâ:cəŋgə bę b'łə t're:bę ṵb'zi̯dat **2.** redk. *odprtina kurišča*: pr̥ tę 'nṵo:vę 'pi̯e:čə ja 'vė:čə 'xâ:cəŋga ▌ [L] Ø

hacer ▸ 'xâ:cer -cẹrja m živ. ⟨⟩ redk. *kurjač*: 'ja:z bəm u 'pi̯e:kłə za 'xâ:cẹrja ▌ [=] ⇨ KURJAČ [L] Ø

ha-cih ▸ 'xa-'ci̯x medm. ⟨⟩ otr. *posnema glas pri kihanju*: 'nə, 'kək 'ro:žəka dę'ši? 'xa:-'ci̯x, a'ni̯e:? ▌ [=] ⇨ HA-ČIH [L] Ø

ha-čih ▸ 'xa-'či̯x medm. ⟨⟩ otr. *posnema glas pri kihanju* ▌ [=] HA-CIH [L] Ø (SSKJ *ha-či*)

hafteljc ▸ 'xâ:ft'ljc -a m ⟨⟩ *spenec, zapenec* ▌ [=] ⇨ AFTELJC [L] Ø

hajdi ▸ 'xa:jt' prisl. ⟨⟩ star., redk. *izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje za uresničitev dejanja, stanja*: če 'čębę:le 'vən g'rė:də, ša 'xa:jt' 'li̯e:xkə 'de:łəš u čęb'ọ'n'â:kə ▪ a bəš 'ti 'pi̯e:lọ 'â:te? 'tọ: bę ša 'xa:jd' b'łə, 'na:j'bọ:lę bę pa b'łə, kə bę 'šọ: ša 'nət u ambə'łâ:ntə zrọn‿':ęga. ▌ [=] ⇨ BRŽ [L] Ø

hajdi ▸ 'xa:jdę (in 'ĥa:-; in 'xa:jt' (in ĥa:-)) medm. ⟨⟩ redk. *izraža ukaz, spodbudo*: 'xa:jdę, 'diži 'sidrọ! ▪ 'xa:jt', 'xi̯tər da'mọ:! ● čustv. **hajdi ga** *izraža nejevoljo, zavrnitev*: 'ĥa:jdę 'ga:, 'tọ: sę mə pa 'fa:jn pə'vė:dọ! ● čustv. **hajdi jok** *izraža močno zavrnitev*: 'ĥa:jdę 'jọ:k pa 'tâ:ka pə'litęka! ▪ 'ĥa:jdę 'jọ:k, na g'rė:m z'ra:ṵnə! ● ⇨ hajdi v rit (⇨ RIT[2]) ▌ [=] ⇨ AJDI [L] +

hajka ▸ 'xa:jka -e ž ⟨⟩ **a** med narodnoosvobodilnim bojem *hajka* |*akcija proti vojaškim enotam*|: 'xa:jka ja b'łа, pa 'kâ:ka – 'ti̯e:č sṃ 'bė:ṵ pa ṵ'jət **b** čustv. *dirjanje, hitenje, tekanje* |mrzlično, množično prizadevanje za kaj|: 'kâ:ke 'xa:jke sə za tęm‿':â:rkəm! ▌ ⇨ LETANJE [L] SSKJ, SP 1962

hajkati ▸ 'xa:jkat -əm nd. ⟨⟩ **a** med narodnoosvobodilnim bojem h. koga *hajkati koga* |*nastopati proti vojaškim enotam*|: š'vâ:be smə 'xa:jkalę **b** čustv., redk. h. kaj *goniti kaj, preganjati kaj, loviti kaj*: pra'šiča sə pə 'va:rtə 'xa:jkalę ▪ 'fušarja bədə za'čė:lę 'xa:jkat, da 'na:‿bdə s'mė:lę 'dė:łat ▌ [=] k b ⇨ POJATI[1] [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

▸ **hajkati se** ▸ 'xa:jkat se -əm se nd. ⟨⟩ **a** *biti preganjan v hajki*: t'ri 'me:sn̥ce smə se 'xa:jkalę pə "də'lẹ:n's'kę **b** čustv., redk. *poditi se* |*razposajeno, živahno tekati*|: ut'rṵo:cę se pə 'gọ:šə 'xa:jkəjə ▌ [L] SSKJ

hajmatbund ▸ 'xa:jmad'bunt -da m ⟨⟩ NŠ, med narodnoosvobodilnim bojem *hajmatbund*: 'pṵo: sə pa 'na:šlę ut 'xa:jmad'bunda ęs'kâ:zn̥cə ▌ [L] SSKJ

hakeljc ▸ 'xâ:kəlc -a m ⟨⟩ redk. **1.** *železen kavelj* **2.** *bistvo pri kaki stvari*: 'a:, ṵ 'te:mə ja 'xâ:kəlc! ▌ [=] ⇨ AKELJ [L] Ø

hakljati ▸ 'xâ:klet -ęm nd. ⟨'xâ:klę -te; 'xâ:klọ -leła -ə⟩ **1.** h. kaj *prijemati kaj s kakim predmetom tako, da ostri del prodre vanj, zapenjati kaj*: płata'nice sə z 'â:kəlnəm 'xâ:klelę **2.** čustv., z oslabljenim pomenom h. koga *izraža nastop dejanja, ki ga določa samostalnik*: 'nâ:šə "'mi̯cə 'čistə ṵ'sâ:ka bə'le:zən 'xâ:kle ▌ [L] Ø

hala ▸ 'xâ:łа -le ž ⟨⟩ nov. *hala* |*prostor za industrijska dela*|: 'kək ja na 'ši̯xtə ṵ 'xâ:lę ṵ'rọ:čə! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

halja ▸ 'xâ:łа (in -le) -e ž ⟨⟩ *halja*: 'xâ:łə sę 'za:pnę ▪ 'dṵo:mę sṃ tə 'xâ:lę 'na:šła ▌ |brez rokavov| ⇨ FIRTAF [L] +

halo ▸ xa'łọ: -ja m ⟨⟩ ● čustv. **narediti** (= nagnati) **halo** *začeti se razburjati*: 'pọ:ba 'ni b'łə, sə pa xa'łọ: nar'dilę ▪ 'kâ:k xa'łọ: sə nag'na:lę, kə smə kana-

lę'zå:cijə dr̥'gọ:c‿()pę'lå:lę! (⊟ ⇨ nagnati PANIKO) ▌ L SSKJ, SP 1962

halo ▶ xa'łọ: (in 'xa:-) medm. ⟨⟩ nov., pri telefoniranju *izraža opozorilo*: xa'łọ:, g'dọ: ja 'təm? ▌ L +

halva ▶ 'så:lva -e ž ⟨⟩ *Kr* NŠ, posam. *halva* |*orientalsko pecivo*|: 'jutər mə pa 'så:lvə 'jəd'lę ▌ L SSKJ

ham ▶ 'xa:m (*Bo* 'så:-) povdk. ⟨⟩ z glagolom v pretekliku ali prihodnjiku, otr. *izraža uživanje jedi*: a sę 'dụo:nz žə 'kę: 'xa:m ('xa:m) (*ali si danes že kaj jedel*)? ▌ L +

hamati ▶ 'xa:mat -əm (*Bo* 'så:-) nd. ⟨⟩ otr. *jesti*: a bəma 'xa:mała? ▪ 'pę:dę 'xa:mat ▪ pəg'lė:dę, 'kək pra'šičək 'så:ma ▌ ⊟ ⇨ JESTI L +

handrati ▶ 'så:ndrat -əm nd. ⟨⟩ *Kr* redk. *prekupčevati*: 'ka: nap'rę: sta 'nė:kę 'så:ndrała ▌ ⊟ ⇨ KŠEFTATI L Ø

hap ▶ 'xa:p medm. ⟨⟩ klic konju *stopaj previdno*: 'xa:p 'xa:p ('xa:p)! ▌ L ≠

harbatonka ▶ 'xa:rba'tọ:ŋka -e ž ⟨⟩ redk. *harbartovka* **a** |*debelejše jabolko, ki dozori avgusta*| **b** |*drevo*| ▌ ⊟ ⇨ HARBATOVKA L Ø

harbatovka ▶ 'xa:rba'tọ:ụka -e ž ⟨⟩ *harbartovka* **a** |*debelejše jabolko, ki dozori avgusta*|: 'xa:rba'tọ:ụke sə b'le: 'dụo:bra, čər'vive pa 'tud' 'rå:de ▪ 'pọ: 'kụo:ša 'xa:rba'tọ:ụk **b** |*drevo*|: 'xa:rba'tọ:ụkə smə pə'da:rlę ▌ ⊟ HARBATONKA L Ø (BSJ *harbartovka*)

harduš ▶ 'xa:r'duš medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'xa:r'duš, 'a: smə ga s'ra:lę! ▌ ⊟ ⇨ DUŠ L Ø

harkaduš ▶ 'xa:rka'duš medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'xa:rka'duš, 'kọ:k jəx ja b'lə pr̥ tis'tę 'xišə! ▌ ⊟ ⇨ DUŠ L Ø

harmonika ▶ xar'mọ:ŋka -e ž ⟨⟩ nov., redk. **a** *harmonika*: 'ja:dn̥‿na xar'mọ:ŋkə š'pile **b** mn. *harmonika*: 'kəg bę 'ja:s 'ra:t xar'mọ:ŋke 'jəm'ọ! ▌ ⊟ ⇨ RAMUNIKE L +

harpuna ⇨ HRPUNA

hasek ▶ – rod. ed. 'så:ska m ⟨⟩ NŠ, star., redk. *korist* |*kar predstavlja določeno vrednoto kot posledico kakega dela, delovanja*|: s pra'šičəm 'ni 'så:ska ▪ ut‿'()e:ga pa 'ni 'så:ska ▌ ⊟ ⇨ KORIST L +

hasniti ▶ 'så:sęn't' (in -s'n̥'(-) ⌈ >) -s'nem nd. ⟨'så:s'nę (in ⌈ -sęn̥') -sęn'te; 'så:s'n'u -sənła -ə⟩ star., redk. 1. h. komu *koristiti komu* |*dajati, prinašati ugodne, pozitivne posledice*|: a tę bọ ta 'ša:jtr̥ga ša 'kę: 'så:sn̥ła? ▪ g'nå:r 'nęč na 'så:s'ne, čə zd'ra:ụja 'ni 2. h. kaj *narediti kaj, postoriti kaj*: 'dụo:ns pa 'nị:sm̥ 'dụo:s't' 'så:s'n'u ▌ ⊟ k 1 ⇨ KORISTITI; k 2 ⇨ NAREDITI L +

hav ▶ 'xa:ụ medm. ⟨⟩ otr. *hov* |*posnema pasji glas*|: {A} 'kək ja na'rė:d'u 'pəsęk? {B} 'xa:ụ 'xa:ụ. ▌ L SSKJ

havba ▶ 'xa:ụba -e ž ⟨⟩ 1. *pokrov avtomobilskega motorja ali prtljažnega prostora*: tə 'så:d'nę 'xa:ụbə 'må:š u'tọ:čanə ▪ 'xa:ụbə ja pə'så:b'u 'za:pr̥t 2. *sušilna kapa*: pət 'xa:ụbę sę bm̥ 'ła:sę pəsə'šị:łła ▌ L SSKJ

havdrast ▶ 'xa:ụdrast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ slabš. *lahkomiseln, lahkoživ* |*HAVDRE* m, s|: 'pus'tę 'jə, kə ja 'xa:ụdrasta ▌ L Ø

havdre ▶ 'xa:ụdra – m živ. ⟨⟩ slabš. *lahkomiseln, lahkoživ moški*: 'kå:k 'xa:ụdra 'ja: 'na:š 'pọ:p! ▪ zmer. 'xa:ụdra 'xa:ụdras'tę! ▌ ⇨ HAVDRE s L Ø

havdre ▶ 'xa:ụdra – s živ. ⟨⟩ slabš. *lahkomiseln, lahkoživ človek, predvsem ženska*: tə "pəg'lė:ckə 'xa:ụdra se 'ta:k 'xa:ụdrastə ụb'nå:ša ▪ zmer. 'mọ:čə, 'xa:ụdra! ▌ ⇨ HAVDRE m L Ø

havsbal ▶ 'xa:ụz'bå:l -łła m ⟨⟩ nov. *domača zabava*: za 'rụo:js't'nę 'dė:n ja na'rė:d'u 'xa:ụz'bå:l ▌ L Ø (SSKJ *hausbal*)

havsniti ▶ 'xa:ụsęn't' (in -s'n̥'(-) >) -s'nem d. ⟨'xa:ụs'nę (in ⌈ -sęn̥') -sęn'tę; 'xa:ụs'n'u -sənła -ə⟩ redk. *šavsniti* |*hitro, nepričakovano zgrabiti z zobmi*|: 'xa:ụs'ne 'tut' p'rị:se, čə 'ni dr̥'ga:č ▌ ⊟ ⇨ ŠAVSNITI L Plet.

havstor ▶ 'xa:ụs'tọ:r -a m ⟨⟩ redk. *hišna vhodna vrata* ▌ ⊟ ⇨ VRATA L Ø

hcevovje ▶ xce'vọ:jə (*Bo* tudi -a) -a (in xcę-) s ⟨⟩ NŠ *orodje, predvsem gozdarsko*: xce'vọ:jə ja 'dụo:mę 'pus't'u ▪ ja 'šọ: 'tå:le, xce'vọ:ja ja 'jəm'ọ s‿:ę'bọ:j ▌ ⊟ ⇨ ORODJE L Ø

hčer [Tominšek 1903: 23: im. ed. »hč͡ъr«; ed. »nom. hč͡ъr (ali: hčêra), gen. hčére[a], dat. hčérь i. t. d.«]

hčera ▶ x'čę:ra -a (in x'čę:-) ž ⟨⟩ *hči* |*ženska v odnosu do svojih staršev*|: x'čę:ra ja 'tå:ka də 'nė:, da 'bọ:x pə'må:gę ▪ š'tė:r x'čę:ra sta 'mė:ła ▪ 'tọ: ja ut x'čę:ra (*hčerina*) 'xiša ▌ L Plet. *hčer* (SSKJ, SP 1962 *hči*) [Tominšek 1903: 23: ed. »nom. hč͡ъr (ali: hčêra), gen. hčére[a], dat. hčérь i. t. d.«]

hčerin ▶ x'čę:rị:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rị:ŋga, daj. ed. m. sp. -rin'mə⟩ nov. *hčerin*: x'čę:rị:n 'a:ụtọ ▌ ⊟ ⇨ od HČERE L +

hčerka ▶ x'če:rka -e (in -'čẹ:-) ž ⟨⟩ čustv. *hči*: 'jå:, 'tọ: ja pa 'mu̯o:ja x'če:rka ▌ [=] ⇨ HČERA [L] +

hči ⇨ HČERA

hebelj ▶ 'xẹ:bəl -na m ⟨⟩ *ročica* |*del priprave, s katerim se sproža, uravnava delovanje te priprave, stroja*|: za 'xẹ:bəl ja pə'tė:gn'u ▌ [L] Ø

hec ▶ 'xe:c -a (in 'xẹ:-) m ⟨im. mn. 'xẹ:cẹ⟩ *neresen, smešen ali zabaven dogodek, šala, potegavščina*: 'xe:c 'ma:ra 'bẹt ▪ 'kå:ke 'xẹ:ce ja p'rå:v'u! ▪ 'ni̯sm̩ te 'ja:s 'rukn'u, 're:z, b'ra:s 'xẹ:ca (*lahko verjameš*) ▪ za 'xe:c‿()e 'ti̯e:peta ● čustv. **biti za hece** *rad se šaliti, rad sodelovati pri potegavščinah*: "'mi̯łan ja za 'xẹ:ce ● čustv. **koliko pa pride tale** (= takle) **hec?** *koliko stane ta stvar?*: 'kȯ:k pa p'ride 'tət'le 'xe:c? ● čustv. **ne biti za hece** *biti resen, ne marati potegavščin*: 'u, 'va:na pa 'ni za 'xẹ:ce, ja 're:sna ▌ [=] k 1 ŠPAS [L] SSKJ

▸ **hec** ▶ 'xe:c povdk. ⟨⟩ *smešno* |< HECEN 1|: 'kå:k 'xe:c ja 'bė:u̯, kə smə š'lẹ z vẹsẹ'lice! ● čustv. **biti hec proh** čemu *biti (nepomembna) malenkost nasproti čemu*: 'tọ:, kar sẹ p'łå:čọ, ja 'xe:c prọx tis'tẹm 'ši̯e:s'tẹm mẹl'jå:rdəm ▌ [L] Ø

hecati ▶ 'xe:cat -əm (in 'xẹ:-) nd. ⟨'xẹ:cẹ itd.⟩ h. koga s čim *za šalo prikazovati komu kaj neresničnega kot resnično*: za'kå: sẹ ga pa 'xe:cọ, da mə bəš 'kup'u 'a:u̯to? ▪ 'dọ:gə jə ja 'xe:cọ z žẹ'nit'vẹ, na'zå:d'nẹ jə ja pa 'pus't'u ● čustv. **ne me hecati!** *izraža presenečenje, dvom*: a 'tȯ:k sə u̯k'rå:d'lẹ?! 'ni̯e: me 'xe:cat! ([=] ne me FUKATI (= JEBATI)!) ▌ [L] SSKJ

▸ **hecati se** ▶ 'xe:cat se -əm se (in 'xẹ:-) nd. ⟨⇨ HECATI⟩ **1.** *šaliti se*: a se 'xe:cəš? ▪ 'kək sə se 'ma:ma 'ti̯e:č‿()a 'xe:calẹ! **2.** h. se iz koga *norčevati se iz koga*: 'ni̯e: se 'xe:cad z 'mənе ▌ [=] ŠPASATI [L] SSKJ

hecen ▶ 'xe:cən -cna -ə (in 'xẹ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'xẹ:c'nẹga⟩ **1.** *smešen* |*ki vzbuja smeh*|: 'tå:k 'xe:cən 'filẹm ja pə tẹlẹ'vizijə **2.** *nenavaden* |*ki se obnaša nenavadno, nepredvidljivo*|: "'tȯ:nčka ja 'xe:cna, da se 'bọ:x us"milẹ ▪ 'xe:cən 'dė:da ja, 're:s ▌ [=] ŠPASEN [L] SSKJ

▸ **hecno** ▶ 'xe:cnə (in 'xẹ:-) prisl. ⟨⟩ *nenavadno, neobičajno*: 'kək 'xe:cnə gva'ri ▪ u 'ra:dijə se 'ta:k 'xe:cnə 'čuja ▌ [=] ŠPASNO prisl. [L] SSKJ

▸ **hecno** ▶ 'xe:cnə (in 'xẹ:-) povdk. ⟨⟩ *smešno* |< HECEN 1|: a ja 'xe:cnə, 'ə? pə'må:gẹ 'ra:jšə! ▪ 'xe:cnə 'ja:, čə se pə 'vi̯e:sẹ 'tå:kle 'kå:žaš ▌ [=] ŠPASNO povdk. [L] Ø

▸ **hecno** ▶ 'xe:cnə (in 'xẹ:-) 'xẹ:c'nẹga s ⟨⟩ *smešen pripetljaj, dogodek*: 'tọ: 'ni pa 're:s 'nẹč 'xẹ:c'nẹga, čə u̯ 'va:də 'på:deš ▌ [=] ŠPASNO s [L] Ø

hecer ▶ 'xẹ:cer -cẹrja m živ. ⟨⟩ *šaljivec*: "'jȯ:ža, 'jå:, 'tis't' ja šale 'xẹ:cer! ▌ [L] Ø

heftati ▶ 'xe:ftat -əm (in 'xẹ:-) nd. ⟨'xẹ:ftẹ itd.⟩ *naudarjati* |*spenjati z rahlimi vbodi*|: {A} 'kå: pa 'de:łəš? {B} ud "'jọ:ža 'kiklẹ 'xe:ftəm. ▌ [L] Ø

hej ▶ 'xẹ:j medm. ⟨⟩ klic kravi *naprej* ▌ ⇨ DIJA [=] STOPAJ, STOPI [L] +

heja ▶ 'xẹ:ja -a ž ⟨⟩ otr. *krava* |*žival*|: a ja 'tọ:le 'xẹ:ja? ▌ [=] ⇨ KRAVA [L] Ø

hejika ▶ 'xẹ:jəka -e ž ⟨⟩ otr. *krava* |*žival*|: a g'rė:ma 'xẹ:jəke g'lė:dat? 'pẹ:ma 'xẹ:jəke g'lė:dat, 'nə! ▌ [=] ⇨ KRAVA [L] Ø

hekljati ▶ 'xẹ:klet -ẹm nd. ⟨⟩ star., redk. *kvačkati*: 'xẹ:klele s'mə pa št'ri̩kale ▌ [=] ⇨ KVAČKATI [L] Ø (Planina 1978 *heklati*)

▸ **hekljan** ▶ 'xẹ:klẹn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, rod. ed. m. sp. -n'mə⟩ star., redk. *kvačkan*: 'xẹ:klẹn 'pa:rt ▪ 'xẹ:klẹna 'jȯ:pa ▌ [=] ⇨ KVAČKAN [L] Ø

heksenšus ▶ 'xe:ksən'šus -a (in 'xẹ:-) m ⟨⟩ *tilnični usek*: u u̯'ra:tə 'må:m 'xe:ksn̩'šus ▌ [L] Ø

hekt ▶ 'xe:kt -a (in 'xẹ:-) m ⟨im. mn. 'xẹ:ktẹ⟩ ***Bo*** zastar. *polovnjak* |*sod, 280 litrov*|: 'xẹ:kt ja 'da:ržọ t'ri̩stọ 'li̩tru ▌ [=] ⇨ POLOVNJAK [L] SSKJ ≠

hektar ▶ xek'tå:r -a tudi -ja (in xẹ-) m ⟨⟩ *hektar*: 'tiz'd'ga t'ra:u̯nẹka ja d'vå: xek'tå:ra ▌ [L] +

heler ▶ 'xẹ:ler -lẹrja m ⟨⟩ čustv., star., redk. *novec majhne vrednosti*: kåk 'xẹ:ler səm 'du̯o:b'u ▌ [=] ⇨ FENIK [L] SSKJ ≠

helfati ▶ 'xẹ:lfat -əm nd. ⟨⟩ star. *pomagati pri delu, opravilu*: pr̩ ma'šinẹ mẹ ja dẹ'sė:t 'lẹ:t 'xẹ:lfała, pa ša u̯'sẹl 'ni z'na:ła ▪ šalj. p'ridẹ 'xẹ:lfat (*pit, jest*) ▌ [=] ⇨ POMAGATI [L] Ø

helfer ▶ 'xẹ:lfer -fẹrja m živ. ⟨⟩ star., redk. *pomočnik*: a sẹ za 'xẹ:lfẹrja? ▌ [=] ⇨ POMOČNIK [L] Ø

helikopter ▶ xẹlẹ'kọ:pter -tẹrja (in -li̩-) m ⟨⟩ *helikopter* ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hemoroidi ⇨ zlata ŽILA

hende ▶ 'xẹ:nde (in -dẹ) ⟨⟩ ● polcit., kot ukaz **hende hoh!** *roke gor*: ja pa 'pa:ršu də 'mənе pa se za'da:ru – »'xẹ:ndẹ 'xọ:x!« ([=] ⇨ ROKE gor) ▌ [L] Ø

henikrati ▶ xnẹk'ra:tẹ prisl. ⟨⟩ star. *hkrati, naenkrat*: u̯'sə xnẹk'ra:tẹ bəš pa 'ti̯e:škə 'nė:su ▪ xnẹk'ra:tẹ sə u̯'sẹ 'pa:ršlẹ ▌

[=] ⇨ NAENKRAT [L] Ø

herc ▶ 'xe:rc -a (in 'xę:-) m živ. ⟨im. mn. 'xę:rcę⟩ *srce* |*igralna karta*|: 'xe:rca sm̩ 'jəm'o̯ ▌ [=] SRCE [L] Ø

herčev ▶ 'xę:rčo̯ [-va -ə ([*Bo* tudi -čav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čo̯ga⟩ *srčev*: 'xę:rčo̯ 'cę:ner ▌ [=] SRČEV [L] Ø

heroj ▶ xe'ro:j -a (in xę-) m živ. ⟨⟩ *heroj*: "'łuka ja 'bė:u̯ 'nå:ro̯d'nę xe'ro:j • iron. sę̯ 'pa: xe'ro:j, da sę̯ 'ka: u̯'šo: ▌ [=] HEROR [L] SSKJ, SP 1962

heror ▶ xe'ro:r -ja (in xę-) m živ. ⟨⟩ *ŠD* posam. *heroj*: 'na:š ja 'bė:u̯ xe'ro:r ▌ [=] ⇨ HEROJ [L] Ø

herpankeljc ▶ 'xe:r'på:ŋkəlc -a (in 'xę:-) m ⟨⟩ star. *zgornji svetleči se kovinski rob pri zidanem štedilniku* ▌ [L] Ø

hi ▶ 'xi medm. ⟨⟩ ● ⇨ hi, pôl pa počij (⇨ POČITI) ▌ [L] +

hiba ▶ 'xi̯ba 'xibe ž ⟨⟩ redk. *napaka, motnja*: a 'må: te ma'to̯:r kåkə 'xi̯bə? ▌ [=] ⇨ FELER [L] +

higieničen ▶ xęgę'ję:nęčən -čna -ə (in xi-; in xigi-; in -ni-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ *higienski* |< *higiena (stanje)*|: ti̯sta 'båːba pa 'ni xęgę'ję:nična ▌ [L] +

hilzna ▶ 'xilzna -z'ne ž ⟨rod. mn. -zən⟩ *tulec* **a** |*del naboja*|: 'xilz'ne sə lę'žå:le 'təm u'ko̯:lę **b** |*kar ima cevasto obliko*|: 'xilz'ne za d'ro̯:t pr̩ 'sa:tn̩cex pr̩'ni̯e:s', čə jəx 'må:jə ▌ [L] Ø

himna ▶ 'xi̯mna 'ximne ž ⟨rod. mn. 'xi̯mən⟩ *himna* |*simbol države, organizacije, gibanja*|: 'ni̯sm̩ z'na:u̯ 'ximne za'pu̯o:jat ▌ [L] +

hin ▶ 'xi̯n povdk. ⟨⟩ star., redk. **1.** slabš. *mrtev, ubit*: u̯'sę̯ sə b'lę̯ u̯ mo̯'me:ntə 'xi̯n **2.** *utrujen*: 'či̯st 'xi̯n sm̩ b'ła: **3.** *poškodovan, uničen*: 'vič, 'di̯e:ska ja 'žə 'xi̯n • 'čę:u̯lę sə 'xi̯n • š'ko̯:rne 'må:m 'xi̯n ● ⇨ biti hin, ko bi vzel elektriko čemu/komu ▌ [=] k 1 ⇨ MRTEV, UBIT; k 2 ⇨ ZMATRAN; k 3 FUČ [L] Ø (Karničar 1990)

hinavec ▶ xę'na:u̯c -a (in xi̯-) m živ. ⟨⟩ *hinavec*: 'no̯:čəš pə'vė:dat, kə sę̯ xę'na:u̯c • zmer. xę'na:u̯c 'tuklęrs'kę! ▌ [L] +

hinavski ▶ xę'na:u̯s'kę -ska -ə (in xi̯-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *hinavski*: za'kå: sę̯ 'ta:k xę'na:u̯s'kę? ▌ [L] +

▸ **hinavsko** ▶ xę'na:u̯skə (in xi̯-) prisl. ⟨⟩ *hinavsko*: xę'na:u̯skə se ja 'rė:žo̯ ▌ [L] SSKJ

hinavščina ▶ xę'na:u̯šne -e (in xi̯-) s ⟨⟩ NŠ *hinavščina*: s xę'na:u̯šnę 'na:‿u̯ž 'di̯e:leč 'pa:ršu ● čustv. **zganjati hinavščino** *hinavsko se vesti ali govoriti*: a s"'pė:t xę'na:u̯šnę z'gå:ne? ▌ [L] +

hinlegati ▶ 'xi̯n'le:gat -əm (in -'lę:-) nd. ⟨'xi̯n'lę:gę itd.⟩ star., redk. *(na ukaz) legati na tla*: na 've:m, za'kå: ja "'ma:u̯xer 'ma:gu 'ti̯e:č 'xi̯n'lę:gat • "gr̩'di̯n ja 'xi̯n'le:go̯, kə ja sm'rė:kə 'mė:ru, 'ko̯:k ja vę'su̯o:ka ▌ [L] Ø

hinrihtati ▶ 'xi̯n'ri̯xtat -əm d. ⟨'xi̯n'rixtę itd.⟩ čustv. **1.** redk. *umoriti, usmrtiti*: 'nė:ŋga 'va:ča sə pa u̯ "frəŋ'ko̯:łomə 'xi̯n'ri̯xtalę **2.** *Bo pokvariti, uničiti*: 'rå:dijo̯ bəš 'xi̯n'ri̯xto̯, čə bəš 'tå:kə z 'nęmə 'dė:ło̯ ▌ [=] k 1 ⇨ UBITI; k 2 ⇨ FRDERBATI [L] Ø

hip ⇨ MOMENT

hirati ▶ 'xė:rat -əm nd. ⟨⟩ *hirati*: p'ro̯: 'vi̯dłə se ja "'få:nikę̯, 'kək 'xė:ra • d'ri̯e:və 'xė:ra ▌ [L] +

hisca ▶ 'xi̯sca 'xis'ce ž ⟨⟩ *manjša soba v (kmečki) hiši, navadno za spanje*: z 'łoːpe se g'rė: na 'lė:və u̯ 'xi̯scə, na'ra:u̯no̯st u 'kuxnę, na 'dė:snə pa u̯ 'xišə, 'pu̯o: ša pa nap'rę: u̯ 'kå:mrə • čaz 'va:knə u̯t 'xis'ce bę̯ 'li̯e:x 'nət 'pa:ršu ▌ [L] Ø (SSKJ *hišica*)

hiša ▶ 'xiša -a ž ⟨or. mn. star., redk. -mę; or. dv. star., redk. -mę⟩ **1.** *hiša* |*stavba*|: 'kå:k 'jo̯:k ja 'šo̯: ko̯l 'xiša! • ut 'xiša štę'vilka (*hišna številka*) • pə 'xišax sm̩ 'xo̯:dła • ut 'xiša də 'xiša səm 'šo̯: z 'va:gnę na 'vė:lkə sə'bo̯:tə • 'du̯o:mę s'ta:, såmə u̯ 'xišə jəx 'ni **2.** *družinska skupnost, družina*: pr̩ tę 'xišə sə u̯'sę nə'må:łə 'žiu̯čnę • g'da:j‿:a pa 'pa:ršła x tę 'xišə? • a ko̯:lęte (: 'må:te kåkə 'mo̯:t'kə) pər 'vå:šə 'xišə (*pri vas*)? **3.** *hiša* |*(glavni) stanovanjski prostor v kmečki hiši*|: u̯ 'xišə ja u̯'ro̯:čə, kə 'nå:ša u̯ 'pę:č 'kurə • u̯'rå:te u̯t 'xiša **4.** *hišica* |*zunanje ogrodje nekaterih živali*|: 'xiša u̯t 'po̯:ža ● šalj. **bela hiša** *upravna stavba (bele barve) podjetja Glin v Nazarjah*: 'un' pa u̯ 'bę̯:lę 'xišə 'de:ła ● **dati** (: iti) kaj **od hiše** *dati, prodati kaj, kar je bilo last družine*: ta 'zå:d'ne k'rå:va ja š'ła: u̯t 'xiša ● **gornja hiša** *soba v nadstropju kmečke hiše*: ža'łoːce smə 'mė:lę u̯ 'go̯:rnę 'xišə ▌ [=] k 1 HIŠKA; k 1–2 BAJTA; k 2 ⇨ FAMILIJA; k 4 ⇨ HIŠKA [L] + [Tominšek 1903: 17: rod. ed. »hiše^a«; 18: daj. ed. »hišь«; 19: tož. ed. »hišъ«; 19: or. mn. »híšmь«]

hiščen ▶ 'xiščən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ redk. < *HISCA*: 'xiščnə 'va:knə ja 'tut' prašt'ri̯xo̯ ▌ [L] Ø

hišen ▶ 'xišən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga⟩ **1.** *hišen*: 'xišnę p'ra:k • 'xišna

štę'vilka **2.** < HIŠA 3: 'xišne u̯'rå:te 'za:prə ▌ [L] +

hišica ⇨ HIŠKA

hiška ▶ 'xiška -e ž ⟨⟩ *hišica* **1.** ljubk., manjš. |< HIŠA 1|: 'tå:kə 'čė:dnə 'xiškə sta sę pəs'ta:u̯ła! • 'tičja 'xiška **2.** |*zunanje ogrodje nekaterih živali*|: ut 'po:ža 'xiška ▌ [=] k 1 ⇨ HIŠA; k 2 HIŠA [L] +

hišnik ▶ 'xišnęk -a (in -ni̯-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *hišnik*: u "ne:mčijə ja za 'xišnęka ▌ [L] +

hit ▶ 'xi̯t prisl. ⟨⟩ nov., redk., v zvezi z velelnikom *hitro*: 'xi̯t p'rit' pə'må:gat! • 'xi̯t pəg'lė:dę, 'kå: mə 'ja:! ▌ [=] ⇨ NAGLO [L] Ø

hiter ▶ 'xi̯tər -tra -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -trəga⟩ *hiter* **1.** |*ki lahko opravi kako pot ali delo v kratkem času*|: 'kå:k 'xi̯tr̥ 'a:u̯tọ 'må:! **2.** |*ki nastopi v razmeroma kratkem času*|: 'na:r'bọ:lę ja 'xi̯tra s'ma:rt ▌ [=] ⇨ NAGEL [L] +

▸ **hitro** ▶ 'xi̯tər prisl. ⟨⟩ *hitro* **1.** |< HITER|: 'ta:k 'xi̯tr̥ p'ride də 'lå:dl̥ca, da se č'ł̥uo:vek ša za'vẹ: 'ni̯e: • 'kək 'xi̯tr̥ 'xó:dęš **2. a** |*izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja*|: 'xi̯tər p'rit:e • u̯'sə z'łə 'xi̯tr̥ zas'tọ:pę **b** |*izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času*|: "'ti̯tə se ja pa 'xi̯tr̥ pa z "a'mi̯e:rikę pə'vė:zọ • 'xi̯tr̥ smə b'lę 'fẹ:rtękę ● ⇨ letel sem (tako hitro), da bi hmalu DUŠO izpustil ▌ [=] ⇨ NAGLO prisl. [L] +

▸ **hitro** ▶ 'xi̯tər povdk. ⟨⟩ *hitro* |*izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času*|: a u̯'ma:rła 'ja:? 'tọ: ja b'łə pa 'xi̯tər! ▌ [=] ⇨ NAGLO povdk. [L] Ø

▸ **hitro** ▶ — tož. ed. 'xitər s ⟨⟩ ● **na hitro** *na hitro*: na 'xi̯tr̥ ja u̯'ma:ru • p'ri̯e:se ja na 'xi̯tər s'fò:trənə ([=] na BRZAKA, na BRZINO, na HITRICO, na hoj (⇨ HOJ m), na hojdi (⇨ HOJDI m), na naglo (⇨ NAGLO s)) ▌ [L] +

hiteti ▶ 'xitet [xę'ti̯m ([xi- >) nd. ⟨'xitę (in 'xit'); 'xit:e; 'xit'ọ 'xiteła -ə in xę'tė:ła -ə⟩ *hiteti* **1.** |*hitro se premikati*|: 'kọ:m pa xę'tiš? **2.** |*hitro delati, opravljati kaj*|: 'ta:k sm̥ 'xiteła 'ce:u̯ 'dė:n, pa 'ne:m 'kẹ: pə'kå:zat ▌ [=] ŽURITI; k 1 LETETI, ŠIBATI [L] +

hitrica ▶ 'xi̯tərca -e ž ⟨⟩ **1.** NŠ *hitrica* |*sorazmerno velika hitrost*|: 'se: se na 'mò:rm̥ u̯'męt, kə ja pa 'tå:ka 'xi̯tr̥ca **2.** redk. *prestava* |*položaj zobnikov*|: u t'rė:kə 'xi̯tr̥cə sm̥ 'da:ła (= pras'ta:u̯ła) ● **na hitrico** *na hitro*: 'sẹ: u̯'sə 'ta:k na 'xitr̥cə nar'di ([=] na hitro (⇨ HITRO s)) ▌ [=] k 1 ⇨ NAGLICA; k 2 ⇨ PRESTAVA [L] +

hitrost ⇨ BRZINA

hkraju ▶ xk'rå:jə prisl. ⟨⟩ ● ⇨ dati kaj hkraju (⇨ DATI[1]) ▌ ⇨ VKRAJ [L] Ø

hkrati ⇨ NAENKRAT

hlače ▶ x'łå:ča x'łå:č ž mn. ⟨⟩ **1.** *hlače*: x'łå:ča 'må:š s'ta:rgəne • u tęmə 'lė:u̯mə 'ži̯e:pə ut x'łå:č (*v levem hlačnem žepu*) 'må:m pr̥'tu̯o:šl̥c • 'ru̯o:kə ja 'jəm'ọ 'vəs 'ca:jʒ̯()a x'łå:čəm • 'rọ:p̯:r̥ 'xłå:čax • x'łå:ča na 'a:u̯tra (: 'på:s) • 'dọ:ge (: k'rå:t'ke) x'łå:ča • tełọ'vå:d'ne x'łå:ča ([=] TELOVADKE) • x'łå:ča na 'a:u̯tra (: 'på:s) • nov. s'pò:d'ne x'łå:ča ([=] GATE) • nov. 'dọ:ge s'pò:d'ne x'łå:ča ([=] dolge GATE) • čustv. da se 'na:̯bəš u x'łå:ča (u̯s'ca:u̯ : pəs'ra:u̯ = pə'ki̯dọ) **2. a** *razcep* |kraj, prstor, kjer se cesta razcepi|: ud 'mu̯o:sta də x'łå:č ja 'mi̯e:n' kə dẹ'vė:ctọ 'me:trọ **b** *rogovila* |*v dva ali več krakov razraslo deblo, veja*|: 'gu̯o:, kə sə x'łå:ča, ja 'li̯pa 'pọ:knena ▌ |jahalne hlače| ⇨ RAJTHOZNE [=] k 1 HLAČKE [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. *hlača*)

hlačen ▶ x'łå:čən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ nov. *hlačen*: x'łå:čnę kəs'ti̯m • x'łå:čnə k'ri̯łə ▌ [L] +

hlačevina ipd. ⇨ CAJG ipd.

hlačke ▶ x'łå:čke x'łå:čk ž mn. ⟨⟩ **1.** manjš., otr. *hlače*: x'łå:čke 'må:š na kə'lė:nex s'ta:rgəne **2.** nov. *ženske ali otroške spodnje hlače*: a sə x'łå:čke pə'kå:kə-ne? • s'pò:d'ne x'łå:čke ▌ [=] k 1 ⇨ HLAČE; k 2 ⇨ GATE [L] SSKJ, SP 1962

hlad ▶ x'łå:t -da in x'ła:də m ⟨⟩ NŠ *hlad* |*zmerno nizka temperatura*|: 'tå:ga x'ła:də 'ni, kə ja pəd 'nå:šmə u̯'rė:xə • nə'må:łə ša pə'čå:kę, da u̯ x'łå:t p'ridemə ▌ [L] +

hladen ▶ x'ła:dn̥ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nęga; primernik 'bəl x'ła:dn̥ -dna -ə in xład"nę: -- --⟩ *hladen* **a** |*ki ima zmerno nizko temperaturo*|: 'va:da ja x'ła:dna • x'ła:d'ne 'nu̯o:ge 'må:š • 'župa ja žə x'ła:dna **b** |*ki vzbuja, povzroča občutek hlada*|: 'xiša ja 'fa:jn x'ła:dna **c** |*ki ima temperaturo okolice*|: 'ni̯e: x'ła:d'nęga m'le:ka 'pi̯t • 'va:da ja u̯'så:g 'dė:n 'bəl xład'na • u xład"nę: 'va:dę, kə ja 'tətale, se pa 'na:̯bę 'mó:gu 'kọ:pat ▌ [L] +

▸ **hladno** ▶ x'ła:dnə povdk. ⟨primernik 'bəl x'ła:dnə in xład"nę:⟩ *hladno*: 'nətər 'jədę, kə ja x'ła:dnə • 'vənę ja xład"nę: kə 'nətr̥ ▌ [L] SSKJ

▸ **hladno** ▶ x'ła:dnə -d'nęga s ⟨⟩ NŠ **1.** *hladna pijača, jed*: 'nė:kę x'ła:d'nęga bę pə'je:du **2.** *hladen prostor*: na x'ła:dnə 'dė: pę'če:ŋkə ▌ [L] SSKJ

hladilnik ▶ xla'dilnęk -a (in -ni̯-) m ⟨im. mn.

-nękę (in -ni-)⟩ *hladilnik* **1.** |*naprava za shranjevanje živil*|: xła'dilnęk se ja fr̥'dèːrbọ **2.** |*priprava za hlajenje*|: xła'dilnęk pr̥ 'aːu̯tə (⊟ KILER) ▌ [L] +

hladiti ▸ x'łåːdẹt tudi xła'dịt xła'dịm nd. ⟨x'łåːdẹ (in x'łåːt') -tːe, x'łåːd'mə; x'łåːd'u tudi xła'dịu̯ xła'dịła -ə, mn. xła'dilẹ itd.⟩ **1. a** *hladiti* |*oddajati, dajati hlad*|: xła'dilnịk na xła'di 'vịeːč **b** h. koga *hladiti koga* |*povzročati občutek hlada*|: 'vèːtər me xła'di **2.** h. kaj *hladiti kaj* |*delati hladno, mrzlo*|: 'vịnə smə u̯ 'vaːdẹ xła'dilẹ ▌ [L] +

▸ **hladiti se** ▸ x'łåːdẹt (tudi xła'dịt) se xła'dịm se nd. ⟨⇨ HLADITI⟩ *hladiti se*: u 'sẹːn'cẹ se xła'dịmə ▌ [L] SSKJ, Plet.

hlajenje ▸ xła'jaːnę (***Bo*** tudi -e) -e s ⟨⟩ **1.** NŠ, nov. *hlajenje* |< *HLADITI*|: xła'jaːnę m'leːka 'maːrmə ša z'rịxtat **2.** *naprava za hlajenje v avtomobilu*: xła'jaːnę u̯ž'gę ▌ [L] +

hlapec ▸ x'łåːpəc -pca m živ. ⟨⟩ *hlapec* **1.** |*najet moški na kmetiji*|: za x'łåːpca bəš‿'ọː ▪ za x'łåːpca pa 'naː‿m ▪ pr̥ "'kọːčnikę ja 'bèːu̯ za x'łåːpca ▪ "'måːrkọ x'łåːpəc ja "'raːkca u̯ g'nòːj za'ku̯oːpọ **2.** |*kar se rabi kot opora, podstava, pomoč pri kakem delu*|: x'łåːpəc ja u̯ š'təntə u̯'bẹːšan (*(zdevalni) stol*) ▪ les. 'dọːgə 'dịeːskə 'dåːš na n'mə 'ku̯oːncə na x'łåːpca, na d'rugmə jə pa u̯š'raːu̯fəš u 'vèːršat ▌ |za sezuvanje škornjev| ⇨ ZAJEC; les. ⇨ KNEHT [L] + [Plet.: »hlâpec, pca, *m.* [...] priprava, na kateri stoji človek, ki žito v kozolec zlaga, *Savinska dol.*« – Tominšek 1903: 12: im. ed. »hlápъc«]

hlapeti ▸ – 3. os. ed. xła'pi nd. ⟨–; xła'pịeːu̯ xła'pèːła -ə⟩ nov., redk. *hlapeti* |*spreminjati se iz tekočega stanja*|: bẹn'cịn 'nåːgłə xła'pi ▌ [L] +

hlastati ipd. ⇨ ŠAVSATI ipd.

hleb ▸ xl'ịeːp -ba (in x'lèː-) m ⟨⟩ **1.** star. **a** *hlebec* |*krogelnemu odseku podobno oblikovan kruh*|: 'ceːu̯ x'lèːp k'ruxa pə'jẹː ▪ d'vå: x'lịeːba k'ruxa **b** |*kar je podobno hlebcu*|: x'lịeːp 'sèːra **2.** NŠ, zastar. *kruh sploh*: nə'kèːr 'nịsə 'mèːlẹ 'taːjga x'lèːba kəkr̥ pr̥ "x'raːs'nękę u̯ "š'måːrt'nę ▌ ⊟ k 1 ⇨ HLEBEC; k 2 ⇨ KRUH [L] +

hlebec ▸ x'leːbəc -pca (in x'lẹː-) m ⟨im. mn. x'lẹːpcę⟩ **a** *hlebec* |*krogelnemu odseku podobno oblikovan kruh*|: 'šẹːst x'lẹːpcu səm s''pịeːkła ▪ x'leːbəc k'ruxa **b** |*kar je podobno hlebcu*|: d'vå: x'lẹːpca 'sèːra sm̥ də'bịła na 'zaːdrugę ▌ ⊟ HLEB [L] +

hlev ▸ x'leːu̯ -va (in x'lẹː-) m ⟨im. mn. x'lẹːvę⟩ *(goveji, tudi svinjski) hlev*: 'peːma u̯ x'leːu̯ ▪ a sę x'leːu̯ žə zak'lịeː-n'u? ▪ nat x'leːvə žə'vi ▪ u̯'råːte u̯t x'leːva (*hlevska vrata*) ● slabš. **biti ko v hlevu** *biti neurejeno, umazano*: 'paːr‿nas ja u̯ š'paːjzə 'tåːkə kə u̯ x'leːvə (⊟ ⇨ biti ko v SVINJAKU (= ŠTALI)) ● čustv. **iti iz hleva** *iti v zakol, iti v prodajo*: f'rịza bọ š'łaː s x'leːva ▌ |konjski hlev| ⇨ ŠTALA; |svinjski hlev| ⇨ SVINJAK [L] +

hlevski ▸ x'lẹːu̯s'kę [x'leːu̯ska -ə ([in x'lẹː-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. x'lẹu̯s'kęga⟩ *hlevski*: x'lẹːu̯s'ke u̯'råːte ▪ x'leːu̯ska "'mịca (*Mica, ki je stanovala nad Žehljevim hlevom v Šmartnu ob Dreti*) ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hliniti se ▸ x'linẹt (nov. -n't') se -ẹm se nd. ⟨x'linę (in x'lin') -n'te; x'lin'u x'lịnła -ə, mn. x'lin'lę itd.⟩ ***Vo*** redk. *cmeriti se* |*lahno jokati s tožečim glasom*|: 'kå: se u̯š x'lin'u?! 'sẹː te 'ni 'taːk u'dåːru! ▌ ⊟ ⇨ CMERITI SE [L] + ≠

hlobiti ▸ x'łọːbẹt -ẹm nd. ⟨x'łọːbę (in x'łọːp') x'łọːpte; x'łọːb'u -bła -ə⟩ čustv. **1.** h. kaj *rezati kaj na debele kose*: 'nịeː: sa'łåːme 'taːk na dẹ'bèːłə x'łọːbẹt **2.** h. koga *tepsti koga, pretepati koga*: 'båːba ga ja x'łọːbła kə xu'diča, pa ut'ru̯oːcę 'tut' ▌ ⊟ k 1 ⇨ REZATI; k 2 ⇨ TEPSTI [L] Ø

hlod ⇨ PLATANICA

hmalu ▸ x'måːłə prisl. ⟨⟩ *kmalu* **1.** |*izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času*|: 'nə, pa ja 'reːz b'łə 'taːk, da smə b'lę x'måːłə spə'šịeːnę ▪ 'seː bọ 'taːk x'måːłə 'ku̯oːnc 'vaːjs'ke ▪ pa x'måːłə 'kę: 'pišə ▪ x'måːłə p'ridę da'mọ (⊟ ob CAJTU) **2.** s pogojnim naklonom |*izraža, da je bilo dejanje blizu uresničenja*|: x'måːłə bę ga pə'vaːz'u ● ⇨ letel sem (tako hitro), da bi hmalu DUŠO izpustil ▌ ⊟ k 2 ni dosti menjkalo, pa ... (MENJKATI), SKOR [L] Ø (+ *kmalu*) [Tominšek 1903: 26: »z lépga, s célьga i. t. d.; le „hmálъ" = kmalu se pravi še vedno.«]

hmel ▸ x'meːu̯ [-ła (in x'mẹː-; [in x'mịeː-) m ⟨⟩ **a** NŠ *hmelj* |*rastlina*|: pr̥ "'på:rkl̥nę u̯ "'pus'tęmə "'pu̯oːlę sə 'tud' 'mèːlę x'meːu̯ ▪ na 'vaːrxę ja 'bèːu̯ x'meːu̯ 'bəl 'dịeːb'ọ – sə b'lę s'tu̯oːržə a pa 'ọːce, uc‿()'pọːt pa mə'šice, smə 'rịeːklę ▪ pr̥ "gra'gòːrnę sə x'meːu̯ 'vən 'vaːrglę (*opustili so hmeljski nasad*) ▪ š'tåːŋga za x'meːu̯ (*hmeljevka*; ⊟ HMELOVKA) ▪ 'žičənca za x'mẹːu̯ ▪ 'diu̯jə x'meːu̯ (*podiv-*

jani hmelj) **b** *kobula* |*plod hmelja*|: 'tis'tele t'ri x'mę:le pə'bi̯e:rə • **biti v hmelu** *obirati hmelj*: u x'me:łə sma b'ła:, pa da'mọ: p'ri̯dema, sma pa z've:dła, da ja "'ga:rmọ st'ri̯c u'ma:ru • **iti v hmel** *iti obirat hmelj*: a g'rė:š u x'me:u̯? • 'ku̯o:nc au̯'gusta smə š'lę u̯ 'x'me:u̯ ▌ [L] Ø (+ *hmelj*)

hmelj ⇨ HMEL

hmeljevka ⇨ HMELOVKA

hmelovka ▶ x'me:łọka -e (in x'mę:-) ž ⟨⟩ *hmeljevka* |*drog*|: 'čå:sę 'ni b'łə 'žičənc, 'så:mə x'me:łọke ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hobelj ▶ 'xọ:bəl -na m ⟨⟩ **1.** *zidarska gladilka*: s 'xọ:bəlnə ša zg'łå:dęm, pa 'bọ: **2.** les., redk. *skobljič, oblič* ▌ [=] k 2 ⇨ OBLIČ [L] Ø (DLS *hobel*)

hobeljmašina ▶ 'xọ:bəlma'ši̯na -'šine ž ⟨⟩ les. *skobeljnik* |*stroj*|: 'ti̯e:dę bę sę 'ma:gu 'xọ:bəlma'ši̯nə 'kupęt, 'ni̯e: pa 'a:u̯ta ▌ [L] Ø

hobeljponk ▶ 'xọ:bəl'pọ:ŋk -a m ⟨⟩ les., redk. *skobeljnik* |*miza*|: 'me:tər ja na 'xọ:bəl'pọ:ŋkə • u 'xọ:bəl'pọ:ŋk uš'ra:u̯fę 'tọ:le ▌ [=] ⇨ VERŠTAT [L] Ø

hobhajilski ▶ xupxa'ils'kę -ska -ə (in -'jil-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kęga⟩ *obhajilen* |*ki se nanaša na prvo obhajilo*|: xupxa'ilska ub'le:ka ▌ [=] ⇨ OBHAJILSKI [L] Ø

hoda ▶ 'xọ:da medm. ⟨⟩ otr. *izraža spodbudo k hoji*: 'nə, 'xọ:da 'xọ:da ▌ [L] Ø

hodati ▶ 'xọ:dat -əm nd. ⟨⟩ otr. *hoditi*: 'nə, pə'ka:žə, 'kəg žə 'xọ:dəš ▌ [=] ⇨ HODITI [L] Ø

hodikati ▶ 'xọ:dękat -əm nd. ⟨⟩ otr. *hoditi*: 'nə, 'kə 'pọ:bək 'xọ:dęka ▌ [=] ⇨ HODITI [L] Ø

hoditi ▶ 'xu̯o:dęt in 'xu̯o:s't' 'xọ:dęm nd. ⟨'xu̯o:dę (in 'xu̯o:t') -t:e; 'xou̯o:d'u 'xọ:dła -ə, mn. -d'lę itd.⟩ **1. a** *hoditi* |*premikati se s korakanjem*|: 'nė:dę 'xọ:dę kọl 'xiša • 'ri̯tnskə (= na'za:j) 'xu̯o:dęt **b** *opravljati določeno pot, potovati*: na 'mọ:rjə smə 'xọ:d'lę š'tė:r 'ura • pə 'xišax (*od hiše do hiše*) sm̩ 'xọ:dła • 'kọ:c‿()ę 'xu̯o:d'u (*kje si se zadrževal*)? **2.** *hoditi* **a** |*večkrat opraviti kako pot*|: 'kọ:m pa 'xọ:dęš u šta'cunə? • star., redk. x 'nu̯o:gəm (*peš*) smə 'xọ:d'lę na "b'rę:z'jə • čę'bę:le 'xọ:d'jə (*letajo*) u̯ "ble'kå:čovə 'li̯pə **b** z oslabljenim pomenom |*izraža, da se osebek ukvarja z delom, dejavnostjo, ki jo nakazuje določilo*|: na 'xọ:dę 'vi̯e:č na 'ši̯xt • 'le: p'ri̯dnə 'xu̯o:dę u̯ 'šọ:łə • 'ra:t 'xọ:dę 'jå:gat • pra'pu̯o:znə 'pu̯o:znə 'xọ:dęš 'lę:č **3.** nov. h. (s kom) *biti v ljubezenskem odnosu (s kom)*: "'må:nca ja p'rę: z "'juratə 'xọ:dła • nęx 'sė:dm̩ 'le:c‿()ta 'xọ:dła, 'pu̯o: sta se pa u̯'žė:nła **4.** čustv., z oslabljenim pomenom **a** s predložnim povedkovim določilom *izraža, da je osebek oblečen, obut, kot nakazuje določilo*: na s'mę:š 'xu̯o:dęt u'kọ:lę u 'tå:kę k'rå:t'kę 'kiklę • 'tå:ka 'xọ:dę u̯b'lę:čana 'kə na 'a:u̯ša • braz um'rę:le 'xọ:dę u̯ tęmə 'di̯e:žə **b** s povedkovim določilom *izraža, da je osebek v stanju, razpoloženju, kot ga nakazuje določilo*: 'ni̯e: 'vənę 'bọ:s 'xu̯o:s't'! • s'tå:ra 'žę:n's'ke p'rę: 'ni̯sə ŋ'kọ:l vag'łə:ve 'xọ:d'le **5.** *iti*: a sm̩ tę 'ri̯e:kła, da na 'xu̯o:dę x 'pəsə!? **6.** brezos., redk. hodi (s čim) *hitro se da peljati s čim*: a ja z'łə 'xọ:dłə z 'a:u̯tə? • 'a: ja 'xọ:dłə, kə smə se 'så:ŋkalę! (*zelo hitro smo se vozili s sankami*) **7.** zastar., v zvezi z dež, sneg ipd. *padati*: 'di̯e:š (: s'ne:k) 'xọ:dę • čustv. **á bova hodila, če ...!** *izraža grožnjo*: 'ni̯e: pə m'łå:kę s'kå:kat! "'å:nža! 'a: ma 'xọ:dła, 'le: pə'čå:kę! ⇨ hoditi ko LUCIFER • ⇨ hoditi ko po JAJCIH • ⇨ hoditi na BLATO • ⇨ hoditi na drobno (⇨ DROBNO s) • ⇨ hoditi na HRANO v gostilno • ⇨ hoditi komu na MISEL • **hoditi** komu **narobe** *povzročati težave komu*: na'rọ:bę mę 'xọ:dę, kə səm u šta'cunə š'ła:. 'pu̯o: tę pa 'ca:jta z'mę:ŋka. • iron. ja 'ta:k‿:'ša:jt, da mə na'rọ:bę 'xọ:dę • ⇨ hoditi na VODO • **hoditi nazaj** *vračati se po smrti kot duh*: p'ra:u̯jə, da mr̩'lič 'li̯e:x na'za:j 'xọ:dę, pa 'ja:s na vęr'jå:mem 'te:ga • čustv., nov. **hoditi po** kom *delati, da je kdo v zelo neprijetnem, težavnem položaju*: 'na:‿m 'pus't'u, da bę 'vi pə 'mənę 'xọ:d'lę • **hoditi** česa **premalo** *primanjkovati česa, manjkati česa*: g'nå:rja nəm pra'må:łə 'xọ:dę, 'tọ: 'ja: ([=] ⇨ MENJKATI) • **hoditi** česa **preveč** *preostajati česa*: a tę 'jəs'tę p'ri̯e:več 'xọ:dę a 'kå:, da 'tå:kə 'de:łəž z 'nęmə!? • tę 'žə g'nå:rja p'ri̯e:več 'xọ:dę • **hoditi skrižem 1.** *biti križem* |*v neurejeno križajočih se smereh*|: 'di̯e:s'ke sk'rižəm 'xọ:d'jə **2.** star. *obiskovati se* |*zaradi prijateljskih, družabnih stikov*|: a za'tọ: sə s "ce'så:rjọvęm sk'rižəm 'xọ:d'lę, kə sə b'lę u̯ ž'łå:xtę! • ⇨ hoditi v CERKEV • ⇨ hoditi v VES • predvsem z osebkom moškega spola **hoditi za** kom *prizadevati si pridobiti ljubezensko naklonjenost koga*: 'ja:s‿()m̩ za 'ma:mę 'ti̯e:č 'xu̯o:d'u • star. **ne hodi mi** ipd.

blizu *ne približuj se mi*: a səm tę 'rė:ku?! 'nie: mę b'lizə 'xu̯o:s't' • ⇨ po glavi hodi komu kdo/kaj • čustv. **to ga** ipd. (= mu ipd.) **bo pa drago hodilo** *to bo imelo zanj slabe posledice*: {A} kła'fut'u ga 'ja:. {B} 'tọ: ga bọ pa d'rå:gə 'xȯ:dłə. (⊟ ⇨ to ga bo pa drago prišlo (⇨ PRITI)) • ⇨ TRDA hodi komu ▌ ⇨ BALONDATI, BONGATI, GIBATI SE ⊟ k 1, 4 HODATI, HODIKATI; k 5–6 ⇨ ITI; k 7 ⇨ PADATI [L] +

hodničen ▸ 'xu̯o:dn̩čən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čnęga⟩ redk. *hoden, hodničen*: 'xu̯o:dn̩čna 'å:nt'vęle ▌ ⊟ ⇨ HODNJI [L] +

hodnik ▸ 'xọ:d'nęk -a (in -ni-), tudi [xọd'nik -a ([in xə- >) ⟨mn. -nękę (in -ni-), tudi [-nikę⟩ *hodnik |ozek, dolg prostor|*: 'xọ:d'nęk smə pradę'lilę • 'tȯ:rba ja u̯ (= na) 'xọ:d'nękə ▌ [L] +

hodnji ▸ 'xu̯o:d'nę -e -ę prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nęga⟩ *hoden, hodničen*: 'xu̯o:d'ne s'ra:jca • 'xu̯o:d'nę p'łå:tnə ▌ ⊟ HODNIČEN [L] Ø (+ *hoden*)

hodrlajsast ▸ xədər'le:jsast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ čustv. **a** *pisan |ki je zelo različnih barv|*: u 'tå:kę xədər'le:jsas'tę u̯b'lę:kę u̯'kọ:lę 'xȯ:dę, da se bę ja 'ka: u̯st'rå:šu • slabš. ud "'ja:kija s'like sə 'sivə xədər'le:jsas'te 'få:rbe **b** *marogast*: 'čist xədər'le:jsastə 'kȯ:žə 'må: • me 'zė:be, da sm̩ 'vəs xədər'le:jsast ▌ ⊟ k a ⇨ PISAN; k b ⇨ MAROGAST [L] Ø (SSKJ *kodrlajsast*)

Hoffmanov ▸ "'xọ:fmanọ [-va -ə ([*Bo* tudi -nav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nọga⟩ • ⇨ Hoffmanove KAPLJICE ▌ [L] Ø

hoh ▸ 'xọ:x -- -- prid. ⟨⟩ *domišljav, prevzeten*: pa 'kək 'xọ:x ja b'łaˑ! • kə 'na:‿bę 'tå:ke 'xọ:γ 'bå:be u̯'zė:u̯, bę b'łə pa u̯'sə dr̩'ga:č ▌ ⊟ ⇨ VAŽEN povdk. [L] Ø

▸ **hoh** ▸ 'xọ:x prisl. ⟨⟩ • ⇨ HENDE hoh • ⇨ hoh se nositi (⇨ NOSITI SE (⇨ NOSITI)) ▌ [L] Ø

hoj ▸ – tož. ed. 'xọ:j m ⟨⟩ • čustv., redk. **na hoj** *na hitro*: na 'xọ:j‿()a 'pa:ršu, pa bę 'ma:gła 'tut' 'ka: 'jət (⊟ ⇨ na hitro (⇨ HITRO s)) [L] Ø

hoj ▸ 'xọ:j medm. ⟨⟩ *izraža opozorilo*: 'xọ:j ('xọ:j), 'kė: s'te 'pa:? a ja kag'dọ: 'du̯o:mę? ▌ [L] +

hoja[1] ▸ 'xȯ:ja -a ž ⟨⟩ NŠ *hoja |premikanje|*: 'tå:ka 'xȯ:ja čłə'vė:ka z'må:tra ▌ ⊟ HOJENJE [L] +

hoja[2] ▸ 'xȯ:ja -a ž ⟨⟩ redk. *jelka, hoja* **a** *|drevo|*: d'vę: 'xȯ:jə sə pə'da:rlę **b** NŠ *|les|*: 'xȯ:jə u̯'zie:m' za k'łọ:p ▌ ⊟ ⇨ HOJKA [L] +

hojdi ▸ – tož. ed. 'xọ:jt' m ⟨⟩ • čustv., redk. **na hojdi** *na hitro*: na 'xọ:jc‿()ə jə u̯pę'rė:ralę (⊟ ⇨ na hitro (⇨ HITRO s))

hojdi ▸ 'xọ:jdę medm. ⟨⟩ • ⇨ hojdi v rit (⇨ RIT[2]) ▌ [L] Ø

hojenje ▸ 'xȯ:janę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *hoja |premikanje|, hojenje*: ja 'ka: nap'rę: tistə 'xȯ:janę 'sie:m pa 'ta:j, se pa č'łu̯o:veg z'må:tra ▌ ⊟ ⇨ HOJA[1] [L] SSKJ, Plet.

hojev ▸ 'xȯ:jọ [-va -ə ([*Bo* tudi -jav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jọga⟩ *jelov, hojev*: 'xȯ:jọ 'le:s • 'xȯ:java s'ta:rt ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hojka ▸ 'xȯ:jka -e ž ⟨⟩ *jelka, hoja* **a** *|drevo|*: t'ri 'xȯ:jke pa d'vę: sm'rė:kę **b** NŠ *|les|*: ta 'die:ska ja 'xȯ:jka ▌ ⊟ HOJA [L] +

hokej ▸ 'xọ:kęj -a m ⟨⟩ NŠ *hokej*: 'pe:mə 'xọ:kęj š'pilet • pə tęlę'vizęjə ja 'xọ:kęj ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hokejka ▸ 'xọ:kęjka -e ž ⟨⟩ *hokejska palica*: s 'xọ:kęjkę me ja u̯ 'nu̯o:gə u̯'då:ru ▌ [L] Ø

holadri ▸ – tož. ed. 'xọ:ład'ri m ⟨⟩ • **biti (naret) na holadri 1.** šalj. *biti veseljački, lahkoživ*: "'å:nękə ja 'bəl na 'xọ:ład'ri (na'rė:ta) **2.** slabš. *majav, površno izdelan*: pr̩ k'łu̯o:pę pa 'čuvętę, kə ja 'bəl na 'xọ:ład'ri na'rė:ta (⊟ biti (naret) na CIGUMIGU) ▌ [L] SSKJ

holahopke ▸ 'xọ:ła'xọ:pke -'xọ:pk ž mn. ⟨⟩ **a** *žabe |otroške hlačne nogavice|*: "s'ta:ne ja 'xu̯o:d'u‿u̯ 'xọ:ła'xọ:pke ub'lę:čan, pa za 'lulękə ja 'jəm'ọ 'łuknę na'rė:tə u̯ 'ne: **b** *hlačne nogavice*: d'va:jne 'xọ:ła'xọ:pke mę pr̩'nie:s' ▌ ⊟ ⇨ GEGE [L] SSKJ pod *hulahupke*

holc ▸ 'xọ:lc medm. ⟨⟩ *Bo* **1.** *stoj! |izraža zahtevo po prenehanju premikanja|*: 'xọ:lc! pəs'tȯ:j! **2.** *pozor! |izraža opozorilo|*: ja pa 'bå:ba 'va:də 'va:tła, sm̩ pa 'rie:kła 'så:ma pr̩ 'sie:bę – 'xọ:lc! te'ca:jt, kə bę 'ja:s pə 'va:də š'łaˑ, bę pa 'una g'nå:r pəb'ra:ła. ▌ ⊟ ⇨ HOLT; k 1 ⇨ STOJ [L] Ø

holender ▸ 'xọ:'lę:n'der -dęrja m živ. ⟨⟩ *kdor se izseli na Nizozemsko ali vrne iz nje* ▌ [L] Ø

holt ▸ 'xọ:lt medm. ⟨⟩ **1.** *stoj! |izraža zahtevo po prenehanju premikanja|*: sm̩ 'pa:ršu də 'ta:j,‿()a pa 'rė:ku sọ'då:t – »'xọ:lt!« **2.** *pozor! |izraža opozorilo|*: cęg'nica ja 'va:də 'va:tła – 'xọ:lt – 'ja:s‿()m̩ 'ka: 've:dła, 'kå: 'ja: ▌ ⊟ HOLC; k 1 ⇨ STOJ [L] Ø

homoseksualec ipd. ⇨ BUZARANT ipd.

hop ▸ – tož. ed. 'xọ:p m ⟨⟩ • čustv., star. v

hop prijeti (= vzeti) koga *zahtevati od koga, da kaj pove, naredi*: 'a:te sə ga u̯ 'xọ:p‿:'rė:lę, da ja pə'vė:dọ, g'dọ: ja ša 'bė:u̯ z'ra:u̯nə ▌ [L] Ø

hop ▸ 'xọ:p medm. ⟨⟩ *hop* **1.** |*izraža spodbudo pri skoku*|: 'xọ:p, s'ku̯o:čə, 'nə! **2.** |*izraža nagel prijem, ujetje*|: 'xọ:p – 'dę: te pa 'må:m ▌ [L] +

hopala ▸ 'xọ:pała medm. ⟨⟩ *izraža opozorilo na možnost padca ob spotiku*: 'xọ:-pała, 'čuvę ▌ [=] ⇨ HOPLA [L] Ø

hopla ▸ 'xọ:pła medm. ⟨⟩ **1.** *hop* |*izraža spodbudo pri skoku*|: 'xọ:pła, s'ku̯o:čə, 'nə! **2. a** *izraža padec*: 'xọ:pła, a sę 'på:du? **b** *izraža opozorilo na možnost padca ob spotiku*: 'xọ:pła, 'čuvę, da na 'på:deš ▌ [=] k 1 ⇨ HOP; k 2 HOPALA, OPALA [L] SSKJ

hopsati ▸ 'xọ:psat -əm nd. ⟨⟩ čustv., redk. *zasledovati* |*iti za kom*|: 'kək ja b'łə pa 'ti̯e:č, kə ja s'tå:rga 'a:te nę 'vọ:k 'xọ:psọ? ▌ ⇨ LOVITI [L] SSKJ ≠

hopsniti ▸ 'xọ:psen't' (in -s'n'(-) >) -s'nem d. ⟨'xọ:ps'nę (in [-sęn') -sęn'te; 'xọ:p-s'n'u -sənła -ə⟩ čustv. *prijeti, zgrabiti, aretirati*: 'milęčarjə sə ga 'xọ:psn̩lę ▌ [=] ⇨ PRIJETI [L] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

horoskop ▸ xọrọs'kọ:p -a (tudi 'xọ:-) m ⟨⟩ *horoskop*: 'kå: tę pa u̯ xọrọs'kọ:pə 'pi-ša? ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hortenzija ⇨ FORTENZIJA

horuk ▸ 'xọ:'ruk medm. ⟨⟩ pri skupnem dvigu, premiku česa težkega *horuk*: u̯z'digən'mə, 'nə – 'xọ:'ruk ▌ [L] SSKJ

hosta ▸ 'xọ:sta -s't'e ž ⟨⟩ NŠ *suhljad, dračje*: na 'ni̯və 'xọ:s't'e nau̯'lę:čaš pa zaž'gi̯jaš ▌ [L] +

hostija ▸ 'xọ:s't'ja -a ž ⟨rod. mn. -s'ti⟩ *hostija* **a** NŠ |*ploščice za obhajanje*|: 'župnęk ja s"pė:t up 'xọ:s't'jə 'pa:ršu • kə sm̩ 'bė:u̯ məst'ru̯o:nt, smə u̯ 'cė:rkvę 'vi̯e:čkr̩t 'vi̯nə pə'pilę pa u̯'sə 'xọ:s't'jə pə'jəd'lę **b** |*posamezna ploščica*|: a'ni̯e:, da u̯ nęmə d'ne:və na s'mę:ž d've:x‿'ọ:-s'ti 'du̯o:bęt? ▌ [L] +

hot ▸ 'xọ:t' medm. ⟨⟩ redk., klic konju *hovt, na desno* ▌ [=] ⇨ DIHOT [L] SSKJ

hotel ▸ xọ'tę:l [-'te:ła ([in -'tę:-) tudi -'tę:le m ⟨mn. -'tę:lę⟩ *hotel* **a** |*gostinski obrat*|: a u̯ xọ'te:łə s'te b'łę? **b** |*poslopje*|: prat xọ'tę:lę te m pə'čå:kọ **c** čustv. *zelo velika hiša*: 'kå:kə 'xišə bọ 'jəm'ọ! 'ce:u̯ xọ'tę:l! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hoteti ⇨ OTETI[2]

hov ⇨ HAV

hovt ⇨ HOT

hraber ⇨ KORAŽEN

hrana ▸ x'rå:na -e ž ⟨⟩ NŠ *hrana* |*jed*|: x'rå:na ja b'łə: u̯ 'rė:də • pr̩ 'su̯o:jə x'rå:nę 'bədə • za x'rå:nə sm̩ 'dė:łọ ● **biti na hrani v** (= zastar. na) **gostilni** *uživati redne dnevne obroke v gostilni*: u 'mę:nzę ja na x'rå:nę • **hoditi na hrano v** (= zastar. na) **gostilno** *hoditi na redne dnevne obroke*: na x'rå:nə sm̩ 'xu̯o:d'u na gəs'tilnə • **imeti** koga **na hrani** *dajati komu redne dnevne obroke*: st'ri̯ca 'må:mə na x'rå:nę ▌ [=] ⇨ JESTI s [L] +

hranilnik ipd. ⇨ ŠPAROVEC ipd.

hraniti ▸ x'rå:nęt (in -n't') -em d. ⟨x'rå:nę (in x'rå:n') -n'te; x'rå:n'u -nła -ə⟩ h. kaj *shraniti kaj* **a** |*dati na določeno mesto za kasnejšo uporabo*|: 'zå:b'ọ sma sę pa x'rå:n'le za 'xude 'ca:jte • a mę x'rå:než g'nå:r? • x'rå:nę mę pę'če:ŋkə za vę-'čė:rjə **b** |*narediti, da se kaj ohrani*|: u̯'så:ke s'tå:ra 'čę:u̯le ja x'rå:n'u na 'dile ▌ |dajati hrano| ⇨ FOTRATI [L] + ≠ (+ *shraniti*)

▸ **hranjen** ▸ x'rå:nen -a -ə (in -nę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -neŋga (in -nę-), daj. ed. m. sp. -nęn'mə⟩ *shranjen*: 'kė: pa 'må:te 'mu̯o:rtn̩cə x'rå:nenə? ▌ [L] ≠ (SSKJ *shranjen*)

hranjevati ▸ xra'n'ọ:vat -'n'ujam nd. ⟨xra-'n'uj -te; xra'n'ọ:vọ xran"vå:łə -ə⟩ h. kaj *shranjevati kaj* **a** |*dajati na določeno mesto za kasnejšo uporabo*|: za'kå: pa g'nå:rja ka'kė: d'rəgę na xra'n'ujata? • pəz'nę: ma 'ca:jtŋge u̯ p'rę:'cu̯o:bę xran'-'vå:łə • 'kọ:m pa š'pę:gle xra'n'ujaš (*daješ*)? **b** |*delati, da se kaj ohrani*|: 'ma:ma sə u̯'se: s'tå:ra 'pis'me pa 'kå:r-te xran"vå:lę ▌ [L] Plet.

hranljiv ⇨ KREFTEN

hrapav ▸ x'rå:pọ [-va -ə ([*Bo* tudi -pav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pọga⟩ *hrapav* |*ki ni gladek*|: 'lę:, kək ja ta 'di̯e:ska x'rå:pọ-va • 'vərgnę x'rå:pọve 'ru̯o:ke 'må:m ▌ [=] GRAMPAV, GRAPAST, RASKAV [L] +

hrast ▸ x'rå:st -a m ⟨⟩ *hrast* **a** |*drevo*|: x'rå:st ja 'təm 'čå:sę 'rå:stu • x'rå:sc‿()t're:łə na 'si̯e:be u̯'lę:ča **b** NŠ |*les*|: x'rå:st 'ni 'bė:u̯ 'dọ:bər za 'vọ:gu • pə'xištvə 'må:jə s x'rå:sta ▌ [L] +

hrastov ▸ x'rå:stọ [-va -ə ([*Bo* tudi -tav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tọga⟩ *hrastov*: x'rå:stọ 'le:s • x'rå:stọva 'di̯e:ska (: 'mi̯za) • x'rå:stọva 'gọ:ša (*hrastov gozd*) • x'rå:stọva 'šiška • x'rå:stọvə pə'xi-štvə ▌ [L] +

hrastovec ▸ x'rå:stọc -a m ⟨⟩ NŠ *zeleno hrastovo listje, hrastovi poganjki*: pr̩

"čęp'lå:kę x'rå:stọc 'ka: pə t"lẹ:xę 'rå:-s'te ▌ [L] Plet. ≠

hrastovje ▶ xras'tọ:jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ *Bo* NŠ *hrastovo grmovje*: xras'tọ:jə ja 'vən sp'rå:v'u ▌ |hrastov gozd| ⇨ HRASTOVA GOŠČA [=] HRAŠČINA [L] +

hraščina ▶ xra'šịna -'šine ž ⟨⟩ *Kr*, *Ko* NŠ *hrastovo grmovje*: 'tịstəle xra'šịnə ša mə 'tut' 'ma:glę sp'rå:vęt ▌ [=] HRASTOVJE [L] + ≠

hrbet ▶ 'xa:rbət -pta m ⟨⟩ *hrbet* **1. a** |*del trupa*|: 'xa:rbət me bə'li • pə 'xa:rptə mę ja 'tịe:kłə • u xa:rptə me 'ta:rga (: š'tịxa) • s'vin's'kę 'xa:rbət **b** |*hrbtna stran telesa*|: na 'xa:rptə sm̥ lę'žå:ła na s're:t 'kuxne **2.** |*del predmeta*|: na 'xa:rptə u̯t 'pịsma ja nas'łọ:u̯ • kag'dọ: 'mis'lę, da bọ pə 'xa:rptə u̯d 'nu̯o:ža u̯'då:ru, pa pə ujst'rinę 'må:xne ● čustv. **delati** (: narediti) kaj komu **za hrbtom** *delati kaj brez vrednosti koga*: 'tọ: sə pa "micę za 'xa:rptə nar'dilę • ⇨ živeti BOGU za hrbtom ▌ [L] +

hrbten ▶ 'xa:rptn̥ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nęga⟩ nov. *hrbten*: na 'xa:rpt'nę st'ra:nę ja nas'łọ:u̯ ▌ [L] +

hrbtenica ▶ xərptę'nịca -'nice ž ⟨⟩ *hrbtenica* |*del trupa*|: ja 'på:du, sę ja pa xr̥ptę'nịcə z'łu̯o:m'u ▌ [L] +

hrbteničar ▶ xərptę'ničar -ja m živ. ⟨⟩ nov. *kdor ima poškodovano hrbtenico*: 'mi, xərptę'ničarjə, smə 'bọ:gę – 'ni tə-p'lị‿:a 'na:s ▌ [L] Ø

hrbtišče ▶ xərp'tišə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ *hrbtenica prašiča z nekaj mesa*: nə xərp'tišə ša m 'da:ła z'ra:u̯nə ▌ [L] SSKJ (SP 1962, Plet. ≠)

hrcati ▶ 'xa:rcat -əm nd. ⟨⟩ *hrkati* |*spravljati sluz iz grla*|: ša 'dę: 'xa:rcəm g'nọ:j ▌ [=] HRKATI [L] Plet. ≠

hrcniti ▶ 'xa:rcęn't' (in -c'n̥'(-) ⌈ >) -c'nem d. ⟨'xa:rc'nę (in ⌈ 'xa:rcęn') -cęn'te; 'xa:rc'n'u -cənła -ə⟩ *hrkniti*: k'ri ja ša 'xa:rc'n'u, 'pu̯o: ja pa 'tut' 'ka: u̯'ma:ru – 'mənę na 'ru̯o:kex ja u̯'ma:ru • 'ša: 'xa:rc'n̥'t' na s'me:m pə'nu̯o:čə, mę 'nå:ša na pəs'ti ▌ [=] HRKNITI [L] Plet. ≠

hren ▶ x'rịe:n -a m ⟨⟩ **a** *hren* |*rastlina*|: namịst x'rịe:na ja 'šịsọca nab'ra:u̯ – kə sta sę pə'dọ:bna **b** NŠ *jabolčni hren*: x'rịe:n sm̥ nar'dịła ▌ [L] +

hrenovka ▶ x'rịe:nọka -e ž ⟨⟩ *hrenovka*: u̯'så:g d'vẹ: x'rịe:nọkę sma pə'jədła • t'ri 'šugəlne x'rịe:nọk 'dę: 'kuxat ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hreščati ipd. ⇨ HRŠČETI ipd.

hrib ▶ x'rịp -ba m ⟨im. mn. x'ribę⟩ *hrib* **a** |*višja vzpetina*|: na x'rịbə u̯ "zagra'dišə ja 'bė:u̯ 'čå:sę 'bọ:j g'rå:t • 'ta:kle 'gu̯o: u̯ x'rịbə se ja z'gọ:var 'ču • u d'rugę x'rịp sma š'ła: **b** mn. |*višji in hribovit svet*|: s x'rịbọ 'sə, pa 'ta:k sə 'fę:st • nov. g'rė:ma u̯ x'ribe (*v planinski, gorski svet*) ▌ [=] k 2 GORE [L] +

hribovec ▶ x'rịbọc -a m živ. ⟨⟩ redk. *hribovec* |*kdor živi v hribih ali je doma s hribov*| ▌ [=] GORJANEC [L] +

hribovje ▶ xrị'bọ:jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨⟩ NŠ *hribovje* |*v celoto povezani hribi*|: 'təm ja xrị'bọ:jə, da se 'bọ:x us"milę ▌ [L] +

hripav ⇨ ZAHRIPAN

hrkati ▶ 'xa:rkat -əm nd. ⟨⟩ *hrkati* |*spravljati sluz iz grla*|: 'ti 'žə 'ka: nap'rẹ: 'xa:rkəš ▌ [=] ⇨ HRCATI [L] +

hrkniti ▶ 'xa:rkən't' -knem d. ⟨'xa:rknę (in -kən') -kən'te; 'xa:rkn'u -kənła -ə⟩ *hrkniti*: 'nịsm̥ 've:dła, da ja 'na:ž 'du̯o:mę, sn̥ š'ła: pa na stra'niščə, sm̥ pa 'čuła, da ja 'xa:rkn'u ▌ [=] ⇨ HRCNITI [L] +

hrlikati ▶ 'xa:rlękat -əm nd. ⟨⟩ otr. *smrčati* |*dajati v spanju hrkajoče, piskajoče glasove*|: 'lubəka, 'nịe: 'xa:rlękat ▌ [=] ⇨ SMRČATI [L] Ø

hrliti ▶ 'xa:rəlt -rlęm nd. ⟨'xa:rlę (in 'xa:-rəl) -rəlte; 'xa:rlu -rəlła -ə⟩ **a** *smrčati* |*dajati v spanju hrkajoče, piskajoče glasove*|: pə'nu̯o:čə sę pa s"pė:t 'xa:rl̥ła **b** čustv., redk. *smrčeč spati*: {A} 'kå: pa 'de:ła 'ma:męca? {B} 'xa:rlę. **c** čustv., redk. *spati*: 'na:š se u̯'lė:ža pa 'žə 'xa:rlę ▌ [=] k a SMRČATI; k b–c ⇨ SPATI [L] SSKJ, Plet.

hrljenje ▶ 'xa:rlęnę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ *smrčanje*: 'kå:kə 'xa:rlęnę g'rė: ▌ [L] Ø

hrom ▶ x'rọ:m -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -mga in -męga⟩ *hrom*: ut 'pa:sə 'du̯o: ja x'rọ:m • ⌈ pə 'dė:s'nę st'ra:nę ja x'rọ:ma (⌈ = 'dė:snə st'rå:n 'må: x'rọ:mə = 'dė:sna st'rå:n ja x'rọ:ma) ▌ hrom človek ⇨ KRIPELJ [L] +

hropsti ⇨ HRPULITI

hrošč ▶ x'ru̯o:šč -a (in x'rọ:-) m živ. ⟨⟩ **1.** *hrošč* **a** |*žuželka*|: 'kọ:k x'ru̯o:ščọ 'ja: **b** *koloradski hrošč*: a ja 'kę: x'ru̯o:ščа 'pa:r‿vas? • kəłə'rå:c'kęga x'rọ:ščа p'rẹ: 'čå:sę 'ni b'łə **2.** redk. *tip osebnega avtomobila znamke Volksvagen*: "łə'rå:čọ mer'kå:nc ja 'jəm'ọ x'ru̯o:ščа ▌ |rjavi, majski hrošč| ⇨ KEBER [=] k 2 ⇨ FOLCVAGEN [L] +

hroščev ⇨ KEBROV

hrovački ▶ xra'va:čkę -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga⟩ *hrvaški*: smə 'pa:ršlę na xra'va:čkə st'rå:n ▌ [L] Ø

▸ **hrovačko** ▶ xra'va:čkə prisl. ⟨⟩ redk.

srbohrvaško: pr̥ vọ'jå:kex smə (pə) xra'va:čkə gva'rilę • xra'va:čkə sm̥ z'na:u̯ 'du̯o:brə ▌ [=] ⇨ SRBSKO [L] Ø

hrovat ▶ x'ra:vat xra'vå:ta m živ. ⟨⟩ slabš. *neuglajen, omejen, neumen moški*: ja pa 'šọ: st'rå:n kə kåk x'ra:vat • na 'bọ:dę 'nə ('tå:k) x'ra:vat! • 'le:ga xra'vå:ta, a 'na:‿bəš 'nę:ž 'da:u̯ za pę'jå:čə?! • zmer. prak'lė:t x'ra:vat xu'dičọ! ▌ [L] Ø

hrpiti se ▶ xər'pi̯t se -'pi̯m se nd. ⟨–; xər'pi̯u̯ -ła -ə, mn. -'pilę itd.⟩ redk. *postavljati se*: "s'ta:ne bę se 'ta:k 'ra:t xr̥'pi̯u̯, 'kək ja 'bė:u̯ kə'ra:žən ▌ [=] ⇨ VAŽITI SE [L] Plet. ≠

hrpuliti ▶ xər'pulęt (in -lt) 3. os. ed. -lę nd. ⟨–; xər'pulu -lła -ə⟩ brezos. hrpuli komu *hrope komu*: u 'pa:rsex mę xr̥'pulę • 'kək jəm ja xər'pulłə 'nətər! ▌ [L] Ø

hrščanje ⇨ HRŠČENJE

hrščenje ▶ xər'ši̯e:nę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *hreščanje*: a ja 'tọ: kåka 'muzęka – 'så:mə xr̥'ši̯e:nę! ▌ [L] Ø (+ *hreščanje*)

hrščeti ▶ 'xa:ršat 3. os. ed. xər'ši nd. ⟨–; 'xa:ršọ -šała -ə in xər'šė:ła -ə nov. xr̥'šå:ła -ə⟩ *hreščati* |*dajati nečist, s šumi pomešan glas*|: 'ra:dijọ xər'ši • brezos. u 'ra:dijə ja xər'šė:łə, sm̥ ga pa u̯'gå:snła ▌ [L] SSKJ, Plet.

hruliti ▶ x'rulęt (in -lt) -ęm nd. ⟨x'rulę (in x'rul) -lte; x'rulu -lła -ə⟩ redk. h. na koga *hruliti (na) koga*: za'kå: pa 'ta:k x'rulęš 'na:ŋga? ▌ [=] ⇨ VPITI [L] +

hrup ⇨ ŠUNDER

hrust ▶ x'rust -a m živ. ⟨⟩ poud. *velik, zelo močen moški*: 'kå:k x'rust ja "f'rå:nčęk! ▌ [=] ⇨ VELIKAN [L] +

hrusta ▶ x'rusta -s'te ž ⟨⟩ redk. *hrustava skorja*: a 'tə̀ta pę'čịca nar'di x'rustə? • x'rustə pr̥ pę'čę:ŋkę 'må:m ša 'ẹ:kstra 'rå:da ▌ [L] Ø

hrustanec ▶ xərs'tå:nc -a (in xrəs-) m ⟨⟩ *hrustanec* |*tkivo v organizmu*|: 'tiz'd'ga pa na 'mò:ra 'jẹ:st, kə ja xr̥s'tå:nc • xr̥s'tå:nc‿()ə mę pər upę'rå:cijə z 'nu̯o:-sa 'vən u'zė:lę ▌ [L] +

hrustati ▶ x'rustat -əm nd. ⟨⟩ **1.** h. kaj *hrustati kaj* **a** |*drobiti z zobmi*|: a 'čujaš, 'kək "runọ 'ku̯o:s'tę x'rusta? **b** |*jesti (kaj tršega)*|: s"pė:č‿()əka'łå:də x'rustəš **2.** *hrustati* |*dajati glasove pri drobljenju z zobmi*|: š'kò:rja x'rusta • brezos. 'ta:k ja 'jẹ:du, da ja 'ka: x'rustałə ▌ [L] +

hrustavka ▶ x'rustọka -e ž ⟨⟩ *hrustavka* |*češnja*|: nę škr̥'nic'l̥ x'rustọk ja pr̥'nė:su ▌ [L] +

hruščati ipd. ⇨ HRUŠČETI ipd.

hruška ipd. ⇨ GRUŠKA ipd.

hrvaški ipd. ⇨ HROVAČKI ipd.

hubertus ▶ xu'be:rtus -a (in -'bẹ:-) m ⟨⟩ NŠ *hubertus* **a** |*tkanina*|: 'må:nt'l̥ s xu'be:rtusa **b** |*plašč*|: u xu'bẹ:rtus ja 'bė:u̯‿()b'lẹ:čan ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hud ▶ 'xut -da -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -dęga; primernik 'xujšə -- -- in -a -ə, rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga⟩ *hud* **1.** |*pretirano strog*|: 'bå:ba ja 'xuda 'kə 'ta:jfəl **2.** |*ki napada človeka*|: 'xudęga 'pəsa 'må:jə **3.** v primerniku ali presežniku |*ki ima v moralnem pogledu negativne lastnosti*|: 'bå:ba ja ša 'xujšə kə 'så:m • te 'pò:p ja pa te šxujšə u̯d u'se:x **4.** |*ki prinaša trpljenje*|: sm̥ 'mis'lu – 'tə̀ta s'ma:rt 'ta:k 'ni 'xuda **5.** |*ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki*|: 'kå:k 'xut pə'zė:p ja 'bė:u̯ 'tiz'd'ga 'lė:ta! • 'xut (*močen*) 'vė:tər • u 'kå:kmə 'xud'mə (*strmem*) b'ri̯e:gə 'sə ([=] ⇨ STRM) • x'ri̯e:n ja 'xut ([=] ŠARF) • redk. 'va:š p'ri̯e:šič ja 'bė:u̯ ša 'xujšə (*težji*; [=] ⇨ TEŽEK) **6.** *zelo vnet, navdušen*: 'xut pę'jå:nc ja 'bė:u̯ ● ⇨ huda URA • ⇨ visok ko hudo LETO • ⇨ za hudo SILO ▌ [=] k 1–2 ČUDEN prid.; k 4 ⇨ TEŽEK [L] +

▸ **hud** ▶ 'xut -da -ə povdk. ⟨⇨ HUD prid.⟩ h. ⌈ na koga (⌈ = redk. nad kom) *hud na koga* |*ki ima zaradi nasprotja, spora z okoljem odklonilen odnos do njega*|: 'xudę sə b'lę na 'mə̀ne • 'ma:ma ja b'łə: z'łə 'xuda • 'a: bọ 'å:te 'xut! • 'xuda səm b'łə: nad 'nęmə • a sę nad "'runọjə 'xut? ● šalj. **a ste hudi?** *ali koljete?*: a s'te 'vi 'tut' 'xudę? • ⇨ biti hud ko VRAG • star. **gratati hud** (**na** koga) *razjeziti se na koga* |*izraziti veliko jezo*|: "f'rə̀nce ja na 'pò:ba 'xud g'rå:tọ • 'čuvę, da 'na:‿m 'ja:s 'xud g'rå:tọ! ▌ [=] ČUDEN povdk. [L] SSKJ

▸ **hudo** ▶ 'xədə (redk. 'xu-) prisl. ⟨primernik 'xujšə⟩ redk. *hudo* |< HUD prid. 5|: 'nị̀sm̥ 'xədə 'ža:jna • a 'mis'lęž, da ja 'ta:k 'xədə u̯'må:zənə? • 'ta:k 'xədə se mę ja sẹ'n'å:łə ▌ [=] k 1 ⇨ ZELO; k 2 TEŽKO [L] +

▸ **hudo** ▶ 'xədə (redk. 'xu-) povdk. ⟨⟩ h. je komu **1.** *izraža duševno bolečino, žalost*: 'kək ja b'łə 'mənę 'xədə, kə sə 'ma:ma u̯'ma:rlę! **2.** *izraža neprijetnost, težavnost česa*: 'sẹ: 'xudə nəm 'ni b'łə, 'sẹ: 'ni b'łə 'nəm 'təm 'xədə u̯ "š'kò:fjə "'łọ:kę 'pa:č • 'xədə **ga** ja 'ri̯xtat, 'ša: 'xujšə pa g'lė:dat, kək tr̥'pi • 'xədə ja u̯ 'tå:kmə 'živet • {A} 'tò:j 'mọ:š ja pa s'xujọ. {B} 'xədə mə g'rė: (= 'ja:). ● ⇨ biti komu hudo pri ⇨ SRCU • ⇨ hudo

je gratalo komu (⇨ gratati) ▌ ⊟ TEŽKO povdk. [L] SSKJ

▸ **huda** ▸ 'xuda -e ž ⟨⟩ šalj., kadar kdo nekoliko krvavi *kri*: ta huda mora ven 'jət ● star. **huda je za** kaj *težko je dobiti kaj*: 'xuda ja b'łạ: za 'jəs'tę ▌ [L] +

▸ **hudo** ▸ 'xudə -dęga tudi -d'ga (zastar. 'xə-) s ⟨⟩ *huda stvar* |< HUD 4|: 'sę: tę 'nọ:čəm 'nęč 'xudęga! • u partę'zå:nex səm jəm̩ 'vi̯e:č 'xudęga na'rė:d'u kəkər 'å:sna ● star. **biti si v hudem zarad** česa/koga *biti sprt zaradi česa/koga*: 'pu̯o: smə sę b'lę n̩'ca:jt u 'xudęm zarad 'mi̯e:ja • šalj. **če hujšega ne bo, še smrti ne bo** *izraža zadovoljstvo z obstoječim stanjem*: m'le:kə ja s"kipełə. nə, če 'xujšəga 'na:‿bọ, ša s'ma:rtę 'na:‿bọ. • ⇨ iti na oni KRAJ hudega • star. **iz hudega** *po prepíru*: s 'xudęga me ja 'du̯o:b'u, da sm̩ tę'lė:ta 'da:ržała, kə smə k'łạ:lę • s 'xudęga sə jəx s 'xiša 'vən prag'na:lę ● čustv., redk. **na hudo** *zelo*: męd'vå: 'mi̯e:sa na 'je:ma 'ta:k na 'xədə (⊟ ⇨ ZELO) ● čustv., star., redk. **skregati** (: toževati ipd.) **se do hudega** *zelo, grdo se spreti*: se 'ni̯sə 'mu̯o:glę z'mę:n't', sə se də 'xudęga təž'vå:lę • də 'xudęga sta se sk're:gała (*sprla sta se tako, da ne govorita*) ▌ [L] +

hudič ▸ xu'dič -a (redk. xə-) m živ. ⟨⟩ **1.** *hudič* |*duhovno bitje*|: xu'dičə sə u̯ 'pi̯e:kłə • kletv.: n̩'ca:jt g'runtəm, xu'dič, sm̩ 'mis'lu, 'tọ: bę pa u̯'sə b'łə 'mọ:žnə • jå s'vė:t' xə'dič! • 'ti xu'dič 'ti ('jå:-s'nę)! • xu'diča 'jå:s'nęga, a 're:s na 'mò:rəš 'čuvat?! **2. a** slabš. *zloben, hudoben človek*: te xu'dič bę mę ša ka'či̯e:-sę na'rė:d'u **b** čustv., z oslabljenim pomenom *izraža negativen odnos do osebe ali stvari*: 'kå:m 'kę: 'dė:ne g'nå:r, xə'dič 'bå:bjə? • u̯'sęga xu'diča (*vse mogoče stvari*) sę 'kupę, u̯'sə, kar 'vidę **3.** čustv., v prislovni rabi *izraža* **a** *visoko stopnjo*: də xu'diča 'må: g'nå:rja • ut xu'diča kə'ra:žən 'ja: **b** *močno zanikanje*: 'ku̯o:š 'ni u̯'re:dn̩ 'pọ: xu'diča • {A} 've:m. {B} xu'diča 'vę:š! **4.** čustv., v medmetni rabi *izraža* **a** *močno čustveno prizadetost*: {A} pə'tọ:ku se 'ja:. {B} xu'diča! **b** *podkrepitev trditve*: 'ni xu'diž‿da nåmę 'na:‿bọ g'rå:tałə 'xiša p'ri̯e:dat **c** *jezo, nejevoljo nad kom*: xu'diž‿ga 'nę: u̯'zė:me! ● poud. **bati se** koga/česa **ko hudič križa** *zelo se bati koga/česa*: "'jå:nša se pa "'sa:rbę bə'ijə kə xu'dič k'riža • poud. **biti grd, da se (še) hudiču gravža** *biti zelo grd*: ja 'ga:rda, da se ša xu'dičə g'ra:u̯ža (⊟ ⇨ biti grd ko HUDIČ) • poud. **biti grd** (: siten ipd.) **ko (živ) hudič** *biti zelo grd*: ti̯sta 'bå:ba ja 'ga:rda 'kə xu'dič (⊟ biti grd ko HUDIČEK (= smrtni GREH = TAJFELJ = VRAG); biti grd, da se (še) HUDIČU gravža) • poud. **biti od** (= do) **hudiča 1.** *biti zelo poreden, hudoben*: "'vọ:jkọ ja 'bė:u̯ ut xu'diča – pr̩ "'vọ:r-xę ja u̯'se: 'ja:jce pəb'ra:u̯ pa jəx ja u̯ s'te:nə z'mi̯e:tọ (⊟ ⇨ biti za HUDIČA strašiti) **2.** *biti zelo uspešen, sposoben*: ut xu'diča 'ja: – na 'vę:š, 'kå:kə 'xišə sę ja s'ci̯mprọ! • poud., redk. **biti pol hudiča** *biti zelo poreden, hudoben*: "k'łå:nčnek ja 'bė:u̯ 'pọ: xu'diča za ka'či̯e:sę u̯š'pilet (⊟ ⇨ biti za HUDIČA strašiti) • poud. **biti spod** (= tudi s) **pol hudiča** *biti zelo poreden, hudoben*: "s'rę:čọ ja 'bė:u̯ spət 'pọ: xu'diča – sə p'ra:u̯lę, da ja 'må:čkə na t're:pxə 'kò:-žə pra'rė:zọ pa jə na'sọ:lu pa na'za:j za'šəu̯ (⊟ ⇨ biti za HUDIČA strašiti) • poud. **biti za hudiča strašiti** *biti zelo poreden, hudoben*: sę pa 'tuʒ‿()a xu'diča st'rå:šət! 'pus'tę 'pəsa prk'lė:nenga! (⊟ biti od HUDIČA (= HUDIKA); biti pol HUDIČA; biti spod pol HUDIČA (= HUDIKA)) • poud. **boli ko (živ) hudič** *zelo boli*: sən se u̯st'rę:lu – me ja bə'lė:łə kə 'ži̯u̯ xu'dič • čustv. **cel hudič je zarad** koga/česa *neprijetnosti, težave so zaradi koga/česa*: 'ce:u̯ xə'dič ja s"pė:d 'bė:u̯ zarac‿'()ė:s'te • slabš., star. **gledati ko hudič iz krugle** (= kugle) *zelo grdo, jezno gledati*: kə ja 'na:š 'jəzən, g'lė:-da kə xu'dič s k'rugle • čustv. **gnal te** ipd. **bom ko hudiča** (= sto hudičev), **če** ... *povzročil ti bom neprijetnosti, težave, če* ...: čə 'na:‿bəž dęk'lė:ta pər g'må:xə 'pus't'u, te m g'na:u̯ 'kə s'tọ: xu'dičọ • poud. **govoriti táko, da** ⌈ **se (še) hudiču gravža** (⌈ = bi se (še) hudiču gravžalo) *odvratno, gnusno govoriti*: 'tå:kə ja g'va:ru, da bę se ša xu'dičə g'ra:u̯žałə • čustv. **hudič je** (: bo) **vzel** kaj **a** *pokvarilo se je*: tęlę'vizęjə ja pa xu'dič u'zė:u̯ **b** *prenehalo je obstajati*: 'unə "jugə-s'łå:vijə ja 'pu̯o: xu'dič u'zė:u̯ • čustv. **imeti celega hudiča zarad** koga/česa *imeti neprijetnosti, težave zaradi koga/česa*: s"pė:t 'må:jə 'ce:u̯ga xu'diča zarad 'mi̯e:ja • čustv., star. **iti hudiču v rit** *propasti, propadati*: u̯'sə g'rė: xu'dičə u̯ 'rət • 'na:‿bọ 'dọ:gə, bọ 'šọ:

"'glịn xu'dičə u̯ 'rət • čustv. **iti pri** (= redk. h) **hudiču** *propasti, propadati*: 'bė:rčafd bọ š'ła: pər xu'dičə • čustv. **ko bi hudiča izpustil** *zelo*: səm žə 'xȯ:dła kə s"vẹ:ča, me ja pa za'čė:łə 'bu̯o:let – 'kə bẹ xu'diča s'pus't'u • poud., redk. **ne biti vreden pol hudiča** *biti vreden zelo malo, nič*: te 'kuli 'ni u̯'re:dn̩ 'pọ: xu'diča (⊟ ne biti vreden pol PIZDE mrzle vode) • čustv. **ne bo** ipd. koga **hudič vzel, če ...** *ne bo propadel*: 'na:‿bẹ nas pa 'ni̯e: xu'dič u'zė:u̯, čə mə ša 'zịdalẹ • poud. **pojedel bi hudiča pa pol** *pojedel bi zelo veliko*: xu'diča pa 'pọ: bẹ pə'je:du, 'ta:k sm̩ 'łå:čən (⊟ pojedel bi HUDIKA pa pol) • čustv. **pokazati** komu **hudiča** *povzročiti komu neprijetnosti, težave*: mə bm̩ 'žə pə'kå:zọ xu'diča, čə ga bọ ša 'dọ:gə s'ra:u̯ • čustv. **priti ko živ hudič** *priti zelo hitro*: ja 'pa:ršła tẹ'lịca 'kə 'žịu̯ xu'dič • čustv. **videl bo** ipd. **hudiča, če ...** *doživel bo neprijetnosti, težave, če ...*: bọ 'vid'ọ xu'diča, čə bọ ša nap'rẹ: 'tå:kə g'va:ru • čustv. **zganjati** (= delati) **hudiča** *vpiti, razgrajati*: 'nęč 'nịsm̩ s'pa:u̯, kə sə na 'va:rxę 'ce:łə 'nọ:č xu'diča z'gå:nelę (⊟ ⇨ GALAMITI) • čustv. **zganjati** (= delati) **hudiča zarad** česa: *razburjati se zaradi česa*: 'ni̯e: 'tå:ga xu'diča 'dė:łaʒ‿()arad m'le:ka – 'sẹ: se bọ u̯'rịxtałə • 'kå: 'kẹ: zarat 'a:u̯ta 'tå:ga xu'diča 'de:łəš – 'så:mə da se n'bi̯e:n'mə 'ni 'nęč nar'dịłə ▌ ⇨ PARKELJ ⊟ HUDIČEK, HUDIK, SATAN, SATANŠEK, ŠENT, ŠMENT, TAJFELJ, VRAG, ZLODI [K] k 3a ⇨ BOG [L] + [Tominšek 1903: 14: or. ed. »hudíčьm«]

▸ **hudič** ▶ xu'dič (redk. xə-) povdk. ⟨⟩ čustv. *izraža neprijetnost, težavnost česa*: xu'dič 'ja:, čə ja bə'lezən u 'xišə ▌ ⊟ HUDIK [L] SSKJ

hudiček ▶ xu'dičək -čka (tudi xə-) m živ. ⟨⟩ **1.** manjš. *hudiček*: zrọn š'pịc'på:rkl̩na 'xȯ:d'jə xu'dičkẹ **2.** čustv. *poreden, neugnan otrok*: "'ma:rjan ja 'pa: xu'dičək • poud., za otroka **biti čuden ko hudiček** *biti zelo poreden, neugnan*: 'pȯ:p ja 'čudn̩ kə xu'dičək. 'kå: bọ z 'nęmə!? (⊟ biti čuden ko JUNEC (= VRAG); biti živ HUDIČEK) • poud., redk. **biti grd ko hudiček** *biti zelo grd*: te 'dė:da ja pa 'ga:rt kə xu'dičək (⊟ ⇨ biti grd ko HUDIČ) • čustv., za otroka **biti živ hudiček** *biti zelo poreden, neugnan*: 'nå:šə 'di̯e:kle ja 'žịu̯ xu'dičək (⊟ ⇨ biti čuden ko HUDIČEK) ▌ [L] +

hudičev ▶ xu'dičọ ⌈ -va -ə (tudi xə-; ⌈ *Bo* tudi -čav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čọga⟩ slabš. *izraža negativen odnos do osebe, stvari*: te xu'dičọvẹ 'pȯ:p ja u̯'sə pə'ra:u̯ • xə'dičọva 'rẹ:č 'ti! • zmer.: p'rọ:k'lė:ta 'kȯ:rba xu'dičọva! • 'ti prak'lė:d‿()ė:da xu'dičọvẹ! ▌ ⊟ TAJFELJSKI [L] +

hudik ▶ xu'dịk -a (tudi xə-) m živ. ⟨im. mn. -'dikẹ⟩ **1.** omilj., kletv. *hudič |duhovno bitje|*: xu'dịk 'jå:s'nę! • 'ọ:, 'ti xu'dịk 'ti 're:s 'ti! **2.** čustv. **a** *zloben, hudoben človek*: te xu'dịk ja u̯'sęga z'mọ:žən **b** z oslabljenim pomenom *izraža negativen odnos do osebe ali stvari*: te xu'dịk ja pa d'ra:k **3.** čustv., v medmetni rabi *izraža* **a** *močno čustveno prizadetost*: {A} sə 'žə 'tə. {B} xu'dịka! **b** *podkrepitev trditve*: ni xu'dịg, da se 'na:‿bọ za'sukałə na 'bọ:lšə • slabš. **biti od hudika** *biti (zelo) poreden, hudoben*: "'ịvan ja u̯t xu'dịka – 'kå: bọ z 'nęmə!? (⊟ ⇨ biti za HUDIČA strašiti) • poud. **biti spod** (= s) **pol hudika** *biti zelo poreden, hudoben*: tis't' "f'rənce ja 'bė:u̯ spət 'pọ: xu'dịka (⊟ ⇨ biti za HUDIČA strašiti) • čustv. **pojedel bi hudika pa pol** *pojedel bi zelo veliko*: sm̩ 'łå:čən, da bẹ pə'je:du xu'dịka pa 'pọ: (⊟ ⇨ pojedel bi HUDIČA pa pol) ▌ ⊟ ⇨ HUDIČ [L] SSKJ, SP 1962

▸ **hudik** ▶ xu'dịk povdk. ⟨⟩ čustv. *izraža neprijetnost, težavnost česa*: xu'dịk ja, čə u̯t'ru̯o:cę na u̯'bọ:gəjə ▌ ⇨ HUDIČ [L] SSKJ

hudikov ▶ xu'dịkọ ⌈ -va -ə (tudi xə-; ⌈ *Bo* tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kọga⟩ **1.** čustv. *nanašajoč se na hudiča*: tə xə'dịkọvə 'di̯e:kle ja pa 're:s 'fe:st • 'ti xu'dịkọva 'bå:ba 'ti! **2.** čustv. *ki se pojavlja v zelo visoki stopnji in z veliko intenzivnostjo*: xu'dịkova u̯rə'čịna 'ja: ▌ ⊟ ⇨ HUDIČEV [L] SSKJ, SP 1962

hudir ▶ xu'dė:r -ja (in xə-) m živ. ⟨⟩ v medmetni rabi *izraža presenečenje*: 'le:ga xə'dė:rja – a 'təle 'sẹ?! ▌ [L] +

hudoba ▶ xə'du̯o:ba -e ž ⟨⟩ **1.** NŠ *hudobija |lastnost|*: "'mė:rọ s xə'du̯o:be 'pəsa 'ba:rca **2.** čustv. *hudoben človek*: 'lẹ:, 'kå: ta xə'du̯o:ba z ut'ru̯o:kə 'de:łə • pəg'lė:dẹ 'ga:, xə'du̯o:bə 'ga:rdə • zmer. 'ma:rš, xə'du̯o:ba 'jå:sna! • poud. **sama hudoba je** koga *zelo je hudoben*: 'så:ma xə'du̯o:ba ga 'ja:, za'tọ: ja pa 'tå:k (⊟ sama HUDOBIJA je koga) ▌ ⊟ k 1 ⇨ HUDOBIJA [L] +

hudoben ▶ xə'du̯o:bən -bna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bnęga⟩ *hudoben* **a** |*ki drugim želi, povzroča slabo*|: 'nịsm̩ ša 'vid'ọ 'ta:k xə'du̯o:bnęga ut'ru̯o:ka **b** |*ki kaže to željo*|: 'kək ja te 'pəs xə'du̯o:bən! ▌ [L] +

▸ **hudobno** ▶ xə'du̯o:bnə prisl. ⟨⟩ *hudobno*: 'vərgnę xə'du̯o:bnə ja g'lė:dọ! ▌ [L] SSKJ

hudobija ▶ xədə'bija -a ž ⟨rod. mn. -'bi⟩ *hudobija* **a** NŠ |*lastnost*|: pa 'kå:mna 'ni s xədə'bija 'va:rgu, 'vẹ:š **b** |*dejanje*|: 'durx sə ga kåke xədə'bija ● poud., redk. **sama hudobija je** koga *zelo je hudoben*: tęga 'dė:da ja 'så:ma xədə'bija (⇨ sama HUDOBA je koga) ▌ [=] HUDOBA [L] +

hujanje ▶ 'xujənę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *hujšanje* |< HUJATI|: 'xujənę 'ni zd'rå:və ▌ [=] ⇨ HUJŠANJE [L] Ø

hujati ▶ 'xujat -əm nd. ⟨⟩ *hujšati* |*postajati suh*|: a "'må:nca s"'pė:t 'xuja? ▌ [=] HUJŠATI [L] Plet. [Plet.: »hûjati, am, *vb. impf.* = *hujšati, Savinska dol.-C.*; [...]«]

huje ⇨ HUDO

hujek ▶ 'xujək -a m živ. ⟨⟩ otr. **1.** *prašič* |*domača žival*|: a g'rė:ma ša 'xujəke g'lė:dat? ▪ pəg'lė:dę 'xujəka, 'kək ja u̯'må:zən ▪ sę u̯'må:zəna kə 'xujək **2.** slabš. *umazan fant, otrok*: na s'męž 'bęt‿:å:k 'xujək – p'ridę 'si̯e:m pa se u̯š'tė:lę! ▪ 'pus'tę 'a:jmer, 'xujək u'må:-zənę! ▌ [=] k 1 ⇨ PREŠIČ; k 2 ⇨ UMAZE s [L] Ø

hujika ▶ 'xujəka -e ž ⟨⟩ otr. **1.** *svinja* |*domača žival*|: a 'vidęš, kə 'må: 'xujəka m'ła:de? **2.** slabš. *umazana ženska, predvsem deklica*: a ja 'ti̯e:ta 'xujəka, kə 'mi̯e:sə 'ka: s'rọ:və 'jẹ:? ▪ 'ni̯e:xę 'pa:cat pə 'jəs'tę, 'xujəka! ▌ [=] k 1 ⇨ PRASICA; k 2 ⇨ UMAZIKA [L] Ø

hujskati ▶ 'xujskat -əm nd. ⟨'xujs'kę itd.⟩ h. koga ⌈ na koga (⌈ = proti komu) *hujskati koga proti komu*: "'jò:ža ja 'nå:žga 'a:te na 'na:s 'xujskọ ▌ [=] ⇨ ŠUNTATI [L] +

hujšanje ▶ 'xujšənę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *hujšanje* |< HUJŠATI|: "'zọ:rka ja b'ła: u̯ 'bọ:lnc̩ə na 'xujšənę ▌ [=] HUJANJE [L] +

hujšati ▶ 'xujšat -əm nd. ⟨⟩ *hujšati* |*postajati suh*|: 'ma:rəš 'čuvač,‿:ə 'xujšəž, da 'ni̯e: p'ri̯e:več ▌ ⇨ SLABŠATI [=] ⇨ HUJATI [L] +

hujši ⇨ HUD ipd.

hulahupke ⇨ HOLAHOPKE

huligan ▶ 'xulę'gå:n -a (in xu-; in -li-) m živ. ⟨⟩ *huligan*: 'xulę'gå:nę sə ga də'bilę u̯ k'rę:mple ▪ slabš. ust'rižə se, 'xulę-'gå:n! ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hulja ▶ 'xulja – ž ⟨v rabi im. ed.⟩ sleng., slabš. *malopridnež*: sę 'pa: 'xulja! ▪ zmer. 'ti 'xulja 'så:sna! ▌ [=] ⇨ BARABA [L] Ø

hume ▶ 'xumę medm. ⟨⟩ klic konju ali kravi *premakni se vstran* ▌ [=] ⇨ HUMI [L] Ø

humi ▶ 'xumę (in -mi) medm. ⟨⟩ klic konju ali kravi *premakni se vstran* ▌ [=] HUME [L] Ø

hunt ⇨ GUNT

hupa ▶ 'xupa -e ž ⟨⟩ *hupa*: a tę 'xupa na 'de:ła? ▌ [=] PLOZA, TROMPETA [L] SSKJ, SP 1962

hupati ▶ 'xupat -əm nd. ⟨⟩ *hupati*: 'kək me 'mọ:tę, kə 'xupəjə ▪ z 'mọ:pedə se u̯'kọ:-lę 'vəzę pa 'xupa ▪ a ja 'vənę nę 'a:u̯tọ 'xupọ? ▌ [=] PIPKATI, PLOZATI, TROBITI [L] +

huš ▶ xuš povdk. ⟨⟩ otr. huš je *mrzlo je*: 'u:, 'kək ja 'xuš! ▪ {A} 'kək ja pa 'vənę? {B} 'xuš. ▪ ⌈ a ja 'xuš (⌈ = a te 'xuš) (*ali te zebe*)? ▌ [=] ⇨ MRZLO povdk. [L] SSKJ, Plet.

hušati ▶ 'xušat 3. os. ed. -a nd. ⟨⟩ brezos., otr. huša koga *zebe koga* |*čuti mraz*|: a te 'xuša? ▪ "'mi̯xa ja g'ła:u̯čkə 'jəm'ọ u̯'rọ:-čə, u 'nọ:gəce ga ja pa 'xušałə ▌ [=] ⇨ ZEBSTI [L] Ø

hušikati ▶ 'xušəkat 3. os. ed. -a nd. ⟨⟩ brezos., otr. hušika koga *zebe koga* |*čuti mraz*|: 'kək te 'xušəka u̯ 'ru̯o:ke, 'rẹ:u̯čka! ▌ [=] ⇨ ZEBSTI [L] Ø

hvala ▶ x'vå:ła -le ž ⟨⟩ NŠ **1.** *hvala*: 'tò:k x'vå:le žə pa 'dọ:gə 'nịsm̩ 'čuła **2.** slabš. *hvalisavec*: 'ka: nap'rẹ: se 'vå:žə, x'vå:-ła x'vå:łasta ● star., redk. **hvala bogu** *izraža veselje, zadovoljstvo*: x'vå:ła 'bu̯o:gə, da sma ša 'sa:j 'tò:g zd'rå:va! (⇨ hvala BOGU) ● poud. **sama hvala je** koga *zelo hvali sebe ali stvar, za katero se zavzema*: "sta'nė:ta ja s' tis'tę 'xišə 'så:ma x'vå:ła ▌ [=] k 1 HVALJENJE [L] + [Tominšek 1903: 18: daj. ed. »hválь«]

hvala ▶ x'va:ła medm. ⟨⟩ narašč. *hvala* **a** |*izraža hvaležnost*|: x'va:ła ▪ x'va:ła, da sę mę pə'må:gọ ▪ x'va:ła za m'le:kə ▪ x'va:ła 'le:pa ▪ 'na:j'lę:pša x'va:ła ▪ kot vljudnostni pristavek k odgovoru na vprašanje ali na izraženo željo: {A} 'kək vəm g'rė:? {B} x'va:ła, ša 'ka:r. ▪ {A} dọbr̩ 'te:k. {B} x'va:ła ẹ'na:kọ. ▪ kot odgovor tistega, ki je kihnil, na voščilo {A} na zd'ra:u̯jə. {B} x'va:ła. **b** nov. |*izraža vljudno odklonitev, zavrnitev*|: {A} a 'bəš kə'fija? {B} x'va:ła, 'na:‿m. {A} a 're:s 'ni̯e:? {B} 'ni̯e:, x'va:ła, 're:s 'na:‿m. ● ⇨ hvala BOGU ● ⇨ pôl pa hvala lepa (⇨ POL²) ● ⇨ še hvala ni rekel (⇨ REČI) ▌ [=] k a BOHLONAJ [K] k b: *Večinoma se odklonitev, zavrnitev izraža z* 'ni̯e:, 'na:‿m, 'nọ:-čəm *ipd.* [L] +

hvalast ▸ x'vå:łast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ slabš. *hvalisav*: x'vå:łast 'ja:, da se 'nęž 'die:l na 'rie:ča • 'kȯ:k 'må: u̯'sęga, x'vå:ła x'vå:łasta! ▌ [L] Ø

hvaležen ▸ xva'lė:žən -žna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žnęga⟩ *hvaležen* **1.** |*ki se zaveda dobrote in to pokaže*|: 'nęč jəm 'nisę xva'lė:žən za tiz'd' g'nå:r **2.** nov. |*ki zagotavlja zadovoljstvo*|: ub'le:kə 'må:š pa s xva'lė:žnęga b'ła:ga na'rė:tə • iron. 'jå:, čłana'rinə pə'bė:rat ja 'pa: xva'lė:žən 'pu̯o:su ▌ [L] +

hvaliti ▸ x'vå:lęt (in -lt) -ęm nd. ⟨x'vå:lę (in x'vå:l) -lte; x'vå:lu -lła -ə⟩ h. koga *hvaliti koga* |*izražati komu hvalo*|: 'ka: u̯t'ru̯o:ke 'ta:k x'vå:lę ● ⇨ hvaliti koga/kaj na vse PRETEGE ▌ [L] +

▸ **hvaliti se** ▸ x'vå:lęt (in -lt) se -ęm se nd. ⟨⇨ HVALITI⟩ *hvaliti se*: se č'łu̯o:vek na s'mę: pra'xədə x'vå:lęt, kə ja 'lie:xkə 'xitr̥ 'kę: na'rọ:bę ▌ [L] +

▸ **hvaljen** ▸ x'vå:len -a -ə (in -lę-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -leŋga (in -lę-), daj. ed. m. sp. -lęn'mə⟩ *hvaljen*: čə 'vəčəš x'vå:len 'bęt, se 'fa:jn‿:a'pi, pa 'bəš ▌ [L] SSKJ, SP 1962

hvaljenje ▸ x'vå:lęnę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *hvaljenje*: pa 'kå:kə x'vå:lęnę ja b'łə s' tis't'mə 'a:u̯tə! ▌ [=] HVALA ž [L] +

V poskusnem zvezku je 3431 gesel in podgesel (tj. 3109 gesel in 322 podgesel) ter 533 kazalčnih gesel in gesel samo z dokumentarnim gradivom, skupaj torej 3964 gesel.

SLOVAR GOVOROV ZADREČKE DOLINE

MED GORNJIM GRADOM IN NAZARJAMI

POSKUSNI ZVEZEK A – H

PETER WEISS